

Woordenboek van de Limburgse Dialecten

Deel III

Sectie 2: Het huiselijk leven
Aflevering 1

De woning

Drs. H.H.A van de Wijngaard

In deze aflevering van de Algemene Woordenschat van het Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD) worden de Limburgse benamingen in verband met de woning gepresenteerd. De aflevering vormt de eerste in een reeks van drie, waarin het huiselijk leven in al zijn facetten wordt behandeld. Naast de onderhavige aflevering zullen in deze sectie ook nog publicaties over de thema's familielevens (WLD III,2.2) en eten en drinken (WLD III,2.3) worden uitgebracht.

De aflevering bevat de Limburgse dialectwoorden rond de indeling en het interieur van een woning. In ruim 400 lemmata worden de benamingen gepresenteerd voor de diverse ruimtes binnen een woning, de meubels waarmee een woning kan worden ingericht, verschillende gebruiksvoorwerpen, het servies en het vaatwerk voor de keuken, de verwarming en verlichting van de woning en het onderhoud ervan. Ze wordt afgesloten met een aantal paragrafen over tuin- en kamerplanten, het werken in de tuin en over verschillende huisdieren. De nadruk ligt in deze aflevering vooral op de burgerwoning, dus de woning zoals die vroeger met name in het centrum van dorpen en grotere plaatsen werd aangetroffen.

Bij 145 lemmata is een taalkaart opgenomen waarin de verspreiding van de dialectwoorden wordt gevisualiseerd en bij meer dan 100 lemmata is een afbeelding toegevoegd waarmee het beschreven begrip wordt geïllustreerd. De aflevering wordt afgesloten met een ruim 9300 trefwoorden omvattend alfabetisch register.

 Van Gorcum

ISBN 90-232-3934-2

9 789023 239345

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. R. van Hout en
prof. dr. L. Draye

III. ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 2: Het huiselijk leven

Aflevering 1, De woning

DRS. H.H.A. van de WIJNGAARD

2003 KONINKLIJKE VAN GORCUM

© 2003, Koninklijke Van Gorcum BV, Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

NUR 525

ISBN 90 232 3934 2

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Katholieke Universiteit Nijmegen, de beide provincies Limburg en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Foto omslag: © Martijn Essers
Grafische verzorging: Koninklijke Van Gorcum, Assen

Ten Geleide

bij aflevering III, 2.1, De woning

Aflevering III, 2.1 vormt de eerste publicatie in een reeks van drie, waarin het huiselijk leven in al zijn facetten wordt behandeld. Naast de onderhavige aflevering zullen binnen deze sectie ook nog publicaties over het thema familielevens (WLD III, 2.2) en eten en drinken (WLD III, 2.3) worden vervaardigd.

Deel III zelf is in de Algemene inleiding, opgenomen in de aflevering over de Vogels (WLD III, 4.1), uitgebreid voorgesteld en toegelicht. In dit Ten Geleide komen enkele specifieke zaken over de woordenschat met betrekking tot de woning ter sprake.

¶ Aflevering III, 2.1 bevat de Limburgse dialectwoorden in verband met de woning, zoals de benamingen voor de diverse ruimtes binnen een woning, de meubels waarmee een woning kan worden ingericht, verschillende gebruiksvorwerpen, de verwarming en verlichting van de woning en het onderhoud daarvan. Ze wordt afgesloten met een aantal paragrafen over tuin- en kamerplanten, het werken in de tuin en over verschillende huisdieren. De nadruk ligt daarbij vooral op de burgerwoning, dus de woning zoals die vroeger met name in het centrum van dorpen en grotere plaatsen werd aangetroffen. De aflevering heeft in thematiek een gedeeltelijke overlap met de al eerder gepubliceerde aflevering II.9, die de terminologie rond het bouwen van een huis als onderwerp had. Te denken valt hierbij aan lemmata als GEWELF, MUUR, DAK, VLOER, PLAFOND, KOZIJN, DEUR, RAAM, VENSTERLUIK, SCHARNIER, DAKLEI, DAKGOOT, etc., die thematisch gezien ook in WLD III, 2.1 een plaats hadden kunnen vinden

Overlap is er ook met een aantal andere afleveringen van deel II van het WLD, bijvoorbeeld bij de behandeling van de verschillende soorten manden en korven en bij een aantal bouwmaterialen zoals de baksteen en de dakpan. Lemmata over deze begrippen werden al eerder opgenomen in respectievelijk WLD II.12 over de vaktaal van de mandenvlechter en WLD II.8 over de vakterminologie van de steen- en pannebakker. De redactie heeft gemeend dit dialectmateriaal, hoewel thematisch in deze context passend, in onderhavige aflevering niet opnieuw te moeten opnemen. Wel wordt er in de inleidende teksten bij de paragrafen en in de toelichtingen van de lemmata steeds verwezen naar relevante paragrafen en lemmata in andere WLD-afleveringen. Deze werkwijze heeft er toe geleid, dat de opbouw en volgorde van de verschillende paragrafen van WLD III, 2.1 op enkele punten afwijkt van de aflevering III, 2.1 van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten*. Bij de keuze van de lemmatitels is echter wel zoveel mogelijk uitgegaan van identieke opschriften, waardoor het gepresenteerde dialectmateriaal van beide woordenboeken snel met elkaar vergeleken kan worden.

Ook met de nog te verschijnen aflevering I.7 over de woordenschat in verband met het woongedeelte van de boerderij is er enige parallellie. In WLD I.7 komen echter de meer specifieke onderdelen van het boerenhuis als de spoelkeuken, de

bedstee, de haard en de opkamer aan de orde. Daarnaast worden daar de benamingen voor de vrucht- en fruitbomen en de groenten die in de moestuin gekweekt worden, behandeld. Zij zijn hier dan ook niet opgenomen.

Bronnen

Zie voor de verschillende soorten bronnen ook de Inleiding op deel III die is opgenomen in de aflevering over de Vogels (WLD III, 4.1). Voor aflevering III, 2.1 over de woning werden ruim 123.000 gegevens in de database ingevoerd; daarvan werden er uiteindelijk ruim 95.000 in lemmata verwerkt. De gegevens zijn afkomstig uit de volgende bronsoorten:

a. Vragenlijsten

Belangrijkste bronnen voor WLD III, 2.1 waren de Nijmeegse vragenlijsten N 20 (zj) over gebruiksvoorwerpen in de woning, N 79 uit 1979 over de woning en N 104 uit 2000, een aanvullende vragenlijst over hetzelfde thema, die met name in de provincie Nederlands Limburg werd verspreid. Vragenlijst DC 15 uit 1947 van het Meertens Instituut leverde veel gegevens voor de paragraaf over het onderhoud van de woning. Belangrijke andere schriftelijke bronnen waren de SGV-enquête uit 1914 en de diverse ZND-vragenlijsten van het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de KU Leuven.

Van de monografisch bronnen van ZND ("ZND m") komen in deze aflevering voor:

Coomans, M. (1937), *Het dialect van Diest*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Drieskens, J. (1924), *De klankleer van het dialect van Bocholt en dialectgeografisch onderzoek van Noord-Oostelijk Limburg*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Dupont, J. (zj, hs), materiaalverzameling in handschrift uit Bree (L 360).

Franssen (Q 012, Rekem).

GrGr: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*. Leuven.

Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.

Janssen (L 422, Lanklaar).

Kreemers (L 313, Sint-Huibrechts-Lille).

Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven.

Leenen, J. (1913), *Limburgse en Brabantse dialecten, een proeve van synthetisering*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Marchal, J. (1952), *Toponymie van Hoepertingen, Berlingen en Zepperen*. Doctoraatsverhandeling KU Leuven.

Matthys, R. (1946), *Toponymie van Loo, bewerkt naar oude en moderne bronnen*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Michiels (Q 078, Wellen).

Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Tervant (K 357, Paal).

Vanderbeeken (Q 156, Borgloon).

Verstegen (Q 009, Mechelen-aan-de-Maas).

Vos (Q 179, Zichen-Zussen-Bolder).

Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.

b. Canonieke woordenboeken

De onderstaande lijst van Limburgse dialectwoordenboeken werd geëxcerpeerd in verband met de woordenschat rondom de woning. De citeerafkorting van de woordenboeken, zoals die steeds in de tweede regel van de bronvermeldingen bij de lemmata is terug te vinden, staat daarbij voor het betreffende woordenboek. Achter de titel van het woordenboek is/zijn de Kloeke-code(s) opgenomen.

Beverlo Wb.	Vandermeeren, L. (1995), <i>Het Bjêvels</i> . Beverlo. (K 318)
Bree Wb.	Schoofs, R. (1988, 2e dr. 1996), <i>Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving</i> . Bree. (L 317, L 358, L 360, L 363, L 364, L 366, L 367, L 368, L 415, L 416, L 417)
Diepenbeek Wb.	Castermans, J. (2000), <i>Diepenbeeks – eigenwoordig en eigenzinnig</i> . Diepenbeek. (Q 071)
Echt Wb.	Geurts, R. (1988), <i>Seppig wiej ein smawtpaer</i> . Echt. (L 381)
Eupen Wb.	Tonnar, A. & W. Evers (1899), <i>Wörterbuch der Eupener Sprache</i> . Eupen. (Q 284)
Genk Wb.	Geraerts, A. e.a. (z.j.), <i>Gênker Woerdeleest</i> . Genk. (Q 003)
Gennep Wb.	Dinter, W. van e.a. (1993), <i>Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep. Een keuze uit de woordenschat van het dialect van Gennep, Heijen, Milsbeek, Ottersum en Ven-Zelderheide</i> . Gennep. (L 163, L 163a, L 163b, L 164, L 165)
Gronsveld Wb. 1	Jaspars, G. (1979), <i>Groëselder Diksjenér. Woordenboek van het Gronsvelds dialect</i> . Gronsveld. (Q 193)
Gronsveld Wb. 2	Jaspars, G. e.a. (2000), <i>Woordenboek van het Gronsvelds</i> . Gronsveld. (Q 193)
Hamont Wl.	Bernaerts, J. (1963), <i>Idioticon van het dialect van Hamont</i> . Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 286)
Hamont-Achel Wb.	Bernaerts, J. (1991), <i>Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel</i> . Hamont. (L 282, L 286)
Haspengouws Id.	Rutten, A. (1890), <i>Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon</i> . Antwerpen. (—)
Hasselt Wb.	Staelens, X. (1982), <i>Dieksjenèèr van t (H)essels</i> . Hasselt. (Q 002)
Heerlen Wb. 1	Jongeneel, J. (1884), <i>Dorpspraak van Heerle</i> . Heerlen. (Q 113)
Heerlen Wb. 2	Veldeke Heële en umsjtrieëke (2000), <i>Woadbook Heëlesj-Hollendsj. Woordenboek Heerlens-Nederlands</i> . Heerlen. (Q 113)
Kerkrade Wb. 1	Amkreutz, L. e.a. (1987), <i>Kirchröadsjer Dieksiejoneer</i> . Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
Kerkrade Wb. 2	Amkreutz, L. e.a. (2e dr. 1997), <i>Kirchröadsjer</i>

- Kortesseem Wb.** *Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
Oris, J. (2000), *Diksje-nêr van Kotsove*. Kortesseem. (Q 074)
- Limburgs Id.** Maassen, M. & J. Goossens (1975), *Limburgs Idioticon. Verzameling dialectwoorden (Woordenzangen), van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift "t Daghet in den Oosten"*. Tongeren. (—)
- Lommel Wl.** Jansen, J. (1966), *Idioticon van het dialect van Lommel*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (K 278)
- Maaseik Wb.** Donck, E. van der (z. j. [1980]), *Maaseik en zijn Maaslandse taal*. Beek. (L 372)
- Maastricht Wb.** Endepols, H.J. (1955, 4e dr. 1985), *Woordenboek of Diksje-naer van 't Mestreechs*. Maastricht. (Q 095)
- Meerlo-Wanssum Wb.** Voort, Th. van de (1973), *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Amsterdam. (L 214, L 214a, L 215, L 217, L 245b, L 246a)
- Meeswijk Wl.** Janssen, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeswijk*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 424)
- Meeuwen Wl.** Kelchtermans, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeuwen*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 364)
- Meijel Wb.** Crompvoets, H. (1991), *Mééls Woordeboe:k*. Meijel. (L 265)
- Niel-St.Truiden Wl.** Smets, W. (1966), *Idioticon van het dialect van Niel-bij- St.Truiden*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (P 213)
- Roermond Wb.** Kats, J.C.P. (1985), *Remunjs Waordebook*. Roermond. (L 329)
- Sint-Truiden Wb.** 't Neigemènneke (1995), *Sintruïnse Diksje-nêr*. Sint-Truiden. (P 176)
- Sittard Wb.** Schelberg, P.J.G. (1979), *Woordenboek van het Sittards dialect met folkloristische aantekeningen*. Amsterdam. (Q 020)
- Stokkem Wb.** Venken, M. e.a. (1990), *'n Manjel Stokkemer wèurd*. As. (L 423)
- Tegelen Wb.** Houx, J. e.a. (1968), *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*. Maastricht. (L 270)
- Tongeren Wb.** Stevens, A. (1986), *Túngërsë Diksje-nêr*. Tongeren. (Q 162)
- Tungelroy Wb.** Kooijman, G. (1985), *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*. Amsterdam. (L 318b)
- Uikhoven Wl.** Bollen, G. (1987), *Plat Ukevers. Woorden en wendingen uit het dialect van Uikhoven*. Uikhoven. (Q 013)
- Valkenburg Wb.** Dorren, Th. (1917, 2e dr. 1928), *Woordenlijst uit het Valkenburgsch Plat, met etymologische en andere aantekeningen*. Valkenburg. (Q 101)
- Venlo Wb.** Alsters, A. e.a. (1993), *Venloos Woordenboek*. Venlo. (L 271)

- Venray Wb.** Schols, W. & G. Linssen (1991), *Venrays woordenboek. Woordenschat, klankkarakter, systeem, structuur en gebruik van de Venrayse taal*. Venray. (L 209, L 210, L 211, L 212a, L 216, L 216a, L 244a, L 245a)
- Weertlands Wb. 1** Berg, J. van den e. a. (1983), *Weertlands Woordenboek*. Weert. (L 287, L 288, L 288a, L 288b, L 288c, L 289, L 289a, L 289b, L 289p, L 289q, L 318a, L 318d, L 318e)
- Weertlands Wb. 2** Hermans, P. e.a. (1998), *De Weertlandse Dialecten*, Weert. (herwerking van het Weertlands Wb. 1; zie boven voor de plaatsen)
- Zonhoven Wl.** Remans, R. (1965), *Idioticon van het dialect van Zonhoven*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (Q 001)
- Zonhoven Wb.** Achten, E. & L. Achten, (1996), *Het Zonhovens Woordenboek*. Zonhoven. (Q 001)

c. Overige bronnen

In de derde regel van de bronvermelding bij de lemmata kunnen bibliografische verwijzingen naar de twee geëxcerpeerde tijdschriften *Veldeke* en *Heem* zijn opgenomen en daarnaast soms verwijzingen naar de hierna volgende lijst van publicaties. In de materiaalbases bij de lemmata, die via internet raadpleegbaar zijn, zijn alle bewijsplaatsen volledig uitgescheven.

De URL van de website luidt: <http://www.kun.nl/dialect/>

- Abrahams, P. (1981), *Ei pötje mit perikke. Uitdrukkingen en gezegden uit het Leudalkwartier*. Maasbree.
- Achten, P. (1995³), *Djonkappërslatijn. Hôessëlsë Diksjënêr*. Hasselt.
- Alsters-van der Hor, J. (1987), Dialekschrieve: ein kwestie van onverschilligheid of toewieding? Ein pleidoei, in: *Veldeke* 62.2, 28-30.
- Bakkes, P.J.A. (zj, hs), *Woordverzameling in handschrift* (dialect van Montfort; aanwezig NCDN).
- Beenen, P.H.H. (1973), *Dialect en volkskunde van Herten*. Roermond.
- Beets, A. (1918), Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen. Verzameld door wijlen W. A. Oudemans 1891- 1892, in: *Driemaandelijks Bladen* 18, 24-43.
- Bertrand, J. (1946), *Vrung va Oze Leve Hier*. Haelen.
- Bisschops, M. (1994), *Zumpelvelder Wäöd. Eerste woordenlijst van het Simpelvelds dialect*. Simpelveld.
- Boer, F. de & Z. Zoons (1988), *Mestreechter gezègkdes en oetdrökkinge*. Maastricht.
- Bosch, J.H.W. (1974), *Bijdrage tot de geschiedenis van Schinveld*. Sittard.
- Clout, C. (1990), Wie sjoen oos limburg(s) is ..., in: H. Beurskens & P. Derks (red.), *Rond de toren. Uit de geschiedenis van Heel, van Catualium*. Heel. 214-222.
- Coumans, J. & P. Geelen, J. Kuris (1993), *Rijstartele of veters? Mestreechs of Nederlands. Een leerboekje voor jeugdigen over het Maastrichts/Nederlands*. Maastricht.
- Cuypers, J. (1890), Iets over het dialect van Neeritter, in: *Onze Volkstaal* 3, 146-150.
- Daelen, J. van (1933-41), *Venloos Waordebook* (typoscript; aanwezig NCDN).
- Delsen, L. (1982), Oetdrökkinge, in: *Heemklank* 5.4, 37-41.

- Dolmans, H. (zj.hs), *Woordenlijst van het Rothems (Q 99a)* (aanwezig NCDN).
- Dols, W. (1953), *Sittardse diftongering. Een hoofdstuk uit de historische grammatica*. (Posthume uitgave verzorgd door J.C. van de Bergh). Sittard.
- Gooren, D. (1974) = brief van Dagobert Gooren van 26 april 1974 (aanwezig NCDN).
- Goossens, H. (1981), *Ubach over Worms, van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf*. Ubach over Worms.
- Goossens, P. (zj, hs), *Eigen materiaalverzameling van Pieter Goossens* (aanwezig NCDN).
- Heyden, L. van der (1927), *Zittesjen A.B.C.* Sittard.
- Heynen, P. (1960sq), *Verzameling dialectwoorden over de landbouw, godsdienst enz.* (dialect van Margraten; handschrift; aanwezig NCDN).
- Houben, J.H.H. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.
- Janssen, A. (1949), *Bijdrage tot de landbouwwoordenschat van de Voerstreek* (Licentiaatsverh. Universiteit Luik; aanwezig NCDN).
- Jaspar, E. (1921-28), *Bonte Blomme. Gedichte in Mastreechs Dialek*. Mastreech.
- Kats, J. (1939), *Het Phonologisch en morphologisch systeem van het Roermondsch dialect*. Roermond.
- Litjens, G. & A. van Soest (1990), *En haffel Ârces/Lôms*. Horst.
- Maar, H. van der (zj, hs), *Materiaalverzameling van het Klimmens* (aanwezig NCDN).
- Mertens, A.M. (1885a/b), Het Limburgs dialect, in: *Onze Volkstaal* 2, 203-265.
- Oudemans, W. (1918), *Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen*. z.p.
- Pauwels, J.L. (1933), *Enkele bloemnamen in de Zuidnederlandse dialecten*. Den Haag.
- Rademaekers, H. (1958), *Sancta Innocentia*. Roermond.
- Roebroek, J.L.H. (1886), *Dialect van Beek-Elsloo* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Rutten, F. (1959), *Novellen (in Sittards dialect)*. Sittard.
- Switten, M. (1972-76), Zonhovense woorden, in: *Gemeentebld jrg. 1972-76*, 15 pag. in 11 afl.
- Theunissen, J. (1979), *Soeur Petiteke*. Eijsden. [Stichting Eijsdens Verleden].
- Urlings, R. (zj.hs), *Het dialect van Geleen* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Verheggen, P. (zj.hs), *Woordenlijst van het Maasniels* (aanwezig NCDN).
- Vossen, A.F. (1966-68), Nederweertse woorden opgetekend van 1936 tot 1952, in: *Weekblad voor Nederweert en omstreken 1966-1968*.
- Vreuls, E. (zj, hs), *Materiaalverzameling uit Heerlen* (aanwezig NCDN).
- Vrijdag, E. (1950sq), Woordenlijst van oude en verouderde en ongewone woorden en woordvormen (verzameld en gekozen uit de volkstaal) van Mheer-Banholt naar uitspraak en woordenschat der geboren en voor 1870, I-XVI, in: *Veldeke* 25 (1950-1951), 43-44, 61-63; *Veldeke* 26 (1951-1952), 11, 23-24, 77, 90-91; *Veldeke* 27 (1952-1953), 10-11, 25, 57-58; *Veldeke* 28 (1953-1954), 14-15, 28-30, 81-82; *Veldeke* 29 (1954-1955), 12-15, 82-83; *Veldeke* 30-31 (1955-1956), 85-86 en *Veldeke* 32 (1957), 12-14.
- Vromen, W. (zj, hs), *Oet t awd boerelaeve* (dialect van Merkelbeek; aanwezig NCDN).
- Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.
- Welter, W. (1933), *Die niederfränkischen Mundarten im Nordosten der provinz Lüttich*. Den Haag.

- Wijnhoven, br. F. (zj, hs), *Woordverzameling van het dialect van Wanssum* (aanwezig NCDN).
- Zits, E. (1989-90), *Wae gebroek ze nog?*, in: *Heemklank* 12.4, 43-44; 13.1, 332-34.

Speciale bibliografie

Voor specifieke aspecten van de terminologie rondom het huis en de samenstelling van de toelichtingen bij de lemmata werd gebruik gemaakt van de volgende bibliografie:

- Atrium (1994), *Atrium tuinplanten encyclopedie*. Alphen aan de Rijn.
- Atrium (1998), *Atrium tuinplantenkieser*. Alphen aan de Rijn.
- Goossens, J. (1981—), *Sprachatlas des nördlichen Rheinlands und des südöstlichen Niederlands "Fränkischer Sprachatlas" (FSA)*. Marburg.
- Goossens, J. (1998), *Bèèënen en borren voor 'branden'. Over r-metathesis in Limburg*. In: *Regionale geschiedenis zonder grenzen. Opstellen aangeboden aan prof.dr. J.C.G.M. Jansen*. Maastricht, pag 283-292. (ook in: *Mededelingen VLDN* nr. 100).
- DL. Haust, J. (1933), *Dictionnaire Liégeois*, Liège. (2 delen).
- Prak, N.L. (1991), *Het Nederlandse woonhuis van 1800 – 1940*. Delft.
- RhWb. Müller, J. e.a. (1928-1971), *Rheinisches Wörterbuch*. Bonn, Berlin. (9 delen).
- Schaars, L. (1984), *Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten: Het huus*. Doetinchem.
- Scholtmeijer, H., (2000-2002), *Woordenboek van de Overijsselse Dialecten. Het Huis A-C*. Kampen. (3 delen).
- WBD: Weijnen, A., J. van Bakel e.a. (1967—), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Assen, verschijnt in delen en afleveringen.
- Weyns, J. (1974), *Volkshuisraad in Vlaanderen*. Beerzel. (4 delen).
- WLD: Weijnen, A., J. Goossens e.a. (1983—), *Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD)*. Assen, verschijnt in delen en afleveringen.
- WVD: Devos, M., H. Ryckeboer e.a. (1979—), *Woordenboek van de Vlaamse Dialekten (WVD)*. Gent-Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.
- Zwiers, L. (red.), (zj), *Bouwkundig woordenboek bevattende de beknopte verklaring van technische woorden en termen, betrekking hebbende op de bouwkunde, in ruimen zin genomen*. Amsterdam. (2 delen).

Kaarten en illustraties

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut in Amsterdam is ontworpen. Daar zijn ook de programmaonderdelen ontwikkeld waarmee het corpus van de lemma's en de materiaalbases uit de database worden afgeleid.

De lijntekeningen zijn vervaardigd door J. Schoenmakers. Als voorbeeld dienen tekeningen uit J. Weyns, *Volkshuisraad in Vlaanderen*, en afbeeldingen uit de vragenlijsten van het Meertens Instituut.

De foto's zijn deels afkomstig uit de collectie van Martijn Essers (afb. 64 –

WLD III, 2.1

106) en deels uit het fotoarchief van Provinciaal Domein Bokrijk (afb. 6, 7, 8, 13, 23, 24, 26, 28, 29, 46, 47, 48). De afbeeldingen 21 en 45 werden overgenomen uit: *Enquêtes du Musée de la vie Wallonne*. Tome VIII (34e-35e années; 1960). Liège, pag. 56 en 81. Afbeelding 13 is afkomstig uit: Weyns, J. (1974), *Volkshuisraad in Vlaanderen*. Beerzel, pag. XLI. Martijn Essers vervaardigde ook de foto op het omslag.

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Provincie Nederlands Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. R. van Hout en prof. dr. L. Draye.

Ton van de Wijngaard
september 2002

WLD

Algemene Woordenschat

Sectie 2: Het huiselijk leven
Aflevering 1, De woning

INHOUDSOPGAVE

Ten Geleide	5	Hangslot (kaart 11)	42
Inhoudsopgave	13	Sleutel	43
Lijst van kaarten	18	Sleutelbos	43
Lijst van illustraties	20	Loper	44
		Vliegenraam, hor (kaart 12)	44
		Tralie	46
1 Algemeen	23		
Gebouw (kaart 1)	23	3 Ruimtes binnen de woning	47
Huis, woning (kaart 2)	24	Kamer	47
Eenvoudige of armoedige woning	25	Woonkamer, huiskamer	48
Bouwval	26	Goede kamer, ontvangkamer	48
Buitenverblijf	27	Eetkamer	49
Schuurtje	27	Bijkeuken, achterkeuken	49
Wonen (kaart 3)	28	Kelder (kaart 13)	49
Thuis (kaart 4)	29	Keldergat	50
Huurhuis (kaart 5)	30	Gang (kaart 14)	51
Een huis huren (kaart 6)	31	Toilet (kaart 15)	52
Huurcontract	32	Slaapkamer	53
Verhuizen (kaart 7)	32	Zolder (kaart 16)	54
		Zolderkamer	55
		Vliering	55
2 Onderdelen van het gebouw	35		
2.1 <i>Algemeen</i>	35	4 Meubels	57
Gevel	35	4.1 <i>Algemeen</i>	57
Afdak (kaart 8)	35	Huisraad, inboedel	57
Bliksemafleider	36	Meubelstuk, meubel	57
Vloertegel (kaart 9)		Ameublement	58
Begane grond, benedenverdieping	38	Houtmeel	58
Verdieping (kaart 10)	38		
Bovenverdieping	39	4.2 <i>De woonkamer</i>	59
Overloop	40	Tafel (kaart 17)	59
		Stoel (kaart 18)	60
2.2 <i>Deuren en ramen</i>	41	Sport van een stoel (kaart 19)	60
Voordeur, huisdeur	41	Tafelpoot	62
Spionnetje, kijkgaatje	41		

WLD III, 2.1

Zitting	62	Po, nachtspiegel	95
Armleuning	62	Waskom	95
Kinderstoel (kaart 20)	63	Linnenkast	96
Kamerstoel	64	Kleerkast (kaart 33)	96
Leunstoel (kaart 21)	64	Kleerhanger	97
Fauteuil	66	Kleerkist, kleerkoffer	
Zitbank	67	(kaart 34)	98
Canapé, sofa	67	Kapstok	99
Divan	68		
Voetbankje	68		
Voetkussen	69	5 Stoffering	101
Kast (kaart 22)	69	Sierkleedje, antimakassar	101
Lade (kaart 23)	70	Tafelkleed	101
Vak van een kast	71	Karpet, vloerkleed (kaart 35)	102
Kastplank (kaart 24)	71	Traproede	103
Commode, ladenkast		Loper	103
(kaart 25)	72	Valgordijn, rolgordijn	
Glazenkast	73	(kaart 36)	104
Dressoir	74	Glasgordijn	104
Etagère	75	Overgordijn	105
Schrijftafel, bureau	76		
Rek	76		
Lepelrek	77		
Bordenrek, schotelrek	77	6 De badkamer	107
Pijpenrek	79	Wastafel, wasbak	107
Pendule	79	Badkuip	107
Schilderij	79	Stop	108
Spuwbakje, kwispedoor	80		
4.3. De slaapkamer	81		
Bed	81	7 Verwarming	109
Ledikant	82	Verwarmen, stoken	109
Noodbed, kermisbed		Centrale verwarming	109
(kaart 26)	83	Kachel, stoof (kaart 37)	110
Beddenbak, ressortbak	84	Kachelpijp	111
Matras	84	Plattebuiskachel (kaart 38)	111
Strozak	85	Platte buis	113
Beddengoed	85	Potkachel	114
Beddek	86	Aslade	114
Hoofdkussen (kaart 27)	86	Pook (kaart 39)	114
Onderkussen, peluw		Poken (kaart 40)	116
(kaart 28)	87	Vuurtang, sinteltang	117
Kussensloop (kaart 29)	89	Kolenschop	118
Deken (kaart 30)	90	Kolenkit	119
Bedsprei (kaart 31)	91	Aszeef	119
Dekbed	92	Brandstof	120
Beddenlaken (kaart 32)	93	Hakmes (kaart 41)	120
Beddenwarmer	93	Brandhout (kaart 42)	121
Nachtkastje	94	Steenkool	123
Nachtlampje	95		

Kolengruis (kaart 43)	124	Olielamp	164
Kolenslik	125	Petroleumlamp	165
Briket	125	Brander van een lamp	166
Kluit (kaart 44)	126	Stallantaarn	167
Het vuur aansteken	127	Zaklamp	168
Branden (kaart 45)	127	Staande lamp	168
Schroeien (kaart 46)	128	Lampenkap	168
Smeulen (kaart 47)	130		
Vonk (kaart 48)	131	10 Elektriciteit	169
Vlam	132		
Gloed	132	Elektriciteit	169
Rook (kaart 49)	133	Stop, zekering (kaart 62)	169
Roet (kaart 50)	134	Stekker	170
Waterdamp, wasem (kaart 51)	135	Stopcontact	170
Dampen	136	Gloeilamp	171
Het vuur doven (kaart 52)	137		
Sintel (kaart 53)	138	11 Keuken	173
As van het vuur	140		
Uit de as gezeefde kolen	140	<i>11.1 Algemeen</i>	173
Doofpot (kaart 54)	141	Aanrecht	173
Stoof, voetenwarmer	142	Gootsteen	173
Houtspaander (kaart 55)	143	Kookkachel, fornuis (kaart 63)	174
Spaanderhouder, spaanderbus	144	Komfoor	175
8 Het maken van vuur	147	Provisiekast, etenskast (kaart 64)	176
		Koelkast	178
Tondeldoos	147	Keukenrek (kaart 65)	178
Tondel	148	Vorkenblok	179
Vuurslag	148	<i>11.2 Keukengereedschap</i>	181
Vuursteen	149	Pollepel (kaart 66)	181
Ketsgereedschap	149	Schuimspaan (kaart 67)	182
Zwavelstok	149	Kurkentrekker	183
Lucifer (kaart 56)	150	Vergiet (kaart 68)	184
9 Verlichting	153	Zeef (kaart 69)	185
		Zeven (kaart 70)	186
Verlichting	153	Rasp (kaart 71)	187
Het licht aandoen	153	Raspen (kaart 72)	188
Kaars (kaart 57)	154	Mes (kaart 73)	189
Kandelaar (kaart 58)	155	Hecht van een mes (kaart 74)	190
Kroonkandelaar, luster	156	Lemmer	191
Blaker	156	Rug van het lemmer	192
Kaarsendomper (kaart 59)	158	Scherp, snede	192
Lamp	159	Schede	193
Lampenpit (kaart 60)	160	Bot	194
Walmen	161	Bot mes	194
Walm	162		
Lantaarn (kaart 61)	162		

WLD III, 2.1

Schaarde	194	Opscheplepel	233
Schilmesje, aardappelmesje	195	Theelepeltje (kaart 90)	233
Mes om kool te snijden	196	Blad van een lepel	234
Mes voor pannenkoeken	196	Vork (kaart 91)	235
Hakbord	197	Tafelmes	236
Dienblad	197	Drinkbeker	236
Klopper, garde (kaart 75)	198	Schenkkkan	238
Houten lepel	199	Drinkglas (kaart 92)	239
Boterlepel	200	Drinkglas met voet	
Roerzeef	201	(kaart 93)	241
Koffiezeef, koffiefilter	201	Borrelglaasje	242
Theezeefje	202	De tafel dekken	243
Braadpan (kaart 76)	202	De tafel afruimen	244
Oorvormig handvat	204		
Kookpot (kaart 77)	204	13 Vaatwerk	245
Deksel (kaart 78)	206	Stenen pot, Keulse pot	
Koekenpan (kaart 79)	207	(kaart 94)	245
Steelpan	209	Boterpot	247
Steelevormig handvat		Inmaakpot	247
(kaart 80)	209	Steen voor de inmaakpot	248
Soepketel, waterketel	210	Zoutvat	248
Waterketel, moor (kaart 81)	211	Kruik (kaart 95)	249
Tuit (kaart 82)	212	Stop voor fles of kruik	250
Etensketeltje	213		
Soepketeltje	214	14 Onderhoud van de woning,	
Pannenvlap (kaart 83)	215	de afwas en de was	253
12 Servies, bestek, glaswerk	217	<i>14.1 Algemeen</i>	253
Aardewerk	217	Huishouden (kaart 96)	253
Servies	218	Poetsen, schoonmaken	254
Bord (kaart 84)	218	Schoon, rein (kaart 97)	254
Kopje (kaart 85)	219	Opruimen	255
Schoteltje (kaart 86)	221	Huisvuil	256
Melkkannetje	223	Vuilnisbak	256
Stolp	223		
Botervlootje	224	<i>14.2 Schoonmaken</i>	257
Schotel (kaart 87)	225	Vegen, keren (kaart 98)	257
Schaal	226	Bezem (kaart 99)	258
Vlaaischotel	227	Bezemsteel	259
Kom (kaart 88)	228	Heibezem (kaart 100)	260
Juskom, sauskom	229	Berkenbezem (kaart 101)	261
Soepterrine	229	Zachtharige bezem	262
Koffiepot	230	Straatbezem	263
Theepot	231	Schrobbezem (kaart 102)	264
Bestek	231	Schrobben	265
Lepel (kaart 89)	231	Borstel	266
Eetlepel	232		

Schuijer	268	Blauwsel	305
Handveger, stoffer (kaart 103)	269	De was blauwen	305
Stofblik (kaart 104)	270	Mangel, wringer	306
Ragebol (kaart 105)	272	De was mangelen	307
Pluimenborstel, plumeau (kaart 106)	273	Waslijn	307
Stof afnemen (kaart 107)	274	Wasknijper	307
Stofdoek	276	De was bleken	309
Stof (kaart 108)	276	Stijfsel (kaart 123)	309
Spons	277	Stijfselpap	310
Zeemlap (kaart 109)	278	De was stijfselen	311
Emmer (kaart 110)	279	Wasgoed	311
Hengsel (kaart 111)	280	De was invochten	312
Ramen lappen	281	Strijkijzer	313
Trapleer	282	Roestplek	313
Dweilen	283	15 Tuin, plaats rondom het huis	315
Dweil (kaart 112)	283	Stoep, trottoir	315
Zwabber (kaart 113)	284	Achteruit	316
Zepsop (kaart 114)	285	Binnenplaats	316
Poetslap	287	Tuin (kaart 124)	317
Boenen	287	Bloemperk	318
Boenwas	287	Grasveld, bleekveld (kaart 125)	319
Grote schoonmaak (kaart 115)	288	Gazon	320
Koper poetsen	289	Terras	320
Poetsmiddel	289	Stenen omheining	321
Zand strooien	290	Hek, hekwerk	321
Wit zand, strooizand	290	Hek, poortje	322
14.3 De afwas	291	16 Tuin- en kamerplanten	325
Afwas (kaart 116)	291	Afrikaantje (kaart 126)	325
Afwassen (kaart 117)	292	Aloë	326
Afwasborstel	293	Chrysant (kaart 127)	327
Afwasteil, afwasbak (kaart 118)	293	Dagschone	328
Afwaswater (kaart 119)	296	Duizendschoon	328
Droogdoek, theedoek	297	Eendagsbloem	329
Vaatdoek (kaart 120)	298	Flamingoplant	330
Pannenschuren	299	Fuchsia (kaart 128)	330
Schuurmiddel	300	Gebroken hartjes	332
14.4 De was	301	Gladiool	332
De was doen	301	Goudenregen	333
Wasvrouw	301	Goudsbloem	334
Wastobbe, wasteil (kaart 121)	302	Hanenkam	334
Wasbord (kaart 122)	303	Hanggeranium	335
Soda	304	Herfstsering	335
De was spoelen	305		

17	Tafel	59	67	Schuimspaan	182
18	Stoel	60	68	Vergiet	184
19	Sport van een stoel	61	69	Zeef	185
20	Kinderstoel	63	70	Zeven	187
21	Leunstoel	65	71	Rasp	188
22	Kast	69	72	Raspen	189
23	Lade	70	73	Mes	190
24	Kastplank	72	74	Hecht van een mes	191
25	Commode, ladenkast	73	75	Klopper, garde	198
26	Noodbed, kermisbed	83	76	Braadpan	203
27	Hoofdkussen	86	77	Kookpot	205
28	Onderkussen, peluw	88	78	Deksel	207
29	Kussensloop	89	79	Koekenpan	208
30	Deken	91	80	Steelevormig handvat	210
31	Bedsprei	92	81	Waterketel, moor	211
32	Beddenlaken	93	82	Tuit	213
33	Kleerkast	97	83	Pannenlap	215
34	Kleerkist, kleerkoffer	98	84	Bord	219
35	Karpet, vloerkleed	102	85	Kopje	220
36	Valgordijn, rolgordijn	104	86	Schoteltje	221
37	Kachel, stoof	110	87	Schotel	225
38	Plattebuiskachel	112	88	Kom	228
39	Pook	115	89	Lepel	232
40	Poken	116	90	Theelepeltje	233
41	Hakmes	120	91	Vork	235
42	Brandhout	122	92	Drinkglas	240
43	Kolengruis	124	93	Drinkglas met voet	241
44	Kluit	126	94	Stenen pot, Keulse pot	245
45	Branden	128	95	Kruik	249
46	Schroeien	129	96	Huishouden	253
47	Smeulen	130	97	Schoon, rein	255
48	Vonk	132	98	Vegen, keren	257
49	Rook	133	99	Bezem	259
50	Roet	134	100	Heibezem	260
51	Waterdamp, wasem	135	101	Berkenbezem	261
52	Het vuur doven	137	102	Schrobbezem	265
53	Sintel	139	103	Handveger, stoffer	269
54	Doofpot	141	104	Stofblik	271
55	Houtspaander	143	105	Ragebol	272
56	Lucifer	151	106	Pluimenborstel, plumeau	274
57	Kaars	154	107	Stof afnemen	275
58	Kandelaar	155	108	Stof	277
59	Kaarsendomper	158	109	Zeemlap	278
60	Lampenpit	160	110	Emmer	279
61	Lantaarn	163	111	Hengsel	281
62	Stop, zekering	170	112	Dweil	284
63	Kookkachel, fornuis	174	113	Zwabber	285
64	Provisiekast, etenskast	176	114	Zeepsop	286
65	Keukenrek	178	115	Grote schoonmaak	288
66	Pollepel	181	116	Afwas	291

WLD III, 2.1

117	Afwassen	292	132	Gieter	356
118	Afwasteil, afwasbak	294	133	Vrouwelijke hond, teef	360
119	Afwaswater	296	134	Mannelijke hond, reu	361
120	Vaatdoek	298	135	Blaffen	362
121	Wastobbe, wasteil	302	136	Grommen	364
122	Wasbord	304	137	Kwispelstaarten	366
123	Stijfsel	310	138	Hondenhok	370
124	Tuin	318	139	Kat	371
125	Grasveld, bleekveld	319	140	Vrouwelijke kat	373
126	Afrikaantje	325	141	Miauwen	375
127	Chrysant	327	142	Spinnen	376
128	Fuchsia	331	143	Krols	378
129	Oostindische kers	340	144	Moer	380
130	Pantoffeltje	341	145	Rammelaar	381
131	Violier	347			

Lijst van illustraties, afl. 1, De woning

1	Stoel met planken zitting uit Beverst	60	24	Lantaarn	163
2	Stoel met biezen zitting uit Meeuwen	60	25	Koperen olielamp	164
3	Kamerstoel	64	26	Petroleumlamp	165
4	Leunstoel	64	27	Brander van een lamp	166
5	Canapé, sofa	67	28	Stallantaarn	167
6	Voetbankje of 'schabel'	68	29	Kookkachel, fornuis	175
7	Commode, ladenkast	74	30	Etenskast of schapraai	177
8	Glazen kast	74	31	Vorkenblok	179
9	Lepelrek	77	32	Pollepel	182
10	Bordenrek, schotelrek	78	33	Schuimspaan	183
11	Koperen beddenwarmer	94	34	Aardewerken vergiet	185
12	Glazen nachtlampje voor petroleum	95	35	Metalen vergiet	185
13	Plattebuiskachel	113	36	Hakbord	197
14	'Berenklauw' of Maaslandse kachel	113	37	Klopper, garde	199
15	Kachelgereedschap: a. stookgaffel; b. en c. rakelijzers; d. astrekker	114	38	Boterlepel	200
16	Vuurtang, sinteltang	117	39	Koperen braadpan	203
17	Hakmes	121	40	Rechthoekige koperen braadpan uit Sint-Huibrechts-Lille	203
18	Doofpot	142	41	Koperen kookketel voor gebruik boven het open vuur	205
19	Stoof, voetenwarmer	143	42	Metalen kookketels met deksel	205
20	Koperen spaanderhouder	145	43	Sauspannetje met steel	209
21	Tondeldoos	147	44	Waterketel, moor	212
22	Kandelaar	155	45	Etensketeltjes	213
23	Blaker	157	46	Stolp	223
			47	Vlaaischotel	227

48	Soepterrine	229	74	Eendagsbloem	329
49	Koffiepot	230	75	Flamingoplant	330
50	Aarden drinkbeker, 'snel'	237	76	Fuchsia	330
51	Bierkannen van grijs- blauw Keuls steenwerk	238	77	Gebroken hartjes	332
52	Boterpot van grijsblauw Keuls steenwerk	246	78	Gladiool	333
53	Boter- of vetpotje van aardewerk	247	79	Goudenregen	333
54	Inmaakpot	247	80	Goudsbloem	334
55	Waterkruik	250	81	Hanenkam	334
56	Bezems: a. en b.: hei- of berkenbezem; c. 'moderne' bezem waarbij de borstels in een houten plankje zijn geplaatst	258	82	Hanggeranium	335
57	Borstels; de meest linkse is vervaardigd uit twijgjes	266	83	Herfstsering	335
58	Schuijer	268	84	Hyacint	336
59	Handveger, stoffer	269	85	Juffertje-in-het-groen	336
60	Stofblik	270	86	Kaaps viooltje	337
61	Wasbord	303	87	Kattenstaartamarant	337
62	Oud model wasknijper	308	88	Keizerskroon	338
63	Wasknijper	308	89	Kerstroos	338
64	Binnenplaats	317	90	Kruidje-roer-me-niet	339
65	Tuin	317	91	Oostindische kers	339
66	Terras	321	92	Pantoffeltje	340
67	Hekwerk	322	93	Petunia	341
68	Hek, poortje	322	94	Pioen	342
69	Afrikaantje	326	95	Porseleinbloempje	343
70	Aloë	326	96	Randjesbloem	344
71	Chrysant	327	97	Sinningia	344
72	Dagschone	328	98	Ster van Bethlehem	345
73	Duizendschoon	329	99	Stokroos	345
			100	Tuingeranium	346
			101	Vlambloem	348
			102	Vlijtig Liesje	348
			103	Voorjaarszonnebloem	349
			104	Yucca	349
			105	Zinnia	350
			106	Zonnebloem	350

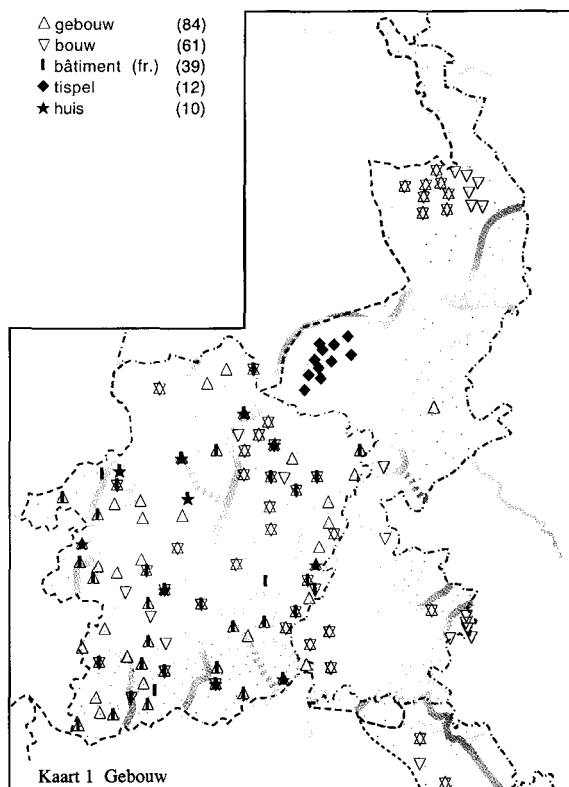

1 Algemeen

In deze paragraaf komen algemene benamingen rond het huis ter sprake. Het begrip KASTEEL leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma.

GEBOUW

△ gebouw	(84)
▽ bouw	(61)
I bâtiment (fr.)	(39)
◆ tispel	(12)
★ huis	(10)

ZND 12 (1926) (004), ZND 35 (1941) (043);
Beverlo Wb. (081), Bree Wb. (101),
Echt Wb. (031), Eupen Wb. (049),
Genk Wb. (064), Gennep Wb. (082,
094), Gronsveld Wb. (074),
Gronsveld Wb. 2 (053), Hamont Wl.
(062, 130), Hasselt Wb. (086, 147),
Kerkrade Wb. 2 (065), Lommel Wl.
(044, 092), Maastricht Wb. (049,
107), Meerlo-Wanssum Wb. (082),
Meeswijk Wl. (119, 217), Meeuwen
Wl. (077), Roermond Wb. (086),
Sint-Truiden Wb. (054, 070, 108,
110), Sittard Wb. (050), Tongeren
Wb. (042, 068, 085, 167), Venray
Wb. (128, 166, 555), Zonhoven Wb.
(060, 134, 135, 136, 476).

De algemene benaming voor een bouw-
werk. Het woord **bâtiment** wordt door
zegslieden uit Heppen, Paal, Kuringen,
Heers, Diepenbeek en Eigenbilzen

vooral gebruikt voor een groot gebouw,
bijvoorbeeld een school. Het woord
geleg is in Heers de benaming voor de
gebouwen van een hoeve.

gebouw: alg. in Belg. Lb.; freq. Kleverlds.; ook in Montzen, Eupen, Roermond, Amby, Gronsveld, Ophoven, Beverlo, Paal, Beringen, Tessenderlo, Meldert, Linkhout en Lommel.

bouw: freq. Ripuar., Maaskemp., Centr.Maaslds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Montzen, Welkenraedt, Eupen, Sittard, Amby, Gronsveld, Lanaken, Veldwezelt, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Hamont, Beverlo, Sint-Truiden en Lommel.

bouwage: Opgrimbie.

bouwerij: Opoeteren.

bâtiment (fr.) (ook *battement*, *beutement*): freq. Lonerlds., Maaskemp., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Ophoven,

Opgrimbie, Rekem, Lanaken, Bilzen, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Kaulille, Peer, Heppen, Beverlo, Paal, Oostham, Tessenderlo en Linkhout.

timmer: Zonhoven.

blok: Bocholt.

gedoen: Gorsem, Sint-Truiden en Zonhoven.

geleg: Sint-Truiden en Heers.

huis: verspr. Demerkemp.; ook in Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Kaulille, Heppen en Meldert.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een groot gebouw:

ferme huizing: Overpelt.

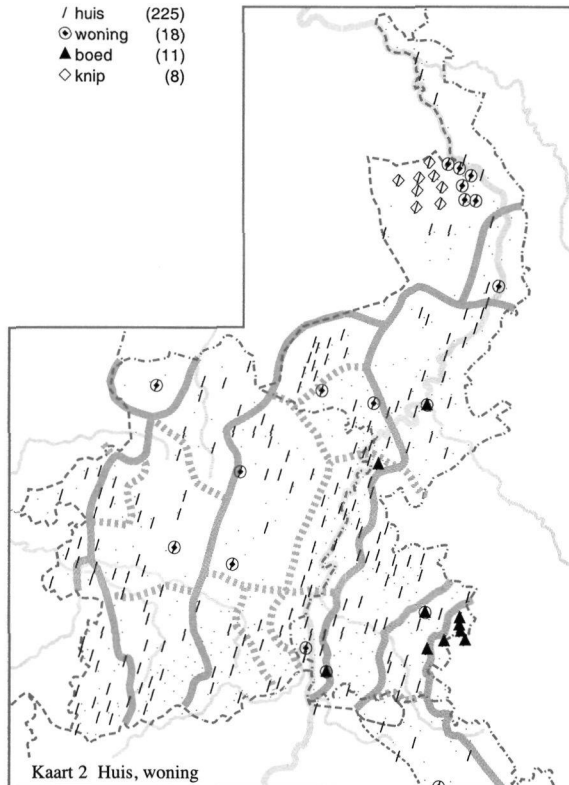
kast: Gennep Wb.

tempel: Venray Wb.

HUIS, WONING

SGV (1914) (015), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 34 (1940) (080), ZND A2 (1940sq) (392); Beverlo Wb. (108), Echt Wb. (031, 056, 073), Genk Wb. (386), Gennep Wb. (086), Gronsveld Wb. 2 (071, 206), Hamont Wl. (179, 234), Hasselt Wb. (057, 191, 241, 505), Heerlen Wb. 2 (128), Kerkrade Wb. 2 (063, 103), Lommel Wl. (124, 142, 405), Maastricht Wb. (150, 310, 507, 508), Meerlo-Wanssum Wb. (144, 330), Meeuwen Wl. (089, 239), Roermond Wb. (038, 109, 127, 327), Sint-Truiden Wb. (037, 138), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (271), Tungalroy Wb. (097), Venlo Wb. (147, 164, 166, 289), Venray Wb. (229, 281), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (031, 136, 179, 238, 244, 504, 568); Bisschops, M. (1994) (005).

/ huis	(225)
⊙ woning	(18)
▲ boed	(11)
◇ knip	(8)

De woorden **boed** en **keet** worden in Roermond geringschattend gebruikt voor 'huis'. Het woord **barak** duidt in Zonhoven doorgaans een oude woning aan.

huis (ook *uis*): alg. in Nl. en Belg. Lb.
woning: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Roermond, Gronsveld, Tungelroy, Meeuwen, Genk, Maastricht, Zonhoven, Lommel en Venlo.
wonens (*wones*): Maastricht.
woon: Beverlo.
woonst: Lommel (zelden gebr.).
boed (ook *boei*, *boi*): alg. Ripuar.; ook in Roermond, Gronsveld en Echt/Gebroek.
barak (ook *brak*): Zonhoven, Hasselt en Gronsveld.

galjoen (ook *gajoel*): Hasselt.
gedoen: Zonhoven.
haard: Meeuwen.
hut: Gennep Wb.
kavaakje (*kevikske*): Gronsveld.
keet: Roermond, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.
klip: Venlo en Tongeren.
kluis: Gronsveld.
knal: Gronsveld.
knip: Venray Wb.
kooi: Tungelroy, Echt/Gebroek, Hamont, Zonhoven en Hasselt.
kot: Zonhoven (in ruw taalgebr.).
kruipkot: Beverlo.
pand: Maastricht.
tent: Gronsveld.
val: Zonhoven.

EENVOUDIGE OF ARMOEDIGE WONING

N 79 (1979) (002), SGV (1914) (add.); Bree Wb. (212, 226), Lommel Wl. (161), Meerlo-Wanssum Wb. (158), Meeswijk Wl. (270), Roermond Wb. (150), Sint-Truiden Wb. (153); Jaspar, E. (1921-28), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68).

Eenvoudige, kleine, soms armoedige woning, gebouwd van hout, riet, stro of plaggen.

Een **hut** is volgens een respondent uit Maastricht van stro, een **kot** van hout. Een **barak** is volgens een zegsman uit As van planken gemaakt. Een **potage** wordt in Montfort soms tegen een armoedig en rommelig huis gezegd; het woord verwijst dan meer naar het rommelige dan naar het armoedige.

barak (ook *brak*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Truierlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Herten (bij Roermond), Posterholt, Weert, Tungelroy, Ophoven, Maastricht, Eigenbilzen, Houthalen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Tienray.

barakje (*brakske*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Guttecoven en Maastricht.
boede: Herten (bij Roermond) en Gulpen.
boutique (*fr.*) (ook *patiek*, *petiek*, *poetiek*): Herten (bij Roermond), Schimmert, Klimmen, Tungelroy en Boekend.
buitenij: Montfort.
groezenhut: Klimmen.
houten barak (*houten brak*): Neerharen.
huisje (*huiske*): freq. Maaskemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ospel en Arcen.
lemen huisje (ook *lemen huiske*): Neeroeteren en Hoeselt.
hut: freq. Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Kinrooi, Meeuwen, Neeroeteren, Maastricht, Houthalen, Kwaadmechelen, Boekend, Tienray en Meijel.
armzalige hut: Sittard.
hutje: Meijel en Herten (bij Roermond).

kadol: Bree Wb.
kadolletje (*kadolleke*): Bree.
kavalje: Maastricht.
keet: freq. Noord.Oostlb., Centr.-Maaslds., Zuidgeld. Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Schaesberg, Schimmert, Weert, Tungelroy, Neeritter, As en Maastricht.
keviëp: Bree Wb.; ook in Nederweert.
keviëpje (*keviëpke*): Nederweert en Ell.
kevreep: Gruitrode.
lemen kevreep: Gruitrode en Oplabbeek.
kevreepje (*kevreepke*): Bree.
knal: Buggenum.
knip: Weert.
kooi: Weert en Bree.

kot: Helden/Everlo, Posterholt, Schimmert, Gruitrode, Neeroeteren, Lanklaar, Stein, Maastricht, Kwaadmechelen en Lommel.
kruipkot: Sint-Truiden.
kotje (ook *kotteke*): Herten (bij Roermond), Eksel en Guttecoven.
krot: freq. Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Mheer, Weert, Tungelroy, Gruitrode, Buchten, Maastricht, Gennep en Oirlo.
krotje: Buchten.
krotwoning: Reuver.
oud huis: Ubachsberg.
oude bots (*ouw botsj*): Neerharen.
plaggenhut: Oirlo en Blerick.
potage (fr.): Montfort.
abbegat: Montfort.
stal: Nieuwerkerken en Jeuk.

BOUWVAL

Echt Wb. (025, 033, 064), Eupen Wb. (026, 108), Genk Wb. (150), Gennep Wb. (044), Gronsveld Wb. (075), Gronsveld Wb. 2 (188), Hasselt Wb. (204, 246), Heerlen Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (065), Lommel Wl. (135), Maastricht Wb. (020, 177, 178, 207), Meerlo-Wanssum Wb. (082, 245), Meeuwen Wl. (021, 035), Roermond Wb. (019, 091), Sint-Truiden Wb. (153, 155), Sittard Wb. (058), Tongeren Wb. (086), Tungelroy Wb. (097), Valkenburg Wb. (035), Venlo Wb. (132, 233), Venray Wb. (108, 129, 166, 295, 474), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C 1, 012), Zonhoven Wb. (244); Bettens, A. (1954) (031), Bisschops, M. (1994) (005).

Bouwvallige, slechte woning.

barak (ook *brak*): freq. Ripuar. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Eupen, Roermond, Sittard, Valkenburg, Gronsveld, Meeuwen, Echt/Gebroek, Maastricht, Kanne en Tongeren.
gebraak: Venray Wb.; ook in Venlo.
gevaak: Roermond.
schabraak: freq. Kleverlds.
schervaak: Ospel.
schevaak: Venray Wb.; ook in Venlo.

schlevaak: Nederweert.
braad (*braai*): Venray Wb.
kadol: Hasselt.
kast: Maastricht.
kaval: Genk.
kavalje: Maastricht.
keet: Echt/Gebroek.
keviëp: Weertlands Wb. 1; ook in Tungelroy.
kot: Gronsveld, Maastricht, Zonhoven en Hasselt.
kraam: Gronsveld.
krak: Venray Wb.
krot: Sint-Truiden.
kruipkot: Sint-Truiden.
loge (fr.): Eupen.
tispel: Tungelroy.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

bouwvallig: Meeuwen.
kadullijk: Lommel.

BUITENVERBLIJF

N 79 (1979) (001);
Hasselt Wb. (093), Heerlen Wb. 2 (144), Maastricht
Wb. (056), Sittard Wb. (068), Tongeren Wb. (546),
Tungelroy Wb. (097).

In het algemeen een groot huis met
een tuin buiten de stad; vaak het bui-
tenverblijf van in de stad wonende
mensen.

Het woord **landgoed** werd in Nunhem
gebruikt voor een buitenverblijf met
veel bos en landerijen; het woord **hof**
in Schimmert voor een buitenverblijf
dat voorzien is van een grote hoeveel-
heid weiland.

buitenverblijf: Sint-Martens-Voeren,
Schimmert, Gronsveld, Noorbeek,
Tungelroy, Kinrooi, Ophoven,
Meeuwen, Neeroeteren,
Opglabbeek, Obbicht, Neerharen,
Eigenbilzen, Houthalen en Blerick.

buiten: Herten (bij Roermond),
Schimmert, Weert, Maastricht en
Boekend.

buitengoed: Sittard, Tungelroy,
Meeuwen, Maastricht, Hoeselt,
Hasselt.

buitenhuis: Ubachsberg.

landgoed: Nunhem.

goed: Weert, Montfort en Maastricht.

herenhuis: Herten (bij Roermond),
Tungelroy, Gruitrode, Opglabbeek.

landhuis: Heerlen, Waubach,
Schaesberg, Reuver, Herten (bij
Roermond), Vlodrop, Sittard,
Schimmert, Klimmen, Tungelroy,
Bree, Neeroeteren, Buchten,
Obbicht, Blerick, Boekend, Oirlo,
Meerlo en Tienray.

zomerhuis: Eksel, Nieuwerkerken en
Sint-Truiden.

zomerhuisje (*zomerhuiske*): Jeuk.

tempel van een huis: Ospel.

villa: freq. Maaskemp., verspr. in Nl.
Lb.; ook in Neerharen, Hoeselt,
Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

châlet (**fr.**): Tongeren.

hof: Schimmert.

plaats: Lutterade.

SCHUURTJE

DC 35 (1963) (021), N 79 (1979) (003);
Echt Wb. (107), Kerkrade Wb. 2 (228), Lommel Wl.
(111), Meeswijk Wl. (054), Sint-Truiden Wb. (053),
Tongeren Wb. (478), Tungelroy Wb. (097),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C 1, 011), Zonhoven
Wb. (244, 420);
Bisschops, M. (1994) (006, 018).

Eenvoudig gebouwde achter het woon-
huis dat gebruikt wordt als bergplaats
voor gereedschap, oude spullen, etc.
Uit opmerkingen van de zegslieden
blijkt, dat het schuurtje soms ook als
verblijfplaats voor vee dient. In zo'n
geval wordt het meestal met de term
stal of **stalletje** aangeduid.

Het trefwoord **bakhuis** duidt meestal
een, meestal los van het huis staand,
gebouwde aan, waarin onder meer
brood wordt gebakken. De opgaven

den, overden, schelf en **uilicht** zijn
benamingen voor specifieke gebouwen
van een boerderijcomplex. Zie ook
WLD I.6.

schuurtje (*schuurke*): alg. in Nl.Lb.;
ook in Sint-Truiden en Jeuk.

schuur: Voerendaal, Mechelen,
Roermond, Gruitrode, Opglabbeek,
Echt/Gebroek, Zonhoven, Velden
en Blerick.

schopje (*schopke*): freq. Kleverlds.;
ook in Gronsveld, Noorbeek,
Terlinden, Weert, Ell, Bree,
Neeroeteren, Boekend en Venlo.

schop: alg. Ripuar., Noord.Oostlb.,
Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq.
Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Martens-

Voeren, Ospel, Maastricht, Neerharen, Houthalen en Kwaadmechelen.

karschop: Helden/Everlo.

kot: Weertlands Wb. 1; ook in Schimmert, Neeroeteren, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

kotje: Tungalroy.

rommelkot: Zonhoven.

voederkot: Nieuwerkerken.

remise (fr.): alg. Weertlds.; ook in Tongeren.

barak (ook *brak*): Gruitrode, Meeswijk en Sint-Truiden.

hok: Meijel, Weert en Maastricht.

hokje (*hokske*): Noorbeek.

berghok: Maastricht.

bergplaats: Velden.

boedje: Simpelveld.

goed: Gruitrode.

hangaar: Lommel.

keet: Simpelveld.

stal: Voerendaal, Ubachsberg, Waubach, Schimmert, Klimmen, Gruitrode, As, Buchten, Rekem, Stein, Maastricht, Hoeselt, Nieuwerkerken en Velden.

stalletje (*stalke, stalleke*): Gulpen, Herten (bij Roermond), Nuth/Aalbeek, Klimmen, Mheer, Weert, Bree, Neeroeteren en Houthalen.

bakhuis (ook *bakkes*): Gruitrode, Opglabbeek, As, Eksel.

den: Gruitrode en Opglabbeek.

overden: Gruitrode en Opglabbeek.

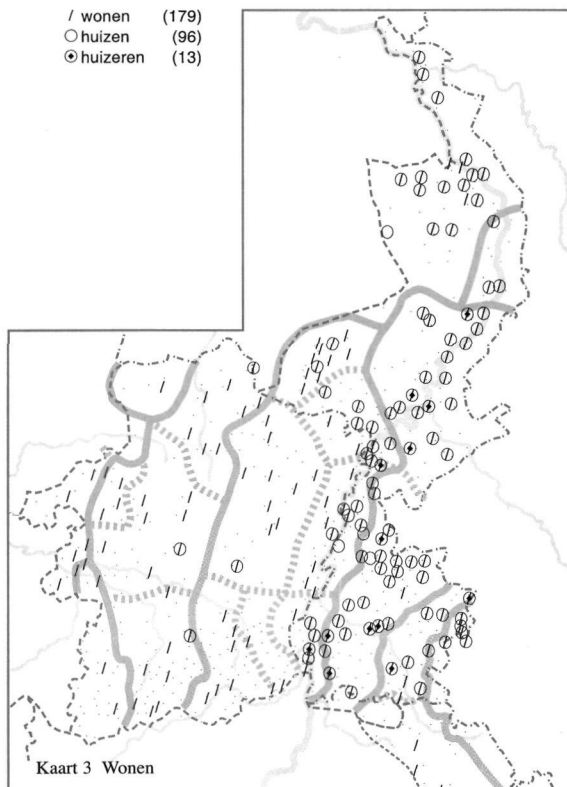
schelf: Eigenbilzen.

uilicht: Gruitrode en Opglabbeek.

WONEN

SGV (1914) (015, 044), ZND 08 (1925) (097), ZND A1 (1940sq) (235), ZND m;
 Beverlo Wb. (304), Echt Wb. (056, 099), Genk Wb. (140, 386), Gronsveld Wb. 2 (206), Hamont Wl. (180, 551), Hasselt Wb. (530), Kerkrade Wb. 2 (104, 283), Kortessem Wb. (185), Lommel Wl. (405), Maastricht Wb. (143, 152, 508), Meerlo-Wanssum Wb. (162, 330), Meeswijk Wl. (270, 758), Meeuwen Wl. (239), Roermond Wb. (106, 327), Tungalroy Wb. (097), Valkenburg Wb. (084), Venlo Wb. (147, 289), Weertlands Wb. 2 (406), Zonhoven Wb. (179, 568).

/ wonen (179)
 ○ huizen (96)
 ⊙ huizeren (13)

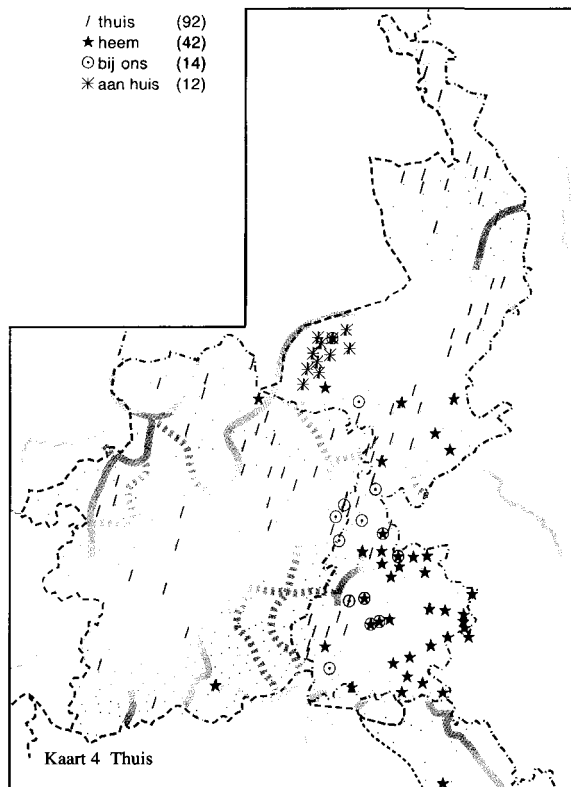

Zijn woning hebben, gehuisvest zijn.
Het woord **kluizen** wordt volgens het Meerlo-Wanssum Wb. (pag. 162) gebruikt in de betekenis 'ongeriefelijk wonen in een te beperkte ruimte, of alleen in een huis', terwijl het woord **huizen** in Maastricht naast de algemene betekenis ook meer specifiek 'in een minderwaardig verblijf wonen' kan betekenen (Maastricht Wb., pag. 152).

wonen: alg. in Belg. en Nl. Lb.
huizen: alg. in Nl. Lb.; ook in Genk, Hamont, Zonhoven en Kortesseem.
huizeren: verspr. Oostlb.; ook in Rimburch, Gulpen, Echt/Gebroek en Maastricht.
kluizen: Meerlo-Wanssum Wb.
resideren: Echt/Gebroek.

THUIS

/ thuis	(92)
★ heem	(42)
⊙ bij ons	(14)
* aan huis	(12)

Kaart 4 Thuis

SGV (1914) (037), ZND 01 (1922) (a-m add.), ZND B2 (1940sq) (439), ZND m (Bellefroid, Godelaine);
Beverlo Wb. (258), Bree Wb. (441), Echt Wb. (054), Gronsveld Wb. 2 (171), Hamont Wl. (481), Hasselt Wb. (457), Heerlen Wb. 2 (218), Kerkrade Wb. 2 (096), Lommel Wl. (342), Maastricht Wb. (423), Meeuwen Wl. (212), Tongeren Wb. (207, 579), Tungalroy Wb. (097), Valkenburg Wb. (079), Venlo Wb. (258), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007, C 1, 014), Zonhoven Wb. (474).

In huis.
Het gebruik van de opgaven bestaande uit het voorzetsel **bij** of **te** plus een voornaamwoord is afhankelijk van het onderwerp van de zin. De enige uitzondering hierop vormt het trefwoord **bij ons**. Dat kan ook worden gecombineerd met de eerste persoon enkelvoud.

thuis: alg. Oostlb., Weertlds., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Tongeren, Beverlo, Paal, Beringen, Veulen, Kortesseem, Sint-Truiden en Lommel.
aan het huis: Panningen, Helden/Everlo en Swalmen.

aan huis: Weertlands Wb. 1.

bij huis: Lozen en Bree.

heem (ook *eem*): alg. Ripuar.,
Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in
Nederweert, Tungalroy, Echt/Ge-
broek, Tongeren en Lozen.

bij ons (*bij os*): freq. Zuid.Oostlb.;
ook in Hunsel, Grevenbicht/Papen-
hoven, Guttecoven en Urmond.

bij mich: Gronsveld.

bij dich: Gronsveld.

bij haar: Gronsveld.

bij hem: Gronsveld.

bij uch: Gronsveld.

bij hun: Gronsveld, Lanklaar,

Mechelen-aan-de-Maas en Rekem.

te zijens: Heers.

te zijenst: Beverlo.

te uwers (*toeres, tures*): Hoepertingen,
Borgloon, Herk-de-Stad en
Linkhout.

te uwerst (*te hurest, telust, toerest,*
tulest): Beverlo en Hoepertingen.

te hunnenst: Beverlo.

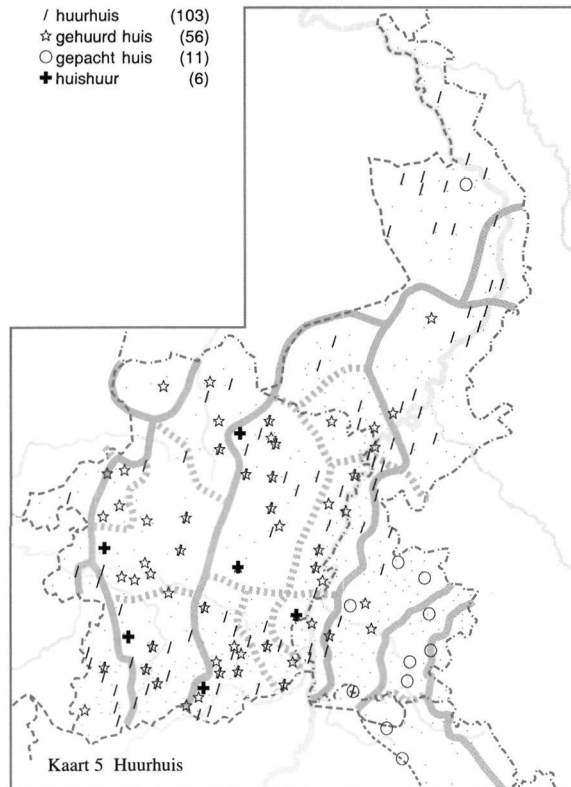
te hunnent (*te hunnet, tunnet*):
Neerpelt.

te hunnens (*toinders*): Nederweert.

HUURHUIS

/ huurhuis	(103)
☆ gehuurd huis	(56)
○ gepacht huis	(11)
✚ huishuur	(6)

SGV (1914) (015), ZND 01 (1922)
(a-m), ZND 27 (1938) (038);
Bree Wb. (178).

In het algemeen een huis dat gehuurd
is of gehuurd kan worden.

Bij het trefwoord **huishuur** is sprake
van omkering van de twee delen van
de samenstelling.

huurhuis (ook *huuruis, uurhuis,*
uuruis): alg. in Belg. en Nl. Lb.
m.u.v. het Ripuar. en Oostlb-Rip.
overgg.

huishuur: Grote-Brogel, Genk,

Lanaken, Piringen, Lummen en Kortebos.
huurehuis: Sint-Lambrechts-Herk.
huurgoed: Zonhoven.
maandhuis: Koersel.
pachthuis: Epen, Lontzen, Schinveld, Amby en Gerdingen.
gehuurd huis (ook *ge-uurd huis*, *ge-uurd uis*, *gehuurd uis*, *gejod huis*): alg. in Belg. Lb; ook in Helden/-Everlo, Heel, Schimmert, Valkenburg en Amby.
gemiet huis: Lontzen.
gepacht huis (ook *gepecht huis*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Heerlen, Eys, Mechelen, Remersdaal, Henri-

Chapelle en Meerlo.
gepachtigd huis (*gepechtigd huis*): Buggenum.
huis: Sittard.
verhuurd huis: Obbicht en Kuttekoven.

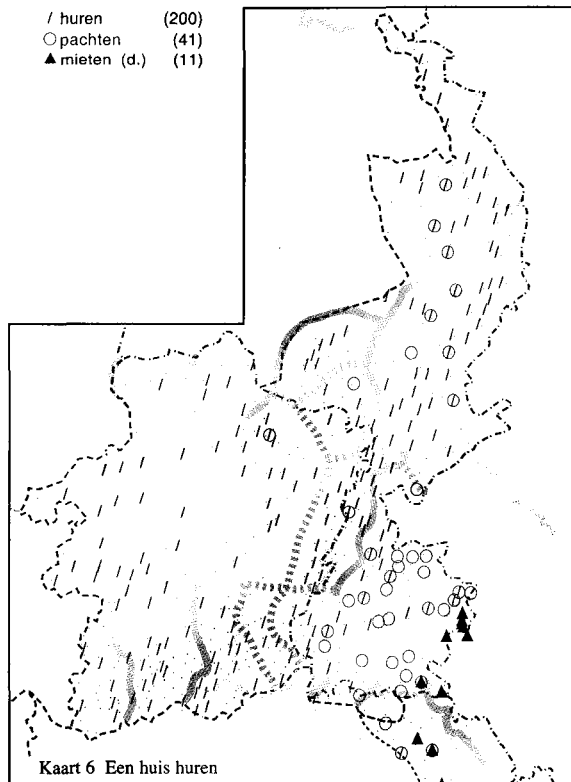
De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

huis dat ge huurt: Mielen-boven-Aalst.
huis dat te huur is: Wilderen.
huis in de pacht: Oostham.
huis om te pachten: Bingelrade.
huis te pachten: Welkenraedt.
huis om te verhuren: Limmel.
huis om te verpachten: Schaesberg.

EEN HUIS HUREN

/ huren (200)
 ○ pachten (41)
 ▲ mieten (d.) (11)

DC 35 (1963) (001), SGV (1914) (015), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 27 (1938) (037);
 Bree Wb. (178), Gronsveld Wb. 2 (072), Hamont Wl. (181), Hasselt Wb. (191), Heerlen Wb. 2 (129), Kerkrade Wb. 2 (174), Maastricht Wb. (152), Meeuwen Wl. (108), Zonhoven Wb. (180).

In de SGV-enquête en vragenlijst 1 van de ZND-enquête werd in het algemeen gevraagd naar dialectwoorden

voor 'huren'. Uit dit materiaal zijn alleen de opgaven overgenomen die specifiek van toepassing zijn op het

huren van onroerend goed.
Bij veel opgaven werd de lokale uitspraak van *een huis* als object opgegeven.

huren (ook *uren*): alg. in Belg. en Nl.Lb. m.u.v. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.

pachten (ook *pechten, puchten*): freq. Oostlb-Rip. overgg. en het zuiden van Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ell, Gerdingen en Obbicht.
mieten (**du.**) (ook *miejen, mienen*): freq. Ripuar.; ook in Vijlen, Montzen, Lontzen en Eupen.
meien: Helden/Everlo.

De volgende opgave betreft het verhuuren van een huis:

een huis vermieten: Welkenraedt.

HUURCONTRACT

Bree Wb. (179), Gronsveld Wb. 2 (072), Hasselt Wb. (192), Maastricht Wb. (152), Zonhoven Wb. (482).

huur: Maastricht.

huurceel (ook *huursel*): Bree Wb.

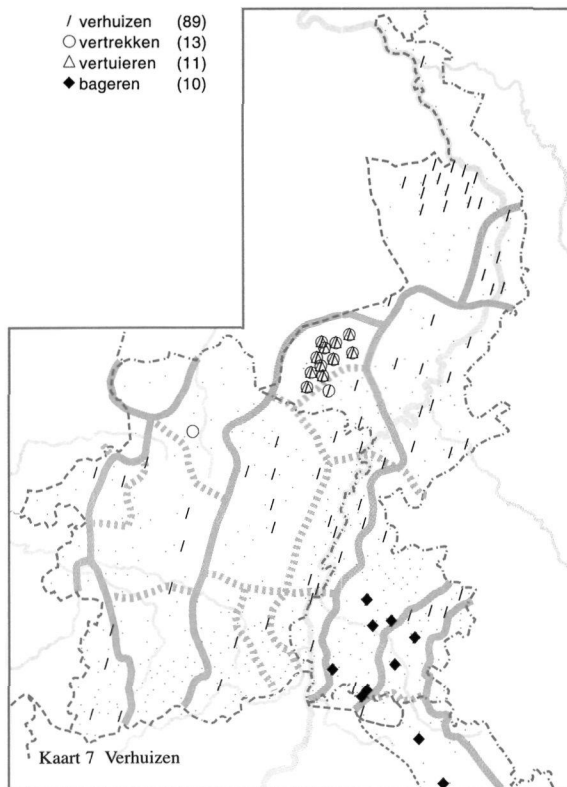
tuis (ook *tuist*): Zonhoven, Hasselt en Gronsveld.

De overeenkomst tussen huurder en verhuurder.

VERHUIZEN

N 79 (1979) (004), ZND m (Langohr, Leenen);
Beverlo Wb. (280), Eupen Wb. (014, 131), Gronsveld Wb. 1 (516), Gronsveld Wb. 2 (184), Hasselt Wb. (487), Heerlen Wb. 1 (066), Kerkrade Wb. 2 (255), Lommel Wl. (371), Maastricht Wb. (457), Meerlo-Wanssum Wb. (305), Meeswijk Wl. (692), Meeuwen Wl. (224), Sittard Wb. (452), Tongeren Wb. (621), Valkenburg Wb. (016), Venlo Wb. (271), Venray Wb. (492), Weertlands Wb. 1 (C 1, 014), Weertlands Wb. 2 (090, 380), Zonhoven Wb. (337, 514);
Delahaye, H. (zj.hs).

- / verhuizen (89)
- vertrekken (13)
- △ vertuieren (11)
- ◆ bageren (10)

Van woning of van huis veranderen. Het trefwoord **bageren** wordt volgens een zegsman uit Klimmen gebruikt wanneer een grote verhuizing van een boerenbedrijf plaatsvindt. Onder dit-zelfde trefwoord wordt in het Eupen Wb. een beschrijving gegeven van zo'n verhuizing aan het eind van de negentiende eeuw. Die vond plaats op 1 mei en de burenen, en dan met name de jeugd, hielp daarbij mee. Tijdens de verhuizing werd gezongen en gedronken. De karren waren opgesierd met groen; veel karren met daarachter lopend vee en blinkend paardentuig getuigden van de welvaart van de boer. Het trefwoord **omleiden** was in Gruitrode oorspronkelijk van toepassing op het gebruik om in het nieuwe huis rond de tafel te lopen, nadat alle huisraad geplaatst was. Later werd het ook voor het verhuizen zelf gebruikt.

verhuizen (ook *veruizen*): freq. in Belg. en Nl. Lb.

omhuizen: Gruitrode.
overhuizen: Obbicht en Zonhoven.
bageren: freq. in het zuiden van het Zuid.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Gulpen, Montzen en Eupen.
omleiden (*omleien*): Gruitrode.
omtrekken: freq. Ripuar.; ook in Eupen, Herten (bij Roermond) en Guttecoven.
in-en-uittrekken: Tungelroy.
overtrekken: Schimmert.
uittrekken: Klimmen.
vertrekken: Weertlands Wb. 1; ook in Tungelroy en Eksel.
overgaan: Weert.
vertuieren: Weertlands Wb. 1.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

verhuizing: Maastricht.
verhuis (ook *veruis*): Tongeren, Zonhoven, Hasselt en Lommel.
omtog: Kerkrade Wb. 2.
omtrek: Kerkrade Wb. 2.

2 Onderdelen van het gebouw

2.1 Algemeen

In deze paragraaf zijn een aantal lemma's over onderdelen van het gebouw opgenomen. Zij vormen een aanvulling op de paragrafen *fundering*, *metselen*, *soorten daken*, *kap*, *plafond*, *trappen* en *vloeren* uit WLD II.9, de aflevering over de terminologie met betrekking tot de bouw van huizen. In het hoofdstuk over de vaktaal van de dakdekker (pag. 160-174) van die aflevering zijn tevens de benamingen voor de diverse soorten dakleien ondergebracht en in het hoofdstuk over de vakterminologie van de loodgieter lemmata rond de DAKGOOT en de REGENPIJP. De woordenschat in verband met verschillende soorten bakstenen en dakpannen is opgenomen in WLD II.8, pag. 67 e.v. en 85 e.v.

GEVEL

ZND 35 (1941) (068), ZND m (Hendrikk, Klingeleers);
Bree Wb. (137, 478), Genk Wb. (104), Hamont Wl. (139), Hasselt Wb. (131, 155), Heerlen Wb. 1 (021), Heerlen Wb. 2 (116, 241), Kerkrade Wb. 2 (086), Kortessem Wb. (185), Lommel Wl. (098), Maastricht Wb. (095, 116), Meerlo-Wanssum Wb. (122), Meeswijk Wl. (200, 229), Meeuwen Wl. (069, 083), Sint-Truiden Wb. (101), Tongeren Wb. (147, 184), Venlo Wb. (136), Venray Wb. (182), Weertlands Wb. 1 (C 1, 006), Zonhoven Wb. (117, 144);
Beenen, P. (1973) (128), Bettens, A. (1954) (064), Dols, W. (1953) (024), Janssen, A. (1949) (031), Veldeke 37 (1962) (055).

De voormuur van een gebouw.

gevel (ook *geveld*, *gever*): alg. in

Belg. Lb., freq. Weertlds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Herten (bij Roermond), Maastricht en Venlo.
giebel (du.): Opgrimbie.
voorgevel: Bree Wb.; ook in Heerlen, Maastricht en Kuringen.
façade (*fassaad*, *fessaad*): freq. Ripuar. en Maaskemp., verspr. Lonerlands; ook in Meeswijk, Maastricht, Kanne, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Hechtel, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Montenaken.
hoofdwand (*hooiwand*, *huiwand*): Heers, Kortessem en Wellen.
muur: Borlo.

AFDAK

Hellend dak dat boven een open ruimte tegen een muur of gebouw is bevestigd.

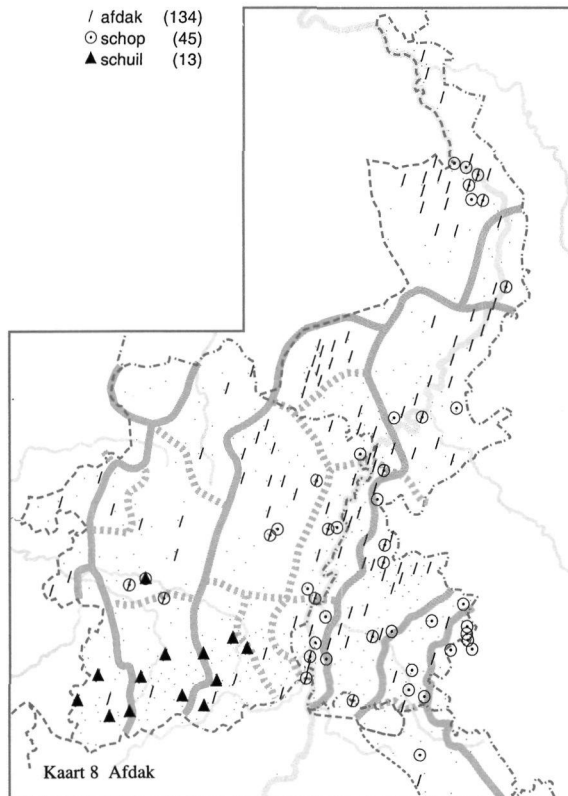
Zie ook het lemma SCHOP, AFDAK VOOR LANDBOUWGEREEDSCHAPPEN in

WLD I.6, pag. 88 e.v.

afdak: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., freq. in Belg. Lb. m.u.v. Noorderkemp. en Lommels.

/ afdak (134)
 ⊙ schop (45)
 ▲ schuil (13)

SGV (1914) (001), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 06 (1924) (057), ZND 12 (1926) (001);
 Bree Wb. (053), Echt Wb. (106), Hasselt Wb. (040), Kerkrade Wb. 2 (228), Maastricht Wb. (244), Meerlo-Wanssum Wb. (254), Meeuwen Wl. (012), Sittard Wb. (002), Tegelen Wb. (073), Tongeren Wb. (404), Valkenburg Wb. (161), Venray Wb. (031), Weertlands Wb. I (C 1, 001), Zonhoven Wb. (012, 338).

afgang: Opglabbeek.

afhang: Schinveld.

schop: freq. in het zuiden van Nl. Lb. en aan beide zijden van de Maas, verspr. Kleverlds.; ook in Montzen, Heel, Asenray/Maalbroek, Ophoven, Neeroeteren, As, Niel-bij-As, Kermt, Kuringen en Hasselt.

schuil: freq. in het zuiden van Belg. Lb.

luif: Schinveld.

luifel: Maastricht.

oversteek: Zonhoven.

remise: Rekem.

schok: Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

schotsbarak: Montzen.

schuilhuisje: Montzen.

dakje (tekske): Guttecoven.

voordak: Welkenraedt.

daksdrup: Brunssum.

baar: Gelinden.

BLIKSEMAFLEIDER

N 79 (1979) (006);
 Maastricht Wb. (039), Roermond Wb. (036), Sint-Truiden Wb. (083), Venray Wb. (096).

Inrichting om de bliksem af te leiden en onschadelijk te maken. De bliksemafleider bestaat meestal uit een van het

dak tot in de grond lopende metalen staaf.

bliksemafleider (ook *bliksemafleier*):
 freq. in het oosten van Belg. Lb. en in heel Nl. Lb. m.u.v. Ripuar.; ook in Sint-Martens-Voeren, Neerharen,

Hoeselt, Houthalen, Sint-Truiden,
Jeuk en Leopoldsburg.

afleider (*afleier*): Vlodrop.

bliksembloem: Zepperen.

bliksemtrekker: Venray Wb.

donderafleiding: Ospel.

donderijzer (ook *donderijzder*, *don-*

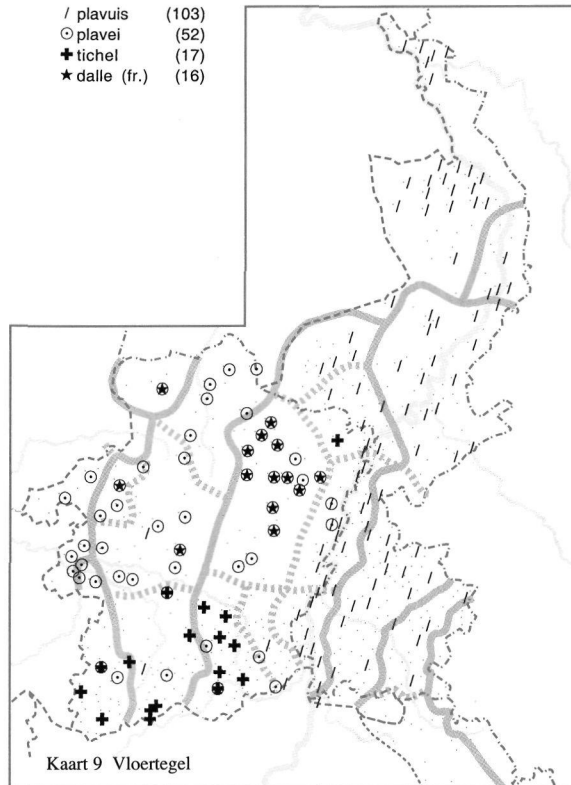
nerijzer): Sint-Truiden en
Eigenbilzen.

donderroede (*donderroei*, *donner-*
roei): verspr. Maaskemp.; ook in
Eksel en Kwaadmechelen.

donderroe: Meeuwen.

VLOERTEGEL

/ plavuis	(103)
○ plavei	(52)
⊕ tichel	(17)
★ dalle (fr.)	(16)

N 05A (1964) (004e), ZND B1
(1940sq) (167);
Beverlo Wb. (205, 256), Bree Wb.
(105, 348), Eupen Wb. (165), Genk
Wb. (251), Gennep Wb. (141),
Hamont Wl. (359), Hasselt Wb.
(354, 451), Lommel Wl. (239,
336), Maastricht Wb. (324),
Meerlo-Wanssum Wb. (223),
Meeswijk Wl. (490, 613),
Roermond Wb. (288, 290), Sint-
Truiden Wb. (078), Tegelen Wb.
(109), Tongeren Wb. (099), Venlo
Wb. (217), Venray Wb. (431),
Zonhoven Wb. (359);
Daelen, J.v. (1933-41), Veldeke 14
(1939) (022).

Vlakte gebakken steen, vaak met rode
of blauwe kleur, waarmee vloeren
worden bekleed.

Zie voor het trefwoord **scharmin-**
steen ook RhWb (VII), kol. 934, s.v.
Scharmin-stein, 'vloertegel, ook
gebruikt om wanden en haarden te
bekleden'. Het woord **dalle** wordt in
Bree en omgeving meestal gebruikt
voor een vloertegel die van cement is
gemaakt.

plavuis (ook *plevuis*): alg. langs de
Maas in Belg. Lb. en in Nl. Lb.
m.u.v. Ripuar.; ook in Rosmeer,
Zichen-Zussen-Bolder,
Boekt/Heikant en Hoepertingen.

plavuisel (*plevuisel*): Maastricht.

plavuissteen (*plevuissteen*): Bocholtz.

plavei (ook *plevei*): freq. Maaskemp.,
Dommelds., Demerkemp.,
Truierlds. en Getelds.; ook in
Rotem, Lanklaar, Grote-Spouwen,
Val-Meer, Vliermaal, Tongeren,

Beverlo, Paal, Beringen, Borgloon,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Tessenderlo en Lommel.
plaveisteen: Neerpelt en Borgloon.
rode plavei (*rooie plavei*): Paal.
huispavei: Millen.
paveisteen: Teuven.
scharmin-steen (ook *schamingstee*):
Vaals en Eupen.
rode steen (ook *rooi steen*):
Eigenbilzen en Teuven.
blauwe steen (*blauw steen*): Teuven,

Eigenbilzen, Kiewit en Borgloon.
steen: Meeswijk, Spaubeek en
Waubach.
dalle (*fr.*): Bree Wb.; ook in Tongeren,
Beverlo en Sint-Truiden.
estrik (*ester*): Gennep.
tegel: Lommel en Roermond.
tichel: freq. Tongerlds en Lonerlds.,
verspr. Truierlds.; ook in Kinrooi
en Hasselt.
tichelsteen: Roermond.

BEGANE GROND, BENEDENVERDIEPING

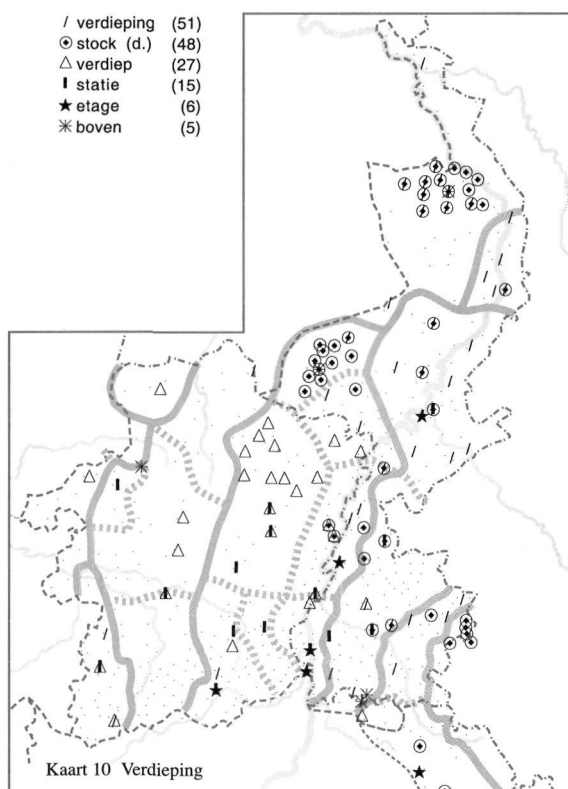
N 79 (1979) (014 add.), ZND 12 (1926) (007);
Kats, J. (1939).

gelijke grond: As.
gelijkvloer: Bilzen.

gelijkvloers: Roermond en Riksingen.
onder (ook *onner*): Opglabbeek,
Bilzen en Oirlo.
rez-de-chaussée (*fr.*): Welkenraedt.
ter aarde: Welkenraedt.

VERDIEPING

N 79 (1979) (014), ZND 12 (1926)
(007);
Beverlo Wb. (278), Bree Wb. (467),
Echt Wb. (114), Eupen Wb. (183,
192), Genk Wb. (317), Hamont Wl.
(507), Hasselt Wb. (485), Heerlen
Wb. 1 (060), Heerlen Wb. 2 (106),
Kerkrade Wb. 2 (237), Lommel Wl.
(369), Maastricht Wb. (093, 405,
454), Meerlo-Wanssum Wb. (278),
Meeswijk Wl. (621, 687), Roermond
Wb. (280, 302), Sittard Wb. (405),
Tongeren Wb. (144), Tungalroy Wb.
(102), Valkenburg Wb. (165, 166),
Venlo Wb. (253), Venray Wb. (539,
609), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013),
Zonhoven Wb. (512);
Bettens, A. (1954) (062), Daelen, J.v.
(1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939),
Oudemans, W. (1918).

Elk van de afdelingen boven de begane grond waarin een gebouw door horizontale scheidingsvlakken verdeeld wordt, de ruimte tussen twee vloeren.

verdieping: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.; ook in Oplabbeek, Kanne, Riksingen en Hamont.

verdiep: alg. in Belg. Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren en Schimmert.

statie: verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Roermond, Rekem, Maastricht, Bilzen, Eigenbilzen, Tongeren, Hasselt, Beverlo en Sint-Truiden.

etage: Welkenraedt, Herten (bij Roermond), Stein, Maastricht, Kanne en Tongeren.

stock (du.): freq. Ripuar., Zuid.Oostlb., Weertlds., Centr. Maaslds. en Kleverlds.; verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Montzen, Eupen, Ell en Venlo.

dek: Lanklaar en Buchten.

tussenzolder: Weert.

zolder: Eupen, Montfort, Posterholt en Meijel.

zoldering: Buchten.

boven: Noorbeek, Terlinden, Weert, Leopoldsburg en Oirlo.

BOVENVERDIEPING

N 104 (2000) (003), SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (a-m), ZND m (Houben); Hamont Wl. (062), Hasselt Wb. (086), Lommel Wl. (045), Maastricht Wb. (405), Meeswijk Wl. (120), Sint-Truiden Wb. (071), Zonhoven Wb. (060).

Elk van de verdiepingen van een gebouw met uitzondering van de begane grond.

Het woord **boven** wordt door verschillende respondenten, met name uit Belgisch Limburg, niet gezien als bijwoord, maar als zelfstandig naamwoord.

boven: freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Schaesberg, Weert, Maasbracht, Hamont, Sint-Truiden, Lommel, Venlo en Venray.

uiterste boven: Weert.

bovenetage: Maastricht.

bovenkamers: Lanklaar.

bovenop: verspr. in het zuid-oosten van Nl. Lb.

bovenstatie: Rekem.

de bovenste: Sint-Huibrechts-Lille.

bovenste etage: Maastricht en Valkenburg.

bovenste stock (du.): Schaesberg, Blerick, Meterik en Horst.

bovenste verdieping (ook *bovesen verdieping*): Tessenderlo.

bovenste verdieping (ook *bovelste verdieping, boverste verdieping*): freq. Noord.Oostlb.; verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ospel, Maastricht, Boekend en Maasbree.

bovenstock: Susteren.

bovenverdiep: Beringen, Elen en Hasselt.

bovenverdieping: alg. Oostlb. en Kleverlds.; freq. Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Waubach, Gulpen, Weert, As, Martenslinde, 's-Herenelderen, Kermt en Halen.

bovenwoning: Klimmen.

eerste stock (du.) (ook *eeeste stok*): Kerkrade, Rimborg, Heel, Geleen en Guttecoven.

eerste verdieping: Geleen en Heer.

eerste, het -: Eijsden.

etage: Kessel.

kwartier (*kertier*): Maastricht.

overste stock (du.) (*oveste stok*): Vijlen.

overste etage (ook *oveste etage*): Mechelen.

overste stock (du.) (*oveste stok*): Lutterade.

overste verdieping: Ulestraten.

overste zolder: Noorbeek, Terlinden en Vijlen.
statie: Amby, Opgrimbie, Maastricht, Hoepertingen en Wellen.
stock (du.): verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen en Sevenum.
tweede stock (du.) (ook *tweeë stok*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/Papenhoven en Guttecoven.

tweede verdieping: Lottum en Geleen.
verdiep: Aalst-bij-St.-Truiden, Zonhoven en Bilzen.
verdieping: Haler en Maastricht.
zolder: freq. Zuid.Oostlb.; verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Bocholtz, Maastricht en Eijsden.

OVERLOOP

N 79 (1979) (012 add., 015), N104 (2000) (004), ZND 12 (1926) (006c add.), ZND 33 (1940) (039), ZND m (Hendrikk);
Hasselt Wb. (336), Heerlen Wb. 2 (183), Lommel Wl. (009), Maastricht Wb. (330), Meeswijk Wl. (470), Sint-Truiden Wb. (120), Sittard Wb. (092), Tungelroy Wb. (101, 102), Venlo Wb. (122), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010), Zonhoven Wb. (338).

De ruimte in het bovengedeelte van een huis, waarop de trap uitkomt.

overloop: alg. in Nl. Lb.; ook in Hamont en Zonhoven.
portaal: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Tegelen, Obbicht, Maastricht, Vroenhoven, Riemst, Hasselt en Venlo.
portaalte (ook *portaalke*): freq. Centr.Maaslds.; ook in Neeroeteren en Genk.
trapportaal: Heers.
allée (fr.): Sint-Huibrechts-Lille, Lummen, Kuringen, Oostham en Lommel.
bordes: Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Kaulille en Zonhoven.
gang: freq. Zuid.Oostlb.; verspr. Lonerlds.; ook in Tungelroy, Echt/Gebroek, Rekem, Martenslinde, Mopertingen, Rijkhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Paal, Jeuk en Lommel.
gang van boven: Opoeteren.
gangetje (ook *gangske*): Helchteren en Hoensbroek.

bovengang: Koersel.
doorgang: Kerkrade.
doorloop: Kerkrade.
graad: Sint-Truiden.
opkom: Bree.
palier (fr.): Meeswijk, Grote-Spouwen, Neerpelt, Koersel, Hasselt, Ulbeek, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.
palier-tje: Mielen-boven-Aalst.
plancher (fr.): Kwaadmechelen.
platform: Maaseik, Achel, Riksingem, Stokrooie, Hasselt, Groot-Gelmen, Wellen en Gingelom.
portiekje: Helchteren.
trap: Sint-Truiden en Val-Meer.
trapvloer: Bilzen.
tussenzolder (*tussenzoller*): Opglabbeek.
dorpel: Kwaadmechelen.
zul: Gutshoven.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

op de eerste trap: Ulbeek.
boven op de gang: Herk-de-Stad.

2.2 Deuren en ramen

De woordenschat met betrekking tot de deuren, ramen, kozijnen, vensterluiken en het hang- en sluitwerk van een huis is opgenomen in WLD II.9, pag. 109 – 142.

VOORDEUR, HUISDEUR

N 55 (1972) (024a), ZND 12 (1926) (005), ZND m (Criens);
Hamont Wb. (524), Heerlen Wb. 2 (128, 241),
Kerkrade Wb. 2 (103, 274), Maastricht Wb. (478),
Roermond Wb. (061, 109), Sint-Truiden Wb. (241),
Tongeren Wb. (645), Zonhoven Wb. (535);
Goossens, H. (1981), Kats, J. (1939), Veldeke 37
(1962) (006), Veldeke 39 (1964) (010).

De deur in de voorgevel en meestal ook aan de straatzijde van een huis.

voordeur: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen, Schin-op-Geul, Heythuysen, Roermond, Stramproy, As,

Opgrimbie, Rekem, Maastricht, Bilzen, Riksingem, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Sint-Truiden en Venlo.

huisdeur: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Welkenraedt, Roermond, Weert, As en Venlo.

straatdeur: Venlo en Roermond.

buitendeur: Ottersum en Geulle.

haupt-ingang: Welkenraedt.

De volgende opgave is afkomstig uit het Bargoens:

beijeswin: Heerlen.

SPIONNETJE, KIJKGAATJE

N 79 (1979) (007);
Hasselt Wb. (421), Venlo Wb. (249), Venray Wb. (331).

Raampje of gaatje in de deur om te zien wie er voor de deur staat.

deurraampje (*deurraamke, deurraampke*): Reuver, Nunhem, Venlo en Meijel.

deurvenstertje (*deurvensterke*): Noorbeek en Terlinden.

kijkgaatje: verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weert, Neeritter, Maastricht, Neerharen, Blerick en Venlo.

kijkgat: Heythuysen, Montfort, Schimmert, Ospel, Tungelroy, Ophoven, Neeroeteren, Echt/Gebroek, Rekem, Maastricht, Jeuk en Velden.

kijkglas: Tungelroy.

kijkkot: Hoeselt.

kijklok: Lutterade en Klimmen.

kijklokje (*kijkklokske*): Klimmen, Mheer en Gulpen.

kijkraampje (*kijkraamke, kijkraampke*): Meerlo en Boekend.

kijkkruit: Nieuwerkerken en Jeuk.

kijkkruitje: Waubach.

kijkvenster: Maastricht.

kijkvenstertje (*kijkvensterke*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Sint-Martens-Voeren, Montfort, Kinrooi, Meeuwen, As en Houthalen.

loergaatje: Arcen en Ell.

loergat: Kwaadmechelen, Meeuwen en Gruitrode.

loerkotje (*loerkotteke*): Eksel.

loerraampje: Venray Wb.

loervenstertje (*loervensterke*): Sint-Truiden en Sittard.

lokje (*lokske*): Schaesberg.

oog: Maastricht, Schimmert en Noorbeek.

ooggat: Opglabbeek.

raampje (raamke): Meijel en Boekend.

venstertje (vensterke): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Vlodrop, Posterholt, Klimmen en Gronsveld.

kleine ruit: Schimmert.

ruitje: Schimmert.

spion: Hasselt en Maastricht.

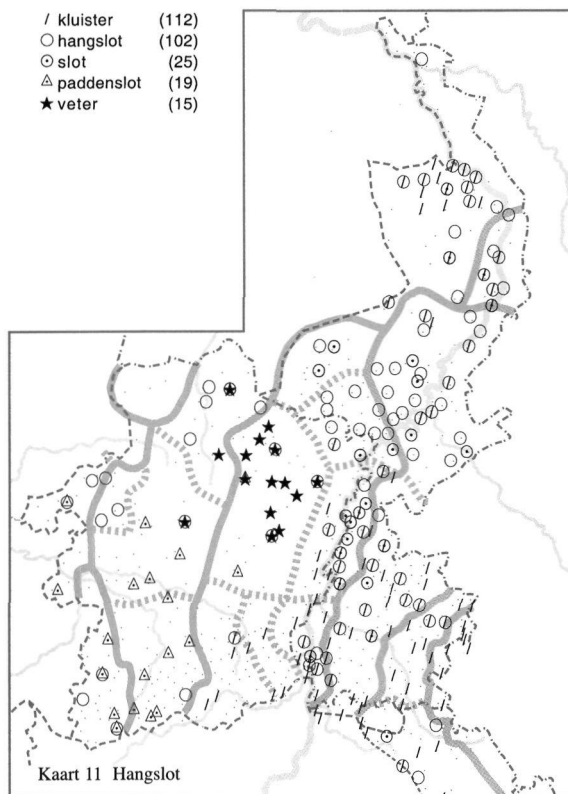
spionnetje (spionke, spionneke): Helden/Everlo, Bree, Meeuwen, Lanklaar, Maastricht en Venlo.

jodenoog: Nunhem.

judas: Jeuk.

HANGSLOT

/	kluister	(112)
○	hangslot	(102)
⊙	slot	(25)
△	paddenslot	(19)
★	veter	(15)

N 07 (1961) (046), N 79 (1979) (009), SGV (1914) (add.), ZND 06 (1924) (073b), ZND B1 (1940sq) (165);

Bree Wb. (476), Eupen Wb. (085), Gronsveld Wb. 2 (065), Hasselt Wb. (173), Heerlen Wb. 2 (123), Kerkrade Wb. 2 (142), Maastricht Wb. (132, 192), Meerlo-Wanssum Wb. (160), Roermond Wb. (137), Sint-Truiden Wb. (188), Sittard Wb. (183), Tegelen Wb. (094), Tongeren Wb. (268), Valkenburg Wb. (100), Venray Wb. (275, 278), Zonhoven Wb. (342);
 Beenen, P. (1973) (156), Bisschops, M. (1994) (019), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (031).

Slot met draaibare beugel dat aan schuifgrendels en andere sloten, die voorzien zijn van ogen, bevestigd kan worden.

hangslot: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar. en het zuiden van het Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., freq. Dommellids. en Zuiderkemp., verspr. Truierlds.; ook in Gemmenich, Henri-Chapelle, Welkenraedt, Molenbeersel, Kinrooi, Ophoven,

Bree, Neeroeteren, As, Lanklaar, Bilzen, Houthalen, Paal, Beringen en Bommershoven.

hangslotje: Nunhem.

hangsluit: Neeroeteren en As.

hanger: Ospel.

kluister: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Zuidgeld.Lb. en in het zuiden van Kleverlds.; ook in Kinrooi, Neeroeteren, As, Hoeselt, Tongeren en Koninksem.

kluistertje: Sittard en Klimmen.
paddenslot: freq. Demerkemp.,
 Lonerlds. en Truierlds.; ook in
 Meeuwen, Genk, Tessengerlo en
 Loksbergen.
padje: Hamont.
smidskatje (*smidsketje*): Swalmen,
 Boukoul en Nieuwstadt.
kat: Swalmen.
veter: alg. Maaskemp.; ook in Sint-
 Huibrechts-Lille, Peer en Houthalen.

vetertje (*veterke*): Bree.
vetel: Eksel en Wijchmaal.
slot: freq. Noord.Oostlb. en
 Centr.Maaslds., verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Remersdaal,
 Nederweert, Weert, Ophoven,
 Maasbracht, Maastricht, Sint-Hui-
 brechts-Lille, Boekend, Oirlo en
 Sevenum.
cadenas (**fr.**): Leopoldsburg.

SLEUTEL

N 79 (1979) (010), ZND A1 (1940sq) (259);
 Echt Wb. (108), Hamont Wl. (431), Heerlen Wb. 2
 (206), Kerkrade Wb. 2 (225), Lommel Wl. (295),
 Maastricht Wb. (387), Meeswijk Wl. (580),
 Meeuwen Wl. (196), Roermond Wb. (273), Sint-
 Truiden Wb. (213), Tongeren Wb. (507), Tungalroy
 Wb. (101);
 Boileau, A. (1971), Goossens, H. (1981), Kats, J.
 (1939), Meertens, A.H. (zj.hs).

sleutel: alg. in Belg. en Nl. Lb. m.u.v.
 Lonerlds. en Truierlds.

sleuter: freq. Lonerlds. en Truierlds.;
 ook in Schimmert en Tongeren.
diefje (ook *diefke*): Buchten en
 Obbicht.
nachtdief: Stein.

De volgende opgaven zijn afkomstig
 uit het Bargoens:

tantel: Heerlen en Waubach.
dalme: Heerlen en Waubach.
fritsel: Heerlen en Waubach.

SLEUTELBOS

DC 14 (1946) (015), ZND 45 (1946) (015a);
 Kerkrade Wb. 2 (225).

Ring met sleutels.

sleutelbos (ook *sneutelbos*): freq.
 Kleverlds.; ook in Ransdaal,
 Heerlen, Panningen, Putbroek,
 Beek, Amstenrade, Ospel, Weert,
 Tungalroy, Kessenich, Maasbracht,
 Opglabbeek, Genk, Maaseik,
 Maastricht, Martenslinde,
 Mopertingen, Koersel, Helchteren,
 Berbroek, Wellen, Velden en
 Blerick.

sleutelenbos: Horn en Oirsbeek.
sleutelbussel: Born en Guttecoven.
bos: Blerick en Genk.
bos met sleutels: Venlo.
bos sleutelen: Voerendaal,

Heerlerheide, Eys, Puth, Amby,
 Heugem en Tongeren.
bos sleutels (ook *bos sneutels*): freq.
 Maaskemp., verspr. Demerkemp.
 en Zuidgeld.Lb.; ook in
 Helden/Everlo, Stramproy,
 Maastricht, Rosmeer, Diepenbeek,
 Beverst, Kleine-Brogel, Peer,
 Wellen, Venray en Wanssum.
bos sleuters: Alken, Sint-Truiden en
 Zichen-Zussen-Bolder.
bossel sleutelen: Einighausen.
bussel sleutelen: Wijlre, Putbroek,
 Houthem, Amby, Mheer, Born en
 Maastricht.
bussel sleutels: Hulsberg.
gast sleutelen: Buchten.
pak sleuters: Borgloon.
trommel sleutelen: Schinnen.
tros sleutels: Koersel.

ring: Genk.

ring bet de sleuters (*ring be de sleuters*): Kortessem.

ring bet sleutels (*ring be sleutels*): Ulbeek.

ring bet sleuters (*ring be sleuters*): Gingelom.

ring met sleutelen: Heerlen, Puth, Valkenburg en Amby.

ring met sleutels: Blerick.

ring sleutels: Reppel.

Vgl. voor de twee volgende trefwoorden ook het Hgd. *Schlüsselbund*:

sleutelbond: Spekholzerheide.

sleutelsbond: Kerkrade Wb. 2.

sleutelhouder (*sleutelhouwer*): Linkhout.

sleutelring: freq. Oost.Zuidlb. en

Oostlb.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Hunsel, Maasbracht, Neeroeteren, Born, Maastricht, Borgharen, Overpelt, Lottum, Arcen, Venlo en Mook.

sleutelenring: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Stokkem en Geulle.

sleuterring: Wellen.

sleutels aan een ring: Beegden.

sleutelen met ring: Ubachsberg.

diefjes: Geistingen, Thorn en Stevensweert.

sleutelen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Spekholzerheide, Echt/Gebroek en Stokkem.

sleutels: Posterholt, Dieteren, Genk, Neerpelt en Gennep.

sleuters: Herk-de-Stad.

LOPER

N 79 (1979) (010 add.);

Eupen Wb. (096), Heerlen Wb. 2 (147), Kerkrade Wb. 2 (141), Maastricht Wb. (242), Meerlo-Wanssum Wb. (190), Meeswijk Wl. (475), Sint-Truiden Wb. (165), Sittard Wb. (069), Tongeren Wb. (429), Tungalroy Wb. (095, 101), Valkenburg Wb. (099), Zonhoven Wb. (277); Bisschops, M. (1994) (019), Heyden, L.v.d. (1927).

Sleutel die op verschillende sloten past.

loper: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in

Nunhem, Tungalroy, Maastricht, Zonhoven en Sint-Truiden.

diefje (*diefke*): Sittard.

klaasje (*klaaske*): Valkenburg.

klaasmannetje (ook *klaasmanke*, *kloosmanneke*): Heerlen, Simpelveld en Schaesberg.

klazeman: Kerkrade Wb. 2.

kripel: Eupen.

passe-partout (**fr.**): Meeswijk en Tongeren.

VLIEGENRAAM, HOR

In een raamwerk gevat gaas, dat voor een raam of deur wordt gezet om inkijken of het binnenvliegen van insecten te verhinderen.

hor: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., en Kleverlds.; ook in Haanrade, Weert, Neeritter, Echt/Gebroek, Stein, Maastricht, Eijsden en Velden.

horraam: Castenray.

hort: Nunhem, Heel, Roermond en Tungalroy.

hortje (ook *horke*, *horretje*): freq. Oostlb., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Schaesberg, Tungalroy, Ell, Buchten, Maastricht, Eijsden en Hamont.

raamhortje: Tegelen.

muggendraad: Hoeselt.

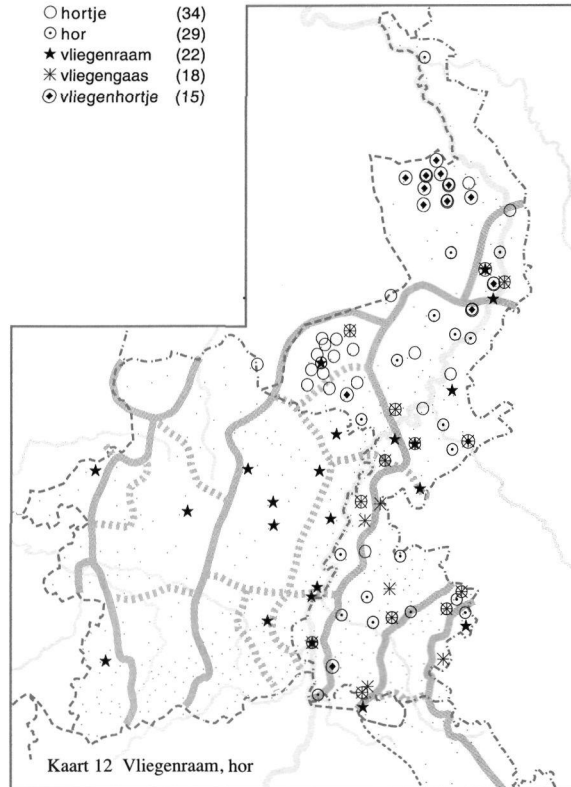
muggengaas: Venlo.

muggenkloter: Sint-Truiden.

muggendraam: Meeuwen.

muggenzift: Eksel.

○ hortje	(34)
⊙ hor	(29)
★ vliegenraam	(22)
* vliegengaas	(18)
⊙ vliegenhortje	(15)

N 79 (1979) (011), N104 (2000) (002);
Hamont Wl. (177), Kerkrade Wb. 2 (267), Maastricht Wb. (147), Sint-Truiden Wb. (173, 203, 238, 247), Tungelroy Wb. (100), Venlo Wb. (143), Venray Wb. (162, 634), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007);
Beenen, P. (1973) (136), Kats, J. (1939).

raam: Sint-Truiden.

rooster: Nieuwerkerken, Zeperen en Ordingen.

scherm: Noorbeek en Terlinden.

tamis (fr.) (tamine): Jeuk.

venstergaas: Gulpen.

vensterzeefje: Sittard.

vliendraad: Kerkrade Wb. 2; ook in Ophoven, Obbicht en Guttecoven.

vliegengaas: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Waubach, Schaesberg, Ospel, Maastricht, Boekend en Venlo.

vliegendor: Vijlen, Hoensbroek, Klimmen, Tungelroy, Guttecoven en Maastricht.

vliegendor: Venray.

vliegendor: Venray Wb.; ook in Baarlo, Vlodrop, Gronsveld, Haler, Blerick en Boekend.

vliegenraam: verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Kerkrade, Sint-Martens-Voeren, Konings-

bosch, Weert, Kinrooi, Maasbracht, Lanklaar, Rekem, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Houthalen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Boekend.

vliengerscherm: Doenrade.

gaasraam: freq. Kleverlds.; ook in Ospel en Boekend.

gaas: Heel.

dradenvenster (draaivenster): Bree.

dradending (dratending): Mheer.

zeef: Schinnen, Schimmert, Meeuwen, Neroeteren en Oplabbeek.

zeefdraad: Herten (bij Roermond).

zift: Heythuysen, Sint-Truiden en Jeuk.

rijfje: Obbicht.

De volgende opgave is een benaming voor van stro gemaakte horren die beschermden tegen zon en insecten; in de oorlog werden ze ook gebruikt ter verduistering:

strooien vlaken (mv.): Gruitrode.

TRALIE

N 04 (1960) (054), ZND 08 (1925) (014);
Beverlo Wb. (262), Eupen Wb. (204), Gronsveld
Wb. 2 (174), Hamont Wl. (488), Heerlen Wb. 1
(059), Kerkrade Wb. 2 (233), Tungelroy Wb. (101,
104), Valkenburg Wb. (180), Venray Wb. (522),
Zonhoven Wb. (152, 483);
Bettens, A. (1954) (073).

Elk van de metalen staven van een
voor een raam bevestigd traliewerk.

tralie (ook *traalge*, *traalje*, *traalzje*,
tralje): freq. Dommellds., verspr.
Maaskemp. en Demerkemp.; ook in
Montzen, Welkenraedt, Eupen,
Gronsveld, Mheer, Molenbeersel,
Ophoven, Rotem, Rekem, Lanaken,
Maastricht, Bilzen, Martenslinde,
Val-Meer, Hoeselt, Koninksem,
Beverlo, Beringen, Hoepertingen,
Heers, Wellen, Sint-Truiden,
Oostham, Tessenderlo en Loks-
bergen.

ijzeren tralie: Sint-Truiden.

tranjel (ook *tranjel*, *transjel*):

Valkenburg, Amby, Maastricht,
Kanne en Zichen-Zussen-Bolder.

poutreille (fr.): Halen.

sluitijzer: Paal.

spijl: Venray Wb.

sponde (spong): Tungelroy.

stang: Opglabbeek.

De volgende opgaven zijn benamingen
voor het gehele traliewerk:

barrier (breer): Mechelen-aan-de-
Maas.

staketsel (ook *stangketsel*): Kerkrade
Wb. 2; ook in Heerlen, Niel-bij-As
en Lanklaar.

ijzeren staketsel (*ijzeren stangketsel*,
ijzeren stranketsel): Neeroeteren en
Opgrimbie.

grille (fr.): Lanklaar, Kanne, Beverst,
Zonhoven en Gelinden.

ijzeren grille (fr.): Sint-Truiden.

veken: Lanklaar.

---

3 Ruimtes binnen de woning

In deze paragraaf zijn de benamingen opgenomen voor de verschillende kamers in een huis. Specifieke ruimtes uit boerenwoningen, zoals de opkamer en de spoelkeuken, worden behandeld in WLD I.8, die het woongedeelte van de boerderij als onderwerp heeft. De begrippen KEUKEN en TRAP leverden te weinig lexiciaal onderscheiden materiaal op voor een lemma. Voor het samenstellen van lemmata over het TRAPPORTAAL en de ROMMELKAMER was er te weinig materiaal beschikbaar.

KAMER

ZND m (Dupont, Houben, Langohr, Mathys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (118), Bree Wb. (215), Genk Wb. (168), Gennep Wb. (093), Gronsveld Wb. 2 (078), Hamont Wl. (195), Hasselt Wb. (205, 352), Heerlen Wb. 1 (030), Heerlen Wb. 2 (136), Kerkrade Wb. 2 (129, 251), Kortesseem Wb. (241), Lommel Wl. (137), Maastricht Wb. (172, 465), Meeswijk Wl. (362), Meeuwen Wl. (115), Sittard Wb. (114, 161), Stokkem Wb. (056, 064), Tongeren Wb. (286), Tungalroy Wb. (102), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (252), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (200, 358); Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927).

Zie voor het trefwoord **kabause** ook RhWb (IV), kol. 3, s.v. *Kabause*, “verächtl. zu kleines, dunkles unzulängliches Zimmer”.

kamer: alg. Weertlds., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Montzen, Eupen, Sittard, Gronsveld, Tungalroy, Maastricht, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kortesseem, Borgloon, Sint-Truiden, Loksbergen, Lommel en Venlo.

zimmer (du.): alg. Ripuar.; ook in Heerlen.

vertrek: Maastricht.

Vgl. voor de volgende opgave ook het Hgd. *Gemach*:

gemak: Sittard.

kwartier (ketier, kertier): Stokkem en Meeswijk.

plaats: Zonhoven en Hasselt.

plek (plak): Zonhoven.

De volgende opgaven zijn afkomstig uit het Bargoens:

klamien: Waubach.

sjrans: Waubach.

sjrent: Waubach.

De volgende opgaven worden voor een kleine kamer gebruikt:

kabause (kaboës; ook dim. kabuisje): Kerkrade Wb. 2.

kruipgat: Stokkem.

WOONKAMER, HUISKAMER

ZND 12 (1926) (008), ZND m (Langohr); Bree Wb. (179), Diepenbeek Wb. (181, 258), Gronsveld Wb. 2 (206), Hamont Wl. (207), Heerlen Wb. 2 (128), Kerkrade Wb. 2 (283), Lommel Wl. (420), Maastricht Wb. (150), Meeswijk Wl. (292), Roermond Wb. (109, 334), Sint-Truiden Wb. (037, 194, 249), Tongeren Wb. (333), Tungelroy Wb. (097, 102), Valkenburg Wb. (063), Venray Wb. (229, 683), Zonhoven Wb. (156, 179, 583).

Kamer waar het gezin dagelijks in huist.

De trefwoorden **goede keuken**, **keuken** en **haard** verwijzen naar het feit dat er vroeger in huizen vaak geen apart kook- en woonvertrek aanwezig was. Koken en wonen geschiedde dan in dezelfde ruimte.

woonkamer: Venray Wb.; ook in Welkenraedt en Gronsveld.

woon-zimmer: Kerkrade Wb. 2.

huiskamer (ook *uiskamer*): Venray

Wb.; ook in Heerlen, Roermond, Amby, Maastricht, Bilzen, Riksing en Sint-Truiden.

huis (ook *uis*): Gronsveld, Tungelroy, Opglabbeek, Zonhoven en Sint-Truiden.

zitkamer: Roermond en Zonhoven.

kamer: Meeswijk, Opgimbie en Rekem.

zitplek (*zitplak*): Diepenbeek, Lommel, Sint-Truiden en Zonhoven.

goede plek (*goei plak*): Diepenbeek.

Vgl. voor de volgende opgave ook het Hgd. *Stube*:

stoefje (*stoefke*): Montzen.

gemak: Valkenburg.

living (*eng.*): Tongeren.

plaats: Sint-Truiden.

keuken: Tungelroy.

goede keuken (*goei keuken*): Hamont.

haard: Bocholt en Zonhoven.

GOEDE KAMER, ONTVANGKAMER

ZND 12 (1926) (008b); Beverlo Wb. (293), Hamont Wl. (145, 401), Hasselt Wb. (384), Lommel Wl. (272), Maastricht Wb. (168, 172, 479), Meeuwen Wl. (086), Roermond Wb. (093), Tongeren Wb. (190, 446, 494, 646, 699), Tungelroy Wb. (102), Venlo Wb. (138), Venray Wb. (066, 650), Weertlands Wb. 1 (C 1, 006, C 1, 013), Zonhoven Wb. (399, 535); Bettens, A. (1954) (118).

Vaak aan de voorzijde van het huis gelegen, en van fraaie meubels voorziene kamer, waar visite werd ontvangen.

goede kamer (*goe kamer, goei kamer*): Weertlands Wb. 1; ook in Welkenraedt, Roermond, Amby, Tungelroy, Meeuwen, Maastricht, Hamont en Venlo.

beste kamer: Venray Wb.; ook in Nederweert en Ospel.

stoofkamer: Nederweert.

voorkamer: Venray Wb.; ook in Amby en Maastricht.

kamer: Opglabbeek, As, Riksing en Sint-Truiden.

goede plek (*goei plak*): Zonhoven en Tongeren.

voorplek (*voorplak*): Beverlo, Zonhoven en Tongeren.

zitplek (*zitplak*): Zonhoven en Tongeren.

voorplaats: Tongeren.

plaats: Sint-Truiden.

plaatsje (*plaatske*): Sint-Truiden.

cabinet (*fr.*): Maastricht, Amby en Welkenraedt.

salon: Kanne, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt en Lommel.

EETKAMER

Bree Wb. (130), Hasselt Wb. (129), Lommel Wl. (075), Maastricht Wb. (093), Sint-Truiden Wb. (091), Tongeren Wb. (127, 700), Zonhoven Wb. (115).

Kamer waarin men de maaltijden gebruikt.

eetkamer: Bree Wb.; ook in Maastricht, Zonhoven en Lommel.

eetplaats: Hasselt.

eetplek (eetplak): Sint-Truiden, Zonhoven en Tongeren.

zaal: Tongeren.

BIJKEUKEN, ACHTERKEUKEN

ZND m (Criens, Epe, Franssen, Hendriks, Klingeleers, Mathys, Michiels, Moors, Roosen, vElst);

Gennep Wb. (072), Hasselt Wb. (037), Heerlen Wb. 2 (084), Meerlo-Wanssum Wb. (125), Sint-Truiden Wb. (041), Sittard Wb. (046), Tegelen Wb. (079), Tongeren Wb. (016), Tungelroy Wb. (102, 109), Venray Wb. (147, 189, 541), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002), Zonhoven Wb. (010);
Bisschops, M. (1994) (018), Goossens, H. (1981), Mertens, A.M. (1885b), Roukens, W. (1937) (add.).

In het algemeen een klein vertrek achter de keuken, vaak met pomp en stenen aanrecht. Dikwijls werd in de bijkeuken afgewassen. Trefwoorden als **goot** en **stort** verwijzen daarnaar. Het woord **stort** wordt volgens de informant uit Weert in die plaats als verouderd beschouwd.

De afvoergoot van de bijkeuken naar buiten werd in Venray en omstreken **stortgeul** genoemd, in Tegelen **stort-**

goot en in Echt **stortsgat**.

achterkeuken (ook *achterkoken, ater-keuken*): Venray Wb.; ook in Welkenraedt, Tungelroy, Opplabbeek, As, Rekem, Bilzen, Riksingen, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden.

achterkeukentje (achterkeukske): Sint-Truiden.

bijkeuken: Weertlands Wb. 1; ook in Heerlen en Sittard.

waskeuken: Welkenraedt.

bratskeuken: Tegelen.

goot (ook *geut*): alg. Kleverlds.; ook in Rekem.

stort: Venray Wb.; ook in Weert, Tungelroy en Grathem.

kabäuschen (du.) (ook *kabuiske*):

Simpelveld en Waubach.

spinde (sping): Waubach.

KELDER

Gedeelte van een gebouw dat beneden het terreinpeil ligt, tussen de begane grond en de fundamente. De kelder dient doorgaans als bergplaats voor voedsel en soms ook voor het opslaan van brandstof.

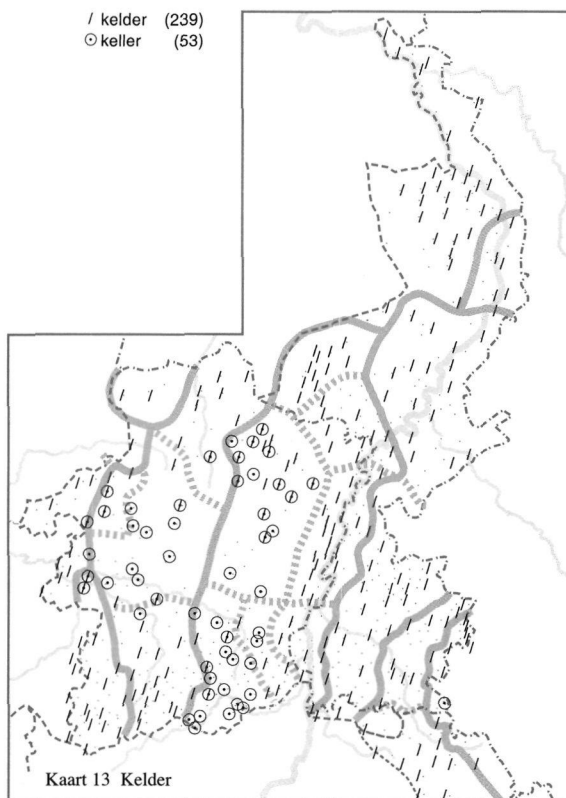
kelder (ook *kalder, kolder*): alg. in het hele onderzoeksgebied m.u.v. Maaskemp., Tongerlds.,

Demerkemp., Beringerlds. en het noorden van het Bilzerlds.

keller (ook *kaller, koller, kuller*): freq. Maaskemp., Tongerlds., Demerkemp., Bilzerlds. en Beringerlds.; ook in Vaals, Peer, Sint-Lambrechts-Herk en Herk-de-Stad.

/ kelder (239)
 ○ keller (53)

RND (095), ZND 36 (1941) (085),
 ZND A2 (1940sq) (465);
 Bree Wb. (214), Genk Wb. (149),
 Gronsveld Wb. 2 (080), Hamont
 Wl. (204), Hasselt Wb. (214),
 Kerkrade Wb. 2 (135), Lommel
 Wl. (143), Maastricht Wb. (180),
 Meeswijk Wl. (304), Meeuwen Wl.
 (118), Roermond Wb. (128), Sint-
 Truiden Wb. (146), Sittard Wb.
 (172), Tungalroy Wb. (101),
 Venray Wb. (258), Weertlands Wb.
 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (209);
 Veldeke 34 (1959) (005, 056),
 Veldeke 35 (1960) (078), Veldeke
 37 (1962) (054), Veldeke 39 (1964)
 (010), Veldeke 43 (1968) (002).

KELDERGAT

ZND 12 (1926) (005h);
 Beverlo Wb. (121), Genk Wb. (149), Hamont Wl.
 (204), Hasselt Wb. (214), Kerkrade Wb. 2 (136),
 Maastricht Wb. (180), Meeswijk Wl. (304),
 Meeuwen Wl. (118), Roermond Wb. (128), Sint-
 Truiden Wb. (120, 147), Sittard Wb. (172),
 Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (209);
 Veldeke 40 (1965) (027).

Lucht- of vensteropening van een kelder. Via het keldergat werd vroeger vaak brandstof, zoals steenkool of kolenslik, in de kelder gestort. Vgl. het trefwoord **gruisgat** uit Sint-Truiden.

keldergat (ook *koldergat*): Meeswijk, Sint-Truiden en Opgrimbie.

keldersgat: Weertlands Wb. 1; ook in Roermond.

kellergat (*kallergat*): Oplabbeek en As.

gruisgat: Sint-Truiden.

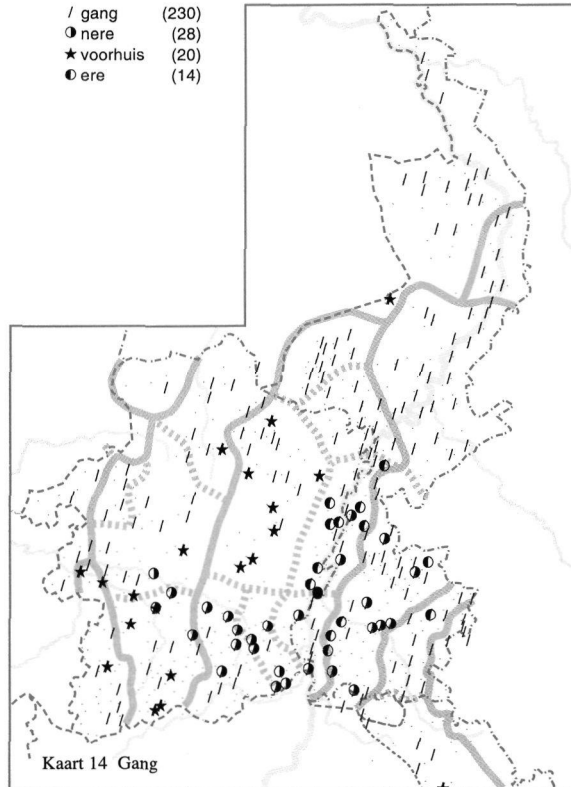
kelderkot (ook *kalderkot*): Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Hasselt en Beverlo.

kellerkot (*kallerkot*): Meeuwen, Genk, Riksingen en Zonhoven.

kelderlok: Kerkrade Wb. 2; ook in Wijlre, Welkenraedt, Sittard, Amby, Rekem en Maastricht.

GANG

/ gang	(230)
● nere	(28)
★ voorhuis	(20)
● ere	(14)

N 79 (1979) (012), SGV (1914) (009), ZND 01 (1922) (a-m), ZND A1 (1940sq) (073), ZND B1 (1940sq) (178); Beverlo Wb. (079), Bree Wb. (147), Echt Wb. (020), Eupen Wb. (222), Genk Wb. (101), Gronsveld Wb. 2 (052), Hamont Wl. (128), Hasselt Wb. (143), Heerlen Wb. 1 (015, 019), Heerlen Wb. 2 (110), Kerkrade Wb. 2 (103, 114), Lommel Wl. (090), Maastricht Wb. (104), Meeswijk Wl. (214), Meeuwen Wl. (076), Roermond Wb. (084), Stokkem Wb. (038), Tegelen Wb. (084), Valkenburg Wb. (126), Weertlands Wb. I (C I, 006), Zonhoven Wb. (130); Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (031), Jaspas, E. (1921-28), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885b), Roukens, W. (1937) (add.), Veldeke

34 (1959) (029), Vreuls, E. (zj.hs).

De doorloop in een huis, die de voordeur verbindt met de vertrekken op de begane grond. Volgens verschillende zegslieden is het woord **gang** een nieuwere benaming, terwijl de trefwoorden **ere** en **nere** vroeger gebruikt werden.

Voorhuis, **ere** en **nere** waren vooral van toepassing op de gang in een boerenhuis.

In Gruitrode werd met het woord **voorgang** het eerste deel van de gang aangeduid, met **kadol** het achterste deel.

gang: alg. in Belg. en Nl. Lb.

gangetje (*gangske*): Eksel, Diepenbeek en Neerharen.

huisgang: freq. Ripuar.; ook in

Welkenraedt.

voorgang: Gruitrode.

ingang: Overpelt.

ere (ook *eren*, *here*, *heren*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen.

nere (ook *neren*): freq. Zuid.Oostlb., Bilzerlds. en Tongerlds.; verspr. Centr.Maaslds.; ook in Lanaken, Kanne, Kuringen, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk en Kortesseem.

voorhuis (ook *voores*, *vooruis*): freq. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Eupen, Peer, Stevoort, Zonhoven, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Halen en Meijel.

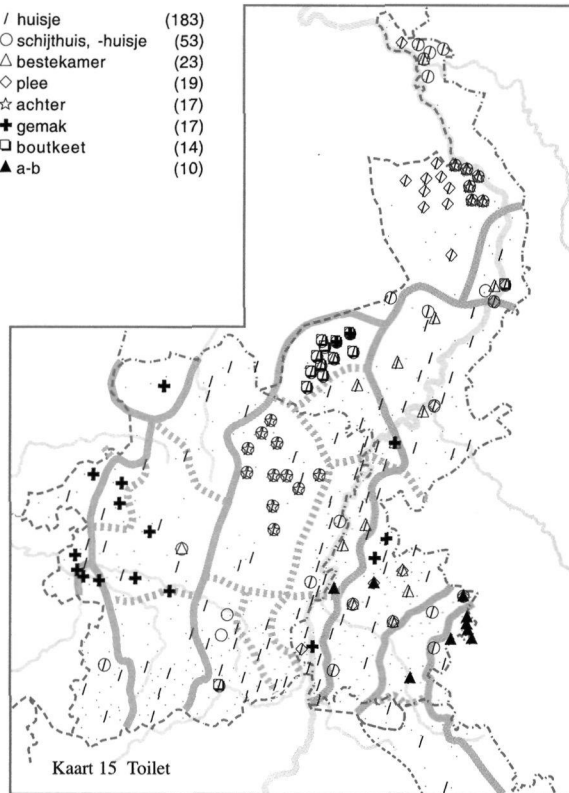
voorhaard: Wijchmaal.

corridor (ook *corredor*): Heerlen,
Welkenraedt, Val-Meer en
Leopoldsburg.
kadol: Gruitrode.

hal: Meijel.
allée (fr.): Wellen.
overloop: Meijel.
portaal: Beverlo en Meeuwen.

TOILET

/ huisje	(183)
○ schijthuis, -huisje	(53)
△ bestekamer	(23)
◇ plee	(19)
☆ achter	(17)
✚ gemak	(17)
□ boutkeet	(14)
▲ a-b	(10)

N 05A (1964) (021), ZND 12 (1926) (008), ZND m (Vanderbeeken); Beverlo Wb. (083, 261), Bree Wb. (061, 187, 393), Echt Wb. (057, 060), Eupen Wb. (069, 074), Genk Wb. (124), Gennep Wb. (086, 159), Gronsveld Wb. 2 (201), Hamont Wl. (179), Hasselt Wb. (151, 191, 203, 237, 519), Heerlen Wb. 2 (094, 135, 189, 245), Kerkrade Wb. 2 (047, 103), Kortessem Wb. (181), Lommel Wl. (124), Maastricht Wb. (052, 112, 150), Meerlo-Wanssum Wb. (040, 067, 144, 250), Roermond Wb. (028, 223, 255, 281), Sint-Truiden Wb. (037, 145, 207, 231), Sittard Wb. (012, 114, 138, 327, 436), Stokkem Wb. (040, 098), Tegelen Wb. (090, 114), Tongeren Wb. (086, 238, 281, 546, 599, 675), Tungalroy Wb. (097), Valkenburg Wb. (085), Venlo Wb. (106, 113, 116, 120, 136, 147, 159, 218, 234), Venray Wb. (229, 431, 434, 568), Weertlands Wb. 1 (C 1, 004, C 1, 006, C 1, 007, C 1, 012), Zonhoven Wb. (041, 068, 179, 193, 197, 234, 410, 551);

Beenen, P. (1973) (140), Bettens, A. (1954) (039), Bisschops, M. (1994) (015, 032), Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68).

Ruimte waar men zijn behoefte kan doen. Bij oudere huizen was het toilet vaak een los van de woning staand gebouwtje met daarin een houten plank met gat, dat met een houten dek- sel kon worden afgedekt. Trefwoorden als **kiebel**, **kiebelton**, **schijttob**, **tob**,

ton en **emmer** duiden in eerste instan- tie de ton voor de uitwerpselen aan en bij uitbreiding ook de ruimte of het gebouwtje waarin die ton stond. Het woord **huisje** wordt door infor- manten uit Venlo, Helden/Everlo, Baarlo en Kermt als verouderd

beschouwd. In Zonhoven wordt het woord **bureau** schertsend gebruikt voor een toilet.

huisje (ook *huiske, thuiske, uiske*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

huis: Sittard.

schijthuis (ook *schijtes*): freq. Kleverlds. en Weertlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Tegelen, Roermond, Ulestraten, Gronsveld, Stokkem en Venlo.

schijthuisje (*schijthuiske, schijtuiske*): freq. Maaskemp., verspr. Tongerlds.; ook in Panningen, Opgrimbie, Zonhoven, Sint-Truiden, Hout-Blerick en Meijel.

kakhuis (ook *kakkes*): Echt/Gebroek en Eupen.

kakhuisje (*kakhuiske*): Echt/Gebroek en Sint-Truiden.

a-b: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach, Mechelen, Spaubeek en Geulle.

abtritt (**du.**): Kerkrade Wb. 2.

achter: freq. Maaskemp.; ook in Meerlo-Wanssum Wb.

achterruit: Sittard.

bestekamer (ook *betstekamer*): freq. Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook in Ransdaal, Weert, Leuken, Ell, Maasbracht, Guttecoven, Urmond, Zonhoven en Blerick.

wc: verspr. Demerkemp.; ook in Tegelen, Baarlo, Roermond, Gronsveld en Tongeren.

cloiset: Klimmen.

toilet: Roermond, Sittard, Tongeren en Borgloon.

cour (**fr.**): Klimmen, Tongeren, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.

doos: Venlo.

drukdoos: Venlo.

kakdoos: Venlo.

kakstoel: Roermond.

gemak: verspr. in het noordwesten van Belg. Lb.; ook in Sittard, Geleen, Nederweert, Ospel, Maasbracht en Maastricht.

piskot: Hasselt.

plee: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Tegelen, Roermond, Wolder/Oud-Vroenhoven en Venlo.

poepdoos: Venray Wb.; ook in Venlo.

privaat (*prevaat*): Sittard.

privaathuis (*prevaathuis*): Sittard.

boutkeet: Weertlands Wb. 1; ook in Tongeren en Venlo.

bureau: Zonhoven en Opgrimbie.

cabinet (**fr.**) (ook *kabbenet, kammenet*): Klimmen, Kanne, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden en Borlo.

jules: Zonhoven, Hasselt en Kanne.

lucas: Waubach.

lokus: Waubach.

nommer honderd: Ransdaal.

nummer nul: Sevenum.

tob: Panningen en Helden/Everlo.

schijttob: Panningen.

ton: Venray Wb.

kibelton (*giebelton*): Venlo.

kibel: Heerlen.

emmer: Venlo.

bril: Maastricht.

stek: Ulestraten.

SLAAPKAMER

ZND m (Criens, Epe, Hendrixx, Klingeleers, Mathys, Moors, Roosen, vElst); Beverlo Wb. (237), Hasselt Wb. (357), Maastricht Wb. (384), Sint-Truiden Wb. (213, 215), Sittard Wb. (375), Tungelroy Wb. (102), Venray Wb. (504), Zonhoven Wb. (200); Goossens, H. (1981), Janssen, A. (1949) (037).

Kamer, ingericht om er te slapen. Het woord **polder** wordt in Hasselt gebruikt voor een hoger gelegen woon- of slaapvertrek.

slaapkamer: Venray Wb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-

Voeren, Welkenraedt, Sittard,
Amby, 's-Gravenvoeren,
Tungelroy, Opglabbeek, As,
Maastricht, Bilzen, Riksingem,
Beverlo en Sint-Truiden.

slaapplaats: Venray Wb.

kamer: Zonhoven.

speelkamer: Sint-Truiden.

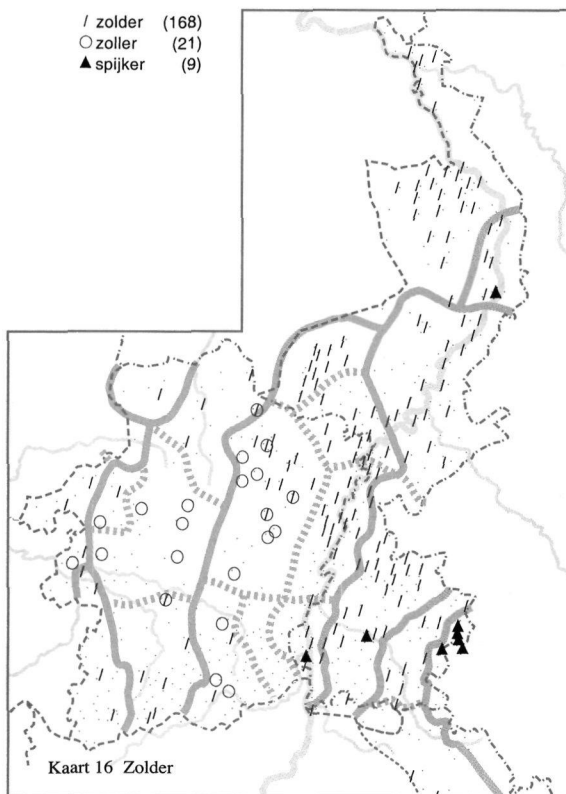
polder: Hasselt.

De volgende opgave is afkomstig uit
het Bargoens:

dormklamien: Waubach.

ZOLDER

SGV (1914) (046), ZND 27 (1938)
(035), ZND A1 (1940sq) (248);
Beverlo Wb. (311), Echt Wb. (136),
Eupen Wb. (183), Genk Wb. (398),
Gennep Wb. (215), Hamont Wl.
(569), Hasselt Wb. (543), Heerlen
Wb. 1 (075), Kerkrade Wb. 2 (228,
289), Lommel Wl. (422), Maastricht
Wb. (398, 519), Meerlo-Wanssum
Wb. (337), Meeswijk Wl. (779),
Meeuwen Wl. (245), Roermond Wb.
(334), Sittard Wb. (506), Tongeren
Wb. (700), Tungelroy Wb. (102),
Valkenburg Wb. (162), Venlo Wb.
(248, 294), Venray Wb. (226, 691),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 015),
Zonhoven Wb. (584);
Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J.
(1939), Mertens, A.M. (1885b),
Veldeke 34 (1959) (061).

De bovenste verdieping onder het dak
van een gebouw.

Het woord **spijkerd** wordt in Heer
gebruikt voor 'het bovenste zoldertje
met kamer'. Zie ook het lemma ZOL-
DERKAMER.

zolder: alg. in Nl. Lb., freq. Horns,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Trichterlds. en Lonerlds., verspr.
Dommellids.; ook in Welkenraedt,
Eupen, Bilzen, Tongeren, Hasselt,

Beverlo, Herk-de-Stad, Sint-
Truiden, Mielen-boven-Aalst,
Kwaadmechelen, Tessenderlo,
Meldert, Linkhout en Lommel.

zoller: freq. Maaskemp. en
Demerkemp., verspr. Tongerlds.;
ook in Lozen, Paal en Zelem.

spijker: Kerkrade Wb. 2; ook in
Valkenburg, Maastricht en Venlo.

spijkerd: Heer.

hort: Venray Wb.

ZOLDERKAMER

N 05A (1964) (020e), N 79 (1979) (017 add.), SGV (1914) (004), ZND 33 (1940) (039 add.), ZND m (Criens, Epe, Franssen, Mathys, Roosen); Echt Wb. (136), Genk Wb. (398), Kerkrade Wb. 2 (170, 289), Maastricht Wb. (250, 519), Roermond Wb. (334), Tongeren Wb. (367), Tungelroy Wb. (102), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (584); Bisschops, M. (1994) (024), Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927).

Kamer op de zolderverdieping van een huis.

Het woord **spijker** werd in Rekem gebruikt voor een hoge en de term **uilenkot** voor een slechte zolderkamer.

zolderkamer (ook *zollerkamer*): freq. Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds., verspr. Lonerlds., Getelds. en Kleverlds.; ook in Welten, Ell, Opitter, Genk, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo, Paal, Tessenderlo, Velden en Venlo.

zolderkamertje (*zolderkamerke*, *zollerkamerke*): freq. Centr.Lb., verspr. Oostlb. en Dommelds.; ook in Bocholtz, Ubachsberg, Kermt, Kiewit, Beverlo, Beringen, Opheers, Borlo, Linkhout, Halen, Lommel, Blerick, Hout-Blerick en Ysselsteyn.

bovenkamer: Beverlo en Mheer.

bovenkamertje (*bovenkamerke*):

Tungelroy.

dakkamertje (*dakkamerke*):

Helden/Everlo en Eisden.

slaapkamer: Baarlo.

slaapkamertje (*slaapkamerke*):

Opglabbeek.

noodkamer: Stevensweert.

kamer: Wolder/Oud-Vroenhoven.

kamertje (*kamerke*): Montfort,

Mechelen-aan-de-Maas, Rekem,

Hechtel, Borgloon en Meijel.

mansarde (ook *mansaar*, *mansard*, *masaard*, *masard*): verspr.

Maaskemp.; ook in Teuven,

Lanklaar, Eisden, Wolder/Oud-

Vroenhoven, Maastricht, Tongeren,

Sint-Truiden, Borlo en Halen.

mansarde-kamertje (*mansardekamerke*): Neerharen.

mansarde-zimmer: Kerkrade Wb. 2.

overste zolder (*oveste zolder*):

Welkenraedt.

dakzolder: Teuven.

slaapzolder: Munstergeleen.

zolder-zimmer: Kerkrade Wb. 2.

zoldertje (*zolderke*): Heugem.

uilenkot: Rekem.

duivenkot: Herk-de-Stad.

spijker: Venlo, Grathem en Rotem.

spijkerd: Sittard, Ulestraten en

Ransdaal.

kazemat: Maasbracht.

slaapplaats: Gennep en Gronsveld.

tip: Middelaar.

onder de pannen: Swalmen en

Buchten.

VLIERING

N 05A (1964) (020e add.), N 79 (1979) (017), N 104 (2000) (003); Heerlen Wb. 2 (240).

De verdieping boven een zolder, die ontstaat wanneer men de bint- en hanenbalken van de kapconstructie

van een vloer voorziet. De vliering wordt vaak als bergruimte en als rommelzolder gebruikt.

bovenzolder: freq. Truierlds.; ook in Ospel, Obbicht, Hoeselt en Boekend.

bovenste zolder (ook *bovelste zolder*, *boveste zolder*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Meeuwen, Guttecoven en Stein.

overste zolder (*oveste zolder*): Klimmen.

hanenzolder: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schimmert, Klimmen, Weert, Tungalroy, Ophoven en Bree.

zolder: freq. Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Schimmert, Tungalroy, Ell, Neeroeteren, Eksel, Velden en Oirlo.

zoldertje (*zolderke*): Schimmert, Leopoldsburg, Oirlo en Meijel.

zoller: Houthalen, Opglabbeek en Eigenbilzen.

zollertje (*zollerke*): Meeuwen.

vliering: freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Voerendaal, Schimmert, Weert, Tungalroy, Neeritter, Obbicht, Maastricht en Kwaadmechelen.

schelft: Gruitrode, Kinrooi en Opglabbeek.

spijker: Montfort en Lutterade.

verst (*verste*): Sint-Martens-Voeren.

beuntje (*beunke*): Arcen.

gebont: Vlodrop.

onder de pannen: Heythuysen.

De volgende opgaven verwijzen eerder naar de balken van de kapconstructie waarop de vliering wordt getimmerd:

treven: Schaesberg.

hanenbalken: Tungalroy.

4 Meubels

In deze paragrafen worden de meubels uit de woon- en de slaapkamer behandeld. Zie ook de paragraaf *Meubelonderdelen* in WLD II.12, pag. 108-111.

4.1 Algemeen

HUISRAAD, INBOEDEL

N 56 (1973) (126a), ZND m (Houben, Langohr, Welter);
Beverlo Wb. (111), Bree Wb. (331), Echt Wb. (024, 071), Eupen Wb. (067), Gronsveld Wb. 2 (107), Hasselt Wb. (196), Heerlen Wb. 2 (128, 131, 155), Maastricht Wb. (152, 259), Meeswijk Wl. (414), Roermond Wb. (109, 182), Sint-Truiden Wb. (054, 067), Sittard Wb. (138, 240), Tungalroy Wb. (104), Valkenburg Wb. (064), Venray Wb. (229, 363);
Veldeke 38 (1963) (086).

Al wat voor de inrichting van een huis nodig is. De trefwoorden **meubilair** en **meubelen** worden soms ook gebruikt voor de meubelen waarmee een vertrek is ingericht.

huisraad (ook *huiserd*): Venray Wb.; ook in Heerlen, Montzen, Eupen, Roermond, Posterholt, Sittard,

Tungalroy, As en Maastricht.

inboedel: As.

boedel (*boerel*): Beverlo.

boel: Beverlo, Sint-Truiden en Maastricht.

gerei: Valkenburg.

inventaire (*fr.*): Hasselt.

pattaklang (*bateklan, battaklang, parteklang*): Bree Wb.; ook in Beverlo en Sint-Truiden.

kraam: Echt/Gebroek.

bedel: Echt/Gebroek.

meubelen: Tungalroy, As, Dilsen en Bilzen.

meubilair: Venray Wb.; ook in Roermond, Sittard, Gronsveld, Meeswijk en Maastricht.

meublement: Maastricht.

hotten en totten: Eupen.

MEUBELSTUK, MEUBEL

Bree Wb. (296), Genk Wb. (205), Gronsveld Wb. 2 (107), Hamont Wl. (290), Hasselt Wb. (298), Heerlen Wb. 2 (155), Kerkrade Wb. 2 (173), Lommel Wl. (194), Maastricht Wb. (152, 258), Meeswijk Wl. (414), Meeuwen Wl. (150), Roermond Wb. (182), Sint-Truiden Wb. (173), Tongeren Wb. (356), Venlo Wb. (197), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010);
Bettens, A. (1954) (086), Veldeke 34 (1959) (030).

meubel: Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Roermond, Maasniel, Gronsveld, Meeswijk, Maastricht, Kanne, Tongeren, Hamont, Hasselt, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.

meubelstuk: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen en Venlo.

stuk huisraad: Maastricht.

AMEUBLEMENT

Hasselt Wb. (298), Kerkrade Wb. 2 (173), Lommel Wl. (272), Maastricht Wb. (259), Roermond Wb. (012), Sint-Truiden Wb. (091, 213), Tongeren Wb. (494), Venray Wb. (363), Zonhoven Wb. (399).

Stel bijeenhorende meubels voor een vertrek.

ameublement: Roermond en Hasselt.
meublement (ook *meublemang*):
Kerkrade Wb. 2; ook in Roermond en Maastricht.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het ameublement voor een huiskamer:

huiskamerameublement: Roermond.
huiskamermeublement: Roermond.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het ameublement voor een eetkamer:

eetplek (*eetplak*): Sint-Truiden.
salle à manger (*fr.*): Tongeren.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het ameublement voor een goede kamer of salon:

salon: Zonhoven en Tongeren.
salonnetje: Lommel.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het ameublement voor een slaapkamer:

slaapkamerameublement: Roermond.
slaapkamermeublement: Roermond.
slaapkamer: Sint-Truiden.

HOUTMEEL

DC 30 (1958) (022), DC 42b (1967) (003a), DC 54 (1979) (022);
Hamont Wl. (318); Kerkrade Wb. 1 (198).

Het poeder dat door het knagen van de houtworm ontstaat, bijvoorbeeld in het hout van meubels.

houtmeel (ook *holtmeel*): freq.
Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Vijlen, Panningen, Baarlo, Roermond, Tungalroy, Dilsen, Maastricht, Velden, Blerick, Venlo, Gennep, Leunen en Wellerlooi.
meel: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Wau-
bach, Eys, Roggel, Linne, Hushoven,
Keent, Meeuwen en Hout-Blerick.
houtwormmeel: Geleen.
wormmeel: Heythuysen, Pey, Gutte-
coven en Mechelen-aan-de-Maas.
molmmeel (*olmmeel*): Houthalen.
stubmeel: Ulestraten.
stuifmeel: Lottum.
memel: Neerpelt.
houtmol: Borgharen.
houtmolm: Beesel, Horn, Sittard,
Maasbracht, Echt/Gebroek, Stein,

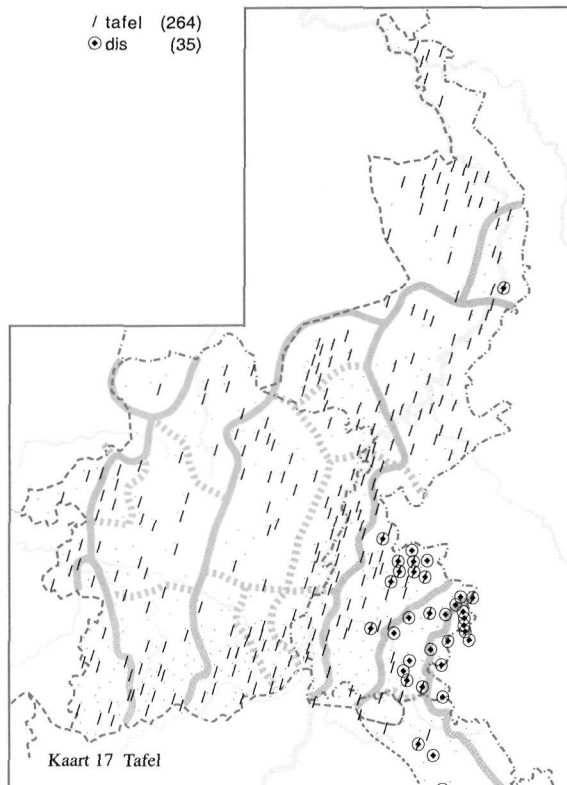
Bergen, Melderslo en Maasbree.
molm (ook *olm*): freq. Ripuar.,
Noord.Oostlb., Horns en
Kleverlds.; ook in Limbricht, Berg-
en-Terblijt, Stokkem, Diepenbeek,
Hechtel, Mechelen-Bovelingen,
Lommel, Arcen, Blerick en Venlo.
molmstof: Gulpen.
molp: Maastricht.
houtpoeder (*holtpoeier*): Tienray.
houtpulver: Panningen.
houtstub: Vaesrade.
stub: Amby.
houtworm (ook *holtworm*): Limbricht,
Beek, Geleen, Echt/Gebroek en
Heijen.
poeder (ook *poeier*): Arcen en
Nieuwstadt.
snoef: Mheer.
turf: Sint-Truiden.
wormbeet: Stevensweert.
van de worm: Heel.
worm: Ospel.
gemaals: Schinnen.
zaagmeel: Blerick, Venlo en Maastricht.
zaagsel: Linne.

4.2 De woonkamer

In deze paragraaf worden de meubels uit de woonkamer en enkele onderdelen daarvan behandeld. Ook zijn er een paar voorwerpen opgenomen die doorgaans in de woonkamer worden aangetroffen, zoals de pendule, het lepel- en bordenrek, het schilderij en de kwispedoor. De begrippen REGULATEUR en SPIEGEL leverden te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma.

TAFEL

/ tafel (264)
 ○ dis (35)

N 56 (1973) (156a), Roukens 12 (1937) (037), SGV (1914) (037), ZND 28 (1938) (046), ZND 32 (1939) (019), ZND 49 (1958) (016), ZND A2 (1940sq) (481), ZND m (Coomans, Langohr); Beverlo Wb. (255), Bree Wb. (444), Eupen Wb. (032), Genk Wb. (335), Gennep Wb. (183), Gronsveld Wb. 2 (169), Hamont Wl. (474), Hasselt Wb. (448), Heerlen Wb. 2 (098, 212), Kerkrade Wb. 2 (079), Lommel Wl. (332), Maastricht Wb. (420), Meerlo-Wanssum Wb. (284), Meeswijk Wl. (636), Meeuwen Wl. (210), Roermond Wb. (287), Sint-Truiden Wb. (227), Sittard Wb. (420), Stokkem Wb. (108), Tungalroy Wb. (104), Venlo Wb. (112, 256), Venray Wb. (567), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013), Zonhoven Wb. (062, 465); Bisschops, M. (1994) (008), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Meertens,

A.H. (zj.hs), Roukens, W. (1937) (add.), Veldeke 37 (1962) (054, 058), Veldeke 42 (1967) (060), Welter, W. (1929).

tafel: alg. in Belg. en Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en het oosten van het Zuid.Oostlb.

dis (ook *dus*): alg. Ripuar., freq. Oostlb-Rip. overgg. en in het oosten van het Zuid.Oostlb.; ook in Venlo.

bred: Blitterswijck en Zonhoven.

De volgende opgaven zijn termen uit het Bargoens:

blet: Heerlen en Waubach.

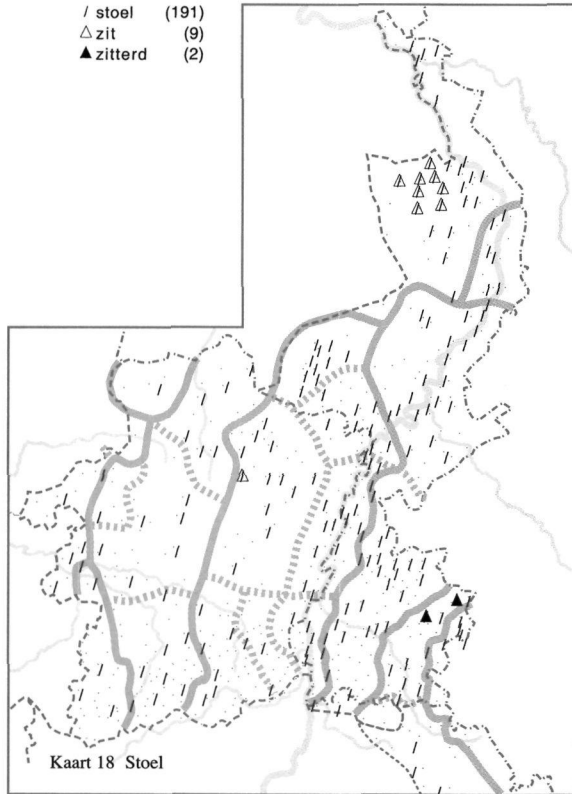
ben: Heerlen.

glatterd: Heerlen en Waubach.

glother: Waubach.

STOEL

/ stoel (191)
 △ zit (9)
 ▲ zitterd (2)

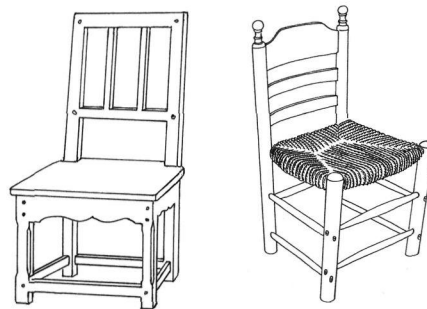
SGV (1914) (035), ZND 07 (1924) (047), ZND A2 (1940sq) (355); Bree Wb. (420, 427), Echt Wb. (115), Eupen Wb. (193), Genk Wb. (318), Gennep Wb. (177), Gronsveld Wb. 2 (165), Hamont Wl. (462), Hasselt Wb. (433), Heerlen Wb. 2 (210), Kerkrade Wb. 2 (238), Lommel Wl. (322), Maastricht Wb. (411), Meerlo-Wanssum Wb. (278), Meeswijk Wl. (574), Meeuwen Wl. (205, 244), Roermond Wb. (281), Sint-Truiden Wb. (219), Sittard Wb. (407), Stokkem Wb. (106), Tegelen Wb. (120), Tongeren Wb. (553, 699), Tungalroy Wb. (104), Venlo Wb. (253), Venray Wb. (538, 699), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013), Zonhoven Wb. (452); Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs),

Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 34 (1959) (028, 030, 061), Veldeke 37 (1962) (054).

stoel: alg. in Belg. en Nl. Lb.
chaise (fr.): Meeswijk.
chaise-rik: Tongeren.
zit: Venray Wb.; ook in Meeuwen.
zitterik: Tongeren.

De volgende opgaven zijn termen uit het Bargoens:

zitterd: Heerlen en Waubach.

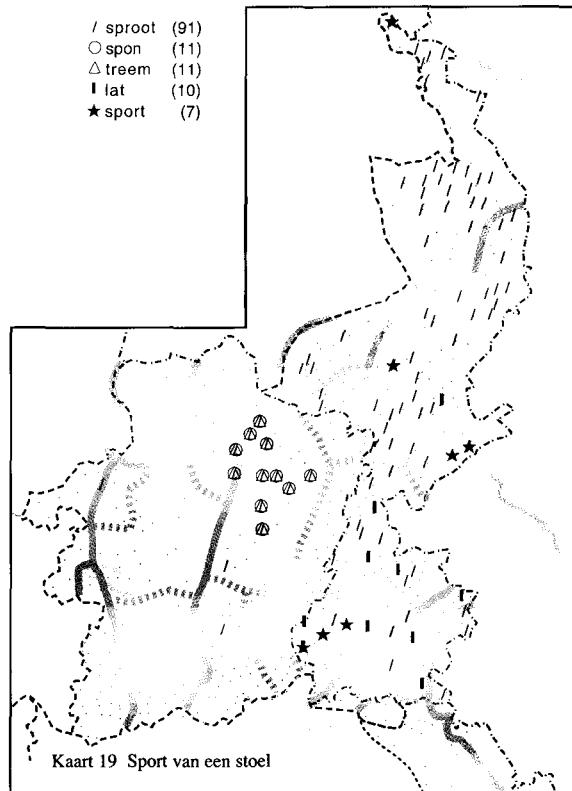

SPORT VAN EEN STOEL

Elk van de dwarshouten, waarmee de vier poten van een stoel onderling met elkaar verbonden zijn. Sommige informanten maken een

onderscheid tussen een vierkante en een ronde sport. Met de woorden **sproot** en **schei** worden in Valkenburg, Gulpen en Weert vierkante sporten

- / sproot (91)
- spon (11)
- △ treem (11)
- ┆ lat (10)
- ★ sport (7)

DC 19 (1951) (006a, 006c), N 56 (1973) (171g);
 Beverlo Wb. (246), Bree Wb. (417, 419, 448), Genk Wb. (311), Gennepe Wb. (174), Meerlo-Wanssum Wb. (271), Sittard Wb. (392), Tegelen Wb. (118), Tongeren Wb. (309), Tungelroy Wb. (104), Valkenburg Wb. (163), Venray Wb. (526).

aangeduid, met de termen **lat** en **travers-je** in Valkenburg en Gulpen ronde.

Een **sport** is volgens de informant uit Posterholt horizontaal, een **spijl** verticaal bevestigd.

sport: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Houthem, Amby, Maastricht en Bisselt.

sproot (ook *spreut*): freq. in Nl. Lb.; ook in Bree Wb. en in Bilzen, Beverlo en Genk.

vierkante sproot: Tungelroy.

ronde sproot: Tungelroy.

lat: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Waubach, Vijlen, Maasniel, Maastricht en Borgharen.

latje: Rothem.

dwarslat: Maastricht en Gronsveld.

kweerlat: Vaals.

verbindingslat: Wijlre.

warslat: Ubachsberg.

ronde lat: Spekholzerheide.

-ekig in het volgende trefwoord betekent 'hoekig', vgl. het Hgd. *eckig*:

vierekkige lat: Spekholzerheide.

regel: Wijlre.

schei: Sibbe/IJzeren, Weert, Thorn en Buchten.

spaaak: Heerlen.

spijl: Roosteren en Posterholt.

spil: Eys, Limbricht, Born en Guttecoven.

stijl: Echt/Gebroek.

stijltje (*stijlke*): Schinveld.

spon: Bree Wb.

stang: Broeksittard.

travers: Maastricht en Vaals.

travers-je (*traverske*): Gulpen.

treem: Bree Wb.

dwarspoot: Spaubeek.

De volgende term is een benaming voor een dwarshout onder aan een tafel:

croisillon (fr.): Tongeren.

TAFELPOOT

DC 49 (1974) (008), N 56 (1973) (158a);
Gronsveld Wb. 2 (004), Maastricht Wb. (330),
Meeswijk Wl. (497, 633), Meeuwen Wl. (176),
Sittard Wb. (410), Tegelen Wb. (121), Venlo Wb.
(254), Venray Wb. (567), Zonhoven Wb. (466);
Bisschops, M. (1994) (036).

Elk van de poten waarop het blad van
een tafel rust.

Het woord **stumpel** wordt in
Gronsveld gebruikt in de specifieke
betekenis van 'afgebroken poot van
meubelstuk'.

tafelpoot: freq. Oostlb., Maaskemp.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
Gulpen, Tungalroy, Maasbracht,
Dilsen, Stokkem, Maastricht,
Bilzen, Vliermaalroot, Neerpelt,

Zonhoven, Mechelen-Bovelingen
en Kortesseem.

tafelenspoot: Eigenbilzen.

poot van een tafel: Bocholt.

dissenpoot (*dussenpoot*): Vijlen.

poot van de dis (*poot van de dus*):
Eys.

poot: freq. Oostlb., verspr. Maaskemp.
en Centr.Maaslds.; ook in
Waubach, Schaesberg, Neeritter,
Geistingen, Maastricht, Iteren,
Hamont, Houthalen, Hasselt,
Kortesseem, Vechmaal, Blerick,
Horst en Meijel.

stumpel: freq. Oostlb., verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld,
Ell, Beek (bij Bree) en Venlo.

stempel: Vaals en Eupen.

ZITTING

N 56 (1973) (171d);
Gronsveld Wb. 2 (210), Hamont Wl. (566), Hasselt
Wb. (542), Kerkrade Wb. 2 (206, 288), Lommel Wl.
(420), Maastricht Wb. (252, 518), Meeuwen Wl.
(244), Zonhoven Wb. (583).

Deel van een stoel waarop het lichaam
rust bij het zitten.

Het woord **polster** wordt in Kerkrade
en omgeving gebruikt voor een opge-
vulde zitting, terwijl het woord **mat** in

Maastricht een gevlochten, matten zit-
ting aanduidt.

zit: Kerkrade Wb. 2; ook in
Gronsveld, Meeuwen, As, Bilzen,
Hamont, Hasselt en Lommel.

zitsel: Zonhoven.

zitting: Posterholt en Maastricht.

mat: Maastricht.

polster: Kerkrade Wb. 2.

ARMLEUNING

N 47 (1972) (020), N 56 (1973) (171a);
Echt Wb. (074), Hasselt Wb. (271), Kerkrade Wb. 2
(160), Lommel Wl. (177), Maastricht Wb. (231),
Meeuwen Wl. (137), Roermond Wb. (161), Venlo
Wb. (181), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven
Wb. (269).

Leuning aan een zetel, waarop men de
arm kan laten steunen.

armleuning: Posterholt en As.

leuning: Weertlands Wb. 1; ook in
Maastricht, Zonhoven, Lommel en
Venlo.

leun: Roermond, Echt/Gebroek,
Maastricht, Zonhoven en Lommel.

leen: Kerkrade Wb. 2; ook in
Meeuwen, Maastricht en Hasselt.

armsteun: Maastricht.

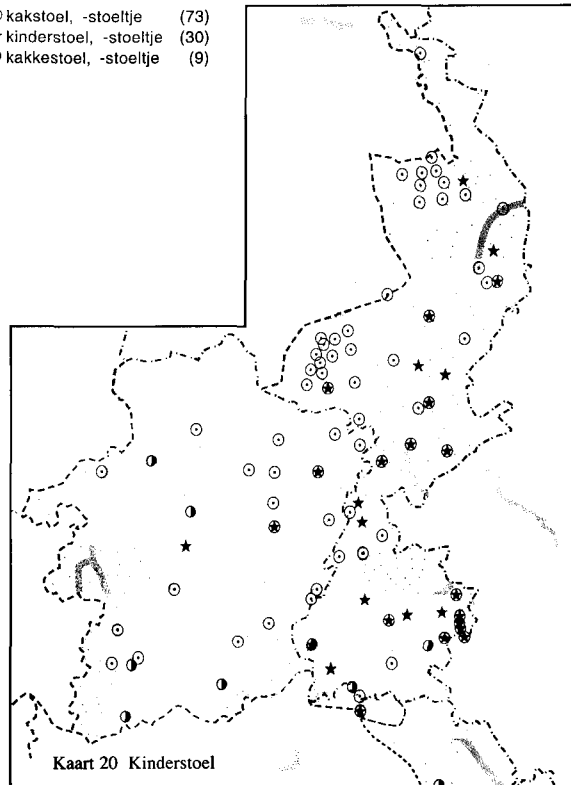
arm: Bilzen.

armlegger: Maastricht.

KINDERSTOEL

- kakstoel, -stoeltje (73)
 ★ kinderstoel, -stoeltje (30)
 ● kakkestoel, -stoeltje (9)

N 79 (1979) (019);
 Eupen Wb. (074), Hasselt Wb. (221, 433), Kerkrade Wb. 2 (130, 138), Maastricht Wb. (170), Meeuwen Wl. (115), Roermond Wb. (121, 281), Sint-Truiden Wb. (128), Sittard Wb. (164), Tongeren Wb. (240), Venray Wb. (252), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (198, 216);
 Bisschops, M. (1994) (018).

Stoeltje voor kleine kinderen op hoge poten, met armléuningen en een tafeltje ervoor en soms een potje onder de zitting.

kakstoel: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Sint-Martens-Voeren, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Hasselt, Zeperen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

kakstoeltje (*kakstoelke*): Kerkrade Wb. 2; ook in Gulpen, Herten (bij Roermond), Posterholt en Sittard.

kakkestoel: Maastricht, Tongeren, Houthalen, Ordningen, Jeuk en Leopoldsburg.

kakkestoeltje (ook *kakkestoelke*): Simpelveld, Mheer en Eupen.

kakkestoel: Zonhoven.

kakitsel: Sint-Truiden.

kakke-door (ook *kakke-do*, *kakke-douw*): Meeuwen, Jeuk en Tongeren.

kinderstoel: verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Voerendaal, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Gronsveld, Tungelroy, Neeroeteren, Buchten, Guttecoven, Maastricht, Zonhoven en Meerlo.

kinderstoeltje (*kinderstoelke*): Kerkrade Wb. 2; ook in Schaesberg, Nunhem, Posterholt, Schimmert, Klimmen, Tungelroy, As en Echt/Gebroek.

stoeltje (*stoelke*): Vlodrop, Noorbeek, Terlinden, Guttecoven en Oirlo.

KAMERSTOEL

N 05A (1964) (021 add.), N 79 (1979) (020);
Gronsveld Wb. 2 (201), Maastricht Wb. (172),
Valkenburg Wb. (165).

Stoel met verwijderbare zitting of met een gat in de zitting waaronder een pot of emmer is geplaatst of bevestigd waarin men zijn gevoeg kan doen.

kakkedoor (ook *kakkedauw*):
Lanklaar, Sint-Truiden en Jeuk.

kakkedoortje (*kakkedoorke*):
Houthalen.

kakstoel: freq. Maaskemp. en
Zuidgeld.Lb.; verspr. Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Waubach,
Schaesberg, Tungelroy, Ophoven,
Hoeselt, Houthalen en Jeuk.

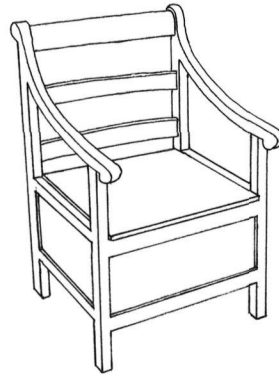
kakstoeltje (*kakstoelke*): Ospel,
Weert, Rekem en Eigenbilzen.

kakkestoel: Mheer.

gemakstoel: Neeritter, Stein en
Schimmert.

kamerstoel: verspr. Noord.Oostlb.; ook
in Schaesberg, Gulpen, Kinrooi,
Opplabbeek, As, Echt/Gebroek,
Buchten, Maastricht, Kwaad-
mechelen, Venlo en Gennep.

kamerstoeltje (*kamerstoelke*):
Schimmert en Voerendaal.

nachtstoel: Sittard, Ell, Lanklaar en
Guttecoven.

oude-mannetjesstoel (*ouwe-manner-
kesstoel*): Gruitrode.

draagstoeltje (*draagstoelke*):
Maastricht.

stoeltje (*stoelke*): Schimmert.

zetel: Meeuwen.

kamergemak: Eksel.

gemak: Helden/Everlo.

stelletje (*stelke*): Maastricht.

stellinkje (*stellingske*): Helden/Everlo,
Reuver, Valkenburg, Gronsveld,
Maastricht en Meijel.

kiebel: Noorbeek en Terlinden.

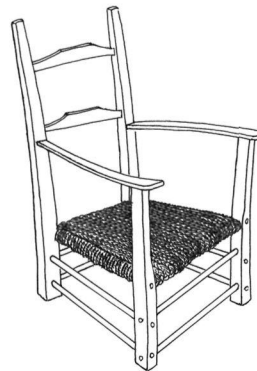
LEUNSTOEL

Grote, zware stoel met een hoge rug-
leuning en armsteunen en vaak zonder
bekleding.

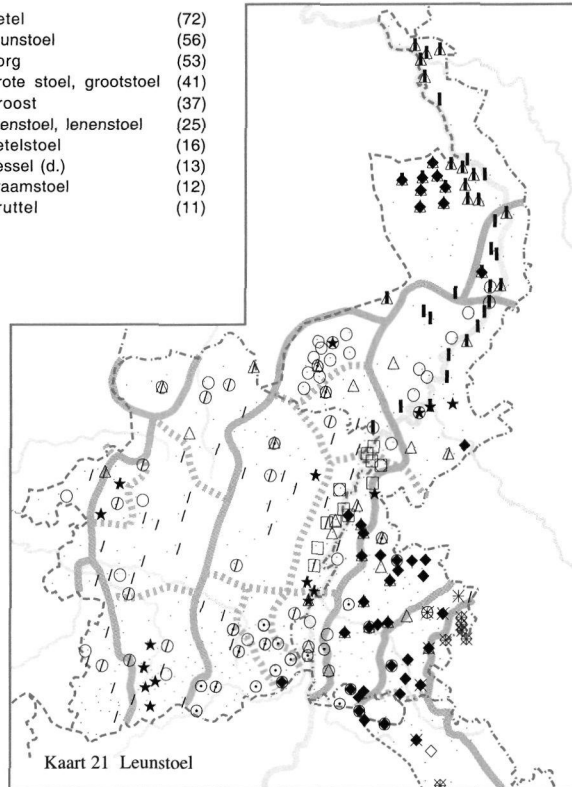
De **proost** was volgens een zegsman
uit Meijel meestal van riet gemaakt en
de **zetelstoel** volgens een informant uit
Herten (bij Roermond) gevlochten van
bamboe of biezen.

Zie voor het trefwoord **pruttel** ook
RhWb (VI), kol. 1132, s.v. *Pröttel*,
Prötter, 'grosser, schwerer Lehnssessel
aus Holz, ohne Polsterung', en voor
het trefwoord **proost** RhWb (VI), kol.
1129, s.v. *Prost*, 'grosser, schwerer
Holz- oder Strohsessel mit hoher

Rückenlehne, meist ohne Polsterung,
für alte Leute'.

/ zetel	(72)
○ leunstoel	(56)
△ zorg	(53)
◆ grote stoel, grootstoel	(41)
┆ proost	(37)
⊙ leenstoel, lenenstoel	(25)
★ zetelstoel	(16)
✱ sessel (d.)	(13)
□ kraamstoel	(12)
◇ pruttel	(11)

N 02 (1960) (037), N 56 (1973) (172a), N 79 (1979) (021), SGV (1914) (021), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 03 (1923) (103), ZND 30 (1939) (014);

Echt Wb. (071), Eupen Wb. (149, 162), Gennep Wb. (144, 215), Gronsveld Wb. 2 (098), Hamont Wl. (570), Kerkrade Wb. 2 (209, 286), Lommel Wl. (423), Maastricht Wb. (231, 520), Meerlo-Wanssum Wb. (230, 338), Meeswijk Wl. (782), Roermond Wb. (231, 281, 329), Sittard Wb. (211, 507), Stokkem Wb. (062, 128), Tegelen Wb. (099, 109), Tongeren Wb. (149, 697), Tungalroy Wb. (104), Valkenburg Wb. (204), Venlo Wb. (220, 295), Venray Wb. (192, 703), Weertlands Wb. I (C 1, 008);

Beenen, P. (1973) (277), Bisschops, M. (1994) (044), Dolmans, H. (z.j.hs), Janssen, A. (1949) (032),

Urlings, R. (z.j.hs), Veldeke 13 (1938) (064), Veldeke 31 (1956) (074), Veldeke 35 (1960) (086), Vossen, A.F. (1966-68), Wijnhoven, F. (z.j.hs).

leunstoel: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Trichterlds., Bilzerlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Dommellids., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Gulpen, Gruitrode, Genk, Beringen, Duras, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Tessenderlo, Lommel en Blerick.

leenenstoel: verspr. Horns; ook in Heel.

leuningstoel: verspr. Kleverlds.; ook in Beegden, Montfort en Sint-Truiden.

leenstoel: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Tongerlds.; ook in Heerlen, Remersdaal, Bree, Sint-Pieter, Bilzen en Eigenbilzen.

lenenstoel: verspr. Bilzerlds. en

Tongerlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ulestraten, Weert, Tungalroy, Hees en Vroenhoven.

leningstoel: Kermt en Hasselt.

lendestoel: Eijsden.

armstoel: Roermond, Posterholt, Mheer, Opoeteren en Velden.

gemakkelijke stoel: Schaesberg.

grote stoel: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oostlb-Rip.

overgg.; ook in Simpelveld, Vlodrop, Obbicht, Guttecoven, Zichen-Zussen-Bolder en Boekend.

grootstoel: freq. in het zuiden van Oostlb-Rip. overgg.; ook in Mheer.

kraamstoel: freq. Centr.Maaslds.; ook in Dieteren en Stevensweert.

prooststoel: Meterik, Horst en Sevenum.

proost: freq. Noord.Oostlb.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
Thorn.
salonstoel: Nieuwerkerken.
stoel: Sittard.
zetel (ook *zedel*): freq. in Belg. Lb.;
ook in Rimborg, Sint-Martens-
Voeren, Herten (bij Roermond),
Posterholt, Sittard, Schimmert,
Weert, Tungalroy, Buchten,
Obbicht en Urmond.
zetelaar (ook *zedelaar*): freq.
Zuid.Oostlb.; ook in Roermond,
Buchten, Maastricht en Limmel.
zetelsstoel (*zedelsstoel*): Sittard.
zetelstoel (ook *zedelstoel*): freq.
Lonerlds., verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Susteren, Nederweert,
Neeroeteren, Opgrimbie, Rekem,

Neerharen, Beverlo en Paal.
sessel (du.): freq. Ripuar., verspr.
Oostlb-Rip. overgg.
zorg: freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.;
ook in Simpelveld, Voerendaal,
Weert, Tungalroy, Ell, Bree,
Maastricht, Neerharen, Hamont,
Eksel, Oostham en Lommel.
zorgstoel: Nunhem.
zorgzetel: Opitter.
pruttel (ook *prutter*): freq. Ripuar. en
Geullds.
fauteuil: Posterholt, Meerssen,
Tongeren, Heppen en
Leopoldsburg.
ligstoel: Kaulille, Bree en Montfort.
ligzetel: Hamont en Maaseik.

FAUTEUIL

N 56 (1973) (173), ZND 01 (1922) (a-m add.), ZND
30 (1939) (014 add.);
Genk Wb. (390), Gronsveld Wb. 2 (049), Hamont
Wl. (561), Lommel Wl. (409), Maastricht Wb. (096,
098, 512), Meeuwen Wl. (041, 243), Roermond Wb.
(078), Tongeren Wb. (697), Venray Wb. (153),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 005), Zonhoven Wb. (072,
073);
Bettens, A. (1954) (065), Dolmans, H. (zj.hs).

Gemakkelijke brede, lage stoel die van
een stoffen of leren bekleding is voor-
zien. Met het trefwoord **rookstoel**
wordt een lage fauteuil zonder veren,
met losse kussens en verstelbare arm-
en rugleuning aangeduid. De **bergère**
is volgens de informant uit Bilzen een
fauteuil met een hoge hoofdsteun. Het
trefwoord **kennedy** is volgens dezelf-
de zegsman de benaming voor een
'schommelzetel'. De stoel dankt zijn
naam aan de Amerikaanse president
J.F. Kennedy.

fauteuil: Weertlands Wb. 1 en Venray
Wb.; ook in Roermond, Gronsveld,
Maastricht, Kanne en Bilzen.

clubfauteuil: Maastricht.
clubzetel: Meeuwen, As, Bilzen,
Berbroek, Zonhoven en Beringen.
club: Bilzen.
zetel: Meeuwen, Genk, Tongeren,
Hamont en Lommel.
vaste zetel: As.
zetelaar (*zedelaar*): Maastricht.
leunstoel: Rothem.
rookstoel: Maastricht.
bergère (fr.): Bilzen.
chaise longue (fr.): Bilzen.
kennedy: Bilzen.

ZITBANK

N 56 (1973) (174a, 174b), ZND 34 (1940) (082c), ZND A1 (1940sq) (072), ZND A2 (1940sq) (496); Genk Wb. (047), Gennep Wb. (035), Gronsveld Wb. 2 (011), Hamont Wl. (030), Hasselt Wb. (057), Heerlen Wb. 2 (076), Kerkrade Wb. 2 (053), Maastricht Wb. (019), Meerlo-Wanssum Wb. (057), Meeswijk Wl. (053), Meeuwen Wl. (021), Roermond Wb. (019), Sint-Truiden Wb. (053), Sittard Wb. (032), Tongeren Wb. (040), Tungalroy Wb. (104), Venray Wb. (065), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002), Zonhoven Wb. (031); Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 06 (1931) (246), Veldeke 07 (1932) (285), Veldeke 17 (1942) (043), Veldeke 21

(1946) (041), Veldeke 22 (1947) (043), Veldeke 37 (1962) (057, 078).

Smal, lang zitmeubel op poten, bestemd voor twee of meer personen, met rugleuning en vaak ook met armleuningen.

bank: alg. in Belg. en Nl. Limb.
bankstel: Roermond en Heerlen.
keukenbank: Posterholt.

CANAPÉ, SOFA

N 56 (1973) (173, 174a, 176a, 176b), ZND 01 (1922) (a-m add.), ZND 30 (1939) (014 add.), ZND m (Franssen); Beverlo Wb. (052), Echt Wb. (061), Eupen Wb. (076), Gronsveld Wb. 2 (030), Heerlen Wb. 1 (010), Heerlen Wb. 2 (092), Kerkrade Wb. 2 (132, 289), Lommel Wl. (051), Maastricht Wb. (173, 394), Meeswijk Wl. (137, 593), Meeuwen Wl. (116, 199), Roermond Wb. (051), Sint-Truiden Wb. (129, 153), Tongeren Wb. (243, 647), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (253), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (069); Bettens, A. (1954) (041, 121), Heyden, L.v.d. (1927).

Gestoffeerde, brede bank met achter- en zijleuningen. De trefwoorden **cosy** en **cosy-corner** zijn volgens de respondent uit Bilzen benamingen voor een hoeksofa.

canapé (ook *kannapie*, *kannepee*, *kannepie*, *kannepieei*, *kannepie*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2, Weertlands. Wb. 1 en Venray Wb. en in Heerlen, Eupen, Roermond, Gronsveld, Meeuwen, As, Maastricht, Kanne, Bilzen, Tongeren, Stevoort, Zonhoven, Beverlo, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.

sofa: Kerkrade Wb. 2; ook in Posterholt, Sittard, Meeuwen, Meeswijk, Maastricht, Kanne en Bilzen.

cosy (eng.): Sint-Truiden.

cosy-corner (eng.): Bilzen.
chaise longue (fr.): Kanne.
lange zetel: As.
ligzetel: As.
ligstoel: Maastricht.
slaapbank: Posterholt.
bank: Heerlen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een canapé met respectievelijk een, twee, drie en vier zitplaatsen:

eenzit: Bilzen.
tweezit: Bilzen.
driezit: Bilzen.
vierzit: Tongeren.

DIVAN

N 56 (1973) (176a, 176c, 176d);
Hamont Wl. (088), Heerlen Wb. 2 (098), Kerkrade
Wb. 2 (135), Lommel Wl. (063), Meeswijk Wl.
(166), Meeuwen Wl. (050);
Bettens, A. (1954) (058).

Lage rustbank zonder achterleuning,
met een los kleed en losse kussens.
De trefwoorden **divan-lit**, **divan-**
transformable en **divanbed** zijn
benamingen voor een divan waarvan
door het wegklappen van de zijleuning

een bed kan worden gemaakt.

couch (du.): Kerkrade Wb. 2; ook in
Heerlen.

divan: Heerlen, Posterholt, Meeuwen,
Dilsen, Meeswijk, Maastricht,
Kanne, Bilzen, Hamont en
Lommel.

sofa (zofa): Heerlen.

divanbed: Posterholt.

divan-lit (fr.): Bilzen.

divan-transformable (fr.): Bilzen.

VOETBANKJE

N 56 (1973) (175, 175a), N 79 (1979) (021 add., 022
add.), ZND 02 (1923) (022);
Meerlo-Wanssum Wb. (316), Meeswijk Wl. (714),
Roermond Wb. (311), Tegelen Wb. (128), Venlo
Wb. (280), Venray Wb. (637).

Bank tot steun voor de voeten.

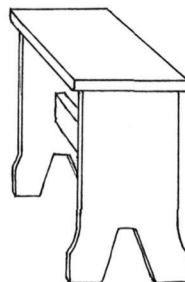
voetbankje (*voetbankske*): freq.

Dommellds. en Truierslds., verspr.
Maaskemp. en Lonerlds.; ook in
Sippenaken, Sint-Martens-Voeren,
Molenbeersel, Ophoven, Elen,
Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen,
Herderen, Vliermaal, Paal,
Beringen, Oostham, Loksbergen en
Halen.

voetenbankje (*veutbankske, voeten-*
bankske, vuutbankske): freq.
Kleverlds., verspr. Geullds. en
Noord.Oostlb.; ook in Valkenburg,
Amby, Genk, Rotem, Lanklaar,
Maastricht, Martenslinde, Sint-
Truiden en Venlo.

bankje (*bankske*): freq. Bilzerlds.,
Demerkemp. en Lonerlds., verspr.
Geullds., Maaskemp. en
Dommellds.; ook in 's-Graven-
voeren, Eisden, Rekem, Riksingen,
Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst,
Oostham, Tessenderlo en Lommel.

voetbank: Donk (bij Herk-de-Stad).

voetenbank: Meeswijk.

zitbankje (*zitbankske*): 's-Herenelderen.

schabel: Sint-Truiden, Aalst-bij-
St.-Truiden en Hoepertingen.

schabelletje (*schabelleke*): Sint-
Truiden.

poef: Meeuwen.

prinsje (*prinske*): Kleine-Brogel.

De volgende opgave duidt een een
voetbankje aan dat kan schommelen:

schokje (*schokske*): Bilzen.

VOETKUSSEN

N 79 (1979) (022);
Zonhoven Wb. (362);
Daelen, J.v. (1933-41).

Kussen voor de voeten als men zit.

voetkussen: freq. Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Zuid.Geld.Lb., verspr. Oostlb.; ook in Voerendaal, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Ospel, Ell, Ophoven, Maastricht, Hoeselt, Houthalen, Nieuwer-

kerken en Gennepe.

voetenkussen: Klimmen en Gulpen.

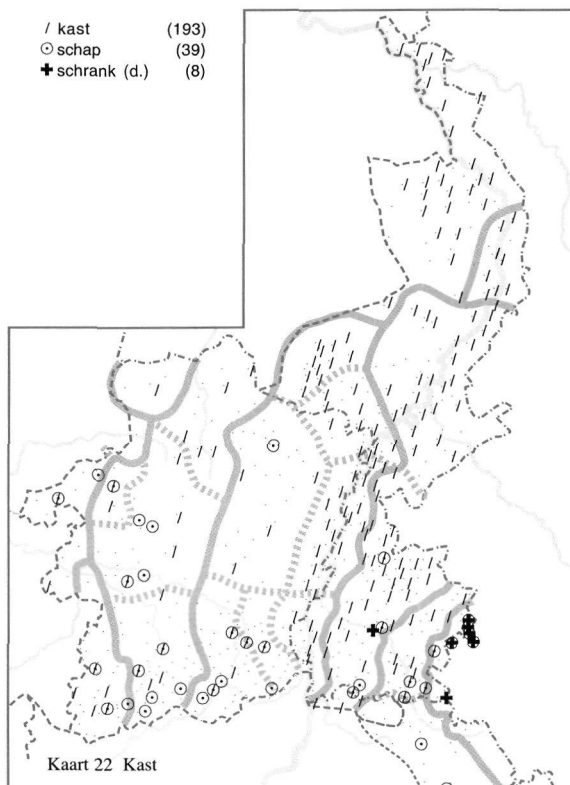
kussen: Maastricht.

kussentje (*kussenke*): Meeuwen.

poef: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Zuid.-Oostlb., Horns, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Waubach, Schaesberg, Weert, Maastricht, Neerharen, Zonhoven, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Boekend en Venlo.

KAST

/ kast (193)
○ schap (39)
+ schrank (d.) (8)

DC 39 (1965) (002a), N 56 (1973) (138a), SGV (1914) (017), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 05 (1924) (071c), ZND m (Welter);
Beverlo Wb. (120), Eupen Wb. (163), Gennepe Wb. (094), Gronsveld Wb. 2 (079), Hamont Wl. (201), Hasselt Wb. (211), Kerkrade Wb. 2 (134, 218, 231), Lommel Wl. (140), Maastricht Wb. (177), Meeswijk Wl. (299), Meeuwen Wl. (117), Roermond Wb. (125), Sint-Truiden Wb. (131, 208), Tongeren Wb. (246, 559), Tungenroy Wb. (104), Valkenburg Wb. (164), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (256), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008);
Bisschops, M. (1994) (032), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939),
Veldeke 08 (1933) (389, 393), Veldeke 12 (1937) (069), Veldeke 15 (1940) (044), Veldeke 20 (1945)

(020), Veldeke 27 (1952) (006), Veldeke 29 (1954) (012).

Zie voor de lexicale variant *schaaf*, die met name in het Ripuarische gebied voorkomt, ook RhWb (VII), kol. 855, s.v. *Schaff*, 'Schrank'.

kast: alg. in Nl. Lb. m.u.v. Ripuar.;
freq. in Belg. Lb. m.u.v. het zuiden en zuid-westen.

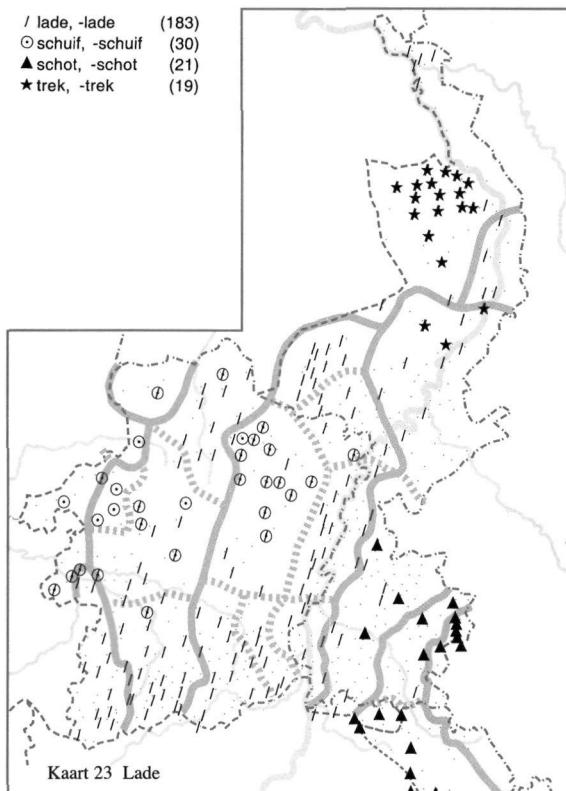
schap (ook *schaaf*): freq. Ripuar.,

Bilzerlds. en Lonerlds., verspr.
Zuid.Oostlb. en Demerkemp.; ook
in Mechelen, Epen, Vijlen,
Montzen, Eupen, Bree, Henis,
Tongeren, Koninksem, Beverlo,

Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst,
Oostham en Tessenderlo.
schrank (du.): freq. Ripuar.; ook in
Valkenburg.
schrijne: Eupen.

LADE

/ lade, -lade	(183)
○ schuif, -schuif	(30)
▲ schot, -schot	(21)
★ trek, -trek	(19)

DC 53a (1978) (014), ZND 03 (1923)
(010), ZND 37 (1941) (013), ZND 39
(1942) (008), ZND m (Franssen,
GrGr, Houben, Langohr, Matthys,
Welter);
Beverlo Wb. (143), Bree Wb. (391),
Echt Wb. (074), Eupen Wb. (176),
Genk Wb. (192), Gennep Wb. (111),
Gronsveld Wb. 2 (095), Hamont Wl.
(257), Hasselt Wb. (264), Heerlen
Wb. 2 (144, 212), Kerkrade Wb. 2
(219), Lommel Wl. (286), Maastricht
Wb. (220), Meerlo-Wanssum Wb.
(181, 294), Meeuwen Wl. (135),
Roermond Wb. (154), Sittard Wb.
(209, 363, 366), Tegelen Wb. (099,
123), Tongeren Wb. (334), Tungalroy
Wb. (104), Valkenburg Wb. (160),
Venlo Wb. (180), Venray Wb. (311,
485, 567, 571), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008),
Zonhoven Wb. (262, 418);

Bisschops, M. (1994) (032), Heyden, L.v.d. (1927).

Schuifbak in een tafel of kast.
Het woord **schommellade** is volgens
het Venray Wb. (pag. 485) een bena-
ming voor een 'lade in een kast of
tafel als bewaarplaats voor klein
gerief'. Zie voor het woord **schot** ook
RhWb (VII), kol. 1739, s.v. *Schoss*,
'Schublade'.

lade (ook *la, laai*): alg. in Nl. Lb.
m.u.v. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; alg.

in Belg. Lb. m.u.v. het noordwes-
ten.

tafellade (ook *tafella, tafellaai*): alg.
in Nl. Lb. m.u.v. Ripuar. en
Oost.Zuidlb.; alg. in Belg. Lb.
m.u.v. het noordwesten.

lade van de tafel (ook *la van de tafel*,
laai van de tafel): alg. in Belg. Lb.
m.u.v. het noordwesten.

lade van een tafel (*la van een tafel*,
laai van een tafel): verspr.

Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Diepenbeek, Hamont en Peer.
dislade: Vijlen.
schommellade (*schommellaai*): Venray Wb.
schot: alg. Ripuar.; verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Montzen en Eupen.
tafelschot: freq. Geullds.
disschot: Waubach.
dissenschot: Welkenraedt en Baelen.
schuif: freq. Maaskemp.; ook in Ophoven, Heusden, Zonhoven, Beverlo, Kerkhoven, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.
tafelschuif: verspr. Beringerlds.,

Zuiderkemp. en Getelds.; ook in Achel, Koersel, Heusden en Lommel.
schuif van de tafel: freq. Beringerlds.; ook in Schulen, Sint-Lambrechts-Herk, Kerkhoven, Oostham en Tessenderlo.
schuif van een tafel: Paal en Helchteren.
trek: freq. Kleverlds.; ook in Tegelen en Kessel.
tafeltrek: freq. Kleverlds.; ook in Helden/Everlo.
treklade (*treklaai*): Venray Wb.
schap: Sittard.

VAK VAN EEN KAST

N 79 (1979) (028);
 Kerkrade Wb. 2 (085, 212), Maastricht Wb. (446),
 Venlo Wb. (267).

Deel van een kast dat door schotjes of deurtjes van de rest gescheiden is.

vak: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Schimmert, Klimmen, Mheer, Tungelroy, Neeritter, Kinrooi, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Jeuk, Kwaadmechelen, Gennep en Tienray.
vakje (*vakske*): Schimmert, Weert,

Buchten, Maastricht, Arcen, Meerlo en Meijel.
zijvak: Ospel.
loket: Herten (bij Roermond), Ophoven en Schimmert.
schot: Venlo.
schietsel: Sint-Truiden.
leggens (*legges*): Noorbeek.
nis: Sittard.
regaal: Kerkrade Wb. 2.
binnenkastje: Weert.
boord: Meeuwen.
hoek: Gruitrode en Opglabbeek.
in de kast: Oirlo.
kastje (*kasje*): Gruitrode.
schap: Ell.
stuk: Rekem.

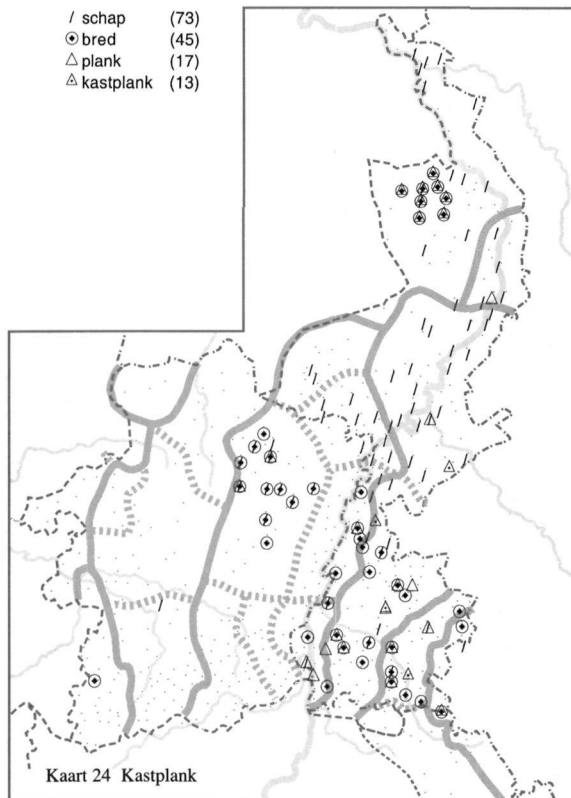
KASTPLANK

Horizontale plank in een kast.

schap (ook *schaaf*): alg. Oostlb., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Wijlre, Weert, Hushoven, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht en Hasselt.

schaprai: Maastricht.
bred: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Vaals, Borgharen en Sint-Truiden.
bred van het schap: Eys.
bredje: Rothem.
bredplank: Vliermaalroot.

/ schap (73)
 ○ bred (45)
 △ plank (17)
 △ kastplank (13)

DC 16 (1948) (012), DC 44 (1969) (021a), N 56 (1973) (149a); Bree Wb. (246), Gennep Wb. (155), Gronsveld Wb. 2 (079), Hasselt Wb. (387), Kerkrade Wb. 2 (212), Maastricht Wb. (364), Roermond Wb. (261), Sint-Truiden Wb. (072, 161), Tegelen Wb. (112), Venlo Wb. (232), Venray Wb. (256); Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 01 (1926) (039), Veldeke 07 (1932) (285, 347), Veldeke 15 (1940) (010), Veldeke 16 (1941) (024), Veldeke 20 (1945) (022).

kastbred: Eys.

schrankbred: Vaals.

plank: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Roermond, Bree, Born, Maastricht, Heugem en Blerick.

kastenplank: Baarlo en Beesel.

kastplank: Venray Wb.; ook in Vaals, Eys, Posterholt, Nieuwstadt en Nuth/Aalbeek.

plank in de kast (plank inne kast):

Maasbracht.

legplank: Siebengewald.

legselsel: Sint-Truiden, Groot-Gelmen en Mechelen-Bovelingen.

laag: Sittard.

regaal: Kerkrade Wb. 2.

riggel: As.

schraag: Montfort.

COMMODE, LADENKAST

Ouderwets bergmeubel, een lage, diepe kast met enige boven elkaar geplaatste laden. Het trefwoord **schrijne** wordt in Nederweert als verouderd beschouwd.

commode (ook *kammood*, *kemood*, *kommood*): alg. in Nl. Lb., freq. Maaskemp.; ook in Eupen, Dilsen,

Meeswijk, Rekem, Bilzen, Tongeren en Hasselt.

commode-tje (kommoodje): Bilzen en Maastricht.

ladenkast (laaienkast): Venray Wb.

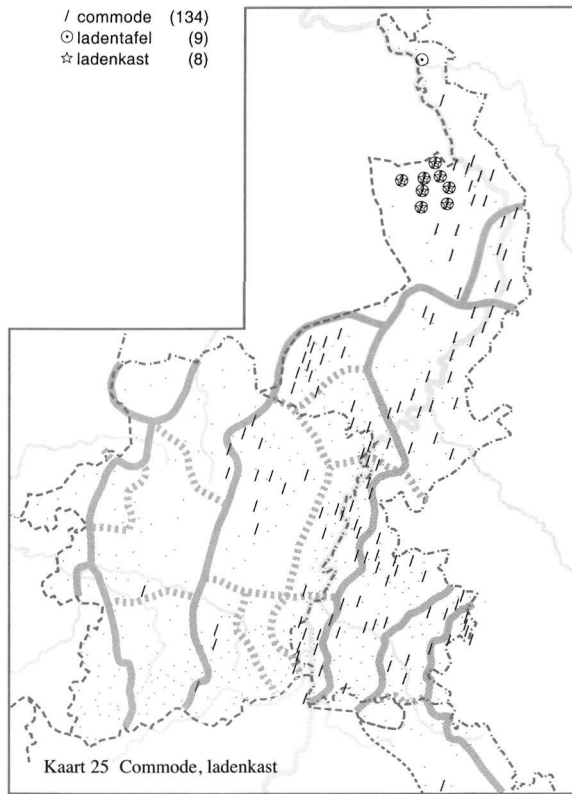
ladentafel (laaitafel): freq. Kleverlds.

cabinet (fr.): Hasselt.

schap: Epen.

schrijne: Nederweert.

/ commode (134)
 ⊙ ladentafel (9)
 ☆ ladenkast (8)

N 56 (1973) (139), SGV (1914) (005), ZND m (Franssen);
 Bree Wb. (221), Echt Wb. (063, 070), Eupen Wb. (090), Gronsveld Wb. 2 (095), Hasselt Wb. (098), Hasselt Wb. (098, 203), Heerlen Wb. 2 (094), Kerkrade Wb. 2 (149), Maastricht Wb. (201), Meerlo-Wanssum Wb. (171), Meeswijk Wl. (144), Roermond Wb. (053), Sittard Wb. (190), Tongeren Wb. (287), Tungalroy Wb. (108), Venlo Wb. (162), Venray Wb. (290, 311), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C 1, 012);
 Bettens, A. (1954) (049), Bisschops, M. (1994) (018), Goossens, H. (1981), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 13 (1938) (032), Veldeke 17 (1942) (072), Veldeke 35 (1960) (086).

GLAZENKAST

N 79 (1979) (024), ZND m (Marchal);
 Beverlo Wb. (090, 211), Kerkrade Wb. 2 (122), Roermond Wb. (048, 093), Sint-Truiden Wb. (054), Tongeren Wb. (046), Venlo Wb. (137), Zonhoven Wb. (147);
 Bettens, A. (1954) (038).

Kast waarin huishoudelijke zaken zoals borden, schotels en glazen kunnen worden opgeborgen. De glazenkast bestaat vaak uit een onder- en een bovenkast en heeft glasruiten in de deuren.

glazenkast: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Schimmert, Gronsveld, Tungalroy, Ophoven, Maastricht, Neerharen,

Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Beverlo, Gutshoven en Kwaadmechelen.

glazenkastje (*glazenkaske*):
 Meeuwen.

glazenschap: Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Gutshoven.

glazerenkast (ook *glaasderenkast*):
 freq. Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ell, Gruitrode, Neeroeteren, Lanklaar, Blerick en Meerlo.

glazerkast: Kerkrade Wb. 2; ook in Schaesberg, Montfort, Sittard, Klimmen en Venlo.

glazerschap (*glazerschaaf*): Kerkrade Wb. 2.

glaskast: Ospel, Swalmen en As.

porseleinkast (ook *pasteleinkast*):

Commode, ladenkast

Glazenkast

Arcen en Opglabbeek.
zilverkast: Herten (bij Roermond), Schimmert, Bree en Neeroeteren.
buffet: Roermond, Schimmert, Tungalroy, Neeritter, Echt/Gebroek, Maastricht, Kanne, Tongeren, Leopoldsburg, Velden, Blerick en Gennep.
buffetkast: Helden/Everlo, Roermond, Neeroeteren en Boekend.

buffetkastje (*buffetkaske*): Guttecoven.
vitrinekast (*vitrienkast*): Kinrooi en Maastricht.
vitroneschap: Jeuk.
goede kast: Arcen.
hoge kast: Weert.
staande kast: Weert.
kredenz (du.) (*kredens*): Arcen.
bahut (fr.): Sint-Truiden en Maastricht.

DRESSOIR

N 56 (1973) (141), N 79 (1979) (025); Kerkrade Wb. 2 (086), Tongeren Wb. (035, 117), Tungalroy Wb. (104); Bettens, A. (1954) (058), Goossens, H. (1981).

Brede, lage kast die wordt gebruikt om tafelgerei in op te bergen. Een **vertiko** is volgens het Kerkraads Wb. 2 een 'salonkast met vitrine'. Vgl. voor dit trefwoord ook RhWb (IX), kol.

100, s.v. *Vertiko*, 'kleiner Zierschrank'. Het trefwoord **commode** duidt volgens een zegsman uit Gruitrode een dressoir aan met alleen laden. Zie ook het lemma **COMMODE**.

Een los bovenstuk op een dressoir wordt in Venray en omgeving **opstand** genoemd.

dressoir: freq. Oost.Zuidlb.,

Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.,
verspr. Noord.Oostlb. en Kle-
verlds.; ook in Weert, Maastricht,
Kanne, Tongeren, Leopoldsburg en
Kwaadmechelen.
zilverkast: Montfort, Sittard,
Schimmert, Houthalen en Venlo.
glazenkast: Bilzen.
lage kast: Ospel, Weert, Opglabbeek,
As, Lanklaar, Sint-Truiden,
Kwaadmechelen en Oirlo.
lage schap: Nieuwerkerken.
lang schap: Jeuk.
lange kast: Neeroeteren.
kast: verspr. Centr.Maaslds.; ook in

Waubach, Posterholt, Mheer,
Ophoven en Maastricht.
kastje: Tungalroy.
schap: Klimmen, Gruitrode,
Opglabbeek en Hoeselt.
bahut (fr.): Tongeren.
buffet: Maastricht en Sint-Martens-
Voeren.
buffetkast: Eksel.
vitrinekast: Bilzen.
commode (ook *kemood*, *kommood*,
kommood): Heythuysen,
Swalmen, Schimmert en Gruitrode.
commode-tje (*kommoodje*): Tienray.
vertiko (*fertiko*): Kerkrade Wb. 2; ook
in Waubach.

ETAGÈRE

N 79 (1979) (029);
Echt Wb. (042), Eupen Wb. (119), Hasselt Wb.
(065, 129), Maastricht Wb. (093), Roermond Wb.
(075), Sittard Wb. (086), Tongeren Wb. (144),
Zonhoven Wb. (062);
Bettens, A. (1954) (062).

Tafeltje met boven elkaar geplaatste
bladen, waarop siervoorwerpen
geplaatst kunnen worden. De etagère
wordt soms ook als zijstuk of boven-
stuk van een kast gebruikt.

etagère: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Sint-Martens-Voeren, Roermond,
Herten (bij Roermond), Neeritter,
Ophoven, Neeroeteren, Echt/Ge-
broek, Lanklaar, Maastricht,
Kanne, Tongeren, Eksel, Sint-
Truiden, Jeuk, Leopoldsburg en
Blerick.

etagère-tje (ook *etagère-ke*):
Posterholt, Klimmen, Echt/-
Gebroek, Maastricht en Hasselt.

etagèrekast: Gulpen.

etagèreschap: Jeuk.

zilverkastje: Neeroeteren.

uitstalkast: Neeroeteren.

sierkastje: Nunhem.

schmuck-kastje (*schmuck-kaske*):
Voerendaal.

glazenkastje: Oirlo.

goede kast (*goei kast*):
Kwaadmechelen.

ménagère (fr.): Eupen.

siertafel: Swalmen, Montfort,
Schimmert, Bree, Meeuwen,
Buchten, Guttecoven, Blerick en
Gennep.

siertafeltje (*siertafelke*): Nunhem,
Gronsveld, Weert, Venlo en Meijel.

sierdis (*sierdus*): Schaesberg.

sierdisje (*sierduske*): Schaesberg.

pronktafeltje (*pronktafelke*): Weert.

tafeltje (*tafelke*): Schimmert,
Opglabbeek, Oirlo en Meijel.

salontafel: Meeuwen en Jeuk.

theetafel: Stein.

zilvertafeltje (*zilvertafelke*): Venlo.

bred: Zonhoven en Hasselt.

SCHRIJFTAFEL, BUREAU

N 56 (1973) (141, 162a, 162b, 162d, 165a);
Beverlo Wb. (051), Gronsveld Wb. 2 (029), Hamont
Wl. (071), Hasselt Wb. (094), Heerlen Wb. 2 (091),
Kerkrade Wb. 2 (067), Lommel Wl. (050),
Maastricht Wb. (057, 378), Meeswijk Wl. (134),
Meeuwen Wl. (039), Roermond Wb. (049, 287),
Sint-Truiden Wb. (059), Tongeren Wb. (097),
Venray Wb. (493), Zonhoven Wb. (068).

Schrijftafel met vakken en laden waar-
in papieren opgeborgen kunnen wor-
den.

Een **secrétaire** is een schrijftafel met
een scharnierende klep die als werk-
blad kan worden gebruikt. De tref-
woorden **bureau-enkelface** en **enkel-
face** zijn volgens de informant uit
Bilzen benamingen voor een bureau
dat alleen aan de voorzijde laden en
deuren bezit. Het woord **bureau-min-**

ster wordt in Bilzen gebruikt voor een
'mooi en groot bureau'.

schrijftafel: Venray Wb.; ook in
Roermond en As.

schrijfdis (*schrijfdus*): Heerlen.

bureau: Kerkrade Wb. 2; ook in
Heerlen, Roermond, Posterholt,
Gronsveld, Meeuwen, Meeswijk,
Maastricht, Bilzen, Tongeren,
Hamont, Zonhoven, Hasselt,
Beverlo, Sint-Truiden en Lommel.

bureau-minister: Bilzen.

bureau-enkelface: Bilzen.

enkelface: Bilzen.

secrétaire: Posterholt, Bilzen en
Maastricht.

secrétaire-tje (*secrétairke*): Venlo en
Bilzen.

REK

N 56 (1973) (141), N 79 (1979) (026);
Echt Wb. (103), Hasselt Wb. (373), Lommel Wl.
(259), Maastricht Wb. (347), Tongeren Wb. (144),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 007);
Heyden, L.v.d. (1927).

Soort kast van latten en planken, zon-
der deur, om iets in op te bergen, bij-
voorbeeld in de keuken.

rek: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en
Centr.Maaslds., verspr.
Noord.Oostlb. en Truierlds.; ook in
Waubach, Gulpen, Sint-Martens-
Voeren, Weert, Tungalroy, Kinrooi,
Maastricht, Neerharen, Hoeselt,
Eksel, Houthalen, Hasselt,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Lommel, Gennep en Tienray.

kruikenrek: Stein.

tobbenrek: Stein.

harkenrek: Stein.

schap: freq. Noord.Oostlb. en Horns,
verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.,

Maaskemp. en Kleverlds.; ook in
Ospel, Weert, Echt/Gebroek,
Obbicht, Eigenbilzen,
Kwaadmechelen, Boekend en
Venlo.

keukenschap: Blerick en Venlo.

schappenkast: Arcen en Heythuysen.

keukenkast: Velden.

etagère: Tongeren.

hang: Schimmert.

horretje: Weertlands Wb. 1.

LEPELREK

N 20 (zj) (039a);
Kerkrade Wb. 2 (161), Meerlo-Wanssum Wb. (184),
Roermond Wb. (161).

Rekje aan de wand waarin lepels worden bewaard.

lepelrek (ook *leperrek*): freq. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Demerkemp.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Leuken, Paal, Opheers, Wellen, Lommel, Boekend en Venlo.

lepelenrek: freq. Noord.Oostlb. en Trichterlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Mechelen, Teuven, Schimmert, Mesch, Weert en Venlo.

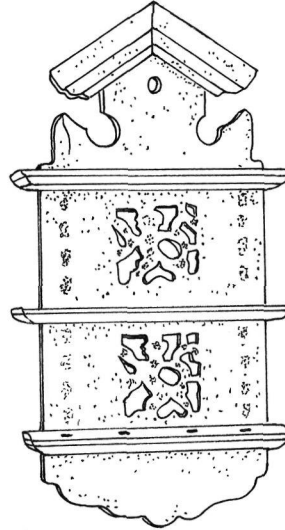
potlepelenrek: Mechelen.

keukenrek: Rotem en Lanklaar.

rek: Ophoven, Gelieren/Bret, Lanklaar, Smeermaas, Zichen-Zussen-Bolder, Wellen en Halen.

lepelrekje (*lepelrekske*): freq. Oostlb. en Centr.Maaslds, verspr. Horns; ook in Eyselshoven, Heerlen, Weert, Bree, Eijsden, Rosmeer, Overpelt, Hasselt, Oirlo en Sevenum.

lepelenrekje (*lepelenrekske*): freq. Oostlb., verspr. Horns; ook in Waterloos, Echt/Gebroek,

Wolder/Oud-Vroenhoven, Wijk en Meijel.

rekje (*rekske*): Sittard, Ospel, Hoeselt, Wintershoven, Hasselt, Borgloon en Sint-Truiden.

lepelenbred: freq. Ripuar.

lepelsbred: Hoensbroek.

bred: Hasselt.

schap: Heythuysen.

schapje (*schapke*): Heythuysen.

lepelending: Klimmen.

lepelenbak: Obbicht, Rothem en Klimmen.

lepelenblik: Spekholzerheide.

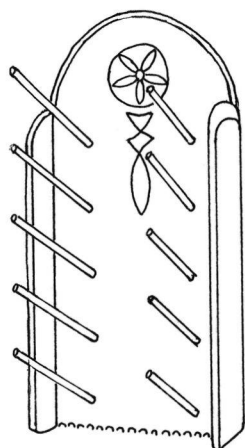
reebank: Wellen.

BORDENREK, SCHOTELREK

N 20 (zj) (039b), ZND B1 (1940sq) (171);
Echt Wb. (106), Eupen Wb. (176), Genk Wb. (332),
Gennep Wb. (181), Hasselt Wb. (372), Meerlo-
Wanssum Wb. (287), Sittard Wb. (385), Tungalroy
Wb. (110), Valkenburg Wb. (161), Zonhoven Wb.
(476).

Rekje aan de wand waarop bordjes of sierbordjes kunnen worden geplaatst.

Een **theerekje** is volgens de informant uit Beverlo een klein rek waarop thee-gerief wordt gezet. Een **etagère** bestaat volgens de zegsman uit Sint-Truiden uit verschillende schapjes. Zie ook het lemma ETAGÈRE. De **reebank** wordt in Halen voor grote borden gebruikt.

bordenrek: Oirlo, Melick en Oirsbeek.

bordenrekje (*bordenrekske*): Buchten.

bordjesrekje (*bordjesrekske*): Grathem.

potrek: Leuken.

pottenrek: Lommel.

schotelenrek: Weert en Puth.

schotelenrekje (*schottelenrekske*): Heerlen.

schotelrek (ook *schottelrek*): Sittard, Valkenburg, Bree en Opglabbeek.

schotelrekje (*schotelrekske*, *schottelrekske*): Bree, Sittard en Valkenburg.

sierrek: Bocholt, Roosteren en Mesch.

sierrekje (*sierrekske*): Teuven, Roermond, Mechelen-aan-de-Maas, Caberg en Peer.

tassenrekje (*tassenrekske*): Wijk.

telderrek: freq. Kleverlds.; ook in Baarlo, Tungelroy, Kinrooi en Venlo.

telderrekje (*teierrekske*, *telderrekske*, *teljerrekske*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Limbricht, Neeritter, Kinrooi, Stokkem en Meijel.

telloorrek (*telleurrek*): Zichen-Zussen-Bolder.

telloorsrek (*telleursrek*): Lommel.

tellorenrekje (*telleurenrekske*, *tellorenrekske*): Bree, Rosmeer en Wolder/Oud-Vroenhoven.

theerek: Amstenrade, Tungelroy, Ottersum en Milsbeek.

theerekje (*theerekske*): freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Ulestraten, Klimmen, Waterloos, Neerharen, Kermt, Beverlo en Boekend.

rek: Bocholt, Overpelt, Lummen, Hasselt, Beverlo, Beringen, Wellen en Halen.

rekje (*rekske*): verspr. Lonerlds.; ook in Nunhem, Schimmert, Weert, Ophoven, Thorn, Maaseik, Rotem, Val-Meer, Kaulille, Paal, Sint-Truiden en Halen.

schap: Heythuysen en Baarlo.

schapje (*schapke*): Heythuysen en Sint-Pieter.

reebank: Halen, Hasselt en Wellen.

reebankje (*riebankske*): Opheers, Wintershoven en Borgloon.

schotelenbank (*schottelenbank*): Echt/Gebroek.

kruikenbank: Genk.

console: Rothem.

etagère: Sint-Truiden en Sittard.

etagère-tje (*etagère-ke*): Echt/Gebroek, Hasselt en Borgloon.

garnirekje (*garnirekske*): Sint-Truiden.

schotelenbred (*schottelenbred*): Hoensbroek en Eupen.

tinbred: Zonhoven.

tinnenbred: Genk.

bred: Gelieren/Bret, Boekt/Heikant, Hasselt en Hoepertingen.

bredje: Hoeselt en Tongeren.

plankje (*plankske*): Sittard.

PIJPENREK

Roermond Wb. (221), Venray Wb. (425);
Janssen, A. (1949) (032).

Houten wandbordje met metalen ogen,
waaraan pijpen kunnen worden opge-
hangen.

pijpenbred: 's-Gravenvoeren, Sint-

Martens-Voeren en Sint-Pieters-
Voeren.

pijpenhanger: 's-Gravenvoeren, Sint-
Martens-Voeren en Sint-Pieters-
Voeren.

pijpenrek: Roermond.

pijpenrekje (*pijpenrekske*): Venray
Wb.

PENDULE

N 79 (1979) (040);
Genk Wb. (127), Maastricht Wb. (105, 315), Sint-
Truiden Wb. (188), Sittard Wb. (184).

Staande, versierde klok met slagwerk.
Een dergelijke klok staat vaak op de
schoorsteenmantel.

Het trefwoord **schouwgarnituur** duidt
in Maastricht een pendule aan waarbij
aan beide zijden kandelabers zijn aan-
gebracht.

pendule (ook *pandul*, *pendul*, *pen-
duul*): freq. Oost.Lb., Horns,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Sint-Martens-Voeren, Weert,
Gruitrode, As, Maastricht, Neer-

haren, Houthalen, Sint-Truiden,
Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

schouwklok: Weert, Neeroeteren en
Kinrooi.

schouwgarnituur: Gruitrode,
Opplabbeek, Maastricht en Eksel.

lateiklok: Weert.

horloge: Jeuk en Genk.

Westminster: Nieuwerkerken en Jeuk.

klok: verspr. Maaskemp. en Centr.-
Maaslds.; ook in Waubach,
Heythuysen, Reuver, Sittard,
Schimmert, Tungalroy, Hoeselt en
Kwaadmechelen.

klokje (*klokske*): Herten (bij
Roermond).

uur: Ubachsberg.

SCHILDERIJ

ZND 06 (1924) (045b);
Eupen Wb. (167), Gronsveld Wb. 2 (149), Hamont
Wl. (412), Hasselt Wb. (392), Kerkrade Wb. 2 (222),
Lommel Wl. (281), Maastricht Wb. (369), Meeuwen
Wl. (190), Sint-Truiden Wb. (223), Tongeren Wb.
(555), Tungalroy Wb. (104), Valkenburg Wb. (156);
Bisschops, M. (1994) (032), Goossens, H. (1981),
Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (032),
Kats, J. (1939).

schilderij: freq. Ripuar.,
Centr.Maaslds., Bilzerlds.,
Dommellds. en Demerkemp., ver-
spr. Zuid.Oostlb., Horns,

Maaskemp., Trichterlds. en
Tongerlds.; ook in Welkenraedt,
Eupen, Roermond, Bommershoven,
Tessengerlo en Lommel.

schild: verspr. Geullds.; ook in
Simpelveld, Waubach, Sittard,
Valkenburg, Riksingen en Wellen.

bild (*du.*): Montzen.

gemälde (*du.*): Montzen.

tableau (*fr.*): Sint-Truiden en Hasselt.

SPUWBAKJE, KWISPEDOOR

N 79 (1979) (073);
Gronsveld Wb. 2 (094), Heerlen Wb. 2 (143),
Maastricht Wb. (353), Sint-Truiden Wb. (216),
Venray Wb. (520).

Bakje of potje voor spuw. Spuwbakjes stonden vroeger, in de tijd dat er nog veel pruimtabak werd gebruikt, in de woonkamer op de vloer. **Sjiek-** in het trefwoord **sjiekbakje** verwijst naar dat pruimen. Het woord is in Limburg een gebruikelijke benaming voor pruimtabak.

kwispedoor: Gulpen, Herten (bij Roermond), Posterholt en Neeritter.

kwispeldoor: Gennep en Montfort.

kwispeledeoor: Weert.

ketspotje: Gronsveld.

kotsbakje (*kotsbakske*): Maastricht.

rochelpotje: Maastricht en Gronsveld.

sjiekbakje (*sjiekbakske*): Opglabbeek.

speekselbak: Sint-Truiden.

spijbak: Venray Wb.; ook in Montfort, Klimmen en Lanklaar.

spijbakje (*spijbakske*): freq. Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kinrooi, Ophoven, Maastricht en Neerharen.

spijpotje: Nunhem, Maastricht, Venlo en Meerlo.

spikbak: Leopoldsburg en Jeuk.

spikselbak: Sint-Truiden en Jeuk.

spuibak: Heerlen.

spuibakje (*spuibakske*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach en Schaesberg.

spuwbakje (ook *spouwbakske*, *spuwbakske*): Sint-Martens-Voeren, Meeuwen, Stein, Velden en Meijel.

spuwbekken (*spouwbekken*): Meijel.

tufbak: Tungalroy, Meeuwen, Neeroeteren, Eksel, Houthalen en Kwaadmechelen.

tufbakje (*tufbakske*): Heythuysen, Ospel, Weert, Tungalroy, Kinrooi en Opglabbeek.

zeverbakje (*zeverbakske*): Ell.

4.3 De slaapkamer

In de paragraaf over de slaapkamer zijn behalve de meubels die daarin worden aangetroffen, ook een aantal begrippen opgenomen waarmee het bed wordt opge- maakt, zoals het laken, de deken, de spreij en het hoofdkussen. Bovendien zijn in deze paragraaf lemmata over het lampetstel, waarin men zich vroeger waste, en de beddenwarmer opgenomen. Niet behandeld zijn de alkoof en de bedstede en de onderdelen daarvan. Zij zijn opgenomen in WLD I.7, de aflevering die de terminologie rondom het woongedeelte van het boerenhuis inventariseert. Het begrip **BEDDENHEMEL** leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma.

BED

N 56 (1973) (177a), RND (045), ZND 07 (1924) (029), ZND A1 (1940sq) (026, 116 add.), ZND B1 (1940sq) (154), ZND m;
 Beverlo Wb. (029, 134), Bree Wb. (089, 263), Eupen Wb. (150), Genk Wb. (048), Gronsveld Wb. 2 (011), Hamont Wl. (032), Hasselt Wb. (058, 314), Heerlen Wb. 2 (077), Kerkrade Wb. 2 (053, 139, 268), Lommel Wl. (021), Maastricht Wb. (022), Meerlo-Wanssum Wb. (058), Meeswijk Wl. (059, 060, 338, 442), Meeuwen Wl. (021), Sint-Truiden Wb. (062, 138, 154, 174), Sittard Wb. (043, 177, 182, 189, 201, 213, 263), Tongeren Wb. (043, 095, 154, 282, 283, 587), Tongelroy Wb. (107), Valkenburg Wb. (016), Venlo Wb. (105, 169, 188), Venray Wb. (070, 097, 312, 366, 504), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002, C 1, 008), Zonhoven Wb. (033, 313);
 Boileau, A. (1971), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jansen, M. (1911), Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs), Roukens, W. (1937) (add.), Veldeke 34 (1959) (059), Veldeke 35 (1960) (101), Welter, W. (1929) (150), Welter, W. (1933).

In het algemeen een slaappleaats voor mensen en bij uitbreiding ook een bedstee of ledikant met de daarbij horende attributen zoals kussens, lakens, dekens, enz.

Verschillende woorden in dit lemma, zoals **nest**, **kooi** en **vlo-kist** zijn meer spottende of gemeenzame benamingen voor een bed. Een aantal andere zoals **kiep**, **klavang**, **koestevak**, **koffer** en **lappenkast** worden doorgaans alleen gebruikt in vaste formuleringen die als algemene betekenis 'naar bed gaan' hebben.

Zie voor het trefwoord **piis** ook RhWb (VI), kol. 1227, s.v. *Piis*, 'Strohsack im Bette und ärmliches Bett'.

bed: alg. in Belg. en Nl. Lb.

beddenbak: Meeswijk.

bijbak: Sint-Truiden.

bacht: Valkenburg, Klimmen en Waubach.

bocht: Venray Wb.

bok: Venlo.

bul: Tongeren (Bargoens).

bult: Heerlen, Waubach, Tongeren (Bargoens) en Venlo.

flok: Tongeren.

keet: Sint-Truiden.

kiep: Sittard.

kist: Waubach.

klap: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen (Bargoens) en Waubach.

klavang: Sittard.

koestevak: Tongeren.

koffer: Venlo, Sittard en Gronsveld.

kooi: Bree Wb.; ook in Gronsveld, Meeswijk, Tongeren en Beverlo.

kouw: Gronsveld.

krib (*krub*): Sittard en Waubach.

kribbenbak: Sint-Truiden.

kot: Weertlands Wb.

lappenkast: Sittard.

lappenmand: Sittard.

mand: Venlo.

leger: Venray Wb.

nest: Venray Wb.; ook in Heerlen,

Gronsveld, Meeswijk, Zonhoven,
Hasselt en Sint-Truiden.

pijp: Beverlo.

pul: Heerlen (Bargoens).

püs: Heerlen, Waubach en Eupen.

slaapplaats: Venray Wb.

sponde (ook *spon*): Rotem, Lanklaar,

Bilzen, Neerpelt en Kwaad-
mechelen.

tram: Beverlo en Tongeren.

vlo-püs: Kerkrade Wb. 2.

vlokist: Kerkrade Wb. 2.

zeef: Gronsveld.

nienaa: Sittard.

LEDIKANT

N 56 (1973) (177b), N 79 (1979) (030), RND (045
add.), ZND 07 (1924) (029);
Echt Wb. (026), Heerlen Wb. 2 (125, 145), Kerkrade
Wb. 2 (054, 099), Maastricht Wb. (022, 211, 228),
Meeswijk Wl. (063), Meeuwen Wl. (022),
Roermond Wb. (021), Tongeren Wb. (323), Venray
Wb. (070, 322);
Bisschops, M. (1994) (003), Urlings, R. (zj.hs);
div.

Verplaatsbaar bed.

Aan het eind van het lemma zijn speciale soorten ledikanten opgenomen. Boven een **hemelbed** bevindt zich een houten constructie, de hemel, die vaak met stof wordt bekleed. Een **lits-jumeaux** is een bed dat bestaat uit twee eenpersoonsledikanten die naast elkaar staan of aan elkaar gevoegd zijn. Een **twijfelaar** is een ledikant dat het midden houdt tussen een een- en een tweepersoonsbed. Een **engels bed** is volgens de informant uit Bilzen van ijzer gemaakt, terwijl het woord **legerbed** volgens de zegsman uit Maastricht een benaming voor een klein ledikant is.

ledikant (ook *ledderkant*): freq.
Maaskemp. en Kleverlds.; ook in
Weert, Tungalroy, Obbicht,
Tongeren, Arcen en Venlo.

bedstad: freq. Ripuar.; ook in Geleen,
Klimmen, Echt/Gebroek, Meeswijk
en Lanaken.

beddenkoets: Meeuwen.

bedsponde (*bedspon*): As.

bedstee: Horst, Hegelsom en
Helden/Everlo.

bed: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
Horns, Centr.Maaslds.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr.
Maaskemp.; ook in Sint-Martens-
Voeren, Ospel, Weert, Maastricht,
Neerharen, Hoeselt, Houthalen,
Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg
en Kwaadmechelen.

krib (ook *kруп*): verspr.
Noord.Oostlb.; ook in Ubachsberg,
Schimmert, Weert, Obbicht en
Maastricht.

koets: Sevenum.

bedstel: Roermond.

De volgende trefwoorden duiden speciale soorten ledikanten aan:

hemelbed: Kerkrade Wb. 2; ook in
As.

engels bed: Bilzen.

ijzeren bedje: Gruitrode en
Opplabbeek.

dobbelbed: Bilzen.

lits-jumeaux: Posterholt, Bilzen en
Maastricht.

twijfelaar: Maastricht.

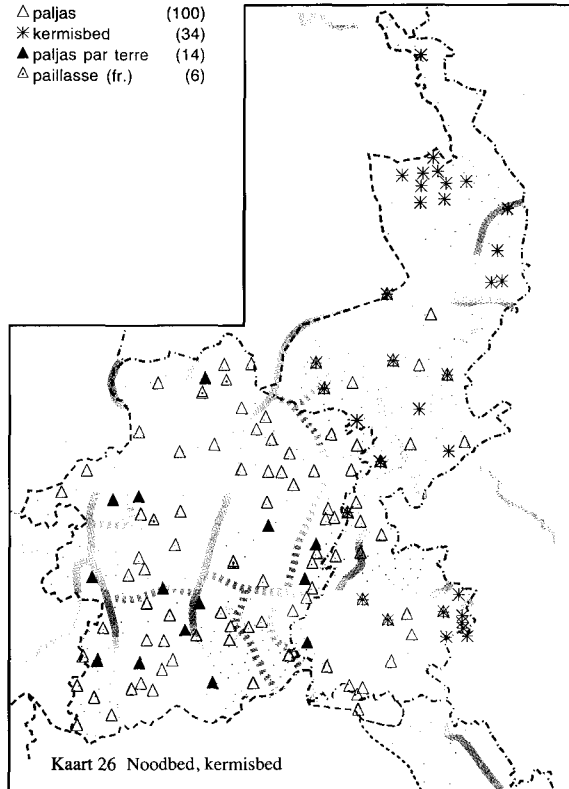
legerbed: Maastricht.

veldbed: Eksel.

NOODBED, KERMISBED

△ paljas	(100)
* kermisbed	(34)
▲ paljas par terre	(14)
△ paille (fr.)	(6)

N 79 (1979) (031), ZND 40 (1942) (027);
 Gronsveld Wb. 1 (340), Gronsveld Wb. 2 (081), Kerkrade Wb. 2 (138), Maastricht Wb. (309), Venray Wb. (260).

Bed dat in tijd van nood op de grond wordt opgemaakt

kermisbed (ook *kermensbed*, *kermesbed*): alg. in het noorden van NL. Lb., freq. Ripuar. en Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Schaesberg, Schimmert, Klimmen, Weert, Tungalroy, Neeritter, Echt/Gebroek en Obbicht.

logeerbed: Blerick en Boekend.

luchtbed: Meijel.

noodbed: Ospel.

veldbed: Nieuwerkerken.

paljas (ook *peljas*, *piljas*, *poljas*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds. en in heel Belg. Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert en Meijel.

paljas par terre (ook *peljas par terre*): As, Eisden, Opgrimbie,

Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Koersel, Hasselt, Beringen, Hoepertingen, Kortesseem, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

paille (fr.): verspr. Dommelds.; ook in Genk, Zolder en Sint-Truiden.

paille (fr.) op de grond (*pajas oppe grond*): Hechtel.

matras: Neerpelt en Zichen-Zussen-Bolder.

matras op de grond: Neerpelt.

stroozak: Kuringen.

strozak: As, Hoeselt, Hechtel en Paal.

beddenzak: Eksel.

brits: Kwaadmechelen en Bree.

kazak: Eisden.

BEDDENBAK, RESSORTBAK

N 56 (1973) (179a), N 79 (1979) (033 add.), ZND 02 (1923) (005);
Genk Wb. (266), Gronsveld Wb. 1 (383), Gronsveld Wb. 2 (011, 104), Meeswijk Wl. (060), Roermond Wb. (243), Sint-Truiden Wb. (202), Sittard Wb. (341), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005, C 1, 011), Zonhoven Wb. (033);
Bettens, A. (1954) (114), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68).

Houten ledikant zonder bed en toebehoren. De trefwoorden **ressortbak**, **ressortenbak**, **bac de ressort**, **ressort**, **ijzeren ressort** en **veerbak** duiden een beddenbak aan waarin springveren zijn aangebracht. Op deze springveren wordt vervolgens de matras gelegd.

beddenbak: As, Genk, Meeswijk, Achel, Zonhoven, Hasselt, Paal, Oostham, Tessenderlo en Loksbergen.

bak: Hoepertingen.

beddenkant: Neerpelt.

bedstad: freq. Geullds.,

Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Amby, Gronsveld en 's-Gravenvoeren.

bedstel: Elen en Valkenburg.

bed: Heusden, Hechtel, Donk (bij Herk-de-Stad) en Halen.

ledikant (ook *lerekant*): freq.

Maaskemp., Dommelds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Ophoven, Elen, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Tessenderlo, Halen en Lommel.

sponde: Molenbeersel.

ressortbak (ook *dressortbak*): Weertl.

Wb. 1; ook in Roermond, As, Genk, Eksel en Sint-Truiden.

ressortenbak: Gulpen, Gronsveld, Maastricht, Kanne en Bilzen.

bac de ressort (fr.): Maastricht.

ressort (ook *dressort*): Sittard, Geleen, Nederweert en Bilzen.

ijzeren ressort: Bilzen.

veerbak: Dilsen.

MATRAS

N 79 (1979) (033, 034 add.);
Beverlo Wb. (158), Gronsveld Wb. 2 (104), Hamont Wl. (285), Heerlen Wb. 2 (151), Kerkrade Wb. 2 (170), Lommel Wl. (190), Maastricht Wb. (253), Meeswijk Wl. (404), Roermond Wb. (176), Tongeren Wb. (344), Tungalroy Wb. (108), Venlo Wb. (192), Venray Wb. (349), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010), Zonhoven Wb. (289);
Bettens, A. (1954) (084).

Vroeger een met stro, paardenhaar, kapok, enz. gevulde beddenzak, die als onderbed diende. Tegenwoordig bestaat een matras meestal uit een lichaam van schuimrubber ed., met een overtrek.

Zie ook het lemma STROZAK.

matras (ook *matrats*, *metras*): freq. in Nl. Lb. en in Belg. Lb. langs de Maas en in het Maaskemp., verspr.

Truierlds.; ook in Hoeselt, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Beverlo, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

bedmatras: Blerick.

matrasdeken: Weert.

ondermatras: Weert.

onderbed: Helden/Everlo, Montfort, Weert en Meerlo.

bed: Ubachsberg, Waubach, Lutterade, Schimmert, Ell en Guttecoven.

beddenzak: verspr. Maaskemp.; ook in Kinrooi.

bedzak: Noorbeek en Terlinden.

flakkenbed: Schaesberg.

kafbed: Ospel.

kapokken bed: Herten (bij Roermond).

verenbed: Reuver, Herten (bij Roermond), Schimmert en Meijel.

verenzak: Maastricht.
strooien zak: Noorbeek en Terlinden.
strooizak: Bree, Ophoven en Houthalen.
strozak: freq. Noord.Oostlb., verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Tungalroy en Maastricht.
hooipulfer: Schimmert.
kijl: Heerlen.
püs: Heerlen.

STROZAK

N 56 (1973) (177b add.), N 79 (1979) (034); Beverlo Wb. (252), Eupen Wb. (150), Heerlen Wb. 1 (050), Kerkrade Wb. 2 (209), Maastricht Wb. (253, 309, 417), Meeuwen Wl. (168), Sittard Wb. (408), Valkenburg Wb. (039), Venray Wb. (249), Zonhoven Wb. (198, 343); Bertrand, J. (1946) (017), Goossens, H. (1981), Welter, W. (1929) (150).

Met stro gevulde matras.
 Zie voor het trefwoord **püs** ook RhWb (VI), kol. 1227, s.v. *Püs*, 'Strohsack im Bette'.

strozak: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns, Maaskemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Maastricht, Hoeselt, Gennep en Meijel.
strooizak: verspr. Maaskemp.; ook in Vludrop, Weert, Ell, Ophoven, Neerharen, Eksel, Houthalen, Beverlo, Sint-Truiden, Jeuk,

Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Arcen, Meerlo en Tienray.
strooien zak: Noorbeek en Terlinden.
kafzak: Venray Wb.; ook in Zonhoven.
beddenzak: Weert en Meeuwen.
bed: Weert.
strooimatras: Nieuwerkerken.
matras: Montfort, Opglabbeek en Maastricht.
paljas: verspr. Maaskemp.; ook in Klimmen, Kinrooi, Obbicht, Maastricht, Bilzen, Zonhoven en Beverlo.
püs: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen, Gulpen en Eupen.
bulster: Schimmert en Noorbeek.
bult: Valkenburg.
 De volgende opgave is afkomstig uit het Bargoens:
roesjerd: Waubach.

BEDDENGOED

Kerkrade Wb. 2 (054), Meerlo-Wanssum Wb. (058), Roermond Wb. (021, 163), Tungalroy Wb. (095, 108), Venray Wb. (071), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002, C 1, 004); Vossen, A.F. (1966-68).

Wat dient om een bed op te maken: lakens, slopen en dekens.

beddengeri: freq. Kleverlds.; ook in Weertlands. Wb. 1.
beddengoed: Weertlands Wb. 1; ook in Roermond.
bedderij: Venray Wb.
bedgetuig: Kerkrade Wb. 2.

bedtuig: Kerkrade Wb. 2.
dekken: Tungalroy.
deksel: Nederweert en Ospel.
lijnwaad (lievend): Roermond.

Het volgende trefwoord is een benaming voor het *bedlinnen* (slopen en beddenlakens):
bedwas: Kerkrade Wb. 2.

BEDDEK

ZND 22 (1936) (042 add.);
Genk Wb. (075), Gennep Wb. (050), Hasselt Wb.
(105), Meerlo-Wanssum Wb. (089), Meeuwen Wl.
(047), Sint-Truiden Wb. (079), Tongeren Wb. (102),
Zonhoven Wb. (084).

Dekens en lakens van een bed.

dek: Gennep Wb.

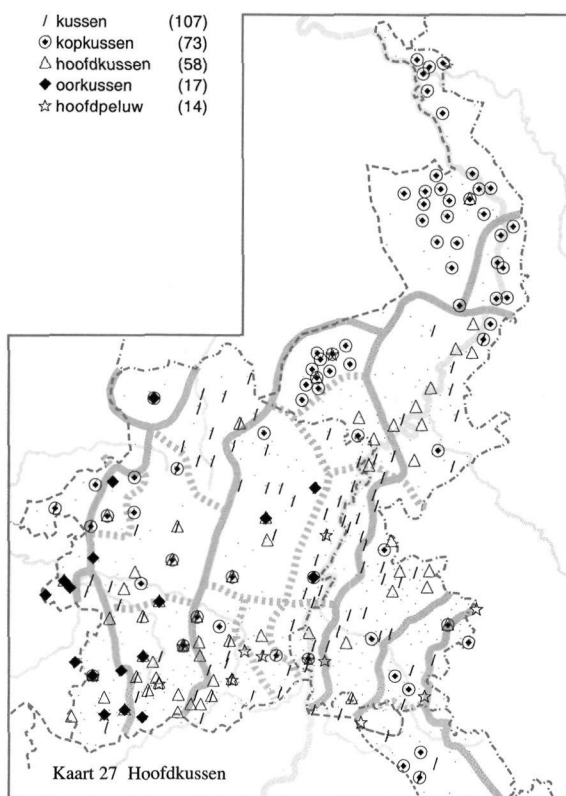
dekkens (*dekkens*): Meerlo-Wanssum
Wb.

deksel: verspr. Maaskemp.; ook in
Tongeren, Zonhoven, Hasselt en
Sint-Truiden.

couverture de lit (fr.): Sint-
Huibrechts-Lille.

HOOFDKUSSEN

N 104 (2000) (006 add.), SGV (1914)
(014), ZND 01 (1922) (a-m), ZND
01u (1924) (098), ZND 02 (1923)
(020 add.), ZND 17 (1935) (017
add.), ZND 27 (1938) (012), ZND B1
(1940sq) (061 add.);
Gennep Wb. (104), Kortesse Wb.
(185), Lommel Wl. (218), Maastricht
Wb. (205), Meeuwen Wl. (170), Sint-
Truiden Wb. (151), Tongeren Wb.
(228), Venray Wb. (249, 292),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 008),
Zonhoven Wb. (174, 241).

Kussen in een ledikant, waarop het
hoofd rust.

Een **kafkussen** is een hoofdkussen dat
met kort stro gevuld is. Het woord
oorwarming wordt in Herk-de-Stad
als verouderd beschouwd.

hoofdkussen (ook *heudkussen*, *hood-*
kussen, *huidkussen*, *huudkussen*,

oodkussen, *uudkussen*): freq.
Oostlb., Tongerlds., Demerkemp.,
Lonerlds. en Truierlds., verspr.
Maaskemp.; ook in Schaesberg,
Weert, Hunsel, Thorn, Laak, Borg-
haren, Bilzen, Eigenbilzen, Kau-
lille, Beringen, Halen en Meerlo.

kopkussen: alg. in het noorden van
Nl. Lb., freq. Weertlds., verspr.

Oostlb-Rip. overgg., Noord.Oostlb. en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Sittard, Valkenburg, Neeritter, Bocholt, Genk, Mechelen-aan-de-Maas, Hees, Maastricht, Diepenbeek, Beverst, Paal, Beringen, Kortessem, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

oorkussen: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Neeroeteren, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Lummen, Hasselt, Heppen, Loksbergen, Halen en Lommel.

beddenkussen: Oostham.

slaapkussen: Bilzen.

kafkussen: Venray Wb.

kussen: freq. in heel Belg. Lb. en in het midden en zuiden van Nl. Lb.

hoofdpeluw (*heudpeuling, heudpuller, heupel, heupeling, huidjeddel, huidpeuling, huidpulf, huidpulling, huidpulver, huipel, huipeling, hupe-*

ling, hupper, upeling): Rimborg, Vijlen, Sint-Martens-Voeren, Heer, Nederweert, Lanklaar, Maastricht, Martenslinde, Rosmeer, 's-Heren-elderen, Zonhoven, Kortessem, Borgloon, Sint-Truiden en Mielenboven-Aalst.

oorpeluw (*oorpullik, oorpulling*): Lommel.

hoofdpulf (*heudpulf, huipulf, huidpulf*): Geleen, Schinveld, Heusden, Zonhoven en Venray.

pulf: Sevenum en Hamont.

hoofdpulm (*heudpilmer, heudpulm, huidpeulen, huidpulm, huipulm*): Amby, Neeroeteren, Elen, Mechelen-aan-de-Maas, 's-Heren-elderen en Lauw.

pulm: Meeuwen.

hoepela: Heusden.

oorwarmeling: Herk-de-Stad.

hoofddekse: Bree.

ONDERKUSSEN, PELUW

Langwerpig, en in doorsnee rond of driekantig kussen, dat onder het hoofdkussen wordt gelegd.

De trefwoorden **kijkkussen** en **kijl** duiden specifiek een peluw met driekantige vorm aan. Een **voetpulf** ligt volgens de respondent uit Venlo aan het voeteneinde van het bed.

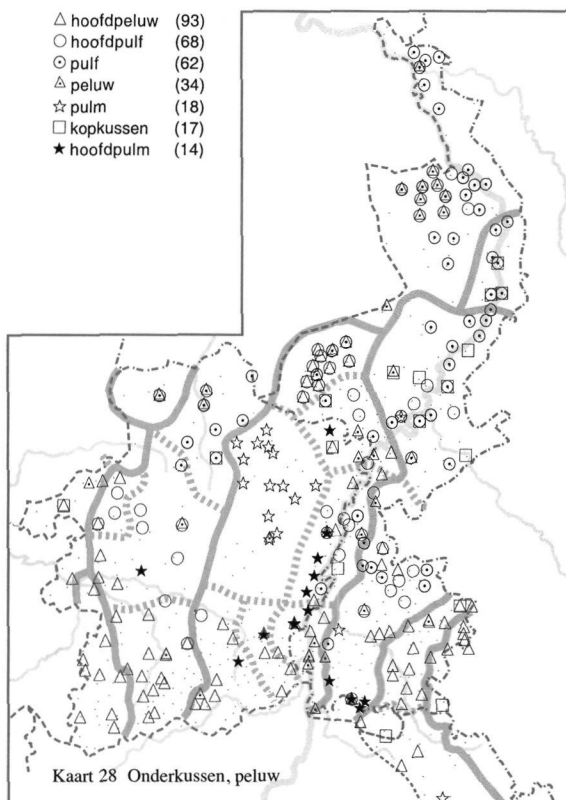
hoofdpeluw (*eupulling, hekpennik, heppeling, heudpulling, heupel, heupeling, heuper, heupling, heupulling, hoopling, hopeling, huidpleug, huidpulle, huidpulling, huidpunning, huipel, huipeling, huipeling, huipulling, opeling, pulling, uidpulling, uipeling, uipulling*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Weertlds., Trichterlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Geullds., Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Demerkemp.; ook in Montfort,

Kinrooi, Maasbracht, Heppen, Paal, Oostham, Tessenderlo, Halen en Lommel.

peluw (ook *peuling, peul, pleug, poele, pole, poule, pul, pulle, pulling*): freq. Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Heerlen, Heythuysen, Nederweert, As, Lanklaar, Guttecoven, Eigenbilzen, Piringen, Neerpelt, Overpelt, Houthalen, Wellen, Kwaadmechelen en Lommel.

hoofdpulf (*eudpulf, heudpulf, heudpulf, heudpulft, heupulf, hoedploef, hoepulf, huidplug, huidpluif, huidpul, huidpulf, huidpulft, huidpulver, huipulf, huppeluf, huudpulf, jeudpulf, uudpulf, uupulf*): freq. Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Horns en Beringerlds.; ook in Diepenbeek, Overpelt, Eksel, Kortessem en Lommel.

△	hoofdpeluw	(93)
○	hoofdpulf	(68)
⊙	pulf	(62)
△	peluw	(34)
☆	pulm	(18)
□	kopkussen	(17)
★	hoofdpulm	(14)

N 79 (1979) (035), SGV (1914) (028), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 02 (1923) (020), ZND 17 (1935) (017), ZND 27 (1938) (013), ZND B1 (1940sq) (061 add., 091); Beverlo Wb. (201), Bree Wb. (351), Echt Wb. (057), Eupen Wb. (144), Gennep Wb. (146), Gronsveld Wb. 2 (070), Hasselt Wb. (187), Heerlen Wb. 1 (025, 050), Kerkrade Wb. 2 (098, 130), Kortesse Wb. (185), Maastricht Wb. (150, 315), Meerlo-Wanssum Wb. (143), Roermond Wb. (107, 218), Sint-Truiden Wb. (232), Sittard Wb. (144), Stokkem Wb. (113), Tegelen Wb. (109), Tongeren Wb. (228), Tungalroy Wb. (108), Venlo Wb. (097, 218), Venray Wb. (227, 444), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007, C 1, 010), Zonhoven Wb. (174, 255); Beenen, P. (1973) (139), Bertrand, J. (1946) (034), Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J.

(1939), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 06 (1931) (233), Veldeke 13 (1938) (068), Vossen, A.F. (1966-68), Wijnhoven, F. (zj.hs).

beddenpulf: Venlo.

bedpulf: Venlo.

pulf (ook *plug*, *pulft*, *pulk*): freq. Oostlb., Dommellds. en in het noorden van Nl. Lb., verspr. Weertlds. en Centr.Maaslds.; ook in Tungalroy, Thorn, Hechtel en Lommel.

hoofdpulfer (*huidpulver*, *huipulfer*): Berg-en-Terblijt en Tongeren.

pulfer: Ulestraten.

hoofdpulm (*eudpulm*, *heudpulm*, *huidpulm*, *huipulm*, *huidplem*, *uidpulm*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Molenbeersel, Lanaken, Neerharen, Eigenbilzen, Rijkhoven en Stokrooie.

pulm (ook *pulme*): freq. Maaskemp.;

ook in Eupen, Beegden, Meerssen en Lanaken.

hoofdpulmer (*heudpulmer*): Millen.

pulmer: Rutten.

kijl: Kerkrade Wb. 2.

kijlkussen: Kerkrade Wb. 2; ook in Lontzen en Welkenraedt.

kopkussen: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Vaals, Waubach, Remersdaal, Tungalroy, Kinrooi, Stein, Peer en Tessenderlo.

kopstuk: Arcen.

kussen: Montzen, Reuver, Sint-Odiliënberg, Schimmert, Noorbeek, Maasbracht, Lauw, Zonhoven en Maasbree.

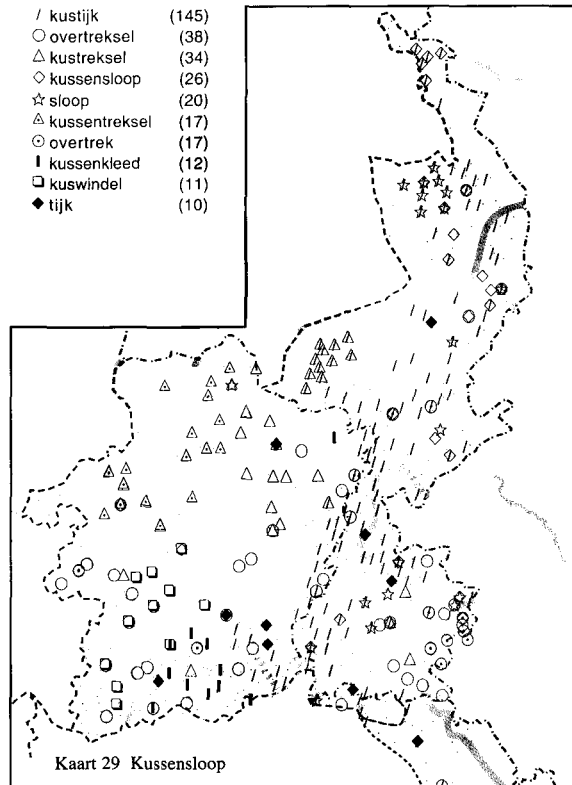
lang hoofdkussen (*lang huidkussen*): Gelinden.

lang kussen: Eisden, Alt-Hoeselt,
Sint-Huibrechts-Hern, Houthalen
en Zonhoven.
onderkussen: Tienray.
hoofdkussen (*heudkussen*):
Vliermaalroot en 's-Herenelderen.
oorkussen: Mielen-boven-Aalst.

slaapkussen: Eisden.
opvuller: Hasselt.
pullover: Paal.
bult: Sittard.
traversin (fr.): Leopoldsburg.
voetpulf: Venlo.

KUSSENSLOOP

/ kustijk	(145)
○ overtreksel	(38)
△ kustreksel	(34)
◇ kussensloop	(26)
☆ sloop	(20)
△ kussentreksel	(17)
○ overtrek	(17)
┆ kussenkleed	(12)
□ kuswindel	(11)
◆ tijk	(10)

N 104 (2000) (006), Roukens 14
(1937) (006), SGV (1914) (020),
ZND 01 (1922) (a-m), ZND 02
(1923) (020), ZND 17 (1935) (017),
ZND 27 (1938) (012), ZND B1
(1940sq) (061);
Beverlo Wb. (141), Eupen Wb. (092,
135, 205), Genk Wb. (142), Gennep
Wb. (109), Gronsveld Wb. 2 (093),
Hamont Wl. (251), Heerlen Wb. 2
(184), Kerkrade Wb. 2 (257),
Lommel Wl. (167), Maastricht Wb.
(206), Meerlo-Wanssum Wb. (180),
Meeswijk Wl. (359, 639), Roermond
Wb. (145, 152, 211), Sint-Truiden
Wb. (157), Sittard Wb. (194),
Stokkem Wb. (062), Tegelen Wb.
(096), Tongeren Wb. (313), Tungalroy
Wb. (095, 108), Valkenburg Wb. (111), Venlo Wb.
(173), Venray Wb. (306, 506, 598), Weertlands Wb.
1 (C 1, 008);
Beenen, P. (1973) (162), Bettens, A. (1954) (124),

Bisschops, M. (1994) (039), Daelen, J.v. (1933-41),
Heyden, L.v.d. (1927), Urlings, R. (zj.hs), Vossen,
A.F. (1966-68), Vreuls, E. (zj.hs).

Los, meestal van katoen vervaardigd
overtreksel voor een hoofdkussen.

kustijk (ook *kusteek*, *kustiek*): alg. in
Nl. Lb. m.u.v. Ripuar.; in Belg. Lb.
freq. langs de Maas en in het
Geullds., Bilzerlds. en Tongerlds.;
ook in Bree.

kussenstijk (*kussensteek*): Venlo en
Baarlo.

kussentijk (*kussenteek*, *kussentiek*):
Vijlen en Baelen.

verentijk (*verentiek*): Venray Wb.

tijk (ook *teek*, *tiek*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Montzen,
Helden/Everlo, Bree, Eigenbilzen,

Rosmeer, Beverst en Voort.
kusdek: Teuven, Montzen en Welkenraedt.
kusdeken: Maasbree en Lontzen.
kusfluwijn (ook *kusplewijn*): Tessenderlo en Halen.
overfluwijn: Halen.
fluwijn: Bocholt, Gutshoven en Hasselt.
kussenkleed: freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Kinrooi.
kusmaal: verspr. Horns; ook in Genoelselderen.
maal: Tungalroy.
kussenovertreksel: verspr. Demerkemp.; ook in Gelieren/Bret en Herk-de-Stad.
kusovertreksel: Genk.
overtreksel: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Lonerlds.; ook in Simpelveld, Vaals, Eupen, Baarlo, Roermond, Kleine-Spouwen, Beverst, 's-Herenelderen, Berbroek, Stevoort, Sint-Truiden, Borlo, Linkhout en Loksbergen.
kussen-betog: Kerkrade.
kussenovertog: Kerkrade.
overtog: freq. Ripuar.
kussenovertrek: Hoensbroek.
overtrek: freq. Ripuar.; ook in Heerlen, Heel, Roermond,

Maaseik, Beringen, Guigoven, Halen, Venlo en Meerlo.
kussentreksel: freq. Dommellds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Oostham en Lommel.
kustreksel: freq. Weertlds. en Maaskemp., verspr. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Eys, Hoensbroek, Klimmen, Rotem, Beverlo en Jesseren.
treksel: Eupen.
kussensloop (ook *kussensloof*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Haanrade, Waubach, Maastricht, Zonhoven en Beringen.
kussloop: Gennep Wb.
sloop: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Kessel, Melick, Maastricht, Eijsden, Sint-Huibrechts-Lille en Venlo.
kussenwindel: Halmaal.
kuswindel (ook *kustwindel*, *kustwingel*, *kuswiggel*, *kuswingel*): freq. Demerkemp., verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Diepenbeek.
windel (*wingel*): Sint-Truiden.
kuswindsel (*kuswingsel*): Ulbeek.
windeling (*wingeling*): Velm.
overkussen: Veulen.
overworm: Hoepertingen.

DEKEN

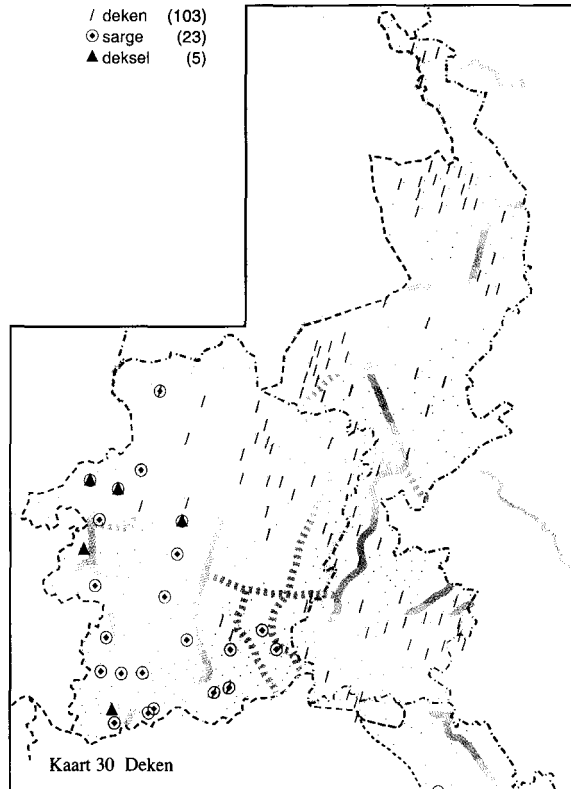
Rechthoekig, vaak wollen kleed, dat als beschutting tegen kou op het bed wordt gelegd.

De uitspraakvarianten van **deken** met een korte klinker komen vooral voor in het zuiden van Nederlands-Limburg; ze zijn mogelijk ontstaan onder invloed van het Hgd. *Decke*.

deken (ook *dekken*): alg. in Nl. Lb.; in Belg. Lb. freq. langs de Maas en in het Maaskemp., verspr. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Bilzen,

Beverst, Tongeren en Lommel.
wollen deken: Meijel en Herten (bij Roermond).
deksel: Houthalen, Beverlo, Mielenboven-Aalst, Kwaadmechelen en Meldert.
sarge (*sade*, *sadie*, *sare*, *sarie*, *sars*, *sassich*, *saudie*, *saze*, *sazie*): freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Eupen, Hees, Eigenbilzen, Beverlo, Paal, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

/ deken (103)
 ⊙ sarge (23)
 ▲ deksel (5)

N 79 (1979) (036), ZND A1 (1940sq) (014, 022), ZND A2 (1940sq) (022); Beverlo Wb. (029, 058), Bree Wb. (111), Eupen Wb. (162, 232), Gennep Wb. (049), Gronsveld Wb. 2 (033), Hasselt Wb. (104), Heerlen Wb. 1 (011), Heerlen Wb. 2 (096), Kerkrade Wb. 2 (070), Lommel Wl. (059, 274), Maastricht Wb. (063), Meerlo-Wanssum Wb. (089), Meeswijk Wl. (157), Roermond Wb. (060), Sint-Truiden Wb. (214), Tongeren Wb. (102, 518), Tungalroy Wb. (095, 108), Venray Wb. (123), Weertlands Wb. 1 (C 1, 004), Zonhoven Wb. (400); Bisschops, M. (1994) (007), Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Veldeke 07 (1932)

(295), Veldeke 10 (1935) (594), Veldeke 25 (1950) (005), Veldeke 34 (1959) (025).

BEDSPREI

Sierdeken op een bed.

De trefwoorden **steppdecke** en **stikdeken** zijn benamingen voor een gewatteerde, gestikte deken die als beddensprei wordt gebruikt. Het woord **couvre-lit** is volgens de respondent uit Henri-Chapelle jonger dan **sprei**.

beddensprei: Geleen, Peer, Zonhoven en Heppen.

bedsprei: freq. in Belg. Lb. m.u.v. het uiterste westen, freq. in Nl. Lb. m.u.v. het Weertlds.

sprei: freq. Ripuar., Weertlds. en in Belg. Lb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Welkenraedt, Eupen, Sittard, Gronsveld, Mheer, Maastricht, Gennep en Sevenum.

sprei van het bed: Mal en Sluizen.

oversprei: Meijel.

couvre-lit (fr.): Henri-Chapelle.

overtrek: Neerpelt.

overdeken: Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.

beddeken: Aubel.

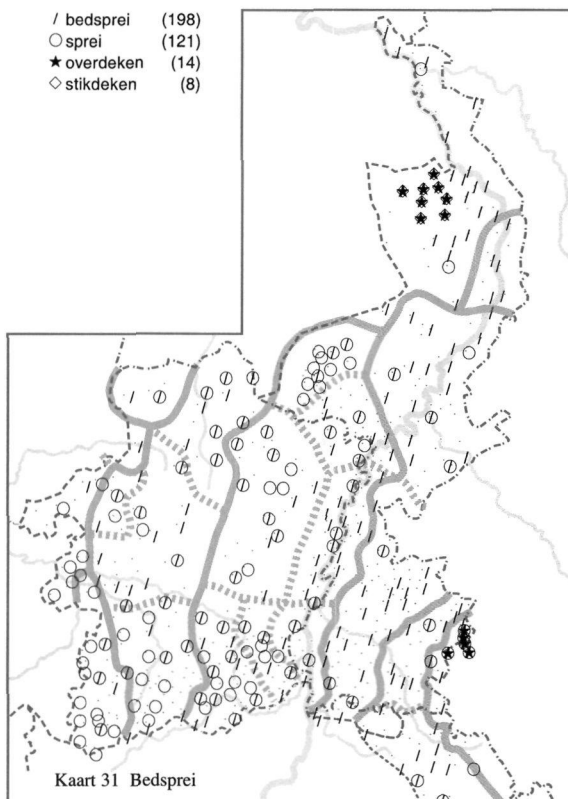
deken: Baelen.

steppdecke (du.): Simpelveld, Waubach en Schaesberg.

stikdeken: Venray Wb.

/ bedsprei	(198)
○ spreij	(121)
★ overdeken	(14)
◇ stikdeken	(8)

N 79 (1979) (036 add.), RND (051), ZND 23 (1937) (059);
 Beverlo Wb. (246), Eupen Wb. (188), Genk Wb. (310), Gronsveld Wb. 2 (161), Hamont Wl. (448), Hasselt Wb. (058), Heerlen Wb. 2 (208), Kerkrade Wb. 2 (231, 256), Lommel Wl. (311), Maastricht Wb. (022, 401), Meeswijk Wl. (604), Meeuwen Wl. (202), Roermond Wb. (021), Sittard Wb. (043, 392), Tongeren Wb. (045, 525), Tungleroy Wb. (095, 107), Venray Wb. (058, 536), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013), Zonhoven Wb. (033);
 Bisschops, M. (1994) (034, 035), Goossens, H. (zj.hs), Kats, J. (1939).

DEKBED

N 79 (1979) (036 add.);
 Eupen Wb. (143), Heerlen Wb. 1 (050), Kerkrade Wb. 2 (204, 268), Roermond Wb. (060), Sint-Truiden Wb. (087), Venray Wb. (444);
 Bisschops, M. (1994) (039).

Met veren, dons of kapok gevulde overtrek, die op het bed wordt gelegd. De trefwoorden **plumeau** en **pulf** zijn volgens de zegslieden specifiek van toepassing op een dekbed dat met veren is gevuld, de trefwoorden **vlokenbed** en **vlokkenbuil** op een dekbed met een vulling van kapok.

dekbed: Roermond.
duvet (fr.): Sint-Truiden.
plumeau: Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen.

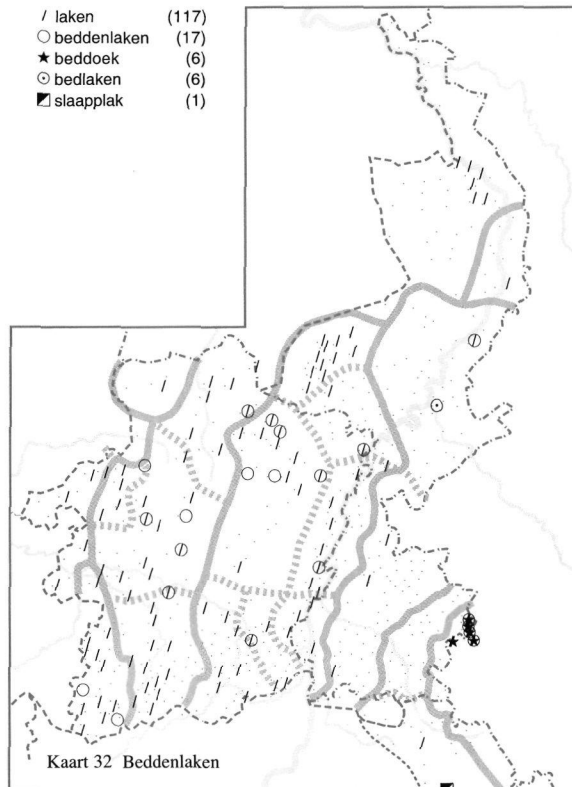
vlokkenbed: Kerkrade Wb. 2.
vlokkenbuil: Kerkrade Wb. 2.
peluw (poole, poele, poule): Heerlen.
pulf (ook pulft): Venray Wb.

De volgende twee opgaven zijn benamingen voor de overtrek van een dekbed:

overtog: Simpelveld.
overtrek: Simpelveld.

BEDDENLAKEN

/ laken	(117)
○ beddenlaken	(17)
★ beddoek	(6)
⊙ bedlaken	(6)
■ slaapplak	(1)

ZND 34 (1940) (032);
 Beverlo Wb. (144), Echt Wb. (074),
 Eupen Wb. (103, 170), Gronsveld
 Wb. 2 (095), Hamont Wl. (257),
 Hasselt Wb. (058, 265), Kerkrade
 Wb. 2 (054, 158), Maastricht Wb.
 (222), Meerlo-Wanssum Wb. (182),
 Roermond Wb. (021), Sint-Truiden
 Wb. (163), Sittard Wb. (209),
 Tongeren Wb. (334), Tungalroy Wb.
 (095, 108), Venlo Wb. (180),
 Weertlands Wb. 1 (C 1, 008),
 Zonhoven Wb. (033, 262);
 Veldeke 06 (1931) (240), Veldeke 10
 (1935) (514), Veldeke 11 (1936)
 (655), Veldeke 27 (1952) (006).

Rechthoekig stuk linnen of katoen dat
 onder de deken op het bed wordt
 gelegd.

De gegevens voor Nederlands
 Limburg zijn uitsluitend afkomstig uit
 monografische bronnen.

beddenlaken: freq. Maaskemp. en
 Demerkemp.; ook in Reuver, Roer-
 mond, Ophoven, Mechelen-aan-de-
 Maas, Martenslinde, Kaulille,
 Velm, Jeuk en Leopoldsburg.

bedlaken: Kerkrade Wb. 2.

laken: freq. in Belg. Lb.; ook in
 Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1
 en Meerlo-Wanssum Wb. en in
 Montzen, Eupen, Reuver, Beek,
 Sittard, Gronsveld, Tungalroy,
 Maastricht en Venlo.

Vergelijk voor het volgende trefwoord
 ook het Hgd. *Bettuch*:

beddoek: Kerkrade Wb. 2.
slaapplak (slobbek): Eupen.

BEDDENWARMER

N 20 (zj) (021, 023b, 024, 025);
 Gronsveld Wb. 2 (012), Hasselt Wb. (059),
 Kerkrade Wb. 2 (279), Maastricht Wb. (054),
 Roermond Wb. (021), Sint-Truiden Wb. (067, 069,
 222), Sittard Wb. (043), Tongeren Wb. (078, 533,

541), Venray Wb. (071, 422, 659), Weertlands Wb. 1
 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (049, 550);
 Bisschops, M. (1994) (021), Veldeke 26 (1951)
 (036).

In dit lemma zijn de benamingen opgenomen voor verschillende voorwerpen die kunnen worden gebruikt om het bed te verwarmen. Vroeger werd daarvoor wel een, vaak koperen, pan gebruikt waaraan een lange steel was bevestigd. De pan werd gevuld met gloeiende houtskool. De opgaven **bedpan** uit Venray en **bedwarmer** uit Sittard verwijzen naar zo'n pan. De trefwoorden waarin het woord of woorddeel **kruik** of **stoop** voorkomt, zijn benamingen voor een metalen of

aardewerken kruikje dat met heet water wordt gevuld. Ook de **bronspot** uit Maastricht is van aardewerk vervaardigd. De woorden **bouillotte**, **blaas** en **waterblaas** zijn vooral van toepassing op uit gummi vervaardigde warmwaterzakken.

bedpan: Venray.

bedwarmer: Sittard.

bedkruik: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Ell en in Venray Wb.

warmkruik: Kerkrade Wb. 2.

warmwaterkruik: Venray Wb.; ook in Amstenrade.

tinnen kruik: Herten (bij Roermond).

kruik: Weertlands Wb. 1; ook in Simpelveld en Tungalroy.

stoop: Tongeren.

stoopje (*stoopke*): Sint-Truiden, Hoepertingen en Tongeren.

waterblaas: Zonhoven.

blaas: Zonhoven.

bouillotte (*fr.*): Sint-Truiden, Hasselt en Tongeren.

bourse (*fr.*) (*bos*): Sint-Truiden.

bronspot (*bronspot*): Maastricht en Gronsveld.

petrus-hannesje (*petrenneske*): Venray Wb.

NACHTKASTJE

N 56 (1973) (141); Gronsveld Wb. 2 (111), Heerlen Wb. 2 (161), Kerkrade Wb. 2 (182), Kortesseem Wb. (323), Maastricht Wb. (274), Meeuwen Wl. (155), Roermond Wb. (192), Sittard Wb. (259), Tongeren Wb. (373), Tungalroy Wb. (108), Venray Wb. (365), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010); Bisschops, M. (1994) (026), Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 08 (1933) (393).

Klein kastje naast het bed. Vroeger werd er vaak de po in opgeborgen.

nachtkastje (ook *nachtkaske*): Venray Wb.; ook in Heerlen, Roermond, Posterholt, Gronsveld, Tungalroy,

Maastricht en Kortesseem.

nachtskastje (*nachtskaske*): Vijlen.

nachtscommode (*nachtskommood*): Sittard.

nachtcommode-tje (*nachtkommoodje*): Kerkrade Wb. 2.

nachtscommode-tje (*nachtskommoodje*): Sittard en Simpelveld.

nachttafel: As.

nachttafeltje (*nachttafelke*):

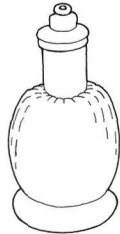
Weertlands Wb. 1; ook in Roermond, Meeuwen, Bilzen, Kortesseem en Tongeren.

nachtstellinkje (*nachtstellingske*): Maastricht.

NACHTLAMPJE

N 20 (zj) (060);
Gronsveld Wb. 2 (111), Maastricht Wb. (274),
Roermond Wb. (192), Sittard Wb. (317), Venray
Wb. (365).

Glazen nachtlampje voor petroleum

Lampje dat tijdens de nacht brandt.
Volgens de zegsman uit Halen was de
nachtlamp vroeger dezelfde lamp als

de petroleumlamp, maar dan een verkleind model.

Tegenwoordig is het een elektrisch lampje dat op het nachtkastje kan worden geplaatst of boven het bed kan worden gehangen.

nachtlampje (*nachtlampke*): Venray Wb.; ook in Swalmen, Puth, Bocholt, Bree, Tongeren, Ketsingen, Lummen, Spalbeek, Beverlo en Opheers (kleine olielamp).

nachtlamp: Kaulille en Halen.

nachtpitje: Roermond, Maastricht en Gronsveld.

nachtpit: Roermond.

pit: Sittard (nachtlichtje op olie).

PO, NACHTSPIEGEL

N 20 (zj) (022), N 49 (1972) (027b, 114);
Bree Wb. (309, 345), Eupen Wb. (011), Gronsveld
Wb. 2 (131), Hasselt Wb. (360), Heerlen Wb. 2
(189), Kerkrade Wb. 2 (131, 182), Meeuwen Wl.
(173, 176), Roermond Wb. (199), Sint-Truiden Wb.
(128, 192), Tongelroy Wb. (108), Venray Wb. (427,
571), Zonhoven Wb. (356, 367);
Achten, P. (1995) (084), Bisschops, M. (1994) (029),
Meertens, A.H. (zj.hs).

Pot van aardewerk met één of twee oren, waarin men zijn gevoeg kan doen.

pispot: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Heerlen, Tegelen, Tongelroy, Kinrooi, Meeuwen, Roosteren, Oost-Maarland, Eksel, Zonhoven, Borgloon en Sint-Truiden.

pispotje: freq. Maaskemp.

kakpot: Sint-Truiden.

kamerpot: Kerkrade Wb. 2; ook in Klimmen.

pot: Simpelveld, Tongelroy, Meeuwen, Zonhoven en Hasselt.

nachtemmer: Bree Wb.

nachttob: Hoeselt.

nachtgeschie: Kerkrade Wb. 2.

oeles: Roermond.

onderhoud: Eupen.

ondertussen: Gronsveld.

troon: Venray Wb.

De volgende opgave is afkomstig uit het Bargoens:

floymuzer: Heerlen.

WASKOM

N 56 (1973) (141 add.);
Eupen Wb. (103, 105), Gronsveld Wb. 2 (095),
Hasselt Wb. (517), Kerkrade Wb. 2 (158, 280),
Maastricht Wb. (223), Roermond Wb. (122, 156,
320), Sint-Truiden Wb. (160), Sittard Wb. (212,
488), Tongeren Wb. (041, 321), Tongelroy Wb.

(108), Venray Wb. (664), Zonhoven Wb. (263, 550).
Achten, P. (1995) (071).

Porseleinen, aardewerken of metalen kom waarin men zich kan wassen.

Het woorddeel **lampet-** uit een aantal trefwoorden verwijst naar een zogenaamd *lampetstel*, een meestal van porselein of aardewerk vervaardigde waskom met bijbehorende kan waarin het waswater kan worden gedaan. Onder A zijn een aantal benamingen voor deze kan opgenomen. De waskom en het lampetstel stonden vroeger in de slaapkamer op een tafeltje of kastje. Zo'n kastje werd in Waubach en Simpelveld **wascommode** en in Roermond, Maastricht en Bilzen **lavabo** genoemd. In Sittard sprak men van een **lampettafel**.

lampetkomp: Kerkrade Wb. 2; ook in Roermond, Sittard, Gronsveld, Maastricht en Zonhoven.

lampettenkomp: Eupen.
waskomp: Kerkrade Wb. 2; ook in Roermond, Sittard en Zonhoven.
bassin (*basseng*): Hasselt en Tongeren.
lavor: Eupen.
wasblik: Venray Wb.

A. de volgende trefwoorden duiden de kan aan waarin het waswater wordt gedaan:

lampetkan: Kerkrade Wb. 2; ook in Roermond, Sittard, Hoeselt, Gronsveld, Bilzen en Tongeren.
lampetpot: Sint-Truiden.
lampet: Maastricht.

B. de volgende opgave betreft het geheel van waskom met lampetkan:
wasstel: Tungelroy.

LINNENKAST

N 56 (1973) (138f, 141);
Genk Wb. (290), Gronsveld Wb. 2 (100), Hasselt Wb. (211), Heerlen Wb. 2 (147), Kerkrade Wb. 2 (163), Maastricht Wb. (237), Roermond Wb. (125, 163), Sint-Truiden Wb. (161), Tegelen Wb. (100), Venray Wb. (325), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (273);
Beenen, P. (1973) (173), Heyden, L.v.d. (1927).

Kast waarin het linnengoed wordt opgeborgen.

lijnwaadkast (*lievendkast, lijvedkast*):
Weertlands Wb. 1; ook in Bilzen, Zonhoven en Hasselt.

lijnwaadskast (*lievenskast, lieveskast*): Heerlen, Tegelen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Gronsveld en Maastricht.

lijnenkast: Venray Wb.

linnenkast: Posterholt.

legkast: Posterholt en Bilzen.

lijnschap (*liengenschaaf*): Kerkrade Wb. 2.

lijnwaadschap (*lijvedschap*): Sint-Truiden.

schap: Genk.

kist: As.

KLEERKAST

Kast waarin kleren worden opgeborgen. Een kleerkast bestaat meestal uit een deel waarin kleren kunnen worden gehangen en een deel met schappen waarop kleren kunnen worden gelegd.

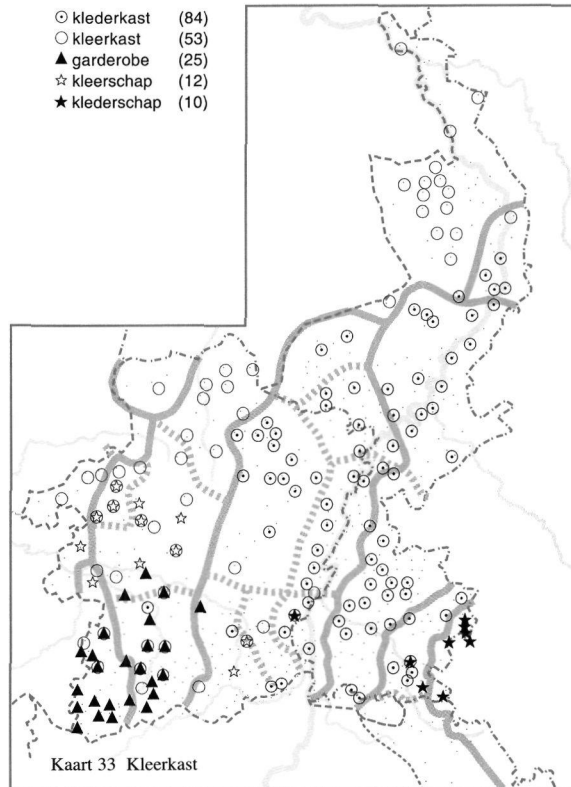
kleerkast: freq. Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Zuiderkemp. en Kleverlds., verspr.

Bilzerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Genk, Rekem, Piringen, Leopoldsburg, Lommel en Arcen.

klederkast (*kleierkast*): freq. in Nl. Lb. m.u.v. Ripuar. en Kleverlds., in Belg. Lb. freq. langs de Maas en in het Maaskemp., verspr. Bilzerlds. en Lonerlds.

hangkast: Posterholt, Gronsveld,

○ klederkast	(84)
○ kleerkast	(53)
▲ garderobe	(25)
☆ kleerschap	(12)
★ klederschap	(10)

DC 39 (1965) (011), N 56 (1973) (138e, 141), ZND 28 (1938) (025 add.), ZND 34 (1940) (027); Beverlo Wb. (127), Hamont Wl. (215), Hasselt Wb. (211, 224), Kerkrade Wb. 2 (140), Maastricht Wb. (132), Roermond Wb. (125), Sint-Truiden Wb. (110), Sittard Wb. (182), Tongeren Wb. (204), Tungleroy Wb. (104, 108), Venlo Wb. (165), Venray Wb. (273).

Maastricht, Bilzen, Blerick, Meijel en Sevenum.

kast: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neeritter, Opgrimbie, Hout-Blerick en Sevenum.

kleerschap (ook *kleeschap*): freq. Demerkemp., verspr. Beringerlds.; ook in Martenslinde, 's-Heren-elden, Herk-de-Stad en Meldert.

klederschap (ook *kleierschaaf, kleierschap*): freq. Ripuar.; ook in Eys, Vijlen en Lanaken.

hangschap: Bilzen, Tongeren en Mal.

schap: Montzen, Lanaken, Zichen-

Zussen-Bolder, Beverst en Beringen.

klederschrank (*kleierschrank*): Kerkrade.

garderobe (ook *gadrop, galderobe, galderoop, galdroop, galleroop, garderoop, gardroop, gedroop, gelderobe, gelderoop, geldroop, gerdroop*): freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Diepenbeek.

hangehoop: Riksingén.

kledershanger (*kleierhanger*): Oirsbeek.

KLEERHANGER

DC 39 (1965) (011), N 79 (1979) (027); Gronsveld Wb. 2 (084), Heerlen Wb. 2 (138), Kerkrade Wb. 2 (140), Meerlo-Wanssum Wb. (160), Venray Wb. (273), Weertlands Wb. 1 (C 4, 003); Bisschops, M. (1994) (020).

Een gebogen houtje of beugel met haak, waarop een kledingstuk zonder kreuken kan worden opgehangen.

kledershanger (*kleierhanger*): freq.

Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr.
Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.;
ook in Ospel, Tungalroy, Meeuwen
en Maastricht.

kleerhanger: freq. Kleverlds.; ook in
Gulpen, Neeritter, Obbicht, Stein,
Hoeselt, Houthalen en Arcen.

hanger: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Montfort, Vlodrop, Ell, Guttecoven
en Maastricht.

hangertje (*hangerke*): Weertlands
Wb. 1.

kleederhaak (*kleierhaak*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Montfort,
Maastricht en in Kerkrade Wb. 2.

armhaak: Noorbeek en Terlinden.

haak: Meerlo.

kleederhaakje (*kleierhaakske*): Weert

en Heerlen.

haakje (*haakske*): Lutterade.

houtje (*holtje*): Waubach.

kapstok: freq. Maaskemp., verspr.
Truierlds.; ook in Schaesberg,
Posterholt, Schimmert, Kinrooi,
Ophoven, Lanklaar, Rekem,
Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen,
Eksel, Leopoldsburg, Kwaad-
mechelen, Oirlo en Meijel.

kapstokje (*kapstokske*): Weert.

kleederarm (*kleierarm*): Heerlen.

kleederhout (*kleierhout*): Klimmen,
Heerlen en Sint-Martens-Voeren.

knophout: Heerlen, Simpelveld en
Schaesberg.

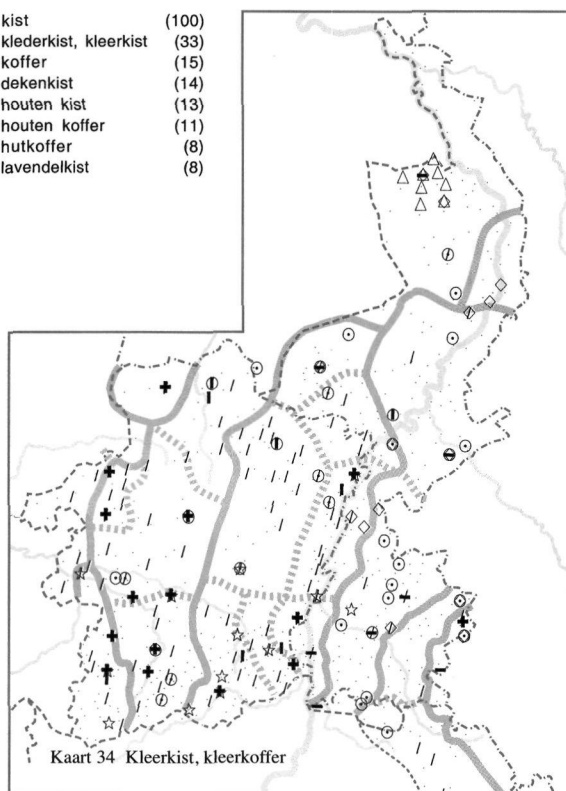
knaapje: Gennepe.

paardje: Lanklaar.

KLEERKIST, KLEERKOFFER

/	kist	(100)
⊙	kleederkist, kleerkist	(33)
+	koffer	(15)
◇	dekenkist	(14)
☆	houten kist	(13)
†	houten koffer	(11)
—	hutkoffer	(8)
△	lavendelkist	(8)

N 104 (2000) (005), ZND 28 (1938)
(025), ZND m (Marchal);
Echt Wb. (076), Maastricht Wb.
(186), Sittard Wb. (182), Tungalroy
Wb. (104, 108), Venray Wb (317)

Houten kist waarin kleren bewaard worden. Meestal gaat het dan om oudere kleren, die niet (vaak) meer worden gedragen. De kist wordt soms ook gebruikt voor het opbergen van dekens, lakens en ander beddengoed. Het trefwoord **lavendelkist** uit Venray en omgeving is vooral van toepassing op zo'n kist.

klederkist (*kleierkist*): freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Ospel, Weert, Tungelroy, Maasbracht, Bree, Neeroeteren, Rotem, Borgloon en Maasbree.

kleerkist: verspr. Demerkemp.; ook in Remersdaal, Meerssen, Genk, Hamont, Neerpelt, Ulbeek, Gutshoven en Sevenum.

levenderkist: Echt/Gebroek.

lavendelkist: Venray Wb.

lijnwaadkist (*leverdkist*): Zepperen.

dekenkist: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Nieuwstadt, Klimmen, Weert, Maasbracht, Obbicht, Guttecoven, Venlo, Venray en Castenray.

houten kist (ook *outen kist*): Ulestraten, Genk, Maaseik, Rekem, Bilzen, Rosmeer, Riksingen, Tongeren, Hasselt, Vechmaal, Sint-Truiden, Borlo en Halen.

houteren kist: Oostham en Beringen.

kist: freq. Geullds. en in heel Belg. Lb.; ook in Roggel, Baarlo, Klimmen, Maastricht en Sevenum.

klederkoffer (*kleierkoffer*): Kerkrade.

houten kleerkoffer: Zolder.

houten koffer: verspr. Trichterlds.;

ook in Heel, Bree, Elen, Rijkhoven, Neerpelt, Overpelt, Bevingen en Lommel.

houteren koffer (ook *holteren koffer*): Hamont, Paal, Beringen, Lommel en Blerick.

hutkoffer: Bocholtz, Posterholt, Hoensbroek, Valkenburg, Weert, Maastricht, Eijsden en Venray.

koffer: verspr. Demerkemp.; ook in Haanrade, Maaseik, Lanaken, Vroenhoven, Tongeren, Paal, Ulbeek, Hoepertingen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Oostham en Lommel.

valies: Bree.

coffre fort (**fr.**): Sint-Truiden en Zepperen.

garderobe (ook *gadroob*, *galdrobe*, *galdroob*, *gardroob*): verspr. Lonerlds.; ook in Melveren.

klederbewaring (*kleierbewaring*): Opglabbeek.

klederkast (*kleierkas*): Neerglabbeek.

kleerkast (*kleerkas*): Paal.

houten kast (*holten kast*, *houten kas*): Sint-Truiden en Sint-Martens-Voeren.

kast (ook *kas*): Vucht en Montzen.

hang: Mheer.

hangschap: Koninksem, Millen en Lauw.

schap (*schaaf*): Eupen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor manden die als opbergplaats voor kleren worden gebruikt:

banst: Mechelen-aan-de-Maas.

slotmandel (*slotmangel*): Kerkrade.

KAPSTOK

DC 39 (1965) (011 add.), N 79 (1979) (027), ZND 34 (1940) (026); Eupen Wb. (087), Hamont Wl. (199), Kerkrade Wb. 2 (140), Lommel Wl. (140), Maastricht Wb. (175), Meeswijk Wl. (297), Meeuwen Wl. (117), Roermond Wb. (124), Sint-Truiden Wb. (196), Sittard Wb. (168), Valkenburg Wb. (119), Venray Wb. (255); Goossens, H. (1981).

Plank met knoppen of haken, of staand meubelstuk met één of meer haken om kledingstukken, met name jassen aan op te hangen.

Het trefwoord **klederstaander** is in Kerkrade en omgeving de benaming voor een staande kapstok. Vgl. het

Hgd. *Kleiderständ*er.

kapstok: freq. in Belg. Lb.; ook in Roermond, Sittard, Oirsbeek, Margraten, Maastricht en in Venray Wb.

mantelstok: Oirsbeek.

kapstek: verspr. Truierlds.; ook in Reppel, Heers en Meldert.

kleerstek: Schulen.

knophout: Waubach en Eupen.

mantelhout: Valkenburg.

klederstaander (*kleierstaander*):
Kerkrade Wb. 2.

kleerhaak: Peer.

haak: Neerharen.

kleerraam: Neerpelt.

kleerrek: Leopoldsburg.

rek: Bree, Lanklaar en Gorsem.

portemanteau (fr.): Sint-Truiden en Montzen.

klederhanger (*kleierhanger*):
Tungelroy.

5 Stoffering

SIERKLEEDJE, ANTIMAKASSAR

N 79 (1979) (023);
Gennep Wb. (050), Gronsveld Wb. 2 (084),
Kerkrade Wb. 2 (070), Venlo Wb. (111), Venray Wb.
(123).

Gehaakt, gebreid of geborduurd sier-
kleedje dat over de rugleuning van een
stoel of canapé wordt gelegd.

antimakassar: Maastricht en
Schaesberg.

stoelkleedje: Weert.

canapékleedje: Venlo.

kleedje (ook *kleeke*): freq.

Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.,
verspr. Zuid.Oostlb., Horns en
Kleverlds.; ook in Waubach,
Gulpen, Ospel, Neeroeteren,
Echt/Gebroek, Stein, Maastricht,
Zepperen en Jeuk.

gehaakt kleedje: Meerlo.

kleed: Opglabbeek, Nieuwerkerken en
Ordingen.

dekje (*dekske*): verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Kerkrade Wb. 2 en Venray
Wb. en in Venlo.

dek: Gennep Wb.

stoeldoekje (*stoeldoekske*): Weert.

sierdoekje (*sierdoekske*): Houthalen.

doekje (*doekske*): Meeuwen, As,
Eigenbilzen, Sint-Truiden,
Kwaadmechelen en Meijel.

kanten doekje (*kanten doekske*):
Meijel.

klotje: Gennep.

sierlapje (*sierlapke*): Meeuwen.

zetellapje (*zetellapke*): Bree.

lapje (*lapke, lappeke*): verspr.
Maaskemp.; ook in Sint-Martens-
Voeren, Heythuysen, Sittard,
Ophoven, Rekem, Maastricht,
Eksel, Leopoldsburg en Meijel.

gecrocheerd lapje (*gecrocheerd
lapke*): Sint-Martens-Voeren.

spreitje (*spreike*): freq. Zuid.Oostlb.,
verspr. Centr.Maaslds.; ook in
Voerendaal, Schaesberg en
Neerharen.

napperon-tje (*napronke*): Hoeselt.

overtrek: Helden/Everlo.

tapijtje: Neeroeteren en Kinrooi.

verschoner: Schaesberg.

handwerkje (*handwerkske*):
Meeuwen.

TAFELKLEED

Eupen Wb. (032, 188), Hasselt Wb. (448), Heerlen
Wb. 2 (212), Kerkrade Wb. 2 (231), Maastricht Wb.
(420), Sint-Truiden Wb. (223, 227), Tongeren Wb.
(599), Venlo Wb. (292), Venray Wb. (059, 567),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 013, C 1, 014);
Bisschops, M. (1994) (034), Oudemans, W. (1918).

Kleed dat men ter bescherming of ver-

fraaiing op een tafel legt, meestal over
de randen heenhangend.

Een **overkleed** is volgens het Venray
Wb. (pag. 59) een tafelkleed dat over
een ander wordt heengelegd. De tref-
woorden **toile cirée** uit Tongeren en
zeil uit Venlo zijn benamingen voor

een afwasbaar tafelkleed van wasdoek.

tafelkleed: Venray Wb.; ook in Heerlen en Hasselt.

overkleed: Venray Wb.

dissprei: Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen.

sprei: Heerlen, Simpelveld en Eupen.

tafelopper: Venray Wb.

tapijt: Sint-Truiden.

tafellaken: Weertlands Wb. 1; ook in Maastricht en Sint-Truiden.

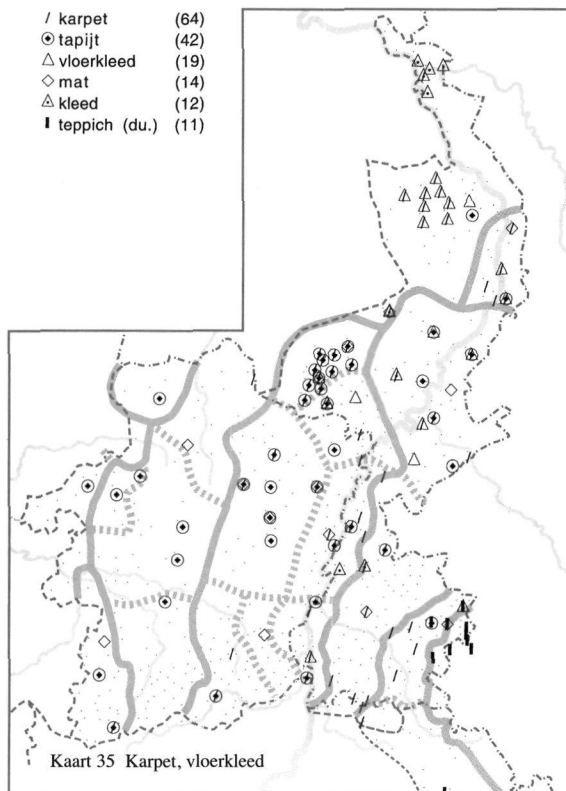
dislaken: Heerlen.

toile cirée (fr.): Tongeren.

zeil: Venlo.

KARPET, VLOERKLEED

/	karpet	(64)
⊙	tapijt	(42)
△	vloerkleed	(19)
◇	mat	(14)
△	kleed	(12)
■	teppich (du.)	(11)

N 79 (1979) (038);
 Beverlo Wb. (256), Eupen Wb. (199),
 Gennepe Wb. (098), Gronsveld Wb. 2
 (192), Hamont Wl. (200), Hasselt Wb.
 (449), Heerlen Wb. 1 (063), Heerlen
 Wb. 2 (213, 240), Kerkrade Wb. 2
 (245), Lommel Wl. (334), Maastricht
 Wb. (176, 474), Meeswijk Wl. (299,
 638), Roermond Wb. (125, 287), Sint-
 Truiden Wb. (223), Sittard Wb. (175),
 Tongeren Wb. (245, 258, 569), Venlo
 Wb. (163, 257), Venray Wb. (261,
 635), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C
 1, 014), Zonhoven Wb. (467);
 Bettens, A. (1954) (043, 124),
 Bisschops, M. (1994) (037),
 Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d.
 (1927).

Losliggend geweven, gevlochten of geknoopt kleed dat als bedekking en tot verfraaiing van de vloer dient.

karpet: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Hoeselt, Tongeren, Hamont en Jeuk.

klein karpetje: Schimmert.

vloerkleed: freq. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Tungelroy, Ell, Maastricht, Velden en Venlo.

kleed (ook *klee*): freq. Kleverlds.; ook in Waubach, Heythuysen, Lutterade, Weert, Tungelroy en Stein.

kleedje: Maastricht.

tapijt: freq. Noord.Oostlb., Weertlds.

en Maaskemp., verspr. Centr.-Maaslds. en Demerkemp.; ook in Heerlen, Sittard, Tungalroy, Kinrooi, Kanne, Tongeren, Beverlo, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Lommel, Venlo en Tienray.
teppich (du.): freq. Ripuar.; ook in

Heerlen, Waubach, Schaesberg en Eupen.
mat: verspr. Maaskemp.; ook in Schaesberg, Swalmen, Schimmert, Ospel, Weert, Lanklaar, Eigenbilzen, Eksel, Nieuwerkerken, Arcen en Meijel.
matje: Maastricht en Schimmert.

TRAPROEDE

N 79 (1979) (016);
 Gronsveld Wb. 2 (174), Maastricht Wb. (353),
 Roermond Wb. (293), Venlo Wb. (228, 261), Venray
 Wb. (462, 570), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011).

Ronde of platte staaf om een traploper mee vast te leggen.

traproede (*traproei, traproei, traproew*): freq. Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Roermond, Klimmen en Venlo.

roede voor de traploper (*roei voor de traploper*): Weertlands Wb. 1.

roede (ook *roe, roei, roew*): freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Ospel, Weert, Maastricht, Neerharen en Hoeselt.

roetje: Sittard en Waubach.
baar: Leopoldsburg en Gruitrode.
baartje (*baarke*): Eksel en Sint-Truiden.

baguette (fr.): Sint-Truiden en Eigenbilzen.

trapbaguette: Eigenbilzen.

trapijzer: Rekem.

ijzer: Nieuwerkerken.

lat: Sint-Martens-Voeren, Meeuwen, Neeroeteren, Houthalen, Nieuwerkerken, Jeuk en Kwaadmechelen.

railtje: Guttecoven.

regel: Noorbeek en Terlinden.

rol: Velden.

stang: Tungalroy, Lanklaar en Schaesberg.

hanenpoot: Opglabbeek.

LOPER

Bree Wb. (271, 281), Hasselt Wb. (465), Kerkrade Wb. 2 (247), Maastricht Wb. (242), Roermond Wb. (084, 293), Sint-Truiden Wb. (165), Sittard Wb. (092, 224), Venray Wb. (335, 570), Zonhoven Wb. (277, 278, 484);
 Heyden, L.v.d. (1927).

Lang smal tapijt in de gang of op de trap.

De **overloper** is volgens het Sittard Wb. een extra looper om de traploper te beschermen.

loper: Bree Wb. en Venray Wb.; ook

in Sittard, Maastricht, Zonhoven en Sint-Truiden.

gangloper: Roermond.

traploper: Roermond, Zonhoven, Hasselt en in Venray Wb.

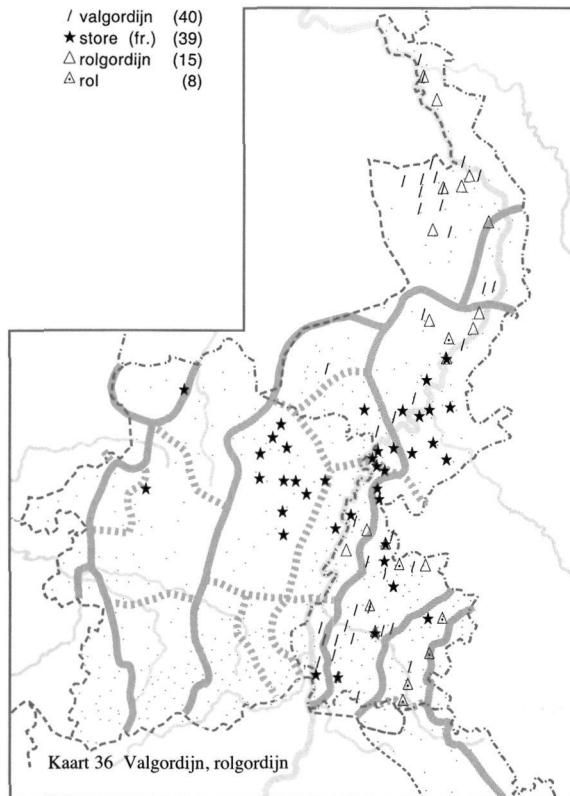
trappenloper: Kerkrade Wb. 2.

overloper: Sittard.

VALGORDIJD, ROLGORDIJD

/ valgordijn	(40)
★ store (fr.)	(39)
△ rolgordijn	(15)
△ rol	(8)

N 79 (1979) (039 add.), SGV (1914) (039);
 Beverlo Wb. (272, 451), Bree Wb. (426), Echt Wb. (113), Gronsveld Wb. 2 (060, 142), Lommel Wl. (324), Maastricht Wb. (446), Meeuwen Wl. (206), Roermond Wb. (283), Sittard Wb. (398), Venray Wb. (599);
 Bettens, A. (1954) (123).

Gordijn dat in geopende toestand om een rol gewikkeld is en dat men door middel van een koord kan neerlaten en ophalen.

valgordijn: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eys, Weert, Thorn, Obbicht, Borgharen, Limmel, Sint-Pieter, Blerick en Venlo.

valgordijn: Maastricht, Rimborg en Gulpen.

rolgordijn (ook *rolkerdijn*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sittard, Schinveld, Guttecoven, Urmond en Lottum.

rol: Simpelveld, Schaesberg, Mechelen, Epen, Kessel, Doenrade, Schimmert en Valkenburg.

rollo (du.): Vijlen.

store (fr.): freq. Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Hunsel, Maasbracht, Stevensweert, Kanne, Beverlo en Lommel.

GLASGORDIJD

N 79 (1979) (039), N 104 (2000) (039);
 Hasselt Wb. (322), Heerlen Wb. 2 (117, 240, 320),
 Weertlands Wb. 1 (C 1, 006).

Dun gordijn van gaas of andere fijne

stof, dat vlak voor het raam hangt. Zie ook het lemma OVERGORDIJD.

Een **brise-vue-tje** is volgens het Hasselt Wb. (pag. 322) een gordijntje van kant dat in haakjes achter het ven-

sterglas gehangen kan worden.

glasgordijn: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Voerendaal, Heerlen, Schaesberg, Kinrooi, Maastricht, Arcen, Boekend en Meijel.

gordijn (ook *godijn*, *kerdijn*): freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Truierlds; ook in Sint-Martens-Voeren, Ospel, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

vitrage: Schimmert, Noorbeek, Maastricht, Arcen, Blerick en Gennep.

brise-vue-tje (*brise-vue-ke*): Hasselt.

OVERGORDIJN

N 79 (1979) (039 add.);

Beverlo Wb. (195), Genk Wb. (107, 317), Gennep Wb. (069), Gronsveld Wb. 2 (060), Hamont Wl. (146), Hasselt Wb. (161, 335), Heerlen Wb. 2 (117), Kerkrade Wb. 2 (115, 238, 256, 274), Lommel Wl. (104), Maastricht Wb. (123, 349), Meerlo-Wanssum Wb. (125), Meeswijk Wl. (235), Meeuwen Wl. (086), Roermond Wb. (094), Sint-Truiden Wb. (085, 107, 219), Sittard Wb. (115), Stokkem Wb. (104), Tongeren Wb. (179), Tungelroy Wb. (105), Venlo Wb. (138), Venray Wb. (178), Weertlands Wb. 1 (C 1, 006, C 1, 010), Zonhoven Wb. (099, 149, 455); Beenen, P. (1973), Bettens, A. (1954) (052), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (032), Kats, J. (1939), Veldeke 07 (1932) (285), Veldeke 09 (1934) (442), Veldeke 12 (1937) (046), Veldeke 15 (1940) (039), Veldeke 20 (1945) (033), Veldeke 27 (1952) (014), Veldeke 28 (1953) (054), Veldeke 31 (1956) (106), Veldeke 36 (1961) (078).

Gordijn, vaak van zware stof, waarmee de vensteropening tegen inkijk en lichtinval kan worden afgesloten.

Zie ook het lemma GLASGORDIJN.

overgordijn: Weertlands Wb. 1; ook in Oirlo.

gordijn: freq. Weertlds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Tungelroy, Meeuwen, Genk, Meeswijk, Kanne, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.

overgardijn: Kerkrade Wb. 2.

gardijn: freq. Ripuar.; ook in Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, 's-Gravenvoeren, Maastricht en Hasselt.

draperie: Opglabbeek, Zonhoven, Beverlo en Sint-Truiden.

rideau (fr.): Maastricht.

rideau-tje: Maastricht.

store (fr.): Kerkrade Wb. 2; ook in Genk, Stokkem, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.

voorhang: Kerkrade Wb. 2.

6 De badkamer

WASTAFEL, WASBAK

N 64 (1973) (131g);
Gronsveld Wb. 2 (200), Hasselt Wb. (138, 517),
Heerlen Wb. 2 (245), Kerkrade Wb. 2 (160),
Lommel Wl. (173), Maastricht Wb. (226), Meerlo-
Wanssum Wb. (322), Meeswijk Wl. (371), Meeuwen
Wl. (137), Roermond Wb. (159, 287, 320), Sint-
Truiden Wb. (091, 160, 195), Sittard Wb. (212, 214),
Tongeren Wb. (323), Venray Wb. (655, 664),
Zonhoven Wb. (266);
Bettens, A. (1954) (080).

Aan de muur bevestigde, vaak van
porselein vervaardigde wasbak met op
de waterleiding aangesloten kraan of
kranen voor warm en koud water.

wastafel: freq. Kleverlds.; ook in

Roermond.

wasdis: Bleijerheide.

lavabo: Kerkrade Wb. 2; ook in
Roermond, Sittard, Gronsveld,
Meeuwen, Stokkem, Meeswijk,
Maastricht, Kanne, Tongeren,
Houthalen, Zonhoven, Hasselt,
Sint-Truiden en Lommel.

lavemint: Hasselt.

wasbak: Venray Wb.; ook in Heerlen
en Roermond.

wastafelbak: Nieuwenhagen en
Schaesberg.

pompbak: Sint-Truiden.

évier (fr.): Sint-Truiden.

BADKUIP

N 64 (1973) (131a);
Eupen Wb. (014), Hamont Wl. (027), Heerlen Wb. 2
(075), Kerkrade Wb. 2 (052), Lommel Wl. (018),
Meeuwen Wl. (019), Roermond Wb. (017), Sint-
Truiden Wb. (054), Stokkem Wb. (025).

Vaste of verplaatsbare kuip waarin
men een bad kan nemen.

badkuip: Nieuwenhagen, Schaesberg,
Roermond en Houthalen.

badebütte (du.) (badebuut): freq.
Ripuar.

badewanne (du.) (badewan):
Bleijerheide.

bad: Kerkrade Wb. 2; ook in
Heerlen, Eupen, Roermond,

Meeuwen, Stokkem, Hamont,
Sint-Truiden en Lommel.

STOP

N 79 (1979) (037), SGV (1914) (036).

Van rubber of kunststof vervaardigd voorwerp waarmee de afvoer van een bad of wastafel afgesloten kan worden.

stop: freq. Oost.Zuidl., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds.; ook in Simpelveld, Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

stopje (*stopke*): Maastricht.

stopsel: Meeuwen, Montfort en Jeuk.

wasstop: Gruitrode.

7 Verwarming

In deze paragraaf worden de verschillende manieren behandeld, waarop de ruimtes in een huis kunnen worden verwarmd. Niet opgenomen zijn lemma's over de schouw en de open haard. Zij zijn voorzien in WLD I.7, de aflevering over het woongedeelte van het boerenhuis. De lemma's *SCHOORSTEEN* en *SCHOORSTEENMANTEL* zijn opgenomen in WLD II.9, pag. 67 e.v. Ook een aantal onderdelen van de schoorsteen, zoals de roetschuif, de nisbuis en de schoorsteenkap zijn daar geplaatst. Het begrip *SCHANSEN* of *TAKKENBOSSEN* is niet gelemmatiseerd, aangezien de gegevens hiervoor al zijn opgenomen in het lemma *BAKKERSHOUT* in WLD II.1, pag. 75. Het begrip *VUUR* leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma. Zie voor de benamingen voor verschillende soorten steenkool ook WLD II.5, pag. 214 e.v.

VERWARMEN, STOKEN

DC 35 (1963) (027);
Beverlo Wb. (286), Bree Wb. (433), Echt Wb. (054),
Genk Wb. (318, 356), Gronsveld Wb. 2 (165),
Hamont Wl. (462), Hasselt Wb. (182, 434), Heerlen
Wb. 2 (210, 238), Kerkrade Wb. 2 (091), Lommel
Wl. (323), Maastricht Wb. (411, 467), Meerlo-
Wanssum Wb. (278), Meeswijk Wl. (621, 622, 702),
Meeuwen Wl. (206), Sittard Wb. (397), Tongeren
Wb. (640), Venray Wb. (624), Weertlands Wb. 1 (C
1, 013), Zonhoven Wb. (171, 453, 523).

Een vuur branden op een daartoe ingerichte plaats in een gebouw, om een ruimte te verwarmen.

stoken: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Vaals, Maastricht, Hamont, Zonhoven, Hasselt en Lommel.

verwarmen: Venray Wb.; ook in Heerlen, Genk, Meeswijk, Maastricht, Tongeren, Zonhoven en Beverlo.

hitsen: Zonhoven en Hasselt.

heizen (du.): Kerkrade Wb. 2; ook in Echt/Gebroek.

CENTRALE VERWARMING

N 64 (1973) (132c);
Hasselt Wb. (096, 368), Heerlen Wb. 2 (194, 238),
Kerkrade Wb. 2 (091), Maastricht Wb. (467),
Meeuwen Wl. (227), Tongeren Wb. (241, 550, 640),
Tungelroy Wb. (106), Venray Wb. (624), Zonhoven
Wb. (072, 523);
Achten, P. (1995) (056, 128), Bettens, A. (1954)
(046, 111), Bisschops, M. (1994) (020).

Verwarmingstelsel waarbij het

gebouw of de woning vanuit één centraal punt wordt verwarmd. Het in de centrale ketel verwarmde water wordt via buizen naar in de kamers opgestelde radiatoren gevoerd, waar het zijn warmte weer afgeeft.

De ketel van een centrale verwarming wordt in Zonhoven **ketel** of **mazout-ketel** genoemd.

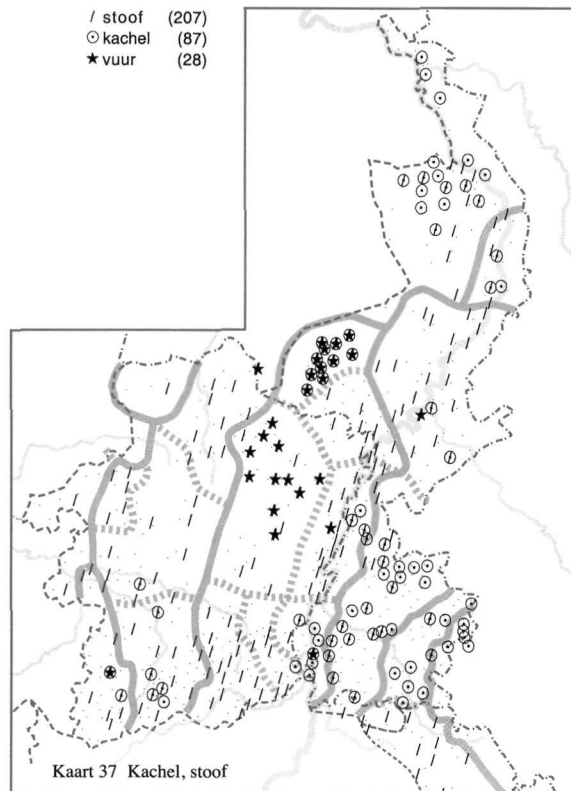
verwarming: Venray Wb.; ook in Heerlen, Tungalroy, Meeuwen, Maastricht, Tongeren en Zonhoven.
chauffage (fr.): Hoeselt, Kanne, Tongeren, Zonhoven en Hasselt.
heizung (du.): Kerkrade Wb. 2.

voor een *radiator*, een onderdeel van de centrale verwarming:
radiator: Nieuwenhagen.
radiateur: Stokkem, Kanne, Houthalen en Hasselt.
körper (du.): Heerlen, Simpelveld en Bleijerheide.
calorifère (fr.): Hoeselt en Tongeren.

De volgende opgaven zijn benamingen

KACHEL, STOOF

N 12A (1965) (add.), SGV (1914) (016, 036 add.), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (112), ZND 04 (1924) (003), ZND 22 (1936) (015b); Bree Wb. (426, 464), Echt Wb. (115), Eupen Wb. (193), Genk Wb. (320), Gronsveld Wb. 2 (077), Hamont Wl. (464), Hasselt Wb. (436), Hasselt Wb. (436), Kerkrade Wb. 2 (069, 129), Lommel Wl. (323), Maastricht Wb. (168), Meerlo-Wanssum Wb. (279), Meeswijk Wl. (209, 623), Meeuwen Wl. (206), Roermond Wb. (282), Sint-Truiden Wb. (149, 220, 241), Sittard Wb. (163, 406), Stokkem Wb. (104), Tegelen Wb. (120), Tongeren Wb. (162, 540), Tungalroy Wb. (105), Valkenburg Wb. (166), Venray Wb. (249), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007, C 1, 013, C 1, 014), Weertlands Wb.2 (346, 347), Zonhoven Wb. (454);
 Beenen, P. (1973) (268), Bisschops, M. (1994) (007, 035), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927),

Jansen, M. (1911), Janssen, A. (1949) (032), Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68), Vossen, H. (zj.hs).

In het algemeen een verwarmingstoestel met besloten vuur dat vrij in het vertrek staat, gewoonlijk voor de schoorsteen.

kachel: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Weertlds.,

Trichterlds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Roermond, Posterholt, Buchten, Obbicht, Guttecoven, Kermt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Velden, Blerick en Venlo.
stoof: alg. in Belg. Lb., freq. Geullds.,

Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar.; ook in Heerlen, Tungelroy, Hunsel, Neeritter, Thorn, Maasbracht, Stevensweert, Laak, Genooi/Ohé, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Obbicht, Guttecoven, Urmond en Maastricht.
vuur: Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Herten (bij Roermond), Lanklaar, Maastricht, Hamont en Sint-Truiden.

De volgende drie trefwoorden zijn termen uit het Bargoens:

uil: Heerlen en Waubach.

kitserd: Waubach.

vonket: Heerlen.

De volgende trefwoorden duiden een kachel aan, die men dag en nacht aan het branden kan houden:

continue (fr.): Sint-Truiden.

dauerbrenner (du.): freq. Ripuar.

foyer (fr.): Meeswijk en Tongeren.

KACHELPIJP

Beverlo Wb. (117, 203), Bree Wb. (342), Echt Wb. (115), Eupen Wb. (074, 193), Kerkrade Wb. 2 (187), Maastricht Wb. (169), Roermond Wb. (221), Sint-Truiden Wb. (075, 220), Tegelen Wb. (120), Tongeren Wb. (042, 540), Tungelroy Wb. (105), Venray Wb. (249), Weertlands Wb.2 (346, 348), Zonhoven Wb. (454);
 Beenen, P. (1973) (205), Janssen, A. (1949) (032).

De pijp die de rookgassen van de kachel naar de schoorsteen voert. In de kachelpijp is meestal een schuif aangebracht waarmee de luchtstroom geregeld kan worden. Die schuif wordt in Venray **kachelschuif** genoemd, in Kerkrade, Simpelveld, Eupen en Maastricht **foch** en in Sittard **fochtel**.

kachelpijp: Maastricht.

kachelspijp: Eupen.

oventspijp: Kerkrade Wb. 2.

schouwpijp: Beverlo.

stoofpijp: verspr. Weertlds.; ook in Tungelroy en in Bree Wb.

stovenpijp: verspr. Geullds.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), 's-Gravenvoeren en Echt/Gebroek.

buis: Sint-Truiden en Tongeren.

kachelbuis: Venray Wb.

stoofbuis: Tongeren, Zonhoven, Beverlo en Sint-Truiden.

stovenbuis: Tegelen.

PLATTEBUISKACHEL

Kachel met een langwerpige, platte pijp en een, vaak van gietijzer vervaardigde, ronde pot waarin gestookt wordt. Op het platte deel van de kachelpijp kunnen potten en pannen geplaatst worden.

De trefwoorden **berenklauw** en **berenspoot** zijn benamingen voor een ronde kachel met drie klauwvormige pootjes. De **berenklauw** was volgens Weyns (pag. 135) een typisch Maaslandse kachel. Hij stond op een lage tafelvormige voet, het *stoofraam*, dat aan de bovenzijde met plaatijzer

bekleed was. Het stukje platte pijp van deze kachel, waarop bijvoorbeeld een waterketel kon worden gezet, werd *trom* genoemd, de leuning eraan *tromroeden*. Rond de kachel werd een ijzeren hekwerkje geplaatst.

belgische kachel (belze kachel):

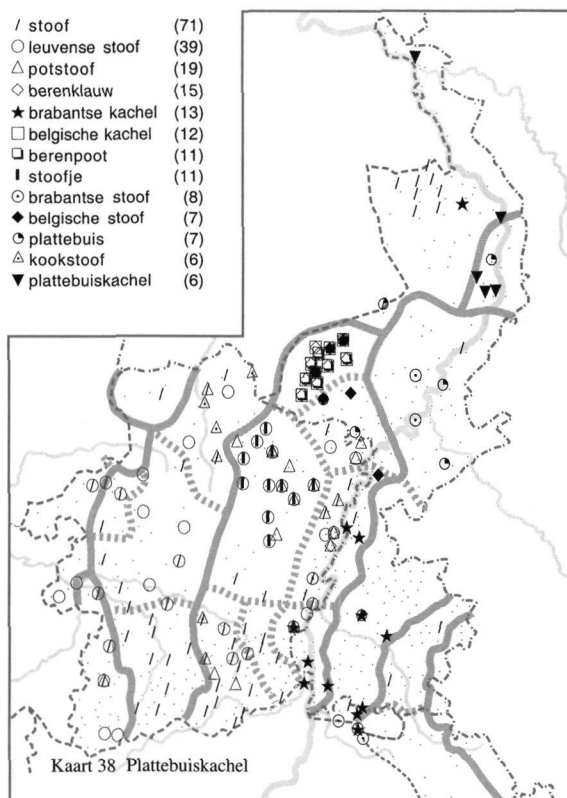
Weertlands Wb. 1.

belgische stoof (belsje stoof, belze stoof): verspr. Weertlds.; ook in Tungelroy, Ell en Echt/Gebroek.

berenklauw: Weertlands Wb. 1; ook in Echt/Gebroek, Stokkem en

/ stoof	(71)
○ leuvense stoof	(39)
△ potstoof	(19)
◇ berenklaauw	(15)
★ brabantse kachel	(13)
□ belgische kachel	(12)
□ berenpoot	(11)
! stoofje	(11)
⊙ brabantse stoof	(8)
◆ belgische stoof	(7)
⊖ plattebuis	(7)
△ kookstoof	(6)
▼ plattebuis-kachel	(6)

N 05A (1964) (027b add.), N 79 (1979) (061), ZND 23 (1937) (058b); Bree Wb. (420), Echt Wb. (024), Hasselt Wb. (436), Hasselt Wb. (436), Meeswijk Wl. (077), Stokkem Wb. (025), Venray Wb. (539), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002, C 1, 007), Weertlands Wb.2 (346, 347), Zonhoven Wb. (454); Janssen, A. (1949) (032).

Meeswijk.

berenpoot: Weertlands Wb. 1.

boerenkachel: Stein en Schimmert.

boerenstoof: Montfort.

brabantse kachel (ook *brabanse kachel*, *brabese kachel*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Obbicht, Guttecoven, Lanaken, Maastricht, Kanne en Tienray.

brabantse keukenkachel: Vroenhoven.

brabantenkachel: Schimmert.

brabantse stoof (ook *brabanse stoof*, *brabense stoof*, *brabese stoof*, *bramense stoof*): Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Nunhem, Herten (bij Roermond), 's-Gravenvoeren, Ospel, Mechelen-aan-de-Maas en Lanaken.

brabantjesstoof: Tungalroy.

brabantse: Maastricht.

brabander: Mheer.

buis-kachel: Echt/Gebroek.

buisstoof: Paal en Heythuysen.

leuvense stoof (ook *leuvese stoof*):

freq. Maaskemp., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Nunhem, Kinrooi, Ophoven, Lanklaar, Stokkem, Rekem, Neerharen, Martenslinde, Beverst, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Beverlo, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Loksbergen en Halen.

jachtstoof: Jeuk.

gewone kachel: Kessenich.

kachel: Waubach en Vroenhoven.

keukenstoof: Gruitrode en Bilzen.

kookkachel: Meerlo.

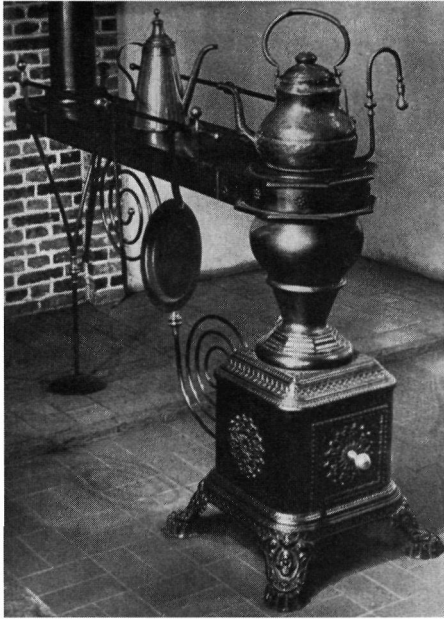
kookstoof: freq. Dommellids.; ook in Bree en Diepenbeek.

lange buis: Beringen.

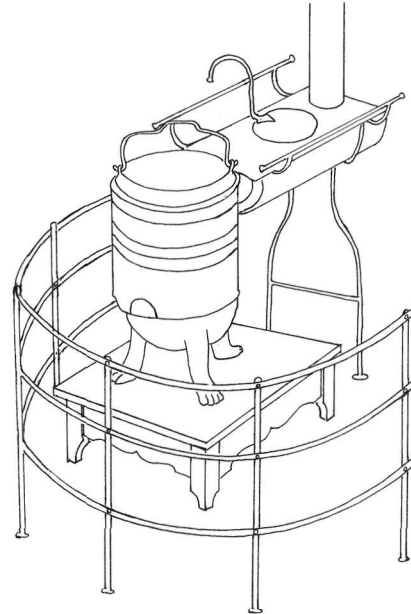
lange stoof: Sint-Truiden.

ouderwetse stoof (*ouwerwetse stoof*): Bocholt.

oven: Vlodrop.

Plattebuis kachel

Berenklauw

plattebuis: Swalmen, Posterholt, Schimmert, Tungelroy, Neeritter, Velden en Meijel.

plattebuis kachel: freq. Zuidgeld.Lb.; ook in Weert en Gennep.

potkachel: Guttecoven.

potstoof: freq. Maaskemp., verspr. Centr.Maaslds. en Tongerlds.; ook in Kessenich, Ophoven, Lanaken, Neerpelt en Sint-Truiden.

potstoof met trommel: Sittard.

gewone stoof: Sint-Truiden.

stoof: freq. Maaskemp.,

Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Schaesberg, Gulpen, Reuver, Mheer, Molenbeersel, Lanaken, Hees, Achel, Neerpelt, Peer, Beverlo, Paal, Herk-de-Stad, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham en Lommel.

stoof bet een lange buis: Heers.

stoof met een trom: Helden/Everlo.

stoof met platte pijp: Kaulille.

stoofje (stoofke): Bree Wb.

PLATTE BUIS

N 79 (1979) (061 add.);

Echt Wb. (121), Gronsveld Wb. 2 (078), Kerkrade Wb. 2 (248), Sittard Wb. (433), Tungelroy Wb. (105); Veldeke 10 (1935) (503, 504).

De langwerpige, platte pijp van een plattebuis kachel, waarop potten en pannen geplaatst kunnen worden. Soms zijn er aan beide lange zijden

van de platte buis leuninggen aangebracht.

stoventrom: Roosteren.

trom: Helden/Everlo, Sittard, Gronsveld, Tungelroy en Echt/Gebroek.

trommel: Tungelroy en Sittard.

tromp: Kerkrade Wb. 2.

POTKACHEL

N 05A (1964) (027b add.), SGV (1914) (016 add.); Bree Wb. (112, 354), Genk Wb. (257), Gennep Wb. (056), Gronsveld Wb. 2 (132), Hasselt Wb. (121, 361), Kerkrade Wb. 2 (237), Kortessem Wb. (079), Maastricht Wb. (082, 168), Sint-Truiden Wb. (088), Sittard Wb. (325), Tongeren Wb. (124, 460), Valkenburg Wb. (141), Venlo Wb. (118), Venray Wb. (146), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005), Zonhoven Wb. (104, 368); Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927).

Eenvoudige, gegoten, ronde kachel. Het trefwoord **duiveltje** duidt een klein potkacheltje aan. Volgens het Weertlands Wb. 1 werd het vroeger op de boerderijen gebruikt om veevoer en de was te koken. In de Tweede Wereldoorlog trof men het ook wel in burgerkeukens aan voor verwarmings- en kookdoeleinden. Het waren in feite allesbranders die zonder bezwaar bij-

voorbeeld met kolenslik gestookt konden worden. De Valkenburgse **potstoof** had drie poten.

potkachel: Maastricht.

potstoof: freq. Maaskemp.; ook in Sittard, Valkenburg en Tongeren.

potstoofje (*potstoofke*): Bree Wb.; ook in Lanaken en Zonhoven.

stoof: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach, Einighausen, Schinveld en Brunssum.

stoofje (*stoofke*): Lanaken.

duivel: Zonhoven en Tongeren.

duiveltje (ook *duivelke*): freq.

Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Gronsveld, Lanaken, Maastricht, Hasselt, Kortessem, Sint-Truiden en Venlo.

ASLADE

Genk Wb. (044), Gronsveld Wb. 2 (009), Kerkrade Wb. 2 (084, 275), Sint-Truiden Wb. (049), Venray Wb. (063, 249); Dolmans, H. (zj.hs).

Metalen bak aan de onderzijde van de kachel, waar de as in valt.

asselade (*asselaai*): Venray Wb.; ook

in Genk en Sint-Truiden.

kachellade (*kachellaai*): Venray Wb.

assenbak: Venray Wb.

asseschot: Kerkrade Wb. 2.

vuurschot: Kerkrade Wb. 2.

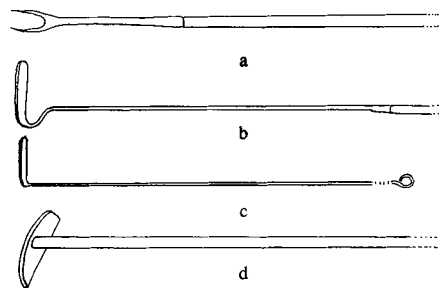
schot: Rothem.

troffel: Gronsveld.

POOK

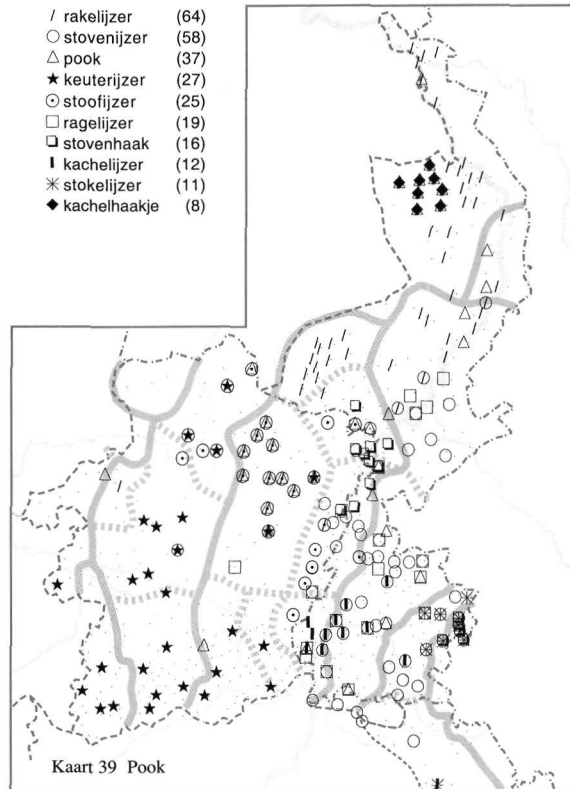
Stang met rechte of omgebogen punt die dient om het vuur op te rakelen.

pook: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Baarlo, Reuver, Heel, Neeritter, Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht, Vliermaal, Hamont, Oostham, Grubbenvorst en Blerick en in Bree Wb.

Kachelgereedschap: a. stookgaffel; b. en c. rakelijzers; d. astrekker

/ rakelijzer	(64)
○ stovenijzer	(58)
△ pook	(37)
★ keuterijzer	(27)
⊙ stoofijzer	(25)
□ ragelijzer	(19)
▣ stovenhaak	(16)
┆ kachelijzer	(12)
* stokelijzer	(11)
◆ kachelhaakje	(8)

N 12A (1965) (add.), N 79 (1979) (062 add.), SGV (1914) (028), ZND 05 (1924) (055), ZND m (Franssen, Houben);
 Beverlo Wb. (117, 216), Bree Wb. (246, 359, 372, 426), Echt Wb. (097, 115), Eupen Wb. (074, 192), Genk Wb. (271), Gennep Wb. (143, 148), Gronsveld Wb. 2 (132), Hasselt Wb. (246, 358), Heerlen Wb. 2 (190), Kerkrade Wb. 2 (237, 240, 274), Lommel Wl. (232), Maastricht Wb. (169, 341), Meerlo-Wanssum Wb. (234), Meeuwen Wl. (206), Roermond Wb. (238), Sint-Truiden Wb. (157, 203), Sittard Wb. (336, 407), Stokkem Wb. (104), Tegelen Wb. (110, 120), Tungalroy Wb. (105, 109), Valkenburg Wb. (144, 167), Venlo Wb. (221, 224), Venray Wb. (249, 433, 450), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011), Zonhoven Wb. (132, 214);
 Beenen, P. (1973) (241), Bisschops, M. (1994) (035,

036), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (034), Mertens, A.M. (1885a), Veldeke 37 (1962) (037, 042), Vossen, A.F. (1966-68).

kachelijzer (ook *kachelijzere*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Eupen, Maastricht, Borgharen en Limmel.
keuterhaak: Neeroeteren, Sint-Huibrechts-Lille, Beverlo, Velm en Tessenderlo.
keuterijzer (ook *keuterijsder*): freq. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Neeroeteren, As, Bilzen, Rosmeer, Val-Meer, Riksingen, Koninksem, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Peer en Loksbergen.
keuter: Gelinden, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Mielen-boven-Aalst en Tessenderlo.
koterhaak: Tessenderlo.
koter: Tessenderlo.

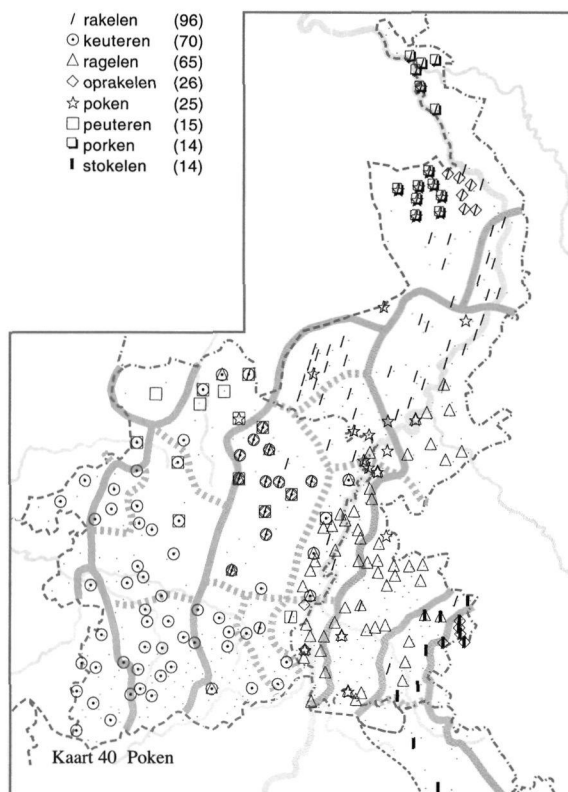
peuterhaak: Lommel.
porkelijzer: Gennep Wb.
porkijzer: Gennep Wb.
porkpin: Gennep Wb.
ragelijzer (ook *ragelijzere*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Genk, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Rekem, Maastricht en Sint-Pieter.
ragelgard: Zonhoven.
rakelijzer (ook *rakelijsder*, *rakelijzere*): alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Weertlds. en Maaskemp.; ook in Tungalroy, Lanklaar, Beverlo, Arcen en Venlo.
rakel: Sint-Truiden.
rakelpriem: Lottum.

priem: Beegden, Grathem,
Grubbenvorst, Velden en Venlo.
stokelijzer (ook *stochelijzer*): freq.
Ripuar.; ook in Heerlen, Rimburg,
Schaesberg en Eupen.
stoofhaak: Molenbeersel.
stovenhaak: freq. Horns en
Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade
Wb. 2 en in Dieteren.
stoofijzer (ook *stoofijzere*): freq.
Maaskemp. en Dommelds., verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Lutterade,

Molenbeersel, Neeritter, Lanaken
en Hechtel.
stovenijzer (ook *stovenijzere*): freq.
Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Sint-Mar-
tens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren,
Montzen, Ophoven, Thorn, Eijsden
en Zonhoven.
kachelhaakje (*kachelhaakske*):
Venray Wb.
vuurijzer: Kerkrade Wb. 2.
brandijzer: Bilzen en Martenslinde.

POKEN

/	rakelen	(96)
○	keuteren	(70)
△	ragelen	(65)
◇	oprakelen	(26)
☆	poken	(25)
□	peuteren	(15)
▣	porken	(14)
┆	stokelen	(14)

N 79 (1979) (062), SGV (1914) (028,
028 add.), ZND 40 (1942) (061),
ZND m (Franssen, Houben, Langohr,
Welter);
Beverlo Wb. (136, 207), Bree Wb.
(229, 326, 372), Echt Wb. (097),
Eupen Wb. (044, 192), Genk Wb.
(158, 271), Gennep Wb. (143, 148),
Hasselt Wb. (246), Heerlen Wb. 2
(190), Kerkrade Wb. 2 (046, 196,
215, 240), Maastricht Wb. (299, 328,
341), Meerlo-Wanssum Wb. (212,
234), Meeswijk Wl. (511), Meeuwen
Wl. (180, 184), Roermond Wb. (208,
238), Sint-Truiden Wb. (157),
Tongeren Wb. (484), Tungalroy Wb.
(105, 109), Venlo Wb. (218, 224),
Venray Wb. (433, 434, 450),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 011), Zonhoven Wb. (214,
330, 363);

Bisschops, M. (1994) (036), Delahaye, H. (zj.hs).

Met een pook in de kachel of het vuur
porren.

poken: freq. Kleverlds., verspr. Oostlb.,

Horns en Centr.Maaslds.; ook in
Weert, Maastricht en Kaulille.
porken: freq. Kleverlds.; ook in
Venlo.

porkelen: Gennep Wb.
rakelen: freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Schimmert, Lanaken, Eigenbilzen en Hamont.
oprakelen: freq. Maaskemp.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Meerlo-Wanssum Wb. en in Neerharen.
ragelen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Stevensweert, Bree, Meeuwen, Genk, Tongeren en Achel.
opragelen: Roermond, Maastricht en Sint-Martens-Voeren.
peuteren: freq. Dommellds. en in het noorden van het Maaskemp.; ook in Dilsen, Lanaken, Hechtel,

Houthalen, Kerkhoven en Lommel.
afpeuteren: Overpelt.
poteren: Lanklaar.
keuteren (ook *keutelen*): alg. in Belg. Lb. m.u.v. Lommels en Getelds.
opkeuteren: Zonhoven.
koteren: Reppel, Bree, Meeuwen, Dilsen, Achel en Overpelt.
stokelen (ook *stochelen*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Montzen en Eupen.
opstokelen: Kerkrade Wb. 2.
aanstokelen: Kerkrade.
stoten: Neerglabbeek en Neerharen.
polferen: Zonhoven.
oppolferen: Zonhoven.
rammelen: Meeuwen, Eisden, Maastricht en Eigenbilzen.
vonkelen (*feukelen*): Eupen.

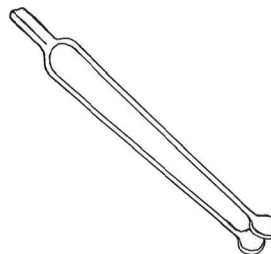
VUURTANG, SINTELTANG

N 05A (1964) (027b);
 Hasselt Wb. (403), Kerkrade Wb. 2 (275), Sittard Wb. (477, 504);
 Bisschops, M. (1994) (021), Janssen, A. (1949) (034).

Lange tang waarmee sintels uit het vuur kunnen worden gehaald.

Kreien- in het trefwoord **kreientang** verwijst naar het in zuidelijk Nederlands-Limburg en het Ripuarische deel van het Rijnland gebruikelijke woord voor sintels. Zie ook RhWb (IV), kol. 1451, s.v. *Kreie*, 'Kohlenschlacke'.

vuurtang: alg. in Nl. Lb., freq. Maaskemp., Bilzerlds., Dommellds., Demerkemp. en Getelds., verspr. Geullds.; ook in Ophoven, Aldeneik, Rotem, Lanklaar, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme, Rekem, Tongeren, Millen, Opheers, Borgloon, Herk-de-Stad en Lommel.

kolentang: Teuven, Munstergeleen, Tungalroy, Kermt, Herk-de-Stad en Hout-Blerick.
kooltang: Maastricht, Diepenbeek, Mal, Boekt/Heikant, Borgloon en Sint-Truiden.
houille-tang: Halen.
kreientang: Simpelveld, Ransdaal, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, 's-Gravenvoeren en Wolder/Oud-Vroenhoven.
scheverstang: Sint-Truiden.
schevertang: Borlo.
sintelenijzer (*zintelenijzer*): Sittard.
sinteltang (ook *singeltang*, *sinkeltang*, *zinteltang*): Posterholt, Sittard,

Kinrooi, Maaseik, Aldeneik,
Stokkem, Neerharen, Boekt/
Heikant, Lummen en Hasselt.

amerentang: Ulestraten en Klimmen.

assentang: Kiewit, Lanaken en
Tongeren.

stoofhaak (*stoofaak*): Kessenich.

stooftang: freq. Tongerlds.; ook in
Kermt en Borlo.

stoventang: Buchten en Oost-Maar-
land.

pitstang: Teuven.

tang: freq. Zuid.Oostlb. en Getelds.;
ook in Haelen, Vlodrop, Ospel,
Tungelroy, Neeritter, Bree, Opitter,
Opplabbeek, Eisden, Eijsden,
Rosmeer, Hoeselt, Tongeren,
Hechtel, Lummen, Beverlo, Paal,
Beringen, Hoepertingen, Opheers,
Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad),
Velm, Brustem, Leopoldsburg,
Kwaadmechelen, Tessengerlo en
Meijel.

KOLENSCHOP

N 104 (2000) (010), ZND 42 (1943) (041);
Beverlo Wb. (133), Eupen Wb. (206), Gronsveld
Wb. 2 (088), Hasselt Wb. (242), Heerlen Wb. 2
(140), Kerkrade Wb. 2 (146), Maastricht Wb. (199),
Meeuwen Wl. (128), Tongeren Wb. (557),
Tungelroy Wb. (105), Zonhoven Wb. (154, 239,
488);
Beenen, P. (1973) (250), Janssen, A. (1949) (034).

Schop met een vrij groot metalen blad,
waarmee de kolen in de kelder
geschept worden. Sommige trefwoor-
den zijn mogelijk ook van toepassing
op de wat kleinere schop waarmee de
kolen in het vuur geschept worden.

kolenschup: freq. Ripuar. en
Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.
en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen,
Nieuwenhagen, Waubach, Sint-
Martens-Voeren, Sint-Pieters-
Voeren, Weert, Tungelroy,
Maasbracht, Echt/Gebroek,
Maastricht, Eijsden, Castenray en
Sevenum.

koolschup: Meeuwen, Zonhoven,
Hasselt en Beverlo.

gruisschup: Beverlo en Zonhoven.

plakselschup: 's-Gravenvoeren.

platte schup: Tegelen.

randschup: Kerkrade.

roffelschup: Valkenburg.

troffelschup: Meerssen, Zichen-
Zussen-Bolder en Mheer.

troffelsschup: Hoensbroek.

stookschup: Kerkrade.

schup: Schaesberg, Lontzen, Bree en
Neeroeteren.

kolenschoep: Venray, Maasbree en
Posterholt.

koolschoep: Hoepertingen.

schoep: freq. Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Dommellids.,
Lonerlds. en Truierlds.; verspr.
Noord.Oostlb.; ook in Weert,
Lanaken, Bilzen, Waltwilder,
Mopertingen, Wintershoven,
Koninksem, Hechtel, Hasselt,
Hulst/Konijnsberg en Halen.

schop: freq. Demerkemp.; ook in
Dilsen, Diepenbeek en Tongeren.

kolentroffel: Guttecoven.

troffel: freq. Dommellids. en
Demerkemp.; ook in Sint-Martens-
Voeren, Sint-Pieters-Voeren,
Eupen, Herten (bij Roermond),
Gronsveld, 's-Gravenvoeren, Genk,
Eijsden, Waltwilder, Beringen,
Hulst/Konijnsberg en Lommel.

troffelschep: Lanaken en Zichen-
Zussen-Bolder.

leuf: Remersdaal.

palette (wa.): Sint-Martens-Voeren en
Sint-Pieters-Voeren.

plaat: Jeuk.

KOLENKIT

Gronsveld Wb. 2 (088), Hasselt Wb. (242, 471), Heerlen Wb. 2 (140), Kerkrade Wb. 2 (146), Maastricht Wb. (199), Sint-Truiden Wb. (075, 083), Tongeren Wb. (583), Tungelroy Wb. (106), Venray Wb. (211, 288), Zonhoven Wb. (239); Bisschops, M. (1994) (020, 037), Janssen, A. (1949) (034).

Metalen, conische bus met hengsel of handvatten, waarmee de kolen in het kolenhok gehaald worden. De kolenkit staat doorgaans naast de kachel en wordt gebruikt om de kachel bij te vullen.

De **helmkit** is volgens het Venray Wb. een speciaal soort kolenkit, die dikwijls van koper is gemaakt.

kolenkit: Heerlen.

helmkit: Venray Wb.

kolentoot: Venray Wb.; ook in Tongeren.

kolentuit: Maastricht en Simpelveld.

kooltuit: Hasselt.

tuit: Simpelveld en Gronsveld.

kolenmeut: Gronsveld.

koolbus: Zonhoven.

buis: Sint-Truiden.

douche: Sint-Truiden.

kolenbatch: Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

kolenbak: Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.; ook in Tungelroy.

koolbak: Zonhoven.

ASZEEF

N 20 (zj) (041b); Gronsveld Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (214), Venray Wb. (063).

Vierkante, houten bak met een bodem van gevlochten metalen draden, waarmee de steenkoolas gezeefd wordt om er de nog bruikbare stukjes kolen uit te halen. Zie ook het lemma UIT DE AS GEZEEFDE KOLENRESTEN.

assenzeef: freq. Maaskemp., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Swalmen, Kinrooi, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Boekt/Heikant en Lommel.

aszeef: Roosteren.

assenzift: freq. Kleverlds.; ook in Spalbeek, Kermt, Paal en Niel-bij-St.-Truiden.

assenzij: Hasselt.

kluitenzeef: Gronsveld.

schramouillezift: Halen.

kolenzeef: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Spekholzerheide, Heerlen, Weert,

Leuken, Tungelroy, Bocholt, Bree, Stokkem, Obbicht, Rosmeer, Kaulille, Eksel en Hasselt.

koolzeef: Hasselt, Wellen en Wintershoven.

zeef: Wellen.

kolenzift: Bleijerheide.

koolzift: Wellen.

ouddingkorf: Mechelen-aan-de-Maas.

ringelskorf: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen.

BRANDSTOF

Bree Wb. (433), Echt Wb. (113), Eupen Wb. (027), Hasselt Wb. (434), Lommel Wl. (323), Maastricht Wb. (411), Meerlo-Wanssum Wb. (278), Meeswijk Wl. (466), Stokkem Wb. (105), Tegelen Wb. (119), Tungalroy Wb. (106), Venlo Wb. (250), Venray Wb. (539), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013).

Het materiaal dat gebruikt wordt voor het stoken. Zie o.a. ook de lemmata BRANDHOUT, STEENKOOL, KOLENGRUIS, KOLENSLIK, BRIKET EN KLUIT.

stokens (stokes): freq. Weertlds., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Tegelen, Tungalroy, Echt/Gebroek, Stokkem, Maastricht en Venlo.

stook: Venray Wb.; ook in Nederweert, Echt/Gebroek en Lommel.

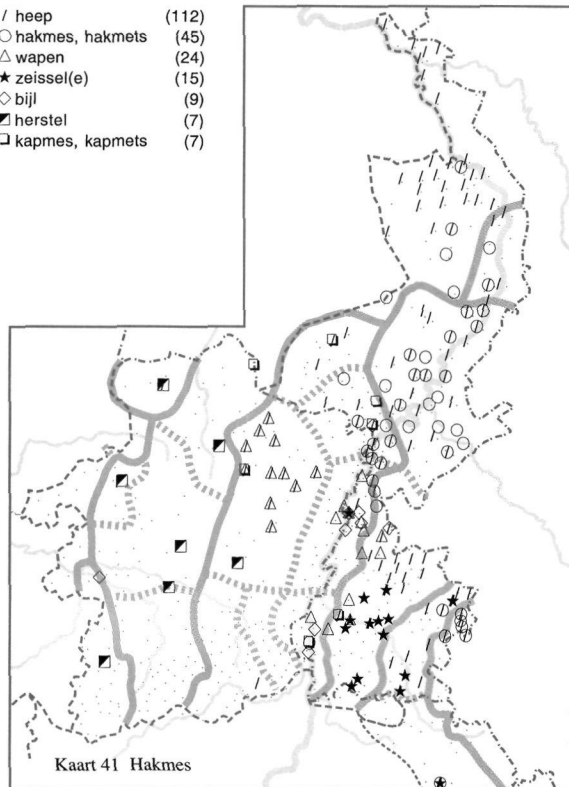
stooksel: Hasselt.

brand: Eupen.

ovenheetsel (oveneetsel): Meeswijk.

HAKMES

/ heep	(112)
○ hakmes, hakmets	(45)
△ wapen	(24)
★ zeissel(e)	(15)
◇ bijl	(9)
■ herstel	(7)
□ kapmes, kapmets	(7)

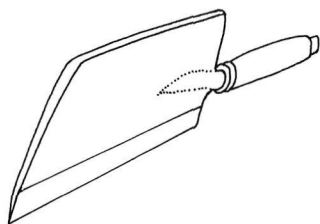

N 02 (1960) (025), N 11 (1961) (088), N 18 (1962) (150, add.), Roukens 03 (1937) (062), SGV (1914) (013), ZND 20 (1936) (028 add.), ZND m (Poelmans); Beverlo Wb. (119), Bree Wb. (185, 508), Echt Wb. (055), Genk Wb. (127), Gennep Wb. (082), Hamont Wl. (157), Hasselt Wb. (169), Heerlen Wb. 2 (084), Kerkrade Wb. 2 (091, 099), Lommel Wl. (116, 117), Maastricht Wb. (130, 175), Meerlo-Wanssum Wb. (139), Meeuwen Wl. (117), Sint-Truiden Wb. (137), Sittard Wb. (133, 484), Stokkem Wb. (122), Tegelen Wb. (088), Valkenburg Wb. (083), Venlo Wb. (141, 145), Venray Wb. (214), Zonhoven Wb. (169); Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (014), Goossens, H. (zj.hs.), Veldeke 05 (1930) (199),

Veldeke 17 (1942) (021), Veldeke 32 (1957) (013), Vossen, A.F. (1966-68), Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57), Welter, W. (1929) (060).

Handbijl, hakmes met kort, breed blad en een kort, rond handvat in het verlengde van het blad. Het hakmes

wordt gebruikt om aanmaakhoutjes te kappen en soms ook om groenten of vlees klein te maken.

hakmes: verspr. Kleverlds.; ook in Schaesberg, Dieteren, Susteren, Zwartbroek, Neeritter en Blerick.
hakmets: alg. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Eupen, Nieuwstadt, Wesseem, Maasbracht, Stevensweert, Laak, Genooi/Ohé, Echt/Gebroek, Maastricht, Grubbenvorst en Maasbree.
hackmesser (du.): Eupen.
hakselmes: Merselo.
hak: Venlo.
heep (ook *hep, hiep, hiepe*): alg. in Nl. Lb.; ook in Bree Wb. en in Eupen,

Millen en Lommel.
herstel (ook *astel, erstel, kastel, kessel, restel*): Genk, Peer, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden en Lommel.
hakstel: Hamont.
kapmes: Hamont, Nederweert en Meeuwen.
kapmets: Meerssen, Grathem, Thorn en Maastricht.
kapper: Neeritter.
snijmes: Merselo en Weert.
wapen: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Borgharen.
zeissel: Mheer, Banholt en Epen.
zeissele: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Schin-op-Geul, Nieuwenhagen, Mechelen, Eupen en Obbicht.
bijl: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Broeksittard, Thorn, Limmel, Sint-Pieter en Herk-de-Stad.

BRANDHOUT

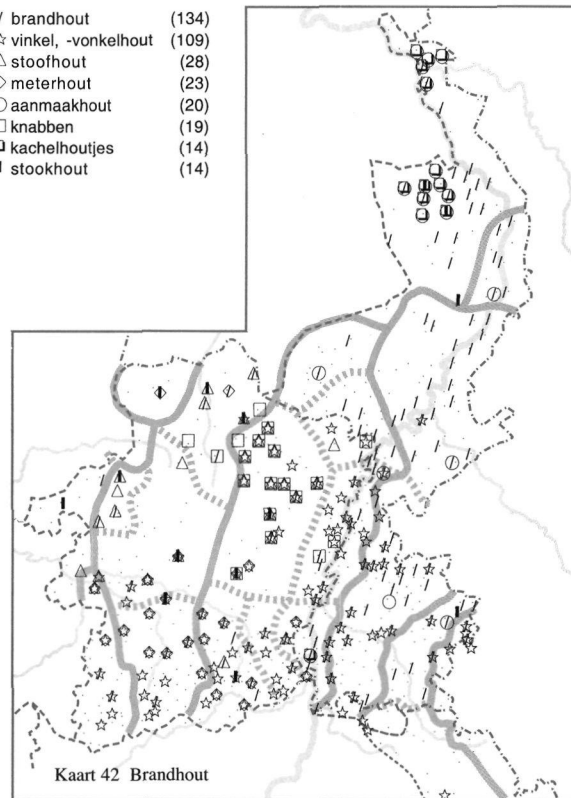
In blokjes gehakt hout dat gebruikt wordt als brandstof. Trefwoorden als **aanmaakhout**, **vinkelhout** en **vonkelhout** worden vooral gebruikt voor kleine houtjes waarmee het vuur in de kachel kan worden aangemaakt. De benaming **meterhout** is volgens het Genker Wb. (pag. 200) 'hout van begrensde dikte, van één meter lang en per stère verkocht', dat als brandhout wordt gebruikt. Met het woord **faseel** wordt in Gennep e.o. 'kort, dik stookhout' aangeduid.

brandhout (ook *bjanhout, brandholt, brandout, branhout, branout*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Haanrade, Ospel, Weert,

Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Kermt, Hasselt, Paal, Beringen, Gutshoven, Kortessem, Wellen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Oostham.

brenhout: Heerlen, Mechelen, Welkenraedt en Schinnen.
bernhout (*berhout*): Eupen.
bernhoutjes (*berholtjes*): Eupen.
stookhout (ook *stookholt*): verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Opplabbeek, Genk, 's-Heren-elderen, Neerpelt, Kaulille, Zonhoven, Hasselt, Heppen, Tessenderlo en Lommel.
stooksel: Lommel, Bocholt en Heel.
vinkelhout (ook *feinkelhout, fenkelhout, finkelhout, finkelout, venkelhout*): freq. Maaskemp., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Rekem en Kaulille.

/ brandhout	(134)
☆ vinkel, -vonkelhout	(109)
△ stooftout	(28)
◇ meterhout	(23)
○ aanmaakhout	(20)
□ knabben	(19)
▣ kachelhoutjes	(14)
■ stookhout	(14)

N 104 (2000) (011), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 22 (1936) (016b), ZND 48 (1954) (029), ZND B1 (1940sq) (211); Bree Wb. (240, 241, 426, 480), Echt Wb. (129), Eupen Wb. (044), Genk Wb. (095, 165, 200, 361), Gennep Wb. (032, 061, 093), Gronsveld Wb. (075), Gronsveld Wb. 2 (078), Hasselt Wb. (435), Heerlen Wb. 2 (088, 121), Kerkrade Wb. 2 (273, 302), Lommel Wl. (324), Maastricht Wb. (050), Meerlo-Wanssum Wb. (082), Meeswijk Wl. (325, 730), Sint-Truiden Wb. (102), Sittard Wb. (104), Stokkem Wb. (121), Tegelen Wb. (095), Tongeren Wb. (162), Valkenburg Wb. (195), Venray Wb. (051, 249, 444), Zonhoven Wb. (120, 222, 454); Beenen, P. (1973) (268), Bisschops, M. (1994)

(042), Janssen, A. (1949) (086), Urlings, R. (z.j.hs), Veldeke 37 (1962) (037), Veldeke 39 (1964) (044).

vinkenhout: Genk.

vonkelhout (ook *feukelhout, fonkelhout, funkelhout, funkelout, voenkelhout, vunkelhout, vunkelout*): freq. Ripuar., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Geullds.; ook in Heerlen, Herten (bij Roermond), Molenbeersel, Kessenich, Opglabbeek en Mielenboven-Aalst.

vonkelstek (*vunkelstek*): Geleen.

vonkenhout (*vunkenhout*): Eisden.

wishout: Beverlo, Paal, Oostham en Halen.

meterhout: freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Genk, Gelieren/Bret, Lanaken, Kanne, Sint-Huibrechts-Lille, Kuringen, Zonhoven, Hasselt, Herk-de-Stad,

Nieuwerkerken en Lommel.

metershout: Riksingén.

aanmaakhout (ook *amaakhout, aanmaakholt*): freq. Kleverlds.; ook in Schaesberg, Posterholt, Nuth/Aalbeek, Weert, Echt/Gebroek, Maastricht en Blerick.

aanmaakhoutjes (*aanmaakholtjes*): Gennep Wb.; ook in Kessel.

klein hout (ook *klei hout*): Kelmis, Schaesberg, Welkenraedt, Mal, Beverlo, Beringen en Oostham.

kleinhout: Zonhoven.

gelachterhout (*gelaterhout*): Kelmis, Welkenraedt, Eupen en Mheer.

sprokkelhout: Bree.

hakhout: Heerlen.

hout voor de stooft: Posterholt.

kachelhout: Castenray, Weert en Vijlen.

stoofhout: freq. Maaskemp. en Beringerlds., verspr. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Kinrooi, Veldwezelt, Werm, Herk-de-Stad en Linkhout.
ovenhout: Zichen-Zussen-Bolder.
hout: Koningsbosch en Welkenraedt.
kachelhoutjes (ook *kachelholtjes*): freq. Kleverlds.; ook in Maastricht.
blokieren: Vaals.
blokken (*blök*): Lanaken.
brand: Horn, Asenray/Maalbroek, Maastricht en Sint-Huibrechts-Lille.
faseel: Gennep Wb.
gekellerd: Guigoven.
houtblokken (*houtblök*): Schimmert.
kapsel: Grote-Brogel en Bilzen.
klampen: verspr. Dommellds.; ook in Houthalen.
klampjes (*klampkes, klemkes*): Overpelt en Houthalen.
klompen: Beverlo en Lummen.
klompjes (*klomkes, klompkens, klompkes*): Houthalen, Beverlo, Paal en Beringen.
klotjes (*klotkes*): Baarlo.
klotsjes (*klotskes*): Tegelen, Baarlo, Boekend, Sevenum en Maasbree.

stoofknabben: Peer, Zonhoven en Gelieren/Bret.
stoofknabjes (*stoofknapkes*): Opitter.
knabben: freq. Maaskemp.; ook in Kessenich, Meeswijk, Eisdén, Lozen, Eksel en Peer.
knabjes (*knapkes*): Neerglabbeek.
knephout: Nederweert.
knoesthout: Sint-Huibrechts-Hern.
knotsen: Bilzen.
knotshout: Sint-Huibrechts-Hern.
krophout: Bilzen.
poestjes: Venray Wb.
prengelen (*prenkelen*): Neeroeteren.
rijshout: Lanaken.
schijnklotsjes (*schijnklotskes*): Tegelen.
spaantjes (*spaankes*): Vliermaalroot.
spaken: Opitter, Maaseik, Lanaken en Eigenbilzen.
spalken: Weert, Meeuwen, Gelieren/Bret en Lanaken.
spanen: Hoeselt en 's-Herenelderen.
spillen: Kortesseem.
stekjes (*stekskes*): Helchteren.
stekker: Kleine-Brogel.
stompen (*steump*): Koninksem.

STEENKOOL

DC 35 (1963) (027), N 104 (2000) (015), ZND 04 (1924) (003), ZND 36 (1941) (071); Beverlo Wb. (133), Echt Wb. (061), Eupen Wb. (089, 115), Gronsveld Wb. 2 (007), Heerlen Wb. 2 (209), Kerkrade Wb. 2 (103, 127, 136, 146), Maastricht Wb. (199), Meerlo-Wanssum Wb. (170), Meeuwen Wl. (127), Sint-Truiden Wb. (072, 143, 173), Sittard Wb. (022), Tegelen Wb. (092), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (548), Zonhoven Wb. (061, 228).

Steenkool, en dan met name magere steenkool, waarmee kachel en fornuis gestookt worden.
Antraciet is een goede kwaliteit steenkool, die als huisbrand gebruikt wordt. De trefwoorden **klot**, **klotkool** en **stukkolen** duiden grotere stukken steenkool aan, volgens het Venrays

Wb. (pag. 548) groter dan 8 cm in doorsnede. De trefwoorden **mascherang** en **griskolen** worden in Eupen respectievelijk Kerkrade gebruikt voor gemengde, ongesorteerde steenkool, dus stukken en gruis door elkaar. In Kerkrade en omgeving is het woord **cannel** gebruikelijk voor harde, glanzende steenkool.

kolen: alg. in Belg. en Nl. Lb.
kool: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Waubach, Montzen, Eupen, Tegelen, Heel, Melick, Lanaken, Veldwezelt, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder,

Diepenbeek, Rutten, Wijchmaal, Peer, Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Mettekoven, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Montenaken, Kwaadmechelen en Venlo.

houille (fr.) (*hoelie, hullei, oelie*): Kwaadmechelen, Oostham en Tessenderlo.

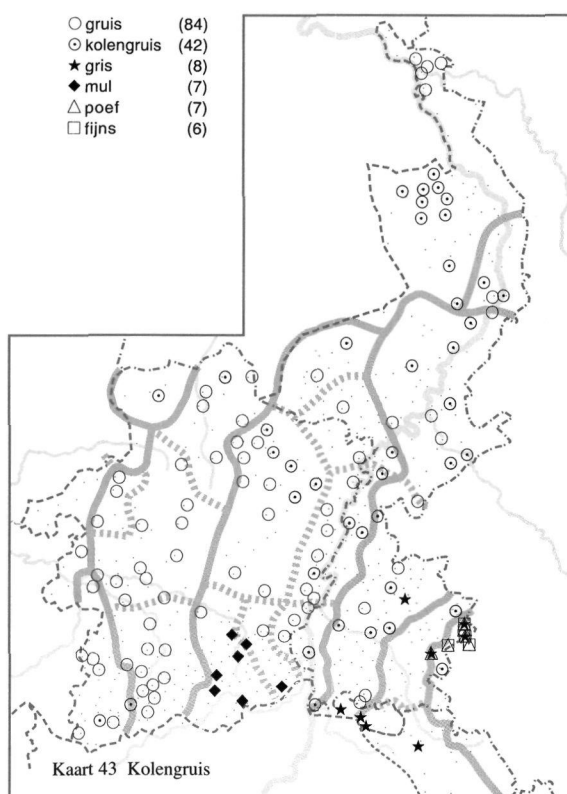
blakers: Hamont, Opitter en Opoeteren.

brand: Stevoort, Zonhoven, Hasselt,

Borgloon en Sint-Truiden.
huisbrand: Kerkrade Wb. 2.
antraciet: Kaulille en Sittard.
kooltjes: Gronsveld.
mussenbek: Sint-Truiden.
cannel: Kerkrade Wb. 2.
klot: Sint-Truiden.
klotkool: Zonhoven.
stukkolen: Venray Wb.
griskolen: Kerkrade Wb. 2.
mascherang: Eupen.

KOLENGRUIS

N 104 (2000) (014), ZND 35 (1941) (089);
 Beverlo Wb. (094), Gennep Wb. (075), Hasselt Wb. (165), Kerkrade Wb. 2 (087, 205), Maastricht Wb. (125, 127), Roermond Wb. (096), Sint-Truiden Wb. (120), Tegelen Wb. (087), Tongeren Wb. (369, 715), Venray Wb. (288), Zonhoven Wb. (154);
 Bisschops, M. (1994) (013, 028), Janssen, A. (1949) (035).

Fijne, verbrokkelde steenkool. Kolengruis wordt door middel van de as- of kolenzeeff van de grovere stukken steenkool gescheiden. Het wordt onder meer gebruikt bij het vervaardigen van **kluiten**. Zie ook dat lemma. Met het woord **poef** wordt in Kerkrade

en omgeving zeer fijn kolengruis aangeduid. Zie voor het woord en woorddeel **gris** ook RhWb (II), kol. 1415, s.v. *Gris*, 'Kohlenstaub, feine Steinkohlen ohne grössere Stücke'.

kolengruis: freq. Oostlb., Maaskemp.,

Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Ospel, Maasbracht, Maastricht, Eijsden, Achel, Gelinden, Borlo, Lommel, Boekend en Venlo.
koolgruis: Sint-Lambrechts-Herk, Diepenbeek en Groot-Loon.
gruis van kolen: Nieuwerkerken en Borgloon.
gruiskool: Sint-Lambrechts-Herk.
gruis: freq. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Haler, Ophoven, Eigenbilzen, Diepenbeek, Meldert

en Blerick.
kolengris: Waubach en Kerkrade.
gris: Simpelveld, Kerkrade, Haanrade, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Montzen, Hoensbroek en 's-Gravenvoeren.
fijns (*fiengs*): Kerkrade Wb. 2.
griezelen: Maastricht.
kolenstub: Zichen-Zussen-Bolder.
poef: freq. Ripuar.
stub: Kuringen.
mul: freq. Tongerlds.; ook in Bilzen, Martenslinde en Zichen-Zussen-Bolder.
stof: Bocholt en Opitter.
stukkolen: Muizen.

KOLENSLIK

N 18 (1962) (add.), N 79 (1979) (063 add.), N 104 (2000) (014 add., 015 add.), ZND 36 (1941) (039 add.);
 Beverlo Wb. (133), Echt Wb. (105, 108), Gronsveld Wb. 2 (088), Hasselt Wb. (239), Heerlen Wb. 2 (140), Kerkrade Wb. 2 (087, 223), Meeswijk Wl. (577), Sittard Wb. (373), Tongeren Wb. (505), Tungalroy Wb. (106), Venlo Wb. (240), Venray Wb. (503);
 Achten, P. (1995) (117), Janssen, A. (1949) (035), Veldeke 14 (1939) (081).

Brandstof in de vorm van nat kolensstof of kolengruis. Zie ook het lemma KOLENSLIK in WLD II.5, pag. 216. Het gebruik van kolenslik als brandstof was in Limburg niet overal bekend. In Venray en omgeving werd het alleen in oorlogstijd, als vervan-

ging van steenkool, toegepast.

schlamm (du.) (ook *slam*, *slamp*):
 freq. in het zuiden van Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb. en in Heerlen, Vijlen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Baarlo, Heel, Tungalroy, Echt/Gebroek, Meeswijk, Stein, Eijsden, Hoeselt, Tongeren, Overpelt, Hasselt, Beverlo en Venlo.

Het volgende woord wordt in Kerkrade en omgeving gebruikt voor droog kolenslik:

filterschlamm (du.): Kerkrade Wb. 2.

BRIKET

N 79 (1979) (062 add., 063), N 104 (2000) (015 add.), ZND 28 (1938) (009);
 Hamont Wl. (065), Heerlen Wb. 2 (089), Kerkrade Wb. 2 (142), Maastricht Wb. (052), Meeswijk Wl. (126), Roermond Wb. (045), Sittard Wb. (059), Venray Wb. (109);
 Bettens, A. (1954) (037).

Langwerpig stuk brandstof, geperst uit

steenkool- of bruinkoolgruis of uit fijn-gemaakte turf.
 De trefwoorden **eierkolen** en **eitjes** zijn benamingen voor kleine briketten in de vorm van een ei. Zij werden op de steenkoolmijnen uit fijnkool vervaardigd en als huisbrand verkocht. Zie ook het lemma STEENKOOLBRIKET-

TEN in WLD II.5, pag. 217. Het woord **kluit** wordt in Kerkrade en omgeving gebruikt voor een bruinkoolbriket.

briket: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Weert, Eigenbilzen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Houthalen, Jeuk, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.
briketje: Maastricht.

kluit: Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen, Molenbeersel, Zepperen, Kuttেকoven, Borgloon, Herk-de-Stad en Jeuk.

kluitje: Diepenbeek.

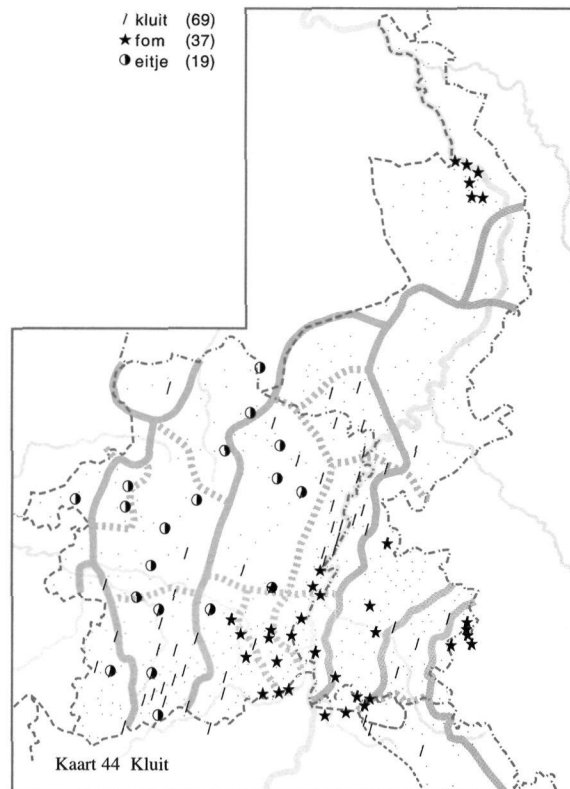
De volgende, meervoudige opgaven zijn benamingen voor kleine, eivormige briketten:

eierkolen: Maasbree, Maastricht en Nieuwenhagen.

eitjes (*eikes*): Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Jeuk.

KLUIT

N 79 (1979) (063, 064 add.), N 104 (2000) (014 add.), ZND 28 (1938) (009 add.), ZND 36 (1941) (039); Echt Wb. (047, 067), Eupen Wb. (049, 085), Gronsveld Wb. 2 (026), Kerkrade Wb. 2 (089, 115, 142), Maastricht Wb. (101), Meerlo-Wanssum Wb. (316), Meeswijk Wl. (325), Sittard Wb. (103, 111, 185), Stokkem Wb. (059), Tongeren Wb. (266), Valkenburg Wb. (059, 062, 100); Bisschops, M. (1994) (012), Janssen, A. (1949) (035), Vrijdag, E. (1950-57).

Een uit kolengruis en leem of mergel gemaakte bal, die, na gedroogd te zijn, in de kachel gestookt kan worden. In Diepenbeek werd het mengsel niet tot bollen gerold, maar in een ovale vorm samengeperst.

Ook in Hoepertingen en Borgloon was de kluit rechthoekig van vorm. De trefwoorden **gedeks** en **plaksel** zijn benamingen voor een mengsel van kolengruis, leem en water dat aan het eind van de avond over het kolenvuur

gelegd werd. Op deze wijze bleef het vuur 's nachts doorsmeulen en hoefde er 's morgens geen nieuw vuur gemaakt te worden.

kluit: freq. Geullds., Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Ubachsberg, Schaesberg, Gulpen, Montfort, Maastricht, Martenslinde, Zonhoven, Hasselt en Lommel.

kloot: Scholen.

ei: Bocholt, Achel, Zonhoven, Hoepertingen, Tessenderlo en Lommel.

eitje (ook *eike*, *eiken*): verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Diepenbeek, Hamont, Kaulille, Peer, Beverlo, Beringen, Sint-Lam-

brechts-Herk, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden en Tessenderlo.

bol: Bilzen.

boulet (fr.): Bilzen.

briket: Bree, Peer, Houthalen, Lummen, Zonhoven, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

fom (ook *vom*): freq. Zuid.Oostlb. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Meerlo-Wanssum Wb. en in Zutendaal, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rekem, Lanaken, Veldwezelt, Maastricht, Beverst, Rijkhoven en Millen.

gedeks: freq. Ripuar.; ook in Schaesberg, Eupen, Sittard, Hoensbroek, Valkenburg en Echt/Gebroek.

plaksel: 's-Gravenvoeren, Sint-Martensvoeren en Sint-Pieters-Voeren.

HET VUUR AANSTEKEN

SGV (1914) (001);
Echt Wb. (019), Hasselt Wb. (032), Kerkrade Wb. 2 (041), Maastricht Wb. (002), Meerlo-Wanssum Wb. (052), Meeswijk Wl. (006), Roermond Wb. (004), Tongeren Wb. (399), Venray Wb. (053), Weertlands Wb. 1 (C 1, 001), Zonhoven Wb. (006).

aansteken: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Weertlds. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Maasbracht, Laak, Genooi/Ohé, Obbicht, Tongeren en Zonhoven.

aanstoken: freq. Oostlb. Horns en

Kleverlds.; ook in Heerlen, Weert, Echt/Gebroek, Buchten, Guttecoven, Borgharen, Limmel, Sint-Pieter, Lottum, Blerick en Venlo.

aandoen (ook *aadoe*): Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1; ook in Hasselt.

aanmaken: Meeswijk en Maastricht.

aanschieten: Roermond.

aanvinken: Horn en Echt/Gebroek.

opstoken: Grevenbicht/Papenhoven, Amby en Sint-Pieter.

BRANDEN

borren (ook *burren*): freq. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Panningen, Helden/Everlo, Horn, Bocholt, Venlo en Maasbree.

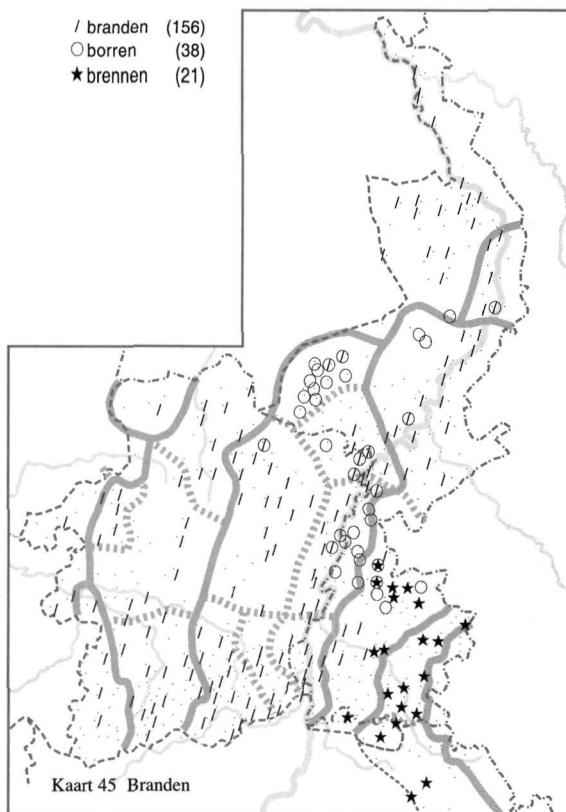
berren (ook *bennen*): Kelmis, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Nederweert, Bilzen, Tongeren,

Aalst-bij-St.-Truiden, Mielenboven-Aalst en Borlo.

brennen: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Teuven, Lontzen en Welkenraedt.

branden (ook *bjannen*, *brangden*, *brangen*, *brannen*): alg. in Belg. Lb. en in Oostlb., Horns,

/ branden (156)
 ○ borren (38)
 ★ brennen (21)

SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (a-m);
 Beverlo Wb. (048), Bree Wb. (096),
 Echt Wb. (033), Eupen Wb. (016),
 Genk Wb. (068), Heerlen Wb. 1
 (009), Kerkrade Wb. 2 (065),
 Maastricht Wb. (050, 199), Stokkem
 Wb. (030, 031), Tongeren Wb. (655),
 Venlo Wb. (106), Weertlands Wb. 1
 (C 1, 004);
 Bisschops, M. (1994) (010), Heyden,
 L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs),
 Vossen, A.F. (1966-68).

Centr.Maaslds., Trichterlds.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
 Nederweert en Ospel.
fakkelen: Simpelveld.
kolen: Maastricht.

De volgende twee termen zijn afkom-
 stig uit het Bargoens:
fonsen: Heerlen.
vlammen (vlemmen): Heerlen.

SCHROEIEN

Aan de oppervlakte verbranden.

snerken (ook *snurken*): freq.
 Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.,
 Maaskemp., Centr.Maaslds. en
 Trichterlds.; ook in Montzen,
 Montfort, Kinrooi, Stevensweert,
 Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder,
 Beverst, Tongeren, Kermt,
 Kuringen, Kortesseem, Wellen,
 Sint-Truiden en Venlo.
versnerken (ook *versnirken*, *versnor-*
ken, *versnurken*): freq. Centr.
 Maaslds. en Trichterlds.; ook in

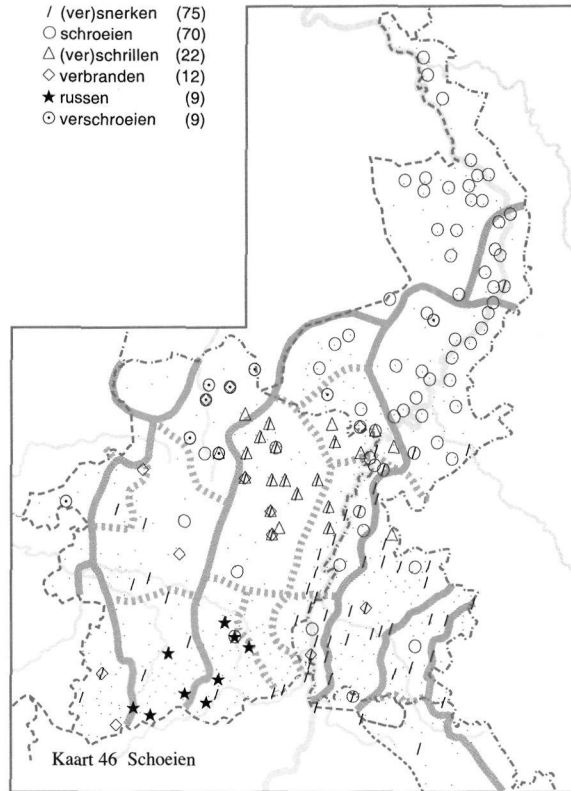
Simpelveld, Vaals, Sint-Martens-
 Voeren, Montzen, Vlodrop,
 Gronsveld, Mheer, As, Heusden,
 Hasselt, Beringen, Hoepertingen,
 Velm en Sint-Truiden.

schrillen (ook *shrullen*): freq.
 Maaskemp.; ook in Broeksittard,
 Kinrooi, Thorn, Maasbracht,
 Rotem, Lanklaar en Kaulille.

verschrillen (ook *verschrullen*):
 Molenbeersel, Ophoven, Bocholt,
 Neroeteren, Opglabbeek, Rotem,
 Lanklaar en Peer.

schroeien (ook *schreuien*): freq.

/ (ver)snerken	(75)
○ schroeien	(70)
△ (ver)schrillen	(22)
◇ verbranden	(12)
★ russen	(9)
⊙ verschroeien	(9)

N 79 (1979) (053), SGV (1914) (032), ZND 06 (1924) (054), ZND 08 (1925) (110b), ZND B1 (1940sq) (068);
 Beverlo Wb. (234, 283, 287), Bree Wb. (400, 411), Echt Wb. (107, 110), Hasselt Wb. (496), Maastricht Wb. (392, 463), Meeswijk Wl. (590), Tegelen Wb. (118), Tongeren Wb. (515), Valkenburg Wb. (159), Venlo Wb. (245).

Kaart 46 Schoeien

Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Bingelrade, Mheer, Nederweert, Ospel, Weert, Hunsel, Neeritter, Thorn, Bree, Genk, Borgharen, Bilzen en Houthalen.
verschroeien (ook *verschreuien*): freq. Dommellds.; ook in Helden/Everlo, Tungalroy en Tessenderlo.
aanschroeien: Oirlo.
hersten (*hessen, horsten, hosten*): Kwaadmechelen, Beverlo en Heusden.
verhersten (*veresten, verhessen, verhissen, verhorsen, verhorsten, verhossen, verhusten*): Martenslinde, Beverlo, Paal, Beringen, Oostham, Tessenderlo en Halen.
borren: Obbicht, Guttecoven en Lutterade.
verborren: Ell en Einighausen.

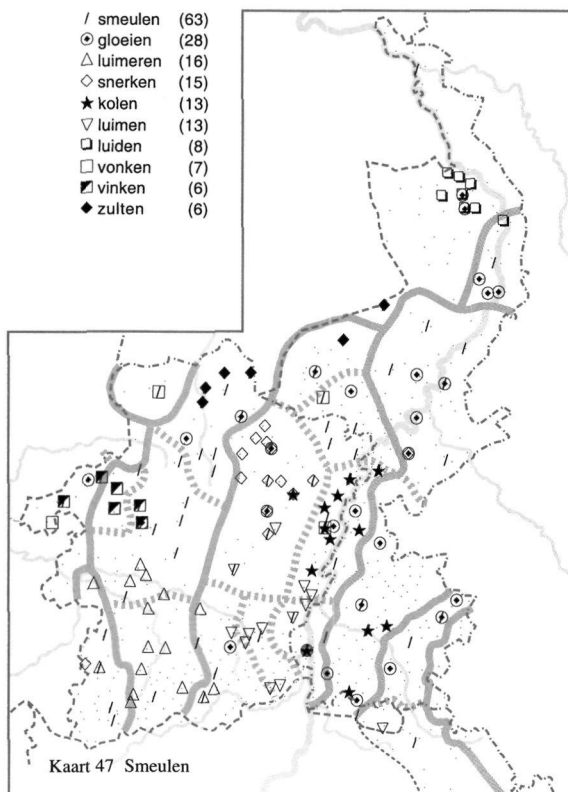
aanborren: Helden/Everlo en Tungalroy.
branden (*brannen*): Meerssen, Gruitrode, Zonhoven en Hoepertingen.
verbranden (ook *verbannen, verbrannen*): Schimmert, Neeritter, Meeuwen, Opplabbeek, As, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk en Leopoldsburg.
licht verbranden: Noorbeek en Terlinden.
aanbranden: Nunhem, Sittard, Schimmert, Hoeselt, Nieuwerkerken en Velden.
blakeren: Ophoven en Montfort.
brennen: Schinnen.
verbrennen: Voerendaal, Waubach, Gulpen en Noorbeek.
russen (ook *rusten*): freq. Lonerlds.; ook in Bilzen, Martenslinde,

Beverst, Riksingen en Koninksem.
roosteren: Posterholt.
schrijnen: Beverlo, Houthalen en Sint-Truiden.
schrouwen: Lozen.
smoren: Opglabbeek.
snappen: Gronsveld, Eigenbilzen, Vliermaal, Kermt en Kuringen.

kissen: Hasselt.
verkolen: Guttecoven.
verroesten (ook *verruuze*): Sint-Truiden en Mielen-boven-Aalst.
aanbraden: Rekem.
verzengen: Veulen en Bilzen.
zengen: Schaesberg.

SMEULEN

/ smeulen	(63)
⊙ gloeien	(28)
△ luimeren	(16)
◇ snerken	(15)
★ kolen	(13)
▽ luimen	(13)
□ luiden	(8)
□ vonken	(7)
▣ vinken	(6)
◆ zulten	(6)

N 07 (1961) (006 add.), N 79 (1979) (065), ZND 06 (1924) (077b), ZND 42 (1943) (031);

Beverlo Wb. (240), Bree Wb. (411), Echt Wb. (061), Genk Wb. (195), Gronsveld Wb. 2 (156), Hasselt Wb. (410), Maastricht Wb. (199, 392), Meerlo-Wanssum Wb. (188), Meeswijk Wl. (335), Sint-Truiden Wb. (165), Tongeren Wb. (320), Valkenburg Wb. (096), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (582).

Zacht en langzaam branden, zonder vlammen.

smeulen: freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr. Maaslds., Dommellds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Montzen, Schimmert, Valkenburg, Amby, Weert, Lanaken, Maastricht,

Mopertingen, Wintershoven, Riksingen, Koninksem, Gutshoven, Leopoldsburg, Oostham, Tessenderlo, Lommel, Velden, Gennep en Meijel.

luimen: freq. Bilzerlds.; ook in Remersdaal, Niel-bij-As, Genk, Opgrimbie, Rekem, Lanaken en Neerharen.

luimeren: freq. Demerkemp. en

Lonerlds.; ook in Diepenbeek, Tongeren, Koninksem, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.
sluimeren: Alken, Sint-Truiden en Montzen.
slapen: Montzen.
gloeien: verspr. Oostlb.; ook in Waubach, Schaesberg, Gulpen, Weert, Ell, Bree, Opglabbeek, Stokkem, Buchten, Maastricht, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Heusden, Kwaadmechelen, Blerick, Boekend, Venlo, Meerlo en Tienray.
kolen: freq. Centr.Maaslds.; ook in Valkenburg, Klimmen, Mheer, Opoeteren en Maastricht.
ameren: Montzen, Sittard, Noorbeek, Terlinden en Opglabbeek.
luiden (*luien*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Arcen.
moetselen: Zichen-Zussen-Bolder.
motteren: Remersdaal en Montzen.
blaken: Gronsveld.
branden: Sint-Truiden, Heers en Guigoven.
broeien: Halen en Kanne.
dampen: Sint-Truiden.
knetteren: Hasselt.

smokken: Peer en Helchteren.
smoren: Hulst/Konijnsberg en Zepperen.
snerken (ook *snirken*, *snurken*): freq. Maaskemp.; ook in Montfort, Maastricht en Wilderen.
loeren: Jeuk.
lonken: Mechelen-aan-de-Maas.
schrillen: Bree.
viesten: Nederweert.
vinken: Koersel, Heusden, Beverlo, Beringen, Oostham en Tessenderlo.
vonken (ook *vunken*): Tungalroy, Lanklaar, Heusden, Beverlo, Beringen, Engsbergs en Lommel.
vunzen: Kwaadmechelen en Meeuwen.
zilsteren: Zonhoven.
zilteren: Peer.
zulteren (*zulderen*): Eksel.
zulten: freq. Dommellds.; ook in Ospel en Meijel.
zwellen: Neeroeteren.

De volgende opgave is een omschrijving:
er is vuur onder de as: Loksbergen.

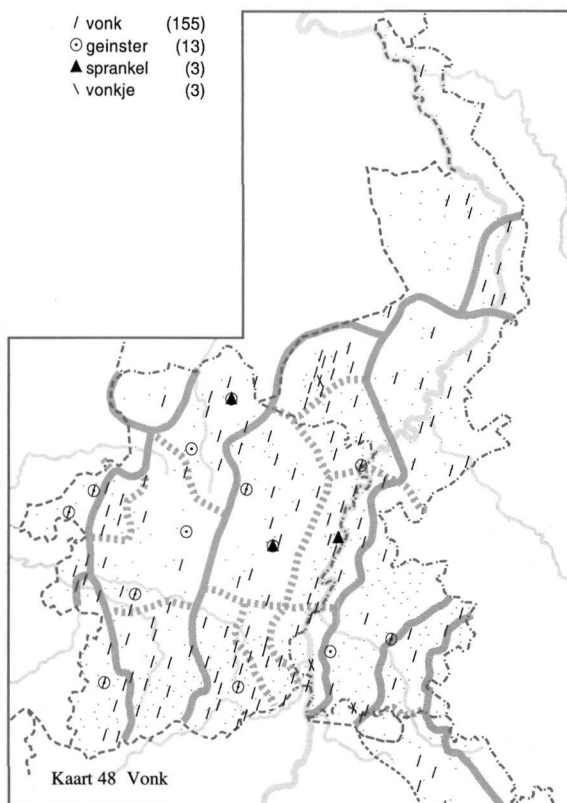
VONK

Brandend of gloeiend deeltje dat uit het vuur springt.
vonk (ook *vink*, *vunk*): alg. in Belg. en Nl. Limb.
vonkje (*vonkske*): Weert, Maastricht en Mheer.
geinster (ook *genster*, *ginster*, *goenster*): Amby, Klimmen, Ophoven, Meeuwen, As, 's-Herenelderen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Kermt, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Tessenderlo.
glinster: Sint-Martens-Voeren.
sprankel: Sint-Huibrechts-Lille, As en Stokkem.
sprinkel: Sittard.

spronkel: Opglabbeek.
spetter: Maastricht.
stuk: Lommel en Neerglabbeek.
amer: Noorbeek en Terlinden.

/ vonk	(155)
⊙ geinster	(13)
▲ sprankel	(3)
\ vonkje	(3)

N 79 (1979) (054), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (073); Beverlo Wb. (085, 291), Eupen Wb. (044), Gronsveld Wb. 2 (194), Hamont Wl. (522), Hasselt Wb. (506), Maastricht Wb. (477), Meeswijk Wl. (716), Meeuwen Wl. (230), Roermond Wb. (311), Tongeren Wb. (655), Venlo Wb. (279), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (534).

VLAM

N 79 (1979) (055), ZND m (Houben, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Eupen Wb. (041), Gennep Wb. (198), Hasselt Wb. (500), Heerlen Wb. 1 (068), Kerkrade Wb. 2 (267), Lommel Wl. (377), Maastricht Wb. (472), Meeuwen Wl. (229), Tongeren Wb. (649), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (528); Bettens, A. (1954) (066).

Vuur tong.

vlam: freq. in Belg. en Nl. Lb.
laai: Montfort en Schimmert.

GLOED

N 79 (1979) (056); Meeuwen Wl. (105).

Hitte, warmte die van een brandend vuur uitstraalt.

gloed (ook *gloei*): Ubachsberg, Schimmert, Klimmen, Kinrooi, Ophoven, Obbicht, Guttecoven, Arcen en Meijel.

heet: Nunhem en Maastricht.

hits (ook *its*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en het zuiden van Centr. Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Sint-Truiden, Jeuk, Boekend, Venlo, Tienray en Meijel.

hitst: freq. Maaskemp.; ook in Ospel, Weert, Tungalroy, Stein, Eksel,

Kwaadmechelen en Oirlo.
hitte: Neeritter, Meeuwen,
 Neeroeteren, Obbicht, Neerharen,
 Jeuk en Gennep.

schijn: Gruitrode en Opglabbeek.
warmte (ook *warmde*): Herten (bij
 Roermond), Vlodrop, Klimmen,

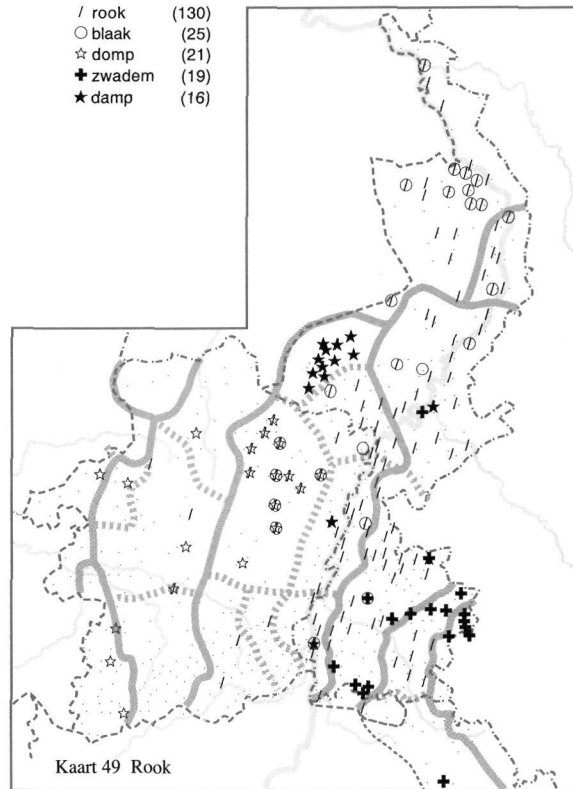
Noorbeek, Weert, Lanklaar,
 Maastricht, Houthalen, Nieuwer-
 kerken, Velden, Meerlo en Tienray.

De volgende opgave is een bijvoeglijk
 naamwoord:

gloeiend: Guttecoven.

ROOK

/ rook	(130)
○ blaak	(25)
☆ domp	(21)
✚ zwadem	(19)
★ damp	(16)

N 79 (1979) (057), SGV (1914)
 (030), ZND 33 (1940) (017 add.);
 Beverlo Wb. (224), Bree Wb. (116,
 376), Eupen Wb. (180), Genk Wb.
 (083), Gronsveld Wb. 2 (142),
 Hasselt Wb. (379), Heerlen Wb. 1
 (052), Heerlen Wb. 2 (199),
 Kerkrade Wb. 2 (242), Maastricht
 Wb. (060, 356), Meerlo-Wanssum
 Wb. (072, 240), Meeswijk Wl. (533),
 Meeuwen Wl. (185), Roermond Wb.
 (084, 248), Tongeren Wb. (490),
 Venlo Wb. (229), Weertlands Wb. 1
 (C 1, 004), Zonhoven Wb. (082);
 Beenen, P. (1973) (282), Mertens,
 A.M. (1885b).

Het zichtbare gasmengsel dat bij het
 verbranden van hout of kolen opstijgt.

rook: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het
 Ripuar., freq. Maaskemp.; ook in
 Sint-Martens-Voeren, Kinrooi,
 Lanklaar, Rekem, Neerharen,
 Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren,
 Achel, Sint-Huibrechts-Lille,
 Houthalen, Hasselt en
 Leopoldsburg.

blaak: freq. Maaskemp. en Kleverlds.;

ook in Heythuysen, Reuver,
 Nunhem, Schimmert, Tungelroy,
 Ophoven, Guttecoven, Maastricht,
 Arcen en Blerick.

damp: Weertlands Wb. 1; ook in
 Roermond, Schinveld, Lanklaar en
 Maastricht.

domp: freq. Maaskemp.; ook in
 Lanklaar, Eksel, Zonhoven,
 Hasselt, Beverlo, Nieuwerkerken,
 Sint-Truiden, Jeuk en
 Kwaadmechelen.

kwalm (ook *galm*): Heerlen,
Roermond, Montfort, Klimmen en
Maastricht.

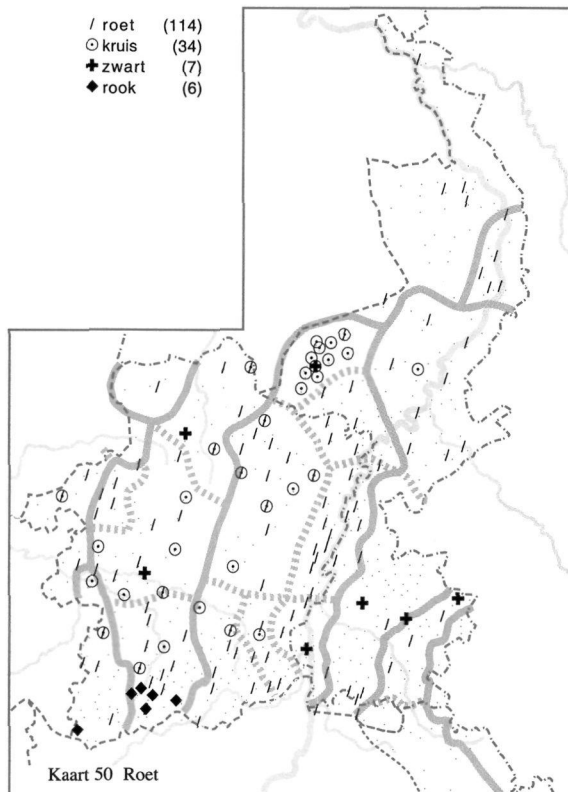
schijn: Gruitrode.

walm: Arcen.

zwadem (*zwaam, zwamme*): freq.
Ripuar., Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Eupen en
Herten (bij Roermond).

ROET

N 79 (1979) (052), ZND 36 (1941)
(066), ZND A2 (1940sq) (368);
Bree Wb. (375), Genk Wb. (302),
Hasselt Wb. (377), Meeswijk Wl.
(530), Tongeren Wb. (493),
Valkenburg Wb. (144), Venlo Wb.
(229), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C
1, 011), Zonhoven Wb. (253).

Het zwarte afzetsel, bijvoorbeeld in
schoorstenen of onder ketels, dat ont-
staat door de verbranding van hout en
andere brandstoffen.

De gegevens in de kaart omvatten
alleen de in dit lemma onder B opgeno-
men begrippen. Het betreft de antwoor-
den op de vragen naar 'rookzwart onder
een ketel' uit de vragenlijsten N 79 en
ZND 36 en vergelijkbare opgaven uit
een aantal monografische bronnen.

A. de volgende opgaven zijn algemene
benamingen voor rookzwart:

kruis: Zonhoven en Hasselt.

roet: Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.;
ook in Hoensbroek, Meeswijk,
Tongeren, Overpelt, Helchteren,
Paal, Kortessem, Mielen-boven-
Aalst en Venlo.

zoet: Overpelt en Hoensbroek.

B. de volgende opgaven zijn benamin-
gen voor rookzwart onder een ketel of
pan:

roet: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Trichterlds.,
Bilzerlds., Tongerlds.,
Demerkemp., Beringerlds.,
Lonerlds. en Zuidgeld.Lb., verspr.

Dommellds., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.
stofroet: Overpelt.
kruis: freq. Weertlds., Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Nunhem, Bilzen, Mopertingen, Diepenbeek, Hamont, Peer, Hoepertingen, Wellen, Herk-de-Stad, Nieuwerkerken en Tessenderlo.
gekruist: Beverst.
zwart (ook *zwat*): Voerendaal, Waubach, Schimmert, Weert,

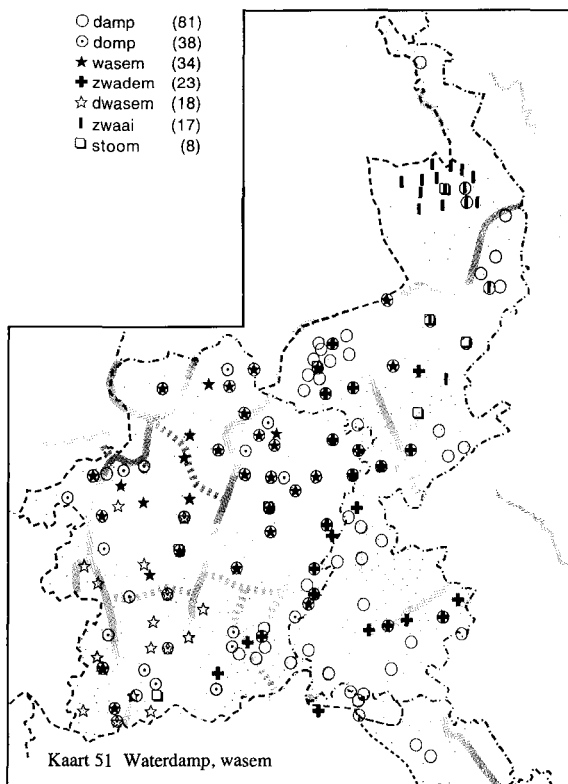
Maastricht, Eksel en Kuringen.
smeer: Sint-Truiden.
raam: Valkenburg.
blaak: Weert.
roes: Noorbeek.
roetenas: Sittard.
rook: freq. Lonerlds.; ook in Montenaken.
rooksel: Sint-Truiden.
smok: Linkhout en Genk.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

bekrozen: Beringen.
bekruist: Lommel.

WATERDAMP, WASEM

○ damp	(81)
⊙ domp	(38)
★ wasem	(34)
✚ zwadem	(23)
☆ dwasem	(18)
┆ zwaai	(17)
□ stoom	(8)

N 79 (1979) (058), ZND 33 (1940) (017);
 Beverlo Wb. (298), Bree Wb. (116), Echt Wb. (137), Genk Wb. (386), Gennep Wb. (040), Gronsveld Wb. 2 (032, 200), Hamont Wl. (081, 536), Lommel Wl. (035, 058), Maastricht Wb. (060), Meerlo-Wanssum Wb. (338), Meeswijk Wl. (785), Meeuwen Wl. (045, 051, 235), Roermond Wb. (320), Tongeren Wb. (099, 110, 707), Valkenburg Wb. (169), Venray Wb. (707), Weertlands Wb. 1 (C 1, 004, C 1, 015), Zonhoven Wb. (082, 548, 549);
 Janssen, A. (1949) (036).

Zichtbaar gasmengsel dat bij het koken van water opstijgt.
 Volgens een informant uit Kinrooi is

wasem dunner dan rook en slaat hij aan op de ruit.

waterdamp: Herten (bij Roermond), Opglabbeek, Vucht, Eigenbilzen, Hamont, Hasselt en Tessenderlo.

damp: freq. Geullds., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Dommellds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Gulpen, Maastricht, Neerharen, Vroenhoven, Tongeren, Rijkhoven, Hasselt, Kwaadmechelen, Oostham en Lommel.

domp: freq. Maaskemp., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Lanaken, Bilzen, Hoelselt, Tongeren, Achel, Kaulille, Peer, Heppen, Paal, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

gadem (*gaam, gaiem*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Gronsveld, Maastricht en Rosmeer.

gamp: Val-Meer.

stoom: Helden/Everlo, Reuver, Herten (bij Roermond), Weert, Opglabbeek, Zonhoven, Gutshoven en Oirlo.

walm: Zonhoven.

wasem (ook *wazem*): freq. Maaskemp., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Heythuysen, Weert, Kinrooi, Maaseik, Echt/ Gebroek, Neerharen, Beverlo, Paal, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Kwaadmechelen, Lommel en Meijel.

dwasem (ook *dasem*): freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Genk, Diepenbeek, Houthalen, Stokrooie, Hasselt, Beringen en Linkhout.

zwasem: Roermond, Maaseik en Tongeren.

zwadem (*zwaam, zwaiem*): freq. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Waubach, Schaesberg, Nunhem, Montfort, Valkenburg, Klimmen, Moelingen, Nederweert, Martenslinde, Mopertingen en Riksingen.

zwaai: freq. Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Swalmen en Blerick.

blaak: Gennep Wb.; ook in Lommel en Arcen.

DAMPEN

N 104 (2000) (009), ZND 33 (1940) (018); Eupen Wb. (031), Genk Wb. (386), Gronsveld Wb. 2 (200), Maastricht Wb. (060), Venray Wb. (707), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (549).

Damp van zich geven, gezegd van bijvoorbeeld een waterketel die op het vuur staat. Zie ook het lemma WATER-DAMP, WASEM.

dampen: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Haanrade, Nieuwenhagen, Waubach, Montzen, Lontzen, Eupen, Ospel, Weert, Haler, Maasbracht, Bocholt, Reppel, Gruitrode, Lanaken, Maastricht, Diepenbeek, Rijkhoven, Sint-

Huibrechts-Lille, Peer, Lummen, Alken, Sint-Truiden, Oostham, Blerick, Boekend, Venray en Castenray.

dampen: freq. Lonerlds.; ook in Genk, Achel, Kaulille, Koersel, Hasselt, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

dunsten: Hoensbroek.

gademen (*gaiemen*): Gronsveld.

kwalm: Vlodrop.

stomen: Roggel, Guttecoven, Venray en Maasbree.

zwaaien: Venray Wb.; ook in Venlo.

zwademen (*zwamen*): Nieuwenhagen, Waubach, Schaesberg, Heel, Nieuwstadt, Hoensbroek,

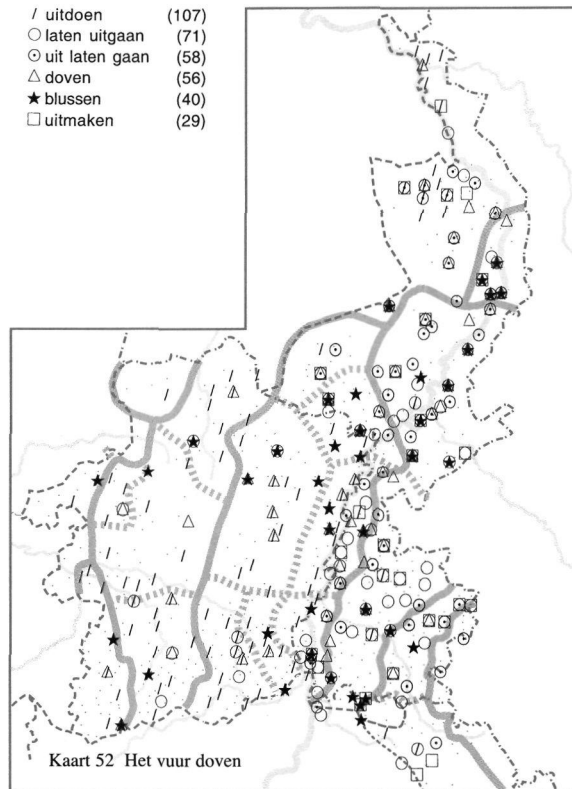
Nederweert, Weert, Maasbracht en
Maastricht.
zwasemen: Boukoul.

wasemen: Heel, Weert, Genk,
Maastricht en Zonhoven.
blaken: Sevenum.

HET VUUR DOVEN

/ uitdoen	(107)
○ laten uitgaan	(71)
⊙ uit laten gaan	(58)
△ doven	(56)
★ blussen	(40)
□ uitmaken	(29)

N 07 (1961) (006), N 79 (1979)
(059), ZND 31 (1939) (058);
Gennep Wb. (189, 190), Hasselt Wb.
(474), Maastricht Wb. (063),
Meeswijk Wl. (669), Sint-Truiden
Wb. (038), Tongeren Wb. (020),
Venray Wb. (586), Zonhoven Wb.
(494).

Het branden doen eindigen. Een hout- of kolenvuur kan gedoofd worden door het met behulp van bijvoorbeeld een pook uit elkaar te halen. Trefwoorden als **uitrakelen** en **uitragelen** verwijzen daarnaar. Door het open-trekken van het rooster in de kachel kan het branden eveneens beëindigd worden. Dit resultaat wordt ook bereikt door geen nieuwe brandstof meer op het vuur te gooien. Het vuur dooft dan langzaam uit. Trefwoorden als **laten uitgaan**, **kapot laten gaan** en **laten uitdoven** zijn daarop vooral van toepassing.

doven: freq. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Gulpen, Weert, Tungelroy, Neeritter, Grathem, Maastricht, Bunde, Rosmeer, Rijkhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Hasselt, Beringen, Wellen, Sint-Truiden en Jeuk.

uitdoven: Heerlerheide, Heythuysen, Herten (bij Roermond), Sittard, Maasbracht, Maastricht, Tongeren, Overpelt, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Venlo en Meijel.

uitdoen: freq. Kleverlds. en in Belg. Lb.; ook in Remersdaal, Montzen, Horn, Puth, Valkenburg, Boeket/Heisterstraat.

uitmaken: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Lontzen, Welkenraedt, Weert, Tungelroy, Buchten, Urmond, Maastricht, Heugem en Boekend.

blussen: freq. Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Ubachsberg, Sint-Martens-Voeren, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Rotem, Lanklaar, Guttecoven, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Eksel, Hoepertingen, Nieuwerkerken, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Meijel.

uitlessen: Welkenraedt.

smoren: Helden/Everlo.

versmoren: Mheer.

dempen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Schinveld en Maastricht.

het vuur afdekken: Gemmenich.

afdekken: Heerlen en Spekholzerheide.

omtrekken: freq. Tongerlds.; ook in Gelieren/Bret, Martenslinde, Kortessem, Borgloon, Herk-de-Stad en Lommel.

de rooster omtrekken: Maaseik.

omzetten: Sint-Huibrechts-Hern.

uitragelen: Opitter en Meeswijk.

uitrakelen: Kessenich.

uittrammelen: Spalbeek.

uitgooien: Bocholt.

uitblazen: Rekem.

uitdompen: Bilzen.

kapot laten gaan: Wijk.

laten uitgaan: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Kerkrade, Montzen, Henri-Chapelle, Nederweert, Weert, Stramproy, Bree, Bilzen, Hoeselt, 's-Heren-elderen, Eksel, Stevoort, Beringen, Gutshoven en Wellen.

uit laten gaan: freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Kelmis, Nederweert, Weert, Boshoven, Blerick, Boekend en Venlo.

laten gaan: Vroenhoven.

laten liggen: Heugem.

laten smeulen: Stein.

laten uitbrennen: Heerlen.

laten uitdoven: Valkenburg.

de ameren derin laten: Valkenburg.

De volgende opgaven worden onovergankelijk gebruikt:

uitgaan: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Tegelen, Roermond, Maasniel, Maasbracht, Wolder/Oud-Vroenhoven en Blerick.

uitkolen: Klimmen.

kolen: Klimmen.

uitluiden (uitluien): freq. in het noorden van het Kleverlds.

fluiten gaan: Kerkrade.

heemwaarts gaan (hieves gaan): Klimmen.

hemelen: Kerkrade.

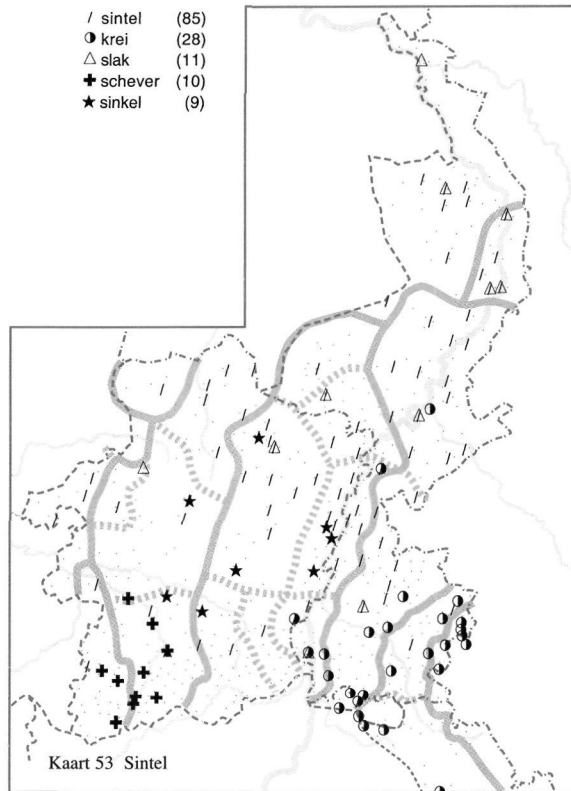
op haar klitsen zijn: Wolder/Oud-Vroenhoven.

SINTEL

Geheel of halfuitgebrand samengesmolten stuk steenkool. De nog brandbare kolenresten werden vaak met behulp van de aszeef uitgezeefd. Zie voor het trefwoord **krei** ook RhWb (IV), kol. 1451, s.v. *Kreie*,

'Kohlenschlacke, die Kruste, die das *Gedecks* (Gris) im Ofen bildet, ausgebrannte Kohle' en voor het trefwoord **sinkel** RhWb (VIII), kol. 158, s.v. *Sinkel*, 'Kohlenschlacke'.

/ sintel	(85)
⊙ krei	(28)
△ slak	(11)
⊕ schever	(10)
★ sinkel	(9)

N 79 (1979) (064), N 104 (2000) (013, 014 add.), SGV (1914) (add.), ZND 42 (1943) (033, 034), ZND m (Welter);
 Echt Wb. (071, 136), Eupen Wb. (096), Genk Wb. (178), Gronsveld Wb. 2 (009), Hamont Wl. (426), Hasselt Wb. (213, 403), Kerkrade Wb. 2 (151, 152), Maastricht Wb. (015, 209, 210), Meeswijk Wl. (769), Roermond Wb. (148), Sint-Truiden Wb. (207, 210), Sittard Wb. (197, 504), Valkenburg Wb. (107), Venlo Wb. (239);
 Bisschops, M. (1994) (021), Janssen, A. (1949) (035).

sintel (ook *singel, sinsel, sintsel, sun-tel, zeisel, zinsel, zintel, zunsel*): freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Weert, Lanaken, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Wintershoven, Helchteren, Houthalen, Hasselt, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Herk-de-Stad, Wilderen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Engsborg, Hulst/Konijnsberg en Lommel.

kolensintel (*kolenzintel*): Neeroeteren.
sinter (ook *zinder*): Opplabbeek en Wintershoven.

sinkel (ook *zeinkel, zinkel*): Reppel, Genk, Lanklaar, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Helchteren, Hasselt, Wellen en Sevenum.

krei: freq. Ripuar., Geullds. en

Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Schaesberg, Gulpen, Roermond, Echt/Gebroek en Lanaken, Maastricht.

kreit: Sittard.

schever (ook *schefer, schiefer, schiever*): freq. Lonerlds.; ook in Stevoort, Sint-Truiden, Brustem en Jeuk.

schevel: Velm.

slak (ook *slek*): Herten (bij Roermond), Schimmert, Tungalroy, Bree, Maastricht, Leopoldsburg, Arcen, Blerick, Venlo, Gennep en Oirlo.

steen: Bocholt, Meeuwen, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Heusden en Heers.

kamaai: Jeuk.

assenklont: Neerpelt.

asserade (*asseraai*): Rekem en Maastricht.

as: Neerpelt, Tungalroy en Meeuwen.

assen: Kaulille, Reppel en Ulbeek.
gruis: Hamont.
kattenkop: Hasselt.
oudding: Vlodrop.
oud: Hasselt.
klot oud: Stokrooie.
klotten (*klut*): Rijkel.
kluit: Schaesberg.
koek: As, Hamont, Peer, Hechtel en Zonhoven.
kras: Eksel.

krauw: Maastricht.
krauwsel: Overpelt.
kres: Zichen-Zussen-Bolder.
kreuts: Eupen.
krik: Genk, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt, Nieuwerkerken en Jeuk.
krikkelskool: Kerkrade Wb. 2.
amer: Genk en Gronsveld.
amert: Neerpelt en Overpelt.

AS VAN HET VUUR

N 104 (2000) (013), ZND 42 (1943) (034 add.); Eupen Wb. (003, 037), Genk Wb. (044), Gronsveld Wb. 2 (009), Heerlen Wb. 2 (135), Kerkrade Wb. 2 (050, 089, 142), Maastricht Wb. (015), Roermond Wb. (015), Stokkem Wb. (024), Tongeren Wb. (014), Valkenburg Wb. (100), Weertlands Wb. 1 (C 1, 001, C 1, 002), Zonhoven Wb. (025); Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (035), Roukens, W. (1937) (add.), Veldeke 35 (1960) (020).

Het overblijfsel van verbrande kolen of hout.

De trefwoorden **fommendrek** en **kluitendrek** werden in Kerkrade e.o. gebruikt voor de asresten van *kluiten*, uit leem en kolengruis bestaande klompen, die als brandstof werden toegepast. Zie ook het lemma KLUIT.

as: Eupen, Roermond, Nuth/Aalbeek, Maastricht, Mopertingen, Koninksem, Zonhoven en Hasselt.
assen: Weertlands Wb. 1; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Eupen, Sittard, Klimmen, 's-Gravenvoeren, Genk, Tongeren en Maasbree.

ovenassen: Margraten.

asserade (*asseraai*): Maastricht en Gronsveld.

oudding (ook *ouddink*): Kerkrade Wb. 2; ook in Krawinkel en Stokkem.

ouddingdrek (*ouddinkdrek*): Stokkem.

kluitendrek: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen en Valkenburg.

fommendrek: Kerkrade Wb. 2.

UIT DE AS GEZEEFDE KOLEN

N 104 (2000) (013), ZND 42 (1943) (033); Echt Wb. (023), Kerkrade Wb. 2 (214), Meeswijk Wl. (465), Sittard Wb. (026).

Uit de sintels en as gezeefde, nog brandbare kolen. De nog brandbare kolenresten werden vaak met behulp van de aszeef uitgezeefd. Zij werden soms gebruikt voor het vervaardigen van **kluiten**. Zie ook dat lemma. Volgens het Sittard Wb. (pag. 111) werden deze stukjes steenkool ook wel met water besprenkeld en op het bran-

dende kolenvuur gelegd, om het vuur te temperen en zodoende de kachel nog een poosje brandend te houden, zodat het lastige aanmaken vroeg in de morgen voorkomen kon worden.

ameren: Schaesberg, Roggel, Heel, Posterholt, Doenrade, Schimmert, Guttecoven en Eijsden.

ge-amer: Hoensbroek.

kolengries: Neeroeteren.

gruis: Hamont en Maaseik.

kruiskool: Peer.

houtschool: Ospel en Houthalen.

kluiten: Kerkrade.

kooltjes (ook *koolkes*): Tegelen, Hoensbroek, Valkenburg, Achel, Koersel, Heusden, Houthalen, Beringen, Velm, Engsborgs, Hulst/Konijnsberg en Venlo.

oudding (*ouddink*): alg. Centr. Maaslds., freq. Maaskemp.; ook in Kerkrade, Melick, Sittard, Mheer,

Maasbracht, Lanaken en Waltwilder.

ouddingsdrek (*ouddinksdrek*): Meeswijk.

oude kolen: Peer.

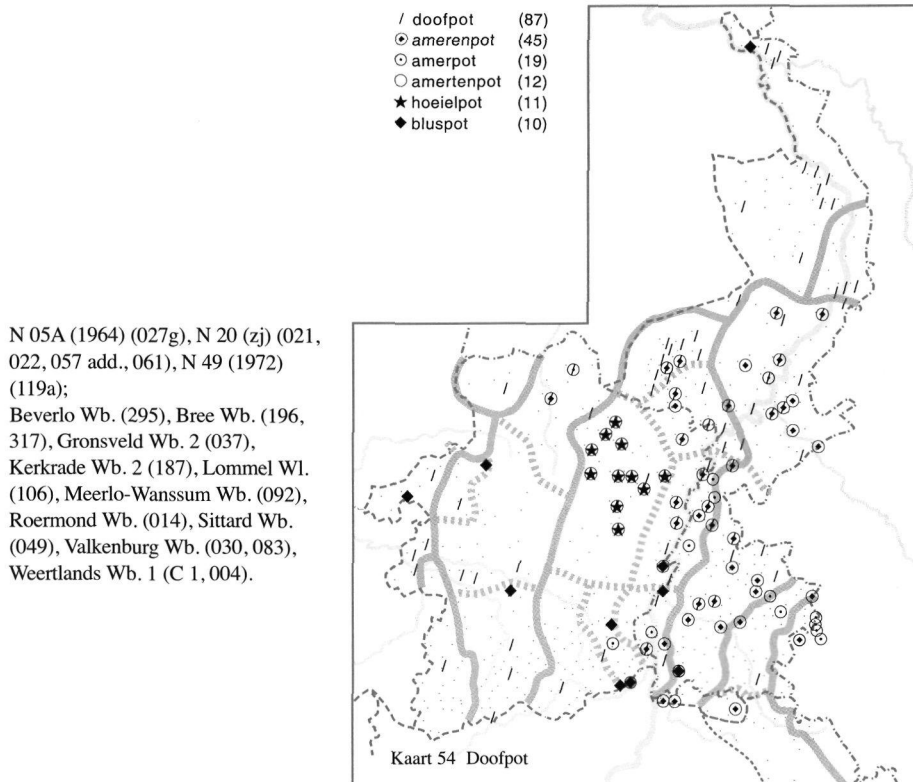
ringelskolen: Kerkrade Wb. 2.

spikkolen: Gelinden, Gutshoven, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

gezifts: Remersdaal.

uitraapsel: Wintershoven.

DOOFPOT

De koperen, ijzeren of aardewerken pot waarin men houtschool of kolen laat afkoelen.

De **gris**pot uit Lommel en de **hoeielpot** en **amertenpot** uit Bree e.o. werden ook als voetenwarmer gebruikt.

amelpot (*hamelpot*): Overpelt.

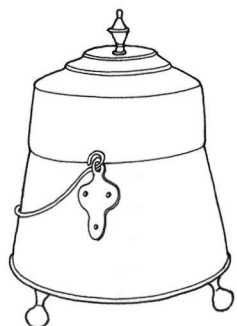
amerbus: Waubach.

ameremmer: Roermond.

amerenbak: Lanklaar.

amerenketel: freq. in het zuiden van het Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz.

amerenpot (ook *amberenpot*): freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Spekholzerheide, Ransdaal, Waubach, Teuven, Weert, Leuken, Bree, Opglabbeek, Wolder/Oud-

Vroenhoven, Wijk, Eijsden en Overpelt.

amerenstoof: Heythuysen.

amerentob: Eygelshoven.

amerpot: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlerheide, Heerlen, Haelen, Gronsveld, Weert, Neeritter, Roosteren, Holtum, Urmond, Caberg, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder en Achel.

amerspot: Hoensbroek en Mechelen.

amerketel: Buchten en Oirsbeek.

amerkot: Rosmeer.

amertenbak: Maaseik.

amertenketel: Bree.

amertenpot: Bree Wb.; ook in Kinrooi.

amertrom: Eijsden en Oost-Maarland.

amertspot: Bree.

assenbak: Gelieren/Bret.

assendemper: Bree.

assenketel: Tongeren.

assenkuip: Diepenbeek.

assenpot: Leunen en Millen.

blusketel: verspr. Zuid.Oostlb.

bluspot: Gronsveld, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Eigenbilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder,

Hasselt, Leopoldsburg, Tessenderlo en Middelaar.

doofketel: Vliermaal.

doofpot: freq. in Nl. Lb. m.u.v. het zuid-oosten, in Belg. Lb. freq. langs de Maas, verspr. in de rest van de provincie.

duiveltje (*duivelke*): Tegelen.

grauwpot: Beringen.

grispot: Eksel, Beverlo, Paal, Kwaadmechelen en Lommel.

grolpot: Beringen.

hoelipot (ook *hoegelpot*): freq. Maaskemp.

hoeierpot: Valkenburg.

vuurpot: Lummen.

houtschoolketel: Paal.

klein vuurtje: Beverlo.

kolenbak: Riksingen.

koolbak: Beverst.

koolpot: Halen.

krikkelskolenpot: Mechelen.

krikkenpot (ook *kroekenpot*):

Tongeren, Hasselt, Wellen en Borlo.

ragelpot: Linkhout.

rommelpot: Beringen.

smoorpot: Heerlen, Roermond, Nuth/Aalbeek, Roosteren, Kermt en Boekend.

snupperpot: Kerensheide.

stoof: Rothem.

stoofbak: Riksingen.

stoofje: Kerkrade.

test: Sint-Pieter.

tondeldoos: Neerpelt.

tondelpot (*tintelpot*, *toetelpot*):

Neerpelt en Hechtel.

trommel: Teuven.

STOOF, VOETENWARMER

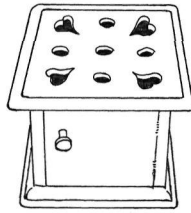
N 05A (1964) (027g add.), SGV (1914) (036), ZND 02 (1923) (022 add.);

Genk Wb. (136), Heerlen Wb. 2 (210), Lommel Wl. (106), Maastricht Wb. (143, 412), Meerlo-Wanssum Wb. (279), Meeswijk Wl. (594), Roermond Wb. (282), Sittard Wb. (138, 406), Tungelroy Wb. (106), Venray Wb. (537, 539), Zonhoven Wb. (157, 454); Mertens, A.M. (1885a), Veldeke 38 (1963) (038).

Kastje met gaten in het bovenstuk, geschikt om er een test of vuurpotje in te plaatsen, als voetsteun en als voetverwarmer.

De test, een aarden potje met oor, waarin een kooltjesvuur kon worden gemaakt, werd in Meerlo-Wanssum

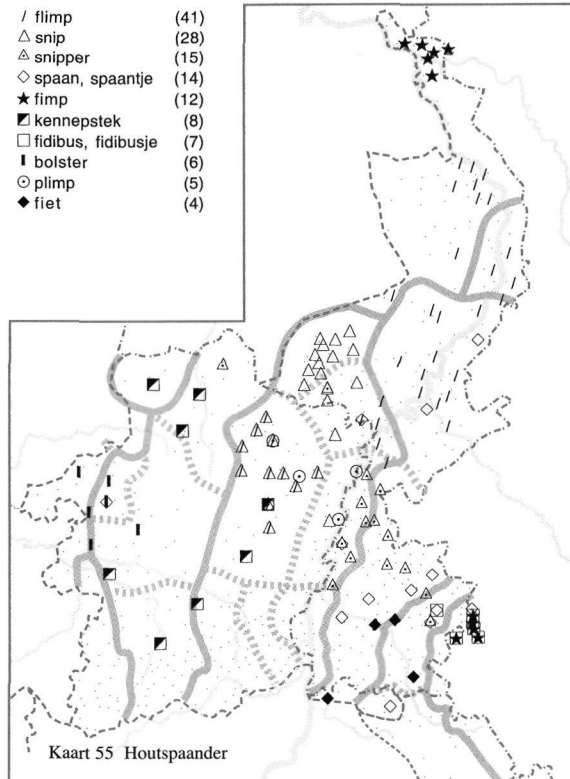
e.o. **test**, in Brunssum **vuurpotje** en in Tungelroy **kellentje** (*kelke*) of **amerenpot** genoemd.

stoof: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simplveld, Weert, Maastricht, Borgharen, Limmel, Eksel, Halen, Lottum,

Blerick en Venlo.
stoofje: Schinveld.
lolstoof: Nederweert en Tungelroy.
voetenstoof: Obbicht.
vuurstoof: Kessel en Buggenum.
hoeierketel: Genk.
hoeierpot: Sittard, Genk, Maastricht en Zonhoven.
hoeierpotje: Heerlen.
houille-pot: As.
huiverpot: Belfeld, Tungelroy en Buggenum.
amerenpot: Schimmert.
stoofpot: Zonhoven.
ragelpot: Boekt/Heikant.
spijpot: Meeswijk.
gris: Lommel.

HOUTSPAANDER

/ flimp	(41)
△ snip	(28)
△ snipper	(15)
◇ spaan, spaantje	(14)
★ fimp	(12)
■ kennepstek	(8)
□ fidibus, fidibusje	(7)
! bolster	(6)
○ plimp	(5)
◆ fiet	(4)

N 05A (1964) (027g), N 20 (zj) (021, N 20 (zj) (056);
 Bree Wb. (142, 410), Echt Wb. (044), Gennep Wb. (062), Gronsveld Wb. 2 (160), Kerkrade Wb. 2 (086, 087), Meerlo-Wanssum Wb. (110), Meeswijk Wl. (602), Sittard Wb. (382), Stokkem Wb. (087), Tegelen Wb. (083), Tungelroy Wb. (105, 110), Valkenburg Wb. (055, 058), Venlo Wb. (126, 278), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013);
 Kats, J. (1939), Veldeke 07 (1932) (285), Vossen, A.F. (1966-68), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Houten spaantje waarmee men vuur neemt uit de kachel of de haard, bijvoorbeeld om een pijp aan te steken.

Als houtsoorten worden door de informanten wilgen- en berkenhout genoemd.

Verschillende zegslieden merkten op dat ook hennepstokjes en riet voor dit doel gebruikt konden worden. Deze opgaven zijn aan het eind aan het lemma geplaatst.

fidibus (ook *fielpeoes*): freq. Ripuar.
fidibusje: Heerlen.
fiet: Mechelen, Valkenburg, Klimmen en Mesch.
fietesstekje: Amstenrade.
flik: Oplabbeek.
vlim: Venlo.
fimp (ook *femp*, *vimp*): freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2.
fimp (ook *flump*, *vlimp*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Valkenburg en Echt/Gebroek.
flimpenstek (*flumpenstek*): Echt/Gebroek.
fok: Gronsveld.
pijpenhengst: Bocholt.
pijpenstaan: Kinrooi.
plimp (ook *plump*): Bree, Waterloos, Oplabbeek, Maaseik en Stokkem.
serviesje (*servieske*): Tungelroy en Roermond.
slinster: Hoeselt.
snip (ook *snup*): freq. Weertlds., Horns en Maaskemp.; ook in Lanklaar.
snipper (ook *snupper*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlerheide, Welten, Tungelroy en Achel.
snipperspaan (*snpperspaan*): Ulestraten.
snipperstek: Sittard.
vuurspaan: Hoensbroek.

vuurspaantje: Heerlen.
spaan: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Teuven, Reuver, Herten (bij Roermond), Neeritter en Urmond.
spaanje (ook *spaanke*): Beringen, Brunssum en Eygelshoven.
spandeltje (*spengelke*): Maasbracht.
spander: Wellen.
spandertje (*spanderke*): Rotem.
spijtje (*spijke*): Mechelen-aan-de-Maas.
spik: Rosmeer.
splins: Lanklaar, Stokkem en Meeswijk.
splints: Obbicht.
vinkelhout: Bree.
stekje (*stekske*): Opheers.
wissenstekje (*wissenstekske*): Borgloon.
vuurstekje: Heerlen.
hennepstek: Bocholt en Kermt.
kempstek: Halen.
kempstekje: Halen.
kennepstek: Oplabbeek, Gelieren/Bret, Diepenbeek, Overpelt, Eksel, Spalbeek, Wellen en Lommel.
kennepstekje: Hasselt.
kennepstok: Genk.
bolster: Boekt/Heikant, Lummen, Beverlo, Paal, Beringen en Kwaadmechelen.
vlies: Baarlo.
vasstek: Hasselt.
riet: Sint-Truiden.
rietje (*rieteke*): Hasselt.
rietstek: Wintershoven.
rietstekje (*rietstekske*): Borgloon.

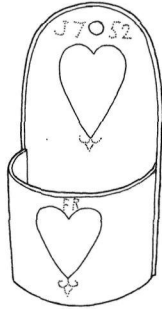
SPAANDERHOUDER, SPAANDERBUS

N 20 (zj) (021, 056 add., 057 add.);
 Echt Wb. (044), Meerlo-Wanssum Wb. (110), Sittard Wb. (382), Tegelen Wb. (083), Tungelroy Wb. (105), Valkenburg Wb. (055), Venray Wb. (158), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013).

Houten of koperen bakje of oude

klomp bij de haard of het fornuis waarin de houtspaanders worden bewaard. Zie ook het lemma HOUT-SPAANDER.

De trefwoorden **snippenbakje**, **snippenplankje** en **snippenbankje** zijn

benamingen voor een soort rekje van 15 cm breed en 30 cm hoog, met 2 verticale touwen waar de houtspaan-
ders achter worden gestoken.

fietendoos: Valkenburg.

flimpendoos (*flumpendoos*): Echt/
Gebroek.

flimpenbak (*flumpenbak*): Echt/
Gebroek.

flimpenbakje: Tegelen.

flimpenbus (ook *flumpenbus*):
Meerlo-Wanssum Wb.; ook in
Echt/Gebroek.

snipperbus (*snupperbus*): Sittard.

snipperbusje (*snupperbuske*):
Tungelroy.

flimperbus: Venray Wb.

flimpenpot (*flumpenpot*): Grathem en
Echt/Gebroek.

flimppot: Bree.

flimpenrekje (ook *flimpenrekske*):
Meijel, Tegelen en Echt/Gebroek.

snippenbakje (*snuppenbakske*):
Weertlands Wb. 1.

snippenbankje (*snuppenbankske*):
Weertlands Wb. 1.

snippenplankje (*snuppenplankske*):
Weertlands Wb. 1.

snipperplankje (*snupperplankske*):
Tungelroy.

8 Het maken van vuur

TONDELDOOS

N 20 (zj) (057);

Echt Wb. (119), Maastricht Wb. (020, 429), Meerlo-Wanssum Wb. (292), Sittard Wb. (029, 429), Tongeren Wb. (081), Valkenburg Wb. (015), Venray Wb. (568), Zonhoven Wb. (027, 213).

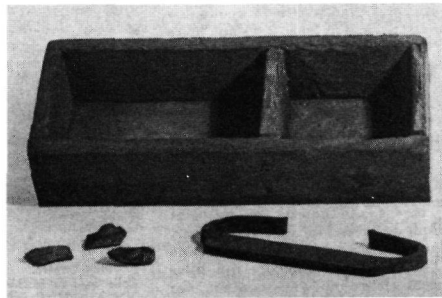
Langwerpige, houten doos, verdeeld in twee vakken, één voor de vuursteen en de stalen slagpen en de ander voor het tondel. De tondeldoos werd vroeger gebruikt om vuur te maken. Met behulp van een stalen pen sloeg men op de vuursteen tot er vonken afkwamen. De vonken werden opgevangen met het tondel, een brandbaar materiaal, bijvoorbeeld gedroogde zwam, hennep of linnen.

De **banstschotel** bestond volgens het Tongeren Wb. (pag. 81) uit een tinnen schaal, een vuursteen en een stalen staafje, waarmee men vonken uit de steen ketste evenals een flokje zwam (amadou) om het vuur op te vangen.

tondeldoos (ook *tinteldoos*, *tonnel-doos*, *tonteldoos*): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Mechelen, Bocholt, Maastricht, Sint-Pieter, Hoeselt, Kaulille, Peer, Lummen, Hasselt, Beringen, Wellen, Borgloon en Velden.

tondelpot (ook *tintelpot*, *tontelpot*): Panningen, Heythuysen, Maasniel, Ospel, Leuken, Stramproy, Tungalroy, Kinrooi, Bree, Achel, Overpelt en Meijel.

banstschotel (ook *baanschotel*, *baant-*

Tondeldoos met vuurstenen (links) en vuurslag

schotel, *bointschottel*): Valkenburg, Klimmen, Sittard, Maastricht en Tongeren.

banstpot: Zonhoven.

fompot: Kwaadmechelen.

briquet (fr.): Niel-bij-St.-Truiden.

stekkencartouche (*stekkenkerdoes*): Lanklaar.

zwamdoos: Gronsveld en Mechelen.

zwegeldoos: Sittard.

smeuldoos: Stokkem.

snipperdoos: Puth.

carbure-doos: Borgloon.

ketser: Beringen.

ketsgetuig: Zonhoven.

ketsstaal: Panningen.

ketssteen: Lommel.

tidibus: Eygelshoven.

tondel: Tegelen en Weert.

vuurketser: Opglabbeek, Opheers en Zichen-Zussen-Bolder.

vuurslag: Beringen, Hoensbroek en Eijsden.

TONDEL

N 20 (zj) (058a, 058c add., 058d add.);
Maastricht Wb. (523), Tongeren Wb. (081, 704).

Het brandbare materiaal dat zich in de tondeldoos bevindt. Vaak werden daarvoor gedroogde zwammen gebruikt. Uit de antwoorden van de respondenten blijkt echter, dat ook andere materialen mogelijk waren zoals spaanders van hout, hennep, lont, zwavel, linnen of andere stoffen en vilt.

tondel: Herten (bij Roermond), Ell, Grathem en Velden.

zwam (ook *zwamp*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Tegelen, Panningen, Roermond, Kinrooi, Thorn, Maasbracht, Urmond, Maastricht, Tongeren, Opheers, Lommel en Velden.

zwammen: Swalmen, Oirsbeek en

Schimmert.

banst (*boint*): Tongeren.

banststekken (*baanstekken*): Hasselt.

plimpen (*plumpen*): Maaseik.

hout: Echt/Gebroek.

hennep: Hasselt.

werk: Bree.

lont: Tegelen, Neeritter en Maasniel.

wiek: Beringen en Wellen.

poeder (*poeier*): Rosmeer.

polfer: Eijsden.

solfer: Lanklaar en Sint-Pieter.

carbure (**fr.**): Genk en Borgloon.

zwegel: Sittard.

lijnen: Overpelt.

todden: Weert.

turks leer: Meijel.

verbrandsvodden: Kwaadmechelen.

vilt: Melick.

kets: Wellen.

vonkelgerei (*vunkelgerei*): Puth.

VUURSLAG

N 20 (zj) (058b);
Maastricht Wb. (487).

Het stuk staal waarmee vonken uit een vuursteen geslagen worden. De vuurslag bevindt zich in de tondeldoos.

vuurslag: freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Mechelen, Bree, Maastricht, Velden, Middelaar en Sevenum.

vonkelslag: Puth.

vuurslager: Kaulille en Bocholt.

vuurketser: Kwaadmechelen, Overpelt en Kinrooi.

ketserd: Weert.

slaghoedje: Heythuysen.

slagpin: Beringen.

slagpinnetje: Tegelen.

pin: Achel.

ketsstaal: Panningen en Hasselt.

tondelstaal: Swalmen.

vuurstaal: Mechelen.

staal, (de/het) -: Hoensbroek, Klimmen, Schimmert, Ell en Heythuysen.

ijzeren pijpje: Borgloon.

VUURSTEEN

N 20 (zj) (057, 058a add., 058b add., 058c, 058d add.);
Echt Wb. (064, 129), Meeswijk Wl. (730).

Steen die vonken afgeeft als men er met een stuk metaal of met een andere vuursteen tegen slaat. De vuursteen bevindt zich in de tondeldoos.

vuursteen: freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Heerlerheide, Heerlen, Mechelen, Weert, Bocholt, Sint-Pieter, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Achel, Kaulille, Beverlo, Wellen en Velden.
vuursteentje: Meijel, Overpelt en

Neeritter.

ketssteen: freq. Noord.Oostlb.; ook in Leuken, Ell, Grathem, Stevensweert, Echt/Gebroek, Buchten, Obbicht, Hasselt en Lommel.

ketssteentje (*ketssteenke*): Tegelen en Neeritter.

steentje (*steenke*): Niel-bij-St.-Truiden.

carbure-steen: Borgloon.

steen: Hoensbroek.

vuurkei: Kwaadmechelen.

kei: Bree.

vuurketser: Bree, Stokkem, Zichen-Zussen-Bolder en Boekt/Heikant.

vuurslag: Beringen.

KETSGEREEDSCHAP

N 20 (zj) (058c add., 058d);
Echt Wb. (129).

De benaming voor het geheel van vuurslag en vuursteen samen. Het ketsgereedschap bevindt zich samen met het tondel in de tondeldoos.

ketsgetuig: freq. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Mechelen, Bocholt, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Achel, Overpelt, Kaulille, Hasselt, Kwaadmechelen, Velden, Meijel en Sevenum.

knetsgetuig: Tungelroy.

helsgetuig: Rotem.

ketstuig: Weert.

vuurtuig: Hoensbroek.

ketsgerei: Roermond, Maasniel, Melick, Ulestraten, Venlo en Middelaar.

ketsgeschie: Baarlo en Swalmen.

ketsstaal: Lommel.

vuurketser: Bree en Thorn.

ketser: Kinrooi, Val-Meer, Beringen, Niel-bij-St.-Truiden en Oirlo.

zünder (*du.*): Bleijerheide.

vuurslag: Echt/Gebroek.

ZWAVELSTOK

N 20 (zj) (055, 056 add.);
Eupen Wb. (181), Maastricht Wb. (524), Roermond Wb. (271), Sittard Wb. (412, 413), Tongeren Wb. (464).

Stokje waarvan het uiteinde in zwavel gedoopt was en dat diende om er iets mee aan te steken. Het zwavelstokje

was de voorloper van de lucifer. Zie ook dat lemma.
Volgens het Tongeren Wb. (pag. 253) werden zwavelstokjes vroeger gemaakt van geschilde hennepstokjes.

solferstekje (*solferstekeske*): Heerlen, Teuven, Puth, Ulestraten,

- Klimmen, Tungalroy, Bocholt, Bree, Waterloos, Lanklaar, Neerharen, Eijdsden, Oost-Maarland, Diepenbeek, Hoeselt, Overpelt, Kaulille, Peer, Eksel, Lummen, Hasselt, Beverlo, Paal, Opheers, Wellen, Borgloon, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem en Halen.
- solferstek:** Roermond, Schimmert, Roosteren, Guttecoven, Maastricht en Wellen.
- solferstokje** (*solferstokske*): Hoepertingen.
- solfer:** Bleijerheide.
- zwavelstek:** verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Buchten, Heugem, Zolder, Kermt en Meijel.
- zwavelstekje** (*zwavelstekske*): Venlo, Bocholt en Lanklaar.
- zwavelstokje** (*zwavelstokske*): Middelaar.
- zwavelkje** (*zwavelke*): Achel, Hasselt, Venlo en Meijel.
- zwegelstek:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Waubach, Brunssum, Amstenrade, Ell, Stevensweert, Echt/Gebroek, Geulle, Velden en Sevenum.
- zwegelenstek:** Caberg.
- zwegelstekje** (*zwegelstekske*): Neer, Roermond, Maasniel, Susteren, Sittard, Ulestraten, Ospel, Weert, Urmond en Oirlo.
- zwegeltje** (*zwegelke, zwegelke*): freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Limbricht, Sittard, Weert, Leuken, Bree, Maastricht, Smeermaas, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder en Boekend.
- zwegel** (ook *zwegel*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Eygelshoven, Teuven, Maasniel, Urmond, Wolder/Oud-Vroenhoven, Heugem en Zussen.
- zwegelhoutje** (*zwegelholtje, zwegelhoutske*): Heerlen en Eupen.
- kretsertje** (*kretserke*): Hasselt.
- kretsje** (*kretske*): Spalbeek en Hasselt.
- polverstekje** (*polverstekske*): Wijk.
- stekje** (*stekske*): Kinrooi, Bree, Opglabbeek, Obbicht, Wintershoven, Hamont, Eksel, Peer, Hasselt, Beringen, Gelinden, Heers, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.
- stokje** (*stokske*): Hoepertingen en Borgloon.
- strijkhoutje** (*strijkholtje*): Ottersum en Milsbeek.
- lucifer:** Oirlo.
- lucifertje** (*luciferke*): Kinrooi.
- priem:** Tongeren en Zichen-Zussen-Bolder.
- priempje** (*priemke, prumke*): Tongeren, Ketsingen, Gelinden, Heers en Wellen.
- snipper:** Roosteren.
- spaandeltje** (*spengelke*): Maasbracht.
- spaanje:** Tegelen.
- spik:** Hoeselt.
- spikje** (*spikske*): Rosmeer.
- flimpenstek** (*flumpenstek*): Echt/Gebroek.
- kennepstok:** Genk.

LUCIFER

Klein houten staafje met een zwavelkopje dat bij wrijving langs een ruw oppervlak gemakkelijk ontvlamt. De lucifer is de opvolger van het zwavelstokje. Zie ook dat lemma.

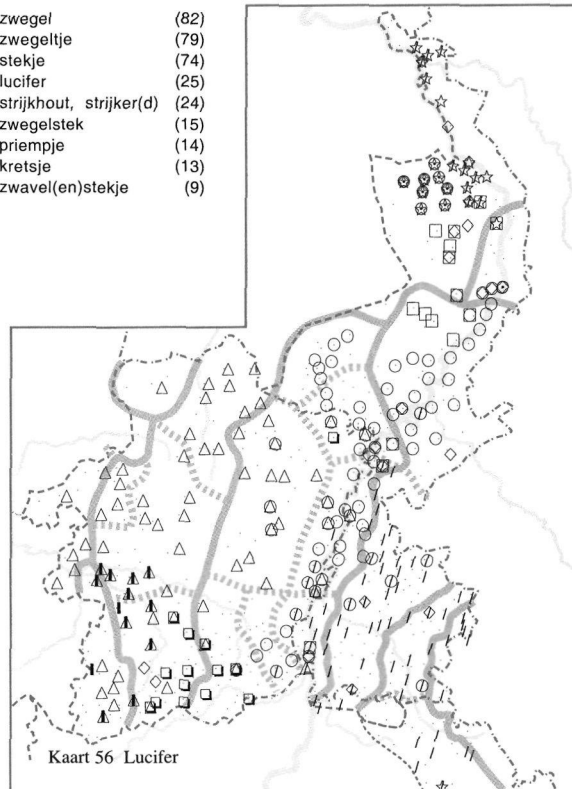
zwegel (ook *zwegel*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en

Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Herten (bij Roermond) en Riemst.

zwegelstek: freq. in het noorden van Noord.Oostlb. en het zuiden van Kleverlds.; ook in Maasbracht, Echt/Gebroek, Maastricht en Lottum.

/ zwegel	(82)
○ zwegeltje	(79)
△ stekje	(74)
◇ lucifer	(25)
☆ strijkhout, strijker(d)	(24)
□ zwegelstek	(15)
▣ priempje	(14)
■ kretsje	(13)
○ zwavel(en)stekje	(9)

DC 30 (1958) (029a), N 20 (zj) (055 add.), SGV (1914) (022), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (151), ZND 16 (1934) (009), ZND B1 (1940sq) (188); Beverlo Wb. (153), Echt Wb. (137), Eupen Wb. (194), Genk Wb. (315), Gennep Wb. (178, 217), Gronsveld Wb. 2 (101), Hamont Wl. (456, 574), Hasselt Wb. (282), Heerlen Wb. 2 (148), Kerkrade Wb. 2 (242), Lommel Wl. (318), Maastricht Wb. (524), Meerlo-Wanssum Wb. (280, 340), Meeswijk Wl. (787), Meeuwen Wl. (204), Roermond Wb. (271), Sint-Truiden Wb. (215, 217), Sittard Wb. (412), Stokkem Wb. (129), Tegelen Wb. (117, 133), Tongeren Wb. (464), Tungalroy Wb. (111), Valkenburg Wb. (169), Venlo Wb. (296, 297), Venray Wb. (543, 707);

Beenen, P. (1973) (282), Bisschops, M. (1994) (036), Wijnhoven, F. (zj.hs).

zwegelstekje (*zwegelstekske*):

Tegelen, Roggel, Stevensweert en Echt/Gebroek.

zwegeltje (ook *zwegelke*, *zwengelke*):

alg. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., freq. Zuid.Oostlb., Weertlds. en Trichterlds.; ook in Vijlen, Bree, Opglabbeek, As, Rosmeer, Grote-Spouwen, Riemst, 's-Herenelderen, Blerick, Hout-Blerick, Venlo en Maasbree.

stekje (*stekske*): freq. Maaskemp., Dommellids., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Molenbeersel, Kessenich, Kanne, Diepenbeek, Vliermaal, 's-Herenelderen, Oostham, Tessen-derlo en Lommel.

kretsje (*kretske*): freq. Demerkemp.

en Lonerlds.; ook in Herk-de-Stad, Halmaal en Borlo.

kretseltje (*kretske*): Herk-de-Stad.

kretsstekje (*kretsstekske*): Borlo.

kretsstokje (*kretsstokske*): Wellen.

strijker: alg. Kleverlds.; ook in Lottum.

strijkerd: Gennep Wb.

strijkje (*strijkske*): Bilzen.

strijkhoutje (*strijkholtje*): freq. Kleverlds.; ook in Eupen.

strijkspaan: Arcen.

lucifer: freq. Kleverlds.; verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Beegden, Posterholt, Schimmert, Mheer, Stevensweert, Echt/Gebroek, Sint-Pieter, 's-Herenelderen, Hoepertingen en Voort.

lucifertje (*luciferke*): Tessengerlo en Sint-Huibrechts-Lille.

allumetje: Kerkom.

allumette (fr.): Sint-Truiden.

priempje (*priemke, primke, proemke, prumke, pruumke*): freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Kinrooi.

priem: Tongeren.

spaanje (ook *spaanke*): Blitterswijck, Tegelen en Beesel.

spik: Hoeselt en Bilzen.

spikje (*spikske*): Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Diepenbeek, Beverst en Hoeselt.

stinkstek: Beegden.

stokje (*stokske*): freq. Lonerlds.; ook in Zonhoven en Hasselt.

vlimpje (*fliemke*): Tegelen.

vuurstekje (*vuurstekske*): Loksbergen en Halmaal.

solferstek: Sint-Truiden.

solferstekje (*solferstekske*): Peer, Berbroek, Kermt, Hasselt, Halmaal en Sint-Truiden.

zwavelstekje (*zwavelstekske*): Venlo.

zwavelenstekje (*zwavelenstekske*): Venray Wb.

zwavelstek: Velden.

zwavelkje (*zwavelke*): Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Blerick, Venlo en Meijel.

zwiem: Venlo.

zwiempje (*zwiemke*): Tegelen en Helden/Everlo.

9 Verlichting

VERLICHTING

SGV (1914) (016), ZND 01 (1922) (a-m);
Bree Wb. (268), Maastricht Wb. (459), Venlo Wb.
(272);
Daelen, J.v. (1933-41).

verlichting: Hunsel, Neeroeteren, As,
Lanklaar, Maastricht, Beringen,

Wellen, Venlo, Gennep en Meerlo.
licht: Bree Wb.
illuminatie (ook *luminatie*): Amby,
Maaseik, Lanklaar, Maastricht,
Bilzen, Martenslinde, 's-Heren-
elderen, Wellen, Sint-Truiden,
Tessengerlo en Gennep.

HET LICHT AANDOEN

N 104 (2000) (016);
Beverlo Wb. (013), Hasselt Wb. (032);
Bisschops, M. (1994) (001).

In het algemeen een lamp aanmaken,
doen schijnen. Met de meeste opgaven
in dit lemma wordt wel het aansteken
van elektrisch licht bedoeld. Uitzonde-
ring hierop vormen de trefwoorden
aanstoken en **aansteken** van de zeps-
lieden uit respectievelijk Sevenum en
Maasbracht die specifiek het aansteken
van een kaars of petroleumlamp aan-
duiden.

het licht aandoen (ook *het licht
aadoen*): Nieuwenhagen, Heel,
Vlodrop, Nieuwstadt, Noorbeek,
Terlinden, Weert, Obbicht,
Maastricht en Eijsden.

licht aandoen (ook *lit aadoen*): Kerk-
rade, Baarlo, Posterholt en Ospel.

de lamp aandoen: Castenray,
Noorbeek en Terlinden.

aandoen (ook *aadoen*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz,
Waubach, Tegelen, Weert, Haler,

Maasbracht, Echt/Gebroek,
Maastricht, Hasselt, Boekend,
Venray en Sevenum.

het licht aandraaien: Roggel.

aandraaien (ook *aadrieënen*):
Kerkrade, Tegelen, Meerssen,
Maasbracht, Maastricht, Boekend,
Venlo en Castenray.

het licht aanmaken (ook *het licht
aamaken*): Waubach, Kessel,
Schinnen, Hoensbroek, Klimmen
en Maasbree.

licht aanmaken (ook *licht aamaken*):
Baarlo en Koningsbosch.

de lamp aanmaken (ook *de lamp
aamaken*): Kerkrade, Schaesberg,
Heel en Castenray.

aanmaken (ook *aamaken*): freq.
Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade,
Haanrade, Waubach, Doenrade,
Klimmen, Haler, Maastricht,
Boekend en Venray.

de knop omdraaien (*de knop
omdrieënen*): Kerkrade.

aanknipsen: Simpelveld.

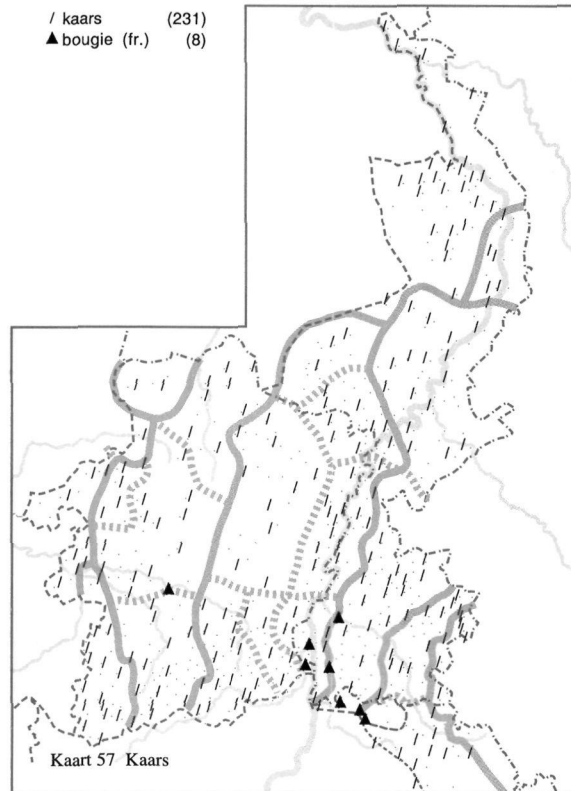
licht aansteken: Blerick en
Guttecoven.

aansteken (ook *aasteken*): Beverlo, Maasbracht en Maastricht.
aanstoken: Sevenum.

De volgende opgave betekent 'het licht uitdoen':
uitpitsen: Maastricht.

KAARS

N 65 (1973) (079a), RND (059); Beverlo Wb. (117, 287), Bree Wb. (375), Echt Wb. (060), Gronsveld Wb. 2 (077), Hamont Wl. (192), Hasselt Wb. (201, 497), Heerlen Wb. 2 (135), Kerkrade Wb. 2 (135), Lommel Wl. (134), Maastricht Wb. (049, 167, 297), Meeswijk Wl. (288, 530), Roermond Wb. (119,), Sint-Truiden Wb. (237), Tongeren Wb. (107, 246), Tungelroy Wb. (107), Valkenburg Wb. (146), Venlo Wb. (163), Venray Wb. (261, 626), Zonhoven Wb. (195, 559); Bettens, A. (1954) (036), Bisschops, M. (1994) (018), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949), Meertens, A.H. (zj.hs).

Ronde staaf van dierlijk vet, stearine of was met in het midden een pit van katoendraad of vlas.
Het woord **wiek** is eigenlijk een benaming voor de katoenen pit van een kaars. In Zonhoven wordt het woord kennelijk ook voor de kaars in zijn geheel gebruikt.

kaars (ook *kaarst*, *kaarts*, *kaas*, *kaats*): alg. in Belg. en Nl. Lb.
bougie (fr.): Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Rothem, Gronsveld, 's-Gravenvoeren, Maastricht, Kanne en Hasselt.
wiek: Zonhoven.

De volgende twee opgaven zijn termen uit het Bargoens:

flakkerd: Heerlen.
loermen: Heerlen.

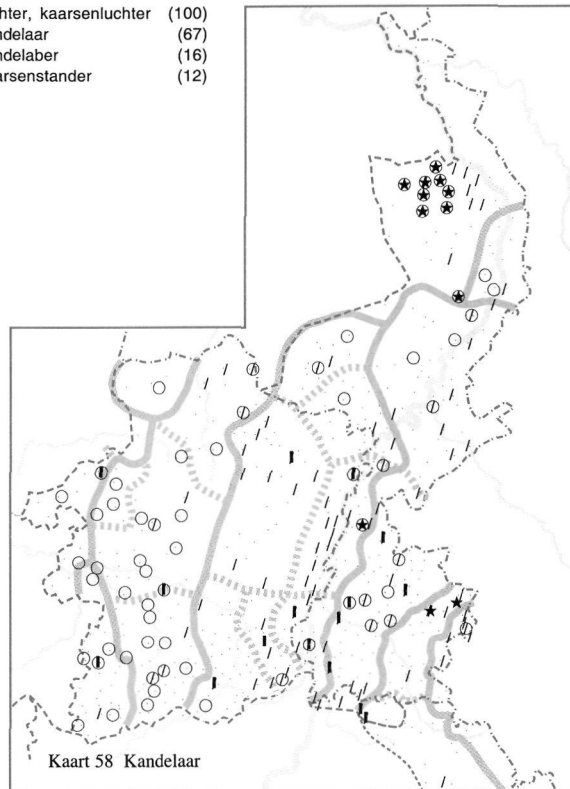
De volgende opgaven zijn benamingen voor kaarsen die van het vet van runderen, geiten of schapen gemaakt zijn:

roetkaars (ook *reutkaars*, *reutkaas*): Bree Wb.; ook in Sittard, Valkenburg, Tungelroy en Meeswijk.
vetkaars (ook *vetkaas*): Venray Wb.; ook in Tongeren, Beverlo en Sint-Truiden.
vetkaarsje (*vetkaaske*): Hasselt.

KANDELAAR

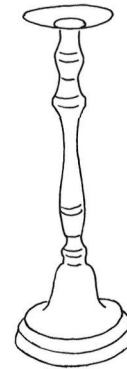
/	luchter, kaarsenluchter	(100)
○	kandelaar	(67)
┆	kandelaber	(16)
★	kaarsenstander	(12)

N 20 (zj) (060), N104 (2000) (017), ZND 37 (1941) (047), ZND m (Fraussen, GrGr, Houben, Vanderbeeken); Beverlo Wb. (118), Echt Wb. (078), Eupen Wb. (108), Genk Wb. (189), Gronsveld Wb. 2 (078), Hamont Wl. (197), Hasselt Wb. (075, 206), Heerlen Wb. 2 (136), Kerkrade Wb. 2 (135, 167), Lommel Wl. (138), Maastricht Wb. (173, 243), Meerlo-Wanssum Wb. (156, 188), Meeswijk Wl. (392), Roermond Wb. (120, 122), Sint-Truiden Wb. (129, 133), Sittard Wb. (165, 224), Tongeren Wb. (336), Valkenburg Wb. (117), Venray Wb. (253, 261); Janssen, A. (1949) (032), Veldeke 12 (1937) (022).

Houder van metaal waarop in pijpen of op pinnen, één of meer kaarsen gezet kunnen worden. Een kandelaar kan uit een enkele pijp of uit verschillende armen bestaan. Het trefwoord **kandelaber** wordt meestal gebruikt voor een kandelaar met meerdere armen.

Het trefwoord **schouwgarnituur** uit Kaulille is de benaming voor een stel bijeenpassende kandelaars, die op de schoorsteenmantel werden gezet.

luchter: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb. en in Heerlen, Waubach, Mechelen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Eupen, Heel, Weert, Thorn, Diepenbeek, Tongeren, Millen,

Achel, Hamont, Neerpelt, Zolder, Hasselt, Voort, Kortesseem, Borgloon, Borlo en Venlo.
kaarsenluchter (ook *kaartsenluchter*, *kaasenluchter*, *kaatsenluchter*): freq. Ripuar., Oostlb., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Heerlen,

Waubach, Schaesberg, Weert,
Leuken, Maasbracht, Echt/
Gebroek, Obbicht, Wolder/Oud-
Vroenhoven, Diepenbeek, Hamont,
Kaulille, Helchteren en Venlo.
kaarsluchter (ook *kaasluchter*): Oirlo
en Beverst.
kaarsluchtertje (*kaarsluchterke*):
Maasniel.
kandeluchter: Peer.
kaarsenlucht: Amstenrade en
Ulestraten.
kaarslucht (ook *kaaslucht*): Grathem
en Maasniel.
kandelaar (ook *kangelaar, kanlaar,*
kannelaar): freq. Zuid.Oostlb.,
Demerkemp., Lonerlds., Truierlds.
en Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Ospel, Weert, Haler, Maaseik,
Echt/Gebroek, Guttecoven,
Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder,

Rutten, Hamont, Kaulille, Peer,
Beverlo, Paal, Beringen, Oostham,
Tessenderlo, Linkhout, Lommel,
Blerick en Boekend.
kandelaber: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-
Voeren, Opitter, Maaseik, Lanaken,
Maastricht, Rosmeer, Tongeren,
Hasselt, Sint-Truiden en Oostham.
kaarsenstandaard: Posterholt.
kaarsenstander (ook *kaatsenstander*):
freq. Kleverlds.; ook in Heerlen,
Nieuwenhagen en Guttecoven.
kaarsenstek: Meeuwen.
kaarslamp (*kaaslamp*): Spalbeek.
kaarsenhouder (*kaarsenhajer, kaar-*
senhalder): Venlo en Melick.
keukkel: Rijkhoven.
kunkelaar: Engelmanshoven.
bougeois (fr.): Hasselt.
schouwgarnituur: Kaulille.

KROONKANDELAAR, LUSTER

N 20 (zj) (060, 059 add.);
Beverlo Wb. (138), Echt Wb. (078), Gronsveld Wb.
2 (099), Hamont Wl. (278), Hasselt Wb. (284),
Maastricht Wb. (173, 245), Meeswijk Wl. (394),
Meeuwen Wl. (144), Sint-Truiden Wb. (129), Sittard
Wb. (224), Tongeren Wb. (337), Venray Wb. (261,
299), Zonhoven Wb. (280);
Bettens, A. (1954) (081).

Hangende kandelaar waarop meestal
verschillende kaarsen kunnen worden
geplaatst.

luster: Gronsveld, Kinrooi, Bocholt,
Bree, Meeuwen, Echt/Gebroek,

Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht, Kanne, Tongeren,
Ketsingen, Hamont, Kaulille, Eksel,
Zonhoven, Hasselt, Beverlo,
Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden,
Niel-bij-St.-Truiden en Halen.
kaarsenkroonluchter: Venray Wb.
kroonluchter: freq. Kleverlds.; ook in
Kerkrade, Waubach, Echt/Gebroek
en Boekend.
luchter: Sittard.
kroon: Nuth/Aalbeek en Valkenburg.
kandelaber: Sint-Truiden en
Maastricht.

BLAKER

N 20 (zj) (060, 061 add.), N 79 (1979) (066), N104
(2000) (017 add.), ZND 36 (1941) (043);
Gennep Wb. (040), Hasselt Wb. (075, 214),
Maastricht Wb. (037), Tegelen Wb. (077), Tungelroy
Wb. (107), Venlo Wb. (102), Venray Wb. (093),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 003).

Schoteltje met een oor en een houder-
tje, waarin een kaars geplaatst kan
worden. Het geheel diende vroeger
's avonds en 's nachts als draagbaar
lichtje.

Het trefwoord **kelderrat** uit Hasselt is volgens het Hasselt Wb. (pag. 214) een benaming voor blaker en kaars samen.

blaker (ook *blakerd*): alg. Kleverlds., freq. Oostlb., Weertlds., Centr.-Maaslds., Demerkemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Ubachsberg, Tungalroy, Neeritter, Thorn, Bocholt, Neeroeteren, Lanaken, Maastricht, Neerharen, Rosmeer, Diepenbeek, Tongeren, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Beringen, Wellen, Borgloon, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Tessenderlo en Linkhout.

blakertje (*blakerke*): Noorbeek, Terlinden, Opglabbeek, Diepenbeek en Tessenderlo.

blaffertje (*blafferke*): Zolder en Hasselt.

kaarsendrager (ook *kaasendrager*): Bocholt, Gruitrode, Neeroeteren en Montenaken.

kaarsenhouder (*kaasenhater*): Zichen-Zussen-Bolder.

kaarsenluchter (ook *kaartsenluchter*, *kaasenluchter*): freq. Maaskemp.; ook in Schaesberg, Montfort, Vlodrop, Klimmen, Ell, Rotem, Riksingen, Hamont, Kaulille en Lommel.

kaarsenluchtertje (*kaarsenluchterke*): Hamont en Helden/Everlo.

kaarsluchter: Bree.

luchter: Klimmen, Noorbeek, Kinrooi, Maaseik, Eisden, Lanaken, Herk-de-Stad en Oirlo.

luchtertje (*luchterke*): Gulpen.

kaarsenpan (ook *kaasenpan*): freq. Maaskemp.; ook in Ophoven, Hoeselt, Rutten, Hamont, Beverlo, Nieuwerkerken en Sint-Truiden.

kaarsenpannetje (*kaarsenpanneke*, *kaasenpanneke*): verspr. Dommelds. en Demerkemp.; ook in Moelingen, Bocholt, Meeuwen, Stokkem, Diepenbeek, Paal, Sint-Lambrechts-Herk, Gutshoven, Tessenderlo en Lommel.

kaarspan (*kaaspan*): Bilzen, Beverst, Ulbeek, Hoepertingen en Sint-Truiden.

kaarspannetje (*kaarspanneke*, *kaaspanneke*): Lanklaar, Zolder, Helchteren, Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk en Sint-Truiden.

pannetje voor de kaars (*panneke voor de kaas*): Hoepertingen.

lichtpannetje (*lichtpanneke*): Sint-Martens-Voeren, Houthalen, Sint-Truiden en Jeuk.

pannetje (*panneke*): Vlijtingen.

kaarsenplaatje (ook *kaasenplaatje*): Bocholt en Opglabbeek.

kaarsenpotje: Genk.

kaarsenvaasje (*kaarsenvaaske*): Kaulille.

kaarsenketeltje (*kaarsenketelke*): Opoeteren.

kaarsenschotel (*kaasenschotel*): Heers en Herstappe.

kaarsenschoteltje (*kaarsenschotelke*, *kaasenschotelke*, *kaasenschoteltje*): Kaulille, Kuringen, Beverlo, Beringen en Sint-Lambrechts-Herk.

kaarsschoteltje (*kaarsschotelke*): Val-Meer.

schoteltje (*schotelke*): Sint-Truiden, Heers en Eigenbilzen.

kaarsenstanerik: Gruitrode.

kaarsenstanertje: Vucht.

kaarsentrechter: Stokrooie.

kaarsenvoet (*kaasenvoet*): Rijkhoven.

kaarspootje (*kaarspooke*): Zutendaal.

kaarsvoetje: Bilzen.

kandelaar (ook *kannelaar*): Schaesberg, Maaseik, Lummen, Voort en Mettekoven.

kandelaartje (ook *kandelaarke*): Bree en Rekem.

kandelaber: Maastricht.

lampje (*lampke*): As.

lichtpitje: Eksel.

nachtpitje: Helden/Everlo.

nachtkaaars (ook *nachtkaa*):

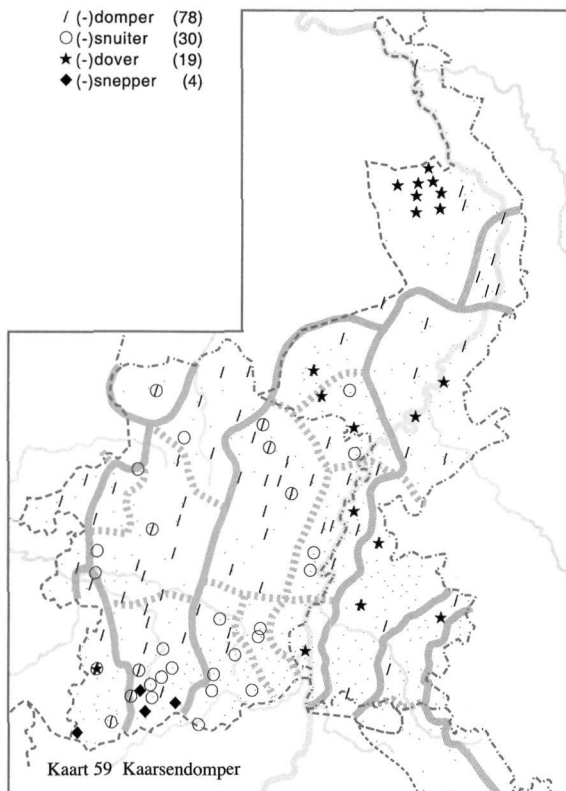
Kwaadmechelen en Weert.

kelderrat (*kalderrat*): Hasselt.

KAARSENDOMPER

/ (-)domper	(78)
○ (-)snuiter	(30)
★ (-)dover	(19)
◆ (-)snepper	(4)

N 79 (1979) (067), ZND 36 (1941) (042, 043 add.);
Genk Wb. (150), Hasselt Wb. (202),
Maastricht Wb. (071, 391), Sint-Truiden Wb. (131), Sittard Wb. (074, 077), Valkenburg Wb. (159), Venray Wb. (261), Zonhoven Wb. (195).

Metalen kapje aan een steel om een kaarsvlam te doven. Het kapje wordt over de kaarsvlam gehouden, die dan onmiddellijk dooft.

Met de trefwoorden **kaarsensnuiter** en **snuiter** kan ook een soort schaar met een bakje aan een van de bladen bedoeld worden. Met een dergelijke schaar wordt het verkoelde deel van lampen- of kaarsenpitten weggeknipt. In Meeswijk, Tongeren, Maastricht en Valkenburg wordt dit **smokken** genoemd. Het woord **smokschaar** uit

Valkenburg en Maastricht duidt specifiek zo'n schaar aan.

kaarsendomper (ook *kaasendomper*):
alg. Maaskemp. en Demerkemp,
freq. Dommellds. en Lonerlds.; ook
in Kinrooi, Maaseik, Bilzen,
Diepenbeek, Beverlo, Herk-de-
Stad, Nieuwerkerken, Sint-Truiden,
Tessengerlo, Linkhout, Lommel,
Blerick en Boekend.

domper: freq. Oostlb., Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Kleverlds., ver-

- spr. Zuidgeld.Lb.; ook in Waubach, Gulpen, Ospel, Weert, Tungalroy, Hoeselt, Houthalen, Paal, Groot-Gelmen, Sint-Truiden, Jeuk en Kwaadmechelen.
- demper:** Nieuwerkerken en Maastricht.
- kaarsendover** (ook *kaasendover*): Venray Wb.; ook in Herten (bij Roermond), Buchten en Sint-Truiden.
- dover:** Schaesberg, Swalmen, Sittard, Schimmert, Weert, Tungalroy, Neeritter en Maastricht.
- kaarsendoder** (*kaasendoier*): Lommel.
- kaarsendopper** (*kaasendupper*): Lanklaar.
- kaarsenhorentje** (*kaasenhoonsje, kaarsenhorentje*): Veldwezelt en Zichen-Zussen-Bolder.
- domptorentje:** Maastricht.
- kaarsenklipper:** Beringen.
- kaarsenmutter** (*kaasennutter*): Kwaadmechelen en Beverlo.
- kaarsensmokker** (*kaasensmokker*): Tongeren.
- smokkel:** Tongeren.
- kaarsensnep** (*kaasensnep*): Heers.
- kaarsensnepper** (*kaasensnepper, kaasensnupper*): Heers en Horpmaal.
- snepper** (*snupper*): Mettekoven en Montenaken.
- snerker** (*snurker*): Sint-Truiden.
- kaarsenstek** (*kaasensteek*): Jeuk.
- kaarsenstoter** (*kaasensstoter*): Grote-Spouwen.
- kaarsenuitdoender** (*kaarsenuitdoender*): Sint-Truiden.
- kaarsenuiter** (ook *kaasenuiter*): Beverlo en Bree.
- kaarswinde** (*kaaswin*): Zichen-Zussen-Bolder.
- mutter:** Lommel.
- neus:** Bocholt.
- kaarsensnuiter** (ook *kaasensnuiter*): freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Ell, Bocholt, Bree, Opoeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Mopertingen, Sint-Truiden en Jeuk.
- snuiter:** Ophoven, Bree, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Eksel, Zolder, Lummen, Schulen, Hoepertingen, Kerniel, Leopoldsburg en Lommel.
- smokschaar:** Valkenburg en Maastricht.

LAMP

N 20 (zj) (060), SGV (1914) (020), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (033); Gennep Wb. (111, 184), Gronsveld Wb. 2 (095), Hamont Wl. (258), Hasselt Wb. (265), Kerkrade Wb. 2 (158), Maastricht Wb. (223), Meerlo-Wanssum Wb. (182), Meeswijk Wl. (379), Meeuwen Wl. (136), Roermond Wb. (156), Sittard Wb. (212), Tungalroy Wb. (106), Venlo Wb. (180, 182), Venray Wb. (678), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (263); Bettens, A. (1954) (079), Meertens, A.H. (zj.hs).

In het algemeen een voorwerp dat dient tot verlichting. Het woord kan zowel betrekking hebben op het voorwerp dat voor het licht zorgt, als voor het voorwerp waarin de lichtbron zich

bevindt. Als voorwerp dat de lichtbron omhult kan de lamp allerlei vormen hebben en zowel aan het plafond of aan de muur hangen als op de grond staan. Zie ook de lemmata LANTAARN, OLIELAMP, PETROLEUMLAMP, etc. Het woord **wiek** is eigenlijk de benaming voor de pit van een kaars of petroleumlamp. Het woord wordt in Venray en omgeving bij uitbreiding ook gebruikt voor een lamp in haar geheel (Venray Wb., pag. 678).

lamp (ook *laup*): alg. in Belg. en Nl. Lb.
licht: Venlo en Meeswijk.

lucht: Meijel en Bocholt.

De volgende opgave is afkomstig uit het Bargoens:

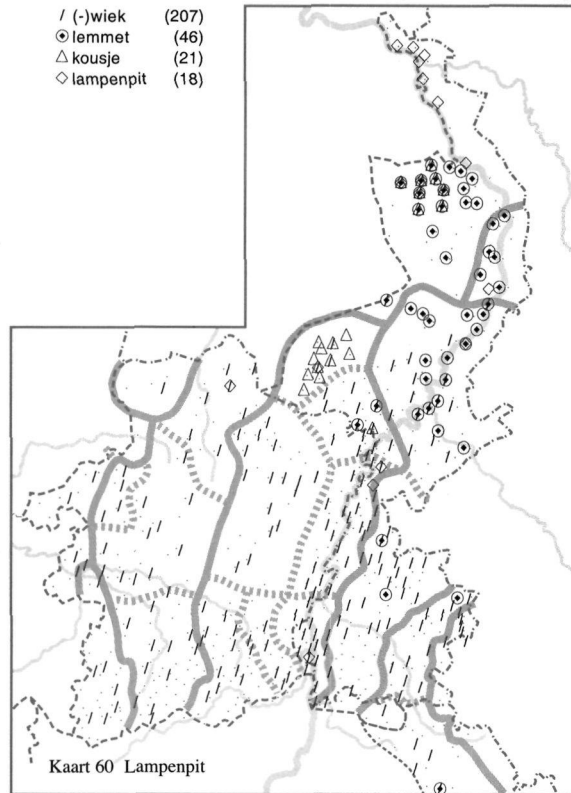
vonket: Heerlen.

tondelpot (ook *tontelpot*): Gennep Wb.

wiek: Venray Wb.

LAMPENPIT

/ (-)wiek	(207)
⊙ lemmet	(46)
△ kousje	(21)
◇ lampenpit	(18)

N 20 (zj) (059), N 79 (1979) (068 add.), Roukens 14 (1937) (005), SGV (1914) (020), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 17 (1935) (014); Bree Wb. (497), Echt Wb. (131), Eupen Wb. (117, 227), Gronsveld Wb. 2 (095), Hamont Wl. (545), Hasselt Wb. (158), Kerkrade Wb. 2 (281), Maastricht Wb. (207, 497, 502), Meerlo-Wanssum Wb. (187), Meeswijk Wl. (749), Roermond Wb. (146, 161, 324), Sittard Wb. (203, 216, 485, 486), Tegelen Wb. (100), Tungalroy Wb. (107), Valkenburg Wb. (197), Venlo Wb. (182), Venray Wb. (295, 311, 315, 326, 678), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (559); Beenen, P. (1973) (272), Veldeke 01 (1926) (012).

De zacht katoenen draad in een petroleumlamp die de brandstof opneemt en wordt aangestoken om de lamp te laten branden.

Het zwarte, uitgebrande uiteinde van de lampenpit wordt in Brunssum, Sittard, Meeswijk, Valkenburg, Hasselt en Wellen **smok** genoemd.

wiek (ook *wieg*, *wieke*): alg. in Belg. Lb. en in het midden en zuiden van Nl. Lb.; ook in Nederweert, Weert, Leuken, Merselo, Venray, Leunen, Smakt, Oirlo, Oostrum, Veulen (bij Venray), Castenray en Meijel.

wiekje (*wiekske*): Sittard en Wellen.

lampenwiek: Heerlen, Schaesberg, Epen, Roggel, Heel, Herten (bij Roermond), Amby, Heer, Mheer, Ophoven, Maasbracht, As, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Borgharen, Bilzen, 's-Heren-elden, Sint-Huibrechts-Lille en Wellen.

lampwiek: Beegden en Stevoort.

pétroles-wiek: Ulestraten.

quinquetwiek: Teuven.

lemmet (ook *leement*, *lemment*): alg. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en in het zuiden van het Kleverlds.; ook

in Waubach, Eupen, Sittard, Nuth/
Aalbeek, Neeritter en Grathem.
lampenlemmet (*lampenleement*):
Horst.
lampenpit: freq. Kleverlds.; ook in
Reuver, Dieteren, Weert,
Echt/Gebroek, Sint-Pieter, Sint-
Huibrechts-Lille en Blerick.
oliepit: Thorn.
pit: Roosteren en Val-Meer.
lampenpitje: Baarlo.
mèche (*fr.*): Lanaken, Hasselt en
Eupen.
lont: Schimmert.
kousje: Weertlands Wb. 1 en Venray
Wb.; ook in Thorn.

De volgende opgaven benadrukken
vooral het materiaal waarvan lampen-

pitten vervaardigd worden:
lemmetgaren: Venray Wb.; ook in
Roermond.
lemmettengaren (ook *leementenga-
ren, lemendegaren*): Kessel, Horn,
Montfort, Venlo en Maasbree.
wiekengaren: Heerlen, Eupen, Sittard,
Valkenburg, Echt/Gebroek en
Maastricht.
lampengaren: Sevenum.
lampenkatoen: Weertlands Wb. 1;
ook in Meijel.

De volgende opgaven zijn benamingen
voor de gloeikousje van een gaslamp:
lampenkousje: Venray Wb.
kousje (*kouske*): Venray Wb.; ook in
Sittard.
kous: Roermond en Maastricht.

WALMEN

N 79 (1979) (057 add.), N 90 (1982) (001 add.),
ZND 02 (1923) (024), ZND m (Claessens, Welter);
Bree Wb. (088), Echt Wb. (030), Gennep Wb. (040,
062), Gronsveld Wb. 2 (200), Kerkrade Wb. (156),
Maastricht Wb. (492, 523), Meerlo-Wanssum Wb.
(072), Meeswijk Wl. (099), Roermond Wb. (035,
282), Stokkem Wb. (028), Tegelen Wb. (077),
Tungelroy Wb. (107), Venlo Wb. (102), Weertlands
Wb. 1 (C 1, 003);
Mertens, A.M. (1885b), Verheggen, P. (zj.hs),
Vossen, A.F. (1966-68).

Een dikke, vette rook verspreiden,
gezegd van een kaars of lamp.

walmen (ook *valmen*): Maastricht en
Eupen.
kwalmen: Kerkrade Wb. 2.
blaken: freq. Weertlds., Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Dommellids. en
Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.
en Horns; ook in Hechtel, Hasselt
en Venlo.
blakeren: Nederweert, Herten (bij
Roermond) en Eisden.
dompen: freq. Demerkemp. en
Lonerlds.; ook in Herderen,
Vliermaal, Eksel, Herk-de-Stad,

Oostham, Tessenderlo, Halen en
Lommel.
dampen: Rekem, Bilzen, Vlijtingen,
Val-Meer en Velm.
roken: verspr. Truierlds.; ook in
Roermond, Molenbeersel, Genk,
Rekem, Maastricht, Hasselt, Paal,
Rijkel, Voort, Tessenderlo,
Loksbergen en Halen.
zwademen (*zwamen*): freq. Geullds.;
ook in Valkenburg, Gronsveld,
's-Gravenvoeren en Maastricht.

Vgl. voor het volgende trefwoord ook
het Franse *filer*, 'walmen':
fileren: Sint-Truiden, Martenslinde en
's-Gravenvoeren.
galmen: Tungelroy en 's-Heren-
elderen.
zwalken: Maastricht.
gasemen: Amby.
wasemen: Amby.
smoren: Beringen, Kozen en Sint-
Truiden.
smoken: freq. Truierlds.; ook in
Zonhoven en Hoepertingen.
paven: Molenbeersel.

te strang gaan: Sint-Martens-Voeren.
boven branden (*boven brannen*):
Tessengerlo.
flakkeren: Rosmeer.
flambouwen (*flambooiën*): Gennep
Wb.
flikkeren: Riksingen.

flonkeren: Mechelen-aan-de-Maas.
bissen: Molenbeersel.
smeulen: Eupen.
De volgende opgave is een als zelf-
standig naamwoord gebruikt voltooid
deelwoord:
gezwadem (*gezwaamp*): Bunde.

WALM

N 02 (1960) (048), N 79 (1979) (057 add.), N 90
(1982) (001), ZND m (Claessens, Langohr,
Vanderbeeken);
Echt Wb. (030, 073), Gronsveld Wb. 2 (200),
Hamont Wl. (534), Kerkrade Wb. 2 (156), Lommel
Wl. (391), Maastricht Wb. (492, 522), Tongeren Wb.
(164), Tungelroy Wb. (107), Venlo Wb. (102),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 015), Zonhoven Wb. (548);
Veldeke 15 (1940) (022), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Dikke, vette rook, bijvoorbeeld van
een niet goed afgestelde petroleum-
lamp of een uitdovende kaars.

blaak: freq. Kleverlds.; ook in Reuver,
Melick, Pey, Weert, Tungelroy,
Bree, As, Echt/Gebroek, Blerick en
Venlo.

kwalm: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb.,
Oostlb. en Centr.Maaslds.; verspr.
Kleverlds.; ook in Thorn, Wolder/
Oud-Vroenhoven, Blerick en
Venlo.

walm: freq. Noord.Oostlb. en
Weertlds., verspr. Kleverlds.; ook

in Heerlen, Gulpen, Ingber,
Susteren, Schimmert, Tungelroy,
Kelpen, Ittervoort, Meeuwen, As,
Echt/Gebroek, Meeswijk, Geulle,
Wolder/Oud-Vroenhoven,
Maastricht, Diepenbeek, Hamont,
Eksel, Houthalen, Zonhoven,
Borgloon, Jeuk, Leopoldsburg en
Lommel.

zwadem (*zwaam*): freq. in het zuiden
van Zuid.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Ell,
Wolder/Oud-Vroenhoven,
Maastricht en Bunde.

domp: Ophoven, Loksbergen en
Hoeseelt.

damp: Tungelroy en Merkelbeek.

gadem (*gaiem*): Maastricht.

galm: Roermond en Tongeren.

kaarsengalm: Tungelroy.

rook: Reuver, Tungelroy en
Merkelbeek.

dikke rook: Velden.

smerige rook: Oirlo.

LANTAARN

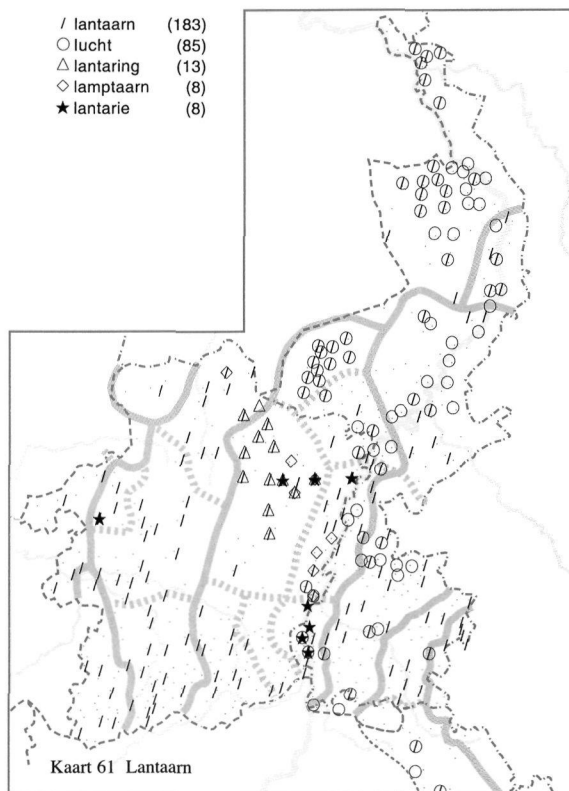
In het algemeen een verlichtingstoestel
met één of meer doorschijnende wan-
den, waarin een lichtbron is of kan
worden geplaatst.

Sommige zegslieden vermelden dat
hun opgave een draagbare lantaarn
aanduidt. Het betreft de respondenten
uit Halen en Hoepertingen (trefwoord
lantaarn), Heerlen en Gelieren/Bret
(trefwoord **lantaarnlamp**), Maastricht
(trefwoord **lantarie**) en Caberg,

Einighausen en Heer (trefwoord
lucht). Het woord **lantaarn** duidt in
Einighausen een straatlantaarn aan.

lantaarn (ook *lanjaan, lantaan, lan-
taar, lantaren, lanten, lanteren,
lantjaan, lantjaarn, lataan, lataarn,
latgaan, latjaan, latsaan, lentjaan,
letaan, letaarn, letjaan, letjaar,
letsaan*): alg. in Belg. en Nl. Lb.
m.u.v. het noorden van het

/ lantaarn	(183)
○ lucht	(85)
△ lantaring	(13)
◇ lamptaarn	(8)
★ lantarie	(8)

N 20 (zj) (059 add., 060), SGV (1914) (020), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 37 (1941) (019), ZND B1 (1940sq) (190); Beverlo Wb. (145), Bree Wb. (267), Echt Wb. (078), Eupen Wb. (104, 108), Gennep Wb. (111, 115), Hasselt Wb. (266), Heerlen Wb. 2 (145), Kerkrade Wb. 2 (159), Lommel Wl. (172), Maastricht Wb. (224, 245), Meerlo-Wanssum Wb. (188), Meeswijk Wl. (369), Meeuwen Wl. (136), Roermond Wb. (157, 168), Sittard Wb. (213), Tegelen Wb. (101), Tongeren Wb. (322), Tungalroy Wb. (107), Valkenburg Wb. (117), Venlo Wb. (181), Venray Wb. (316, 334), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (264);

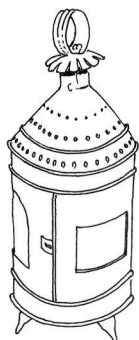
Bettens, A. (1954) (080), Veldeke 12 (1937) (023).

Noord.Oostlb.; ook in Montzen en Eupen.

lantaarntje (*lantaarke*): Rotem.

lantarie: Neerlabbeek, Neeroeteren, Maaseik, Maastricht, Caberg, Borgharen, Neerharen en Paal.

lantaring: Bree Wb.; ook in Kaulille en Lozen.

lamptaarn (ook *lamptaan*, *lamptaar*): verspr. Centr.Maaslds; ook in Opitter, Neeroeteren, Opoeteren en Achel.

lantaarnlamp (*lantaanlamp*, *lantaarlamp*): Gelieren/Bret en Heerlen.

lamp: Kaulille.

lucht (ook *locht*): alg. Kleverlds., freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Maastricht, Caberg en Eijsden.

luchter: Herten (bij Roermond).

licht: Molenbeersel.

De volgende opgave duidt een straatlantaarn aan:

straatlamp: Vaals.

OLIELAMP

N 20 (zj) (057, 059, 060), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (033);
 Genk Wb. (299), Gronsveld Wb. 2 (115), Heerlen Wb. 2 (166), Kerkrade Wb. 2 (186, 247), Kortessems Wb. (464), Maastricht Wb. (223, 286, 390, 391), Roermond Wb. (156, 200), Sittard Wb. (379), Tungelroy Wb. (107), Venray Wb. (515), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012);
 Donkers, J. (1966).

In het algemeen een lamp waarin olie, bijvoorbeeld lijnzaadolie of traanolie, als brandstof wordt gebruikt. De olielamp kan verschillende vormen hebben. In zijn eenvoudigste vorm is het een aardewerken of metalen bakje met tuit. Om de lamp te laten branden wordt het bakje gevuld met olie. De lampenpit wordt met zijn ene uiteinde in de olie gelegd en met het andere uiteinde op de tuit. Dit gedeelte van de pit wordt vervolgens aangestoken. Meer bekendere olielampen zijn de lampen die ook wel met de benaming **snotneus** worden aangeduid. Deze metalen lamp bestaat uit een reservoir met een pijpje, de *neus*, en een voetstuk. De lampenpit bevindt zich bij deze lamp in het metalen pijpje en hangt met één uiteinde in het oliereservoir. Het andere uiteinde wordt aangestoken. Zie ook de afbeelding bij dit lemma.

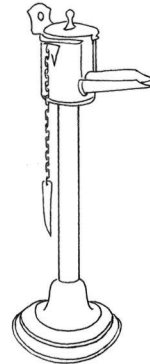
olielamp: Roermond, Herten (bij Roermond), Maasniel, Leuken, Bocholt, Opglabbeek, Rotem, Lanklaar, Obbicht, Maastricht, Beverlo, Wellen, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

olielampje (*olielampke*): Meijel.

oliepitje (ook *oliepitteke*): Achel, Tungelroy en Halen.

oligslamp: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen en Sittard.

smoutlamp: Sittard, Gronsveld, Tungelroy, Waterloo, Genk, Buchten, Rosmeer, Zichen-Zussen-

Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Overpelt, Kortessems, Wellen, Borgloon en Halen.

smoutlampje (ook *smoutlampke*):

Sittard, Klimmen, Ospel, Maastricht, Eijsden, Wintershoven, Boekt/Heikant, Hasselt en Kwaadmechelen.

smoutpot: Hasselt.

smoutpotje: Welten.

snotlamp: Weert.

snotnaas: Weertlands Wb. 1; ook in Grathem.

snotneus: freq. Kleverlds.

snuiter: Urmond.

snuiterd: Roermond.

traangrùle: Kerkrade Wb. 2.

traanlamp: Kerkrade Wb. 2.

pad (*ped*): Reuver.

smoklamp: Maastricht.

friet: Swalmen.

wiekje: Wellen.

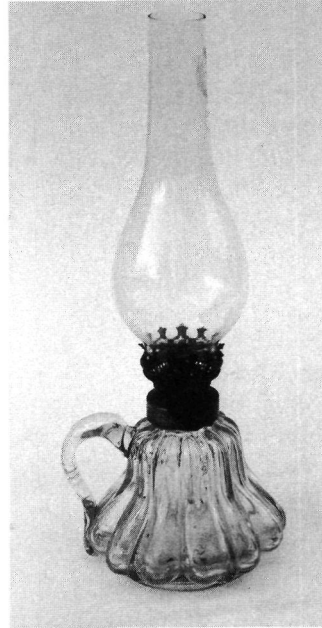
De volgende opgave is een benaming voor het 'eeuwige licht', een olielampje dat op het altaar in katholieke kerken brandt:

godslamp: Halen.

PETROLEUMLAMP

N 20 (zj) (059 add., 060), N 104 (2000) (017 add.), SGV (1914) (020), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (033), ZND 37 (1941) (019 add., 047 add.); Bree Wb. (231), Echt Wb. (074, 078, 093, 113), Genk Wb. (160, 246), Gronsveld Wb. 2 (128), Hasselt Wb. (346), Hasselt Wb. (346), Kerkrade Wb. 2 (132, 201, 234), Maastricht Wb. (180, 223, 317), Meerlo-Wanssum Wb. (182), Meeswijk Wl. (312, 481), Meeuwen Wl. (120), Roermond Wb. (156, 220), Sint-Truiden Wb. (160), Sittard Wb. (177, 211, 311, 477), Stokkem Wb. (058), Tegelen Wb. (099), Tongeren Wb. (251), Tungalroy Wb. (107), Valkenburg Wb. (095), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002, C 1, 003), Zonhoven Wb. (217, 264, 351); Beenen, P. (1973) (204), Bettens, A. (1954) (110), Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (032), Kats, J. (1939), Veldeke 07 (1932) (285), Veldeke 35 (1960) (027).

In het algemeen een lamp met petroleum als brandstof. Olielampen kunnen zowel staand als hangend zijn uitgevoerd. Voet en brandstofreservoir van de staande lamp kunnen van glas, porselein of metaal vervaardigd zijn. Bovenop het brandstofreservoir is een metalen brander aangebracht waarin zich de lampenpit bevindt en waarop het lampenglas geplaatst kan worden. Hangende petroleumampen kunnen aan de wand of aan het plafond worden opgehangen. De aan het plafond hangende, vaak wat luxueuzer uitgevoerde lampen in een peervormige beugel en met een witte porseleinen kap worden ook wel met de term **lampe belge** aangeduid. Het woord en woorddeel **quinet** uit een aantal trefwoorden verwijst naar de Fransman Antoine Arnold Quinet, die het lampenglas voor deze lamp uitvond en als fabrikant dit soort lampen in de handel bracht. Uit de opmerkingen van de informanten blijkt echter dat de benaming ook voor andere types petroleumampen kan worden gebruikt. Het trefwoord **kink** uit Guttecoven, Sittard en Klimmen is de verkorte vorm van **quinet**. Met de benaming **vuurtoren** wordt volgens de

zagsman uit Maaseik een petroleum-lamp aangeduid met dik glas en een dikke lampenpit. Volgens het Sittard Wb. (pag. 477) geeft deze lamp veel licht en warmte.

petroleumlamp: Kerkrade Wb. 2; ook in Baarlo, Reuver, Weert, Ottersum, Milsbeek en Oirlo.

pétrole-lamp: freq. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Mechelen, Limbricht, Sittard, Leuken, Tungalroy, Kinrooi, Ophoven, Maastricht, Wijk, Heugem, Rosmeer, Diepenbeek, Tongeren, Beverlo, Paal, Hoepertingen, Wellen, Borgloon, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen en Halen.

pétroles-lamp: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Welten, Mechelen, Teuven, Reuver, Roermond, Herten (bij Roermond), Echt/Gebroek, Buchten,

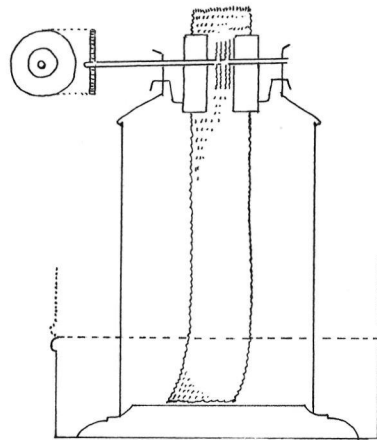
Kerensheide, Maastricht en Eijsden.
pétrole-lampje (*petrollampke*): Genk.
pétrole-lucht: Stevensweert en Hoensbroek.
pétroles-lucht: Grathem, Echt/Gebroek en Amstenrade.
pétroles-machine: Gronsveld.
steenolielamp: Middelaar en Echt/Gebroek.
steenoligslamp: Kerkrade Wb. 2.
stinkerdlamp: Kerensheide.
stinkerdlampje (*stinkerdlampke*): Tungalroy.
stinkerlucht: Kerensheide.
stinkerslamp: Ospel.
stinkolielamp: Herten (bij Roermond).
mazoutlamp: Gelieren/Bret.
quinqet (ook *kengkee*, *kengking*, *kenkee*, *kenkie*, *kenking*, *kinkee*, *kinkeer*, *kinkelé*, *klienket*, *klinket*, *kongkeng*): alg. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., freq. Lonerlds.; ook in Welten, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Neeritter, Kinrooi, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren, Ketsingen, Spalbeek,

Zonhoven, Hasselt, Wilderen, Sint-Truiden en Halen.
kink: Guttecoven, Sittard en Klimmen.
quinqetlamp (*kangketlamp*): Kerkrade Wb. 2.
belgische lamp (*belgse lamp*): Weertlands Wb. 1; ook in Klimmen.
lampe belge (fr.) (ook *lambel*, *lambels*): freq. Zuid.Oostlb.en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Tegelen, Weert, Opglabbeek, Neerharen, Sint-Pieter, Kermt, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Halen.
lampe belge-lamp (*lambelslamp*): Tungalroy.
hang-quinqet (ook *hangkenkee*): Kinrooi en Opheers.
petroleumhanglamp: Wintershoven.
lantaarn (*latjaan*): Zonhoven.
lucht: Teuven.
nachtslampje (*nachtslampke*): Eijsden.
pissertje: Maaseik.
blaker: Weertlands Wb. 1.
vuurtoren: Bree, Maaseik en Sittard.

BRANDER VAN EEN LAMP

N 20 (zj) (059), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m).

Het geheel van lampenpit en metalen houder van een petroleum- of gaslamp. Bij een petroleumlamp bestaat de brander uit een metalen houdertje dat op het petroleumreservoir van de lamp kan worden geschroefd. De lampenpit hangt met de onderzijde in het reservoir en kan meestal met behulp van een wieltje hoger en lager gedraaid worden. Bij de gaslamp bestaat de brander uit een metalen houder waarin een bolvormige lam-

penpit, het *kousje*, kan worden bevestigd.

bek: freq. Centr.Maaslds.; ook in Meerssen, Amby, Heer, Thorn, Neeroeteren, As, Maastricht, Martenslinde, Kermt, Hoepertingen, Voort en Halen.

brander (ook *branner*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen,

Vijlen, Nederweert, Weert, Maastricht, Borgharen, Limmel, Sint-Truiden, Lottum, Blerick en Venlo.

brenner: alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Guttecoven en Sint-Pieter.

kopje (*kopke*): 's-Herenelderen.

machientje (*machienke*): Schinveld.

machine: Einighausen.

STALLANTAARN

N 20 (zj) (060, 059 add.);

Echt Wb. (078), Gronsveld Wb. 2 (162), Roermond Wb. (156), Tegelen Wb. (101, 119), Venlo Wb. (250);

Beenen, P. (1973) (236), Welter, W. (1929) (073).

Draagbare petroleumlamp die vroeger vaak in stallen werd gebruikt. Volgens de zegsman uit Horn bestond de lamp uit een metalen petroleumreservoir met brander waarboven een vrij grote glazen cilinder was aangebracht die met een handel omhoog geduwd kon

worden, wanneer de lamp moest worden aangestoken. Aan de bovenzijde van de lamp was een beugelvormig handvat aangebracht waarmee de lamp kon worden gedragen en waaraan zij kon worden opgehangen.

stallamp: Heerlen, Roermond, Susteren, Schimmert, Gronsveld, Tungalroy en Middelaar.

stallucht: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr.

Noord.Oostlb. en Horns; ook in Mechelen, Weert, Sint-Pieter, Oost-Maarland, Velden, Venlo, Ottersum, Milsbeek en Sevenum.

lucht: Echt/Gebroek, Gronsveld en Eupen.

ZAKLAMP

N 20 (zj) (060);
Bree Wb. (343, 346), Hasselt Wb. (534), Kerkrade
Wb. 2 (144, 203), Kortessem Wb. (397), Lommel
Wl. (236), Sittard Wb. (318);
Achten, P. (1995) (102), Bisschops, M. (1994)
(019).

Kleine elektrische lamp op batterijen,
die men in de zak kan meenemen.

Pil in het trefwoord **pillamp** verwijst
naar het Franse woord *pile*, 'batterij'.

pitslamp: freq. Ripuar., Maaskemp. en
Lonerlds.; ook in Sittard, Puth,
Valkenburg, Hoeselt, Rotem,
Wintershoven, Tongeren, Kaulille,
Eksel, Spalbeek, Kermt, Sint-
Truiden, Halen en Lommel.

pitslampje (*pitslamke*): Teuven.

pitslicht: Lommel.

kniplampje (*kniplamke*): Teuven.

knipslamp: freq. Ripuar.

pillamp: Bree Wb.

STAANDE LAMP

N 20 (zj) (060);
Hasselt Wb. (390), Hasselt Wb. (390), Lommel Wl.
(171), Meeswijk Wl. (368), Sittard Wb. (366),
Tongeren Wb. (321, 335), Zonhoven Wb. (263);
Achten, P. (1995) (071), Bettens, A. (1954) (079).

Grote lamp op een voet. Meestal
wordt hiermee een grote elektrische
lamp bedoeld, soms ook een klein
elektrisch lampje, dat bijvoorbeeld op
een kast gezet kan worden.

staande lamp: Roermond, Herten (bij
Roermond), Ell, Thorn,
Smeermaas, Sint-Pieter, Ottersum,
Milsbeek en Meijel.

staanlamp (ook *staailamp*):

Kwaadmechelen, Beverlo en
Hamont.

schemerlamp: Tegelen, Sittard,
Nuth/Aalbeek, Valkenburg,
Bocholt, Maastricht, Caberg,
Kanne en Kaulille.

schemerlampje (*schemerlampke*):

Bocholt en Smeermaas.

scherm lampje (*scherm lampke*):

Panningen.

lampadaire (**fr.**): Meeswijk, Hoeselt,
Kanne, Tongeren, Zonhoven,
Hasselt en Lommel.

glazen lamp: Lommel.

LAMPENKAP

N 20 (zj) (060);
Echt Wb. (019), Genk Wb. (042), Hasselt Wb. (265),
Kerkrade Wb. 2 (158), Maastricht Wb. (005),
Meeswijk Wl. (012), Sint-Truiden Wb. (040),
Tongeren Wb. (002), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008),
Zonhoven Wb. (021);
Bettens, A. (1954) (022), Veldeke 12 (1937) (023).

Kap over een lamp.

lampenkop: Kerkrade Wb. 2 en
Weertlands Wb. 1.

kap: Venlo.

abat-jour (**fr.**) (ook *ambezjoer*):

Genk, Echt/Gebroek, Meeswijk,
Maastricht, Kanne, Tongeren,
Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en
Niel-bij-St.-Truiden.

10 Elektriciteit

ELEKTRICITEIT

ZND 34 (1940) (088);
Gennep Wb. (057), Hamont Wl. (111, 470),
Kerkrade Wb. 1 (083), Kortessem Wb. (092),
Maastricht Wb. (089), Meeswijk Wl. (629),
Meeuwen Wl. (065, 208), Sint-Truiden Wb. (094),
Sittard Wb. (217), Tongeren Wb. (131, 281),
Tungelroy Wb. (107), Venray Wb. (319, 544).

elektriciteit (ook *ellentrikseteit*):
Maaseik, Sint-Lambrechts-Herk,
Ulbeek, Borgloon, Sint-Truiden en
Muizen.

elektriek (ook *ellentriek*, *elletriiek*):
alg. in Belg. Lb.; ook in Maastricht.

De volgende twee trefwoorden worden
als zelfstandig naamwoord gebruikt:

elektrisch: Kerkrade Wb. 2 en
Gennep Wb.; ook in Tungelroy en
Sint-Huibrechts-Lille.

lektrisch: Venray Wb.; ook in Sittard.

lektriek: Zonhoven.

stroom: Venray Wb.; ook in
Meeuwen, Meeswijk en Hamont.

courant (fr.): Tongeren.

STOP, ZEKERING

Smeltveiligheid, voorwerp dat de elek-
trische stroom onderbreekt zodra die te
hoog wordt.

stop: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq.
Oost.Zuidlb.; ook in Ospel, Weert,
Tungelroy, Ell, Neeritter,
Meeuwen, Echt/Gebroek, Obbicht,
Guttecoven, Maastricht, Eksel,
Lommel, Velden en Blerick.

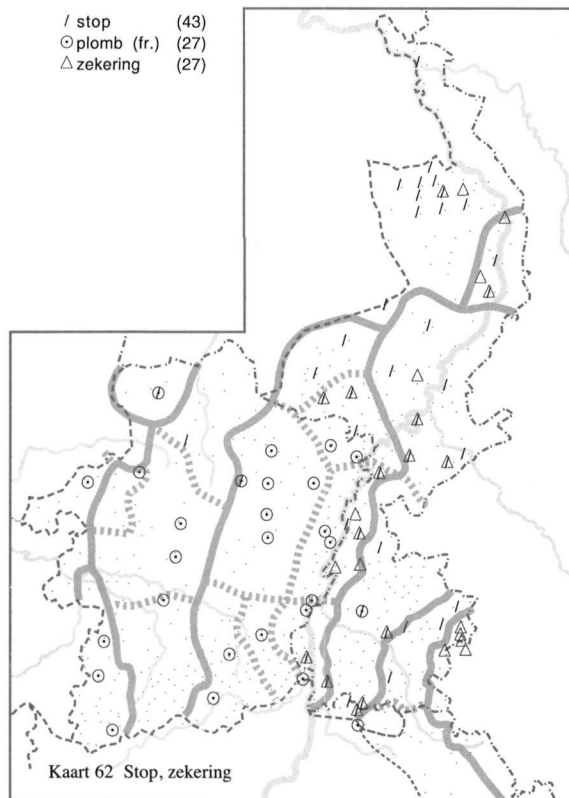
zekering (ook *zekerong*): freq.
Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.;
ook in Tungelroy, Ell, Maastricht,
Arcen, Blerick, Boekend, Oirlo,
Meerlo en in Kerkrade Wb. 2.

plomb (fr.): freq. Maaskemp.; ook in
Sint-Martens-Voeren, Schimmert,
Kinrooi, Ophoven, Lanklaar,
Meeswijk, Rekem, Neerharen,
Kanne, Eigenbilzen, Hoeselt,

Tongeren, Houthalen, Zonhoven,
Hasselt, Nieuwerkerken, Sint-
Truiden, Jeuk, Leopoldsburg,
Kwaadmechelen en Lommel.

/ stop (43)
 ⊙ plomb (fr.) (27)
 △ zekering (27)

N 79 (1979) (013);
 Hasselt Wb. (437), Kerkrade Wb. 2
 (287), Lommel Wl. (241), Meeswijk
 Wl. (493), Meeuwen Wl. (174),
 Tongeren Wb. (450), Venray Wb.
 (540), Zonhoven Wb. (360);
 Bettens, A. (1954) (103).

STEKKER

Hasselt Wb. (429), Kerkrade Wb. 2 (234), Lommel
 Wl. (248), Meeswijk Wl. (400), Sint-Truiden Wb.
 (102, 197), Tongeren Wb. (151, 248), Venray Wb.
 (138), Zonhoven Wb. (287, 561);
 Achten, P. (1995) (107), Bettens, A. (1954) (065).

Het van stiften voorziene eindstuk van
 een snoer voor elektrische stroom,
 dat in een stopcontact kan worden
 gestoken.

Een **kattenkop** is volgens het
 Tongeren Wb. (pag. 248) een bena-
 ming voor een dominostekker.

stekker: Kerkrade Wb. 2.

driewegstekker: Venray Wb.

fiche (fr.): Kanne, Tongeren, Hasselt
 en Sint-Truiden.

prise (fr.): Hoeselt, Lommel en Sint-
 Truiden.

kattenkop: Tongeren.

mannetje (manneke): Meeswijk,
 Zonhoven en Hasselt.

De volgende opgave is een benaming
 voor een contrastekker:

wijf: Zonhoven.

STOPCONTACT

N 79 (1979) (013 add.);
 Hasselt Wb. (437), Heerlen Wb. 2 (094), Kerkrade
 Wb. 2 (233), Kortesse Wb. (413), Lommel Wl.
 (248), Meeswijk Wl. (504, 751), Meeuwen Wl.

(178), Roermond Wb. (054, 283), Sint-Truiden Wb.
 (076, 197), Tongeren Wb. (098, 517), Venray Wb.
 (053, 533), Zonhoven Wb. (055);
 Achten, P. (1995) (018), Bettens, A. (1954) (051).

Contactdoos aan de wand, onderdeel van de elektrische installatie in een woning, waarin een stekker kan worden gestoken. Zie ook het lemma STEKKER.

stopcontact: Reuver, Roermond en Heerlen.

contact: Roermond en Kanne.

steckdose (du.): Kerkrade Wb. 2.

steekdoos: Kerkrade Wb. 2.

stekkerdoos: Venray Wb.

aansluitdoos: Venray Wb.

boîte (fr.): Hoeselt, Sint-Truiden, Zonhoven en Tongeren.

prise (fr.): Meeuwen, Meeswijk, Hasselt, Kortesseem, Sint-Truiden en Lommel.

socket (eng.): Tongeren.

wijfje (wijfke): Meeswijk.

GLOEILAMP

N 20 (zj) (060);
Hasselt Wb. (344), Hasselt Wb. (344), Kerkrade Wb. 2 (059, 064), Maastricht Wb. (121), Meeswijk Wl. (033), Sint-Truiden Wb. (047), Sittard Wb. (301), Tongeren Wb. (079, 419), Venray Wb. (186, 213, 413), Zonhoven Wb. (263);
Achten, P. (1995) (099), Bettens, A. (1954) (026), Bisschops, M. (1994) (004).

Peervormige lamp waarin de lichtbron een door elektrische stroom gloeiend gemaakt draadje van kool of metaal is.

De fitting waarin de gloeilamp wordt vastgedraaid, wordt in Sint-Truiden, Lommel, Meeswijk en Tongeren **socket** genoemd.

gloeilamp: Venray Wb.; ook in Maastricht.

ampoule (fr.): Meeswijk, Kanne, Tongeren, Hasselt, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

lampeol: Eksel, Zonhoven en Hasselt.

lamp: Niel-bij-St.-Truiden en Caberg.

peer (ook *beer*): freq. Ripuar.; ook in Venray Wb. en in Sittard, Hoensbroek en Hoeselt.

bol: Kerkrade Wb. 2.

bougie (fr.): Tongeren.

De volgende opgave wordt in Venray e.o. gebruikt voor een gloeilamp van zeer laag wattage:

hennenlucht: Venray Wb.

11 Keuken

In deze paragraaf komen algemene benamingen rond de keuken ter sprake. Van het begrip KEUKEN is geen lemma opgenomen, aangezien het met uitzondering van Gennep e.o. (trefwoord **keuk**), geen lexicale variatie vertoonde.

11.1 Algemeen

AANRECHT

ZND 32 (1939) (059 add.);
Echt Wb. (018), Eupen Wb. (008), Gennep Wb.
(033, 072), Kerkrade Wb. 2 (045), Maastricht Wb.
(003), Roermond Wb. (004), Sittard Wb. (009),
Tungelroy Wb. (102), Venlo Wb. (087), Venray Wb.
(052), Weertlands Wb. 1 (C 1, 001).

Smalle, vaste wandtafel in de keuken met een of meer gootstenen en van onderen van kastjes voorzien, waarop voedsel wordt bereid of klaargezet en

andere keukenwerkzaamheden zoals de afwas, worden verricht.

aanrecht (ook *aanrek*): alg.
Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Moresnet, Eupen, Roermond, Sittard, Echt/Gebroek, Maastricht, Vroenhoven en Venlo.
gootsteen: Gennep Wb.
stortbank: Tungelroy.

GOOTSTEEN

N 07 (1961) (007 add.), N 20 (zj) (027 add.), ZND 02 (1923) (002 add.), ZND m (Houben);
Echt Wb. (094), Eupen Wb. (187), Gennep Wb. (068, 075, 174, 175), Gronsveld Wb. 2 (060), Hamont Wl. (446), Hasselt Wb. (161), Heerlen Wb. 2 (117), Kerkrade Wb. 2 (206, 229), Lommel Wl. (244), Maastricht Wb. (329), Meerlo-Wanssum Wb. (125, 226, 272), Meeswijk Wl. (496), Roermond Wb. (094), Sint-Truiden Wb. (195), Sittard Wb. (323, 393), Tegelen Wb. (109), Tongeren Wb. (455), Venlo Wb. (130, 210), Venray Wb. (189, 195, 436, 528), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011), Zonhoven Wb. (364);
Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Vossen, H. (zj.hs).

Hardstenen of metalen bak onder een

waterkraan of pomp, met afvoerbuis naar de goot, de zinkput of het riool. De afvoerbuis van de gootsteen wordt in Kerkrade e.o. **afgoot** en in Bree e.o. **afvoerbuis** genoemd.

pompbak: Rotem, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Peer, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.

pompenbak: Geleen, Opglabbeek, Meeswijk, Rosmeer en Hamont.

spoelbak: Hamont en Reuver.

pompensteen (ook *pompenstee*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade

Wb. 2, Weertlands Wb. 1 en Venray Wb. en in Heerlen, Sittard, Echt/Gebroek, Rotem, Maastricht en Velden.

pompsteen (ook *pomsteen*): Weertlands Wb. 1 en Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Gronsveld, Bocholt, Maastricht, Zonhoven en Lommel.

gootsteen: alg. Kleverlds.; ook in Venlo.

afwassteen: Wolder/Oud-Vroenhoven.
watersteen: Peer, Beringen, Wellen en Lommel.

palingsteen: Venlo.

spoelingssteen: Belfeld.

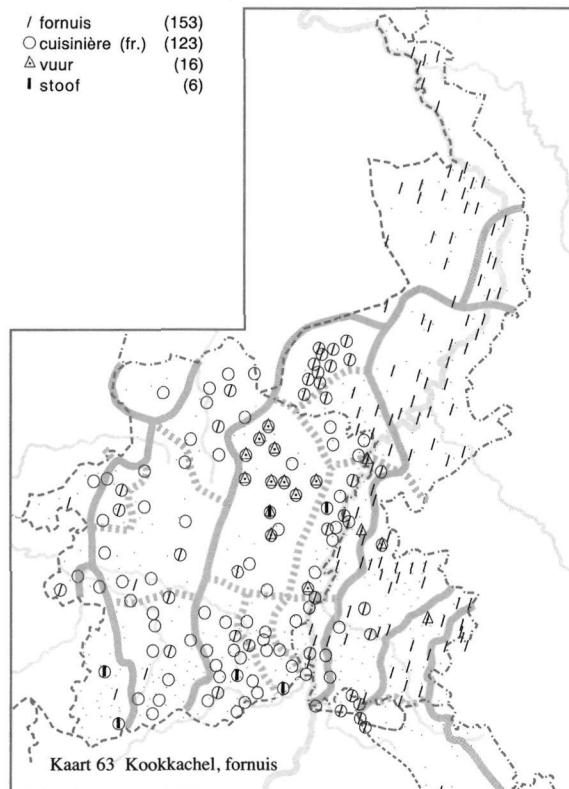
spoelsteen (ook *spoelstee*): alg. Kleverlds.; ook in Kerkraads Wb. 2 en in Heerlen, Waubach, Eupen en Sittard.

spoel: Gennep Wb.

moos: Lommel.

KOOKKACHEL, FORNUIS

/ fornuis	(153)
○ cuisinière (fr.)	(123)
△ vuur	(16)
■ stoof	(6)

N 79 (1979) (060), SGV (1914) (009), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 22 (1936) (015b), ZND 23 (1937) (058a);
Beverlo Wb. (076), Bree Wb. (265, 464), Echt Wb. (043, 126), Eupen Wb. (044, 090), Gennep Wb. (061), Gronsveld Wb. 2 (081), Hasselt Wb. (138), Heerlen Wb. 2 (109), Kerkrade Wb. 2 (089), Maastricht Wb. (102, 220, 303), Meerlo-Wanssum Wb. (112), Meeswijk Wl. (149), Roermond Wb. (081), Sint-Truiden Wb. (158), Sittard Wb. (098, 206), Stokkem Wb. (065), Tongeren Wb. (156, 316), Tungalroy Wb. (109), Venlo Wb. (124, 128), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005, C 1, 008), Zonhoven Wb. (078, 119, 236);
Bettens, A. (1954) (054), Janssen, A. (1949) (032, 033, 034), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885b),

Veldeke 14 (1939) (024), Veldeke 34 (1959) (041),
Veldeke 37 (1962) (037).

Vierkante kookkachel met een of meer ovens, waarop men verschillende gerechten tegelijk kan koken, braden of stoven. Fornuizen werden vroeger

met kolen of hout gestookt; moderne fornuizen werken op gas of elektriciteit.

Het rechtopstaande opzetstuk aan de

achterkant van een fornuis wordt in Kerkrade, Waubach en Simpelveld **opzat** genoemd. In het met kolen gestookte fornuis waren in de kookplaat één of meer schijven met daaromheen een aantal in elkaar passende, losse ringen aangebracht, die verwijderd konden worden, al naar gelang het bodemoppervlak van de ketel die verhit moest worden. Zo'n ring werd in Sint-Truiden en Tungalroy **stoofring** en in Venray e.o. **fornuisring** genoemd.

fornuis (ook *fonuis*, *vornuis*): alg. in Nl. Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Eupen, As, Genk, Maaseik, Lanklaar, Rekem, Bilzen, Martenslinde, Tongeren, 's-Herenelderen, Sint-Huibrechts-Lille, Kleine-Brogel, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Tessenderlo en Loksbergen.

fornuisgaard (*vernuisterd*): Elen.

gaard: Maastricht en Welkenraedt.

cuisinière: alg. in Belg. Lb., freq.

Zuid.Oostlb. en Weertlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Tungalroy, Echt/Gebroek en Maastricht.

cuisine (fr.): freq. Truierlds.; ook in Kozen.

keukenstoof: Meeuwen, Nieuwerkerken en Jeuk.

kookstoof: Bocholt en Diepenbeek.

leuvense stoof: Bocholt.

ovenstoof (*hovenstoof*): Grote-Brogel.

stoof: Opglabbeek, Rotem, Zichen-Zussen-Bolder, 's-Herenelderen, Sint-Truiden en Jeuk.

oventje: Maastricht.

vuur: freq. Maaskemp.; ook in Heerlen, Sittard, Laak, Guttecoven en Opgrimbie.

platte vuur: Neeroeteren.

elektrisch vuur: Meeuwen.

gasvuur: Meeuwen, Sint-Truiden en Jeuk.

komfoor: Zonhoven en Eupen.

brabantse stoof (*brabanse stoof*): Lanaken.

KOMFOOR

N 02 (1960) (039), ZND m (Houben); Beverlo Wb. (133), Echt Wb. (069, 093), Gennep Wb. (131), Gronsveld Wb. 2 (088), Heerlen Wb. 2 (111), Maastricht Wb. (200, 317), Roermond Wb. (142, 220), Sittard Wb. (311), Tungalroy Wb. (107, 109), Venlo Wb. (171), Venray Wb. (383), Zonhoven Wb. (236, 542); Beenen, P. (1973) (204).

Aanvankelijk met gloeiende houtskool of turf, vervolgens ook met petroleum, gas of elektriciteit gestookt toestelletje om voedsel warm te maken of te houden.

De volgende opgaven zijn algemene benamingen voor een komfoor:

komfoor (ook *kefoor*, *konfoor*):

Roermond, Gronsveld, Echt/Gebroek, Maastricht, Zonhoven, Beverlo en Venlo.

vuur: Zonhoven.

De volgende opgaven betreffen een met petroleum gestookt komfoor:

oliestel: alg. Kleverlds.

pétrole-stel: Roermond en Maastricht.

pétrole-stelletje (*petrolstelke*): Herten

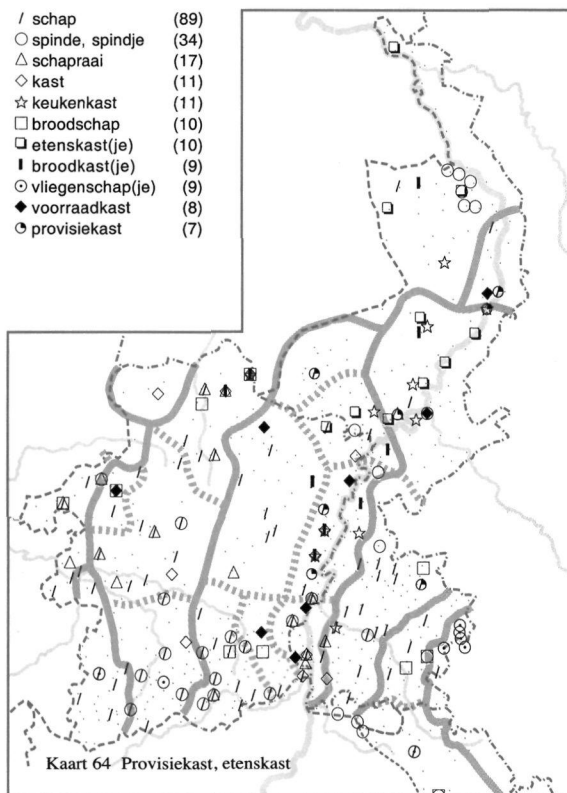
(bij Roermond).
pétrole-komfoor: Maastricht.
pétrole-machine: Roermond, Sittard
 en Maastricht.
pétrole-vuur: Beverlo.
pétroles-vuurtje (*petrolsvuurke*):
 Echt/Gebroek.

pétrole-vuurtje (ook *petrolvuurke*):
 Tungalroy en Herk-de-Stad.

De volgende opgave betreft een met
 gas gestookt komfoor:
gasstel: Heerlen.

PROVISIEKAST, ETENSKAST

/ schap	(89)
○ spinde, spindje	(34)
△ schapraai	(17)
◇ kast	(11)
☆ keukenkast	(11)
□ broodschap	(10)
▣ etenskast(je)	(10)
▤ broodkast(je)	(9)
○ vliegenschap(je)	(9)
◆ voorraadkast	(8)
⊙ provisiekast	(7)

Losstaande of in de muur ingebouwde kast die wordt gebruikt om er levensmiddelen in te bewaren.

De trefwoorden **vliegenschrank**, **vliegengkast(je)** en **vlieg(en)schap(je)** zijn benamingen voor een provisiekast waarvan de voorkant en soms ook de zijkanten voorzien zijn van gaas. Met het woord **spinde** wordt in Roermond en Sittard en in de Voerstreek een kleine, vaak vensterloze ruimte bedoeld, waarin etenswaren bewaard worden. Ook de trefwoorden **provisiekamer**

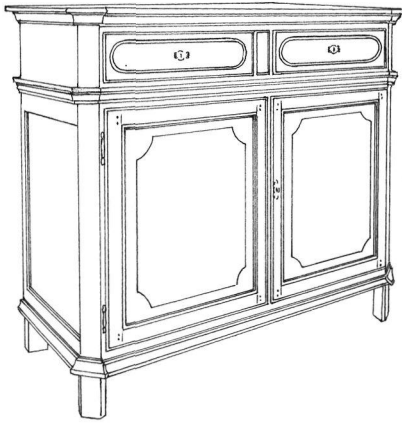
uit Brunssum en Tongeren en **kadol** uit Zolder lijken eerder op een kleine kamer te wijzen.

provisiekast: Tegelen, Beegden, Brunssum, Weert, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Venlo.

proviandkast: Sittard.

etenskast (*eteskast*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Molenbeersel, Middelaar, Meerlo en Ysselsteyn.

etenskastje (*eteskastje*): Hunsel.

boterhamskast: Swolgen.
broodkast: Egchel, Maasbracht, Lanklaar, Holtum, Eisdén, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille en Venray.
broodkastje: Neeroeteren.
broodskast: Sint-Huibrechts-Lille.
voorraadkast: Roermond, Bocholt, Maaseik, Wolder/Oud-Vroenhoven, Neerharen, Eigenbilzen, Beverlo en Blerick.
bewaarkast: Paal.
keukenkast: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Meerssen, Grathem, Lanklaar, Guttecoven, Eisdén, Hamont en Sevenum.
kast: Gronsveld, Ophoven, Lanklaar, Eisdén, Maastricht, Kanne, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kiewit, Kortessem en Lommel.
kastje (ook *kaske*): Ospel, Peer en As.
commode: Aldeneik, Zelem en Beverst.
provisieschap (ook *provisieschaaf*): Tongeren en Teuven.
eetschap (ook *eetschaaf*): Montzen, Rosmeer, Riksingen, Tongeren en Linkhout.
etensschap (*etesschaaf*): Montzen.
broodschap (ook *broodschaaf*): Simpelveld, Eys, Eupen, Schinveld, Rosmeer, Hoeselt, Hamont, Overpelt, Beverlo en Tessenderlo.
keukenschap: Opheers en Mechelen.
voorraadschap: Meldert.

schap (ook *schaaf*): alg. in Belg. Lb. en in het Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Bocholtz, Montzen, Horn, Weert, Thorn, Maastricht, Lottum, Venlo en Merselo.

schapraai (ook *schabraai*): Beegden, Amby, Genk, Rekem, Lanaken, Maastricht, Sint-Pieter, Tongeren, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zolder, Lummen, Spalbeek, Oostham, Tessenderlo en Zelem.

garde à manger (fr.): Sint-Truiden en Borlo.

voorraad: Brunssum.

warenhoeke (*warenhoeke*): Stevensweert.

spinde (ook *spin*, *sping*, *spint*): verspr. Geullds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Meerlo-Wanssum Wb. en in Simpelveld, Roermond, Valkenburg, 's-Gravenvoeren, Neeritter, Echt/Gebroek, Rekem, Lanaken, Bilzen, Martenslinde, Houthalen, Hasselt en Oostham.

spindje (ook *spinneke*): Sittard, Val-Meer, Tongeren, Koninksem en Sint-Truiden.

sponde (*spon*): Heusden.

provisiekamer: Brunssum en Tongeren.

kadol: Zolder.

De volgende opgaven betreffen een provisiekast waarvan een of meer zij-kanten van gaas zijn voorzien:

vliegkaste: Heythuysen, Opglabbeek, Rotem, Vliermaal en Achel.

vliegkasteje: Lanaken.

vliegenschap (ook *vliegenschaaf*): Kerkrade Wb. 2; ook in Montzen, Borgloon en Sint-Truiden.

vliegschapje (*vliegschapke*): Borlo.

vliegenschrak: Montzen.

KOELKAST

Echt Wb. (064), Heerlen Wb. 2 (130, 139),
Meeuwen Wl. (073), Sint-Truiden Wb. (105),
Tongeren Wb. (161), Venlo Wb. (152), Venray Wb.
(241);
Bettens, A. (1954) (069).

Kast voor huishoudelijk gebruik waarin
men levensmiddelen en dranken bij
een temperatuur van enkele graden

boven nul voor enige tijd tegen bederf
kan bewaren.

frigo: Meeuwen, Kanne, Tongeren en
Sint-Truiden.

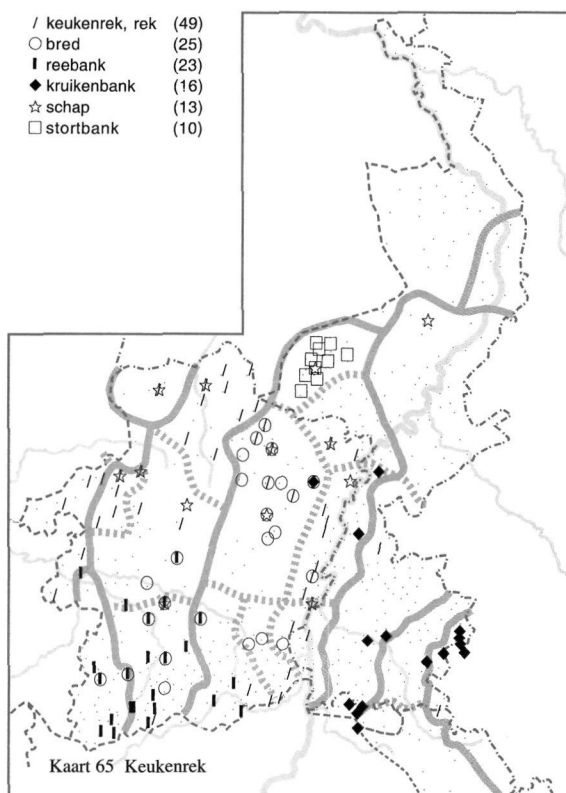
ijskast: Venray Wb.; ook in Heerlen
en Venlo.

koelkast: Echt/Gebroek en Heerlen.

KEUKENREK

/ keukenrek, rek	(49)
○ bred	(25)
▬ reebank	(23)
◆ kruikenbank	(16)
☆ schap	(13)
□ stortbank	(10)

N 20 (zj) (039b, 039c), N 79 (1979)
(026), SGV (1914) (031), ZND 32
(1939) (059), ZND B1 (1940sq)
(171);
Bree Wb. (098), Echt Wb. (072),
Genk Wb. (290), Kerkrade Wb. 2
(154, 228), Tongeren Wb. (482),
Tungelroy Wb. (109), Weertlands
Wb. 1 (C 1, 013), Zonhoven Wb.
(382);
Bisschops, M. (1994) (021).

Soort wandkast met één of meer leg-
planken en zonder deur, waarin potten
en pannen en ander keukengerei kan
worden opgeborgen.

Het trefwoord **kruikenbank** wordt in
Klimmen gebruikt voor een groot
wandrek met 4 of 5 planken. Op de
bovenste worden de borden enz.

geplaatst, op de onderste de ketels.
Ook de **stapel** uit Lontzen bestaat uit
meerdere planken. De **pottenbank**
voor schotels, borden en ketels hangt
in Zonhoven in de bijkeuken.

keukenrek: Sittard, Neeroeteren,
Achel, Kaulille, Paal, Beringen,

Loksbergen en Lommel.
pottenrek: Tungelroy en Opglabbeek.
schotelenrek: Opitter.
rek: freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds. en Beringerlds.; ook in Vaals, Kinrooi, Ophoven, Lanaken, Borgharen, Vroenhoven, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Genoelselderen, Koersel, Houthalen, Hasselt, Ulbeek, Veulen, Heers, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham en Meldert.
rekje (*rekske*): Tessenderlo, Lanaken en Val-Meer.
schotelenbank (*schottelenbank*): Kerkrade Wb. 2.
pottenbank: Echt/Gebroek.
kruikenbank: freq. Ripuar. en Zuid.Oostlb.; ook in Sint-MartensVoeren, Neroeteren en Echt/Gebroek, Guttecoven.
reebank: alg. Lonerlds., freq. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Stevoort, Zonhoven, Hasselt en Linkhout.
stortbank: Weertlands Wb. 1.
bank: Borgloon.
bankje (*bankske*): Houthalen.
schotelbred: Rijkhoven en Grote-Spouwen.
tinnenbred: Herk-de-Stad.

bred: freq. Maaskemp., verspr. Lonerlds.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Veldwezelt, Waltwilder, Eigenbilzen, Diepenbeek, Kuringen, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.
bredje (ook *breddeke*): Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Riksingen, Spalbeek en Hasselt.
keukenplank: Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt, Heers en Tessenderlo.
kastrollenplank: Leopoldsburg.
schotelplank: Vroenhoven.
reeplank: Hechtel.
plank: Bree, Rosmeer, Hasselt, Ulbeek, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen en Lommel.
schap: Helden/Everlo, Weert, Kinrooi, Bree, Opglabbeek, Maaseik, Rekem, Neerpelt, Helchteren, Hasselt, Heppen, Leopoldsburg en Lommel.
schapraai: Genk, Beringen, Jeuk en Lommel.
legsel: Jeuk.
menuiserie (fr.): Stokrooie en Sint-Lambrechts-Herk.
schraag: Achel.
stapel: Lontzen.
etagère: Gingelom en Hasselt.
tableautje (*tableau-ke*): Neerpelt.

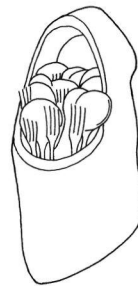
VORKENBLOK

N 20 (zj) (039c).

Blok waarin vorken bewaard worden. Vroeger werd daarvoor wel een klomp gebruikt. Uit de opgaven blijkt, dat de vorken ook in andere voorwerpen, als bakjes, laatjes en doosjes en samen met andere bestekdelen worden opgeborgen.

Ket- in de trefwoorden **kettenrek** uit Achel en **kettenblok** uit Lommel is een verkorting van *verket*, 'vork'.

fourchettenblok (*fersjettenblok, versjettenblok*): Roermond, Kinrooi,

Bocholt en Maaseik.
fourchette-blok (*versjetblok*): Maaseik en Schimmert.
verketblok: Kaulille en Wellen.

verkettensblok: Hasselt.

kettensblok: Lommel.

fourchettensbak (*fersjettenbak, versjettenbak*): Baarlo, Nunhem, Limbricht, Puth, Schimmert, Neeritter, Stevensweert, Opglabbeek, Sint-Pieter en Wintershoven.

fourchette-bak (*fersjetbak*): Kinrooi.

fourchette-bakje (*versjetbakske*): Urmond.

fourchettendoos (*fersjettendoos, versjettendoos*): Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Opheers en Wellen.

fourchettenslaatje (*forsjettenlaake*): Sittard.

fourchettensrek (*fersjettenrek, versjettenrek*): Melick en Buchten.

kettensrek: Achel.

vorkenshouder (*vorkenshouwer*): Grathem.

klomp: Waterloos en Opglabbeek.

klonk: Paal.

lepelbak: Oirlo.

lepelenbak: Wijk.

lepelenbakje (*lepelenbakske*): Roosteren.

bakje (*bakske*): Lanklaar.

bestekbak: Roermond.

lepelendoos: Hoeselt.

lepelensrek: Neer.

lepelenschot: Klimmen.

metsenschot: Mechelen.

schot: Amstenrade.

la: Sittard.

lade: Genk.

rek: Halen en Gelieren/Bret.

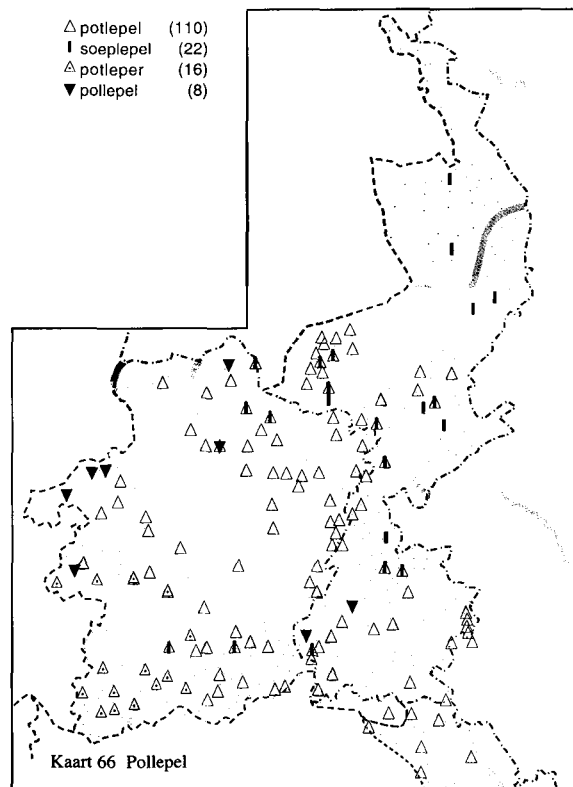
rekje (*rekske*): Overpelt.

11.2 Keukengereedschap

In deze paragraaf zijn de benamingen opgenomen voor een aantal werktuigen en gereedschappen die in de keuken gebruikt worden, onder meer om eten mee te bereiden. Het lemma KOEKENHORT, VLAAIENHORT is opgenomen in WLD II.12, pag. 194. De begrippen BROODMES en TRECHTER leverden te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma.

POLLEPEL

N 01 (1960) (080), N 20 (zj) (034, 038), ZND 04 (1924) (011), ZND m (Dupont);
Bree Wb. (353), Echt Wb. (111), Genk Wb. (256), Gronsveld Wb. 2 (131), Hasselt Wb. (357), Kerkrade Wb. 2 (207), Maastricht Wb. (230), Meeswijk Wl. (500), Meeuwen Wl. (175), Roermond Wb. (161, 229), Stokkem Wb. (088), Tegelen Wb. (117), Tungalroy Wb. (111), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011), Zonhoven Wb. (364);
Veldeke 37 (1962) (013, 037).

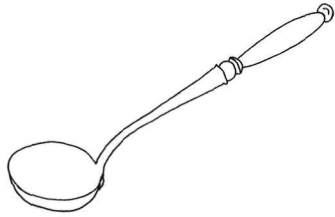

Grote, diepe lepel waarmee men soep uitschept.
Volgens de respondent uit Neeritter is de **potlepel** van koper of tin gemaakt, terwijl de zegsman uit Herten (bij Roermond) opmerkt dat een **soeplepel** van porselein, vertind ijzer of tin vervaardigd kan zijn. Met het woord **scheppan** wordt in Gronsveld een groot formaat pollepel bedoeld.

pollepel: Ulestraten, Caberg, Achel, Peer, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Halen.

polleper: Oostham.

potlepel: freq. Ripuar., Geullds., Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Mechelen, Beverlo, Paal,

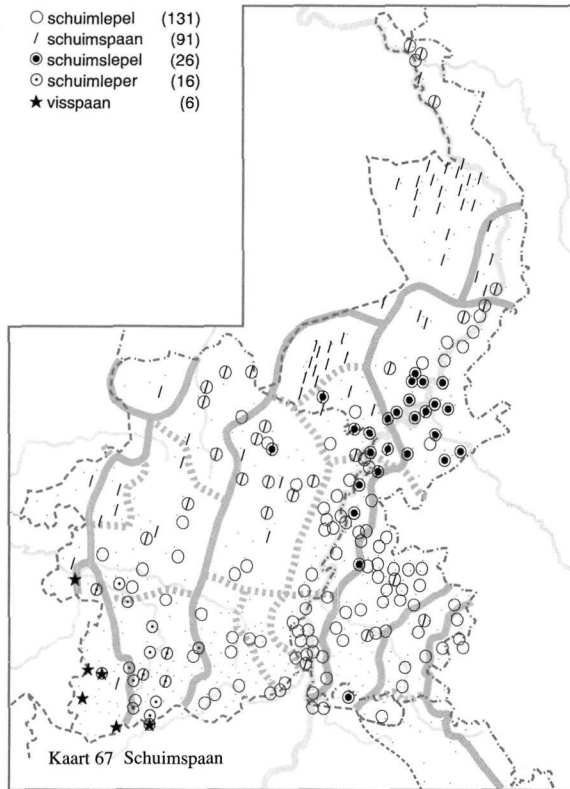

Beringen, Guigoven, Linkhout en Lommel.
potlepel: Stevensweert.
potleper: freq. Lonerlds. en Truierlds.;

ook in Kermt, Hasselt en Loksbergen.
kooklepel: Niel-bij-As, Montzen en Eupen.
schelepel: Tegelen.
scheppan: Gronsveld.
soeplepel: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Sittard, Puth, Oirsbeek, Weert, Leuken, Stramproy, Tungalroy, Thorn, Bocholt, Echt/Gebroek, Maastricht, Hoeselt, Hamont, Kaulille, Wellen, Oirlo en Sevenum.

SCHUIMSPAAN

- schuimlepel (131)
- / schuimspaan (91)
- schuimslepel (26)
- ⊙ schuimleper (16)
- ★ visspaan (6)

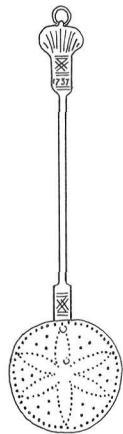

N 20 (zj) (034, 037), SGV (1914) (032), ZND 42 (1942) (038); Beverlo Wb. (235), Bree Wb. (055, 392), Genk Wb. (283), Hasselt Wb. (399), Kerkrade Wb. 2 (241), Maastricht Wb. (376, 477), Meerlo-Wanssum Wb. (251, 257), Meeuwen Wl. (193), Roermond Wb. (259), Sint-Truiden Wb. (237), Sittard Wb. (411), Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (545), Tungalroy Wb. (111), Venlo Wb. (235, 238), Venray Wb. (496, 518), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012); Beenen, P. (1973) (244), Daelen, J.v. (1933-41), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68).

Grote, platte lepel met gaatjes, die wordt gebruikt om schuim af te schepen.
 Zie voor het trefwoord **vollekrrijum**, 'schuimlepel', het Maastricht Wb., pag. 477.

schuimspaan (ook *schuinspaan*, *schuispaan*): alg. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Dommellds. en Demerkemp.; ook in Heerlen, Oirsbeek, Valkenburg,

Echt/Gebroek, Sint-Pieter, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Borgloon, Herk-de-Stad, Wilderen, Brustem, Kwaadmechelen, Zelem en Lommel.

schuimlepel (ook *schuinlepel*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Horns, Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds. en Demerkemp., verspr. Kleverlds.;

ook in Teuven, Groot-Gelmen, Guigoven en Venlo.

schuimslepel: alg. Noord.Oostlb., freq. Horns en Maaskemp.; ook in Lutterade, Mheer, Roosteren, Echt/Gebroek en Buchten.

schuimenlepel: Hasselt.

schuimlepelkje (*schuimlepelke*): Diepenbeek en Rosmeer.

schuimleper: alg. Lonerlds.; ook in Wintershoven, Spalbeek, Stevoort, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

schuimspade (*schuimspai*): Sint-Truiden.

afschuimer: Grathem.

schuimplets: Heerlen.

plets: Puth.

schuimveer: Schinveld.

roomveer: Schimmert en Simpelveld.

visspan: freq. Truierlds.; ook in Opheers en Halen.

opschepper: Neerpelt.

span: Venray Wb.; ook in Niel-bij-St.-Truiden.

spatel: Heerlen.

vollekrjum: Maastricht.

KURKENTREKKER

Beverlo Wb. (141), Bree Wb. (428), Genk Wb. (097), Gronsveld Wb. 2 (092), Heerlen Wb. 2 (143), Kerkrade Wb. 2 (238), Maastricht Wb. (217), Meeswijk Wl. (624), Meeuwen Wl. (206), Roermond Wb. (152), Sint-Truiden Wb. (220), Sittard Wb. (406), Venray Wb. (293), Zonhoven Wb. (455);
Dolmans, H. (zj.hs).

Metalen schroefdraad met handvat om flessen enz. te ontkurken.

kurkentrekker: Venray Wb.; ook in Roermond, Gronsveld en Maastricht.

stoppentrekker: Kerkrade Wb. 2 en Bree Wb.; ook in Heerlen, Meeswijk, Zonhoven, Beverlo en Sint-Truiden.

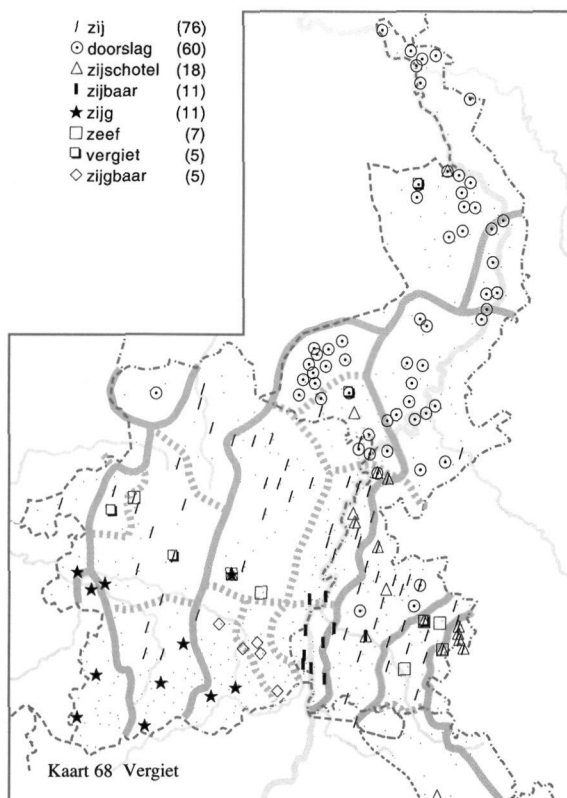
stoppentrekkerd: Sittard.

flessentrekker: Genk en Rothem.

flossentrekker: Gronsveld.

VERGIET

/ zij	(76)
○ doorslag	(60)
△ zijschotel	(18)
! zijbaar	(11)
★ zijg	(11)
□ zeef	(7)
▣ vergiet	(5)
◇ zijgbaar	(5)

DC 14 (1946) (016), N 20 (zj) (041a, 041b), N 49 (1972) (109), ZND 45 (1946) (016), ZND m (Franssen, Gr.Gr., Houben);
 Beverlo Wb. (279), Echt Wb. (038, 135), Eupen Wb. (181), Genk Wb. (394), Gennep Wb. (053), Gronsveld Wb. 2 (183), Hasselt Wb. (536), Heerlen Wb. 1 (073), Heerlen Wb. 2 (233), Kerkrade Wb. 2 (286), Lommel Wl. (067), Maastricht Wb. (517), Meerlo-Wanssum Wb. (096), Meeswijk Wl. (775), Sint-Truiden Wb. (247), Sittard Wb. (503, 504), Tegelen Wb. (081), Tongeren Wb. (691), Tungalroy Wb. (109), Valkenburg Wb. (205), Venlo Wb. (114), Weertlands Wb. 1 (C 1, 004), Zonhoven Wb. (513, 580);
 Bisschops, M. (1994) (044), Dolmans, H. (zj.hs),

Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Vossen, A.F. (1966-68).

Oorspronkelijk van aardewerk, later ook van geëmailleerd metaal of kunststof vervaardigde schotel of kom, waarbij in de bodem en zijkant gaten zijn aangebracht. Het vergiet wordt onder meer gebruikt om gewassen groenten te laten uitdruipen.

zij: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Vlodrop, Stramproy, Kessenich, Stevensweert, Diepenbeek, Neerpelt, Overpelt, Kleine-Brogel, Beverlo, Alken, Ulbeek, Wellen en Tessenderlo.

groentenzij: Oirsbeek.

zijbaar: freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Rekem en Geulle.

zijschotel (ook *zijschottel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Eupen, Hunsel, Genk, Echt/Gebroek, Buchten, Born en Geysteren.

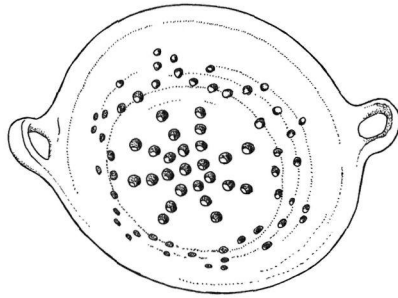
zijzeef: Stokkem.

zijzeef: Spekholzerheide.

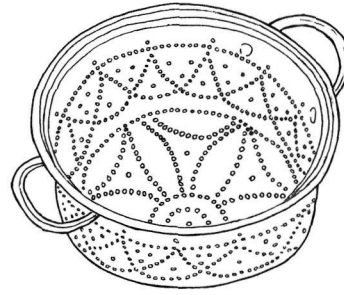
zijg: Genk, Tongeren, Ketsingen, Berbroek, Opheers, Kortessem, Borgloon, Herk-de-Stad, Gingelom, Sint-Truiden en Linkhout.

zijgbaar: freq. Bilzerlds.; ook in Beverst.

doorslag: alg. in het midden en noorden van Nl. Lb.; ook in Heerlerheide, Brunssum,

Aardewerken vergiet

Metalen vergiet

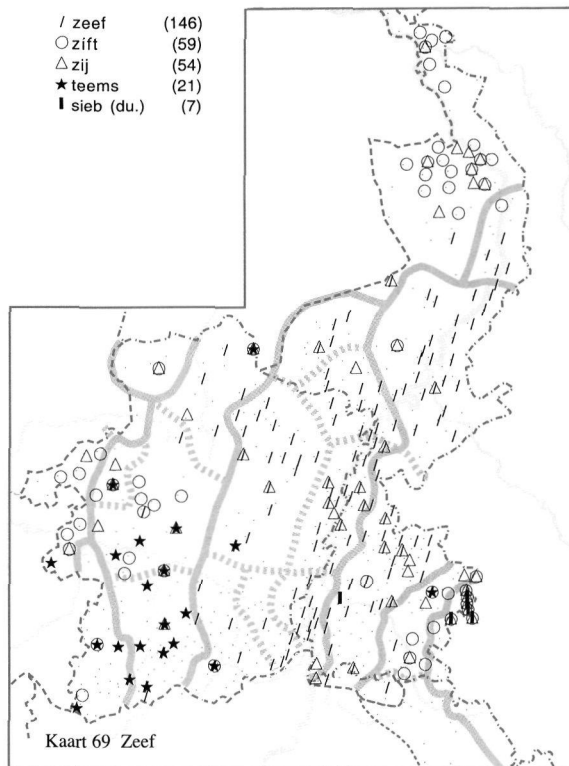
Schimmert en Lommel.
vergiert: Heerlen, Ell, Zonhoven,
 Beringen en Venray.
zeef: Spekholzerheide, Heerlen,

Schaesberg, Eys, Genk, Zutendaal
 en Stal.
groentenschotel: Einighausen.
visrooster: Amby.

ZEEF

/ zeef	(146)
○ zift	(59)
△ zij	(54)
★ teems	(21)
▬ sieb (du.)	(7)

N 20 (zj) (041a, 041b), SGV (1914) (045), ZND 48 (1954) (035); Bree Wb. (517), Genk Wb. (333), Genep Wb. (214), Hamont Wl. (477, 564), Heerlen Wb. 1 (073), Kerkrade Wb. 2 (286, 287, 288), Lommel Wl. (417, 418), Meerlo-Wanssum Wb. (336), Meeswijk Wl. (775), Meeuwen Wl. (243), Roermond Wb. (332), Sint-Truiden Wb. (224, 247), Sittard Wb. (500), Tongeren Wb. (698), Tungalroy Wb. (111), Venray Wb. (692, 698), Zonhoven Wb. (467, 580); Bisschops, M. (1994) (044), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

De algemene benaming voor het kom- of bakvormige voorwerp waarvan de bodem vol gaatjes zit of van een grof of fijn vlechtwerk is voorzien.

Zeven worden gebruikt om korrelachtig materiaal in fijne en grovere bestanddelen te scheiden, en om vaste stoffen uit vloeistoffen te verwijderen.

Verschillende respondenten geven dit verschil ook aan. Zo wordt de **zij** in het noorden van Nederlands Limburg en in Meeuwen, Eijsden en Roermond gebruikt voor het zeven van vloeistoffen. In Hoepertingen wordt daar een **zigg** voor gebruikt. Met de **zift** worden in Venray en omgeving en in Hamont vaste stoffen gezeefd, terwijl daar in Grathem, Buchten en Klimmen een **zeef** voor wordt gebruikt. De benaming **teems** is volgens respondenten uit Tongeren, Hoepertingen en Zonhoven vooral van toepassing op een meelzeef. Zie ook het lemma **HANDZEEF** in WLD I.4, pag. 145.

zeef: alg. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Weertlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelds., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eygelshoven, Spekholzerheide, Heerlerheide, Heerlen, Gulpen, Teuven, Boekt/Heikant, Hechtel, Beringen, Meijel en Sevenum.
zeefje (*zeefke*): Molenbeersel, Kinrooi, Rotem en Hasselt.
zift: alg. Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Demerkemp.; ook

in Heythuysen, Schimmert, Tongeren, Hamont, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Hulst/Konijnsberg, Zelem, Meldert, Halen, Lommel en Lottum.
zij: freq. Ripuar., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Heythuysen, Roermond, Weert, Ell, Meeuwen, Opglabbeek, Eijsden, Oost-Maarland, Hamont, Eksel, Lummen, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Beringen, Wellen, Kwaadmechelen, Halen en Lommel.

zigtje (*zijke*): Weert en Roermond.
zigg: Sint-Truiden, Hoepertingen en Hasselt.

ziggje (*zigske*): Sint-Truiden.
sieb (**du.**): Kerkrade Wb. 2; ook in Rothem.

teems (ook *teemse*, *temps*, *temst*, *tumps*): alg. Lonerlds., freq. Demerkemp.; ook in Heerlen, Genk, Tongeren, Hamont, Beringen, Sint-Truiden, Ordingen, Montenaken en Loksbergen.

ringenskorf: Heerlen.

ZEVEN

Met behulp van een zeef korrelachtig materiaal in fijne en grove bestanddelen scheiden of vaste stoffen uit een vloeistof verwijderen. Het zeven van droge stoffen wordt in Meerlo-Wanssum e.o. en Venray e.o. met het woord (**uit**)**ziften** aangeduid en in Tungelroy en Gronsveld met **zeven**. Voor het zeven van vloeistoffen gebruikt men in Gronsveld, Klimmen, Tungelroy, Maastricht, Tegelen, Sittard, Meerlo-Wanssum e.o. en Lommel het woord **zijen** en in Venray e.o. **uitzijen**.

zeven: alg. Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Kleverlds.; ook in Maastricht, Itteren, Neerharen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Blerick en Venlo.

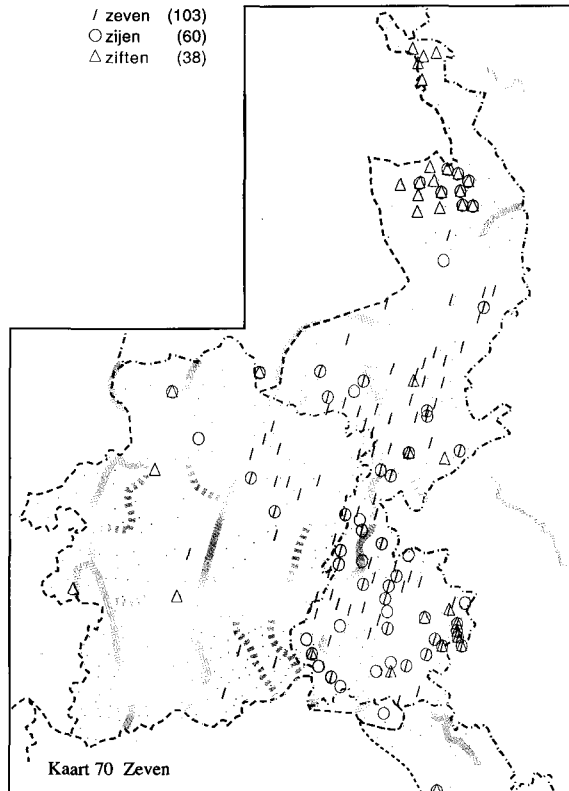
uitzeven: Lutterade.

doorzeven: Hoensbroek.

sieben (**du.**): Kerkrade Wb. 2.

ziften (ook *zichten*): alg. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Eupen, Haelen, Montfort, Posterholt, Maastricht, Hamont, Hasselt, Leo-

/ zeven (103)
 ○ zijen (60)
 △ ziften (38)

N 80 (1980) (059);
 Bree Wb. (517), Eupen Wb. (182,
 183), Gennep Wb. (214), Gronsveld
 Wb. 2 (209), Hamont Wl. (564),
 Hasselt Wb. (541), Kerkrade Wb. 2
 (286, 287, 288), Lommel Wl. (417,
 418), Maastricht Wb. (517), Meerlo-
 Wanssum Wb. (336), Meeswijk Wl.
 (772), Meeuwen Wl. (243),
 Roermond Wb. (333), Sittard Wb.
 (502, 503), Tegelen Wb. (133),
 Tongeren Wb. (698), Tungalroy Wb.
 (111), Venlo Wb. (292), Venray Wb.
 (595, 698), Zonhoven Wb. (468,
 581);
 Delahaye, H. (zj.hs), Kats, J. (1939).

poldsburg, Loksbergen en Lommel.
uitziften: Venray Wb.

zijen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar.,
 Oost.Zuidlb. en Kleverlds., verspr.
 Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.;
 ook in Teuven, Eupen, Weert,
 Tungalroy, Ell, Kelpen, Meeuwen,
 Oplabbeek, Maastricht, Caberg,

Heugem, Hamont, Eksel en
 Lommel.

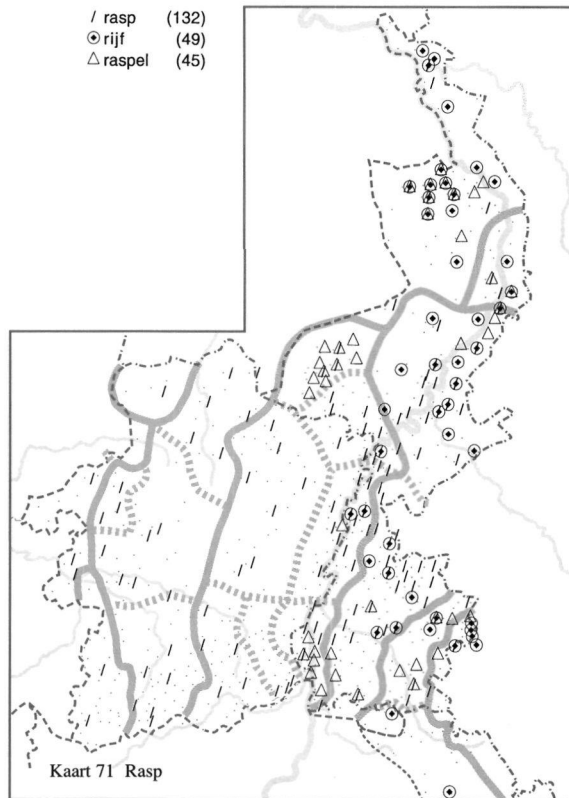
uitzijen: Venray Wb.; ook in Wessem.
ziften: Kwaadmechelen en Zonhoven.
door de zij doen: Caberg.
door de zijbaar doen: Caberg.
buidelen (buielen): Wessem.
teemsen: Zonhoven.

RASP

Keukenwerktuig, bestaande uit een
 gebogen blikken plaat, waarin aan de
 ene kant op zodanige wijze gaten zijn
 geslagen dat aan de andere kant een
 ruw, schubbig oppervlak is ontstaan.
 De rasp wordt gebruikt om groenten
 en specerijen, bijvoorbeeld nootmus-
 kaat, klein te maken.

rasp: alg in Belg. en Nl. Lb. m.u.v. het
 Ripuar.; ook in Spekholzerheide.
raps (ook reeps): Roermond, Sittard,
 Rothem en Rosmeer.
rap: Guttecoven en Einighausen.
raspel: freq. Oost.Zuidlb., Trichterlds.
 en Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook
 in Weertlds. Wb. 1 en in
 Simpelveld, Eygelshoven,

/ rasp (132)
 ○ rijf (49)
 △ raspel (45)

N 20 (zj) (040a), SGV (1914) (029); Eupen Wb. (156), Gronsveld Wb. 2 (137), Hamont Wl. (380), Heerlen Wb. 1 (052), Heerlen Wb. 2 (194, 320), Kerkrade Wb. 2 (214), Lommel Wl. (256), Maastricht Wb. (343), Meerlo-Wanssum Wb. (065), Meeswijk Wl. (513), Meeuwen Wl. (181), Roermond Wb. (244), Sittard Wb. (342), Tegelen Wb. (110), Valkenburg Wb. (147), Venlo Wb. (226), Venray Wb. (451, 455), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011); Bettens, A. (1954) (112), Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885b).

Stokkem, Boekend en Venlo.
rijf: freq. Ripuar., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds; ook in Heerlen, Welten, Teuven, Eupen, Grathem, Stevensweert, Grevenbicht/Papenhoven en Buchten.
rijfje (*rijfke*): freq. Kleverlds.; ook in Lottum en Venlo.
schaaf: Baarlo, Wijk en Teuven.

De volgende opgaven zijn raspen voor respectievelijk het kleinmaken van kool en nootmuskaat:
moesschaaf: Teuven.
muskaatrasp (ook *beschaatrasp*): Ell.
muskaatrijf (ook *beschaatrijf*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Teuven.
muskatenasp (*beschatenasp*): Herten (bij Roermond).

RASPEN

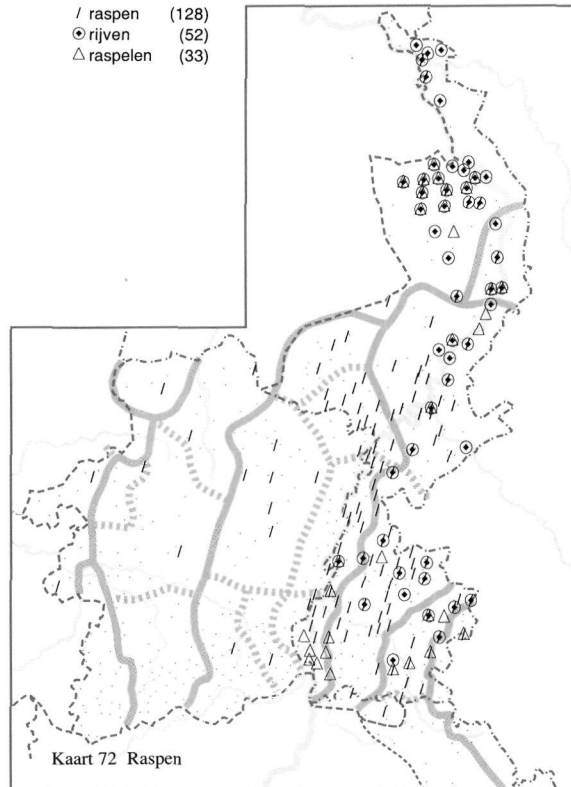
Groente, aardappelen ed. met behulp van de rasp klein maken.

raspen: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; verspr. Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Nederweert, Ospel, Weert, Vlijtingen, Hoeselt,

Hamont, Eksel, Zonhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

raspelen: freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Stein, Geulle, Blerick en Venlo.
rappen: Guttecoven en Einighausen.

/ raspen (128)
 ⊙ rijven (52)
 △ raspelen (33)

N 80 (1980) (060), SGV (1914) (029);
 Gennep Wb. (150), Hamont Wl. (380), Heerlen Wb. 2 (195, 320), Lommel Wl. (256), Meerlo-Wanssum Wb. (238), Meeuwen Wl. (181), Venlo Wb. (227), Venray Wb. (029, 451, 457).

rijven: alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Stein.

schaven: Sweikhuizen, Sint-Geertruid en Vijlen.
fijnmaken: Oirlo.

MES

De algemene benaming voor het werktuig om mee te snijden.

De volgende twee termen zijn afkomstig uit het Bargoens:

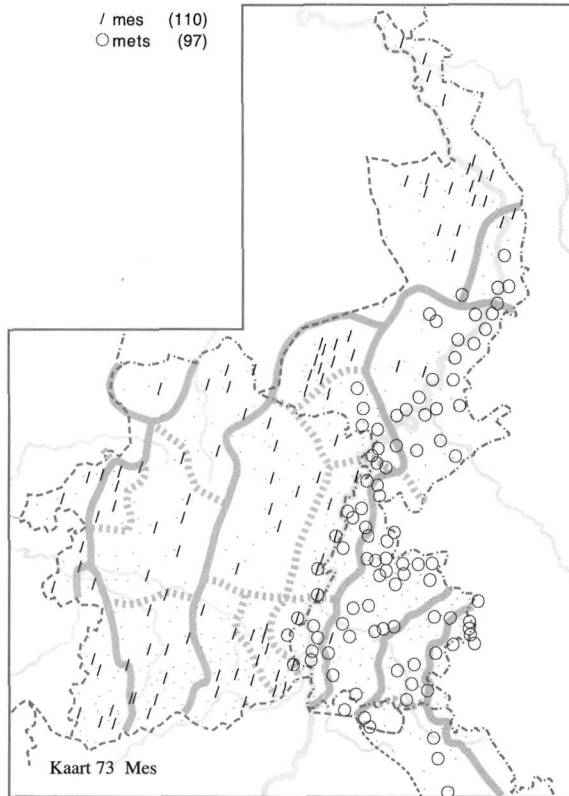
mes: alg. in heel Belg. Lb. en in Nl. Lb. in het Weertlds. en Kleverlds.; ook in Heythuysen, Nunhem, Amby, Tungalroy, Lottum en Arcen.

kolt: Waubach.
koot: Heerlen.

mets (ook *mest*): alg. Ripuar., Oostlb.Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Velden, Blerick, Venlo en Maasbree.

couteau-tje (*kootsje*): Tongeren.
knip: Heerlen.

/ mes (110)
○ mets (97)

N 20 (zj) (029c add.), SGV (1914) (023), ZND 32 (1939) (086); Genk Wb. (202), Gronsveld Wb. 2 (106), Hamont Wl. (289), Hasselt Wb. (296), Heerlen Wb. 2 (154), Kerkrade Wb. 2 (173), Lommel Wl. (193), Meerlo-Wanssum Wb. (195), Meeswijk Wl. (412), Roermond Wb. (180), Sint-Truiden Wb. (169), Tongeren Wb. (293, 352), Tungelroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (121), Venlo Wb. (192), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (293); Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (036), Meertens, A.H. (zj.hs), Rademaekers, H. (1958) (026), Veldeke 01 (1926) (021), Veldeke 05 (1930) (200), Veldeke 10 (1935) (586), Veldeke 14 (1939) (026), Veldeke 15 (1940) (020), Veldeke 17 (1942) (026), Veldeke 18 (1943) (028), Veldeke 20 (1945) (050), Veldeke 25

(1950) (009), Veldeke 26 (1951) (088), Veldeke 27 (1952) (014, 048), Veldeke 29 (1954) (057), Veldeke 33 (1958) (030), Veldeke 37 (1962) (036).

HECHT VAN EEN MES

Het handvat van een mes.

hecht (ook *echt*): alg. Kleverlds. en Zuidgeld.Lb., freq. Noord.Oostlb. en Lonerlds., verspr. Tongerlds.; ook in Ospel, Weert, Neeritter, Bree, As, Geliere/Bret, Martenslinde, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Beverlo, Beringen, Brustem, Aalst-bij-St.-Truiden, Halen en Lommel.

heft: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Spekholzerheide, Hunsel, Neeritter, Stevensweert, Maastricht, Neerharen, Eksel,

Hasselt en Venlo.

steel: alg. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Simpelveld, Eygelshoven, Bleijerheide, Teuven, Nederweert, Weert, Leuken, Diepenbeek, Hoeselt, Hamont, Kaulille, Kermt, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Tessenderlo, Zelem, Halen en Lommel.

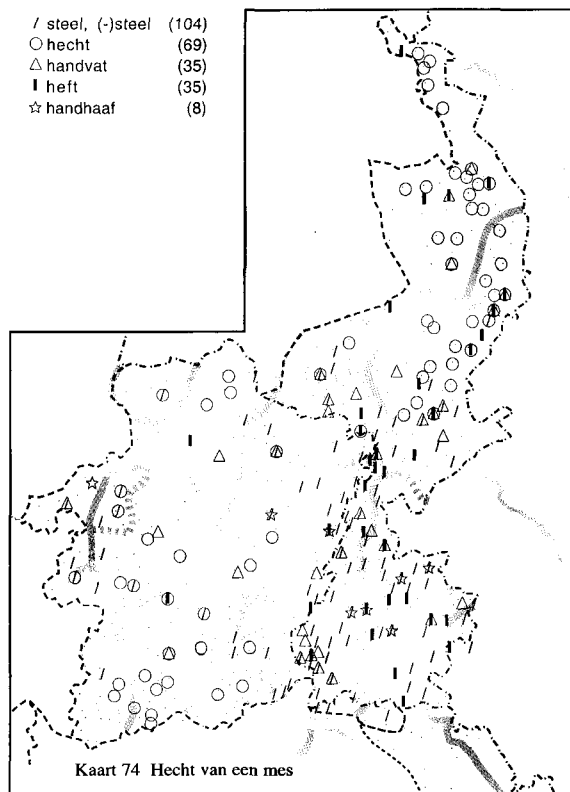
messensteel: Tungelroy, Rotem en Lummen.

messteel: Paal.

/ steel, (-)steel	(104)
○ hecht	(69)
△ handvat	(35)
┆ heft	(35)
☆ handhaaf	(8)

N 01 (1960) (061), N 20 (zj) (031a),
SGV (1914) (013), ZND 01 (1922)
(a-m), ZND 26 (1937) (022c);
Meerlo-Wanssum Wb. (139),
Tongeren Wb. (206), Tungleroy Wb.
(110), Zonhoven Wb. (164).

Kaart 74 Hecht van een mes

metsensteel: Schinveld, Heerlen en Teuven.

metsersteel: Grathem.

metssteel: Thorn en Amstenrade.

handhaaf (ook *antef*, *hantef*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Opglabbeek, Lanklaar en Kwaadmechelen.

handvat: freq. Noord.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Heerlen, Waubach, Limbricht, Sittard,

Gronsveld, Weert, Bree, Genk, Buchten, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Peer, Zolder, Wellen, Tessenderlo, Venlo, Well, Oirlo en Sevenum.

hand: Niel-bij-St.-Truiden.

greep: Eygelshoven.

handgrif: Heerlen.

grif: Eygelshoven en Kerkrade.

LEMMER

N 20 (zj) (031b);
Hamont Wl. (410), Lommel Wl. (279), Venray Wb. (326, 476).

De dunne stalen, aan een of beide zijden snijdende, smalle plaat die het lichaam van een mes uitmaakt, het deel waarmee men snijdt.

lemmer: verspr. Maaskemp.; ook in Ell, Ophoven, Thorn, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Neerharen, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren, Ketsingen, Achel, Overpelt, Hasselt, Beverlo, Beringen, Opheers, Sint-Truiden,

Kwaadmechelen, Zelem en Lommel.

lemmet (ook *lemmets*): freq. Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Heerlen, Weert, Grathem, Roosteren, Echt/Gebroek, Maastricht, Wijk, Tongeren, Hasselt en Venlo.

blad: freq. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Welten, Mechelen, Teuven, Baarlo, Horn, Herten (bij Roermond), Susteren, Sittard, Gronsveld, Ospel, Tungalroy, Neeritter, Kinrooi, Gelinden, Heers en Halen.

messenblad: Stokkem.

metsenblad: Limbricht.

snijblad: Teuven, Swalmen, Sittard en Stevensweert.

ijzer van het mes: Peer.

klings: Heerlen.

lame (fr.): Spalbeek en Wellen.

snijvlak: Wolder/Oud-Vroenhoven.

het scherp: alg. Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb.; ook in Baarlo, Weert, Stramproy, Bocholt, Bree, Urmond, Caberg, Smeermaas, Sint-Pieter, Hoeselt, Wintershoven, Hamont, Eksel, Lummen, Hasselt, Paal, Wellen, Borgloon, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

scherpe kant: Bleijerheide, Puth, Schimmert en Rothem.

mes: Leuken, Bocholt, Diepenbeek, Tongeren, Ketsingen, Kaulille, Peer, Borgloon en Middelaar.

mets: Waubach, Tegelen, Oirsbeek, Klimmen, Mesch, Maasbracht, Urmond, Oost-Maarland, Velden en Boekend.

sne (ook *snee*, *sneed*, *sneei*): Buchten, Geulle, Boekt/Heikant, Kermt, Hoepertingen, Wellen, Beringen, Halen en Lommel.

waad: Opglabbeek en Genk.

RUG VAN HET LEMMER

N 79 (1979) (044, 045 add.).

De niet-scherpe zijde van een mes.

rug: freq. Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Gulpen, Ospel, Weert, Tungalroy, Ell, Maastricht, Eigenbilzen, Eksel, Houthalen, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Blerick, Boekend, Meerlo en Tienray.

het bot: Sint-Martens-Voeren, Nunhem, Weert, Kinrooi en Meijel.

botte kant: freq. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Reuver, Neeritter, Kinrooi, Ophoven, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Zepperen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Jeuk, Velden, Venlo, Gennep en Oirlo.

botte zij: Waubach.

bovenkant: Arcen en Venlo.

buitenkant: Herten (bij Roermond).

stompe kant: Meijel.

kant: Ordingen.

SCHERP, SNEDE

N 79 (1979) (043);
Meeswijk Wl. (590), Zonhoven Wb. (546).

Het scherpe, snijdende gedeelte van een mes.

het scherp: freq. Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.; ook in Voerendaal, Waubach, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Weert, Tungalroy, Neeritter,

Kinrooi, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen, Arcen, Venlo, Meerlo, Tienray en Meijel.
scheppe kant: Nunhem, Schimmert, Klimmen, Gronsveld, Neeroeteren, Maastricht, Nieuwerkerken en Oirlo.
snijkant: Schaesberg en Noorbeek.
snede (*snee, sneei, snei*): verspr. Maaskemp.; ook in Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Heythuysen, Swalmen, Montfort, Schimmert,

Weert, Lanklaar, Obbicht, Guttecoven, Houthalen, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Blerick, Boekend en Oirlo.
snit: Herten (bij Roermond), Mheer, Meeswijk en Venlo.
waat: freq. Maaskemp.; ook in Helden/Everlo, Herten (bij Roermond), Montfort, Klimmen, Tungelroy, Ell, Lanklaar, Stein, Zonhoven en Kwaadmechelen.
zwaard: Tungelroy.

SCHEDE

N 20 (zj) (031c), SGV (1914) (031); Maastricht Wb. (365), Meerlo-Wanssum Wb. (195), Meeswijk Wl. (549), Tungelroy Wb. (110).

Platte koker waarin men het lemmet van het mes steekt.

schede (*schei*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Ripuar., Horns, Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Weertlds.; ook in Teuven, Bocholt, Opglabbeek, Val-Meer, Hoeselt, Achel, Kaulille, Hasselt, Wellen en Halen.

leren schede (*leren schie*): Hasselt.

messenschede (ook *messenschee, messenschei*): freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Tungelroy, Bree, Zichen-Zussen-Bolder, Overpelt, Zolder, Kermt, Beverlo en Beringen.

metsenschede (*metsenschee, metsenschei*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Teuven, Heerlen, Waubach, Mechelen, Neeritter en Stevensweert.

metserschede (*metserschei*): Heerlen, Panningen, Baarlo, Maasniel, Grathem en Velden.

messchede (*messchei*): Geulle en Diepenbeek.

metsschede (*metsschei*): Roermond en Amstenrade.

botte (**fr.**): Opheers.

mes-botte: Gelinden en Heers.

botje: Borgloon.

hoos (ook *hoze*): Boekt/Heikant, Lummen, Paal, Beringen, Kwaadmechelen en Lommel.

hoosje (*oeske*): Hasselt.

huls (*hulst*): Bree.

messenkoker: Halen.

messenzakje (*messenzakske*): Niel-bij-St.-Truiden.

leren zakje (*leren zakske*): Sint-Truiden.

mets-étui: Wolder/Oud-Vroenhoven.

schacht: Wellen.

BOT

ZND 32 (1939) (086);
Beverlo Wb. (250), Echt Wb. (033), Eupen Wb. (025),
Genk Wb. (320), Hamont Wl. (061), Hasselt Wb.
(084), Kerkrade Wb. 2 (064, 237), Kortessem Wb.
(079), Lommel Wl. (043), Maastricht Wb. (048),
Meerlo-Wanssum Wb. (279), Meeuwen Wl. (035),
Sint-Truiden Wb. (070), Sittard Wb. (055), Tegelen
Wb. (120), Tongeren Wb. (083), Zonhoven Wb. (058).

Gezegd van een mes dat niet goed
snijdt.

BOT MES

N 20 (zj) (032);
Bree Wb. (479), Echt Wb. (071), Eupen Wb. (100),
Meerlo-Wanssum Wb. (218), Meeswijk Wl. (333),
Roermond Wb. (140), Valkenburg Wb. (111).

Mes dat niet goed snijdt omdat de
sneede ervan niet meer scherp is.

bot mes: Sevenum.
botervilder (*bottervilder*): Klimmen.
botte heep: Tegelen.
botvilder: Susteren en Klimmen.
koekvilder: Roosteren.
koetenvilder: Mechelen, Eupen,
Roermond, Swalmen, Maasniel,
Limbricht, Amstenrade, Valken-
burg, Maasbracht, Stevensweert,
Lanklaar, Meeswijk en Hasselt.
vilder: Roermond, Puth, Tungalroy en
Echt/Gebroek.
vilmets: Grathem.
kouter: Schimmert, Rothem,

bot: alg. in Belg. Lb.; freq. Geullds.;
ook in Kerkrade Wb. 2 en in
Sittard, Mheer, Weert en
Maastricht.
stomp: Kerkrade Wb. 2 en Meerlo-
Wanssum Wb.; ook in Tegelen en
Genk.

Echt/Gebroek, Obbicht en Geulle.
krabbelaar: Neeritter.
kwakvorsenslachter: Bocholt.
paddenbijter: Hoepertingen, Wellen
en Ketsingen.
paddenlub: Velden.
paddenmoek: Grathem.
paddenvil: Bree.
paddenvilder: Meerlo-Wanssum Wb.;
ook in Panningen, Heythuysen,
Baarlo, Tungalroy en Lommel.
paddevel: Hasselt.
ploegkouter: Zichen-Zussen-Bolder.
plutenvilder: Boekend.
putenvilder: Heerlen.
putenviller: Eygelshoven.
slakkensteker: Heythuysen.
viggel: Bree Wb.
kontenzitter: Bree.
votboor: Maasniel.
wapen: Grathem.
zaag: Limbricht.

SCHAARDE

N 79 (1979) (045), ZND 06 (1924) (026).

Kerf of breuk in het scherp van een mes.

schaarde (*schaard*): Nunhem, Amby,
Genk, Eksel, Wijchmaal, Peer,
Kwaadmechelen, Tessenderlo en
Meijel.

schaar: Waubach, Gulpen,
Heythuysen, Montfort, Schimmert,
Ell, Neeritter, Meeuwen,
Neeroeteren, Maastricht, Jeuk en
Kwaadmechelen.
schaars (ook *schaas*): freq. Bilzerlds.
en Demerkemp.; ook in Ophoven,
Neeroeteren, As, Niel-bij-As,

Rotem, Obbicht, Opgrimbie,
Lanaken, Kanne, Koninksem,
Wellen, Velm en Loksbergen.
schaarsje (*schaarske*): Rekem.
baard: Venlo en Guttecoven.
barst: Noorbeek en Terlinden.
braam: Blerick, Boekend en
Maastricht.
haggel: Houthalen.
hak: Guttecoven, Riksingen,
Koninksem, Bommershoven, Sint-
Truiden en Loksbergen.
hakkel: Tungelroy en Eigenbilzen.
hakschaar: Tungelroy en Montfort.
hap: Neeroeteren, Opglabbeek,
Opgrimbie, Rekem en Gelinden.
kartel: Eksel.

katsel (*katsjel*): Voerendaal.
kauw: Weert en Kinrooi.
kek: Sint-Huibrechts-Lille.
kerf: Welkenraedt, Herten (bij
Roermond), Noorbeek, Terlinden,
Bree, Stein en Maastricht.
kitsje (*kitske*): Maastricht.
schank: Montzen.
split: Welkenraedt.
stuk: Klimmen.
tandje: Gruitrode en Rekem.

De volgende opgaven zijn voltooid
deelwoorden:

gehakkeld: Lanklaar.
gekarteld: Sittard.
gekatseld (*gekatsjeld*): Klimmen.

SCHILMESJE, AARDAPPELMESJE

N 20 (zj) (029c);
Heerlen Wb. 2 (067), Kerkrade Wb. 2 (081, 221),
Meerlo-Wanssum Wb. (195), Roermond Wb. (180),
Sittard Wb. (018), Venray Wb. (433, 479);
Achten, P. (1995) (052).

Klein scherp mesje waarmee men fruit
en aardappelen schilt.

aardappelenmes (*erpelenmes, erpel-
mes*): Bocholt, Bree, Waterloos,
Lanklaar, Hamont en Middelaar.
aardappelmes (*erpelmes, jappelmes,
jatappelmes, jetappelmes*): verspr.
Lonerlds.; ook in Brunssum,
Opglabbeek, Rosmeer, Zichen-
Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren
en Ketsingen.
aardappelenmesje (*eerappelenmeske,
erpelenmeske, jetappelenmeske*):
verspr. Centr.Maaslds.; ook in
Weert, Stramproy, Kinrooi,
Bocholt, Bree, Opglabbeek,
Neerharen, Tongeren, Oirlo en
Meijel.
aardappelmesje (*erpelmeske, jalle-
permeske, jalpermeske, jappelmes-
ke, jatappelmeske, jerpekmeske,
jetappelmeske, jetappemeske*): freq.

Kleverlds., verspr. Tongerlds. en
Lonerlds.; ook in Ospel, Weert,
Leuken, Tungelroy, Buchten,
Obbicht, Val-Meer, Zussen en
Spalbeek.

aardappelsmesje (*erpelsmetske*):
Sittard.
aardappelenmets (*eerappelenmets,
erpelenmets*): Roermond,
Roosteren en Wolder/Oud-
Vroenhoven.
aardappelmets (*erpelmets*): Heerlen,
Roermond, Melick, Schimmert,
Mesch en Echt/Gebroek.
aardappelsmets (*erpelsmets*):
Eygelshoven.
aardappelenmetsje (*eerappelen-
metske, erpelenmetske, erpelmet-
ske*): freq. Oostlb. en Horns, ver-
spr. Centr.Maaslds.; ook in Caberg,
Smeermaas en Wijk.
aardappelmetsje (*aardappelmetske,
erpelmeske, erpelmetske, erpel-
smetsje*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen,
Neer, Roermond, Buchten,
Urmond, Geulle, Sint-Pieter en
Eijsden.
aardappelsmetsje (*erpelsmetsje,*

erpelsmetske): verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Sittard.

krompiierenmetsje (*krompiierenmetske*): Mechelen en Teuven.

patattenmes: Achel, Lummen, Kermt, Hasselt, Beverlo, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Halen.

patattenmesje (*patattenmeske*): freq. Dommelds.; ook in Genk, Gelieren/Bret, Zolder, Boekt/Heikant, Hasselt, Paal, Beringen, Kwaadmehelen, Zelem, Halen en Sevenum.

patattenmetsje (*patattenmetske*): verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.

patattenschilder: Lommel.

aardappelenschilder (*erpelenschilder*): Stevensweert.

aardappelenschilmes (*erpelenschilmes*): Ottersum en Milsbeek.

schillenmesje (*schillenmeske*): Tungalroy.

schillenmetsje (*schillenmetske*): Maastricht.

schilmes: Venray Wb.

schilmesje (*schilmeske*): Mechelen-aan-de-Maas.

schilmets: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Urmond, Wolder/Oud-Vroenhoven, Heugem en Oost-Maerland.

schilmetsje (*schilmetske*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Waubach, Mechelen, Teuven, Grathem, Guttecoven, Kerensheide en Eijsden.

pluutje: Venray Wb.

MES OM KOOL TE SNIJDEN

Kerkrade Wb. 2 (133, 218), Meerlo-Wanssum Wb. (152), Sittard Wb. (168), Tegelen Wb. (103), Venray Wb. (255, 284, 360, 473, 513).

Speciaal kromgevormd mes voor het snijden of fijnhakken van koolsoorten.

kappesmes: alg. Kleverlds.

moesmes: Venray Wb.

moesmets: Tegelen.

snijmes: Venray Wb.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een schaaf waarmee kool klein gemaakt kan worden:

kappesschaaf: Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard.

koolschaaf: Venray Wb.

moesschaaf: Venray Wb.

schaaf: Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.

MES VOOR PANNENKOEKEN

N 20 (zj) (030);
Weertlands Wb. 1 (C 1, 008).

Mes waarmee pannenkoeken in de pan worden omgedraaid. Volgens het Weertlands Wb. (pag. C 1, 8) is het een bot, plat, dun gebogen mes.

pannenkoekenmets: Oirsbeek en Klimmen.

pannenkoekmets: Amstenrade, Wolder/Oud-Vroenhoven en Caberg.

pannenkoeksmets: Venlo.

bakmes: Hasselt en Sittard.

koekendraaier: Grathem.

koekenmes: Heer.

koekenmets: Bleijerheide, Baarlo, Horn, Herten (bij Roermond) en Mechelen-aan-de-Maas.

koekmes: Weertlands Wb. 1; ook in Kinrooi, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Overpelt, Kaulille en Middelaar.

koekmets: Venlo, Neeritter en Thorn.

koekenpanmets: Sint-Pieter.

mets voor pannenkoek: Schimmert.
koekenschoep: Roosteren.
koekenspaan: Ottersum, Milsbeek en Opglabbeek.
koekschup: Brunssum.
koeksteker: Bree.
kookmets: Swalmen en Limbricht.
mets: Teuven.
broodmes: Ospel, Eksel en Kermt.
draaimes: Bree.
omelettenmes: Kinrooi.
palet: Echt/Gebroek.
pannenmes: Weert.

pannenmets: Heerlen, Tegelen, Neer, Baarlo, Hoensbroek, Schimmert en Buchten.
schep: Halen.
schepper: Tegelen.
spaan: Eksel.
struifmes: Lommel.
struifsteker: Roermond en Lanklaar.
struivensteker: Rotem.
wipper: Hasselt.
schuimlepel: Maasbracht.
schuimspaan: Oirlo en Maasbracht.

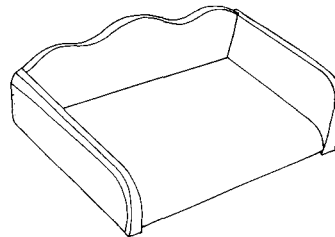
HAKBORD

Echt Wb. (052, 127), Hasselt Wb. (065, 170), Maastricht Wb. (175), Meeswijk Wl. (296), Sittard Wb. (251, 364), Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (243), Tungalroy Wb. (111), Venlo Wb. (278), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (202).

Houten plank om groente of vlees op fijn te hakken.

De opgaven **hakvloodje** (Tegelen), **hakvlood** (Echt/Gebroek), **vloodje** (Tungalroy), **meutje** (Sittard) en **scheepje** (Sittard) zijn benamingen voor een hakplankje met aan drie zijden een opstaande rand. Zie ook de afbeelding bij dit lemma.

hakbred: Echt/Gebroek.
kapbred: Zonhoven, Hasselt en Tongeren.

kaplood: Maastricht.
kaploop: Meeswijk.
hakvlood: Echt/Gebroek.
hakvloodje: Weertlands Wb. 1; ook in Tegelen.
vlood: Venlo en Echt/Gebroek.
vloodje: Tungalroy.
meutje: Sittard.
scheepje (*scheepke*): Sittard.

DIENBLAD

DC 27 (1955) (001, 002); Eupen Wb. (198), Gronsveld Wb. 2 (035), Hasselt Wb. (354), Heerlen Wb. 2 (191), Kerkrade Wb. 2 (244), Meeswijk Wl. (635), Valkenburg Wb. (175), Venray Wb. (558), Zonhoven Wb. (359); Achten, P. (1995) (055), Veldeke 08 (1933) (375).

Blad waarop men borden en schalen naar de eetkamer brengt.

dienblad: alg. Oostlb. en Horns, freq.

Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven en Maastricht.
bedienblad: Holtum.
presenteerblad: Eygelshoven, Voerendaal, Vijlen, Roggel, Reuver, Beesel, Brunssum, Ulestraten, Klimmen, Weert, Stevensweert, Maastricht en Lottum.

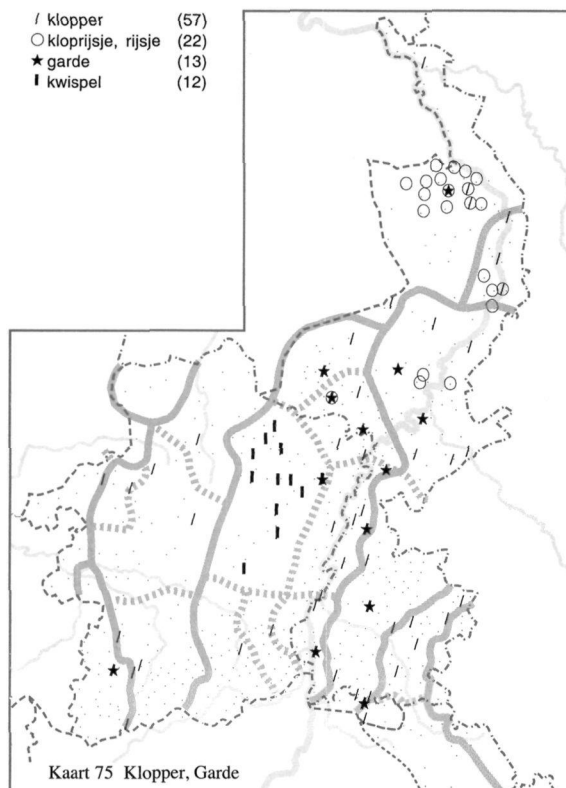
serveerblad: Gulpen en Vaals.
schenkblad: alg. Zuid.Oostlb.; ook in Voerendaal, Buchten, Holtum, Guttecoven en Maastricht.
koffieblad: Ubachsberg, Roggel, Ulestraten, Lottum, Blerick en Venray.
theeblad: Venray Wb.; ook in Vaals, Ubachsberg, Heerlen, Vijlen, Roggel, Beegden, Pey, Meerssen, Weert, Maastricht en Lottum.
blad: Venlo, Nuth/Aalbeek en Maastricht.
dienblaadje: freq. Noord.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwstadt, Weert, Lottum en Velden.
schenkblaadje: Nieuwstadt.
blaadje: Wellerlooi.

tablet: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Eupen, Schinveld, Schinnen, Valkenburg, Meeswijk en Maastricht.
tableetje: Heerlen.
dienbordje: Limbricht.
bordje: Limbricht.
hortje: Berg-en-Terblijt.
tableau: Blerick.
plateau: Zonhoven, Hasselt en Maastricht.
plateel: Valkenburg.
schaal: Heythuysen.
schenkschotel: Mheer.
schotel (schottel): Brunssum.
kabree: Hoeselt.

KLOPPER, GARDE

/ klopper	(57)
○ klopijsje, rijsje	(22)
★ garde	(13)
┆ kwispel	(12)

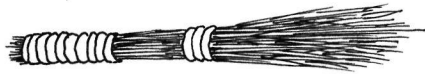
N 20 (zj) (047, 045e add., 046 add.),
 N 79 (1979) (046);
 Beverlo Wb. (129), Bree Wb. (265),
 Genk Wb. (182), Gronsveld Wb. 2
 (052), Meerlo-Wanssum Wb. (162,
 238), Sint-Truiden Wb. (107),
 Tegelen Wb. (094), Tungalroy Wb.
 (111), Venlo Wb. (167, 227), Venray
 Wb. (277, 457).

Keukenwerktuig voor bijvoorbeeld het kloppen van room of eieren, bestaande

uit een aantal lusvormige metalen draden die in een handgreep samenkomen.

De trefwoorden **kloprijsje** en **rijsje** duiden doorgaans een garde aan die bestaat uit dunne, geschilde berkentakjes die aan één uiteinde met behulp van ijzerdraad bijeen zijn gebonden.

garde (ook *gard*): Heythuysen, Herten (bij Roermond), Schimmert, Noorbeek, Weert, Tungalroy, Neeritter, Neeroeteren, Echt/Gebroek, Guttecoven, Maastricht, Sint-Truiden en Oirlo.

gardje: Blerick.

klopper: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds.

en Truierlds., verspr. Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Beverlo, Zepperen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Arcen, Velden en Venlo.

kloprijsje (*kloprijske*): alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb.; ook in Tungalroy, Blerick, Boekend en Venlo.

rijsje (*rijske*): alg. Kleverlds.; ook in Venlo.

kwispel: freq. Maaskemp.

meelbezem: Roermond.

berkenbezem: Tegelen.

roomklopper: Schaesberg.

sneeuwklopper: Sittard.

HOUTEN LEPEL

N 20 (zj) (033);
Tungalroy Wb. (111).

Lepel van hout om in saus e.d. te roeren of om bepaalde soorten voedsel zoals gelei, mosterd, stroop en honing uit voorraadpotten over te scheppen. Ook bij het maken van beslag wordt gebruik gemaakt van een houten lepel. Met de trefwoorden **pollepel**, **polleper** en **potlepel** wordt een vrij grote lepel bedoeld, die vooral voor het opscheppen van soep wordt gebruikt. Zie ook het lemma POLLEPEL.

houten lepel: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eyselshoven, Spekholzerheide, Heerlen, Welten, Maasbracht, Gelieren/Bret, Wolder/Oud-Vroenhoven, Smeermaas, Sint-Pieter, Rosmeer, Val-Meer, Diepenbeek en Tongeren.

houteren lepel: Kerkrade, Tegelen, Panningen, Herten (bij Roermond), Kinrooi, Bree, Maaseik, Buchten, Peer en Boekend.

houten leper (ook *outen leper*):

Opheers, Wellen, Niel-bij-St.-Truiden en Halen.

pannenlekker: Kermt.

pannenlepel: Heerlen.

pannenlikker: Tongeren.

pollepel: Weert, Wellen, Kwaadmechelen en Boekend.

polleper: Gelinden en Heers.

potlepel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen, Panningen, Roermond, Ell en Tongeren.

potleper: Borgloon.

scheplepel: Maasniel.

schuppertje (*schöpperke*): Tungalroy.

roerlepel: Heerlen, Welten, Mechelen, Melick, Puth, Oirsbeek, Hoensbroek, Bree, Diepenbeek, Kaulille en Wellen.

draailepel: Eijsden.

kneidlepel (*kneilepel*): Weert, Maaseik en Neerharen.

stamper: Nunhem en Hasselt.

stoemper: Hasselt.

lepel: Heythuysen.

spaan: Roermond, Tungalroy, Kinrooi, Hasselt, Beringen, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.
spaander: Roermond.
beslaglepel: Heerlen.
deegklopper: Wolder/Oud-Vroenhoven.
deeglepel: Bocholt.
eierlepeltje: Melick.
geleilepel: Teuven.
geleileper: Borgloon.
geleilepeltje (*geleileperke*): Sint-Truiden.
honinglepel (*honinklepel*): Beverlo.
moeslepel: Leuken, Tungalroy en Ell.
mosterdlepel: Melick, Genk, Lummen en Kermt.
mosterdlepeltje (*mosterdlepelke*): Kaulille, Bocholt en Oirsbeek.
mosterdlepeltje (*mosterdleperke*): Spalbeek en Sint-Truiden.
nap: Herten (bij Roermond).
paddenvel: Hasselt.
paplepel: Heerlen, Waubach, Mechelen, Baarlo, Sittard, Thorn, Opglabbeek, Lanklaar, Tongeren, Wellen, Kwaadmechelen en Sevenum.

paplepeltje (*paplepelke*): Amstenrade.
rijstpaplepel: Beverlo.
potagelepel: Lommel.
roomspaan: Grathem.
sauslepel: Teuven, Ell, Lanklaar, Diepenbeek, Hoeselt, Kermt en Kwaadmechelen.
sausleper: Wintershoven.
schuimlepel: Bree, Amstenrade en Ketsingen.
sirooplepel: Rotem, Eijsden, Zichen-Zussen-Bolder en Hoeselt.
kruidspaan: Velden.
soeplepel: Beverlo en Ell.
smoutspaantje (*smaltspaantje*): Ottersum en Milsbeek.
struiflepel: Lommel.
zoutlepel: Opglabbeek.

De volgende opgaven betreffen benamingen voor houten lepels die worden gebruikt om salade op te scheppen:

saladelepel (*slaadlepel, slaailepel, slalepel*): Mechelen, Bocholt, Opglabbeek, Lummen, Ottersum en Milsbeek.
saladespaan (*slaaispaan*): Grathem.

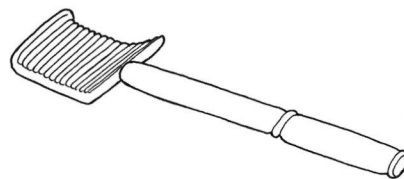
BOTERLEPEL

N 20 (zj) (033).

Houten lepel waarmee tijdens de boterbereiding de boter wordt gekneed. Daardoor wordt de melk, die zich nog tussen de boterdeeltjes bevindt, eruit gedrukt. Er bestaan platte lepels en lepels met ribbels.

Zie ook het lemma BOTERLEPEL in WLD I.11, pag. 143.

boterlepel (ook *botterlepel*): verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Heer, Leuken, Kinrooi, Thorn, Stevensweert, Maaseik, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Hamont, Overpelt, Lommel en Velden.

boterlepeltje (*botterlepelke*): Tegelen.
boterpin: Teuven.
boterplets: Rotem, Lanklaar en Obbicht.
pletslepel: Mechelen.
plets: Rotem.
pletsje: Rotem.
boterkletser: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.
boterslager: Halen.

boterspaan (ook *bo(t)erspaan*, *botter-spaan*): freq. Horns en Lonerlds., verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Brunssum, Weert, Neerharen, Boekt/Heikant, Kermt, Hasselt, Beringen, Kwaadmechelen en Velden.

boterspaantje: Schimmert.

botersteek (*bottersteek*): Klimmen.

botersteekje (ook *botersteekske*, *bot-*

tersteekske): Puth, Schimmert, Rotem, Buchten en Oost-Maarland.

boterstekel (*botterstekel*):

Hoensbroek.

boterstekeltje (*botterstekelke*):

Kerkrade en Spekholzerheide.

boterstekertje (*botterstekkerke*):

Heerlen.

steekje: Eijsden.

stecker: Klimmen.

boterkneedlepel: Melick.

papleper: Opheers en Borgloon.

ROERZEEF

N 20 (zj) (022, 041b), ZND 45 (1946) (016 add.), ZND B1 (1940sq) (182); Bree Wb. (331, 332), Diepenbeek Wb. (174), Genk Wb. (240), Gronsveld Wb. 2 (141), Hamont Wl. (345), Hasselt Wb. (377), Hasselt Wb. (377), Lommel Wl. (226), Meeswijk Wl. (475), Meeuwen Wl. (169), Sint-Truiden Wb. (189), Tongeren Wb. (430), Tungelroy Wb. (109), Venray Wb. (418), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010), Zonhoven Wb. (346); Achten, P. (1995) (098), Bettens, A. (1954) (097).

Zeef voor huishoudelijk gebruik met roerinrichting voor het fijnmalen van groenten.

Verschillende respondenten maken melding van twee uitvoeringen van de roerzeef. De ene, die meestal ook als oudste wordt beschouwd, bestaat uit een zeefje, waarin men met een houten pletter aardappelen of groenten kan fijnmaken. Modernere uitvoeringen hebben een uitneembare draaivleugel, waarmee de groenten fijngemalen kunnen worden. De eerstgenoemde zeef

wordt in Kanne **passette** genoemd, de tweede **passe-vite**.

passe-vite: freq. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Puth, Gronsveld, Tungelroy, Kinrooi, Meeswijk, Kanne, Hoeselt, Diepenbeek, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Linkhout en Lommel.

passette: Hasselt en Kanne.

soepzeef: Herten (bij Roermond), Brunssum, Ophoven, Lanklaar, Wellen en Borgloon.

soepenrijtje (*soepenrijke*): Eijsden.

zij: Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Neerpelt, Overpelt, Eksel, Houthalen, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen en Kortesseem.

zijbaar: Rekem en Eijsden.

zijg: Kinrooi, Veulen, Heers, Borgloon en Sint-Truiden.

KOFFIEZEEF, KOFFIEFILTER

N 20 (zj) (041, 041b), ZND m (Marchal); Hasselt Wb. (238, 536), Maastricht Wb. (342), Sint-Truiden Wb. (168, 200), Sittard Wb. (336), Tongeren Wb. (472), Valkenburg Wb. (144), Zonhoven Wb. (042, 580); Bettens, A. (1954) (066), Heyden, L.v.d. (1927).

Zeefje om bij het inschenken het

koffiedik tegen te houden. Met de benamingen **ramponeu**, **café-bourse**, **café-zakje** en **filter**, die aan het eind van het lemma zijn opgenomen, wordt een filter bedoeld dat gebruikt wordt bij het koffiezetten. De **ramponeu** is volgens het Tongeren Wb. (pag. 472)

een soort hoge koffiefilter met stoffen zakje. Het Sittard Wb. (pag. 336) merkt erover op dat dit voorwerp genoemd is naar Ramponeaux, exploitant van het cabaret Tabour Royal op Montmartre in de achttiende eeuw. In Sint-Truiden wordt met het woord **ramponeu** de metalen houder aangeduid waar de koffiefilter inhangt. De filterzak zelf wordt **melon** genoemd.

koffiezeef: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Welten, Tegelen, Nunhem, Herten (bij Roermond), Tungalroy, Ophoven, Bocholt, Bree, Caberg, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille en Eksel.

café-zeef (ook *kaffezeef*): Hoeselt, Wellen en Borgloon.

koffiezeefje (ook *koffiezeefke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Spekholzerheide, Tegelen, Melick, Thorn, Stokkem, Obbicht, Urmond, Smeermaas en Eijsden.

café-zeefje (*café-zeefke*, *kaffezeegske*,

kaffezeefje): Hasselt, Bleijerheide en Tongeren.

zeefje: Opheers.

koffieziift: Opglabbeek en Rotem.

café-zift (ook *kaffeziift*, *kaffieziift*):

Lummen, Kermt en Tongeren.

koffieziiftje (*koffieziifke*): Neerharen.

café-ziftje (*kaffeziifke*): Halen en Teuven.

koffiezij: Lanklaar.

café-zij (*kaffiezij*): Mechelen.

zij: Zonhoven en Hasselt.

koffiezijertje (*koffiezijerke*): Weert.

koffiezijtje (*koffiezijke*): Roermond, Oirsbeek, Hoensbroek, Echt/Gebroek, Rotem, Oost-Maarland en Kaulille.

melon (*fr.*) (*meloi*): Sint-Truiden.

ramponeu (ook *rampeneu*, *rampeno*, *rampenoi*): Sittard, Valkenburg, Maastricht, Tongeren, Hasselt, Gutshoven en Sint-Truiden.

café-bourse (*kaffieborsj*): Zonhoven.

café-zakje (*kaffiezakske*): Gutshoven.

filter: Kanne.

THEEZEEFJE

N 20 (zj) (041b);
Tungalroy Wb. (111), Venray Wb. (558, 692),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 015).

Zeefje om bij het inschenken van thee de theeblaadjes tegen te houden.

theezeefje (ook *theezeefke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maasniel, Melick, Buchten, Kwaadmechelen en Venlo.

zeefje (*zeefke*): Tungalroy.

theezeef: Welten, Maasniel, Tungalroy, Bree, Wolder/Oud-Vroenhoven en Zichen-Zussen-Bolder.

theezijtje (*theezijke*): Venray Wb.; ook in Waubach, Mechelen, Roermond en Echt/Gebroek.

zijtje (*zijke*): Venray Wb.

zijertje (*zijerke*): Weertlands Wb. 1.

BRAADPAN

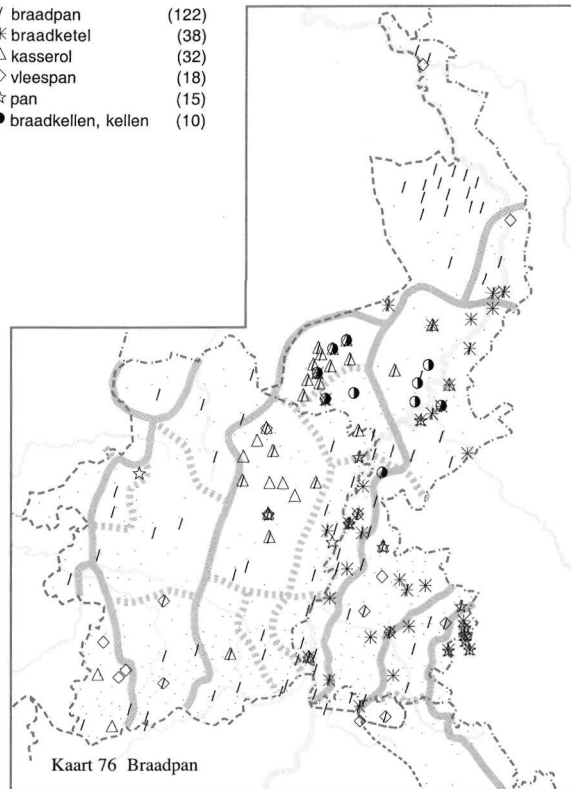
Dikwandige pan met deksel en vaak twee oren, geschikt om vlees in te braden.

Volgens de respondent uit Neeritter is een **braadslee** van ijzer of van ge-

ëmailleerd ijzer en meestal vierkant of ovaal van vorm.

braadpan (ook *braaipan*, *braanpan*, *braapan*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

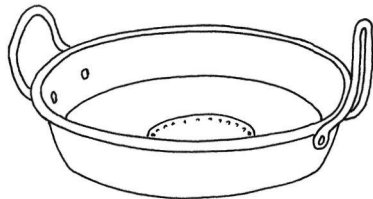
/ braadpan	(122)
* braadketel	(38)
△ kasserol	(32)
◇ vleespan	(18)
☆ pan	(15)
● braadkellen, kellen	(10)

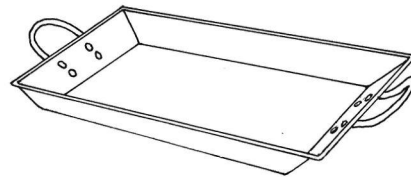
N 20 (zj) (002, 022, 023a, 023b), N 79 (1979) (048);
 Beverlo Wb. (027), Bree Wb. (216, 225), Echt Wb. (033), Heerlen Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (066, 199), Maastricht Wb. (177, 309), Meerlo-Wanssum Wb. (082), Meeswijk Wl. (471), Tungelroy Wb. (109), Venray Wb. (109), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C 1, 010), Zonhoven Wb. (029);
 Beenen, P. (1973) (202), Heyden, L.v.d. (1927).

ijzeren braadpan: Panningen.
braadspan: Buchten en Heerlen.
gebraadspan: Smeermaas.
braadpannetje (braadpanke): Tegelen en Neeritter.
bakpan: Ophoven, Zonhoven, Gelinden en Heers.
vleespan: Schaesberg, Teuven, Sint-Martens-Voeren, Puth, Schimmert, Klimmen, Bocholt, Opglabbeek, Buchten, Obbicht, Maastricht, Hasselt, Zepperen, Borgloon, Nieuwerkerken, Ordingen, Arcen en Gennep.
spekpan: Gruitrode en Opglabbeek.

sudderpan: Eksel.
pan: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach, Herten (bij Roermond), Sittard, Tungelroy, Ophoven, Opglabbeek, Meeswijk, Obbicht en Leopoldsburg.
braadkasserol (braaikastrol): Hasselt.
kasserol (ook kasrol, kastol, kastol): Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Helden/Everlo, Heythuysen, Swalmen, Sittard, Neeritter, Maas-tricht, Hoeselt, Sint-Truiden en Jeuk.
braadkellen: Haelen, Horn, Ell en Echt/Gebroek.

Koperen braadpan

Rechthoekige koperen braadpan uit Sint-Huibrechts-Lille

kellen: Neer, Maasniel, Nederweert, Ospel, Boshoven en Tungelroy.

braadketel (ook *braaiketel*, *braaketel*, *braanketel*): freq. Ripuar., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Gulpen, Weert, Tungelroy, Maastricht, Blerick, Venlo en Meijel.

ijzeren braadketel: Panningen.

braadsketel: Buchten, Sittard en Welten.

vleesketel: Weert en Klimmen.

ijzeren ketel: Maastricht.

ketel: Waubach.

braadpot (*braaipot*): Middelaar en Meerlo.

stoofpot: Kwaadmechelen.

braadschotel (ook *braaischotel*, *braaischottel*): Stevensweert, Bree, Opglabbeek, Lanklaar, Smeermaas, Val-Meer en Hasselt.

braadslee: Neeritter en Maasniel.

OORVORMIG HANDVAT

N 79 (1979) (051), SGV (1914) (012), ZND 08 (1925) (097), ZND 43 (1943) (002); Beverlo Wb. (098), Bree Wb. (200), Maastricht Wb. (139), Meeswijk Wl. (459), Meeuwen Wl. (100), Tungelroy Wb. (110).

Oorvormig handvat van bijvoorbeeld een pan, kopje, kan etc.

De invuller uit Nunhem maakt een onderscheid tussen een **oortje** en een **handvat**. Het eerste hoort bij een kopje, het tweede bij een pan.

oor: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Maastricht,

Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Beverlo, Heers, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

oortje (*oorke*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Tungelroy, Buchten en Meijel.

handhaaf (ook *hantef*): Bree, Meeuwen en Klimmen.

handvat: Venlo.

handvat: Nunhem, Swalmen, Noorbeek, Terlinden, Neeritter, Obbicht en Kwaadmechelen.

hengel (ook *engel*): Gronsveld, Tungelroy, Gruitrode, Opglabbeek, Maastricht en Neerharen.

hengeltje (*hengelke*): Maastricht.

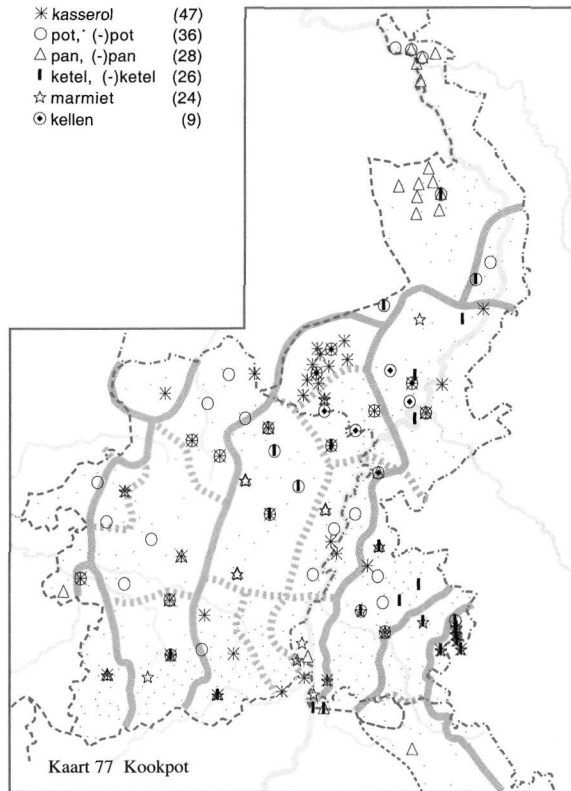
KOOKPOT

De algemene benaming voor de metalen pot of pan waarin men vooral groenten en aardappelen kookt. Toen de maaltijden nog boven een open vuur werden bereid, was de kookpot bolvormig en van een hengsel voorzien, waaraan de pot boven het vuur kon worden gehangen. Aan de onderzijde waren vaak drie pootjes aangebracht, waardoor de kookpot ook op tafel kon worden gezet. Met de opkomst van de kachel en het fornuis kreeg de kookpot een cilindervorm en een vlakke bodem.

Er bestaan verschillende maten van kookpotten, al naar gelang het gerecht dat ermee bereid moet worden. Aan het eind van het lemma zijn de benamingen voor dit soort meer specifieke pannen opgenomen.

Zie voor het trefwoord **kellen** ook RhWb (IV), kol. 401, s.v. *Kellen*, 'eiserer Kochkessel auf drei Füßen, mit Henkel, Kasserolle'. Ook verschillende Limburgse respondenten maken bij het trefwoord **kellen** melding van een ketel met hengsel. Een **sauskellentje**

* kasserol	(47)
○ pot, (-)pot	(36)
△ pan, (-)pan	(28)
┆ ketel, (-)ketel	(26)
☆ marmiet	(24)
⊙ kellen	(9)

N 20 (zj) (007 add., 021, 022, 023a, 026), ZND m (Drieskens, GrGr, Houben, Mathys, Raymaekers, Welter);
 Beverlo Wb. (120, 134), Echt Wb. (063, 091), Genk Wb. (202, 239), Gennep Wb. (136, 177), Gronsveld Wb. 2 (125), Hamont Wl. (201), Hasselt Wb. (242, 340), Kerkrade Wb. 2 (132, 134, 136, 170), Lommel Wl. (141), Maastricht Wb. (309, 310), Meeswijk Wl. (300), Meeuwen Wl. (147, 168), Roermond Wb. (125, 214), Sint-Truiden Wb. (131), Sittard Wb. (041, 163, 303), Tongeren Wb. (260, 427), Tungalroy Wb. (097, 109), Venray Wb. (415), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (207, 344);
 Achten, P. (1995) (059), Bettens, A. (1954) (043),

Heyden, L.v.d. (1927), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68).

is volgens de respondent uit Neeritter een ijzeren keteltje met hengsel, ongeveer 15 cm breed en hoog, voor saus.
Tuut- in het trefwoord **tuutpot** verwijst naar de lokale benaming in Grathem en Roermond voor balkenbrij.

kookpot: Opglabbeek, Overpelt, Boekend, Oirlo en Meijel.

kookdupp: Kerkrade Wb. 2.

Koperen kookketel voor gebruik boven het open vuur

kasserol (ook *karstrol*, *kasrol*, *kastol*, *kastrol*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Geleen, Klimmen, Gronsveld, Tungalroy, Grathem, Kinrooi, Bocholt, Opglabbeek, Meeswijk, Urmond, Kanne, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Eksel, Peer, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Wellen, Sint-Truiden, Halen en Lommel.

Metalen kookketels met deksel

kellen: Heythuysen, Haelen, Horn, Nederweert, Weert, Stramproy, Neeritter, Kinrooi en Echt/Gebroek.

kellentje (*kelke*): Weert.

kookketel: Eygelshoven.

ketel: freq. Ripuar.; ook in Heerlen, Herten (bij Roermond), Sittard, Hoensbroek, Mesch, Kinrooi, Waterloos, Tongeren, Wellen en Boekend.

ijzeren ketel: Meijel en Hoensbroek.

keteltje (*ketelke*): Meijel.

marmiet (ook *barmiet*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Panningen, Tungalroy, Meeuwen, Genk, Rotem, Wolder/Oud-Vroenhoven, Caberg, Oost-Maarland, Tongeren, Beverlo, Hoepertingen, Wellen en Sint-Truiden.

marmietje: Meijel.

pot: Meijel en Wellen.

pan: alg. Kleverlds.; ook in Montzen, Roermond, Sittard, Mesch, Bocholt, Meeuwen, Genk, Echt/Gebroek, Maastricht, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Loksbergen.

pannetje (*panneke*): Hasselt.

bakpan: Rotem.

hengelpot: Middelaar.

pampes: Sittard.

De volgende opgave betreft een kookpotje met drie poten, dat boven het

haardvuur gehangen werd:
stempelpotje: Gennep Wb.

De volgende opgaven zijn benamingen voor pannen die voor specifieke doeleinden worden gebruikt:

papketel: Baarlo, Nunhem, Brunssum, Bree, Opglabbeek en Wellen.

pappot: freq. Dommellds. en Kleverlds.; ook in Roermond, Puth, Nuth/Aalbeek, Klimmen, Weert, Grathem, Kinrooi, Bocholt, Bree, Waterloos, Stokkem, Buchten, Mechelen-aan-de-Maas, Wintershoven, Hasselt, Paal, Kwaadmechelen en Velden.

brijpot: Oirlo.

brijketel: Oirlo.

rijstketel: Eijsden.

rijstpot: Eygelshoven.

sauskennen-tje (*sauskelke*): Weert en Neeritter.

melkpot: Mechelen-aan-de-Maas, Kaulille, Boekt/Heikant en Halen.

stoofpot: Opglabbeek en Wellen.

trekpot: Schimmert.

tuutpot: Grathem en Roermond.

aardappelenpot (*erpelenpot*): Ottersum en Milsbeek.

aardappelpot (*jappelpot*): Spalbeek.

patattenpot: Boekt/Heikant.

aardappelsketel (*erpelsketel*): Schimmert.

aardappelenketel (*erpelenketel*): Bree.

patattenkasserol (*patattenkastrol*): Paal.

DEKSEL

Het ronde voorwerp waarmee een pan of kookpot van boven wordt afgesloten.

deksel (ook *detsel*, *teksel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

deks: Kessenich.

dek: freq. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weertlds. Wb. 1 en in Tungalroy, Kessenich, Thorn, Kleine-Brogel en Kaulille.

dekkel: freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2.

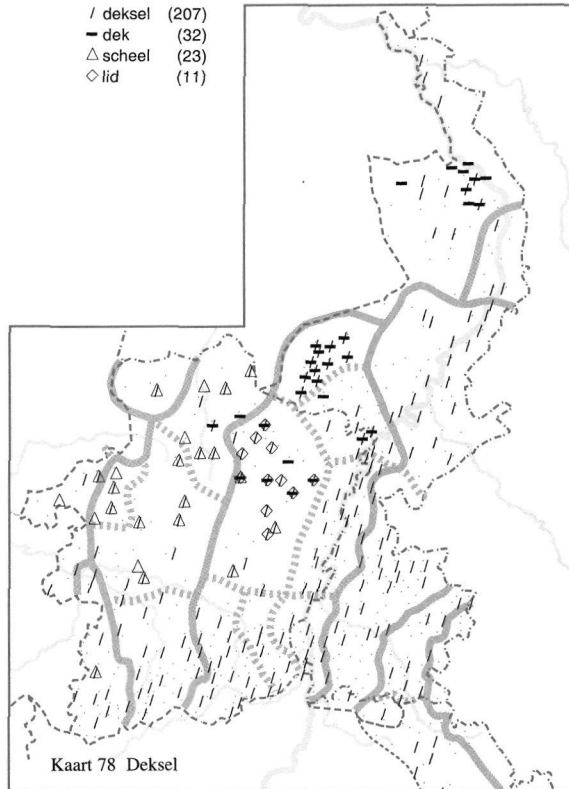
potdekkel: Gennep Wb.

scheel: freq. Dommellds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Meeuwen, Niel-bij-As, Genk, Sint-Truiden, Oostham, Tessengerlo en Lommel.

lid: Bree Wb.

/ deksel (207)
 — dek (32)
 △ scheel (23)
 ◇ lid (11)

Goossens 1b (1960) (add.), N 02 (1960) (023), SGV (1914) (006), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 22 (1936) (042);
 Beverlo Wb. (058), Bree Wb. (109, 275), Eupen Wb. (032), Genk Wb. (075, 282), Gennep Wb. (144), Gronsveld Wb. 2 (033), Hamont Wl. (084, 407), Hasselt Wb. (105), Heerlen Wb. 2 (096), Kerkrade Wb. 1 (072), Lommel Wl. (059, 277), Maastricht Wb. (063), Meerlo-Wanssum Wb. (089), Meeuwen Wl. (046, 189), Tongeren Wb. (102), Tungelroy Wb. (109), Weertlands Wb. 1 (C 1, 004), Zonhoven Wb. (084);
 Veldeke 01 (1926) (039), Veldeke 02 (1927) (016), Veldeke 08 (1933) (398), Veldeke 10 (1935) (504), Veldeke 11 (1936) (655), Veldeke 14 (1939) (055), Veldeke 25 (1950) (013, 073), Veldeke

26 (1951) (088), Veldeke 27 (1952) (016), Vossen, A.F. (1966-68).

KOEKENPAN

Platte pan, vaak uit gietijzer, met een steel als handvat. De koekenpan wordt gebruikt voor het bakken van pannenkoeken, eieren, spek, aardappelen, etc. **Nonnenvotten-** in het trefwoord **nonnenvottenpan** uit Klimmen verwijst naar het gebak in de vorm van een strik, dat in het zuiden van Nederlands Limburg met carnaval wordt gebakken.

koekenpan: alg. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eygelshoven, Teuven, Sint-Martens-Voeren, Weert, Bree, Neeroeteren, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Oost-

Maarland, Eigenbilzen, Zussen, Diepenbeek, Wintershoven, Tongeren, Eksel, Boekt/Heikant, Houthalen, Lummen, Opheers, Wellen, Borgloon, Niel-bij-St.-Truiden en Leopoldsburg.

koekpan: freq. Maaskemp.; ook in Herten (bij Roermond), Puth, Ospel, Leuken, Kinrooi, Maaseik, Lanklaar, Achel, Overpelt, Peer en Kwaadmechelen.

nonnenvottenpan: Klimmen.

aardappelenpan (*erpelenpan*): Bree.

aardappelpan (*erpelpan*): Roermond.

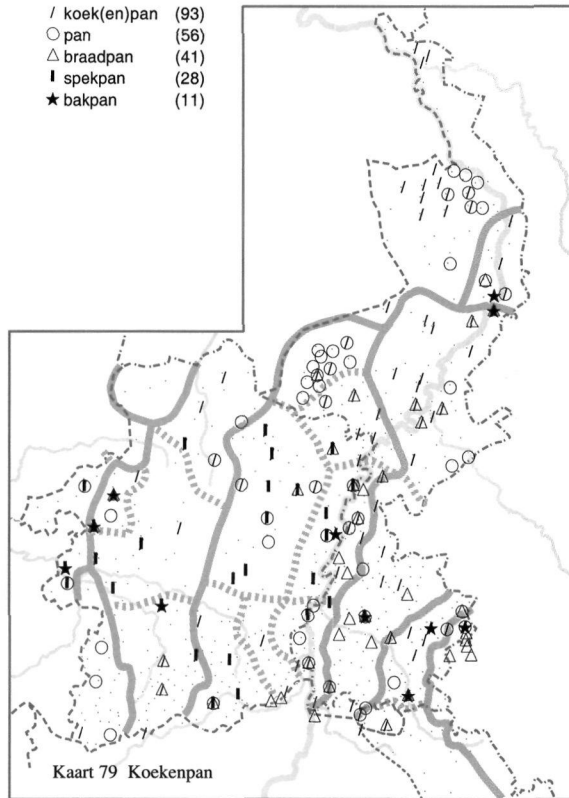
aardappelspan (*erpelspan*):

Eygelshoven.

eierpan: Sint-Truiden.

/	koek(en)pan	(93)
○	pan	(56)
△	braadpan	(41)
┆	spekpan	(28)
★	bakpan	(11)

N 20 (zj) (023a, 023b), N 79 (1979) (049);
 Gronsveld Wb. (340), Gronsveld Wb. 2 (087), Kerkrade Wb. 2 (066), Maastricht Wb. (197, 309), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Roermond Wb. (214), Sittard Wb. (169, 195), Tungelroy Wb. (109), Venlo Wb. (171, 209), Venray Wb. (285), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010).

spiegeleierpan: Oirsbeek.

eierpannetje (*eierpanneke*):

Mechelen-aan-de-Maas, Puth en Diepenbeek.

spekpan: freq. Maaskemp.,

Centr.Maaslds., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Schimmert, Kinrooi, Neerharen, Eksel, Paal, Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

herstenpan (*estepan, hestenpan*):

Tungelroy en Kinrooi.

vleespan: Teuven, Waterlooos, Neerharen, Hasselt en Sint-Truiden.

vispan: Kwaadmechelen en Lanklaar.

braadpan (ook *braaipan, braanpan*):

freq. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Waubach, Mechelen, Teuven, Weert, Ell, Kinrooi, Waterlooos, Maastricht, Eijsden, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Beverlo, Paal, Wellen, Borgloon en Boekend.

braadspan: Hoensbroek en Mechelen.

bakpan: Eygelshoven, Heerlen,

Mechelen, Tegelen, Schimmert, Stokkem, Hasselt, Beverlo, Paal, Zelem en Blerick.

lage pan: Waubach.

zwarte pan: Rosmeer.

pan: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp.,

Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eygelshoven, Waubach, Schaesberg, Gulpen, Swalmen, Vlodrop, Posterholt, Tungelroy, Maastricht, Neerharen, Smeermaas, Tongeren, Kaulille, Peer, Beringen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen, Halen, Boekend en Venlo.

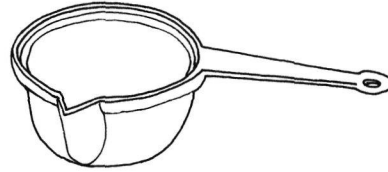
pannetje (*panneke*): Tungelroy.

steelpan: Herten (bij Roermond) en Schimmert.

kasserol: Sittard.

STEELPAN

N 20 (zj) (022, 023a, 023b);
Genk Wb. (306), Gennep Wb. (175, 176), Lommel
Wl. (315), Venray Wb. (533), Weertlands Wb. 1 (C
1, 013);
Vossen, A.F. (1966-68).

Kleine pan met een steel en een hoge rand die voor het klaarmaken van sauzen en het koken van melk wordt gebruikt.

steelpan: freq. Oostlb.; ook in Waubach, Grathem, Roosteren, Guttecoven, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Heugem, Halen, Venlo, Middelaar en Meijel.
steelpannetje (*steelpanke*, *steelpanneke*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Schimmert, Weert, Leuken, Stramproy, Maasbracht, Obbicht, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Wijk, Middelaar, Ottersum en Milsbeek.
steeltjespotje (*steelkespotje*): Nederweert.
staartpan: Gennep Wb.; ook in Lommel.
staartpannetje (*staartpanneke*): Venray Wb.; ook in Lommel.
staartpot: Gennep Wb.
melkpan: verspr. Tongerlds.; ook in Ophoven, Bree, Maaseik,

Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Kermt, Hasselt, Opheers en Borgloon.

melkpannetje (*melkpanneke*): Kinrooi, Stevensweert, Neerharen, Eijsden, Spalbeek en Kwaadmechelen.
melkspan: Bleijerheide.
sauspan: Rothem, Kinrooi, Ophoven, Bree, Waterloo, Opglabbeek, Maaseik, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Kermt en Kwaadmechelen.
sauspannetje (ook *sauspanke*, *sauspanneke*): Herten (bij Roermond), Ospel, Bree, Opglabbeek, Genk, Eksel, Boekt/Heikant, Paal, Kwaadmechelen, Lommel, Ottersum en Milsbeek.
smeltpan: Heerlen.
smoutpannetje (*smoutpanneke*): Puth.
stoofpan: Hasselt.
struifpan: Lommel.
pannetje (*panneke*): Eygelshoven, Heugem, Peer en Meijel.

STEELVORMIG HANDVAT

De rechte greep aan met name een pan, pot, lepel of vork.

steel: alg. in Belg. en Nl. Lb.
steeltje (*steelke*): Loksbergen.
handvat: freq. Noord.Oostlb.; ook in Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Lutterade, Schimmert, Ospel, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Sint-Truiden, Jeuk, Velden, Blerick, Boekend en Meijel.
handsvat: Gennep.
handhaaf (*hantef*): Bree, Meeuwen en

Schimmert.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de steel van een vork:

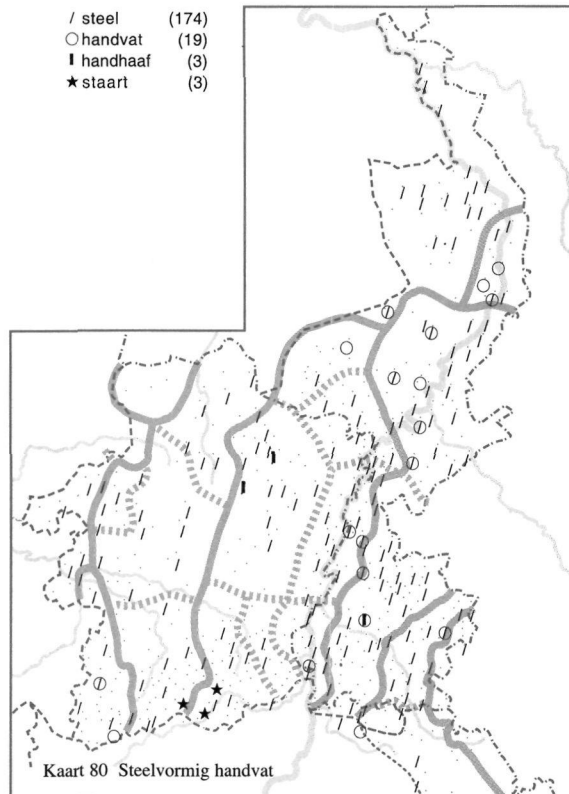
fourchettensteel: Molenbeersel en Bilzen.
gaffelsteel: Molenbeersel.
staart (*staat*): Riksingen, Bommershoven en Koninksem.

De volgende opgave betreft de steel van een pan:

pannensteel: Helden/Everlo.

/ steel	(174)
○ handvat	(19)
┆ handhaaf	(3)
★ staart	(3)

N 79 (1979) (050, 051), SGV (1914) (035), ZND 07 (1924) (040a), ZND A1 (1940sq) (205);
 Bree Wb. (423), Heerlen Wb. 2 (209), Maastricht Wb. (406), Meeswijk Wl. (613);
 Kats, J. (1939).

Kaart 80 Staalvormig handvat

SOEPKETEL, WATERKETEL

N 20 (zj) (007, 020, 022, 023a, 026), Roukens 14 (1937) (023c), ZND 36 (1941) (094);
 Echt Wb. (111), Eupen Wb. (114), Kerkrade Wb. 2 (252), Roermond Wb. (129), Sint-Truiden Wb. (167), Tungelroy Wb. (109);
 Bettens, A. (1954) (083).

Grote metalen ketel waarin water heet wordt gemaakt of waarin soep wordt gekookt.

Met het trefwoord **marmiet** wordt over het algemeen een koperen ketel bedoeld, vaak met hengel. In Wellen wordt de **marmiet** ook wel gebruikt om vuil linnen te koken, om groenten in glazen potten te steriliseren en ook om varkensvoer (aardappelen) te koken.

soepketel: Teuven, Baarlo, Nunhem, Roermond, Schimmert, Mesch,

Weert, Tungelroy, Kinrooi, Thorn, Bree, Genk, Echt/Gebroek, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Kermt, Hasselt, Wellen, Sint-Truiden en Lommel.

soepketel: Kerkrade Wb. 2.

emmermiet: Maasniel.

koperen moor: Sevenum.

koperen waterketel: Tungelroy.

marmiet (ook *bermiet*, *fermiet*, *marremiet*): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Maaskemp.; ook in Mechelen, Teuven, Eupen, Ospel, Weert, Leuken, Neerharen, Smeermaas, Kanne, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Overpelt, Eksel, Peer, Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem,

Halen, Lommel, Venlo, Middelaar,
Oirlo en Meijel.

marmietje: Susteren, Genk en
Rothem.

koperen marmiet: Maasniel en
Buchten.

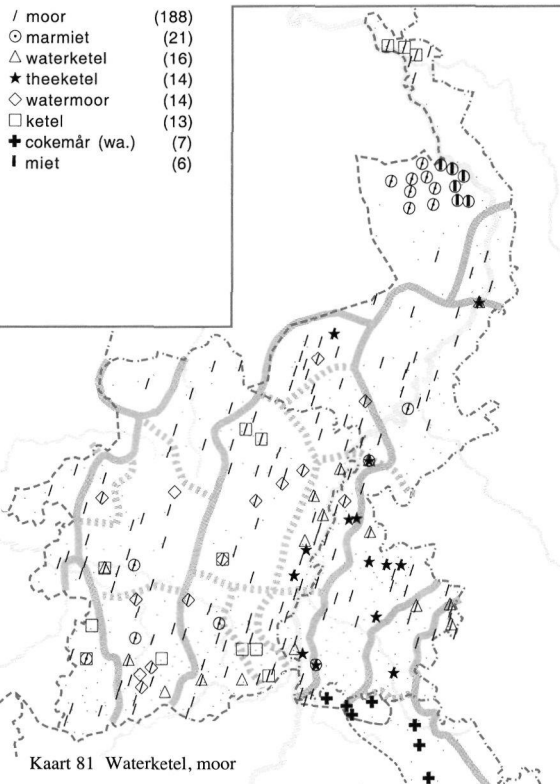
soepmarmiet (soepbarmiet): Achel.

soepkasserol (soepkastrol): Paal.

soepkellen: Echt/Gebroek.

soeppot: Boekt/Heikant, Ottersum,
Milsbeek, Oirlo.

WATERKETEL, MOOR

N 20 (zj) (006a, 022, 026), ZND 36 (1941) (094);
Beverlo Wb. (167), Bree Wb. (307),
Echt Wb. (079, 083), Genk Wb. (210, 386), Gennep Wb. (124),
Gronsveld Wb. 2 (081), Hasselt Wb. (518),
Heerlen Wb. 1 (044), Kerkrade Wb. 2 (177),
Lommel Wl. (201), Maastricht Wb. (268),
Meerlo-Wanssum Wb. (192), Meeswijk Wl. (429),
Meeuwen Wl. (153), Sint-Truiden Wb. (171),
Sittard Wb. (252, 481), Stokkem Wb. (075),
Tegelen Wb. (103), Tungalroy Wb. (109),
Valkenburg Wb. (124), Venlo Wb. (195),
Venray Wb. (343, 358), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010),
Zonhoven Wb. (303);
Achten, P. (1995) (082), Bisschops, M. (1994) (024),
Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen,

A. (1949) (036), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885b),
Roukens, W. (1937) (add.), Vossen, A.F. (1966-68).

Van koper of ijzer vervaardigde waterketel met tuit en hengsel.

Volgens respondenten uit Schimmert en Oirsbeek hing de **moor** vroeger aan een ketting boven het vuur. Het Valkenburg Wb. (pag. 124) spreekt bij het trefwoord **moor** over een bolvormige waterketel, die eveneens voortdurend boven het haardvuur hing en dus zwart zag als een moor.

Het trefwoord **marmiet** is volgens het Venray Wb. (pag. 343) speciaal van toepassing op een koperen waterketel die met een smalle rand in het vuur zakt. Ook het Sittard Wb. (pag. 481) maakt bij het woord **waterketel** melding van een ketel met tuit en stulp-rand, die door het wegnemen van een paar ringen van de potkachel of van het fornuis in direkt contact met de

vuurgloed in de kachel wordt gebracht. Zie voor dit laatste ook het lemma KOOKKACHEL, FORNUIS. Een **theeketel** is volgens de respondent uit Oirsbeek van koper of van gelakt ijzer.

moor: alg. in Belg. en Nl. Lb. m.u.v. het Geullands.

watermoor: verspr. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Leuken, Grathem, Buchten, Diepenbeek, Helchteren en Beringen.

koperen moor: Vlodrop.

moortje (*moorke*): Venlo.

waterketel: freq. Centr.Maaslds.; ook

in Eygelshoven, Kerkrade, Heerlen, Tegelen, Sittard, Sint-Pieter, Tongeren, Millen, Spalbeek, Hoepertingen en Horpmaal.

theeketel: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Mechelen, Tegelen, Ospel en Heugem.

koffieketel: Tegelen.

kookketel: Zutendaal.

koperen ketel: Wolder/Oud-Vroenhoven.

ijzeren ketel: Heerlen.

ketel: Reppel, Bree, Genk, Grote-Spouwen, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder, Spalbeek, Kerniel, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Middelaar, Ottersum en Milsbeek.

cokemâr (*wa.*) (*kochmaal, kochmaar*): freq. Geullds.; ook in 's-Gravenvoeren.

marmiet: alg. in en rond Venray.; ook in Herten (bij Roermond), Sittard, Echt/Gebroek, Bilzen, Kuringen, Ulbeek en Sint-Truiden.

miet: Meerlo-Wanssum Wb.

pot: Nieuwerkerken.

waterpot: Nuth/Aalbeek.

tuitemmer: Lommel.

douche: Lommel.

TUIT

Pijp aan een kan of ketel om door te schenken.

tuit: alg. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Dommellds.; ook in Heerlen, Waubach, Weert, Leuken, Tungelroy, Maasbracht, Stevensweert, Echt/Gebroek, Buchten, Maastricht, Tongeren, Zolder, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Zelem, Lommel en Boekend.

tuitel: alg. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Oost.Zuidlb., Maaskemp.,

Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Simpelveld, Eygelshoven, Spekholzerheide, Teuven, Eupen, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Halen.

toot: Baarlo, Maasniel, Melick, Susteren, Peer en Lommel.

treut: Boekend en Vlodrop.

treutel: Eygelshoven en Kerkrade.

pijp: Ottersum en Milsbeek.

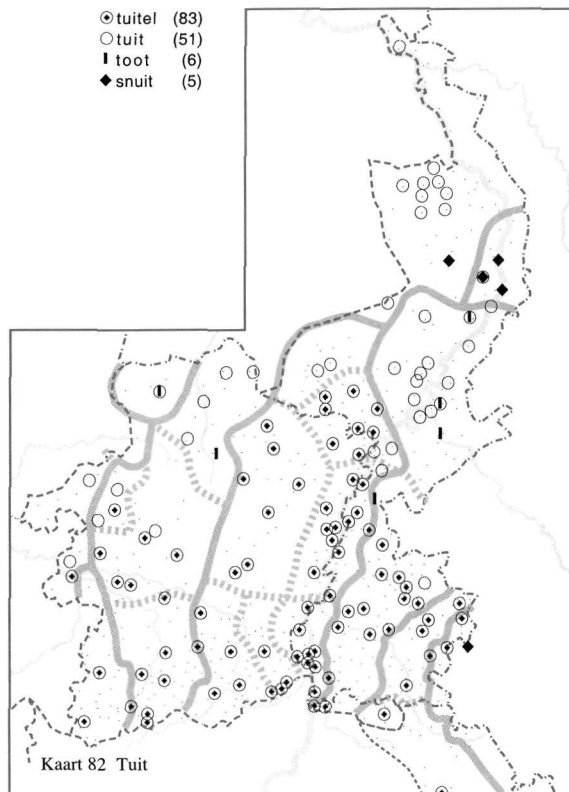
snuit: Bleijerheide, Velden, Boekend, Venlo en Sevenum.

uitloop: Heerlen.

fluitje: Tegelen.

kop: Kaulille.

- ⊙ tuitel (83)
- tuit (51)
- ┆ toot (6)
- ◆ snuit (5)

N 20 (zj) (006c);
 Beverlo Wb. (265), Echt Wb. (117),
 Eupen Wb. (203), Genk Wb. (328),
 Gronsveld Wb. 2 (175), Hamont Wl.
 (481), Hasselt Wb. (471), Lommel
 Wl. (341), Maastricht Wb. (436),
 Meeswijk Wl. (664), Meeuwen Wl.
 (217), Roermond Wb. (295), Sint-
 Truiden Wb. (229), Sittard Wb.
 (420), Tegelen Wb. (122), Tongeren
 Wb. (579), Tungalroy Wb. (111),
 Valkenburg Wb. (182), Venray Wb.
 (558), Zonhoven Wb. (474);
 Bisschops, M. (1994) (037).

ETENSKETELTJE

N 20 (zj) (007 add., 017), Roukens 14 (1937)
 (023c);
 Echt Wb. (055), Kerkrade Wb. 2 (174), Tungalroy
 Wb. (109), Venray Wb. (213).

Twee pannetjes met daartussen een
 handvat, waarmee eten naar de arbeiders
 op het veld wordt gebracht.
 Vroeger waren die keteltjes van aardewerk,
 later meestal van geëmailleerd metaal
 gemaakt.

Het trefwoord **marmiet** is in Heerlen
 de benaming voor een etensketeltje dat
 bestaat uit twee of drie blikken pannetjes
 boven elkaar, die met behulp van een
 hengel met elkaar verbonden zijn. Ook
 een enkel keteltje wordt daar een
marmiet genoemd.

Zie ook het lemma SOEPKETELTJE.

eetketel: Kermt.

eetketeltje (*eetketelke*): Echt/Gebroek.

etensketel (*etesketel*): Neer.

etensketeltje (*etesketelke*): Tegelen,
 Reuver, Velden en Venlo.

middagketeltje (*middagketelke*):
 Bree.

- henkelding** (*hinkeldink, hinkepink*): Weert en Stokkem.
- henkelmann (du.)** (ook *enkeman, hampelman, henkeman, hinkelman, hinkeman, ingeman, inkeleman, inkelman, inkeman, inkemanne*): freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Susteren, Limbricht, Hoensbroek, Weert, Leuken, Lommel, Boekend, Ottersum en Milsbeek.
- henkelmannetje** (*enkelmanke, henkelmanneke, hinkelmanneke, inkemanne*): freq. Kleverlds.; ook in Herten (bij Roermond), Melick, Weert en Ell.
- henkelpot** (*hinkepot*): Schimmert.
- kastrolletje** (*kastrolleke*): Hasselt.
- knuur**: Tegelen.
- dubbele marmiet**: Mechelen-aan-de-Maas.
- marmiet**: Spekholzerheide, Heerlerheide, Heerlen, Mechelen, Brunssum, Hoensbroek, Rothem, Waterlooos, Gelieren/Bret, Lanklaar, Neerharen, Wijk, Diepenbeek, Boekt/Heikant en Wellen.
- marmietje** (ook *bermietje, marmetteke, marmietke, marremetteke, permietje*): Puth, Oirsbeek, Genk, Sint-Pieter, Lummen, Beringen en Lommel.
- miet**: Kerkrade Wb. 2; ook in Mechelen.
- etensmietje** (ook *etesmietje*): Sevenum en Velden.
- mietje**: Eygelshoven.
- eetmarmiet**: Hasselt.
- soepmarmiet**: Paal.
- soepmarmietje**: Borgloon.
- gamel** (ook *kemel*): Teuven, Tungalroy, Bocholt, Bree, Kaulille, Hasselt, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.
- gamelletje** (*gamelleke*): Kwaadmechelen.
- pannetje** (ook *panke, panneke*): Maaseik en Klimmen.
- soepterrine**: Sittard.

SOEPKETELTJE

N 20 (zj) 016.

Keteltje van blik waarin men soep, melk e.d. naar de arbeiders in het veld brengt.

- bidon** (ook *bedong, bidong, perdon*): verspr. Dommellds.; ook in Kinrooi, Bocholt, Echt/Gebroek, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Hoepertingen, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.
- bidonnetje** (*bedongske, betonneke*): Kwaadmechelen en Tongeren.
- blik**: Buchten en Waubach.
- bommel**: Peer.
- ketel**: Roermond.
- keteltje** (*ketelke*): Sittard, Maaseik, Zichen-Zussen-Bolder en Hasselt.
- eetketeltje** (*eetketelke*): Sittard.
- etensketel** (*etesketel*): Ottersum en Milsbeek.
- etensketeltje** (*etesketelke*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Thorn, Middelaar en Meijel.
- veldketeltje** (*veldketelke*): Lommel.
- melkketeltje** (*melkketelke*): Bree.
- soepketeltje** (*soepketelke*): Grathem, Bree en Heerlen.
- gamel**: Eksel, Lanklaar en Hoeselt.
- grüle**: Gronsveld.
- hengelketeltje** (*hengelketelke*): Tegelen.
- henkelmann (du.)** (*hinkeman, inkelman, inkeman*): Heythuysen, Roermond, Susteren en Limbricht.
- kannetje** (*kanneke*): Hamont.
- kan**: Roosteren.
- veldkannetje** (*veldkanke*): Tegelen.
- kasserol**: Puth.

kasserolletje (*kasserolleke*): Heugem.

marmiet: verspr. Zuid.Oostlb.,
Centr.Maaslands. en Trichterlds.;
ook in Heerlen, Welten, Waterloos,
Gelieren/Bret, Zichen-Zussen-
Bolder, Beverlo, Paal, Beringen en
Lommel.

marmietje (ook *marmieteke*, *marre-
metteke*): Sittard, Rothem, Genk,
Lanklaar, Sint-Pieter, Beringen,
Opheers, Wellen en
Kwaadmechelen.

eetmarmiet: Hasselt.

noenmarmietje: Diepenbeek.

ratsmarmiet: Wolder/Oud-
Vroenhoven.

soepmarmietje (*soepmarmieteke*):
Halen.

miet: Hoensbroek, Kerkrade en
Bleijerheide.

mietje: Velden en Hoensbroek.

teil: Niel-bij-St.-Truiden.

tuit: Tongeren.

tuitje: Haelen, Schimmert, Weert,
Bree en Echt/Gebroek.

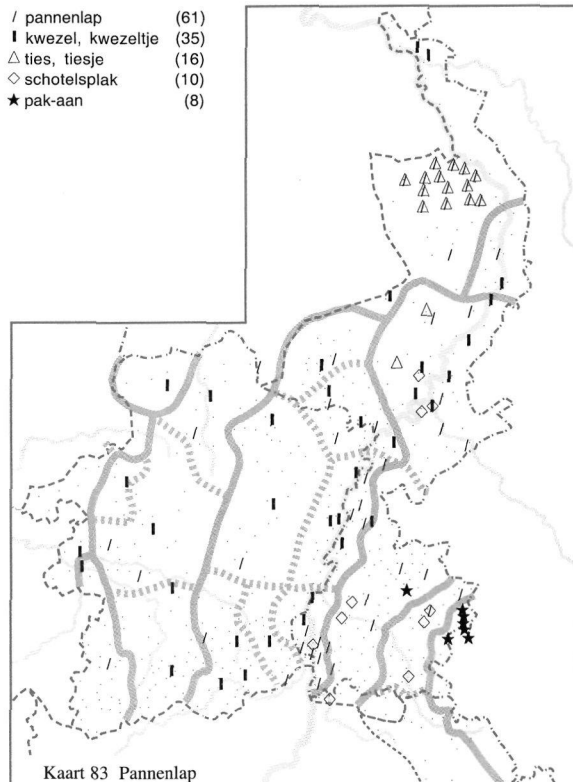
koffietuit: Smeermaas.

melktuitje: Oirlo.

maatje: Val-Meer en Oost-Maarland.

PANNENLAP

/ pannenlap	(61)
┆ kwezel, kwezeltje	(35)
△ ties, tiesje	(16)
◇ schotelsplak	(10)
★ pak-aan	(8)

N 20 (zj) (028), N 79 (1979) (091);
Hasselt Wb. (261), Kerkrade Wb. 2
(198), Meerlo-Wanssum Wb. (217,
289), Roermond Wb. (214), Venray
Wb. (415, 562).

Kaart 83 Pannenlap

Lapje om hete pannen mee op te pak-
ken.
De trefwoorden die aan het eind van
het lemma zijn opgenomen zoals **scho-
telsplak**, **schotelsplak** en **wasslet** en

zijn eigenlijk benamingen voor de
vaatdoek, die voor dit doel gebruikt
wordt. Zie ook dat lemma.

pannenlap: alg. Kleverlds., freq.

- Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Spekholzerheide, Bleijerheide, Heerlen, Waubach, Weert, Leuken, Stramproy, Kinrooi, Thorn, Bocholt, Genk, Zichen-Zussen-Bolder, Wintershoven, Hamont, Eksel, Lummen, Kermt, Borgloon, Sint-Truiden, Velden en Venlo.
- pannenlapje** (*pannenlapke*): Neer, Bree, Opglabbeek en Boekend.
- panlap**: Weert, Tungalroy, Stevensweert, Paal en Lommel.
- panlapje** (*panlapke*): Tegelen, Baarlo, Amstenrade en Kwaadmechelen.
- pottenlap**: Middelaar.
- schotellap**: Ophoven.
- kasserollap** (*kasterollap*): Wellen.
- ketellap**: Tegelen.
- vuurlap**: Wellen.
- aanpak**: Thorn.
- oorlapje** (*oorlapke*): Diepenbeek.
- kooklapje** (*kooklapke*): Limbricht.
- smeerlapje** (*smeerlapke*): Hasselt.
- aanpakker** (*aapakker*): Eygelshoven.
- pak-aan** (*pak-aa*): freq. Ripuar.; ook in Hoensbroek.
- kwezel**: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Limbricht, Weert, Tungalroy, Maasbracht, Bocholt, Opglabbeek, Neerharen, Smeermaas, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Ketsingen, Overpelt, Boekt/Heikant, Hasselt, Beverlo, Zelem, Halen, Lommel, Venlo, Ottersum, Milsbeek en Meijel.
- kwezeltje** (*kwezelke*): Roermond, Swalmen, Neeritter, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Borgloon en Halen.
- ties**: alg. in het midden en zuiden van het Kleverlds.
- tiesje** (*tieske*): Panningen en Heythuysen.
- tieslap**: Venray Wb.
- tieslapje** (*tieslapke*): Oirlo.
- ezeltje** (*ezelke*): Hasselt.
- anse** (fr.): Bree.
- handje**: Niel-bij-St.-Truiden.
- handsje** (*handske*): Niel-bij-St.-Truiden.
- handvodje** (*handvodke*): Opheers.
- vod**: Opheers en Borgloon.
- hoddel**: Heerlen en Mechelen.
- lap**: Mechelen-aan-de-Maas.
- lommel**: Gelieren/Bret.
- lommeltje** (*lommelke*): Heerlen.
- doek**: Bree en Susteren.
- pandoekje** (*pandoekske*): Roosteren.
- handdoek**: Klimmen.
- schotelplak**: Rothem.
- schotelsplak** (ook *schoddelsplak*, *schottelsplak*): Heerlen, Welten, Mechelen, Haelen, Roermond, Herten (bij Roermond), Ulestraten, Rothem, Mesch en Maastricht.
- schotselsplak**: Grathem.
- wasslet**: Ospel.

12 Servies, bestek, glaswerk

Zie voor de lemmata GLEISWERK en PORSELEIN WLD II.8, pag. 24.

AARDEWERK

N 20 (zj) (005);
Maastricht Wb. (330), Meerlo-Wanssum Wb. (106),
Meeswijk Wl. (498), Roermond Wb. (005), Sittard
Wb. (017, 401), Venray Wb. (026), Zonhoven Wb.
(008).

Uit aarde, leem of klei gevormd en vervolgens gebakken vaatwerk. Het trefwoord **porselein** is een benaming voor fijn, wit, halfdoorschijnend aardewerk met een ongekleurd, sterk glimmend glazuur, dat uit een speciale soort klei (porseleinaarde) wordt vervaardigd. Zie ook het lemma PORSELEIN in WLD II.8, pag. 24. Het trefwoord **faience** is van toepassing op geglazuurd en geschilderd aardewerk, dat oorspronkelijk uit Faënza afkomstig was, maar later ook op andere plaatsen vervaardigd werd.

aardewerk: alg. Kleverlds., freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en Lonerlds.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Teuven, Ospel, Weert, Leuken, Diepenbeek, Wintershoven, Ketsingen, Peer, Boekt/Heikant, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Lommel, Velden, Boekend en Venlo.

aardewerk: Mechelen, Tegelen, Tegelen, Kinrooi, Ophoven, Rotem, Kaulille, Zolder en Opheers.

aardegoed: Eygelshoven, Heerlen, Panningen, Nuth/Aalbeek, Klimmen, Neeritter, Mechelen-aan-de-Maas, Overpelt en Paal.

aardgoed: Roosteren, Ulestraten en Mesch.

steengoed: Sittard en Hoensbroek.

kleigoed: Puth.

kleiwerk: Roermond, Sittard en Waubach.

gleiwerk: Brunssum.

breekbaar: Meijel.

faience: Hasselt.

porselein: Heythuysen, Sittard, Bocholt, Meeswijk, Kerensheide, Maastricht, Caberg, Hasselt en Hoepertingen.

aarden grülen: Heerlen en Welten.

aarden potten (ook *aarden pöt*):
Genk, Hoeselt, Tongeren en Hamont.

aarden potten en pannen: Wellen.

aarden potten en schotels: Achel.

aarden schotelen: Sittard.

aarden schotels (*aarden schottels*):
Tegelen.

aarden telderen: Hoensbroek.

aarden telders: Ottersum en Milsbeek.

potaarden potten (*potaarden pöt*):
Tongeren.

tassen en telloren (*tassen en telloren*): Oost-Maarland.

grülen: Mechelen.

SERVIES

N 20 (zj) (005 add.), N 79 (1979) (041);
Beverlo Wb. (272), Bree Wb. (380), Eupen Wb.
(053, 148), Gronsveld Wb. 2 (152), Hasselt Wb.
(402), Lommel Wl. (290), Maastricht Wb. (093,
378), Meeswijk Wl. (571), Meeuwen Wl. (194),
Roermond Wb. (260), Sittard Wb. (354), Tongeren
Wb. (499), Tungelroy Wb. (110), Venlo Wb. (238),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 012);
Bettens, A. (1954) (120).

Bij elkaar horend vaatwerk voor eten
en drinken.

servies: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Horns; ook in
Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en
in Sint-Martens-Voeren, Maastricht,
Neerharen, Kanne, Eigenbilzen,
Hoeselt, Tongeren, Houthalen,

Hasselt, Beverlo, Nieuwerkerken,
Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg,
Kwaadmechelen en Lommel.

serviesgoed: Nunhem, Eksel en
Schimmert.

eetservies: Weert, Kinrooi, Maastricht
en Meijel.

serviesstel: Ospel.

geschier: Eupen.

tafelgeschier: Ell.

eetgeschier: Montfort.

kaffeegeschier: Sittard.

etensgerei: Helden/Everlo.

drinkgerei: Weert.

prullen: Eupen.

fassen: Blerick.

telders: Blerick.

glaswerk: Weert en Schimmert.

BORD

Het ronde voorwerp met rand van aar-
dewerk, porselein, hout of metaal,
waaruit men eet.

telder (ook *taier*, *teiel*, *teier*, *teljer*):
alg. in Nl.Lb. en het Geullds.
m.u.v. het Weertlds. en het zuiden
van het Zuid.Oostlb.; ook in Bree
Wb. en in Molenbeersel,
Kessenich, Ophoven, Maaseik,
Rotem, Lanklaar, Stokkem,
Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas,
Boorseme, Lozen en Lommel.

soeptelder: Heerlen.

teller: Terwinselen, Bocholt,
Opglabbeek en Beverst.

soepteller: Opglabbeek.

telloor (ook *talleur*, *talloor*, *talluur*,
talwaar, *teljeur*, *teljoor*, *telleur*, *tel-
luur*, *terleur*, *terluur*): alg. in Belg.
Lb. en in het Weertlds., freq.
Zuid.Oostlb.; ook in Schin-op-Geul
en Maastricht.

bord: Tegelen, Sittard, Houthem,
Nederweert, Weert, Thorn,

Bocholt, Meeuwen, Opglabbeek,
Mook en Venray.

plateel (*platelle*): Eupen.

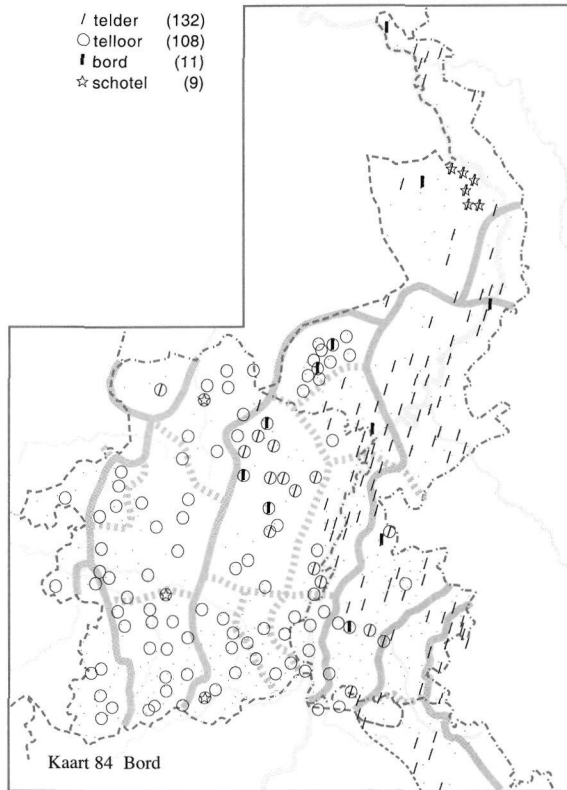
schotel (ook *schottel*): Meerlo-
Wanssum Wb.; ook in Koninksem,
Overpelt en Hasselt.

De volgende termen zijn afkomstig uit
het Bargoens:

rad: Heerlen.

vlakket: Heerlen.

/ telder	(132)
○ telloor	(108)
■ bord	(11)
☆ schotel	(9)

N 20 (zj) (001a add., 004), Roukens 03 (1937) (074), Weijnen BN 06 (1939) (007), ZND 16 (1934) (016), ZND B1 (1940sq) (186), ZND m (Dupont, GrGr, Houben, Langohr); Beverlo Wb. (046), Bree Wb. (439), Echt Wb. (118), Eupen Wb. (199), Genk Wb. (329), Gennep Wb. (181), Gronsveld Wb. 2 (044), Hamont Wl. (479), Hasselt Wb. (083), Heerlen Wb. 1 (063), Heerlen Wb. 2 (087), Kerkrade Wb. 2 (244), Lommel Wl. (338), Maastricht Wb. (424), Meerlo-Wanssum Wb. (254, 287), Meeswijk Wl. (643), Meeuwen Wl. (034, 211), Roermond Wb. (288), Sint-Truiden Wb. (223), Sittard Wb. (055, 422), Stokkem Wb. (108), Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (575),

Valkenburg Wb. (177), Venlo Wb. (257), Weertlands Wb. 1 (C 1, 014), Zonhoven Wb. (470);

Beenen, P. (1973) (247), Bettens, A. (1954) (124), Bisschops, M. (1994) (037), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (036), Meertens, A.H. (zj.hs),

Rademaekers, H. (1958) (057), Van Ginneken NE (003, II), Veldeke 04 (1929) – 33 (1958) (passim), Vossen, A.F. (1966-68), Welter, W. (1929) (142, 198).

KOPJE

Kopje, meestal van aardewerk, waaruit men voornamelijk koffie of thee drinkt. Bij de trefwoorden **bak**, **kom** en **kommetje** wordt vrij vaak aangegeven dat het hier een grote koffiekop zonder oor betreft. Ook de **bots** is volgens respondenten uit Neerpelt, Grote-Brogel en Opoeteren een grote kop zonder oor. Het woord **bak** wordt in Schimmert als oud beschouwd, het is inmiddels vervangen door **tas**.

tas: alg. in Belg. en Nl.Lb. m.u.v. het Dommellds. en Lommels.

tasje (ook *taske*): verspr. Maaskemp.,

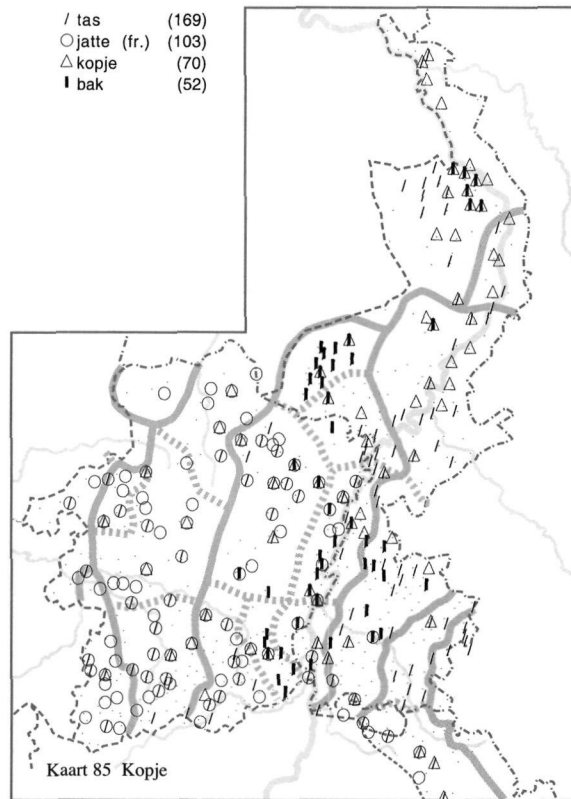
Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Heerlen, Remersdaal, Posterholt, Ulestraten, Schimmert, Maaseik, Buchten, Bilzen, Martenslinde, Rosmeer, Rijkhoven, Neerpelt, Peer, Beverlo, Paal, Wilderen, Kwaadmechelen en Meldert.

koffietas: verspr. Kleverlds.; ook in Roermond en Echt/Gebroek.

theetas: Venray en Echt/Gebroek.

jatte (fr.) (ook *djat*, *djats*, *dsjats*, *dzjats*, *jats*, *tjats*, *zjats*): alg. in Belg. Lb., freq. Geulllds.; ook in Valkenburg, Gronsveld, Mheer, en Maastricht.

/ tas	(169)
○ jatte (fr.)	(103)
△ kopje	(70)
■ bak	(52)

N 02 (1960) (028), N 20 (zj) (042a add., 044 add.), N 49 (1972) (112a), SGV (1914) (018), ZND 28 (1938) (030), ZND 34 (1940) (063), ZND 45 (1946) (018, 026a); Beverlo Wb. (134), Bree Wb. (262, 321, 437, 520), Echt Wb. (070, 117), Eupen Wb. (092, 199), Genk Wb. (046, 395), Gronsveld Wb. 2 (089), Hasselt Wb. (244), Heerlen Wb. 1 (063), Kerkrade Wb. 2 (244), Lommel Wl. (131), Maastricht Wb. (518), Meerlo-Wanssum Wb. (056, 171, 284), Meeswijk Wl. (048, 639), Meeuwen Wl. (244), Roermond Wb. (141, 288), Sint-Truiden Wb. (069, 088), Sittard Wb. (421), Stokkem Wb. (127), Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (570), Tungalroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (173), Venlo Wb. (256), Venray Wb. (287, 552, 558, 657), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002, C 1, 014), Zonhoven Wb. (467, 583); Achten, P. (1995) (161), Beenen, P. (1973) (246), Bettens, A. (1954) (125, 138), Bisschops, M. (1994)

(037), Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (036), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 07 (1932) (285), Veldeke 11 (1936) (611), Veldeke 16 (1941) (018), Veldeke 18 (1943) (016), Vossen, A.F. (1966-68), Welter, W. (1929) (199).

jatte-tje (ook *djatse*, *sjatteke*, *zetje*, *zetsje*, *zjatse*, *zjatsje*, *zjatske*, *zjeike*, *zjetje*, *zjetsje*, *zjetteke*): freq. Maaskemp.; ook in Welkenraedt, Stokkem, Vucht, Rosmeer, Koninksem, Hamont, Neerpelt, Kleine-Brogel, Stokrooie, Hasselt, Alken, Ulbeek, Gelinden, Herk-de-Stad, Tessenderlo en Linkhout.

bak: freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds., verspr. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en Meerlo-Wanssum Wb. en in Helden/ Everlo, Tungalroy en Molenbeersel.

bakje (ook *bakske*): Genk, Zutendaal, Guttecoven, Eisden, Lanaken, Vroenhoven, Rosmeer, Zichen-

Zussen-Bolder en Lottum.

koffiebak: Tungalroy.

kop: verspr. Kleverlds.; ook in Mheer, Oplabbeek, Lanaken, Borgharen en Martenslinde.

kopje (ook *kopke*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Montzen, Lontzen, Eupen, Ospel, Weert, Tungalroy, Hunsel, Kessenich, Limmel, Martenslinde, Rosmeer, Diepenbeek, Piringen, Sint-Huibrechts-Lille, Kleine-Brogel, Houthalen, Stokrooie, Paal, Kortessem, Wellen, Sint-Truiden en Leopoldsburg.

kom: Welkenraedt, Neeroeteren, Opplabbeek, Eisden, Houthalen en Heppen.

kommetje (*komke*): Bree Wb.; ook in Zepperen.

komp: Belfeld, Vroenhoven, Alt-Hoeselt, Kuttekoven en Sint-Truiden.

kompje (*kompke*): Bilzen.

bol: Sint-Truiden.

bots: Neerpelt, Grote-Brogel en Opoeteren.

pot: Remersdaal.

potje: Remersdaal.

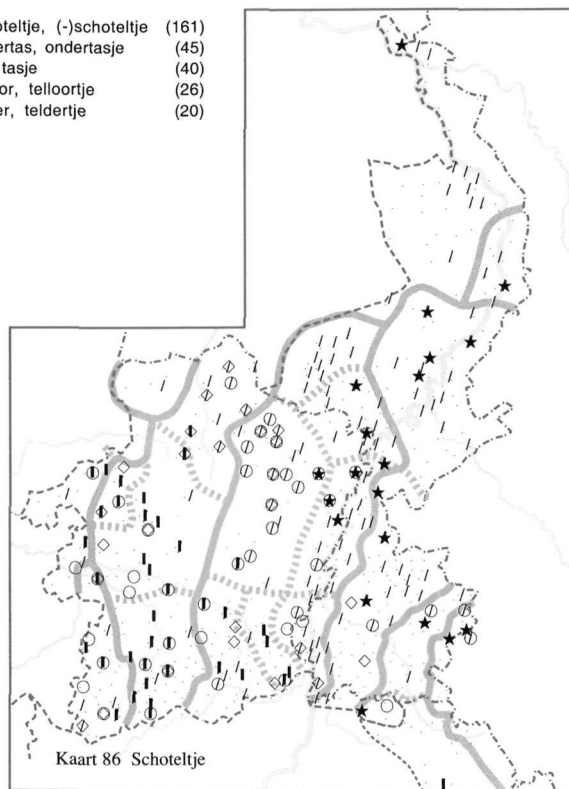
De volgende opgave is in Venray e.o. de benaming voor een grote koffiekop die iedere dag gebruikt wordt:

werkendaagse tas: Venray Wb.

SCHOTELTJE

/	schoteltje, (-)schoteltje	(161)
○	ondertas, ondertasje	(45)
⊥	tas, tasje	(40)
◇	telloor, telloortje	(26)
★	telder, teldertje	(20)

N 20 (zj) (003), N 49 (1972) (112b), ZND 34 (1940) (063), ZND 45 (1946) (026b); Beverlo Wb. (233), Bree Wb. (321, 390), Echt Wb. (118), Gronsveld Wb. 2 (150), Hasselt Wb. (396, 450), Maastricht Wb. (373), Meerlo-Wanssum Wb. (257), Sint-Truiden Wb. (182, 215), Tegelen Wb. (121), Tungelroy Wb. (110), Venray Wb. (558), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012), Zonhoven Wb. (467); Heyden, L.v.d. (1927), Rademaekers, H. (1958) (035), Veldeke 22 (1947) (030), Veldeke 32 (1957) (023, 028), Welter, W. (1929) (199).

Het kleine schoteltje onder een koffie- of theekopje.

schoteltje (ook *schoddelke, scholeke, schotelke, schotelken, schottelke, schottelken, schotteltje, schulleke, skotelke, skottelke*): alg. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Lonerlds. en Kleverlds., freq. Tongerlds. en

Truierlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Eygelshoven, Bleijerheide, Martenslinde, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo, Paal, Tessenderlo, Meldert, Linkhout, Lommel, Boekend en Venlo.

tassenschoteltje (*tassenschotelke, tassenschottelke*): Ulestraten, Heerlen en Tongeren.

onderschotel: Hasselt.

onderschoteltje (*onderschotelke*):

Hasselt en Mechelen.

schotel (ook *schottel*): verspr.

Lonerlds.; ook in Neerlabbeek, Berbroek en Spalbeek.

ondertas (ook *onnertas*): freq.

Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Heerlen, Teuven, Valkenburg, Genk, Gelieren/Bret, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren en Beringen.

ondertasje (*ondertaske, ondertasken, onnertaske, onnertasken*): Bree

Wb.; ook in Eygelshoven, Bleijerheide, Maaseik, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Veldwezelt, Smeermaas, Diepenbeek, Wintershoven, Sint-Huibrechts-Lille, Hasselt, Beringen, Kwaadmechelen en Halen.

sous-tasse (fr.): Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Tongeren.

tas-onder: Diepenbeek.

tas: freq. Demerkemp. en Lonerlds.;

ook in Eupen, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Diepenbeek, Beverst, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Duras, Sint-Truiden en Oostham.

tasje (ook *taske, tasken*): freq.

Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Genk, Rosmeer, Riksingen, Ketsingen, Eksel, Beverlo, Paal, Jeuk, Kwaadmechelen en Meldert.

telder (*teier*): Maaseik.

teldertje (*teierke, telderke, teljerke*):

verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Spekholzerheide, Welten, Sint-Martens-Voeren, Susteren, Eil, Kessenich, Neeroeteren, Maaseik, Echt/Gebroek, Rotem, Venlo en Middelaar.

teldertje van de café-tas (*teierke van de kaffeetas*): Sittard.

koffieteldertje (*koffieteierke*):

Buchten.

onderteldertje (*onderteierke*):

Waterloos.

tassenteldertje (*tassentelderke*):

Heerlen.

klein teldertje (*klein teldelke, klein*

telderke): Echt/Gebroek, Stokkem en Schimmert.

teljaar: Sint-Truiden.

telloor (ook *telleur*): Bree, Gruitrode, Opglabbeek, Borgloon en Herk-de-Stad.

telloortje (ook *telleurke, telloorke*):

freq. Dommellds.; ook in Ulestraten, Margraten, Reppel, Beek (bij Bree), Opglabbeek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Oost-Maarland, Bilzen, Hoeselt, Boekt/Heikant, Hechtel, Heppen, Montenaken en Borlo.

klein telloortje (*klein telleurke, klein telluurke*): Opglabbeek, Val-Meer, Lummen en Paal.

ondertelloortje (*ondertelloorke*):

Zelem en Hoeselt.

theeschoteltje (*theeschotelke, theeschottelke*): Venray Wb.; ook in Maasniel en Buchten.

koffieschoteltje (*koffieschoddelke, koffieschotelke, koffieschottelke*):

Maasniel, Tungelroy, Bree, Opglabbeek, Maaseik, Buchten, Sint-Pieter en Velden.

koffietas: Zussen.

bordje: Roermond.

jatte-teldertje (*jatte-teierke*):

Waterloos.

onder-jatte: Bocholt, Spalbeek, Sint-Lambrechts-Herk en Hoepertingen.

jatte-tje: Opglabbeek.

kopje (*kopke*): Houthalen.

MELKKANNETJE

N 20 (zj) (009);
Gennep Wb. (152), Meerlo-Wanssum Wb. (248),
Venray Wb. (460).

Klein, meestal van aardewerk of glas
vervaardigd kannetje, waaruit men aan
tafel melk schenkt.

melkkannetje (ook *melkkanke*, *melk-
kanneke*): alg. Oostlb. en
Trichterlds., freq. Horns en Centr.-
Maaslds.; ook in Heerlerheide,
Heerlen, Bree, Zussen, Ketsingen,
Gelinden, Heers, Boekend, Venlo
en Oirlo.

melkskannetje (ook *melkskanke*,
melkskanneke, *melkskansje*): verspr.
Ripuar.; ook in Heerlen,
Waubach, Mechelen, Hoensbroek
en Klimmen.

melkkan: Schimmert.

romekan: Gennep Wb.

romekannetje (*romekanneke*): Venray
Wb.; ook in Middelaar, Ottersum
en Milsbeek

kannetje (*kanke*, *kanneke*):
Eygelshoven, Sittard, Mesch en
Venlo.

melkpot: verspr. Maaskemp. en
Dommelds.; ook in Neer,

Tungelroy, Ell, Maaseik, Rotem,
Neerharen, Val-Meer, Diepenbeek,
Wintershoven, Tongeren, Zolder,
Hoepertingen, Wellen, Borgloon en
Sevenum.

melkspot: Teuven.

melkpotje (ook *melkpotke*, *melkpotte-
ke*): alg. Centr.Maaslds., freq.
Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp.
en Demerkemp.; ook in Spek-
holzerheide, Mechelen, Susteren,
Limbricht, Ospel, Weert, Leuken,
Maastricht, Rosmeer, Zichen-
Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren,
Hamont, Eksel, Beverlo, Paal,
Beringen, Opheers, Borgloon, Sint-
Truiden, Niel-bij-St.-Truiden,
Kwaadmechelen, Zelem, Halen en
Venlo.

melkspotje: Heerlen, Welten en
Mechelen.

roompotje: Lommel.

potje: Sittard.

melkschenker: Meerlo-Wanssum
Wb.; ook in Velden.

roomschenkertje (*roomschenkerke*):
Meijel.

melkpannetje: Hoeselt.

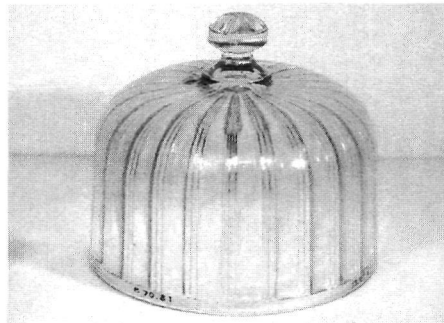
pappotje: Lommel.

STOLP

N 20 (zj) (040a, 040b), SGV (1914) (036);
Bree Wb. (229), Echt Wb. (064), Genk Wb. (111),
Hamont Wl. (463), Kerkrade Wb. 2 (137), Lommel
Wl. (329), Maastricht Wb. (167, 412), Meeswijk Wl.
(288, 633), Meeuwen Wl. (206), Sittard Wb. (171),
Tongeren Wb. (250, 534, 650), Tungelroy Wb. (104,
110), Venray Wb. (264).

Glazen klok die ter bescherming tegen
bijvoorbeeld stof of insecten, over iets
heen wordt gezet.

stolp (ook *stulp*): alg. Oostlb. en
Kleverlds., freq. Horns en
Centr.Maaslds., verspr.

Oost.Zuidlb. en Trichterlds.; ook in
Eygelshoven, Nederweert, Weert,

Bree, Meeuwen, Val-Meer, Tongeren, Achel, Hamont, Lommel, Lottum, Blerick en Venlo.
kaasstolp (ook *kaasstulp*): alg. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Tongerlds. en Dommellids.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen, Waubach, Mechelen, Ospel, Weert, Lummen, Opheers, Borgloon, Sint-Truiden, Velden, Boekend en Venlo.
kazenstolp: Beringen.
vliegenstolp: Tongeren.

globe (fr.): Teuven, Genk, Wellen en Halen.
kaasglobe: Hasselt.
kaasklok: Kerkrade Wb. 2; ook in Welten, Mechelen, Sittard, Puth, Hoensbroek, Tungalroy, Maaseik, Meeswijk, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Smeermaas, Kermt, Hasselt, Nielbij-St.-Truiden, Kwaadmechelen en Lommel.
klok: Hoeselt en Simpelveld.
kaasglas: Obbicht, Rosmeer en Tongeren.
kaaspot: Wellen.

BOTERVLOOTJE

DC 23 (1953) (002c), N 20 (zj) (012); Eupen Wb. (192), Gronsveld Wb. 2 (025), Heerlen Wb. 2 (087), Kerkrade Wb. 2 (065), Meerlo-Wanssum Wb. (254, 314), Roermond Wb. (309), Sint-Truiden Wb. (071), Sittard Wb. (054), Tegelen Wb. (079), Tungalroy Wb. (110), Venray Wb. (106), Weertlands Wb. 1 (C 1, 015, C 3, 003), Zonhoven Wb. (059); Bisschops, M. (1994) (005), Vossen, A.F. (1966-68).

Bakje met deksel voor tafelboter.

botervloot (ook *bottervlooi*, *bottervloot*): alg. Kleverlds., freq. Oostlb.; ook in Leuken, Tungalroy, Grathem, Wesslem, Achel, Blerick en Venlo.
botervlootje (ook *bottervlootje*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Horns, Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Roosteren en Echt/Gebroek.
vlootje: Steyl, Roermond, Brunssum, Amby, Nederweert en Sint-Pieter.
boterschotel (ook *boterschottel*, *boterschotel*, *boterschottel*, *boterschuttel*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Eygelshoven, Bleijerheide, Teuven, Helden/Everlo, Ospel, Stramproy,

Tungalroy, Eil, Bocholt, Waterlooos, Opglabbeek, Oost-Maarland, Diepenbeek en Hoeselt.
boterschoteltje (ook *boterschotelke*, *boterschottelke*, *boterschotelke*, *boterschottelke*): freq. Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Mechelen, Haelen, Weert, Neeritter, Ophoven, Bree, Opglabbeek, Genk, Eijsden, Rosmeer, Val-Meer, Wintershoven, Beverlo en Boekend.
botertelder (*botterteier*): Pey.
boterteldertje (*boterteierke*, *botertelderke*): Panningen, Echt/Gebroek en Mechelen.
botertelloor: Halen.
botertelloortje (*botertelloorke*, *botertelloorke*): Hoeselt en Sint-Pieter.
boterschaaltje (*boterschaalke*): Caberg.
schotel (*schottel*): Meijel.
scherf: Eygelshoven.
boterplankje (*boterplankske*): Hasselt.
boterpot (ook *botterpot*): alg. Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellids., Demerkemp.,

Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Vaals, Maastricht, Neerharen, Zichen-Zussen-Bolder, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem en Horst.

boterpotje (ook *boterpotteke*, *botterpotje*): freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Valkenburg, Lanklaar, Stokkem, Maastricht, Smeermaas, Wijk, Val-Meer, Tongeren, Overpelt, Zolder, Hasselt, Hoepertingen, Borgloon, Kwaadmechelen, Halen, Lommel, Lottum, Blerick en Wellerlooi.

boterbusje (*botterbuske*): Limbricht.

boterdoos (ook *botterdoos*): freq.

Ripuar.; ook in Vlodrop en Echt/Gebroek.

botergrüle (*bottergrüle*): Heerlen en Kerkrade.

boterkomp: Buchten.

boterkom: Beringen.

boterkommetje (*botterkommeke*): Halen.

kommetje (*komke*): Opglabbeek.

boterkompje (*botterkompke*):

Tegelen, Limbricht en Genk.

boterstolp (*botterstulp*): Heerlen en Eygelshoven.

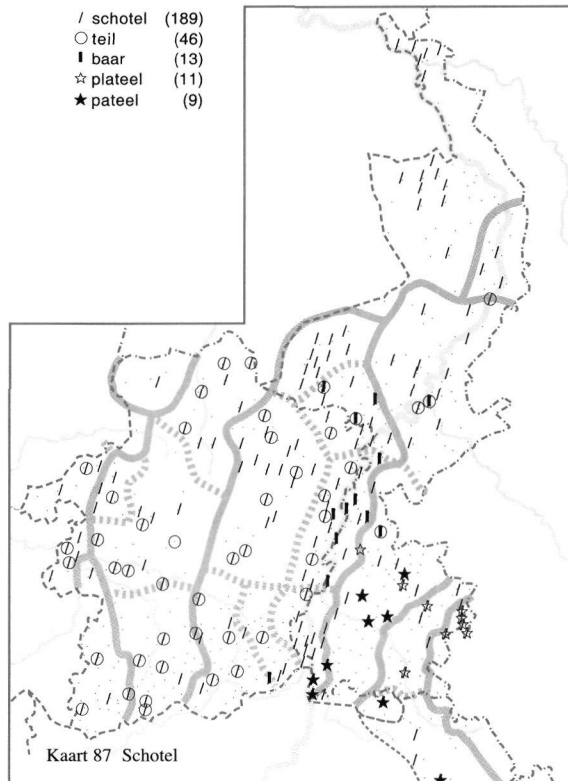
stolp (*stulp*): Eupen.

boterstolpje (*botterstulpke*, *botterstulpke*): Heerlen en Welten.

botervaatje: Horn.

SCHOTEL

/ schotel	(189)
○ teil	(46)
▮ baar	(13)
☆ plateel	(11)
★ pateel	(9)

N 20 (zj) (001a, 002, 005 add., 018, 021, 024 add.), N 49 (1972) (112b), ZND 06 (1924) (049), ZND m; Echt Wb. (106), Eupen Wb. (140, 176), Genk Wb. (291), Gennep Wb. (162), Gronsveld Wb. 2 (150, 191), Hamont Wl. (061), Hasselt Wb. (396), Heerlen Wb. 2 (204), Kerkrade Wb. 2 (204, 228), Lommel Wl. (284), Maastricht Wb. (373), Meeswijk Wl. (560), Meeuwen Wl. (192), Roermond Wb. (017, 257), Sint-Truiden Wb. (193, 194), Sittard Wb. (029, 363, 385), Tegelen Wb. (117), Tongeren Wb. (287, 566), Tungelroy Wb. (110, 111), Valkenburg Wb. (135), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (029, 491), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012), Zonhoven Wb. (469); Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (034),

Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Roukens, W. (1937) (add.), Vossen, A.F. (1966-68), Welter, W. (1929) (140, 142, 176).

Een min of meer diepe schaal van aardewerk, glas of metaal. Bij het trefwoord **schotel** wordt door diverse respondenten opgemerkt dat die vooral voor het opdienen van aardappelen, vlees en groenten wordt gebruikt. De trefwoorden **melkbaar**, **baar** en **boterteil** zijn volgens de informanten uit Neeritter, Obbicht, Limbricht, Sittard en Eksel benamingen voor een aardewerken of houten schotel die bij het afromen van de melk wordt gebruikt. Een **plateel** is een platte schotel van aardewerk of hout (Eupen Wb., pag. 140).

schotel (ook *schottel*, *skotel*, *skottel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

opdekschotel (*opdekschottel*): Oirlo.

koekenschotel (ook *koekenschottel*): Haelen en Herten (bij Roermond).

boterschotel (*botterschottel*): Haelen.

aardappelschotel (*erpelenschottel*): Venray Wb.

frietschotel: Hasselt.

vleeschotel (ook *vleesschottel*): Bleijerheide, Welten, Reuver, Haelen, Herten (bij Roermond), Neeritter, Buchten, Geulle, Wolder/Oud-Vroenhoven en Borgloon.

schoteltje (*schotelke*, *schottelke*, *schotteltje*): verspr. Horns; ook in Tegelen en Rothem.

teil: freq. Maaskemp., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Tegelen, Roermond, Sittard, Neeritter, Kinrooi, Neerharen, Rosmeer,

Achel, Hamont, Overpelt, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

aarden teil: Tungelroy.

boterteil (ook *botterteil*): Herten (bij Roermond), Bree, Hamont en Eksel.

grüle: Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen en Valkenburg.

aarden grüle: Welten.

plateel (ook *platelle*): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen, Mechelen, Eupen, Krawinkel en Hoensbroek.

pateel (ook *peteel*, *poeteel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eupen, Eijsden en Oost-Maarland.

aarden pateel: Teuven.

baar: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Limbricht, Sittard, Tungelroy, Neeritter, Grathem en Val-Meer.

melkbaar: Echt/Gebroek.

plat (fr.): Sint-Truiden.

plateau: Sint-Truiden.

diepe kom: Lommel en Paal.

komp: Limbricht, Heerlen en Tongeren.

schaal: Echt/Gebroek en Sittard.

diepe schaal: Schimmert.

telder: Neer en Eupen.

teller: Neeroeteren.

telloor (*telleur*): Ospel, Maastricht, Peer en Zonhoven.

diepe telloor (*diepe telleur*): Kaulille.

uilepot: Echt/Gebroek.

uilespot: Tungelroy.

SCHAAL

N 20 (zj) (001b), SGV (1914) (030); Bree Wb. (245), Echt Wb. (104), Heerlen Wb. 2 (202), Lommel Wl. (056, 274), Maastricht Wb. (197, 200, 323, 363), Tungelroy Wb. (110), Venlo Wb. (232), Weertlands Wb. I (C 1, 012); Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (034), Kats, J. (1939).

Klein, ondiep en wijd vat met gebogen

bodem en vaak met voetstuk. Een schaal is meestal rond of ovaal van vorm en wordt onder meer gebruikt om gerechten in op te dienen.

schaal (ook *skaal*): alg. in Nl. Lb., freq. in Belg. Lb.

schaaltje (*schaalke*): Baarlo.

fruitschaal: Sittard, Valkenburg, Buchten en Wolder/Oud-Vroenhoven.

broodschaal: Panningen en Maasbracht.

koekjesschaal: Eksel.

vleesschaal: Eksel, Roosteren en Amstenrade.

coupe (fr.): Bree Wb.; ook in Maastricht en Lommel.

komp: Kerkrade, Mechelen, Tegelen, Baarlo, Roermond, Brunssum, Grathem, Maastricht en Venlo.

plateau: Maastricht.

platte telder (platte teier): Sittard.
telder: Thorn.

platte schotel: Wellen.

schotel (ook *schottel*): Simpelveld, Waubach, Neer, Heer en Sint-Pieter.

aarden schotel (aarden schottel): Herten (bij Roermond).

broodschotel (broodschottel): Herten (bij Roermond) en Nuth/Aalbeek.

fruitschotel (fruitschottel): Eygelshoven.

vleeschotel (ook *vleeschottel*): Stramproy en Herten (bij Roermond).

VLAAISCHOTEL

N 07 (1961) (019b), N 20 (zj) (001a); Genk Wb. (363), Gennep Wb. (062), Tungalroy Wb. (110), Venray Wb. (156).

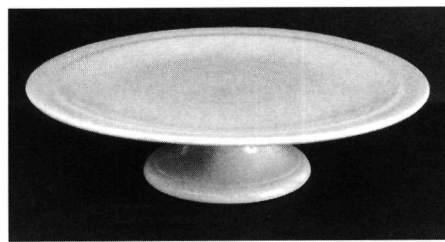
Grote, platte schaal om een vlaai op te dienen. Volgens de informant uit Neeritter is de vlaaischotel van glas of porselein vervaardigd.

Het **rekhout** uit Kelmis betreft een van witte wissel gevlochten vlaaischotel. Zie ook het lemma **KOEKENHORT**, **VLAAIENHORT** in WLD II.12, pag. 194.

vlaaischotel (ook *flaaischotel*, *flaaischottel*, *vlaaischottel*, *vlascchottel*): alg. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Weertlds. en Horns; ook in Bree, Genk en Eksel.

vlaaienschotel (ook *flaaienschotel*, *flaaienschottel*, *vlaaienschottel*): alg. Noord.Oostlb., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Pey, Roosteren, Echt/Gebroek, Urmond, Blerick, Venlo en Venray.

vlascchotel (ook *flascchotel*, *flascchottel*, *vlascchottel*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb.; ook in Panningen, Vlodrop, Posterholt, Geulle en Bunde.

vlademschotel (vlaamschottel): freq. Ripuar.; ook in Mechelen, Epen, Remersdaal, Montzen en Henri-Chapelle.

koekschotel: Leunen en Weert.

schotel (ook *schottel*): Weert, Sittard en Kerkrade.

vlaaischaal (flaaischaal): Venlo.

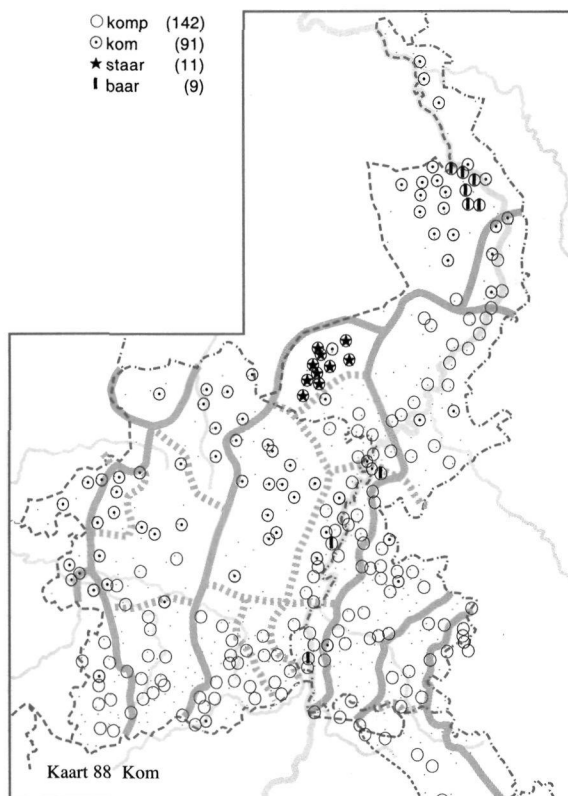
plateau: Maastricht.

De volgende opgave betreft een van wilgen gevlochten vlaaischotel:

rekhout: Kelmis.

KOM

○ komp	(142)
⊙ kom	(91)
★ staar	(11)
l baar	(9)

N 20 (zj) (005 add., 022), SGV (1914) (018), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 28 (1938) (026);
 Echt Wb. (024, 069), Eupen Wb. (090), Genk Wb. (172), Gronsveld Wb. 2 (088), Hamont Wl. (232), Hasselt Wb. (239), Heerlen Wb. 1 (004), Heerlen Wb. 2 (140, 162), Kerkrade Wb. 2 (149), Lommel Wl. (157), Maastricht Wb. (020, 200), Meerlo-Wanssum Wb. (055, 170, 245), Meeswijk Wl. (044, 110, 336), Meeuwen Wl. (127), Sint-Truiden Wb. (145), Tegelen Wb. (096), Tongeren Wb. (080, 287), Tungelroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (017), Venlo Wb. (171), Venray Wb. (288), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008, C 1, 013), Zonhoven Wb. (236, 469, 472);
 Achten, P. (1995) (065, 135), Bisschops, M. (1994)

(013), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (037), Veldeke 37 (1962) (013).

Betrekkelijk klein en diep, vaak van aardewerk vervaardigd vaatwerk. Een **staar** is volgens het Weertlands Wb. 1 (pag. C 1, 13), een 'aardewerken kom, blauw van kleur en met hoge vorm en twee oren, voor braadworst of zuurkool'. Zie voor het trefwoord **crameû** ook DL (I), pag. 177, 'terrine, vase en terre ou l'on met le lait pour qu'il crème'.

kom: alg. Maaskemp., Dommellds., Beringerlds., Brab.Lb., Lommels en Kleverlds., freq. Demerkemp. en Zuidgeld.Lb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Herten (bij Roermond), Asenray/Maalbroek, Broeksittard, Oirsbeek, Amby,

Tungelroy, Rutten, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

kommetje (*komke*): Nederweert en Weert.

komp: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Genk, Velden, Venlo en Maasbree.

baar: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Echt/Gebroek, Meeswijk en Maastricht.

pateel: Gronsveld, Sint-Martens-Voeren en Remersdaal.

bak: verspr. Zuid.Oostlb.

bakje (*bakske*): Heerlen.

bol: Meeswijk en Tongeren.

bots: Peer.
crameû (wa.): Montzen.
grüle: Simpelveld.
schaal: Meerlo-Wanssum Wb.
schotel (schottel): Eupen.
terriner: Zonhoven.
bassin: Opoeteren.

vaatje: Nederweert.
staar: Weertlands Wb. 1.
teil: Hoeselt, Zonhoven, Leopoldsburg
 en Linkhout.
telder: Mheer.
telloor (telleur): Neerharen.
jatte (fr.): Kaulille.

JUSKOM, SAUSKOM

Kerkrade Wb. 2 (249), Sittard Wb. (353), Tungelroy
 Wb. (110), Venray Wb. (513, 517);
 Janssen, A. (1949) (037).

Van aardewerk of porselein vervaar-
 digde, ovaalvormige kom met voet-
 stuk, waarin jus of saus wordt opge-
 diend.

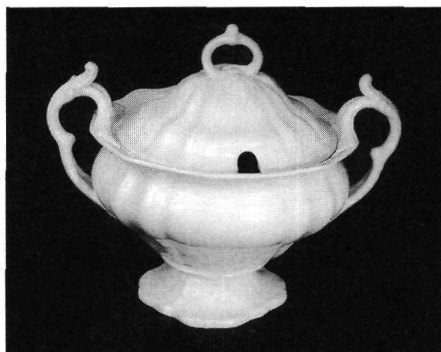
saukomp: Kerkrade Wb. 2; ook in
 Sittard.
sauspot: Tungelroy.
saustrup: Venray Wb.
strup: Venray Wb.
degel: Sint-Martens-Voeren en Sint-
 Pieters-Voeren.
grüle: Sint-Martens-Voeren en Sint-
 Pieters-Voeren.

SOEPTERRINE

N 20 (zj) (020, 021 add.), ZND 08 (1925) (097);
 Beverlo Wb. (243), Bree Wb. (413), Genk Wb.
 (306), Gronsveld Wb. 2 (158), Kerkrade Wb. 2
 (252), Meerlo-Wanssum Wb. (267), Sittard Wb.
 (359), Tungelroy Wb. (110), Venlo Wb. (246),
 Venray Wb. (516), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013),
 Zonhoven Wb. (472);
 Bettens, A. (1954) (126), Heyden, L.v.d. (1927),
 Kats, J. (1939).

Diepe schaal van aardewerk of porse-
 lein, waarin soep wordt opgediend.

soepterrine: alg. Oostlb., Horns, Maas-
 kemp., Centr.Maaslds., Trichterlds.
 en Kleverlds., freq. Tongerlds., Dom-
 mellds., Demerkemp. en Lonerlds.;
 ook in Heerlen, Beverlo, Beringen,
 Sint-Truiden, Kwaadmechelen,
 Halen, Lommel, Velden en Venlo.
soepkomp: freq. Zuid.Oostlb. en
 Bilzerlds.; ook in Waubach,
 Mechelen, Tegelen, Wolder/Oud-
 Vroenhoven, Oost-Maarland,
 Hoepertingen, Borgloon en
 Boekend.

soepenkomp: freq. Ripuar.; ook in
 Heerlen, Welten, Waubach en
 Sittard.
soepkom: Brunssum, Eksel, Zelem en
 Lommel.
soepkasserol: Halen.
soepkellen: Roermond.
soepketel: Buchten en Niel-bij-
 St.-Truiden.
soeppot: Paal.
roompot: Neeritter.

KOFFIEPOT

N 20 (zj) (010, 013, 014, 021, 022), ZND m (Langohr, Marchal); Eupen Wb. (038, 074), Heerlen Wb. 2 (140), Kerkrade Wb. 2 (129, 130), Sittard Wb. (164), Venray Wb. (287); Dolmans, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Urlings, R. (zj.hs).

De pot waarin men koffie zet en laat trekken. De koffiepote dient ook om de koffie in te bewaren en warm te houden.

Uit de antwoorden van de respondenten blijkt, dat men onder een koffiepote zowel een metalen als een aardewerken of porseleinen koffiekann kan verstaan. De van metaal gemaakte, gemaailde koffiepote stond vroeger op de kachel of op het fornuis.

Het trefwoord **verneukertje** wordt in Geleen gebruikt voor een klein potje waarin 1 à 2 zeer sterke koppen koffie gezet worden. Een **café-grüle** is volgens het Kerkrade Wb. 2 (pag. 129) een oude koffiepote. **Lempes** uit Grathem, **loeks** uit Swalmen en **familiepot** uit Eupen zijn benamingen voor een grote koffiepote.

koffiepote (ook *koffepote*): alg. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Spekholzerheide, Heerlerheide, Heerlen, Welten, Weert, Leuken, Achel, Hamont, Overpelt, Beverlo, Beringen, Lommel, Velden en Venlo.

koffiepotje: Meijel.

koffiespot (ook *koffespot*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Welten en Oost-Maarland.

café-pote (ook *kaffepote*, *kaffiepot*): freq. Ripuar., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen, Sittard, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

café-pote (ook *kaffespot*): Heerlen, Mechelen en Teuven.

trekpote: Limbricht, Amstenrade, Leuken en Thorn.

familiepot (*famieljepote*): Eupen.
pote: Meijel en Sittard.

café-grüle (*kaffiegrüle*): Kerkrade Wb. 2.

café-meut (*kaffiemeut*): Montzen en Eupen.

koffie-moor: Heythuysen, Oplabbeek en Gutshoven.

café-moor (ook *kaffie-moor*): Boekt/Heikant en Wellen.

moor: Grathem en Buchten.

koffiekann (ook *koffekann*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Ospel, Leuken, Bocholt, Bree, Waterloo, Echt/Gebroek, Stokkem, Kaulille, Eksel, Peer, Boekend, Venlo, Oirlo en Sevenum.

koffieketel: Panningen.

koffietuit: Venray Wb.; ook in Roermond.

tuit: Rothem.

tuitelaar: Rothem.

lempes: Grathem.

loeks: Swalmen.

verneukertje (*verneukerke*): Geleen.

THEEPOT

N 20 (zj) (011, 022);
Venray Wb. (558), Zonhoven Wb. (474).

Pot waarin met thee zet en laat trekken.

theepot: alg. Oostlb., Centr.Maaslds., Horns, Trichterlds. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Maaskemp., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Bilzerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Teuven,

Weert, Leuken, Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem, Halen en Lommel.

theepotje: Meijel, Bree en Oplabbeek.

theekan: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Stramproy, Tungalroy en Oirlo.

theekannetje (*theekanke*, *theekanneke*): Venray Wb.; ook in Tegelen.

theeketel: Neerharen, Ulestraten en Heerlen.

theemoor: Boekt/Heikant.

BESTEK

Gennep Wb. (069), Hasselt Wb. (067), Heerlen Wb. 2 (081), Lommel Wl. (075), Tongeren Wb. (062), Venray Wb. (567);
Veldeke 23 (1948) (013), Veldeke 33 (1958) (012).

Vork(en), lepel(s) en mes(sen) voor één persoon.

bestek: Heerlen en Tongeren.

eetgerief: Lommel.

geschie: Gennep Wb.; ook in Vijlen en Sittard.

tafelgerei: Venray Wb.

couvert (fr.): Hasselt.

LEPEL

De algemene benaming voor het eet-, tafel- en keukengereedschap om vloeibare stoffen te roeren, op te scheppen of naar de mond te brengen.

lepel: alg. in Nl. en Belg. Lb. m.u.v. het Lonerlds., Truierlds. en het zuiden van het Demerkemp. en Getelds.

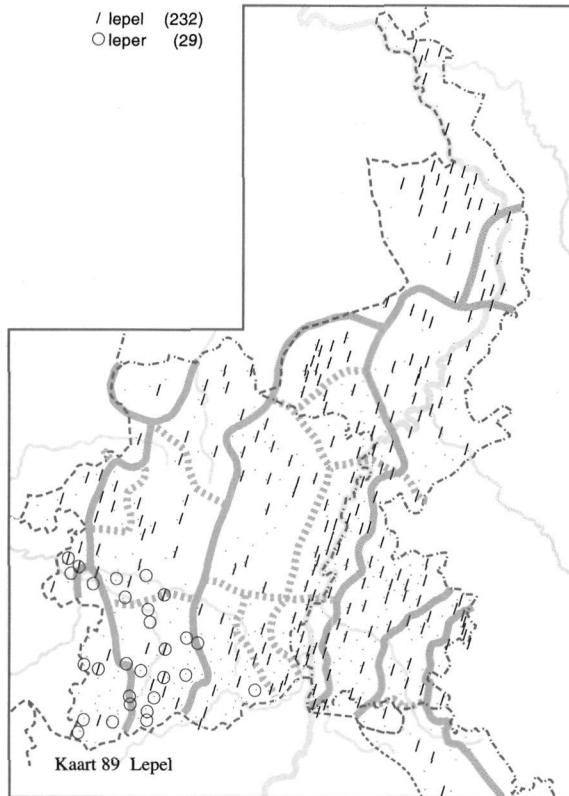
leper: alg. Lonerlds. en Truierlds. en in het zuiden van het Demerkemp. en Getelds.; ook in Wintershoven en Millen.

De volgende opgaven zijn termen uit het Bargoens:

schuifstek: Heerlen en Waubach.

gaperd: Waubach.

/ lepel (232)
○ leper (29)

DC 35 (1963) (015), N 20 (zj) (034, 035), ZND 37 (1941) (028), ZND m (028, Coomans, Drieskens, Dupont, GrGr, Houben, Mathys, Raym., Vanderbeeken, W. Welter IV, Welter); Eupen Wb. (106), Genk Wb. (190), Gennep Wb. (112), Gronsveld Wb. 2 (098), Hamont Wl. (266), Hasselt Wb. (270), Heerlen Wb. 2 (146), Kerkrade Wb. 2 (161), Lommel Wl. (176), Maastricht Wb. (230), Meerlo-Wanssum Wb. (184), Meeswijk Wl. (376), Meeuwen Wl. (138), Roermond Wb. (161), Sint-Truiden Wb. (165, 215), Sittard Wb. (211), Tongeren Wb. (337), Tungelroy Wb. (111), Venray Wb. (320), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (268);

Goossens, H. (zj.hs), Meertens, A.H. (zj.hs), Rademaekers, H. (1958) (035), Veldeke 07 (1932) (344), Veldeke 10 (1935) (504), Veldeke 13

(1938) (059), Veldeke 18 (1943) (010, 028), Veldeke 25 (1950) (074), Veldeke 26 (1951) (088), Veldeke 31 (1956) (115), Veldeke 37 (1962) (036).

EETLEPEL

N 20 (zj) (034, 036); Heerlen Wb. 2 (104), Kerkrade Wb. 2 (084), Maastricht Wb. (093), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Roermond Wb. (161, 215), Sint-Truiden Wb. (215).

Lepel waarmee men vloeibare spijzen nuttigt.

eetlepel: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Mechelen, Reuver, Roermond, Maasniel, Leuken, Roosteren, Kerensheide en Maastricht.

etenslepel (*eteslepel*): Tegelen.

lepel: Amstenrade, Tungelroy, Boekend en Sevenum.

paplepel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Meerlo-Wanssum Wb. en in Roermond, Leuken, Neeritter, Kinrooi, Waterloos, Gelieren/Bret, Echt/Gebroek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht en Oost-Maarland.

paplepeltje: Boekt/Heikant.

soeplepel: verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Roermond, Neeritter, Kinrooi, Wolder/Oud-Vroenhoven, Sint-Pieter en Eksel.

soepleper: Sint-Truiden.

OPSCHEPELEPEL

N 20 (zj) (034, 038);
Gennep Wb. (134, 162), Meerlo-Wanssum Wb.
(254), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (401, 489);
Kats, J. (1939).

Vrij grote lepel waarmee men de spijzen uit de schalen op de borden scheidt.

opscheplepel: Maasbracht en Heerlen.

scheplepel: alg. Kleverlds., verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Venlo.

opschepper: freq. Kleverlds.

schepper: Roermond.

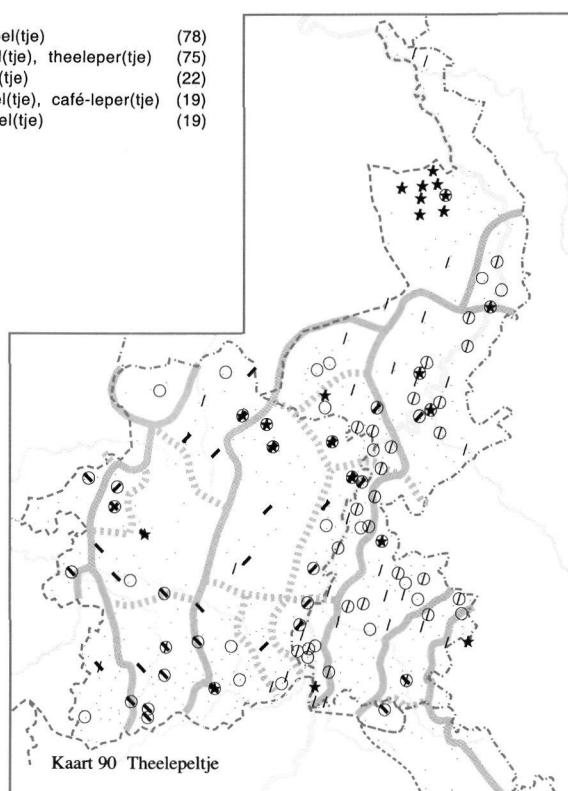
groentelepel: Oirsbeek.

groentescheplepel: Obbicht.

THEELEPELTJE

/ suikerlepel(tje)	(78)
○ theelepel(tje), theeleper(tje)	(75)
★ eierlepel(tje)	(22)
↘ café-lepel(tje), café-leper(tje)	(19)
↙ koffielepel(tje)	(19)

N 20 (zj) (034, 036);
Gronsveld Wb. 2 (171), Maastricht
Wb. (230), Roermond Wb. (072,
161), Sittard Wb. (086), Tungalroy
Wb. (111), Venray Wb. (148, 515).

Klein lepel(tje) waarmee men in de thee of koffie roert of waarmee men suiker neemt.

Het theelepeltje wordt, getuige de trefwoorden **dessertlepel(tje)** en **eierlepel(tje)**, ook gebruikt bij het nuttigen van dit soort voedsel.

theelepeltje (*theelepel(t)je, theelepel-*

ke, theelepelken): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Oost.Zuidlb., Tongerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eygelshoven, Teuven, Weert, Leuken, Bree, Achel, Kaulille, Kermt, Hasselt, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen, Halen, Lommel en Oirlo.

theelep: Mechelen, Melick, Ulestraten, Grathem, Kinrooi, Bocholt, Bree, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt, Beringen en Wellen.

theelepertje (*theeleperke*): freq. Lonerlds.

theeleper: Halen en Niel-bij-St.-Truiden.

koffielepeltje (*koffielepelke*): Herten (bij Roermond), Grathem, Opglabbeek, Gelieren/Bret, Maaseik, Rotem, Neerharen, Smeermaas, Rosmeer, Hamont, Eksel en Peer.

koffielepel: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kinrooi, Bree, Opglabbeek, Kaulille, Beverlo en Beringen.

café-lepeltje (ook *café-lepelke*, *kaffelepelke*, *kaffielepelke*): Mechelen, Diepenbeek, Tongeren, Boekt/Heikant, Lummen, Hasselt, Beringen en Kwaadmechelen.

café-lepel (ook *kaffelep*): Wellen en Teuven.

café-lepertje (*café-leperke*, *kaffeleperke*, *kaffieleperke*): Halen, Spalbeek en Hoepertingen.

café-leper (ook *kaffeleper*, *kaffieleper*): verspr. Lonerlds.; ook in Wintershoven en Sint-Truiden.

klein lepeltje (*klei lepelke*): Hoeselt, Eksel, Zolder en Paal.

suikerlepeltje (*soekerlepelke*, *sokkerlepelke*, *sokkerlepeltje*, *suikerlepelke*, *sukkerlepelke*): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Spekholzerheide, Bleijerheide, Heerlen, Welten, Waubach, Ospel, Bocholt, Bree, Val-Meer, Zussen Overpelt, Eksel, Wellen, Sint-Truiden en Velden.

suikerlepel (ook *sokkerlepel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Roermond, Tungalroy, Kinrooi, Thorn, Genk, Maaseik, Echt/Gebroek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Oost-Maarland, Wellen en Oirlo.

lepeltje (*lepelke*): Sittard, Weert, Ophoven, Bree en Venlo.

scheepje: Heythuysen.

theeschepje (*theeschupke*): Maastricht.

dessertlepel: Teuven, Maastricht, Tongeren en Kermt.

dessertlepeltje (ook *dessertlepelke*): Kwaadmechelen, Hasselt en Tongeren.

dessertleper: Opheers.

eierlepel: Bocholt en Oost-Maarland.

eierlepeltje (ook *eierlepelke*): Venray Wb.; ook in Bleijerheide, Tegelen, Nunhem, Roermond, Sittard, Tungalroy, Kinrooi, Bocholt, Bree, Maaseik, Tongeren, Kaulille en Boekt/Heikant.

BLAD VAN EEN LEPEL

N 79 (1979) (042).

Het holle gedeelte van een lepel waarin het eten wordt opgeschept.

holte (ook *holde*): Waubach, Schaesberg, Herten (bij Roermond), Schimmert, Ophoven, Neerharen en Jeuk.

het holle: Weert.

holle kant: Hoeselt.

bol: Lanklaar.

schep: Meijel.

schepper: Weert.

lepel: verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Gulpen, Heythuysen, Nunhem, Posterholt, Ell, Neeritter, Kinrooi, Maastricht, Eksel, Houthalen, Ordningen,

Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Velden, Blerick, Venlo, Gennep,
Tienray en Meijel.

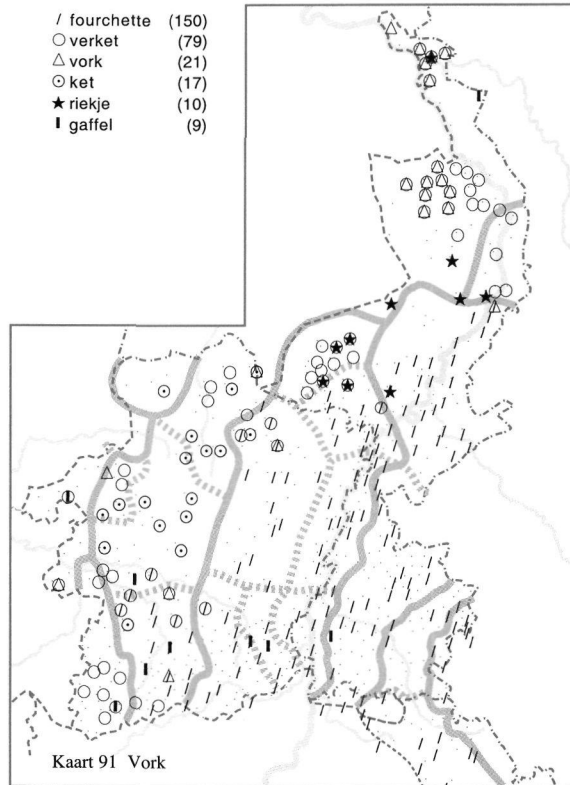
leper: Zepperen, Nieuwerkerken, Sint-
Truiden en Jeuk.

scheplepel: Helden/Everlo, Reuver,
Mheer, Neeroeteren, Buchten en
Boekend.

schoeplepel: Sittard.

VORK

/ fourchette	(150)
○ verket	(79)
△ vork	(21)
⊙ ket	(17)
★ riekje	(10)
┆ gaffel	(9)

Roukens 03 (1937) (073, 074 add.),
Weijnen BN 06 (1939) (006, 007
add.), Willems (1885) (003), ZND 16
(1934) (017), ZND B1 (1940sq)
(185), ZND m (Franssen);
Beverlo Wb. (293), Echt Wb. (126),
Eupen Wb. (044), Genk Wb. (353),
Gennep Wb. (194, 199), Gronsveld
Wb. 2 (195), Hamont Wl. (123),
Hasselt Wb. (508), Heerlen Wb. 1
(017), Heerlen Wb. 2 (242),
Kerkrade Wb. 2 (263), Lommel Wl.
(145), Maastricht Wb. (463), Meerlo-
Wanssum Wb. (305), Meeuwen Wl.
(195), Roermond Wb. (304), Sint-
Truiden Wb. (235), Sittard Wb.
(458), Stokkem Wb. (117), Tegelen
Wb. (083), Tongeren Wb. (149, 635),
Tungelroy Wb. (111), Valkenburg
Wb. (055, 188), Venlo Wb. (280), Venray Wb. (613,
639), Weertlands Wb. 1 (C 1, 011, C 1, 014),
Zonhoven Wb. (213, 538);
Bisschops, M. (1994) (040), Goossens, H. (zj.hs),
Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (036),

Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens,
A.M. (1885a), Rademaekers, H. (1958) (035),
Veldeke 05 (1930) (200), Veldeke 10 (1935) (504),
Veldeke 18 (1943) (028), Veldeke 22 (1947) (068),
Veldeke 26 (1951) (088), Veldeke 37 (1962) (036),
Vossen, A.F. (1966-68), Welter, W. (1929) (044).

Tafelvork, vork die bij het eten wordt
gebruikt.

fourchette (ook *fersjet*, *verschet*, *ver-
sjet*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip.
overgg., Oostlb., Horns,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,

Trichterlds., Bilzerlds. en
Tongerlds., freq. Lonerlds.; ook in
Lozen, Kuringen en Stevoort.

chette: Bree, Meeuwen en Zutendaal.
fourchette-tje (*versjetsje*): Maastricht.
verket (ook *feket*, *ferket*, *forket*, *friket*,
frinket, *veket*, *vorket*, *vrinket*): alg.

Kleverlds., freq. Westlb. en Truierlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Zwartbroek, Grathem, Bocholt, Grote-Brogel, Bree, Diepenbeek, Tessenderlo en Loksbergen.

ket: freq. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Bos, Paal, Beringen, Kozen en Lommel.

gaffel (ook *gavel*): Amby, Martenslinde, Rosmeer, Kermt, Hoepertingen, Wellen, Mielenboven-Aalst, Tessenderlo en Siebengewald.

gabel (du.): Terwinselen.

riek: Eisden en Vliermaal.

riekje (*riekske*): verspr. Kleverlds.; ook in Baexem, Nederweert, Ospel, Keent, Zwartbroek en Hout-Blerick.

vork: freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Bree, Hamont, Hasselt, Borgloon, Oostham en Loksbergen.

De volgende termen zijn afkomstig uit het Bargoens:

krook: Heerlen en Waubach.

pikkerd: Heerlen en Waubach.

TAFELMES

N 20 (zj) (029a);
Hasselt Wb. (448), Zonhoven Wb. (465).

Mes waarvan men zich bij de maaltijd bedient.

tafelmes: freq. Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Brunssum, Ospel, Weert, Leuken, Stramproy, Kinrooi, Neerharen, Smeermaas, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Beverlo, Paal, Beringen, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Halen en Lommel.

tafelmets: alg. Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., ver-

spr. Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen en Teuven.

smeermets: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Welten, Mechelen, Maasniel en Buchten.

snijmets: Stevensweert.

boterhammenmets: Heythuysen en Sittard.

broodmets: Venlo.

mes: Tungalroy, Waterloos, Gelieren/Bret, Val-Meer, Hoeselt, Sint-Truiden en Zelem.

mets: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Spekholzerheide, Heerlerheide, Waubach, Mechelen, Roermond, Vlodrop, Stevensweert, Roosteren, Buchten, Maastricht, Sint-Pieter, Oost-Maarland en Venlo.

DRINKBEKER

N 20 (zj) (021, 022, 044);
Eupen Wb. (173), Genk Wb. (302), Gronsveld Wb. 2 (014), Hasselt Wb. (412), Heerlen Wb. 2 (079), Kerkrade Wb. 2 (053), Meerlo-Wanssum Wb. (099, 222), Meeswijk Wl. (589), Roermond Wb. (024), Sint-Truiden Wb. (214), Stokkem Wb. (102), Tongeren Wb. (189, 244, 513), Valkenburg Wb. (159).

Drinkgereedschap van steen of metaal,

zonder bijbehorend schoteltje en meestal in de vorm van een afgeknotte kegel.

De **stevl** is in Grathem een benaming voor een hoge kruik. Het woord **uiles** is in Sevenum gebruikelijk voor een aarden pot met oor, terwijl er in Tegelen een van bruin geglazuurde Tegelse keramiek vervaardigde beker

Aarden drinkbeker

voor bier mee wordt aangeduid. Het **halfje** heeft in Gronsveld een inhoud van een halve liter, terwijl het **pintje** in Amstenrade een kwart liter vloeistof kan bevatten.

Een **snel** is in Opheers van metaal gemaakt. In Meerlo-Wanssum e.o. wordt voor zo'n metalen beker het woord **pintje** gebruikt.

beker: verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Welten, Weert, Thorn, Buchten, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Oost-Maarland, Beverlo en Beringen.

drinkbeker: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Heerlen, Waubach, Melick, Klimmen en Roosteren.

aarden beker: Schimmert.

stenen beker: Buchten en Schimmert.

cacaobeker: Maasniel.

chocoladebeker: Melick.

melkbeker: Waubach, Roermond, Melick, Puth en Oirlo.

aarden kruik: Overpelt.

pint: Heythuysen, Klimmen, Maaseik, Wolder/Oud-Vroenhoven, Diepenbeek, Beringen, Hoepertingen en Borgloon.

pintje: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Amstenrade.

stenen pint: Tongeren, Hasselt, Wellen en Borgloon.

aarden pint: Paal, Opglabbeek en Tongeren.

bierpint: Boekt/Heikant.

dortpint: Peer.

pot: Roermond, Klimmen, Leuken, Bree, Opglabbeek, Genk, Stokkem, Wolder/Oud-Vroenhoven, Eijsden, Borgloon en Kwaadmechelen.

drinkpot: Bree en Roosteren.

aarden pot: Boekend, Bree en Opglabbeek.

stenen pot: Kinrooi, Wijk, Hasselt en Wellen.

bierpot: Teuven, Tegelen, Roermond, Amstenrade, Weert, Grathem, Bree, Opglabbeek, Rotem, Wijk, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Eksel, Kermt, Hasselt, Beverlo, Opheers en Kwaadmechelen.

stenen bierpot: Lanklaar, Wintershoven en Schimmert.

koffiepot: Bree.

melkpot: Bree.

bierkan: Hasselt.

duppen: Puth en Gronsveld.

bierkaraf: Heerlen.

pul: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Roermond en Urmond.

bierpul: Amstenrade en Klimmen.

bol: Kwaadmechelen en Opheers.

bommel: Spalbeek.

dropje: Zussen.

gobelet (fr.): Tongeren.

grüle: Klimmen en Gronsveld.

halfje: Puth en Gronsveld.

jatte (fr.): Bocholt, Maaseik, Diepenbeek, Kaulille, Peer, Lummen, Opheers, Wellen en Kwaadmechelen.

koffie-jatte: Gelieren/Bret.

kapper: Tongeren.

kelk: Beringen.

bak: Kerensheide en Oost-Maarland.

kroes: Bocholt, Achel, Beringen en Kwaadmechelen.

nap: Beringen.

snel: Eupen, Valkenburg, Genk, Stokkem, Meeswijk, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Hasselt, Opheers en Sint-Truiden.

stavel: Grathem.

uiles: Sevenum, Boekend en Tegelen.

SCHENKKAN

N 20 (zj) (043a, 043b), ZND m (Houben, Vanderbeeken);
Bree Wb. (253), Echt Wb. (071), Gronsveld Wb. 2 (079), Kerkrade Wb. 2 (151), Lommel Wl. (140), Maastricht Wb. (175), Meerlo-Wanssum Wb. (248), Meeswijk Wl. (298), Roermond Wb. (124), Sittard Wb. (195), Tongeren Wb. (297), Venlo Wb. (173), Venray Wb. (259), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008); Heyden, L.v.d. (1927).

Kan met een tuit en meestal ook een handvat, om uit te schenken. De schenkkkan is vaak van aardewerk vervaardigd, maar er bestaan ook metalen (tinnen) en houten uitvoeringen.

Een wat luxere vorm is de uit glas of kristal vervaardigde kan met wijde buik en smalle hals voor wijn, likeur of water. Deze laatste uitvoering wordt in Bree e.o., Weert e.o. en Maastricht **karaf** genoemd.

Volgens de respondent uit Ospel is het **bierankertje** van hout gemaakt.

kan: Welten, Swalmen, Kinrooi, Gelieren/Bret, Lanklaar, Maastricht, Hamont en Sevenum.

waterkan: Swalmen, Kinrooi, Genk en Gelieren/Bret.

bierkan: Kerkrade, Mechelen, Swalmen, Leuken, Gelieren/Bret en Sevenum.

bierkannetje (*bierkanneke*): Lanklaar.

melkkan: Kinrooi en Gelieren/Bret.

koffiekan: Gelieren/Bret.

schenker: Meerlo-Wanssum Wb.

bieranker: Puth.

bierankertje (*bierankerke*): Ospel.

carafon (**fr.**) (*carafong*): Hasselt (vero.).

karaf (ook *karaft*, *krach*, *kraf*, *kraft*): alg. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Ripuar., Horns en Trichterlds., verspr. Tongerlds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlerheide, Heerlen, Mechelen, Teuven, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen,

Schenkkannen van Keuls steenwerk

Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Lommel, Boekend en Venlo.

karafje (*karachje*, *karafke*, *krafke*): Baarlo, Maasbracht, Stevensweert, Urmond en Sint-Pieter.

bierkaraf (ook *bierkrach*, *bierkraf*, *bierkrafke*, *bierkraft*): freq. Oostlb. en Horns, verspr. Centr.Maaslds. en Tongerlds.; ook in Eygelshoven, Eygelshoven, Spekholzerheide, Heerlen, Mechelen, Teuven, Weert, Leuken, Bocholt, Bree, Genk, Rosmeer, Achel, Spalbeek, Kermt, Hasselt, Beverlo, Wellen, Borgloon, Lommel, Boekend, Ottersum, Milsbeek en Meijel.

karafbier: Obbicht.

bierkarafje (*bierkrachje*, *bierkrachke*, *bierkrafke*): Baarlo, Roermond, Sittard, Stevensweert, Kerensheide, Tongeren en Beringen.

jeneverkaraf (ook *jeneverkraf*, *jeneverkraft*, *sjeverkaraf*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Ulestraten, Weert, Grathem, Bocholt, Bree, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Wijk, Kaulille, Hasselt, Beverlo, Wellen, Borgloon, Halen, Ottersum en Milsbeek.

jeneverkarafje (ook *jenevelkrachje*, *jeneverkarafke*, *jeneverkrafke*, *jeneverkraftje*): Panningen,

- Roermond, Herten (bij Roermond), Neeritter, Stevensweert, Urmond, Caberg, Tongeren en Beringen.
- brandewijnkaraf** (*brannewijnkraf*): Diepenbeek.
- brandewijnskaraf** (*brandewijnskraf*): Kerkrade.
- bobbelkarafje** (*bobbelkarafje*): Sittard.
- borrelkarafje** (*borrelkrachje*): Baarlo.
- schnaps-karaf**: Nunhem, Susteren, Limbricht, Buchten en Opheers.
- schnaps-karafje** (*schnaps-krafje*): Heerlen.
- karaf voor oude klare** (*karaf voor ouwe klare*): Schimmert.
- likeurkaraf**: Weert, Heerlen en Tongeren.
- waterkaraf** (ook *waterkraf*, *waterkraf*): verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Teuven, Roermond, Weert, Bocholt, Wijk, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Wintershoven, Kaulille, Boekt/Heikant, Lummen, Kermt, Opheers, Borgloon, Halen, Ottersum en Milsbeek.
- waterkarafje** (ook *waterkarafje*, *waterkrafje*): Heerlen, Sittard, Urmond en Caberg.
- wijnkaraf** (ook *wijnkraf*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Sittard, Schimmert, Klimmen, Thorn, Bree, Oost-Maarland, Rosmeer, Hoeselt, Kermt, Hasselt en Opheers.
- edikkaraf** (*eekkaraf*, *eetjekaraf*): Hasselt en Zichen-Zussen-Bolder.
- ediskarafje** (*eetjeskarafje*): Oost-Maarland.
- azijnkaraf** (*azijnkraf*): Bree en Wijk.
- oliekaraf** (ook *oliekraf*): Hasselt en Wijk.
- gistkaraf**: Achel.
- melkkaraf** (ook *melkkraf*, *melkkrafke*): Grathem, Diepenbeek en Heerlen.
- bierkruik**: Opglabbeek.
- bierkruikje** (*bierkruikske*): Neeritter.
- jeneverkruik**: Opglabbeek.
- jeneverkruikje** (*jeneverkruikske*): Rotem.
- oliekruik**: Bree.
- melkkruik**: Opglabbeek.
- waterkruik**: Eksel, Opglabbeek en Neerharen.
- koffiekruik**: Opglabbeek.
- kruik**: Heerlen, Mechelen, Ospel, Opglabbeek, Beringen en Lommel.
- kruikje** (*kruikske*): Sint-Truiden en Val-Meer.
- pot**: Peer.
- bierpot**: Klimmen.
- pul**: Heer.
- bierpul**: Heer.
- jeneverstoopte** (*jeneverstoopte*): Eksel.
- kloeket**: Val-Meer.
- stoopte** (*stoopte*): Hasselt.
- pint**: Peer.

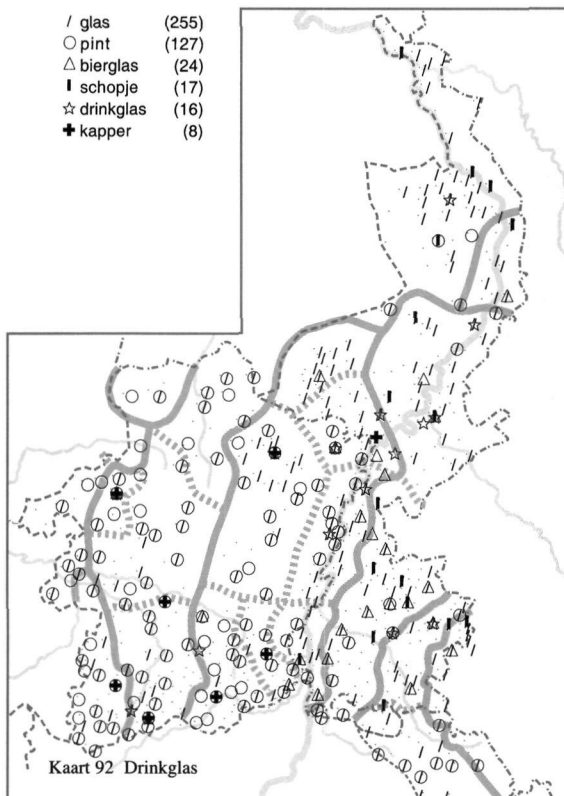
DRINKGLAS

In het algemeen een glas zonder voet, waaruit men drinkt.

In Kerkrade e.o. wordt met het woord **hengelglas** een glas met een oor bedoeld. In Hasselt gebruikt men daarvoor het woord **ton**. De trefwoorden **demi**, **kapper**, **kappertje** en **quart-tje** uit respectievelijk Sint-Truiden, Hasselt, Maastricht en Meeswijk zijn benamingen voor een glas met een

inhoud van 0.25 liter. Met een **stevell** wordt in Gronsveld een groot bierglas aangeduid, met het woord **fluitje** een hoog, dun bierglas. Een **tulp** is in Kerkrade e.o. een hoog, naar de voet spits toelopen drinkglas. In Meeswijk wordt met een **demi** een glas met een inhoud van 0.33 liter bedoeld. Het woord **pint** wordt als verouderd beschouwd in Melderslo, Tegelen,

/ glas	(255)
○ pint	(127)
△ bierglas	(24)
┆ schopje	(17)
☆ drinkglas	(16)
♣ kapper	(8)

N 20 (zj) (042a, 044 add.), RND (010), ZND 35 (1941) (076), ZND A2 (1940sq) (449); Beverlo Wb. (090), Bree Wb. (165), Gennep Wb. (071), Gronsveld Wb. 2 (019, 060), Hasselt Wb. (158, 207, 260), Kerkrade Wb. 2 (055, 097, 122, 253), Maastricht Wb. (120, 175, 420, 494), Meerlo-Wanssum Wb. (124), Meeswijk Wl. (157, 233, 486, 509), Roermond Wb. (093), Sint-Truiden Wb. (079, 115, 192), Sittard Wb. (037, 119), Tongeren Wb. (189, 443), Tungalroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (168), Venlo Wb. (137, 259), Venray Wb. (186), Weertlands Wb. 1 (C 1, 006), Zonhoven Wb. (257, 481); Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M.

(1885b), Veldeke 12 (1937) (023).

Meijel, Maasbree, Kanne, Gemmenich, Welkenraedt en Raeren. In Raeren en Melderslo wordt er een glas met een inhoud van 0.25 liter mee aangeduid, in Kanne van 0.5 liter en in Tegelen van 0.1 liter. Het woord **schopje** is in Geleen, Eygelshoven en Wolder/Oud-Vroenhoven de benaming voor een klein bierglas en in Middelaar voor een jeneverglas.

drinkglas: Heerlen, Baarlo, Roermond, Herten (bij Roermond), Klimmen, Grathem, Kinrooi, Maasbracht, Bree, Roosteren, Lanklaar, Wintershoven, Beverlo, Gelinden, Heers en Oirlo.

drinkensglas (drinksglas): Panningen.

glas: alg. in Belg. en Nl. Lb.

glaasje (glaaske): Roermond,

Schimmert, Margraten, Molenbeersel, Bocholt en Mook.

tafelglas: Maastricht.

bierglas: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Spekholzerheide, Heerlen, Mechelen, Nunhem, Roermond, Weert, Kinrooi, Stevensweert, Echt/ Gebroek, Buchten, Wolder/ Oud-Vroenhoven, Oost-Maarland, Zussen, Diepenbeek, Beverlo en Venlo.

waterglas: Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht en Klimmen.

hengelglas: Kerkrade Wb. 2.

pint (ook pink, pinkt): alg. in Belg.

Lb., freq. Geullds. en Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Gemmenich, Raeren, Nieuwenhagen, Tegelen en Kessel.

pintje: Maasniel, Bree, Bergen en Hegelsom.

bak: Opheers.

bakje (bakske): Opheers.

corsay-tje: Sint-Truiden.

degel: Sittard.

demi (fr.): Meeswijk en Sint-Truiden.

fluitje: Sint-Truiden en Gronsveld.

halfje (*hafje, hafke*): verspr. Geullds.; ook in Gemmenich, Raeren en 's-Gravenvoeren.

quart-tje (*kaarke*): Meeswijk, Zonhoven en Hasselt.

kapper: Thorn, Bree, Rosmeer, Tongeren, Hasselt, Beverlo, Heers en Brustem.

kappertje: Maastricht.

maat: Zichen-Zussen-Bolder.

maatje: Raeren, Gennep en Venlo.

schop (ook *schobbe*): Neeritter en Kerkrade.

schopje (*schopke*): verspr. Zuid.Oostlb.

en Kleverlds.; ook in Eyselshoven, Schaesberg, Slenaken, Beringe, Baexem, Roermond, Wolder/Oud-Vroenhoven en Arcen.

snel: Gemmenich en Lontzen.

stevel: Gronsveld.

ton: Zonhoven.

tuit: Venlo.

tulp: Kerkrade Wb. 2.

beker: Kerensheide, Sittard en Amstenrade.

borrel: Peer.

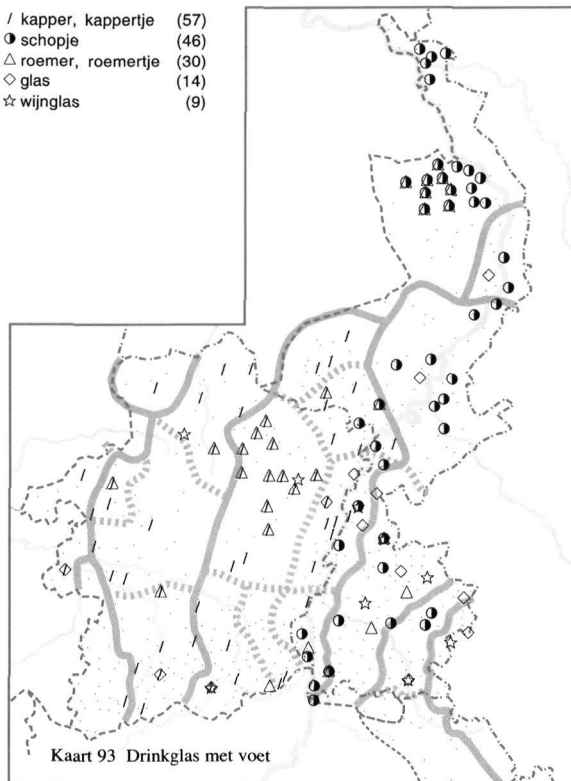
tumbler (eng.): Echt/Gebroek.

tumbler-tje (*tumblerke*): Roermond.

ulmpje: Bleijerheide.

DRINKGLAS MET VOET

/ kapper, kappertje	(57)
● schopje	(46)
△ roemer, roemertje	(30)
◇ glas	(14)
☆ wijnglas	(9)

N 20 (zj) (022 add., 042b, 042c); Beverlo Wb. (222, 302), Bree Wb. (222, 368), Eupen Wb. (175), Gennep Wb. (162), Gronsveld Wb. 2 (141), Hamont Wl. (199), Hasselt Wb. (056), Maastricht Wb. (180, 353), Meerlo-Wanssum Wb. (254), Meeswijk Wl. (297), Meeuwen Wl. (117), Roermond Wb. (267), Sittard Wb. (341, 385), Tungalroy Wb. (110), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (470, 489); Mertens, A.M. (1885b).

Drinkglas met een voet.
Bij het trefwoord **roemer** wordt door verschillende respondenten opgemerkt

dat dit voor wijn wordt gebruikt. Volgens het Bree Wb. (pag. 222) heeft een **kappertje** een inhoud van een

kwart liter. In Meijel wordt met het woord **koppertje** een klein bierglas met voet bedoeld.

kapper: freq. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Leuken, Neerharen, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Halen en Lommel.

kappertje (ook *kapperke*): Bree Wb.; ook in Ospel, Weert, Ell, Obbicht, Hoeselt, Hasselt en Wellen.

kopper: Neeritter en Maasbracht.

koppertje: Meijel.

schop (*schobbe*, *schoppe*): Eupen.

schopje (*schopke*): alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook in Heerlen, Welten, Neeritter, Grathem, Stevensweert, Echt/Gebroek, Buchten, Urmond, Velden en Venlo.

schopjesglaasje (*schopkesglaaske*): Panningen, Maasniel en Limbricht.

schopjesglas (*schopkesglas*): Gennep Wb.; ook in Tegelen.

schoppenglas: Panningen.

drinkglas: Herten (bij Roermond) en Sittard.

drinkglas met een voet: Heerlen.

drupje (*drupke*): Boekt/Heikant en Opheers.

drupjesglaasje (*drupkesglaaske*): Thorn.

glaasje (*glaaske*): Hasselt.

glas: Kerkrade, Waubach, Mechelen, Haelen, Susteren, Oirsbeek, Gronsveld, Maaseik, Rotem, Guttecoven, Tongeren, Borgloon, Halen en Boekend.

staand glas: Smeermaas.

voetglas: Kinrooi en Hasselt.

glas bet een voet: Niel-bij-St.-Truiden.

glas met een voet: Klimmen en Teuven.

glas met een voetje: Oirlo.

glas met een puntje: Wolder/Oud-Vroenhoven.

kelk: Maastricht.

ballonnetje (*ballongske*): Hasselt.

roemer: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Tungalroy, Grathem, Bree, Maastricht, Val-Meer, Peer, Hasselt en Beverlo.

roemertje (*roemerke*): Bree Wb.

wijnroemer: Spekholzerheide.

wijnglas: Spekholzerheide, Mechelen, Sittard, Brunssum, Schimmert, Waterloo, Buchten, Tongeren en Eksel.

bierglaasje (*bierglaaske*): Roermond.

bierglas: Heerlerheide, Sittard, Bree, Rosmeer, Ottersum en Milsbeek.

BORRELGLAASJE

N 20 (zj) (042c); Bree Wb. (165), Echt Wb. (039), Hasselt Wb. (224), Kerkrade Wb. 2 (078), Roermond Wb. (032, 093, 266), Sint-Truiden Wb. (080, 087), Sittard Wb. (080), Tungalroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (047); Goossens, H. (zj.hs).

Een klein glaasje met een voetje, voor sterke drank, bijvoorbeeld jenever.

Een **klein** is volgens het Hasselt Wb. (pag. 224) 'een halfvol borrelglaasje met zwarte voet'.

De woorden **knap** en **bak** uit respectievelijk Val-Meer en Wellen zijn

benamingen voor een borrelglaasje zonder voet.

borrel (ook *borre*): freq. Maaskemp., Dommelds., Demerkemp.; ook in Haelen, Neeritter, Kinrooi, Rotem, Lanklaar, Rosmeer, Hoeselt, Wintershoven, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Lommel, Meijel en Sevenum.

borrelglaasje (ook *borrelglaaske*): alg. Noord.Oostlb., freq. Horns;

- ook in Amstenrade, Heer, Ospel, Weert, Roosteren, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Neerharen, Velden, Boekend, Ottersum en Milsbeek.
- borrelglas:** Roermond, Mechelen-aan-de-Maas en Brunssum.
- borreltje** (ook *borrelke*): Oirlo, Leuken en Maaseik.
- schnapsglasje** (*schnapsglaske*): Eygelshoven, Heerlen, Melick, Susteren, Maasbracht, Roosteren en Buchten.
- jeneverglasje** (*jeneverglaske*): Bree en Gronsveld.
- jeneverglas:** Caberg.
- foezelglasje** (*foezelglaske*): Panningen.
- glasje** (*glaske*): Bree Wb.; ook in Waubach, Roermond, Sittard en Venlo.
- drup:** Halen en Sint-Truiden.
- drupje** (*drupke, trupke*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen, Tungelroy, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Lummen, Spalbeek, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.
- drupjesglasje** (ook *drupkensglaske, drupkesglaske*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Heerlerheide, Mechelen, Teuven, Tungelroy, Stevensweert en Venlo.
- drupjesglas** (*drupkesglas*): Ophoven, Caberg en Valkenburg.
- druppeltje:** Kwaadmechelen.
- schopjesglas** (*schopkesglas*): Ottersum en Milsbeek.
- schopje:** Herten (bij Roermond).
- schoppes** (*schobbes*): Roermond.
- kleint, een -:** Nuth/Aalbeek.
- klein, een -:** Hasselt.
- dikkop:** Lommel en Sint-Truiden.
- gendarm:** Tongeren.
- grote:** Rosmeer.
- bak:** Wellen.
- jacques-je** (*jacqueske*): Opheers.
- knap:** Val-Meer.
- maatje:** Opheers en Hasselt.
- roemer:** Opglabbeek en Wijk.

DE TAFEL DEKKEN

N 01 (1960) (027), N 80 (1980) (035);
Beverlo Wb. (058), Kerkrade Wb. 1 (072),
Meeuwen Wl. (047);
Bisschops, M. (1994) (007).

Een tafellaken over de tafel leggen en haar verder voor de maaltijd gereed maken.

de tafel dekken: verspr. Kleverlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Horn, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Hulsberg, Klimmen, Thorn, Buchten, Urmond, Maastricht, Itteren, Velden en Blerick.

tafel dekken: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Kelpen, Oler, Bree, Echt/Gebroek, Stein, Meerssen, Maastricht, Caberg,

Blerick en Venlo.

de dis dekken: freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb.

dis dekken: Simpelveld, Heerlen, Rimburch en Schinveld.

dekken: freq. Oostlb. en Centr. Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Simpelveld, Teuven, Weert, Meeuwen, Neroeteren, Maastricht, Heugem, Hoeselt, Loksbergen, Venlo, Gennep, Venray en Meijel.

de tafel opdekken: Meerlo.

de tafel klaarmaken: Pey, Nieuwstadt en Oirsbeek.

tafel klaarmaken: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Tungelroy, Wessem en Maasbree.

klaarmaken: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Pey, Kelpen, Grevenbicht/

Papenhoven en Guttecoven.
de tafel gereedmaken: verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen,
 Ingber, Montfort, As, Grevenbicht/
 Papenhoven en Beverlo.
tafel gereedmaken: Sint-Odiliënberg,
 Sweekhuizen en Maastricht.
de dis gereedmaken: Eys.
dis gereedmaken: Doenrade.
gereedmaken: verspr. Zuid.Oostlb.;
 ook in Eys, Gruitrode, Stein,
 Beverlo en Halen.
de tafel vaardigmaken: Schimmert,
 Ell, Meeuwen, Vlijtingen en Venray.
tafel vaardigmaken: Oirsbeek.
de dis vaardigmaken:
 Heerlerbaan/Kaumer.
vaardigmaken: Eksel, Paal en
 Gronsveld.
tafel opmaken: Nieuwstadt.
de tafel gereedzetten: Beek.
gereedzetten: Kwaadmechelen en
 Tessenderlo.

klaarzetten: Gruitrode.
opzetten: Hamont, Opglabbeek en
 Gronsveld.
tafel zetten: Herk-de-Stad en
 Zonhoven.
zetten: Kwaadmechelen en
 Leopoldsburg.
eten op tafel zetten: Kesseleik.
get op de tafel zetten (ook *get oppe
 tafel zetten*): Hunsel en Meers.
op de tafel zetten: Neerharen.
telloren op tafel zetten: Maastricht.
op tafel zetten: Rekem.
alles op de tafel zetten (*alles oppe
 tafel zetten*): Opglabbeek.
alles op de tafel doen (*alles oppe tafel
 doen*): Tungelroy.
opdissen: Heerlerbaan/Kaumer,
 Nunhem, Jabeek en Merkelbeek.
rangeren: Schinnen en Maastricht.
opdekken: Venray.
opdiene: Heythuysen en Epen.

DE TAFEL AFRUIMEN

N 01 (1960) (026), N 104 (2000) (018);
 Beverlo Wb. (019).

Na het eten het gebruikte servies,
 bestek, etc. van tafel wegnemen en het
 tafelblad schoonmaken.

de tafel afruimen: Castenray en
 Klimmen.
de dis afruimen: Haanrade, Bocholtz,
 Nieuwenhagen en Hoensbroek.
afruimen: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
 Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade,
 Haler, Maastricht, Herk-de-Stad en
 Venlo.
de tafel opruimen: Baarlo, Kessel,
 Posterholt, Klimmen, Echt/
 Gebroek, Maastricht en Blerick.
de dis opruimen: Schaesberg.
opruimen: Boekend, Tegelen en
 Nuth/Aalbeek.
de tafel afdekken: Venray.
afdekken: Roggel, Heel en Maastricht.

afnemen: Maastricht.
de tafel afzetten: Sevenum.
afzetten: Venray en Herk-de-Stad.
de tafel afdoen: Weert, Heel en
 Maasbracht.
de tafel wegdoen: Beverlo.
ewegdoen: Tessenderlo.
de tafel leegmaken: Nieuwstadt en
 Schinnen.
leegmaken: Boukoul, Valkenburg,
 Beverlo, Herk-de-Stad en Halen.
de dis leegmaken: Waubach.
de dis afvegen: Schaesberg.
de tafel afvegen: Vlodrop, Schinnen,
 Ospel, Eijsden en Castenray.
afvegen: Kerkrade, Waubach, Baarlo,
 Melick, Doenrade, Meerssen, Paal
 en Maasbree.
de tafel schoonmaken: Venray.
de tafel zuivermaken: Obbicht.
kuismaken: Beverlo.
afkuisen: Paal.

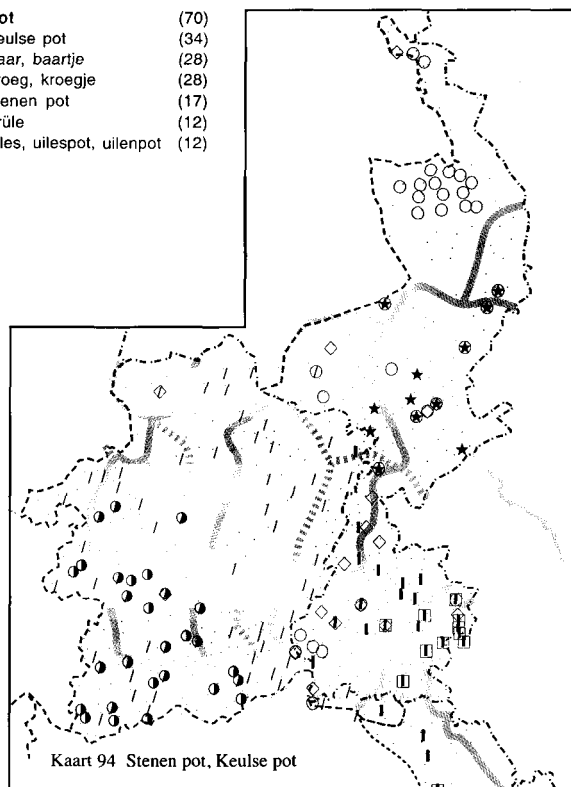
13 Vaatwerk

In deze paragraaf worden de benamingen voor een aantal potten en kruiken behandeld, die vooral voor het bewaren van voedselvoorraden gebruikt worden. Het lemma AARDEN POT is opgenomen in WLD II.8, pag. 25 en het lemma ROOMPOT in WLD I.12, pag. 127.

STENEN POT, KEULSE POT

/ pot	(70)
○ keulse pot	(34)
┆ baar, baartje	(28)
● kroeg, kroegje	(28)
◇ stenen pot	(17)
□ grüle	(12)
★ uiles, uilespot, uilenpot	(12)

N 20 (zj) (021), Weijnen BN 01 (1938) (004), ZND 32 (1939) (015b); Eupen Wb. (015), Kerkrade Wb. 2 (052, 128), Meerlo-Wanssum Wb. (170), Venlo Wb. (201), Venray Wb. (288); Beenen, P. (1973) (253), Bisschops, M. (1994) (003, 013), Goossens, H. (zj.hs), Roukens, W. (1937) (add.), Veldeke 05 (1930) (206).

Grijsblauwe, tonvormige en vaak van twee oren voorziene pot van steenwerk. Op de pot zijn vaak kobaltblauwe versieringen aangebracht in de vorm van bloesemtakken of geometrische motieven.

De grootte van de stenen pot kan sterk variëren. Kleine stenen potten worden gebruikt voor bijvoorbeeld het bewaren van boter, grotere voor het opslaan van stroop. De woorddelen **driekro-**, **drierozen-** en **drijschilder-** in

de trefwoorden **driekronenpot**, **driekronenspot**, **driekroonse pot**, **drierozenpot** en **drijschilderbaar** verwijzen naar het feit dat er op deze potten vaak drie kronen, rozen of schildjes zijn afgebeeld. Een tweekroonse pot heeft volgens een respondent uit Montzen een inhoud van 20 tot 25 liter, een driekroonse van 30 tot 35 liter. Zie ook het lemma **STROOPVAT** in WLD II.2, pag. 59.

Zie voor het trefwoord **grüle** ook RhWb (II), kol. 1444, s.v. *Grüle*. Het woord wordt in de Rijnlandse dialecten gebruikt om van steenwerk vervaardigde drinkbekers en potten aan te duiden.

keulse pot: alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook in Waubach, Schimmert, Heer, Weert, Tungalroy, Echt/Gebroek en Venlo.

steenpot: Lanklaar.

stenen pot: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Roermond, Maasniel, Nederweert, Kerensheide, Wolder/Oud-Vroenhoven, Bunde, Oost-Maarland, Hasselt, Lommel en Middelaar.

stenen potje: Guttecoven en Rosmeer.

aarden pot: Schimmert, Stramproy, Venlo en Venray.

uilenpot: Herten (bij Roermond), Thorn en Echt/Gebroek.

uiles: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venlo.

uilespot: Horn, Grathem, Thorn, Venlo en Meijel.

uiligpot: Nunhem.

sikjespot: Kwaadmechelen.

driekronenpot: Nunhem, Limbricht en Urmond.

driekronenspot: Neer.

driekroonse pot: Weert.

drierozenpot: Zichen-Zussen-Bolder.

pot: freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Dommellids., Demerkemp., Lonerlds., Beringerlds. en Truierlds., verspr. Tongerlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Moresnet, Mheer, Mesch, Weert, Kinrooi, Lanaken, Veldwezelt, Vroenhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Loksbergen en Lommel.

potje (ook *potteke*): Achel en Riksingen.

baar: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Geullds.; ook in Ophoven, Guttecoven en Heugem.

drijschilderbaar: Heerlen.

baartje: Mechelen, Puth, Amstenrade en Schimmert.

duppen: Heerlerheide, Maasniel, Vlodrop en Klimmen.

grüle: freq. Ripuar.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen en Eupen.

aarden grüle: Heerlen.

hungel: Velden.

bokaal: Kaulille.

kroeg: freq. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Paal, Beringen, Linkhout en Halen.

aardkroegje: Paal.

kroegje (ook *kroegske*): Diepenbeek, 's-Herenelderen, Mal, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk en Niel-bij-St.-Truiden.

kruik: Lanaken.

kruikje (*kruikske*): Paal.

stoop: Jeuk.

stoopje (*stoopke*): Sint-Truiden.

stootpot: Waltwilder.

boterpot (ook *botterpot*): Opitter en 's-Herenelderen.

roompot: Reppel, Neeroeteren, Lanaken en Helchteren.

vetpot: Neeroeteren.

vat: Mesch.

BOTERPOT

N 20 (zj) (005 add., 021);
 Kerkrade Wb. 2 (065), Meerlo-Wanssum Wb. (094),
 Sint-Truiden Wb. (071), Sittard Wb. (054), Venray
 Wb. (106);
 Janssen, A. (1949) (037).

Grijsblauwe, vrij kleine pot van steen-
 werk, waarin boter wordt bewaard.

boterbaar (*botterbaar*): Kerkrade
 Wb. 2; ook in Teuven, Nuth/
 Aalbeek en Klimmen.

boterbaartje (*botterbaarke*):
 Hoensbroek.

botergrüle (*bottergrüle*): Kerkrade
 Wb. 2.

grüle: 's-Gravenvoeren.

boterkroeg (ook *botterkroeg*): Tonge-
 ren, Boekt/Heikant, Kermt, Hasselt,
 Opheers, Wellen en Sint-Truiden.

boterkroegje (*botterkroegske, botter-
 kroegske*): Paal, Hasselt en
 Borgloon.

kroeg: Tongeren.

boterpot (ook *botterpot*): freq.
 Centr.Maaslds.; ook in Tegelen,

Baarlo, Melick, Sittard, Ulestraten,
 Gronsveld, Weert, Kinrooi, Bocholt,
 Opglabbeek, Gelieren/Bret, Neer-
 haren, Eijsden, Hoeselt, Hamont,
 Kaulille, Peer, Beverlo, Zelem,
 Halen, Ottersum, Milsbeek en Oirlo.

boterpotje (ook *botterpotje*): freq.
 Kleverlds.; ook in Rothem en Bree.

boterspot: Gronsveld en Oost-
 Maarland.

roompot: Bree en Urmond.

boterteil: Bree.

botervat: Maastricht.

duppen: Meerlo-Wanssum Wb.

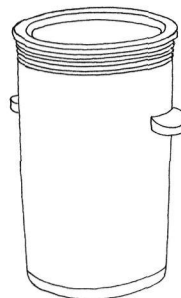
kruikje: Lummen.

INMAAKPOT

N 20 (zj) (021), N 49 (1972) (107a);
 Echt Wb. (083), Kerkrade Wb. 2 (076, 133, 149,
 222), Meerlo-Wanssum Wb. (199), Sint-Truiden Wb.
 (068), Tungalroy Wb. (111), Venray Wb. (360),
 Weertlands Wb. 1 (C 1, 010, C 1, 011);
 Bisschops, M. (1994) (012), Vossen, A.F. (1966-68).

Van steenwerk vervaardigde pot waarin
 voedsel wordt ingemaakt.

Uit de antwoorden blijkt, dat in zo'n
 pot vaak witte kool wordt verwerkt tot
 zuurkool. Het eerste lid in woorden als
 het Kerkraadse **kompesbaar**, het
 Ripuarische **kappesbaar** of het
 Kleverlandse **moespot** verwijst daar
 bijvoorbeeld naar. Op het deksel van
 de inmaakpot wordt een zware steen

gelegd waarmee het ingemaakte voed-
 sel wordt aangedrukt. Zie ook het
 lemma STEEN VOOR DE INMAAKPOT.

inmaakpot: Tegelen, Oirsbeek, Thorn

en Maaseik.
inmaakspot: Waubach, Tegelen,
Swalmen, Ulestraten en Roosteren.
keulse pot: Ottersum en Guttecoven.
stenen pot: Herten (bij Roermond),
Maaseik en Rotem.
tweekroonspot: Neer.
inmaaksbaar: Bleijerheide.
schilderbaar: Kerkrade Wb. 2.
drijschilderbaar: Kerkrade Wb. 2.
baar: Schimmert.
uilenpot: Stevensweert.
uiles: Roermond.
uilesje (*uileske*): Haelen.
uilespot: Haelen.
bokaal: Sint-Truiden.
kroeg: Beringen, Lummen en
Hoepertingen.
kroegje: Hoepertingen.

De volgende opgaven zijn benamingen
voor stenen potten waarin groente
wordt ingemaakt:

bonenbaar: Kerkrade.
bonenpot: Baarlo, Bocholt, Bree,
Oplabbeek, Rotem en Meijel.
boonpot: Rosmeer.
gemusbaar: Simpelveld.
kappesbaar: freq. Ripuar.
kompesbaar: Kerkrade Wb. 2.
moesbaar: Teuven.

moespot: freq. Kleverlds., verspr.
Maaskemp.; ook in Baarlo,
Nunhem, Tungalroy, Ell en Obbicht.
moeston: alg. Kleverlds.; ook in
Oplabbeek, Echt/Gebroek en
Buchten en in Weertlands Wb. 1.
pot voor zuurmoes: Mechelen-aan-
de-Maas.
zuremoespot: Middelaar.
zuurkoolpot: Ottersum.
zuurkruidpot: Thorn.
kruidpot: Baarlo.
zuurmoesbaar: Nuth/Aalbeek,
Klimmen en Heerlen.
zuurmoeskroeg: Hasselt.
zuurmoespot: Tegelen, Baarlo,
Melick, Ulestraten, Gronsveld,
Weert, Grathem, Neerharen,
Eijsden en Oost-Maarland.
zuurmoesvat: Tungalroy, Stokkem en
Sittard.
zuurton: Heythuysen.
roompot: Weertlands Wb. 1; ook in
Maasniel, Maasbracht,
Stevensweert, Bree en Lanklaar.

De volgende opgaven zijn benamingen
voor stenen potten waarin vlees wordt
ingemaakt:

spekpot: Kinrooi.
worstpot: Baarlo.

STEEN VOOR DE INMAAKPOT

Meerlo-Wanssum Wb. (199), Tungalroy Wb. (111),
Venray Wb. (360), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010);
Vossen, A.F. (1966-68).

Zware kei die op het losse deksel van
het zuurkoolvat gelegd wordt om een
constante druk op de ingemaakte zuur-

kool te krijgen.

moeskei: alg. Kleverlds.; ook in
Weertlands Wb. 1 en in Tungalroy.
moessteen: Weertlands Wb. 1; ook in
Tungalroy.

ZOUTVAT

Bree Wb. (513), Eupen Wb. (163), Genk Wb. (388),
Gennep Wb. (211), Kerkrade Wb. 2 (285), Sittard
Wb. (500), Valkenburg Wb. (204), Venlo Wb. (290),
Venray Wb. (690);
Beenen, P. (1973) (276), Heyden, L.v.d. (1927).

Meestal van hout vervaardigd vaatje of
bakje waarin zout bewaard wordt. Het
trefwoord **zouttromp** uit Sittard en
Valkenburg is volgens het Valkenburg
Wb. (pag. 204) de benaming voor een

houten bak of gedraaide nap, waarin het zout in de keuken bewaard wordt.

zoutvat: Genk en Sittard.

zoutvaatje (ook *zaltvaatje*): alg.

Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Eupen, Herten (bij Roermond) en Venlo.

zouttromp: Sittard en Valkenburg.

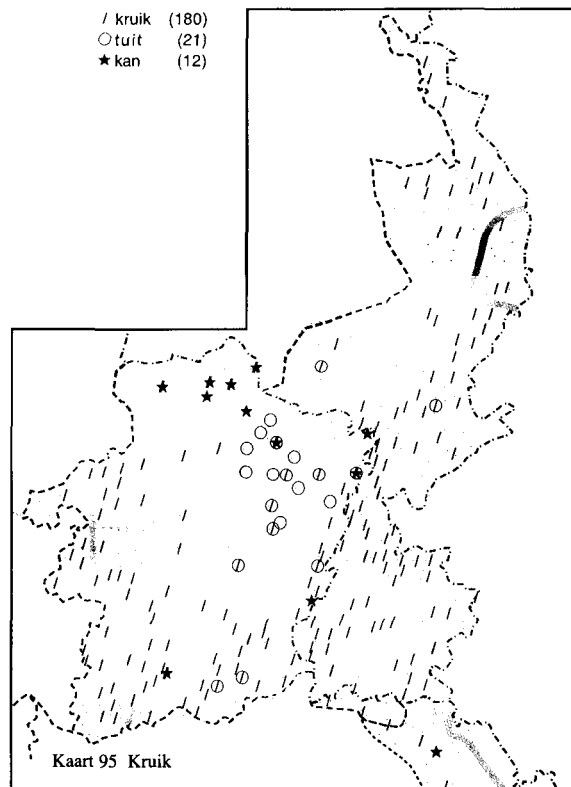
De volgende opgaven zijn benamingen voor een grijsblauwe, vrij kleine pot van steenwerk waarin zout wordt bewaard:

zoutpotje (*zaltpotje*): Venlo.

zoutsduppen: Kerkrade Wb. 2.

KRUIK

N 20 (zj) (021, 024, 025), SGV (1914) (019), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (005); Beverlo Wb. (139), Bree Wb. (438), Gronsveld Wb. 2 (091), Sint-Truiden Wb. (222), Sittard Wb. (030, 122, 439), Tongeren Wb. (077), Valkenburg Wb. (038, 108); Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927).

Aarden, soms ook metalen vat, dat meestal meer hoog dan breed is, met een korte, nauwe hals. Het dient voornamelijk om vloeistoffen in te bewaren.

Een **baardmannetje** is volgens het Sittard Wb. (pag. 30) een grote aarden kruik met als kenteken een baardig hoofd op de voorkant. Het woord **bronstpot** wordt in Valkenburg gebruikt voor een rolronde kruik van ca 1 voet hoog en 3 duim doorsnede

met slechts één oor (Valkenburg Wb., pag. 30) en de term **boebbel** in Tongeren voor een aarden kruikje met lange hals om drank koel te bewaren (Tongeren Wb., pag. 77). De **spa-kan** is volgens de respondent uit Neeritter een stenen kruik met ongeveer 1 liter inhoud en één oor, die vroeger werd gebruikt als bedkruik. In Horn wordt met de **spaa(i)kan** een stenen jeneverkruik bedoeld, die de landarbeider of keuterboer meenam naar het veld.

kruik: alg. Oostlb., Centr.Maaslds., Lonerlds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds. en Truierlds., verspr. Geullds., Horns, Dommellds., Beringerlds. en Getelds.; ook in Simplveld, Nederweert, Weert, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Lommel, Lottum, Blerick en Venlo.

kruikje (*kruikske*): Niel-bij-St.-Truiden.

aarden kruik: Boekend en Heerlen.

baardkruik: Weert.

baardmannetje (*baardmanke*): Sittard.

baar: Heerlerheide, Heerlen, Waubach en Nuth/Aalbeek.

kan: freq. Dommellds.; ook in Lontzen, Kessenich, Bree, Maaseik, Neerharen, Borgloon en Lommel.

spa-kan: Neeritter, Horn en Grathem.

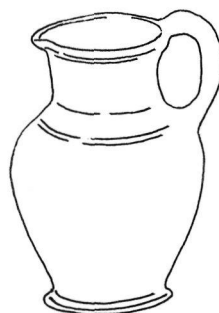
spaaikan: Horn.

spa-kannetje: Maasniel.

spaaikannetje: Thorn.

meut: Millen.

meutje: Eijsden.

tuit: freq. Maaskemp.; ook in Roermond, Weert, Maaseik, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren en Ketsingen.

tuitje: Meijel en Urmond.

uil: Guttecoven en Schimmert.

uiltje (*uilke*): Sittard.

stoop: Leopoldsburg.

stoopje: Sint-Truiden.

bidon: Opglabbeek en Niel-bij-St.-Truiden.

boebbel: Tongeren.

bronspot: Valkenburg.

grüle: Sittard en Montzen.

pint: Boekt/Heikant.

stevl: Grathem.

teil: Hasselt.

STOP VOOR FLES OF KRUIK

SGV (1914) (036), ZND A1 (1940sq) (227); Eupen Wb. (183), Genk Wb. (098), Gennep Wb. (108), Gronsveld Wb. 2 (092), Hamont Wl. (464), Heerlen Wb. 2 (143), Maastricht Wb. (212, 217, 412), Meeswijk Wl. (623, 763), Meeuwen Wl. (206), Roermond Wb. (152, 283), Sint-Truiden Wb. (220), Tegelen Wb. (097, 120), Tongeren Wb. (535), Tungalroy Wb. (110, 111), Venlo Wb. (253), Weertlands Wb. 1 (C 1, 008), Zonhoven Wb. (455); Dolmans, H. (*zj.hs*), Heyden, L.v.d. (1927).

In het algemeen het voorwerp waarmee de hals van een fles of kruik kan worden afgesloten.

Met het trefwoord **kruikenstop** wordt de afsluiting van een kruik bedoeld. Volgens het Tungalroys Wb. (pag. 111)

was zo'n afsluiting van gedroogde varkensblaas gemaakt en werd zij bij olie-kruiken toegepast. Een **krukkedul** wordt in Gennep e.o. als afsluiting van een kan gebruikt (Gennep Wb., pag. 108). De **zoolstop** en de **flotsenstop** zijn volgens respectievelijk het Eupen Wb. (pag. 183) en Genk Wb. (pag. 98) van kurk vervaardigd.

stop: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp., Trichterlds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Simplveld, Kerkrade, Weert, Bilzen, Beverst,

Tongeren, Berg, Beverlo, Paal,
Herk-de-Stad, Sint-Truiden,
Mielen-boven-Aalst,
Kwaadmechelen, Meldert, Lottum,
Blerick en Venlo.
flotsenstop: Genk.
kruikenstop: Weertlands Wb. 1; ook

in Tegelen, Roermond, Tungalroy
en Maastricht.
kurk: Roermond, Maastricht en
Gronsveld.
krukkecul: Gennep Wb.
zole(n): Sittard.
zoolstop: Meeswijk en Eupen.

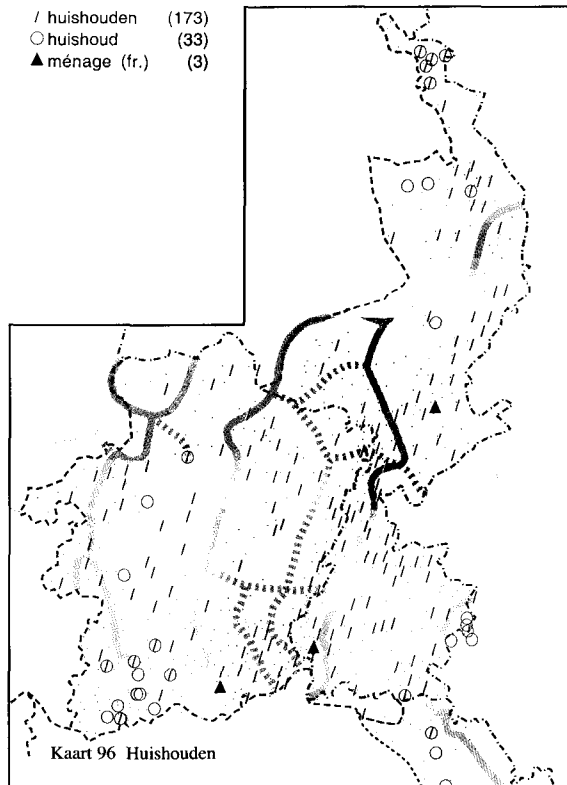

14 Onderhoud van de woning, de afwas en de was

14.1 Algemeen

HUISHOUDEN

/ huishouden (173)
○ huishoud (33)
▲ ménage (fr.) (3)

SGV (1914) (015), ZND 08 (1925) (097), ZND 27 (1938) (033), ZND 32 (1939) (033); Beverlo Wb. (109), Bree Wb. (197), Diepenbeek Wb. (273), Echt Wb. (055, 123), Gennep Wb. (086), Gronsveld Wb. 2 (071), Hasselt Wb. (191), Heerlen Wb. 1 (026), Heerlen Wb. 2 (128), Kerkrade Wb. 2 (103), Maastricht Wb. (150, 255), Meerlo-Wanssum Wb. (144), Roermond Wb. (109, 178), Sint-Truiden Wb. (037), Stokkem Wb. (078), Tongeren Wb. (350), Zonhoven Wb. (179, 475); Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 42 (1967) (018).

De regeling van de dagelijkse gang van zaken in een huis.

huishouden (ook *huishalden*, *huishaven*, *huishougen*, *huishouien*, *huishoun*, *huishouten*, *huishouven*, *huishouwen*, *uishouwen*, *uisougen*, *uisoun*, *uisouwen*): alg. in Belg. en Nl. Lb. m.u.v. Ripuar. en Lonerlds.

thuishouden (*thuishougen*): Zonhoven.

huishoud (*huised*, *huiserd*, *huishald*, *huishalk*, *huisherd*, *huishou*): freq. Lonerlds. en Kleverlds., verspr. Truierlds.; ook in Epen, Moresnet, Lontzen, Eupen, Helden/Everlo, Koersel, Hechtel en Spalbeek en in Kerkrade Wb. 2.

huishouding (*huishalling*): Sittard.
ménage (**fr.**): Roermond, Maastricht
en Tongeren.
gedoen: Wellen en Borgloon.
gedoens: Opglabbeek.

varing: Echt/Gebroek.
gezin: Opglabbeek.
hoddel: Echt/Gebroek.
huis: Leunen en Jeuk.
leven: Gingelom.

POETSEN, SCHOONMAKEN

N 79 (1979) (069 add., 070), ZND B1 (1940sq)
(153);
Beverlo (232), Gronsveld Wb. 2 (131, 149), Hamont
Wl. (364), Hasselt Wb. (356), Kerkrade Wb. 2 (227),
Lommel Wl. (166, 243), Maastricht Wb. (327),
Meeswijk Wl. (495), Meeuwen Wl. (175),
Roermond Wb. (226, 257), Sint-Truiden Wb. (152,
184), Sittard Wb. (273, 325), Stokkem Wb. (088),
Tongeren Wb. (421), Venray Wb. (031, 130, 488),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 010), Zonhoven Wb. (495);
Vossen, A.F. (1966-68).

Reinigen, het vuil wegnemen, meestal
met behulp van schoonmaakmiddelen.

poetsen: freq. Oostlb., Horns,
Maaskemp. en Centr.Maaslds., ver-
spr. Dommellds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in in Weertlands
Wb. 1 en in Vaals, Waubach,
Schaesberg, Gulpen, Sint-Martens-
Voeren, Maastricht, Neerharen,
Hasselt en Lommel.

uitpoetsen: Sittard.

schoonmaken: freq. Kleverlds., ver-
spr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.;

ook in Schaesberg, Gulpen, Mheer,
Tungelroy, Kinrooi, Lanklaar,
Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas,
Eigenbilzen, Hoeselt, Houthalen,
Beverlo, Veulen, Heers, Kortessem,
Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Jeuk
en Velden.

zuivermaken: Herten (bij Roermond),
Schimmert, Weert, Meeuwen,
Gruitrode en Neeroeteren.

reinmaken: Waubach.

kuisen: As, Paal, Beringen, Sint-
Truiden, Leopoldsburg, Kwaad-
mechelen en Lommel.

schommelen: Houthalen, Eksel,
Beverlo en Meeuwen.

schoonwiksen: Nederweert.

afdoen: Venray Wb.

doen: Venray Wb.

uithalen: Zonhoven.

opblinken: Sint-Truiden.

opnemen: Meeuwen.

opvegen: Tongeren.

schrobben: Houthalen en Neerharen.

schuren: Kerkrade Wb. 2.

SCHOON, REIN

Schoon, rein als gevolg van het
schoonmaken.

proper: freq. Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Bree Wb.
en in Waubach, Gulpen, Ospel,
Weert, Tungelroy, Kinrooi,
Maastricht, Hoeselt, Tongeren,
Hamont, Houthalen, Hasselt,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Blerick, Boekend, Venlo en
Gennepe.

propel: Neerharen.

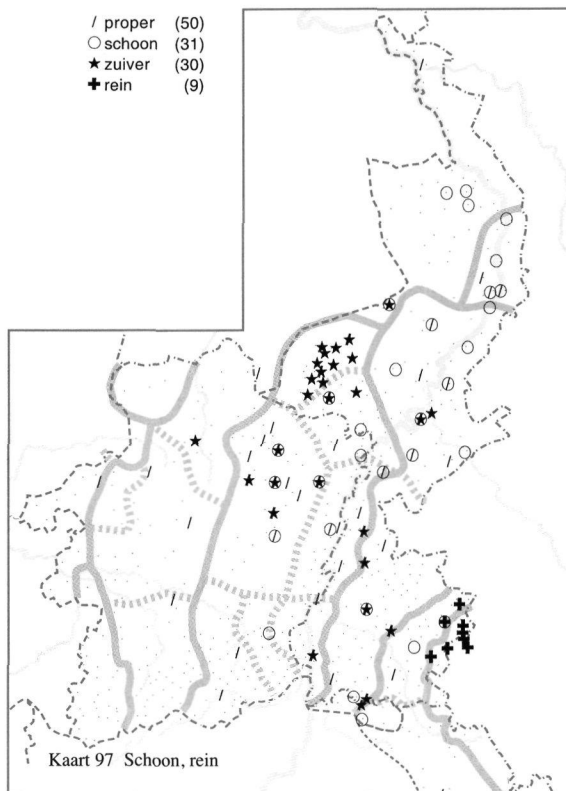
schoon: freq. Noord.Oostlb., verspr.
Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Ubachsberg,
Schaesberg, Sint-Martens-Voeren,
Schimmert, Mheer, Tungelroy,
Neeritter, Ophoven, Echt/Gebroek,
Lanklaar en Eigenbilzen.

schoongemaakt: Sint-Truiden en
Jeuk.

zuiver: verspr. Zuid.Oostlb. en
Maaskemp.; ook in Weertlands

/ proper (50)
 ○ schoon (31)
 ★ zuiver (30)
 ✚ rein (9)

N 79 (1979) (069);
 Bree Wb. (357), Echt Wb. (096,
 107), Hamont Wl. (372), Hasselt Wb.
 (365), Kerkrade Wb. 1 (239),
 Roermond Wb. (257), Tegelen Wb.
 (116), Tongeren Wb. (466), Venlo
 Wb. (220, 234), Weertlands Wb. 1 (C
 4, 012);

Bisschops, M. (1994) (030).

Wb. 1 en in Roermond, Herten (bij
 Roermond), Tungalroy, Ell,
 Guttecoven, Maastricht, Eksel en
 Meijel.

rein (ook *ring*): freq. Ripuar.; ook in

Waubach en Schaesberg.

kuis: Kwaadmechelen.

net: Herten (bij Roermond) en
 Meeuwen.

OPRUIMEN

N 79 (1979) (071).

Een plek in orde brengen door alle
 voorwerpen op hun vaste plaats te zet-
 ten en overbodige voorwerpen weg te
 gooien.

opruimen: freq. Oostlb., Horns en
 Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
 Ubachsberg, Waubach, Schaesberg,
 Sint-Martens-Voeren, Weert,
 Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt en
 Houthalen.

opruimeren: Ospel.

aan de kant doen: Weert,
 Helden/Everlo en Gulpen.

de boel aan kant zetten: Maastricht.

de nest oprapen: Nieuwerkerken.

klarigheid maken: Nunhem.

opkuisen: Kwaadmechelen.

oprapen: Nieuwerkerken en
 Ordingen.

oprommelen: Oplabbeek, Eksel,
 Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

rangeren: Gruitrode en Oplabbeek.

vortzetten: Sint-Truiden.

wegzetten: Jeuk.

HUISVUIL

N 79 (1979) (072), ZND 08 (1925) (097);
Genk Wb. (368), Hasselt Wb. (512), Heerlen Wb. 2
(243), Maastricht Wb. (077, 487), Venlo Wb. (116),
Zonhoven Wb. (542).

Het afval dat door een huishouden
geproduceerd wordt.

huisvuil: Herten (bij Roermond),
Kinrooi, Bree, Neeroeteren, As,
Buchten, Hoeselt, Nieuwerkerken,
Jeuk, Blerick en Boekend.

vuil: Heythuysen, Herten (bij Roer-
mond), Posterholt, Schimmert,
Noorbeek, Weert, Opglabbeek, As,
Lanklaar, Obbicht, Maastricht,
Neerharen, Houthalen, Zonhoven,
Hasselt, Nieuwerkerken en
Leopoldsburg.

vuiligheid: freq. Maaskemp.; ook in
Weert, Tungelroy, Ophoven,
Lanklaar, Rekem, Maastricht, Eksel,
Zonhoven en Kwaadmechelen.

vuiligheids: Zonhoven en Genk.

vuiligheid: Montfort.

vuilnis: verspr. Centr.Maaslds.; ook in

Gulpen, Montfort, Schimmert,
Tungelroy, Neeritter, Eigenbilzen,
Gennep en Meijel.

afval: Reuver, Klimmen, Noorbeek,
Terlinden, Tungelroy, Gruitrode en
Rekem.

beesterij: Sint-Martens-Voeren.

drek: Heerlen, Helden/Everlo, Nun-
hem, Weert, Guttecoven, Maastricht,
Eigenbilzen, Arcen en Venlo.

knoei: Swalmen.

nuttigheid: Weert.

onnutserij: Mheer.

onnuttigheids: Eigenbilzen.

rommel: verspr. Noord.Oostlb. en
Maaskemp.; ook in Waubach,
Schaesberg, Schimmert, Weert,
Tungelroy, Ell, Guttecoven,
Velden, Oirlo en Meijel.

rotzooi: Schaesberg, Herten (bij
Roermond), Sittard, Gronsveld,
Weert, Tungelroy, Gruitrode, As,
Obbicht, Maastricht, Oirlo, Meerlo
en Meijel.

schrot: Swalmen en Schimmert.

troep: Oirlo.

VUILNISBAK

N 79 (1979) (072 add.);
Gennep Wb. (054), Gronsveld Wb. 2 (197), Hamont
Wl. (530), Hasselt Wb. (051, 512), Heerlen Wb. 2
(243), Kerkrade Wb. 2 (076), Maastricht Wb. (015,
077, 487), Meerlo-Wanssum Wb. (098), Meeswijk
Wl. (729), Roermond Wb. (073), Sint-Truiden Wb.
(233), Sittard Wb. (078), Tongeren Wb. (117), Venlo
Wb. (093, 116), Venray Wb. (137), Zonhoven Wb.
(025, 542);
Bisschops, M. (1994) (007, 018), Kats, J. (1939).

De meestal van metaal vervaardigde
bak of emmer, waarin het afval wordt
weggegooid.

De opvolger van de vuilnisbak, de
vuilniszak, wordt in Weert e.o. **vui-
lingszak**, in Kerkrade e.o. **drekszak**,
en in Heerlen en Venlo **drekstuit**
genoemd.

asbak: Hasselt en Maastricht.

assenbak: Zonhoven.

assenemmer: Venlo.

drekbak: Sittard, Maastricht en
Gronsveld.

dreksbak: alg. Kleverlds.; ook in
Roermond en Venlo.

drekssemmer: freq. Ripuar.; ook in
Venlo.

drekskiel: Heerlen.

kiel: Simpelveld.

drekkist: Tongeren.

drekskist: Sittard.

vuilbak: Meeswijk, Hasselt, Sint-
Truiden en Jeuk.

vuilbak: Hamont.

vuilblik: Zonhoven.

vuilnisemmer: Roermond.

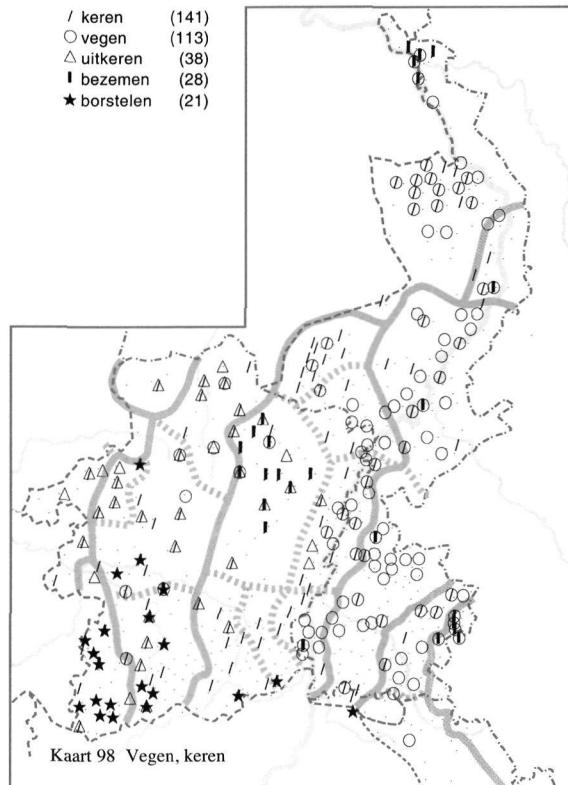
14.2 Schoonmaken

Zie voor het poetsen en zwart maken van de (kolen)kachel de lemmata KACHELS ZWARTEN en KACHELZWART in WLD II.11, pag. 127.

Het lemma MATTENKLOPPER is niet opgenomen omdat het geen lexicale variatie vertoonde.

VEGEN, KEREN

/	keren	(141)
○	vegen	(113)
△	uitkeren	(38)
┆	bezemen	(28)
★	borstelen	(21)

DC 15 (1947) (002 add.), N 18 (1962) (add.), N 79 (1979) (076), SGV (1914) (039), ZND 34 (1940) (009);
 Bree Wb. (079, 228), Echt Wb. (060, 123), Genk Wb. (159), Gennep Wb. (038, 094, 189), Hamont Wl. (206), Hasselt Wb. (069, 216, 483), Heerlen Wb. 1 (032), Heerlen Wb. 2 (231), Kerkrade Wb. 2 (058, 157, 259), Lommel Wl. (144), Maastricht Wb. (032, 181), Meerlo-Wanssum Wb. (154), Meeswijk Wl. (306, 683), Meeuwen Wl. (119, 218, 222), Roermond Wb. (031, 301), Sint-Truiden Wb. (060, 138), Sittard Wb. (042, 163, 444), Tegelen Wb. (091), Tongeren Wb. (245, 354), Venlo Wb. (101, 159, 266), Venray Wb. (055, 250, 488, 594, 597), Weertlands Wb. 1 (A 4, 004),

Zonhoven Wb. (210);
 Kats, J. (1939), Urlings, R. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Door strijken met een bezem, borstel enz. van stof of vuil reinigen. Verschillende respondenten benadrukken dat met het woord **vegen** het zonder water schoonmaken van bijvoorbeeld een vloer wordt bedoeld. De vloer nat reinigen wordt met het woord **schrobben** aangeduid. Zie ook dat lemma.

Het trefwoord **kwispelen** wordt in

Kerkrade e.o. vooral gebruikt voor het vegen met behulp van een handveger.

vegen: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Weertlds., verspr. Demerkemp.; ook in Montzen, Nederweert, Weert, Bree, Meeuwen, Meeswijk, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Zepperen.

aanvegen: Venray Wb.

uitvegen: Venray Wb.
meteevegen: Tongeren.
schoonvegen: Venray Wb.
keren: alg. in Belg. Lb. m.u.v.
 Lonerlds. en Truierlds.; in Nl. Lb.
 alg. in het Weertlds. en Kleverlds.,
 freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., ver-
 spr. Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in
 Echt/Gebroek, Obbicht,
 Guttecoven, Stein en Maastricht.
afkeren: Herten (bij Roermond).
uitkeren: freq. Maaskemp.,
 Dommellds., Demerkemp.,
 Beringerlds. en Lonerlds.; ook in
 Rotem, Eisden, Mechelen-aan-de-
 Maas, Bilzen, Diepenbeek, Herk-
 de-Stad, Montenaken,
 Kwaadmechelen, Oostham,
 Tessengerlo, Meldert en Lommel.
meteekeren: Tongeren.
schoonkeren: Venray Wb.

borstelen (ook *bosselen, bostelen*):
 freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in
 Sint-Martens-Voeren, Zichen-
 Zussen-Bolder, Mal, Spalbeek,
 Stokrooie, Hasselt en
 Leopoldsburg.
afborstelen: Weert, Wellen en 's-Heren-
 elderen.
uitborstelen: Reuver (van kleren),
 Riksingen, Hasselt, Borgloon en
 Groot-Loon.
bezemen (*bessemen*): Kerkrade Wb.
 2, Bree Wb. en Gennep Wb.; ook
 in Roermond, Sittard, Maastricht,
 Hasselt, Sint-Truiden en Venlo.
uitbezemen (*uitbessemen*): Gennep.
kuisen: Lommel.
kwispelen: Kerkrade Wb. 2; ook in
 Heerlen.
schoonmaken: Sint-Truiden.

BEZEM

Werktuig om te vege, meestal gevormd uit een bundel of bundels dunne takken of twijgen, die aan een steel gebonden zijn. 'Modernere' uitvoeringen van de bezem zijn gemaakt uit een blad van hout waarin bosjes van varkenshaar of van andere materialen zijn bevestigd. De **borstel**-opgaven uit Nederlands-Limburg duiden vooral dit type bezem aan. In Belgisch-Limburg wordt met een **borstel** met name het oude type bezem bedoeld.

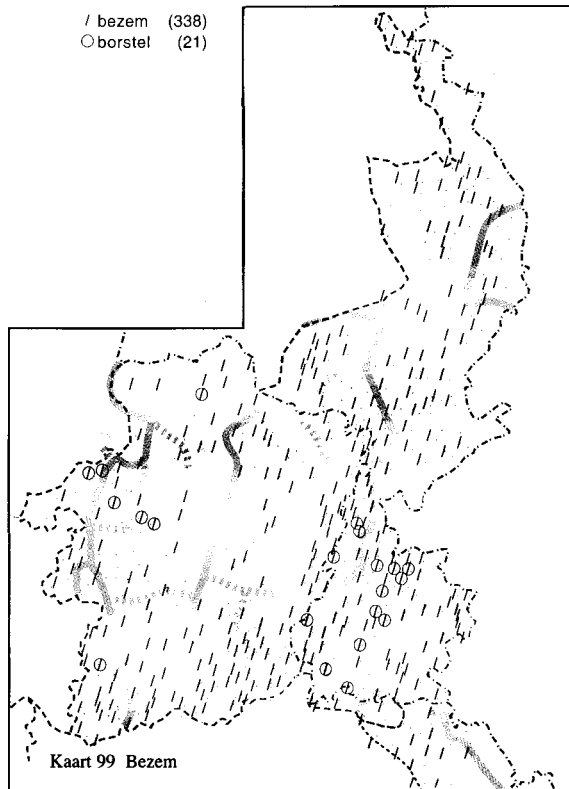
bezem (ook *beestem, bessem*): alg. in Belg. en Nl. Lb.
keerbezem (ook *keerbessem*): verspr. Weertlds.; ook in Venray Wb. en in Heerlen, Sittard, Hulsberg en Blerick.
straatbezem (ook *straatbessem*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Hushoven, Boshoven, Vrakker, Stramproy, Stevensweert, Born, Lottum, Velden en Blerick.
stratenbezem (*stratenbessem*):

Twee hei- of berkenbezems en een bezem waarbij de borstels in een houten plankje geplaatst zijn (rechts)

Waubach.
stalbezem (*stalbessem*): Eys, Gulpen, Sittard, Geulle en Venray.
jaagbezem: Echt/Gebroek.
vrijenbezem: Helden/Everlo.
borstel (ook *borsel, bossel, bostel*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal, Guttecoven, Stein, Borgharen, Overpelt, Heusden, Zolder, Beringen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Oostham.
keerborstel (ook *keerbostel*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal,

/ bezem (338)
○ borstel (21)

DC 15 (1947) (001), N 20 (zj) (046), RND (033), SGV (1914) (002), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (019a), ZND A1 (1940sq) (110), ZND B1 (1940sq) (213); Beverlo Wb. (038), Bree Wb. (079), Echt Wb. (024), Genk Wb. (053), Gennep Wb. (038), Gronsveld Wb. 2 (018), Hamont Wl. (041), Hasselt Wb. (069), Heerlen Wb. 2 (082), Kerkrade Wb. 2 (058), Lommel Wl. (028), Maastricht Wb. (032), Meerlo-Wanssum Wb. (066), Meeswijk Wl. (082), Meeuwen Wl. (028), Roermond Wb. (031, 301), Sint-Truiden Wb. (060), Sittard Wb. (163), Stokkem Wb. (028), Venlo Wb. (101), Venray Wb. (250), Weertlands Wb. 1 (C 1, 002), Zonhoven Wb. (043);

Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885a).

Heerlerheide, Wijlre, Gulpen, Maastricht en Heugem.
stalborstel: Meerssen.
schrobber: Heel, Broeksittard, Velden, Geysteren en Melderslo.
straatschrobber: Montfort.

straatveger: Stevensweert.
veger: Broeksittard.

De volgende opgave is afkomstig uit het Bargoens:
keret: Heerlen.

BEZEMSTEEL

RND (033), ZND 07 (1924) (040b); Bree Wb. (423), Echt Wb. (024), Genk Wb. (054), Kerkrade Wb. 2 (058), Maastricht Wb. (032), Roermond Wb. (031), Sint-Truiden Wb. (060), Sittard Wb. (042), Zonhoven Wb. (043); Heyden, L.v.d. (1927).

De steel waaraan de bussel takken of twijgen van de bezem gebonden is.

bezemsteel (ook *bessemsteel*): freq. Maaskemp. en Dommellds.; ook in

Montzen, Welkenraedt, Roermond, 's-Gravenvoeren, Molenbeersel, Echt/Gebroek, Rotem, Eisden, Maastricht, Bilzen, Rosmeer, Val-Meer, Vliermaal, Riksingen, Heusden, Houthalen, Zonhoven, Gelinden, Wellen, Bommershoven, Velm, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst en Tessenderlo.

bezemensteel (*bessemsteel*): Maastricht.

steel van een bezem (ook *steel van een bessem*): Zonhoven en Koninksem.

steel (ook *steele*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

bezemstok (*bessemstok*): Oostham.

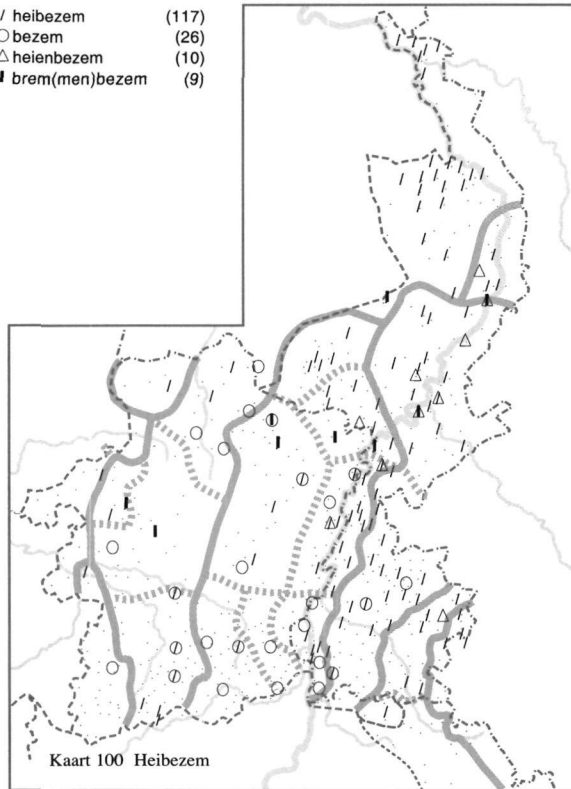
bezemstek (*bessemstek*): verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Roermond, Sittard, Amby, Opglabbeek, Lanaken, Maastricht, Kermt en Hoepertingen.

bezemenstek (*bessemenstek*): Maastricht.

HEIBEZEM

/ heibezem	(117)
○ bezem	(26)
△ heienbezem	(10)
‡ brem(men)bezem	(9)

DC 15 (1947) (001, 003d add.), N 05A (1964) (add.), N 20 (zj) (045d, 046), RND (033 add.); Echt Wb. (024), Gennep Wb. (079), Maastricht Wb. (136), Meerlo-Wanssum Wb. (136), Roermond Wb. (031), Sittard Wb. (134), Venray Wb. (398).

Bezem gemaakt van heitakjes.

heibezem (ook *heibessem*): alg. in Nl. Lb., verspr. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Teuven, Maaseik, Lanklaar, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt, Achel, Overpelt, Hasselt, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Halen en Lommel.

heienbezem (ook *eienbessem*, *heienbessem*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schaesberg, Neeritter, Echt/Gebroek,

Lanklaar en Boekend.

brembezem (ook *brembessem*):

Beringen, Boekt/Heikant en Meijel.

bremmenbezem (*brummenbessem*):

Tegelen, Herten (bij Roermond), Kinrooi, Stevensweert, Bocholt en Bree.

gielsterbezem (*gielsterbessem*):

Mesch.

groene bezem (*groene bessem*):

Buchten.

bezem (*bessem*): verspr. Trichterlds.

en Dommellds.; ook in Amstenrade, Schimmert, Gronsveld, Bocholt, Waterloos, Genk, Maaseik, Rotem, Rosmeer, Val-Meer, Hoeselt, Wintershoven, Tongeren, Lummen, Hasselt, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.

heiborstel (*heibossel*): Kermt.

borstel (*bostel, bossel*):

Kwaadmechelen, Oostham en Ophoven.

keerbezem (*keerbessem*): Kinrooi.

bezem voor te keren (*bessem voor te keren*): Sittard.

keerwis: Zichen-Zussen-Bolder.

wissertje (*wisserke*): Panningen.

kwispel: Opglabbeek.

ovenbezem (*ovenbessem*): Rotem.

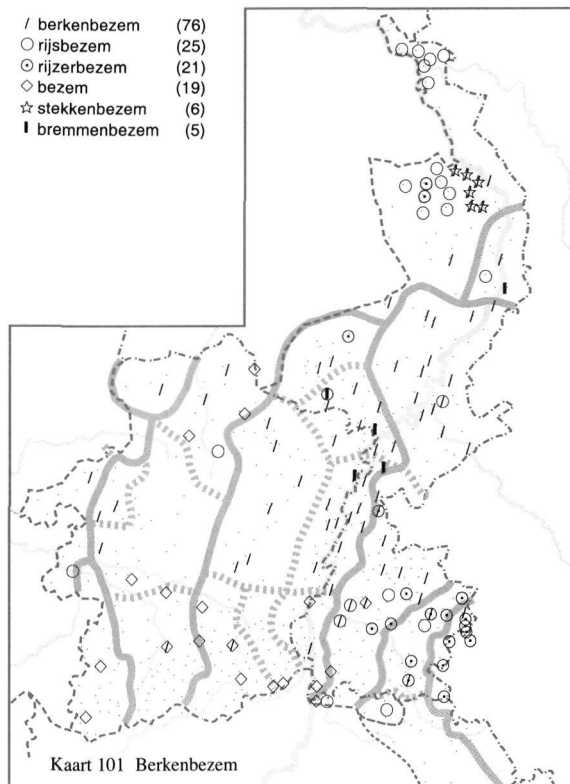
stalbezem (*stalbessem*): Hasselt.

jaag: Echt/Gebroek.

standborstel: Beverlo.

BERKENBEZEM

/ berkenbezem	(76)
○ rijsbezem	(25)
⊙ rijzerbezem	(21)
◇ bezem	(19)
☆ stekkenbezem	(6)
┆ bremsenbezem	(5)

Bezem gemaakt van berkentwijgjes. **Snaaien-** in het trefwoord **snaaienbezem** is in Tungalroy de benaming voor 'twijgjes'. De **stekkenbezem** is volgens het Meerlo-Wanssum Wb. (pag. 274) een bezem van berkentakjes voor het vegen buiten, op het erf bijvoorbeeld, of in schuur of stal.

berkenbezem (ook *berkebessem, berkenbessem*): alg. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Eygelshoven, Heerlerheide, Heerlen, Mechelen, Weert, Leuken, Maastricht, Hoeselt, Achel, Overpelt, Lummen, Paal, Beringen,

- Wellen, Kwaadmechelen, Lommel en Velden.
- berkbezem** (*berkbesssem*): Gelinden en Heers.
- berkenrijs**: Maasniel.
- bezem van sleedoorn**: Oirsbeek.
- brembezem** (*brembessem, brengbessem*): Lommel, Genk en Rosmeer.
- bremmenbezem** (*brummenbessem*): Tungelroy, Thorn, Maaseik, Echt/Gebroek en Venlo.
- ginsterbezem** (*gintserbessem*): Welten.
- houten bezem**: Borgloon.
- rijsbezem** (*rijsbessem*): alg. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Welten, Waubach, Teuven, Maasniel, Peer, Halen en Boekend.
- rijzerbezem** (*rijzderbessem, rijzerbessem*): freq. Kleverlds. en Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ospel, Tungelroy, Venray en Leunen.
- rijzerenbezem** (*rijzerenbessem*): Peer, Klimmen en Eygelshoven.
- bezemrijzen** (*bessemrijzen*): Wellen.
- snaaienbezem**: Tungelroy.
- stekkenbezem** (*stekkenbessem*): Meerlo-Wanssum Wb.
- sneeuwbezem** (*sneeuwbessem*): Hasselt.
- stalbezem** (*stalbessem*): Amstenrade.
- bezem** (ook *bessem*): verspr. Tongerlds.; ook in Schimmert, Gronsveld, Neerharen, Eijsden, Oost-Maarland, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Kaulille, Eksel, Kermt, Hasselt, Wellen, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.
- straatborstel** (*straatbossel*): Beverlo.
- borstel** (*bostel, bossel*): Beringen en Ophoven.
- jaag**: Echt/Gebroek.
- kwispel**: Waterloos.

ZACHTHARIGE BEZEM

DC 15 (1947) (001, 003d add.), N 20 (zj) (045b, 046);
Eupen Wb. (192), Gennep Wb. (094, 193),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 003).

Zachtharige bezem waarmee men binnenshuis stof bijeenveegt. Volgens de zegsman uit Sint-Pieter is de **haren bezem** van zacht paardenhaar gemaakt.

zachte bezem (ook *zachte bessem*):
Spekholzerheide, Reuver,
Maasbracht, Roosteren,
Echt/Gebroek, Buchten, Boekend
en Oirlo.

haarbezem (ook *haarbessem*):
Bleijerheide, Ospel, Echt/Gebroek
en Oirlo.

haren bezem (ook *haren bessem*):
verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Spekholzerheide, Leuken en Sint-
Pieter.

kamerbezem (ook *kamberbessem*):
Tegelen, Heythuysen, Weert,
Neeritter en Venlo.

huisbezem (ook *huisbessem*):
Eygelshoven, Baarlo, Nunhem en
Stevensweert.

keukenbezem (*keukenbessem*): Herten
(bij Roermond).

stofbezem: Heythuysen, Herten (bij
Roermond) en Maasniel.

keerbezem (ook *keerbesssem*):
Weertlands Wb. 1 en Gennep Wb.;
ook in Neer, Maasniel,
Hoensbroek, Ell, Grathem en
Opglabbeek.

kokosbezem: Spekholzerheide.

heibezem (*heibessem*): Opheers.

bezem (ook *bessem*): freq.
Noord.Oostlb.; ook in
Eygelshoven, Heerlerheide,
Welten, Waubach, Hoensbroek,
Valkenburg, Weert, Stramproy,
Tungelroy, Sint-Pieter,

- Hoepertingen, Velden, Middelaar en Sevenum.
- zachte borstel** (*zachte bostel*): Buchten.
- zachte keerborstel**: Bree.
- haarborstel** (*haarbossel*): Wellen.
- haren borstel** (ook *haren bostel*): Amstenrade en Wolder/Oud-Vroenhoven.
- huisborstel** (*huisbjostel, huisbossel, huisbostel*): verspr. Lonerlds.; ook in Zichen-Zussen-Bolder, Spalbeek, Kermt en Halen.
- kamberborstel** (*kamberbostel*): Heugem.
- vloerborstel**: Brunssum.
- stubborstel** (*stubbossel*): Niel-bij-St.-Truiden en Ketsingen.
- uitkeerborstel** (*uitkeerbossel*): Sint-Truiden.
- keerborstel** (ook *keerbjostel, keerborsel, keerbossel, keerbostel*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Maaskemp. en Tongerlds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Teuven, Kinrooi, Rosmeer, Zussen, Kaulille, Eksel, Boekt/Heikant, Lummen, Hasselt, Paal, Borgloon, Kwaadmechelen en Lommel.
- handborstel**: Klimmen.
- handborsteltje** (*andbosselke*): Hasselt.
- borstel** (ook *borsel, bossel, bostel*): verspr. Dommellds.; ook in Susteren, Sittard, Gronsveld, Kinrooi, Gelieren/Bret, Lanklaar, Geulle, Val-Meer, Diepenbeek, Zolder, Beverlo en Beringen.
- stubber**: Eupen.
- stuiver**: Roermond.
- veger** (ook *feger*): freq. Kleverlds.; ook in Heerlen, Roermond, Nuth/Aalbeek, Schimmert, Rothem, Ophoven, Thorn, Stevensweert, Roosteren, Wijk, Heugem, Hoeselt, Tongeren en Achel.
- flok**: Hasselt.
- mop**: Kerkrade, Oirsbeek, Bree, Kerensheide en Heugem.
- plumeau**: Sittard.
- spin**: Hoepertingen.
- zwabber**: Echt/Gebroek, Oirsbeek en Heugem.

STRAATBEZEM

DC 15 (1947) (001), N 20 (zi) (045a, 045c, 046, 047);
Bree Wb. (228), Gronsveld Wb. 2 (025), Hasselt Wb. (216), Maastricht Wb. (047, 179), Meeuwen Wl. (118), Venlo Wb. (159), Zonhoven Wb. (058, 210).

De bezem met harde borstels die voor het ruwe schoonmaakwerk, zoals het aanvegen en schrobben van straat en stoep, wordt gebruikt.

- harde bezem** (ook *hadde bessem, harde bessem*): freq. Kleverlds.; ook in Panningen, Halen en Boekend.
- helle bezem** (ook *helle bessem*): verspr. Horns; ook in Reuver, Schimmert, Bocholt, Buchten, Sint-Pieter, Hoeselt en Kaulille.

- grove bezem** (ook *grove bessem*): Maasniel, Tungalroy, Kinrooi, Roosteren en Leunen.
- ruwe bezem** (*ruwe bessem*): Limbricht.
- stijve bezem** (*stijve bessem*): Rothem, Valkenburg, Opglabbeek, Kerensheide, Halen, Oirlo en Sevenum.
- strangenbezem**: Stevensweert.
- keerbezem** (*keerbessem*): Middelaar en Venlo.
- straatbezem** (ook *straatbessem*): alg. Noord.Oostlb., freq. Horns, verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Waubach, Gulpen, Weert, Caberg, Wijk, Blerick, Venlo, Gennep en Venray.

stratenbezem (ook *stratenbessem*): verspr. Ripuar., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Welten, Schaesberg, Blerick en Hout-Blerick.

paveibezem (*paveibessem*): Teuven.

stoepbezem (ook *stoepbessem*): Geleen en Oost-Maarland.

stalbezem (ook *stalbessem*): Ell, Herten (bij Roermond) en Mechelen.

bamboebezem: Velden en Ospel.

berkenbezem (ook *berkenbessem*): Neeritter, Bree, Opglabbeek en Gelieren/Bret.

heibezem: Panningen.

brembezem (*brumbezem*): Gelieren/Bret.

bremmenbezem (*brummenbessem*, *brummenbezem*): Leuken en Bree.

bosbezem (*bosbessem*): Opheers.

bezem (*bessem*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Heerlerheide, Heerlen, Mechelen, Teuven, Reuver, Roermond, Tungelroy, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Neerharen, Zussen, Tongeren, Ketsingen, Achel, Hamont, Hasselt, Beringen, Gelinden, Heers, Zelem, Ottersum en Milsbeek.

helle borstel: Peer en Ulestraten.

grove borstel (ook *grove borsel*): Beringen en Genk.

ruwe borstel (*ruwe bossel*): Niel-bij-St.-Truiden.

stijve borstel (ook *stijve borsel*, *stijve bossel*, *stijve bostel*): verspr.

Demerkemp.; ook in Schimmert, Bocholt, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Heugem, Rosmeer, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Wintershoven, Paal, Wellen en Borgloon.

keerborstel (ook *keerborsel*, *keerbortel*, *keerbossel*, *keerbostel*): verspr. Trichterlds., Tongerlds. en Dommelds.; ook in Eygelshoven, Mechelen, Rothem, Heer, Gronsveld, Kinrooi, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Lummen, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Hoepertingen en Kwaadmechelen.

straatborstel (ook *straatbossel*, *straatbostel*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Bocholt, Waterloo, Rotem, Guttecoven, Tongeren, Hasselt, Beverlo, Hoepertingen, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.

schrobber: Venlo.

stalborstel (ook *stalbostel*): Rothem, Maaseik, Eijsden en Oost-Maarland.

heienborstel (*heienbossel*): Kwaadmechelen.

straatkeerder (ook *straatkeerder*): Kwaadmechelen en Eksel.

stofveger: Sittard.

veger: Stevensweert en Amby.

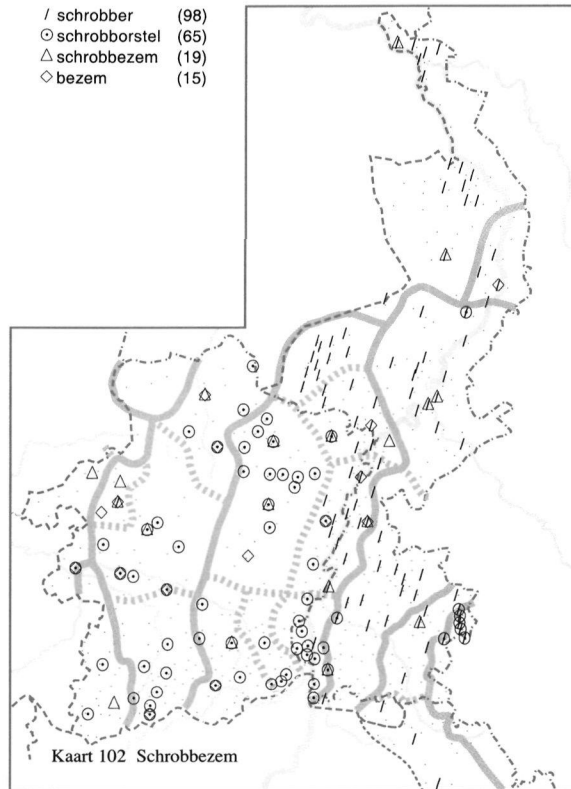
SCHROBBEZEM

Harde bezem met vrij korte haren waarmee men vloeren schrobt. Het woord **schrobhout** wordt in Spekholzerheide gebruikt voor een versleten schrobber.

schrobber: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Trichterlds.; ook in Teuven, Montzen, Eupen, Kinrooi, Ophoven, Maaseik, Rotem,

Stokkem, Meeswijk en Beringen.
schrobbezem (ook *schrobbessem*): Welten, Roermond, Maasniel, Limbricht, Gronsveld, Kinrooi, Maasbracht, Bree, Opglabbeek, Geulle, Hoeselt, Overpelt, Boekt/Heikant, Beverlo, Beringen, Mielen-boven-Aalst, Kwaadmechelen, Middelaar en Sevenum.
schrobborstel (ook *schrobbersel*,

/ schrobber	(98)
⊙ schrobborstel	(65)
△ schrobbezem	(19)
◇ bezem	(15)

N 20 (zj) (045a, 046, 047), ZND 02 (1923) (011 add.), ZND m (Langohr, Marchal);
 Bree Wb. (400), Eupen Wb. (178), Gennep Wb. (163, 164), Hamont Wl. (420), Hasselt Wb. (398, 400), Kerkrade Wb. 2 (232), Maastricht Wb. (047, 375), Meerlo-Wanssum Wb. (256), Meeswijk Wl. (564), Roermond Wb. (038, 258), Sittard Wb. (394), Stokkem Wb. (100), Tegelen Wb. (119), Tongeren Wb. (561), Venlo Wb. (237), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012), Zonhoven Wb. (417);
 Beenen, P. (1973) (235), Bisschops, M. (1994) (034), Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Veldeke 35 (1960) (102), Veldeke 41 (1966) (132).

**schrobortel, schrobossel, schrob-
 bostel):** alg. in Belg. Lb., freq.
 Ripuar. en Trichterlids.; ook in
 Baarlo, Rothem, Heer en Gronsveld.
schrobborsteltje: Maasniel.
schrobhout: Spekholzerheide.
schrobbens (*schrobbes*): Bree.
schuurbezem (ook *schuurbessem*):
 Lommel en Kwaadmechelen.

schuurborstel: Hasselt en Genk.
straatbezem: Roosteren.
bezem (ook *bessem*): Limbricht,
 Thorn, Gelieren/Bret, Roosteren,
 Lanklaar, Tongeren, Overpelt, Peer,
 Spalbeek, Hasselt, Paal, Beringen,
 Opheers, Halen en Venlo.
boender: Achel, Sittard en
 Nuth/Aalbeek.

SCHROBBEN

DC 15 (1947) (002), N 105 (2000) (004 add.), ZND 34 (1940) (009 add.), ZND m (Dupont);
 Bree Wb. (400), Eupen (178), Genk Wb. (295), Gennep Wb. (163), Gronsveld Wb. 2 (151), Hamont Wl. (420), Hasselt Wb. (398, 400), Heerlen Wb. 1 (049, 059), Heerlen Wb. 2 (204), Kerkrade Wb. 2 (232), Lommel Wl. (286), Maastricht Wb. (375), Meeswijk Wl. (564), Meeuwen Wl. (193), Roermond Wb. (258), Sittard Wb. (394), Tegelen Wb. (119), Tongeren Wb. (561), Zonhoven Wb. (417);

Beenen, P. (1973) (235), Bisschops, M. (1994) (034), Delahaye, H. (zj.hs), Kats, J. (1939), Veldeke 31 (1956) (115), Veldeke 37 (1962) (043);

Een voorwerp, bijvoorbeeld een vloer of de stoep, met water en een harde bezem of borstel reinigen.

schrobben: alg. in Nl. Lb.; freq.
 Maaskemp.; ook in Eupen,

Meeswijk, Beverst, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt en Lommel.

de goot schrobben: Venlo.

de sprong schrobben: Bocholtz.

de stoep schrobben: freq.

Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Tungalroy, Echt/Gebroek, Maastricht, Blerick, Hout-Blerick, Venlo en Leunen.

de straat schrobben: Heerlen, Haelen, Montfort, Lottum en Venlo.

schrobbeleen: Hasselt.

poetsen: Putbroek, Maastricht en Berg-en-Terblijt.

de straat poetsen: Maastricht.

de stoep poetsen: Maastricht.

de stoep doen: Haelen.

de straat doen: Blerick.

pletsen: Heerlen.

schommelen: Eksel.

schuren: Hasselt.

bezemen (*bessemen*): Geleen.

keren: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vijlen, Wessem, Roosteren, Born en Venlo.

de stoep keren: Valkenburg.

de straat keren: Vlodrop, Broeksittard, Hulsberg, Gronsveld, Blerick en Venlo.

met water afkeren: Borgharen.

de straat vegen: Hulsberg.

vegen: Wessem en Geleen.

BORSTEL

DC 15 (1947) (003a, 003b, 003c, 003d), N 05A (1964) (add.), N 20 (zj) (047), N 79 (1979) (076 add.), SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (a-m); Beverlo Wb. (047), Gennep Wb. (043), Gronsveld Wb. 2 (024), Hamont Wl. (060), Hasselt Wb. (083), Heerlen Wb. 2 (087), Kerkrade Wb. 2 (067, 239), Lommel Wl. (013), Maastricht Wb. (047), Meerlo-Wanssum Wb. (081), Meeswijk Wl. (116), Meeuwen Wl. (034), Roermond Wb. (038, 042), Sint-Truiden Wb. (069), Sittard Wb. (044, 051), Venlo Wb. (106), Venray Wb. (069, 105, 307, 647), Zonhoven Wb. (058); Bisschops, M. (1994) (035), Heyden, L.v.d. (1927).

Gereedschap, bestaande uit een blad van hout waarin afzonderlijke of bosjes gelijkafgesneden varkensharen, fijne rijsjes of heide zijn bevestigd. De borstel wordt gebruikt voor schrob- en poetswerk.

Vroeger werden borstels ook wel samengesteld uit een bosje fijne takjes, dat met behulp van stro of touw bijeen werd gebonden. De trefwoorden

Borstels; de meest linkse is vervaardigd uit twijgjes

bezem(pje), heibezem(pje), heiborsteltje, heiwassertje, kwasp(je), pannenschuurder, (klop)rijsje, schrobber(tje), schrobbezempje, strobber, strobbezem en wasser(tje)

verwijzen naar zo'n borstel. Volgens het Venray Wb. (pag. 647) werd een **wasser** gebruikt om de gootsteen schoon te maken.

De benaming **ankertje** uit Lommel kan worden verklaard door het feit dat een bepaald fabrieksmerk deze borstels vervaardigt uit twee kleuren haren, waarvan de donkerste de figuur van een anker vormen.

borstel (ook *bjossel, borsel, bortel, bossel, bostel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

borsteltje (*borstelke, bostelke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Roggel, Hunsel, Maasbracht en Blerick.

afwasborstel (ook *afwasbostel*): Geleen en Sibbe/IJzeren.

afwaskwast: Venlo, Heugem en Gronsveld.

ankertje (*ankerke*): Lommel.

boenborstel: Roermond.

- boender:** Sittard.
boener: Blerick.
bürste (du.): Eupen.
gootborstel: Maastricht.
haarborstel: Klimmen.
haardenborstel (haardenborsel):
 America.
handborstel: Meerssen.
heibezem (heibessem): Geysteren,
 Amby en Vijlen.
heibezempje (heibessemke): Vijlen.
heiborsteltje (heiborstelke):
 Maastricht.
heiwassertje (heiwasserke):
 Helden/Everlo.
keerborstel: Meerssen.
ketelbezempje (ketelbessemke):
 Sittard.
ketelborstel: Eys.
ketelborsteltje (ketelbostelke): Sittard.
ketelenbezem: Nuth/Aalbeek.
ketelenborstel: Geleen.
ketelenkratser: Maastricht.
ketelenschuurder: Maastricht en
 Borgharen.
ketelschrabber: Ransdaal.
ketelschrobbertje (ketelschrobberke):
 Helden/Everlo.
krabbertje (krabberke): Blerick.
kwasp: Hushoven, Boshoven en
 Vrakker.
kwaspje (kwaspke): Stramproy.
kwast: freq. Kleverlds.; ook in
 Heerlen, Heythuysen, Amstenrade,
 Meerssen en Valkenburg.
kwastje (kwaske): Vijlen.
kwispel: Tungalroy en Thorn.
merkborstel: Venlo.
mops: Geysteren.
panborstel (panbostel): Urmond.
panborsteltje (panbostelke): Blerick.
**pannenborstel (ook pannenborsel,
 pannenbostel):** Heythuysen, Heel,
 Geleen, Maastricht, Lottum, Velden
 en Venlo.
pannenborsteltje (pannenborstelke):
 Venlo.
pannenschuurder: Meerssen.
pannenspons: Wellerlooi, America en
 Heel.
- pannensponsje (pannensponske):**
 Venlo.
panschrobber: Melderslo.
panstrobbertje: Blerick.
borstel voor de palingsteen: Venlo.
**pompensteenborsteltje (pompen-
 steenborstelke):** Maastricht.
pompensteenwasser: Helden/Everlo.
potborstel (potbostel): Eys.
pottenboendertje (pottenboenderke):
 Maasniel.
pottenschrobber: Wellerlooi.
pottenwasser: Venlo.
kloprijsje (kloprijske): Venlo en
 Baarlo.
rijsje (rijske): Roosteren.
schrobber: verspr. Zuid.Oostl.; ook in
 Eygelshoven, Gulpen, Neer,
 Maasbracht, Born, Blerick, Venlo,
 Gennep en Wanssum.
schrobbertje (schrobberke): Heel,
 Herten (bij Roermond) en
 Putbroek.
schrobbezempje (schrobbessemke):
 Haelen, Herten (bij Roermond),
 Putbroek en Stevensweert.
schrobborstel: Geulle, Maastricht en
 Bocholtz.
schrobborsteltje (schrobborstelke):
 Maasniel.
schrobstreel: Bocholtz.
schrompbezem (schrompbessem):
 Meerssen.
**schrompbezempje (schrompbessem-
 ke):** Maasbracht.
schrompertje (schromperke):
 Maastricht.
schrompje (schrompke): Heythuysen.
bezem (bessem): Geleen, Hulsberg,
 Hunsel en Roosteren.
bezempje (ook bessemke, bezemke):
 verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
 Kerkrade, Heythuysen, Horn, Born,
 Guttecoven en Geulle.
schuurbezempje (schuurbessemke):
 Maastricht.
schuurborst: Tegelen.
**schuurborstel (ook schuurborsel,
 schuurbostel):** freq. Zuid.Oostlb.,
 verspr. Noord.Oostlb.; ook in

Ransdaal, Eys, Maasbracht, Stevensweert, Born, Stein, Geulle, Maastricht, Heugem, Venlo, Leunen en Maasbree.
schuurborsteltje (*schuurborstelke*): Tegelen.
schuurtje (*schuurke*): Ransdaal.
stijve borstel (ook *stijve bostel*): Maasbree en Maastricht.
stijve handborstel: Borgharen.
strel: freq. Ripuar.; ook in Rimburch, Schaesberg en Hoensbroek.
strobbe: Weert en Heel.
strobber: Blerick en Kessel.
strobberkje (*strobberke*): Blerick.
strobbezem (*strobbessem*): Blerick.
strobbezempje (*strobbessemke*):

Roggel.
stropop: Waubach.
tafelschuuder: Gulpen.
tuitenborstel (*tuitenborsel*): Venray en Helden/Everlo.
vaatborstel: Blerick en Weert.
wasborstel: Maastricht.
wasborsteltje (*wasborstelke*): Maastricht.
wasser: freq. Kleverlds.; ook in Lottum.
wassertje (*wasserke*): Lottum, Hout-Blerick en Panningen.
werkborstel: Maastricht.
wortelborstel (*wortelbostel*): Urmond.
wortelenborstel (*wottelenbostel*): Schaesberg en Vaals.

SCHUIER

DC 15 (1947) (005a, 010a), N 20 (zi) (047), ZND m (Marchal);
 Beverlo Wb. (127), Heerlen Wb. 1 (060), Kerkrade Wb. 2 (140), Zonhoven Wb. (058).

Platte borstel of borstel met een korte handgreep om stof en pluïsjes van kleren, stoelbekleding, gordijnen, enz. te verwijderen.

kleerborstel (*kleierborsel, kleierborstel, kleierbossel, kleierbostel*): alg. Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Horns en Trichterlds., verspr. Weertlds., Maaskemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Teuven, Rosmeer, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Hoepertingen, Wellen, Borgloon en Maasbree.

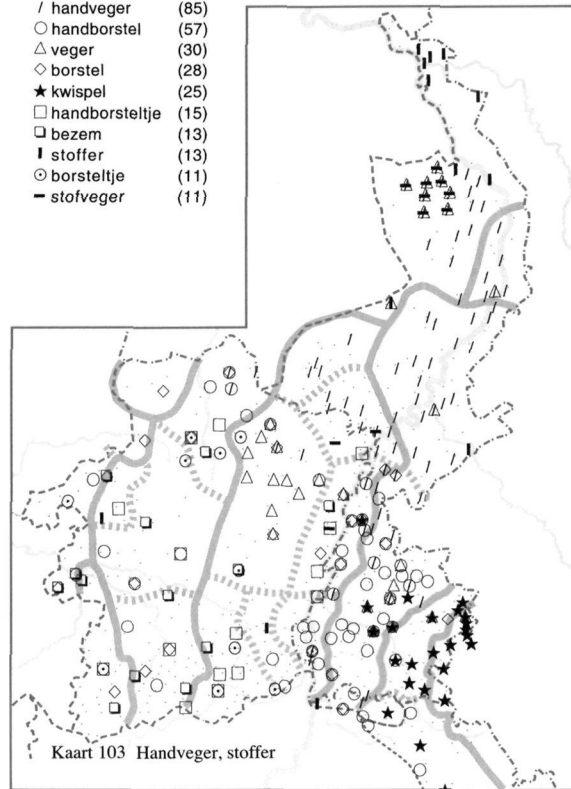
kleerborstel (ook *kleerborsel, kleeorbortel, kleebossel*): freq. Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Genk, Geulle, Diepenbeek, Hoeselt, Wintershoven, Kaulille, Eksel, Beverlo, Paal, Beringen, Gutshoven, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

meubelborstel: Maasbree en Venlo.
stoelenborstel (*stoelenborsel*): Gennepe.
wrijfborstel: Amby.
stijve borstel: Blerick.
zachte borstel: Maastricht.
borstel (ook *borsel, bostel*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Eyselshoven, Kerkrade, Vaals, Echt/Gebroek, Born, Maastricht, Borgharen, Wanssum en Melderslo.
borsteltje (*bostelke*): Berg-en-Terblijt.
schuier: Weert, Amstenrade en Maastricht.
strel: Heerlen en Waubach.

HANDVEGER, STOFFER

/ handveger	(85)
○ handborstel	(57)
△ veger	(30)
◇ borstel	(28)
★ kwispel	(25)
□ handborsteltje	(15)
▣ bezem	(13)
┆ stoffer	(13)
⊙ borsteltje	(11)
— stofveger	(11)

DC 15 (1947) (005a, 005b), N 20 (zj) (045b add., 046, 047), N 105 (2000) (003), ZND 02 (1923) (011); Bree Wb. (466), Eupen Wb. (102), Gennep Wb. (034, 177), Heerlen Wb. 1 (039, 061), Heerlen Wb. 2 (123), Kerkrade Wb. 2 (093, 157), Meerlo-Wanssum Wb. (133), Roermond Wb. (036, 282, 301), Sint-Truiden Wb. (036), Sittard Wb. (130), Venray Wb. (204, 539, 597); Bisschops, M. (1994) (022, 036).

Borstel met steel en handvat voor het wegvegen van stof. De handveger wordt vaak gebruikt in combinatie met het stofblik. Zie ook dat lemma. Met de **karpettenborstel** worden in Maastricht en Gulpen vloerkleden stofvrij gemaakt. Deze borstel heeft stuge haren.

handveger (ook *handveegter*): alg. Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en in het zuiden van het Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Nieuwenhagen, Bree, Tongerlo,

Maastricht, Sint-Pieter, Achel, Hamont en Sint-Huibrechts-Lille.

stofveger: Venray Wb.; ook in Kinrooi, Thorn en Lanklaar.

asveger: Gennep Wb.

veger: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Eygelshoven, Heerlen, Roermond, Elen en Blerick.

handborstel (ook *handbortel*, *handbossel*, *handbostel*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds., verspr. Geullds., Trichterlds. en Dommelds.; ook in Ransdaal, Wijlre, Bocholt, Neeroeteren, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder, Lummen, Kermt, Zonhoven, Kozen, Voort, Kwaadmechelen en Halen.

handborsteltje (*handborstelke*, *handbosselke*, *handbostelke*): Ophoven,

Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Bilzen, Riksingem, Tongeren, 's-Herenelderen, Kleine-Brogel, Eksel, Zonhoven, Beringen, Wellen, Vechmaal en Sint-Truiden.

mattenborstel: Maastricht.

karpettenborstel (ook *karpettenbostel*): Maastricht en Gulpen.

stubborstel (*stubbosset*): Voort.

stofborstel: Achel en Sint-Huibrechts-Lille.

stofborsteltje (*stofbostelke*): Sint-Truiden.

haren borstel: Maastricht en Valkenburg.

borstel (ook *borsel*, *bosset*, *bostel*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Schaesberg, Bocholt, Bree, As, Maastricht, Achel, Eksel, Kermt, Hoepertingen, Wellen, Aalst-bij-St.-Truiden, Kerkhoven, Oostham, Loksbergen en Lommel.

borsteltje (*borstelke*, *borstelken*, *bossetke*, *bostelke*, *bostelken*): Grote-Brogel, Genk, Maastricht, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Peer, Hechtel, Sint-Truiden en Tessenderlo.

kokoskwispel: Schaesberg.

haarkwispel: Schaesberg en Bocholtz.

handbezem (*handbessem*): Montzen, Maastricht, Zolder en Velm.

bezem (ook *bessem*): Genk, Rotem, Vliermaal, Wijchmaal, Heusden, Hasselt, Rijkel, Bommershoven, Donk (bij Herk-de-Stad), Mielenboven-Aalst, Oostham, Loksbergen en Halen.

bezempje (*bessemke*): Genk, Herderen, Val-Meer en Wellen.

handkwispel: Kerkrade Wb. 2; ook in Welkenraedt.

handkwispeltje: Baelen.

kwispel: alg. Ripuar. en Oost.Zuidlb., freq. Zuid.Oostlb.; ook in Teuven, Montzen, Eupen en Born.

kwispeltje (*kwispelke*): Mechelen en Montzen.

mattenkwispel: Vijlen.

stoffer: alg. in het noorden van het Kleverlds.; ook in Vlodrop, Eijsden, Eigenbilzen, Paal en Meijel.

stofvarken: Gennep Wb.

asvarken: Gennep Wb.

streel: Waubach.

handvleugel: Tessenderlo en Halen.

meelbreker: Peer.

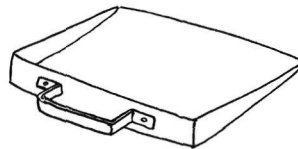
schooier: Heythuysen.

STOFBLIK

Dun metalen bord met rand en handvat, om stof en vuilnis op te vegen. Bij het stofblik hoort meestal een stoffer. Zie ook het lemma HANDVEGER, STOFFER.

blik: alg. in Belg. Lb. m.u.v. het zuiden, alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.; ook in Eyselshoven, Lanaken, Bilzen, Eigenbilzen, 's-Herenelderen, Hoepertingen, Herk-de-Stad en Kerkom.

blikje (*blikske*): freq. Zuid.Oostlb.,

verspr. Noord.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Epen, Grote-Brogel, Lanklaar, Guttecoven, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden en Lommel.

blikken pan: Kozen.

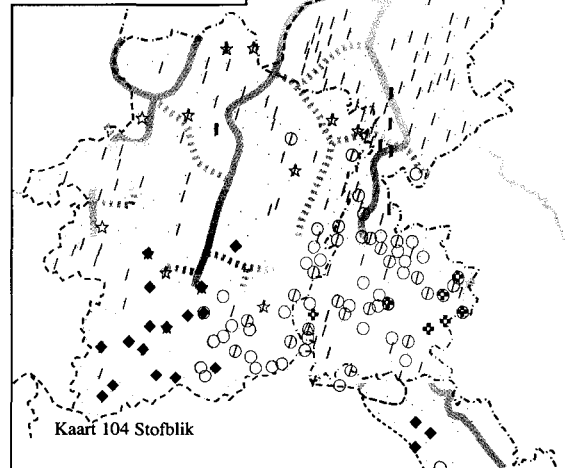
bliksel: Tessenderlo.

drekblek: freq. in het zuiden van het Kleverlds.; ook in Maastricht.

/ blik, blikje	(179)
○ troffel, troffeltje	(66)
△ drek(s)blik	(21)
◆ palet	(19)
☆ vuilblik	(13)
□ keerblik	(8)
♣ schupje	(7)
! stofblik	(7)

DC 15 (1947) (007a, 007b), N 105 (2000) (003), SGV (1914) (003), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (032);
 Beverlo Wb. (042), Echt Wb. (030), Gennep Wb. (041), Gronsveld Wb. 2 (021, 165), Hamont Wl. (053), Heerlen Wb. 1 (061), Meerlo-Wanssum Wb. (098), Sint-Truiden Wb. (188, 233), Tegelen Wb. (078), Tongeren Wb. (427), Venlo Wb. (102), Venray Wb. (095, 137, 250), Weertlands Wb. 1 (C 1, 003);
 Bisschops, M. (1994) (036).

drekblikje (*drekbliskske*): Haelen en Maastricht.

dreksblik: alg. in het zuiden van het Kleverlds.; ook in Tegelen en Blerick.

vuilblik: Kinrooi, Ophoven, Opoeteren, Eigenbilzen, Diepenbeek, Achel, Hamont, Eksel, Lummen, Kuringen, Hasselt, Wellen en Kerkhoven.

vuilblikje (*vuilbliskske*): Molenbeersel.

blikvuil: Beringen.

stofblik: Heel, Pey, Broeksittard, Maasbracht, Echt/Gebroek, Achel en Peer.

keerblik: Venray Wb.

blikspaan: Loksbergen.

drekblad: Roosteren en Meerssen.

drekschepper: Blitterswijck.

schepper: Gingelom.

schep: Rimborg.

assenschep: Zutendaal.

drekschup: Pey, Oirsbeek en Waubach.

drekschupje (ook *drekschupke*): Simpelveld, Kerkrade, Bocholtz, Waubach en Gulpen.

schup: Kerkrade, Vaals, Heerlen, Vijlen en Beek.

schupje (ook *schupke*): Simpelveld, Kerkrade, Spekholzerheide, Waubach, Schaesberg, Klimmen, Limmel en Peer.

vuilpalet: Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

palet (ook *blet*, *plet*): freq. Lonerlds.; ook in Montzen, Lontzen, Welkenraedt, Genk, Diepenbeek, Vliermaalroot, Tongeren, Kuringen, Sint-Truiden, Mielenboven-Aalst en Borlo.

paletje (*pletje*): Bocholtz, Gruitrode en Tongeren.

plaat: Ophoven en Heers.

plaatje: Maasbree en Sittard.

drekplaat: Wellerlooi, Roosteren en Niel-bij-As.

vuilplaat: Hasselt.

schoffel: Valkenburg.

schoffeltje (*schoffelke*): Mal.

troffel: alg. Zuid.Oostlb. en Tongerlds., freq. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds., verspr. Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Eupen, Opitter, Lanaken, Veldwezelt en Kanne.

troffeltje (*troffelke*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb. en Trichterlds.; ook in Born, Urmond, Hoeselt en

's-Herenelderren.

schoep: Bilzen, Neerrepen en Vaals.

schoepje (*schoepke*): Lanaken.

vuilschoep: Guigoven.

bakje (*bakske*): Dieteren.

deksel: Kerkom.

doos: Zepperen.

doosje (*dooske*): Genoelselderren.

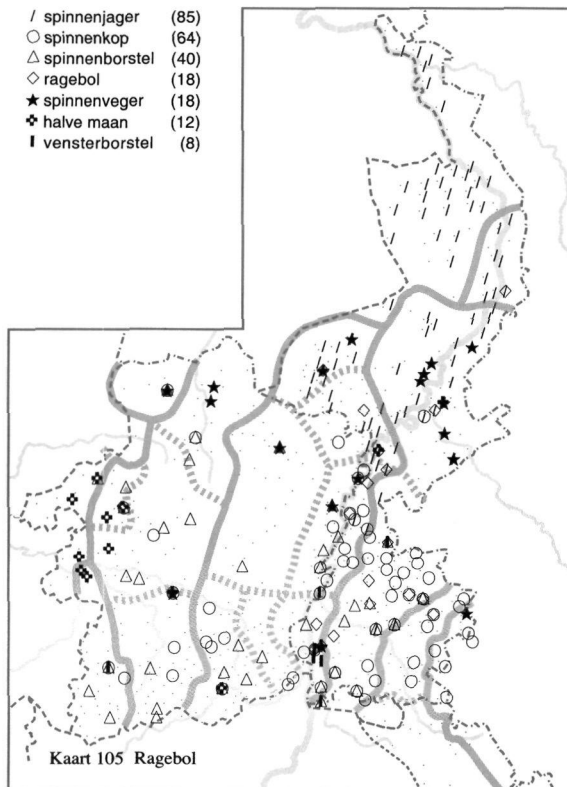
schotel: Bilzen.

Het volgende trefwoord is een verkorting van het Franse *poussière*:

poes: Hoepertingen.

RAGEBOL

/	spinnenjager	(85)
○	spinnenkop	(64)
△	spinnenborstel	(40)
◇	ragebol	(18)
★	spinnenveger	(18)
♣	halve maan	(12)
I	vensterborstel	(8)

N 20 (zj) (045e add., 046, 047), N 26 (1964) (007b), SGV (1914) (029), ZND B1 (1940sq) (204); Beverlo Wb. (215), Eupen Wb. (192), Gronsveld Wb. 2 (137), Heerlen Wb. 1 (061), Heerlen Wb. 2 (194), Maastricht Wb. (419), Meerlo-Wanssum Wb. (270), Meeswijk Wl. (600), Roermond Wb. (169, 237, 268), Sint-Truiden Wb. (216), Sittard Wb. (390), Valkenburg Wb. (163), Venlo Wb. (249), Venray Wb. (523), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927).

Kaart 105 Ragebol

Langharige borstel, in de vorm van een hele, halve of kwart bol, die aan een lange stok bevestigd is en dient om spinrag weg te nemen of om ruiten schoon te wassen. Zie ook het lemma SPINNENWEB in WLD III, 4.2, pag. 218.

halve maan (ook *alfmaan*, *haafmaan*, *halfmaan*): Maasniel, Stevensweert, Tongeren Lummen, Hasselt, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen, Tessenderlo, Zelem en Halen.

- rafelskop:** Oirsbeek.
- ragebol** (ook *ragebolle*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Roermond, Weert, Hunsel, Stevensweert, Roosteren, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Borgharen, Wijk en Venlo.
- raagbol:** Maasbracht, Schimmert en Limmel.
- spinnenborstel** (ook *spinnenborsel*, *spinnenbossel*, *spinnenbostel*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Heerlerheide, Bree, Genk, Smeermaas, Eijsden, Oost-Maarland, Grote-Spouwen, Eksel, Beverlo, Beringen, Hoepertingen, Heers, Opheers, Velm, Sint-Truiden, Borlo, Kwaadmechelen en Lommel.
- spinborstel** (ook *spinbossel*, *spinbostel*): Hoeselt, Neerpelt, Veulen en Leopoldsburg.
- spinnengeweefborstel** (*spinnengeweefbossel*): Hasselt en Ketsingen.
- borstel voor het spinnegeweef** (*bostel voor het spinnegeweef*): Schimmert.
- spinnenjager:** alg. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maastricht.
- spinnenkop:** alg. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Tongerlds.; ook in Herten (bij Roermond), Kinrooi, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Oost-Maarland, Zichen-Zussen-Bolder, Zussen, Eksel, Boekt/Heikant, Hasselt, Beringen, Wellen, Borgloon, Sint-Truiden, Brustem en Lommel.
- spinnenkwast:** Heerlen.
- spinnenbezem** (*spinnenbessem*): Rotem.
- spinnenveger:** freq. Noord.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Ospel, Boshoven, Bree, Maaseik, Rotem, Wijk, Neerpelt, Overpelt, Hasselt en Lommel.
- spinnenwebbenborstel:** Kaulille.
- spinnennest:** Wijk.
- stoppelenborstel:** Caberg.
- stubber:** Heerlen en Eupen.
- stubbortel** (*stubbossel*, *stubbostel*): Kinrooi en Berg-en-Terblijt.
- stuiverd:** Lutterade.
- vegenshoofd** (*vegeshood*): Halen.
- vensterborstel** (ook *vensterbossel*, *vensterbostel*): verspr. Trichterlds.; ook in Sittard, Rekem en Sint-Truiden.
- glasborstel** (*glasborsel*): Beringen.
- lange borstel** (ook *lange bostel*): Munstergeleen, Maastricht, Sint-Pieter en Oost-Maarland.
- borstel** (*bostel*): Buchten, Einighausen en Epen.
- vensterverger:** Dieteren.
- veger:** Schinveld.
- jager:** Tungelroy.
- krets:** Panningen.
- schuurbezem:** Diepenbeek.
- kwispel:** Brunssum en Vijlen.
- luiwagen:** Arcen, Roermond en Sittard.

PLUIMENBORSTEL, PLUMEAU

Stoffer bestaande uit een steel waarvan het ene einde bezet is met veren. De pluimenborstel wordt gebruikt om stof af te nemen.

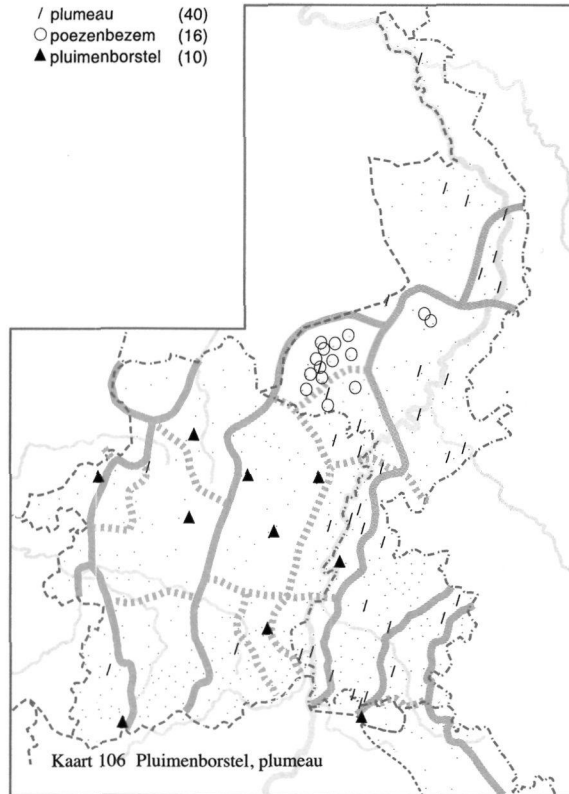
De trefwoorden **poezenbezem** en **poes** zijn benamingen voor een pluimenborstel die gemaakt is van rietpluimen.

pluimenborstel (ook *pluimenborsel*, *pluimenbossel*, *pluimenbostel*): Sint-Martens-Voeren, Meeuwen, Neeroeteren, As, Stein, Eigenbilzen, Eksel, Houthalen, Jeuk en Kwaadmechelen.

pluimborstel (*pluimbosel*, *pluimbos-*

/ plumeau (40)
 ○ poezenbezem (16)
 ▲ pluimenborstel (10)

N 20 (zj) (045e add., 046, 047), N 26 (1964) (007b add.), N 79 (1979) (077);
 Tungelroy Wb. (111), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010).

tel): Jeuk en Borgloon.
pluimbezem (*pluimbessem*):
 Montfort.
pluim: Heythuysen, Noorbeek en Terlinden.
plumeau: freq. Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Schaesberg, Gulpen, Weert, Neeroeteren, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Hoeselt, Sint-Truiden, Jeuk en Leopoldsburg.

plumage: Lanklaar.
poezenbezem (ook *poezenbessem*):
 Weertlands Wb. 1; ook in Panningen, Helden/Everlo, Stramproy en Ell.
poes: Tungelroy.
handborstel (*handbostel*):
 Guttecoven.
spinnenjager: Blerick en Tungelroy.
stofborstel: Neeroeteren.
stoffer: Reuver.

STOF AFNEMEN

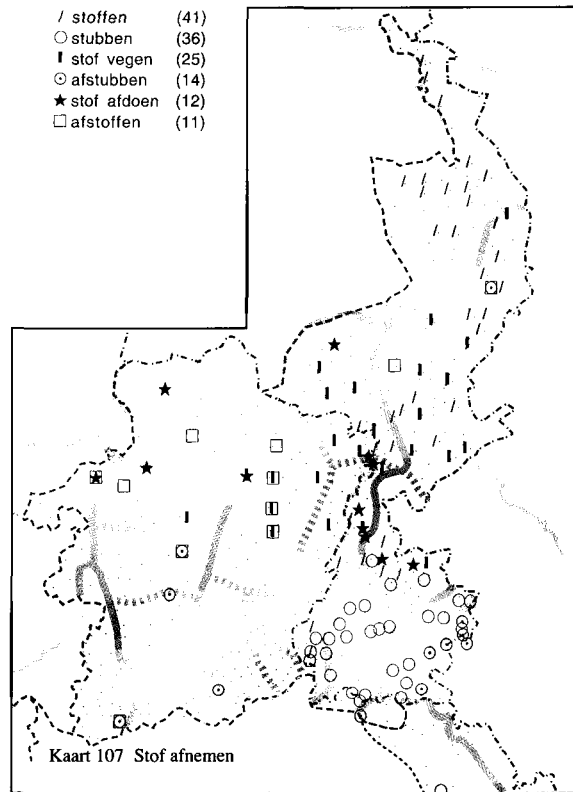
Met behulp van een stofdoek stof van meubels etc. verwijderen.

afstoffen (ook *afstufpen*): verspr. Maaskemp.; ook in Heythuysen, Eksel, Zonhoven, Beverlo, Jeuk, Kwaadmechelen en Blerick.

stoffen (ook *stufpen*): alg. Noord.Oostlb. en Kleverlds., freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Weert, Echt/Gebroek, Obbicht, Stein, Maastricht en Borgharen.
stof afdoen: verspr. Centr.Maaslds.;

/ stoffen	(41)
○ stubben	(36)
┆ stof vegen	(25)
⊙ afstubben	(14)
★ stof afdoen	(12)
□ afstoffen	(11)

N 79 (1979) (075), SGV (1914) (036);
 Beverlo Wb. (020), Echt Wb. (113),
 Eupen Wb. (192), Gronsveld Wb. 2
 (006), Hasselt Wb. (044), Heerlen
 Wb. 1 (061), Kerkrade Wb. 2 (044,
 240), Lommel Wl. (322), Maastricht
 Wb. (411), Tongeren Wb. (412),
 Zonhoven Wb. (017, 463).

ook in Einighausen, Munstergeleen, Bingelrade, Nederweert, Meeuwen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.
stof afnemen: Asenray/Maalbroek en Susteren.
stof afvegen: Helden/Everlo en Posterholt.
stof vegen (ook *stuf vegen*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns en Maaskemp.; ook in Schinveld, Weert, Echt/Gebroek, Lanklaar, Guttecoven, Houthalen en Arcen.
stof wissen: Grevenbicht/Papenhoven.
afstubben: freq. Ripuar.; ook in Vijlen, Sint-Martens-Voeren, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Jeuk en Blerick.
stubben: alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Eupen, Maastricht, Limmel, Sint-Pieter en Zonhoven.

stof afdoen (ook *steb afdoen*): Gulpen, Klimmen, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt en Nieuwerkerken.
stof afnemen (*steb afnemen*): Sint-Truiden.
stof afvegen: Schimmert.
stof vegen: Rekem.
afvegen: Posterholt.
pof afnemen: Meijel.
pof vegen: Meijel.
poffen: Meijel.
afpoetsen: Blitterswijk.
poetsen: Weert, Beesel en Tungelroy.
vegen: Dieteren.

STOFDOEK

SGV (1914) (038 add.), ZND 34 (1940) (033); Bree Wb. (427), Lommel Wl. (322), Maastricht Wb. (411), Roermond Wb. (063, 282), Sittard Wb. (325, 397), Weertlands Wb. 1 (C 4, 010), Zonhoven Wb. (453).

Zachte doek waarmee men het stof opneemt. Vervolgens wordt de stofdoek buiten uitgeklopt, zodat het stof eruit verwijderd wordt.

stofdoek: verspr. Maaskemp.; ook in Roermond, Sittard, Maaseik, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Zonhoven, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Lommel en Heijen.

stufdoek: verspr. Lonerlds.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Mal en Hasselt.

stobdoek: Lanaken.

doek: Veldwezelt.

stufvod: freq. Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Truierlds.; ook in Grote-Brogel, Bree, Meeuwen, Maaseik, Leopoldsburg, Kwaadmechelen,

Oostham, Tessenderlo, Meldert en Lommel.

stobvod: Diepenbeek.

stufvod: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Diepenbeek, Riksingen, 's-Herenelderen en Hasselt.

mouwvod: Hamont.

zeemvod: Paal.

vod: freq. Demerkemp.; ook in Ophoven, Beverst, Kaulille, Peer, Ulbeek, Hoepertingen, Voort, Gingelom en Jeuk.

stufloimmel: Bree Wb.; ook in Lanklaar en Eisdien.

stufloimmel: Eigenbilzen en Martenslinde.

stufloimmel: Opgrimbie.

poetsloimmel: Sittard.

loimmel: Meeuwen, Opoeteren, Veldwezelt en Neerharen.

stufblap: Lanaken.

stufblap: verspr. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Ophoven, Maaseik, Beverlo en Lommel.

stufblap: Mechelen-aan-de-Maas.

kleine maal: Zonhoven.

STOF

Massa van kleine, droge deeltjes, die gemakkelijk door een luchtstroom meegevoerd worden.

stof (ook *stuf*): alg. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Heerlen, Schaesberg, Nederweert, Ospel, Weert, Bree, Opglabbeek, As, Lozen, Borgharen, Paal, Oostham, Tessenderlo, Zelem en Meldert.

stuf (ook *stob*, *steb*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Montzen, Welkenraedt, Eupen, Bree,

Opgrimbie, Rekem, Mechelen-aan-de-Maas, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Linkhout, Kortessem, Loksbergen en Blerick.

pof: verspr. Weertlds.; ook in Tungalroy, Molenbeersel en Meijel.

mul: Simpelveld, Mechelen, Montzen, Doenrade, Klimmen en Mheer.

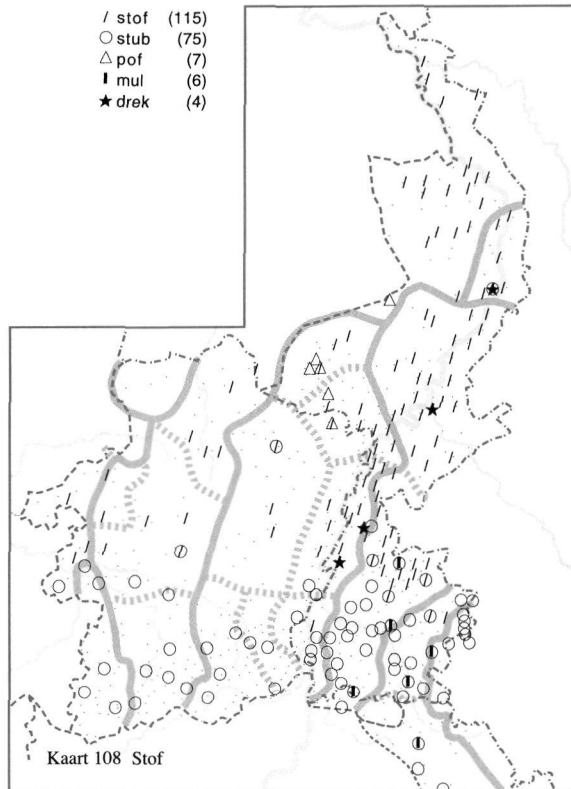
drek: Roermond, Guttecoven, Stein en Blerick.

motting: Berkelaar en Echt/Gebroek.

mouw: Hamont en Lutterade.

vuil: Venray en Roermond.

/ stof	(115)
○ stub	(75)
△ pof	(7)
■ mul	(6)
★ drek	(4)

DC 23 (1953) (011), SGV (1914) (036), ZND 07 (1924) (050a), ZND B1 (1940sq) (367);
 Echt Wb. (113), Eupen Wb. (192), Gronsveld Wb. 2 (165), Hasselt Wb. (434), Heerlen Wb. 2 (210), Kerkrade Wb. 1 (266), Valkenburg Wb. (167), Venlo Wb. (254), Zonhoven Wb. (463).

SPONS

DC 15 (1947) (012a);
 Beverlo Wb. (246), Bree Wb. (417), Eupen Wb. (180), Gronsveld Wb. 2 (160), Hamont Wl. (447), Heerlen Wb. 1 (058), Heerlen Wb. 2 (208), Kerkrade Wb. 2 (242), Lommel Wl. (310), Maastricht Wb. (400), Meeswijk Wl. (603), Meeuwen Wl. (201), Sittard Wb. (391, 413), Tongeren Wb. (524), Venlo Wb. (249), Weertlands Wb. 1 (C 1, 013);
 Bettens, A. (1954) (062), Veldeke 04 (1929) (166).

Tongeren, Hamont, Beverlo en Lommel.

sponsje (*sponske*): Bree Wb.
schwamm (**du.**): freq. Ripuar.; ook in Schaesberg, Eys, Vijlen, Eupen en Sittard.

Het buigzame, hoornachtig deel van bepaalde waterdieren dat vloeistof op kan nemen en onder druk weer af kan geven. Het wordt in huis gebruikt bij diverse schoonmaakwerkzaamheden.

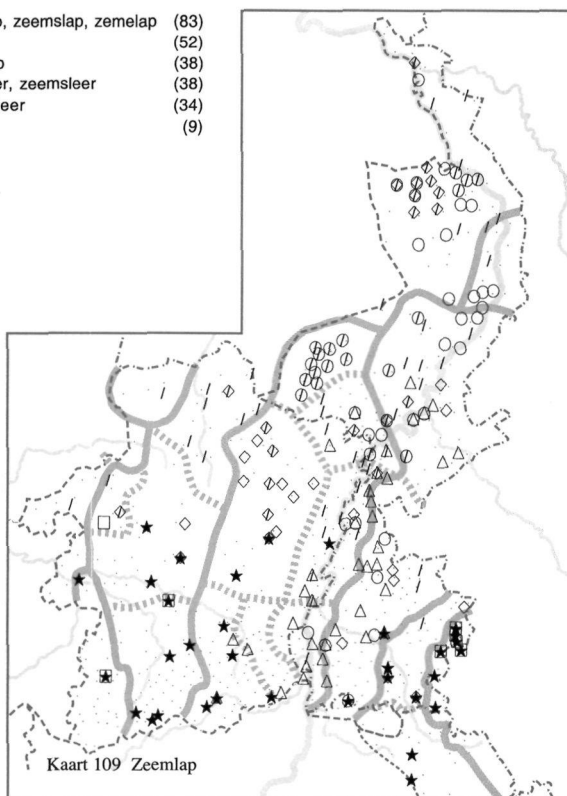
spons: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.; ook in Eyselshoven, Meeuwen, Meeswijk, Kanne,

ZEEMPLAP

/ zeemlap, zeemslap, zemelap	(83)
○ zeem	(52)
△ leren lap	(38)
◇ zeemleer, zeemsleer	(38)
★ vensterleer	(34)
□ leer	(9)

DC 15 (1947) (012b), N 79 (1979) (078 add.), SGV (1914) (045), ZND 08 (1925) (105), ZND B1 (1940sq) (174);

Bree Wb. (518), Echt Wb. (074), Genk Wb. (361), Gronsveld Wb. 2 (208), Hasselt Wb. (537), Kerkrade Wb. 2 (160, 267), Lommel Wl. (411), Maastricht Wb. (225, 512), Meerlo-Wanssum Wb. (335), Meeswijk Wl. (685), Roermond Wb. (330), Sittard Wb. (211), Tongeren Wb. (327, 648), Tungelroy Wb. (095), Venlo Wb. (293), Venray Wb. (696), Weertlands Wb. 1 (C 4, 012), Zonhoven Wb. (511, 575).

Lap zeemleer om vensters, tegelmuren ed. te reinigen.

zeemlap: alg. Kleverlds., freq.

Noord.Oostlb. en Dommellds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Dieteren, Brunssum, Meerssen, Stramproy, Tungelroy, Maasbracht, Echt/Gebroek, Rekem, Beringen, Oostham, Tessenderlo, Lottum, Arcen en Velden.

zeemlapje (*zeemlapke*): Nederweert.

zeemleren lap: Einighausen, Bingelrade, Guttecoven, Urmond en Maastricht.

zeemse lap: Lottum en Lanklaar.

zeemslap: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns en Maaskemp.; ook in Dieteren, Kaulille, Lozen, Blitterswijck en Meijel.

zemelap: Beegden, Schinveld, Stevensweert, Guttecoven, Maastricht, Wijchmaal, Lommel en Gennep.

zemellap: Sint-Odiliënberg.

leren lap: alg. Zuid.Oostlb., freq.

Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Hunsel, Kinrooi, Maasbracht, Bilzen, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder en Tongeren.

vensterlap: Putbroek.

waslap: Mechelen.

zeemleer: freq. Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Rimborg, Gulpen, Vijlen, Swalmen, Asenray/Maalbroek, Doenrade, Oirsbeek, Berg-en-Terblijt, Echt/Gebroek, Buchten, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven en Beringen.

zeemsleer: freq. Maaskemp.; ook in Horn, Heel, Neeritter en Venray.

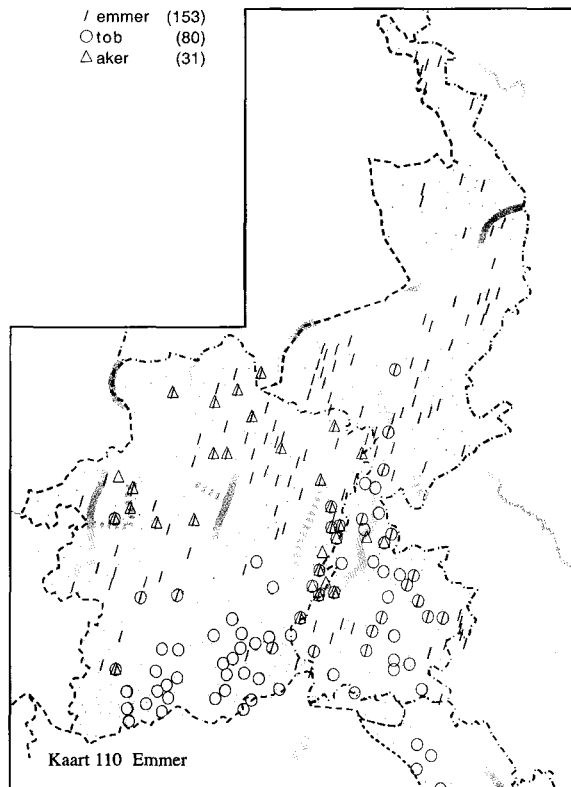

vensterleer: alg. Ripuar., freq. Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Wijlre, Gulpen, Vijlen, Montzen, Welkenraedt, Klimmen, Mheer, As, Genk, Meeswijk, Val-Meer, Sint-Truiden en Halen.
wasleer: Simpelveld, Schaesberg en Eys.
lappleer: Maastricht.
leer: Kerkrade Wb. 2; ook in Hasselt,

Paal en Sint-Truiden.
schaapsleer: Ulestraten.
zeem: alg. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Weertlands Wb. 1 en in Obbicht, Born, Borgharen, Blerick, Hout-Blerick en Venlo.
zeemvel: Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Zonhoven en Beringen.
zeemsvel: Mechelen-aan-de-Maas.

EMMER

/ emmer (153)
 ○ tob (80)
 △ aker (31)

DC 15 (1947) (026a, 026b), ZND 08 (1925) (011), ZND 24 (1937) (014), ZND B1 (1940sq) (191, 192); Beverlo Wb. (021, 071), Bree Wb. (203), Echt Wb. (058, 119, 122), Eupen Wb. (202), Genk Wb. (142), Gennep Wb. (058, 090), Gronsveld Wb. 2 (046), Hasselt Wb. (127), Heerlen Wb. 2 (105), Kerkrade Wb. 2 (082), Lommel Wl. (008, 077), Maastricht Wb. (089), Meeswijk Wl. (025, 649), Meeuwen Wl. (065), Roermond Wb. (073), Sint-Truiden Wb. (091, 183), Sittard Wb. (085, 426), Stokkem Wb. (051, 109), Tegelen Wb. (082), Tongeren Wb. (582), Tungalroy Wb. (111), Venlo Wb. (120), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005), Zonhoven Wb. (112); Achten, P. (1995) (138), Beenen, P. (1973) (253),

Bisschops, M. (1994) (009), Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 42 (1967) (065).

emmer (ook *eimer*, *jammer*): alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Dommellds., Demerkemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.,

verspr. Trichterlds. en Truierlds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Schaesberg, Rosmeer, Rijkhoven, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen en Lommel.

akertje (*akerke*): Tungelroy.

tob: alg. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Tongerlds. en Lonerlds., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Geullds., Bilzerlds. en Truierlds.; ook in Heythuysen, Wessem, Gelieren/Bret, Zutendaal, Lanaken, Veldwezelt, Maastricht, Stevoort, Hasselt en Paal.

aker: freq. Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Echt/Gebroek, Einighausen, Sittard, Molenbeersel, Ophoven, Bree, Neeroeteren, Lanaken, Heusden, Houthalen, Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Oostham en Lommel.

ketel: Gelieren/Bret, Bilzen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hamont, Halen, America en Melderslo.

tap: Rosmeer, Vlijtingen en Zichen-Zussen-Bolder.

kiebel: Vaals.

kübel (**du.**): Vaals.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een houten emmer:

houten emmer (ook *outen emmer*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vaals, Beegden, Herten (bij Roermond), Montfort, Ospel, Maasbracht, Stevensweert, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht, Borgharen,

Overpelt, Eksel, Hasselt en Maasbree.

houteren emmer (ook *holteren emmer*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Pey, Beringen, Blerick en Venlo.

putemmer: Bree.

houten tob: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Wijre, Eys, Vijlen, Kinrooi, Guttecoven, Veulen en Kortesseem.

kuipje: Wanssum en Amby.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een vaak van een emailen laag voorziene, metalen emmer:

ijzeren emmer: Overpelt en Vaals.

ijzeren tob: Kinrooi, Veulen, Heers en Kortesseem.

zinken emmer: Vaals, Tegelen, Helden/Everlo, Montfort, Meerssen, Berg-en-Terblijt, Ospel, Urmond, Maastricht, Blerick en Venlo.

zinken tob: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade en Urmond.

emailen emmer: Ospel en Vaals.

geëmailleerde emmer: Venlo en Meerssen.

gelakte emmer: Urmond.

gelakte tob: Einighausen en Urmond.

melkemmer: Echt/Gebroek en Pey.

melksemmer: Bocholtz.

HENGSEL

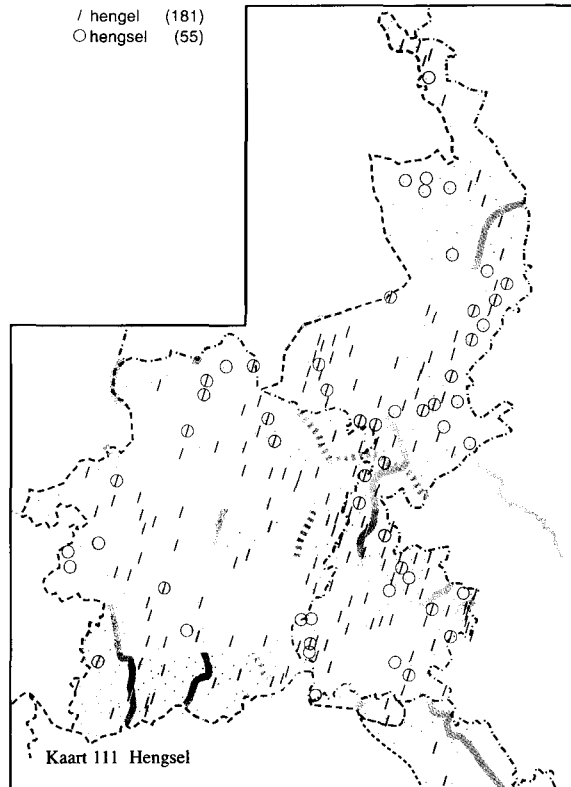
De beweegbare beugel aan een emmer of ketel waarmee men die kan optillen of ophangen.

hengel (ook *angel, engel, hangel, hungel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

hengsel (ook *engsel, henksel*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Dommellids.; ook in Spekholzerheide, Weert, Tungelroy, Neeritter, Thorn, Bocholt, Bree, Roosteren,

Echt/Gebroek, Buchten, Lummen, Hasselt, Beverlo, Kortesseem, Sint-Truiden, Zelem, Halen, Boekend en Venlo.

/ hengsel (181)
○ hengsel (55)

N 20 (zj) (006b), SGV (1914) (013), ZND 43 (1943) (002), ZND B1 (1940sq) (206, 207); Beverlo Wb. (102), Bree Wb. (184, 188), Echt Wb. (055), Eupen Wb. (062), Gronsveld Wb. 2 (067), Hamont Wl. (168), Heerlen Wb. 2 (125), Kerkrade Wb. 2 (097), Maastricht Wb. (139), Meeswijk Wl. (257), Meeuwen Wl. (103), Sint-Truiden Wb. (093), Tegelen Wb. (089), Venlo Wb. (146), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (168).

RAMEN LAPPEN

DC 15 (1947) (013), N 79 (1979) (078), ZND 08 (1925) (097); Meerlo-Wanssum Wb. (335), Venray Wb. (040, 696); Beenen, P. (1973) (085).

Ramen schoonmaken met behulp van spons en zeem.

Volgens respondenten uit Leunen en Heel zijn de trefwoorden **afwassen** en **afsponsen** vooral van toepassing op het schoonmaken met de spons. Het droogmaken van de ruiten met de zeem wordt **zemen** of **afzemen** genoemd.

ramen wassen: Helden/Everlo, Stramproy, Tungalroy, Ell, Wellerlooi, Oirlo en America.

ruiten wassen: alg. Oostlb., freq.

Horns; ook in Schaesberg, Wijlre, Ospel, Weert, Echt/Gebroek, Born, Geulle, Maastricht, Borgharen, Lottum, Venlo en Maasbree.

venstere wassen: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals en Sint-Martens-Voeren.

vensters wassen: Schaesberg, Kinrooi, Neeroeteren, Opglabbeek, Lanklaar, Rekem, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden, Jeuk en Kwaadmechelen.

vensterwassen: Jeuk en Sittard.

de glazen wassen (de glas wassen): Panningen.

afwassen: Ransdaal, Herten (bij Roermond), Meerssen en Leunen.

wassen: freq. Zuid.Oostlb., verspr.

- Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Eygelshoven, Vaals, Ransdaal, Heerlen, Eys, Weert, Tungelroy, Roosteren, Born, Guttecoven, Maastricht en Houthalen.
- afwrijven:** Berg-en-Terblijt.
- afzemen:** Venray Wb.; ook in Heel, Herten (bij Roermond), Einighausen en Wessem.
- de ruiten doen:** Valkenburg.
- de vensteren doen:** Valkenburg.
- ramen doen:** Blerick en Weert.
- ramen lappen:** Herten (bij Roermond).
- lappen:** Gulpen, Reuver, Lutterade, Mheer, Tungelroy, Neeritter, Echt/Gebroek, Obbicht, Stein en Meijel.
- leren-lappen:** Maastricht.
- ruiten lappen:** Maasniel.
- ruiten poetsen:** Blerick en Heel.
- poetsen:** Waubach, Roermond, Berg-en-Terblijt, Weert en Guttecoven.
- ruiten zuivermaken:** Maastricht.
- schoonmaken:** Putbroek en Valkenburg.
- spoelen:** Helden/Everlo.
- afspansen:** Leunen en Heel.
- sponsen:** Melderslo en Maastricht.
- vensters kuisen:** Kwaadmechelen.
- kuisen:** Leopoldsburg en Meeuwen.
- ramen zemen:** Meijel en Boekend.
- ruiten zemen:** Heerlerheide, Panningen, Helden/Everlo, Baarlo, Blerick, Hout-Blerick, Gennep en Maasbree.
- zemen:** alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Gulpen, Schimmert, Weert, Hushoven, Boshoven, Obbicht en Maastricht.

TRAPLEER

DC 39 (1965) (010);
Gennep Wb. (184), Meerlo-Wanssum Wb. (293),
Sittard Wb. (431), Venray Wb. (229, 323, 570);
Heyden, L.v.d. (1927).

Ladder in de vorm van een trap, d.w.z. met platte treden en steunende tweepoot. Zie ook het lemma TRAPLEER in WLD II.9, pag. 207.

- trapleer:** alg. Kleverlds.; ook in Arcen.
- leer:** Venray Wb.
- trapleertje** (*trapleerke*): verspr. Kleverlds.
- trapladder:** Blerick en Sittard.
- trapledder** (ook *trapludder*): alg. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Asselt, Maastricht, Blerick en Venlo.
- ledder** (ook *ludder*): Voerendaal, Hoensbroek, Blerick en Venlo.
- trapleddertje** (ook *trapledderke*, *trapludderke*): Waubach, Schinveld, Hoensbroek en Rothem.

- leddertje** (*ledderke*): Hoensbroek.
- trapleder** (*trapleier*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Mechelen, Vijlen, Pey, Roosteren, Echt/Gebroek, Velden en Boekend.
- trapledertje** (*trapleierke*): Laar en Helden/Everlo.
- leder** (ook *leier*, *luier*): Blerick, Heel en Vaals.
- huishoudtrap:** Venray Wb.
- huistrap:** Meerssen.
- keukentrap:** Maastricht.
- keukentrapje** (*keukentrapke*): Ulestraten.
- trap:** freq. Zuid.Oostlb.; ook in Haelen, Heel, Ospel, Neeritter, Maasbracht, Maastricht, Hout-Blerick en Venlo.
- trapje** (ook *trapke*): Tegelen, Helden/Everlo, Haelen, Valkenburg, Berg-en-Terblijt, Maasbracht, Blerick, Venlo en Meijel.

DWEILEN

DC 15 (1947) (014), N 105 (2000) (004);
 Beverlo Wb. (067), Echt Wb. (040), Gennep Wb.
 (056), Gronsveld Wb. 2 (121), Hamont Wl. (103),
 Hasselt Wb. (333), Heerlen Wb. 1 (059), Heerlen
 Wb. 2 (102), Maastricht Wb. (084), Meeuwen Wl.
 (165), Roermond Wb. (070), Sittard Wb. (082),
 Tegelen Wb. (107), Tongeren Wb. (421), Venray
 Wb. (048, 146), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005),
 Zonhoven Wb. (331, 334);
 Achten, P. (1995) (132).

**Met een dweil en zeepsop de vloer
 schoonmaken en nadien door middel
 van een uitgewrongen dweil het vocht
 wegnemen.**

dweilen: alg. Noord.Oostlb. en
 Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb.,
 Weertlds., Horns en
 Centr.Maaslds., verspr.
 Zuidgeld.Lb.; ook in Bocholt,
 Neeroeteren, Maastricht,
 Neerharen, Achel, Hamont, Eksel
 en Lommel.

aandweilen: Venray Wb.

afdoen: Weert.

afnemen: Valkenburg en
 Nieuwenhagen.

opnemen: Kerkrade, Spekholzerheide,
 Waubach, Vijlen, Heythuysen,

Meeuwen, Eksel Houthalen,
 Zonhoven en Beverlo.

opsoppen: Venray, Tegelen en
 Gronsveld.

opvegen: Tongeren.

opwassen: Waubach, Lauw,
 Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen,
 Wellen en Sint-Truiden.

poetsen: Kessel, Genk, Maastricht,
 Achel en Blerick.

schommelen: Hechtel en Eksel.

schoonmaken: Lottum, Peer en
 Kuringen.

zuivermaken: Weert en As.

schrobben: freq. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade,
 Bocholtz, Ospel, Kinrooi, Thorn,
 Bree, Lanklaar, Eijsden,
 Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt,
 Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-
 Lille, Eksel, Zonhoven, Sint-
 Truiden, Boekend en Venray.

afschrobben: Vaals.

schuren: Kerkhoven en Achel.

afwassen: Weert.

wassen: Vaals.

zwieberen: Helden/Everlo.

DWEIL

De doek uit grof linnen waarmee men
 de vloer met water en zeep schoon-
 maakt en het vocht van de vloer
 opneemt.

dweil: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het
 Ripuar.; ook in Kerkrade, Kinrooi,
 Geistingen, Bree, Ellikom,
 Meeuwen, Maaseik, Dilsen,
 Meeswijk, Eisdien, Lanaken,
 Vroenhoven, Riemst, Hamont,
 Overpelt, Hechtel en Lommel.

huisdoek (ook *uisdoek*): verspr.
 Lonerlds.; ook in Maaseik,
 Tongeren, Sint-Truiden, Ordningen

en Boekhout.

opneemdoek: verspr. Demerkemp.;
 ook in Genk, Paal, Beringen, Sint-
 Lambrechts-Herk en Kerniel.

opneemsdoek: Vaals.

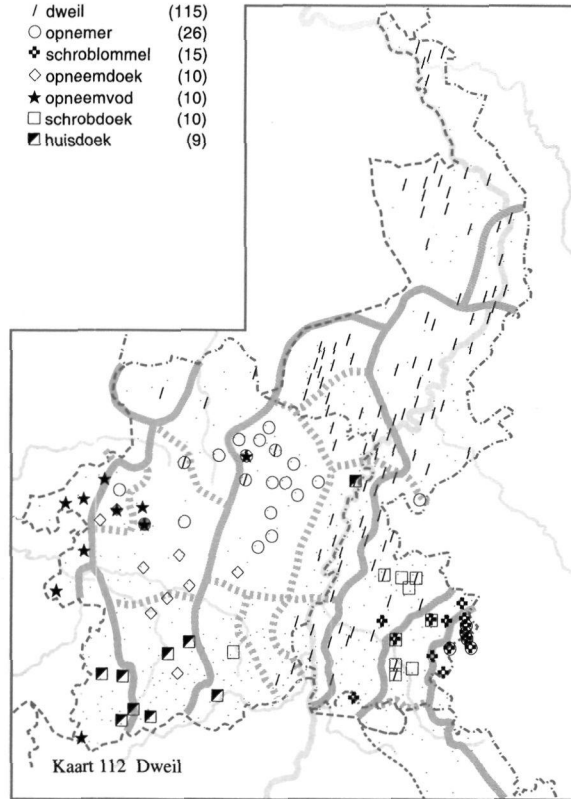
uitneemdoek (*uitmeendoek*): Sint-
 Lambrechts-Herk.

schrobdoek: verspr. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb.; ook in Hoeselt.

huisvod: Montenaken.

opneemvod: Ellikom, Koersel,
 Heusden, Beringen, Montenaken,
 Oostham, Tessenderlo,
 Hulst/Konijnsberg, Meldert en
 Loksbergen.

/ dweil	(115)
○ opnemer	(26)
✱ schroblommel	(15)
◇ opneemdoek	(10)
★ opneemvod	(10)
□ schrobdoek	(10)
■ huisdoek	(9)

DC 15 (1947) (015), N 79 (1979) (079), N 105 (2000) (004), ZND 48 (1954) (004);
 Beverlo Wb. (067), Bree Wb. (325), Echt Wb. (040), Genk Wb. (234), Gennep Wb. (056), Gronsveld Wb. 2 (043), Hamont Wl. (103), Heerlen Wb. 1 (059), Heerlen Wb. 2 (102), Kerkrade Wb. 2 (196, 232), Kortesse Wb. (181), Lommel Wl. (073), Maastricht Wb. (084), Meeswijk Wl. (186), Meeuwen Wl. (165), Roermond Wb. (070), Sint-Truiden Wb. (037), Sittard Wb. (082), Tongeren Wb. (206), Venray Wb. (146), Weertlands Wb. 1 (C 1, 005), Zonhoven Wb. (331);
 Achten, P. (1995) (132), Bisschops, M. (1994) (034), Goossens, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 04 (1929)

(175), Veldeke 29 (1954) (002).

uitneemvod (*uitmeenvod*): Stevoort.
opnemer: alg. Maaskemp.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Koningsbosch, Peer, Heusden, Hechtel, Houthalen en Beverlo.

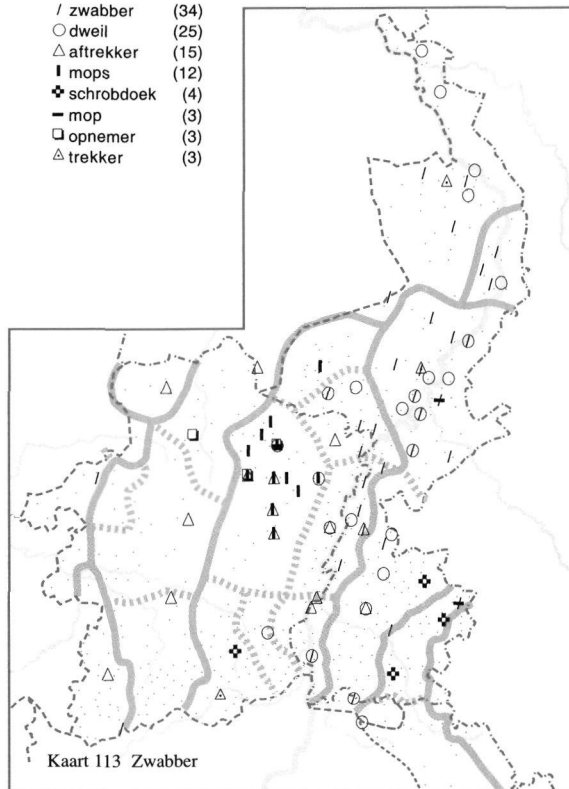
schroblommel: alg. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Hulsberg en Mheer.
schrobhoddel: Eys en Vijlen.
hoddel: Vaals.

ZWABBER

Aan een steel gebonden dweil, waarmee men vocht van de vloer kan opnemen. De trefwoorden **af trekker**, **trekker** en **raclette** zijn benamingen voor een soort borstel aan een steel met een dubbele rubberstrook voor het weg-trekken van het water bij het schrob-ben. Een **mops** lijkt volgens het Bree Wb. (pag. 304) op een bezem, maar heeft aan de onderzijde gevlochten, katoenen franjes en wordt gebruikt om de vloer mee aan te vegen.

zwabber: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Waubach, Sittard, Klimmen, Mheer, Weert, Maastricht, Jeuk, Kwaadmechelen, Velden, Blerick en Boekend.
af trekker: verspr. Maaskemp.; ook in Schimmert, Kinrooi, Lanklaar, Guttecoven, Rekem, Neerharen, Hamont, Houthalen, Hasselt, Sint-Truiden en Lommel.
trekker: Oirlo, Nunhem en Tongeren.

/ zwabber	(34)
○ dweil	(25)
△ aftrekker	(15)
┆ mops	(12)
✱ schrobdoek	(4)
— mop	(3)
□ opnemer	(3)
△ trekker	(3)

N 20 (zj) (046, 047), N 79 (1979) (079), SGV (1914) (047); Bree Wb. (304), Hamont Wl. (013), Lommel Wl. (007), Meeuwen Wl. (014), Sint-Truiden Wb. (044, 200), Tongeren Wb. (361, 589), Venlo Wb. (292).

zeilenveger: Venlo.
mop: Maasniel, Bree en Waubach.
mopborstel (ook *moepbossel*): Maastricht en Tongeren.
mops: Bree Wb.; ook in Weert.
opnemer: Eksel, Bree en Meeuwen.
raclette (fr.): Opglabbeek en Sint-Truiden.
schrobdoek: Schaesberg, Gulpen, Brunssum en Hoeselt.

schroblommel: Ubachsberg en Valkenburg.
slommel: Schinveld.
dweil: freq. Noord.Oostlb.; verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Tungalroy, Ell, Bree, Neeroeteren, Lanklaar, Obbicht, Maastricht, Eigenbilzen en Venlo.
huisdoek: Jeuk.

ZEEPSOP

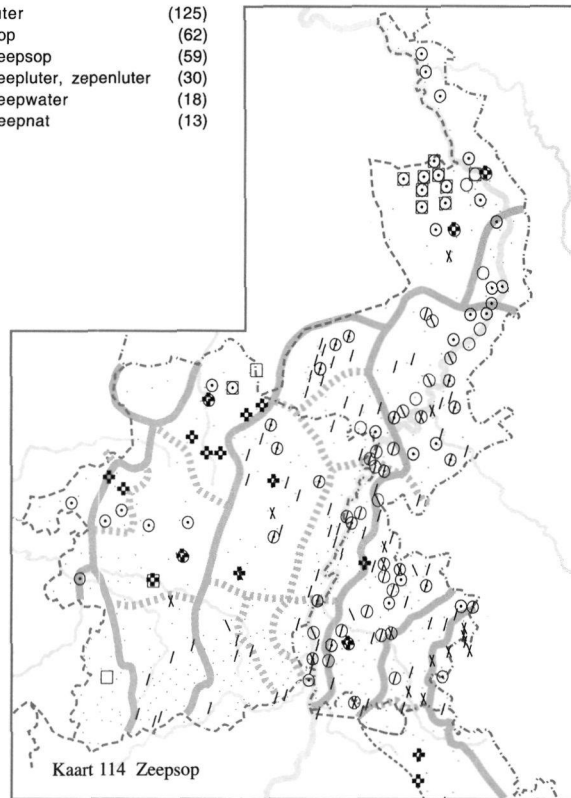
Oplossing van water en zeep. Zeepsop wordt onder meer gebruikt om de vloer te schrobben of om vuile was in te laten weken.

Zie voor het woord en woorddeel **luter** ook RhWb (V), kol. 655, s.v. *Lütter*, 'schäumendes Seifenwasser oder Lauge davon'.

zeepluter: freq. Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Haanrade, Mechelen, Vijlen, Opglabbeek, Genk, Maastricht, Borgharen, Beverst, Hasselt en Sevenum.

zepenluter: freq. Ripuar.
luter (ook *lutel*, *lutere*, *luur*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb.,

/ luter	(125)
○ sop	(62)
⊙ zeepsop	(59)
\ zeepluter, zepenluter	(30)
✱ zeepwater	(18)
□ zeepnat	(13)

N 104 (2000) (023), SGV (1914) (034, 045), ZND 08 (1925) (106), ZND B1 (1940sq) (189); Bree Wb. (276), Echt Wb. (078), Eupen Wb. (110), Genk Wb. (191, 393), Gronsveld Wb. 2 (208), Hasselt Wb. (537), Kerkrade Wb. 2 (167, 286), Maastricht Wb. (245, 512), Meeswijk Wl. (394), Roermond Wb. (161, 330), Sittard Wb. (218, 502), Stokkem Wb. (070), Tegelen Wb. (101, 132), Valkenburg Wb. (117, 118), Venlo Wb. (247), Venray Wb. (516, 696), Weertlands Wb. 1 (C 4, 006), Zonhoven Wb. (575); Achten, P. (1995) (073), Beenen, P. (1973) (171), Bisschops, M. (1994) (023, 044), Delahaye, H. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Jaspars, E. (1921-28), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke

08 (1933) (354), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Weertlds., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds., freq. Lonerlds., verspr. Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Montzen, Eupen, Hoeselt, Koninksem, Hasselt en Sevenum.

lutertje (*luterke*): Maastricht.

zeeploog (*zeeploouf*): Maasbree, Tegelen en Baarlo.

loog (*lou, louf*): Tegelen, Baarlo, Reuver en Valkenburg.

zeepnat: freq. Kleverlds.; ook in Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kuringen en Sint-Truiden.

nat: Munstergeleen.

zeepsop: alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Bocholtz, Waubach, Rimborg, Nederweert, Ospel, Weert, Thorn, Echt/Gebroek, Obbicht, Rekem,

Maastricht, Kanne, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Heusden, Houthalen, Zonhoven, Paal, Beringen, Tessenderlo, Halen, Lottum, Blerick en Venlo.

sop: alg. Kleverlds. en Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Waubach, Gulpen, Weert en Borgharen.

zeepwater: freq. Dommellds.; ook in Montzen, Welkenraedt, Lutterade, Berg-en-Terblijt, Gruitrode, Genk, Kuringen, Zonhoven, Beverlo, Oostham, Wellerlooi en Horst.

zeep: Belfeld en Klimmen.

schrobwater: Roermond.

POETSLAP

Echt Wb. (044), Gronsveld Wb. 2 (131), Heerlen Wb. 2 (190), Maastricht Wb. (327), Roermond Wb. (226), Sittard Wb. (325), Stokkem Wb. (088), Tungalroy Wb. (094);
Veldeke 15 (1940) (008).

poetslap: Roermond en Maastricht.

poetslommel: Heerlen, Sittard,
Gronsveld en Stokkem.

lommel: Vijlen.

foddel: Echt/Gebroek.

poetsdoek: Roermond en Maastricht.

toewel: Tungalroy.

BOENEN

DC 15 (1947) (019), ZND m (Houben, Langohr, Vanderbeeken);
Kerkrade Wb. 2 (064);
Goossens, H. (zj.hs).

Meubels en vloerzeil met behulp van was en een doek glimmend maken.

boenen: alg. Noord.Oostlb., freq.

Zuid.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds., Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Wijlre, Eys, Vijlen, Maastricht en Borgloon.

meubelen boenen: Gulpen.

boenderen: Montzen.

bohneren (du.): freq. Ripuar.

wissen: Waubach.

BOENWAS

DC 15 (1947) (020), N 56 (1973) (061);
Kerkrade Wb. 2 (064), Tongeren Wb. (081).

Met terpentijn vermengde rode of witte was waarmee aan het hout van meubels een glanslaag wordt gegeven. Vgl. voor het eerste lid van de trefwoorden **bohner-was** (Vaals) en **bohnerwachs** (Kerkrade e.o.) ook het Hgd. *bohneren*, 'boenen, in de was zetten'.

boenwas: alg. Oostlb., freq.

Oost.Zuidlb., Horns,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Eyselshoven,
Bocholtz, As, Maastricht, Bilzen,
Hamont en Lommel.

bohner-was: Vaals.

meubelwas: Beegden, Posterholt en
Heerlerheide.

politoerwas: Berg-en-Terblijt.

was: Venray en Vaals.

bohnerwachs (du.): freq. Ripuar.

wachs (du.): Valkenburg.

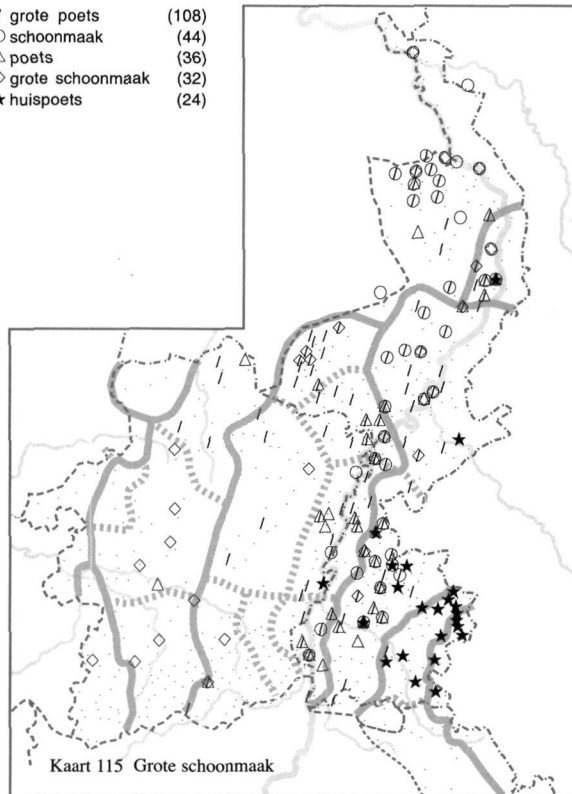
boen: Venlo, Hunsel en Sittard.

boensel (ook *boemsel*): Roggel,
Meerssen, Valkenburg, Mheer,
Wessem, Meeswijk, Maastricht,
Borgharen, Bilzen, Tongeren, Sint-
Truiden en Venlo.

GROTE SCHOONMAAK

/ grote poets	(108)
○ schoonmaak	(44)
△ poets	(36)
◇ grote schoonmaak	(32)
★ huispoets	(24)

N 105 (2000) (005a, 005b), DC 15 (1947) (028a, 028b, 028c), N 79 (1979) (071 add.);
 Gronsveld Wb. 2 (149), Hamont Wl. (364), Hasselt Wb. (356), Kerkrade Wb. 2 (104), Maastricht Wb. (327), Meeswijk Wl. (495), Roermond Wb. (226, 257), Sittard Wb. (138), Stokkem Wb. (088), Tongeren Wb. (454), Venlo Wb. (147, 218), Venray Wb. (192, 260, 488), Weertlands Wb. 1 (C 1, 010);
 Jaspas, E. (1921-28), Kats, J. (1939).

Gelegenheid waarbij het hele huis grondig schoongemaakt wordt. Meestal gebeurt dit een tot twee keer per jaar en bij speciale gelegenheden, zoals een bruiloft of de kermis. De **winterpoets** wordt in Maastricht kort voor Kerstmis gedaan.

grote schoonmaak: verspr. Noord. Oostlb., Weertlds., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Geleen, Nuth/Aalbeek, Schimmert, Maasbracht, Neeroeteren, Echt/ Gebroek, Heugem, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Velden en Boekend.
schoonmaak: alg. Kleverlds., freq. Oostlb.; ook in Maasbracht, Roosteren, Echt/Gebroek, Stein, Heugem, Velden, Blerick en Venlo.

grote poets: alg. Oostlb., Weertlds., Horns en in het zuiden van het Kleverlds., freq. Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp., Trichterlds., Dommelds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlerheide, Wijlre, Tongeren en Lauw.

poets: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr. Maaslds.; ook in Maastricht, Heugem, Tongeren, Hamont, Hasselt, Lottum, Blerick, Venlo, Leunen en America.

grote huispoets: Lommel, Kerkhoven en Sint-Truiden.

grote huispoets: Kerkrade.

huispoets: alg. Ripuar., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vlodrop, Geulle en Venlo.

kermispoets: Venray Wb.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de voorjaars schoonmaak:

voorjaarspoets: Nieuwenhagen.

voorjaars schoonmaak:

Helden/ Everlo.

vroegjaarshuispoets:

Spekholzerheide.

vroegjaarspoets: Noorbeek en

Terlinden.

vroegjaars schoonmaak: Eigenbilzen.

lenteschoonmaak: Venray.

paasbeurt: Kinrooi.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de najaars schoonmaak:

najaars-huispoets: Spekholzerheide.

najaarspoets: Nieuwenhagen,

Noorbeek en Terlinden.

najaars schoonmaak: Stein en

Eigenbilzen.

allerheiligen poets: Genk.

herfstpoets: Boekend.

kermis schoonmaak: Maasbracht.

kleine kuis: Kerkhoven.

winterpoets: Maastricht.

KOPER POETSEN

DC 15 (1947) (016);
Roermond Wb. (144).

Metaal, en dan met name koper, met behulp van vloeibare of zachte poetsmiddelen vlek vrij en glanzend maken.

koper poetsen: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Pey, Oirsbeek, Nuth/ Aalbeek, Ospel, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht, Lottum, Blerick en Venlo.

het koper poetsen: Maasbracht.

metaal poetsen: Hulsberg.

zink poetsen: Lottum.

poetsen: alg. Oostlb., freq. Horns en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook

in Weert, Hushoven, Boshoven, Roosteren, Guttecoven, Urmond, Maastricht en Borgharen.

oppoetsen: Neer, Maastricht en Meerssen.

koper schuren: Stein en Schaesberg.

het koper schuren: Maasbracht.

met koperpoets schuren: Roggel.

schuren: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Vaals, Montfort, Stramproy, Hunsel, Stevensweert, Born en Geulle.

de pomp schuren: Maasbracht.

de brievenbus schuren:

Echt/Gebroek.

pannen schuren: Echt/Gebroek.

potten schuren: Echt/Gebroek.

opwrijven: Venlo en Ransdaal.

boenen: Broeksittard en Gulpen.

POETSMIDDEL

N 79 (1979) (081);
Maastricht Wb. (327), Venray Wb. (435).

Het zachte, al dan niet vloeibare schuurmiddel, waarmee metalen als zilver of koper vlek vrij en glanzend gemaakt worden.

poets: Waubach, Heythuysen, Vlodrop, Posterholt, Weert, Tungalroy, Neeritter, Echt/ Gebroek, Lanklaar, Guttecoven, Velden en Tienray.

poetsmiddel: Stein.

poetspommade (ook *poetsplemaad*): Venray Wb.; ook in Helden/Everlo, Nunhem, Montfort en Maastricht.

polijstpoeder (*polijstpoeier*): Sittard.

schuurpoeder (*schuurpoeier*): Lanklaar.

schuursel: Neeroeteren.

zilverpoets: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Nunhem, Gruitrode, Opglabbeek, As, Maastricht, Oirlo, Meerlo en Meijel.

koperkuis: Kwaadmechelen.
koperpoets: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Schaesberg, Ell, Kinrooi, Ophoven, Buchten, Guttecoven, Rekem, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Eksel, Blerick, Boekend, Venlo, Oirlo, Meerlo en Meijel.

koperschuursel: Meeuwen, Neeroeteren, Eigenbilzen en Houthalen.

De volgende opgaven zijn merknamen:
sidol: Sint-Truiden en Jeuk.
vim: Maastricht.

ZAND STROOIEN

N 79 (1979) (084); :
Meeswijk Wl. (766).

Wit zand als versiering op de vloer strooien.

De respondent uit Nunhem merkt op dat in die plaats op zaterdag na het schroben ook kort gesneden stro op de vloer uitgestrooid werd. Het werd 's zondags weer verwijderd en **strooisel** (*sjtruisel*) genoemd.

de vloer strooien: Herten (bij Roermond).

zand strooien: Gulpen, Montfort, Schimmert, Klimmen, Tungelroy, Kinrooi, Buchten, Kwaadmechelen en Blerick.

strooien: freq. Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Ell, Neeritter, Ophoven, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Eksel, Leopoldsburg, Velden, Venlo, Gennep en Oirlo.

de vloer strouwen: Helden/Everlo.

zand strouwen: Meijel.

strouwen: Weert, Tungelroy, Gruitrode, Neeroeteren, Opplabbeek, Eigenbilzen, Houthalen, Arcen, Boekend, Meerlo, Tienray en Meijel.

zavel gooien: Nieuwerkerken.

gooien: Sint-Truiden en Jeuk.

uitgooien: Opplabbeek.

zavelen: Lanklaar, Meeswijk en Stein.

smijten: Jeuk.

WIT ZAND, STROOIZAND

N 79 (1979) (083).

Het witte zand dat vroeger in de vorm van geometrische patronen als versiering op de grond gestrooid werd.

strooizand: Arcen, Herten (bij Roermond) en Klimmen.

strouwzand: Boekend en Weert.

strouwsel: Arcen.

zilverzand: Meijel, Noorbeek en Terlinden.

wit zand: Ubachsberg, Sint-Martens-Voeren, Nunhem, Posterholt, Lutterade, Schimmert, Tungelroy, Meeuwen, Neeroeteren, Echt/ Gebroek, Lanklaar, Kwaadmechelen,

Velden, Gennep, Meerlo en Meijel.

witte zand: Waubach, Helden/Everlo, Reuver, Sittard, Klimmen, Weert, Tungelroy, Kinrooi, Buchten, Guttecoven, Neerharen, Eksel, Houthalen, Blerick, Venlo en Tienray.

zand: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Maaskemp.; ook in Schaesberg, Gulpen, Schimmert, Gronsveld, Mheer, Obbicht, Rekem, Stein, Maastricht, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oirlo en Meijel.

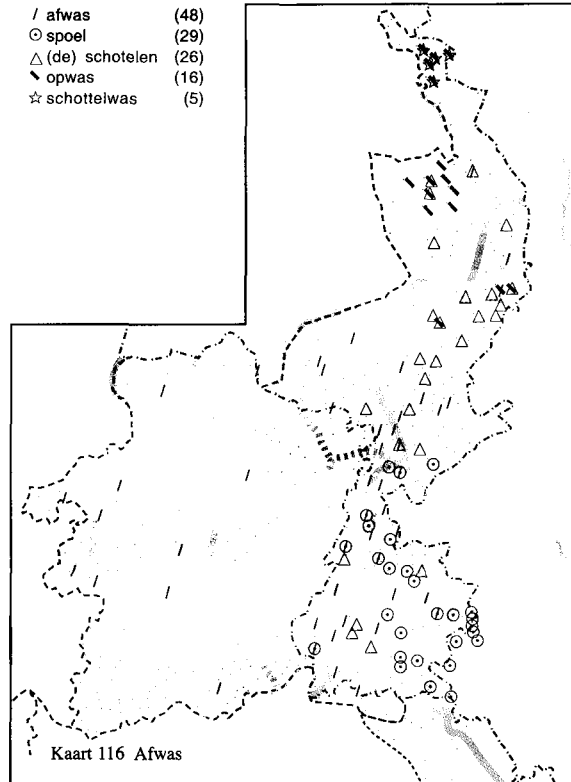
zavel: Gruitrode, Opplabbeek, As, Lanklaar, Rekem, Eigenbilzen, Hoeselt, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Jeuk.

14.3 De afwas

Het lemma **HANDDOEK** is niet opgenomen omdat het geen lexicale variatie vertoonde.

AFWAS

/ afwas	(48)
⊙ spoel	(29)
△ (de) schotelen	(26)
▼ opwas	(16)
☆ schottelwas	(5)

DC 15 (1947) (021 add., 022), N 01 (1960) (085);
 Gennep Wb. (134, 162), Hamont Wl. (013), Hasselt Wb. (044), Heerlen Wb. 2 (071, 231), Kerkrade Wb. 2 (229), Lommel Wl. (007), Maastricht Wb. (009), Meeuwen Wl. (014), Roermond Wb. (320), Sittard Wb. (393), Tongeren Wb. (414), Venlo Wb. (207), Venray Wb. (404), Zonhoven Wb. (018);
 Dols, W. (1953).

Het vaatwerk dat afgewassen moet worden.

Zie voor het trefwoord **grülen** ook RhWb (II), kol. 1444, s.v. *Grüle*, 'der Plural, Inbegriff des Pozellans und der Glassachen'.

afwas: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Weertlds. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Meeuwen, Maastricht, Borgharen, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Paal, Herk-de-Stad,

Tessengerlo, Halen, Lommel, Velden, Blerick en Wanssum.

schotelwas (*schottelwas*): Gennep Wb.

opwas: alg. Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Blerick en Venlo.

spoel: alg. Ripuar. en Oost.Zuidlb., freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Putbroek en Maastricht.

spoelgerei: Vlodrop.

spoelgoed: Ransdaal.

vaat: Arcen en Blerick.

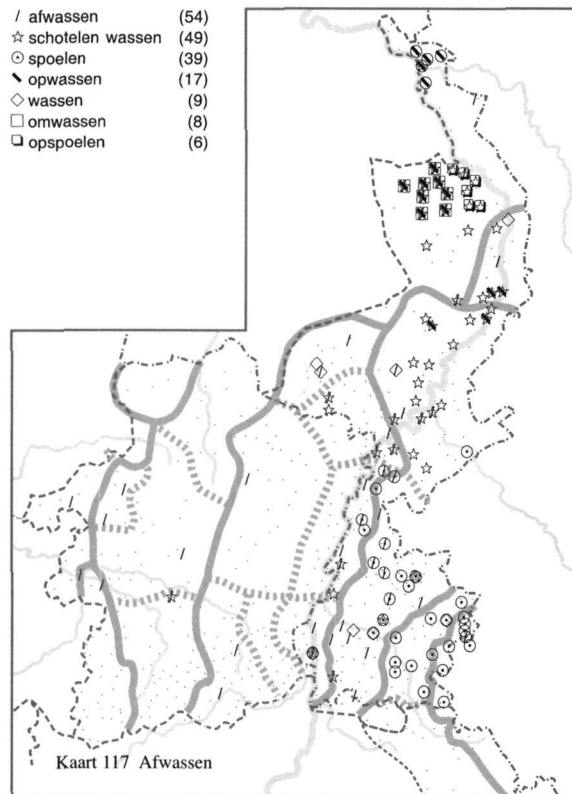
(de) grülen: Wijlre en Vaals.

(de) kopjes (*de kopkes*): Wellerlooi.
(de) schotelen (ook *de schottelen*):
 freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.,
 verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
 Hunsel, Maasbracht, Stein, Lottum,
 Hout-Blerick en Venlo.

vuile schotelen (*vuil schottelen*):
 Herten (bij Roermond).
(de) schotels (*de schottels*):
 Wellerlooi.
was: Melderslo.

AFWASSEN

/ afwassen	(54)
☆ schotelen wassen	(49)
○ spoelen	(39)
↘ opwassen	(17)
◇ wassen	(9)
□ omwassen	(8)
▣ opspoelen	(6)

DC 15 (1947) (021, 022), N 01
 (1960) (086), N 20 (zj) (004 add.);
 Echt Wb. (017), Gennep Wb. (134,
 174), Gronsveld Wb. 2 (006), Hasselt
 Wb. (044, 396), Kerkrade Wb. 2
 (229), Maastricht Wb. (009), Meerlo-
 Wanssum Wb. (213, 254), Meeuwen
 Wl. (014), Roermond Wb. (268, 299),
 Sittard Wb. (006, 393), Tongeren Wb.
 (414), Tungleroy Wb. (110), Venlo
 Wb. (207, 236), Venray Wb. (040,
 404, 491, 582), Zonhoven Wb. (018);
 Achten, P. (1995) (093), Beenen, P.
 (1973) (085), Bisschops, M. (1994)
 (034), Goossens, H. (zj.hs).

Kaart 117 Afwassen

Vuil vaatwerk in zeepsop schoonmaken.

Helden/Everlo, Steyl, Blerick en
 Venlo.

afwassen: alg. Zuid.Oostlb. en
 Kleverlds., freq. Noord.Oostlb.,
 Horns en Centr.Maaslds.; ook in
 Kerkrade, Heerlerheide, Ospel,
 Weert, Meeuwen, Maastricht,
 Borgharen, Hoeselt, Tongeren,
 Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Paal,
 Herk-de-Stad, Tessenderlo, Halen
 en Velden.

schotelen afwassen: Berg-en-Terblijt.

opwassen: alg. Kleverlds.; ook in

omwassen: Venray Wb.

de vaat wassen: Blerick.

borden wassen: Gennep.

kopjes wassen: Wellerlooi.

schotelen wassen (ook *schottelen
 wassen*): alg. Noord.Oostlb. en
 Kleverlds., freq. Horns en
 Zuidgeld.Lb.; ook in Merkelbeek,
 Hulsberg, Gronsveld, Stein, Geulle,
 Maastricht en Hasselt.

schotels wassen (ook *schottels was-*

sen): Wellerlooi en Maasbree.
wassen: Schaesberg, Heythuysen,
 Merkelbeek, Houthem, Valkenburg,
 Hushoven, Boshoven, Maastricht
 en Arcen.
de afwas doen: Beverlo, Zonhoven en
 Meerssen.

spoelen: alg. Ripuar., Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb.; ook in Vlodrop,
 Echt/Gebroek, Born, Guttecoven
 en Maastricht en in Gennep Wb.
telderen spoelen (*teieren spoelen*):
 Sittard.
opspoelen: Meerlo-Wanssum Wb.

AFWASBORSTEL

DC 15 (1947) (024 add.), N 20 (zj) (047), N 79
 (1979) (074);
 Heerlen Wb. 2 (231), Venlo Wb. (074), Weertlands
 Wb. 1 (C 1, 012).

Borsteltje waarmee het vuil van de
 potten en pannen verwijderd wordt.
 Zie ook het lemma BORSTEL.

afwasborstel: freq. Zuid.Oostlb., ver-
 spr. Centr.Maaslds.; ook in
 Tegelen, Weert, Neeroeteren,
 Opglabbeek, Maastricht, Caberg,
 Oirlo en Sevenum.

afwasborsteltje (*afwasborselke*,
afwasborstelke): Weert en Eksel.

vaatborstel: Grathem.

spoelborstel (*spoelbostel*): Sittard.

tuitenborstel: Tungalroy.

schuurborstel (ook *schuurbossel*,
schuurbostel): Reuver, Lanklaar,
 Guttecoven, Hoeselt en
 Nieuwerkerken.

panborstel (*panbostel*): Schimmert.

borstel (ook *borsel*, *bostel*): freq.

Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.,
 verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.
 Oostlb.; ook in Sint-Martens-
 Voeren, Lutterade, Klimmen,
 Tungalroy, Ell, Neeritter, Bree,
 Meeuwen, Maastricht, Houthalen,
 Zepperen, Sint-Truiden, Ordingen,
 Jeuk, Gennep, Tienray en Meijel.

borsteltje (*borstelke*, *bosselke*, *bostel-
 ke*): Posterholt, Schimmert, Kinrooi,
 Ophoven, Neeroeteren, Maastricht,
 Neerharen, Eigenbilzen, Kwaad-
 mechelen, Venlo en Meijel.

kwispel: Thorn.

schotelskwast: Maasniel.

spoelkwast: Heerlen.

schrobber: Waubach, Heythuysen,
 Montfort en Jeuk.

schrobberkje (*schrobberke*):
 Helden/Everlo, Swalmen,
 Leopoldsburg en Meijel.

pottenboender: Meerlo.

wassertje (*wasserke*): Helden/Everlo.

siemesop: Weertlands Wb. 1.

sopsieme: Weertlands Wb. 1.

AFWASTEIL, AFWASBAK

De bak met water en zeep of soda,
 waarin de afwas wordt schoonge-
 maakt.

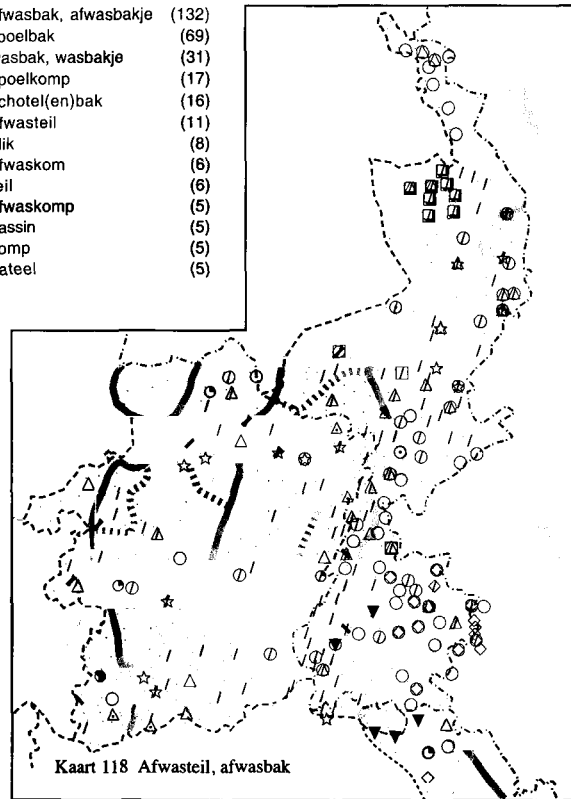
Uit de opgaven blijkt dat als afwasbak
 verschillende voorwerpen gebruikt
 kunnen worden. Vaak is het een al dan
 niet geëmailleerde, metalen bak, maar
 getuige trefwoorden als **opwaspateel**,
schotelpateel, **pateel**, **opwasgrüle**,
grüle en **baar** kunnen ook aardewer-

ken komen deze functie hebben.

Woorden als **wasbuut**, **spoeltob**, **tob**,
watertijn, **tijn**, **afwasemmer** en
emmer wijzen dan weer eerder op een
 vrij grote bak in de vorm van een
 emmer of tobbe. De trefwoorden **goot-
 steen** en **pompensteen** aan het eind
 van het lemma, zijn benamingen voor
 de vaste hardstenen of metalen bak
 onder een waterkraan of pomp met

/ afwasbak, afwasbakje	(132)
○ spoelbak	(69)
△ wasbak, wasbakje	(31)
◇ spoelkomp	(17)
☆ schotel(en)bak	(16)
□ afwasteil	(11)
▣ blik	(8)
↙ afwaskom	(6)
○ teil	(6)
↘ afwaskomp	(5)
⊙ bassin	(5)
△ komp	(5)
▼ pateel	(5)

N 07 (1961) (007), N 20 (zj) (027),
ZND 02 (1923) (002);
Gennep Wb. (174), Kerkrade Wb. 2
(229), Tungalroy Wb. (111), Venray
Wb. (040, 095).

afvoerpijp naar buiten of naar het
riool. Zie ook het lemma GOOTSTEEN.

afwasbak: alg. Oostlb., Centr.
Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.,
freq. Horns, Maaskemp., Ton-
gerlds., Demerkemp., Lonerlds. en
Zuidgeld.Lb., verspr. Weertlds. en
Dommelllds.; ook in Kerkrade,
Waubach, Schaesberg, Rosmeer,
Zichen-Zussen-Bolder, Zussen,
Beverlo, Paal, Beringen, Sint-
Truiden, Niel-bij-St.-Truiden,
Zelem en Halen.

afwasbakje (*afwasbakske*):
Roermond, Maasniel, Weert,
Obbicht, Wijk, Sint-Pieter en
Kleine-Brogel.

schotelbak (ook *schottelbak*):
Tegelen, Moelingen, Kinrooi, Bree,
Tongerlo, Wijchmaal, Hechtel,
Hasselt, Hoepertingen, Voort en

Broekhuizen.

schotelenbak (ook *schottelenbak*):
verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Hechtel, Grubbenvorst en
Sevenum.

schotelsbak: Stein en Meers.

schotelwaterbak (*schottelwaterbak*):
Herten (bij Roermond).

kopjesbak (*kopkesbak*): Heythuysen.

omwasbak: Sittard.

opwasbak: Venlo.

bak voor af te wassen: Heerlen.

wasbak: verspr. Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Gemmenich,
Heerlerheide, Schaesberg, Tegelen,
Helden/Everlo, Baexem, Sittard,
Grathem, Grote-Brogel, Heugem,
Sint-Huibrechts-Lille, Zolder,
Jessen, Vechmaal, Donk (bij
Herk-de-Stad), Kwaadmechelen,
Blerick en Venlo.

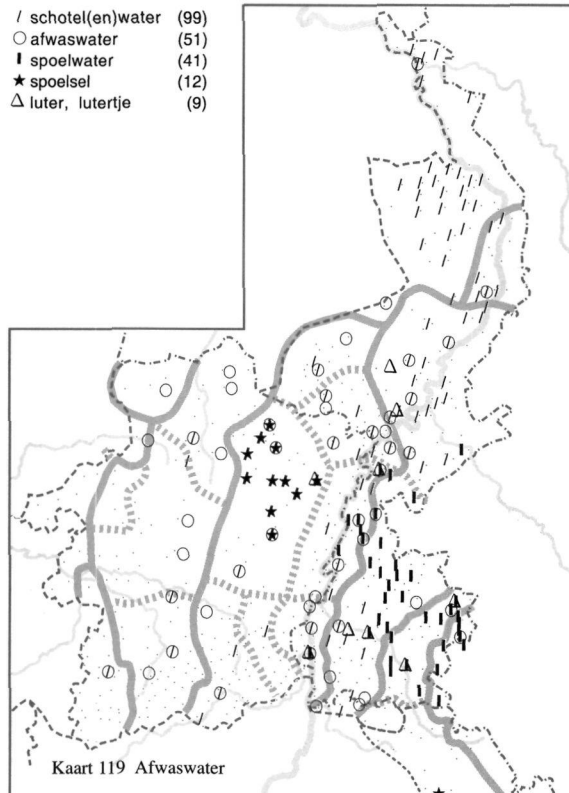
wasbakje (*wasbakske*): Haalen,

- Maasniel, Tungelroy, Roosteren en Venray.
- spoelbak:** alg. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds., verspr. Ripuar. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Maasbracht, Tongerlo, Genk, Maastricht, Heugem, Rosmeer, Achel, Kermt, Zonhoven, Aalst-bij-St.-Truiden, Velden, Blerick en Venlo.
- spoelbakje** (*spoelbakske*): Sint-Pieter.
- spoelingsbak:** Belfeld.
- stortbak:** Molenbeersel.
- bak:** Bilzen en Riksingen.
- bakje** (*bakske*): Swalmen en Boukoul.
- afwabbassin** (*afwabbassing*): Boekt/Heikant en Diepenbeek.
- wabbassin-tje** (*wabbassingske*): Lanklaar.
- bassin** (*bassing*): Montzen, Mechelen-aan-de-Maas, Neerpelt, Spalbeek en Sint-Truiden.
- afwasketel:** Linne, Caberg en 's-Heren-elden.
- afwaskom:** Nederweert, Bree, Kaulille, Eksel, Paal en Halen.
- waskom:** Velden.
- kom:** Tessenderlo, Grote-Brogel en Halen.
- afwaskomp:** Rothem, Grathem, Urmond, Velm en Sint-Truiden.
- opwaskomp:** Montzen.
- waskomp:** Vliermaal, Bilzen en Klimmen.
- spoelkomp:** freq. Ripuar. en Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Welkenraedt.
- schotelkomp:** 's-Gravenvoeren.
- schotelkomp** (ook *schottelenkomp*): Mechelen en Baelen.
- komp:** Molenbeersel, Elen, Grevenbicht/ Papenhoven, Opheers en Mielen-boven-Aalst.
- afwaskuipje** (*afwaskuipke*): Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.
- kuip:** Makset en Rekem.
- kuipje** (*kuipke*): Boekend en Welten.
- afwasteil:** Venray Wb.; ook in Heythuysen, Sittard en Nederweert.
- wasteil:** Tegelen, Achel, Linde en Venray.
- teil:** Tegelen, Amby, Nederweert, Maasbracht, Hamont en Meijel.
- wasteiltje:** Venlo.
- teiltje** (*teilke*): Neeritter en Roosteren.
- spoelbekken:** Welkenraedt.
- bekken:** Sint-Pieters-Voeren.
- wasblik:** Horst, Sevenum en Maasbree.
- blik:** Venray Wb
- blikken bak:** Leunen.
- wasschotel:** Genk.
- wasketel:** Loksbergen.
- sopketel:** Velden.
- ketel:** Vlijtingen, Val-Meer, Wellen en Oostham.
- wasloopje** (*wasloepke*): Schimmert.
- loopje** (*loepke*): Lanklaar en Heerlerheide.
- opwas-batch:** Montzen.
- pompen-batch:** Henri-Chapelle.
- schotel-batch:** 's-Gravenvoeren.
- spoel-batch:** Henri-Chapelle.
- opwaspateel:** Montzen.
- schotelpateel** (*schottelpateel*): Teuven.
- pateel:** Sippenaken, Sint-Pieters-Voeren, Remersdaal, Schimmert en Amby.
- opwasgrüle:** Montzen.
- grüle:** Teuven.
- kasserol:** Hasselt.
- baar:** Geistingen.
- aarden baartje** (*aarden baarke*): Tungelroy.
- schotelenwasduppen:** Ulestraten.
- soppot:** Eksel.
- spoelketeltje** (*spoelketelke*): Heerlen.
- was-kellen:** Weert.
- wasbuut:** Stevensweert.
- spoeltob:** Aalst-bij-St.-Truiden.
- tob:** Heythuysen.
- watertijn:** Beringen.
- tijn:** Eksel.
- afwasemmer:** Tessenderlo.
- emmer** (*ummer*): Eksel.
- gootsteen:** Horst en Nederweert.
- pompensteen:** Boekend.

AFWASWATER

/	schotel(en)water	(99)
○	afwaswater	(51)
┆	spoelwater	(41)
★	spoelsel	(12)
△	luter, lutertje	(9)

DC 15 (1947) (023), N 105 (2000) (001);
 Bree Wb. (402, 414), Eupen Wb. (054, 187), Gennep Wb. (162), Hasselt Wb. (479), Kerkrade Wb. 2 (229), Maastricht Wb. (373), Meerlo-Wanssum Wb. (255), Roermond Wb. (268), Sittard Wb. (393), Tegelen Wb. (117), Tongeren Wb. (566), Tungalroy Wb. (110), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (491), Zonhoven Wb. (018);
 Achten, P. (1995) (129), Beenen, P. (1973) (232), Daelen, J.v. (1933-41), Welter, W. (1929) (187).

Het water, vermengd met zeep of soda, waarin het vaatwerk afgewassen gaat worden of afgewassen is. Volgens zeglieden uit Tegelen en Herten (bij Roermond) wordt met het woord **schotelwater** 'vuil afwaswater' bedoeld. In Horn gebruikt men daar het woord **schotelwater** voor.

afwaswater: freq. Oostlb., Horns, verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Dommellds.; ook in Kerkrade, Heerlerheide, Nieuwenhagen, Ospel, Weert, Diepenbeek, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Kerkhoven, Lommel, Blerick, Gennep en Meijel.

opwaswater: Leunen, Sevenum en Venlo.

waswater: Velden en Ospel.

schotelwater (ook *schottelwater*): alg. Oostlb., Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Horns, verspr. Centr.Maaslds.; ook in Hushoven, Boshoven, Borgharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Eksel, Hechtel, Hasselt, Wellen en Sint-Truiden.

schotelwater (ook *schottelenwater*): alg. Kleverlds., freq. Noord. Oostlb.; ook in Weert, Maastricht en Venlo.

schotelswater (ook *schottelswater*): Roggel, Amstenrade, Klimmen, Haler en Echt/Gebroek.

kopjeswater (*kopkeswater*): Wellerlooi.

spoelwater: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Vlodrop en Maastricht.

spoel: Meerssen.
spoelsel: Bree Wb.; ook in Eupen.
gespoels: Eupen.
sop: Venray, Broeksittard en Heerlerheide.
sopje (*sopke*): Maastricht.
zeepsop: Heythuysen, Heel en Maastricht.
luter: Waubach, Eys, Heythuysen, Beegden, Houthem, Valkenburg,

Neeroeteren, Echt/Gebroek, Maastricht.
lutertje (*luterke*): Maastricht en Valkenburg.
zeepluter (*zeepluur*): Panningen.
zeepwater: Helden/Everlo en Schaesberg.
sodawater (ook *zodawater*): Helden/Everlo, Heel en Valkenburg.

DROOGDOEK, THEEDOEK

DC 15 (1947) (024), N 105 (2000) (002);
 Beverlo Wb. (046, 233), Gennep Wb. (076, 162),
 Gronsveld Wb. 2 (171), Heerlen Wb. 2 (217),
 Tongeren Wb. (316), Venray Wb. (140, 292).

De doek waarmee het afgewassen vaatwerk wordt afgedroogd.

afdroogdoek: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Mheer, Noorbeek, Terlinden, Weert, Tungalroy, Thorn, Maasbracht, Echt/Gebroek en Venlo.
afdrooghanddoek: freq. Noord.Oostlb.; ook in Haler, Thorn, Maasbracht, Peer, Blerick, Boekend en Horst.
doek voor af te drogen: Maastricht.
droogdoek: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Heythuysen, Maastricht en Hout-Blerick.
theedoek: Blerick, Hoensbroek en Heerlen.
afwasdoek: Heel.
spoeldoek: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Puth, Valkenburg, Klimmen en Born.
keukendoek: Bocholtz.
schoteldoek (ook *schotteldoek*): freq. Kleverlds.; ook in Beegden, Montfort, Dieteren, Weert, Kinrooi, Lanklaar, Eigenbilzen en Houthalen.
schotelendoek (ook *schottelendoek*): Weert en Neer.

schoteldoek: Amstenrade.
kopjesdoek: Venray Wb.; ook in Blerick.
grüendoek: Vaals.
tassendoek: Kerkrade.
potdoek: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Eys, Geulle, Maastricht en Eijsden.
vaatdoek: Heerlerheide, Heythuysen, Broeksittard, Velden, Blerick en Venray.
poetsdoek: Maastricht.
spoelhanddoek: Eys.
keukenhanddoek: Boukoul, Genk, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Wellen, Sint-Truiden, Kerkhoven en Lommel.
handdoek om af te drogen: Baarlo.
schotelhanddoek: Beverlo, Ophoven en Hoepertingen.
schotelendoek (*schottelendoek*): Stevensweert.
handdoek: alg. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Weertlds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Schaesberg, Broeksittard, Stramproy, Hunsel, Maasbracht, Bocholtz, Bree, As, Born, Rekem, Neerharen, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zonhoven, Sint-Truiden en Venlo.
handdoek voor kopjes: Venlo.
schotelplag (*schottelplak*): Echt/Gebroek en Pey.
schotelplag (*schotelplak*, *schottelplag*,

schottelplak): Roggel, Steyl, Lauw en Venlo.

schotelsplag (*schoddelsplak, schotelsplak, schottelsplak*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb. en Horns, verspr. Centr.Maaslds.; ook in Borgharen.

schotelslat (*schottelslat*): Diepenbeek.

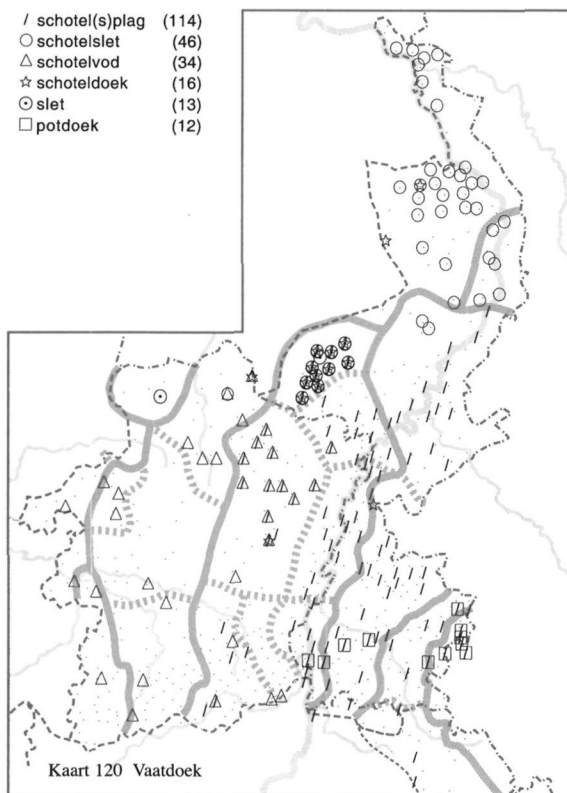
schotelslet (ook *schottelslet*): freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Helden/Everlo.

schotelvod (ook *schottelvod*): Neeroeteren, Hoeselt, Achel, Eksel, Hechtel en Beverlo.

spoeldrooghoddel: Vijlen.

VAATDOEK

/ schotel(s)plag	(114)
○ schotelslet	(46)
△ schotelvod	(34)
☆ schoteldoek	(16)
⊙ slet	(13)
□ potdoek	(12)

DC 15 (1947) (024 add.), N 02 (1960) (043), N 20 (zj) (005 add., 026 add.), N 79 (1979) (074 add.), N 105 (2000) (002), SGV (1914) (038), ZND 08 (1925) (028), ZND m (Houben, Kreemers, Langohr, Michiels, Vanderbeeken); Beverlo Wb. (272), Bree Wb. (402), Echt Wb. (106), Eupen Wb. (176), Genk Wb. (291), Gennep Wb. (162, 193), Gronsveld Wb. 2 (180), Hasselt Wb. (396), Hasselt Wb. (396), Heerlen Wb. 2 (231), Kerkrade Wb. 2 (207, 228, 229), Lommel Wl. (295), Maastricht Wb. (332, 373), Meerlo-Wanssum Wb. (254), Meeswijk Wl. (561), Meeuwen Wl. (192), Roermond Wb. (268), Sint-Truiden Wb. (209), Sittard Wb. (385), Tegelen Wb. (117), Tongeren Wb. (566), Tungelroy Wb. (110), Valkenburg Wb. (161), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (491), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012); Bisschops, M. (1994) (029, 034), Daelen, J.v. (1933-

41), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885a), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 03 (1928) (113), Veldeke 16 (1941) (035), Veldeke 29 (1954) (002), Veldeke 32 (1957) (007), Veldeke 41 (1966) (132), Vossen, A.F. (1966-68).

Doekje waarmee de af te wassen voorwerpen worden schoongemaakt en waarmee de gootsteen wordt afgeveegd.

schotelplag (ook *schotelplak, schottelplag, schottelplak*): verspr.

Tongerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Montzen, Welkenraedt, Eupen, Sittard, Valkenburg, Gronsveld, Tungelroy, Kinrooi, Thorn, Rekem, Maastricht, Kanne en Martenslinde.

schotelsplag (*schoddelsplak, schotels-*

- plak, schottelsplak*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Niel-bij-As en Tongeren.
- schotelenplag** (*schotelenplak*): Geleen.
- schotelvod** (ook *schottelvod*): freq. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Kinrooi, Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Kuringen, Hasselt, Beverlo, Beringen, Gelinden, Hoepertingen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Oostham, Tessengerlo en Halen.
- schotelsvod** (*schottelsvod*): Eys en Wittem/Partei.
- spoeldoek**: Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen.
- afwasdoek**: Nieuwstadt.
- vaatdoek**: Merselo, Herten (bij Roermond) en Gulpen.
- veegdoek**: Gennep Wb.
- handdoek**: Blerick en Venlo.
- potdoek**: freq. Ripuar.; ook in Waubach, Valkenburg, Berg-en-Terblijt, Heer en Maastricht.
- schoteldoek** (ook *schotteldoek*): Weertlands Wb. 1; ook in Susteren, As, Hamont, Venray en Griendtsveen.
- schotelslat** (ook *schottelslat*): Heers en Wellen.
- schotslat**: Borgloon.
- slat**: Heusden.
- schotelslet** (ook *schottelslet*): alg. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Panningen, Helden/Everlo en Sint-Huibrechts-Lille.
- wasslet**: Nederweert.
- slet**: Weertlands Wb. 1; ook in Lommel.
- bonensletje**: Oirlo.
- moessletje**: Oirlo.
- schrobhoddel**: Mechelen.
- spoellommel**: Simpelveld.
- zanjong**: Waubach.

PANNEN SCHUREN

DC 15 (1947) (017), N 79 (1979) (080);
Echt Wb. (106).

Metalen pannen en ander vaatwerk met behulp van water en zand of andere schurende middelen vlek-vrij en glanzend maken.

- pannen schuren**: Montfort en Schimmert.
- de potten schuren**: Oirlo.
- schuren**: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Maaskemp.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Weert, Hushoven, Boshoven, Maastricht, Borgharen, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

- afschuren**: Eys, Meerssen, Ospel, Oplabbeek en Velden.
- uitschuren**: Eys.
- opschuren**: Weert.
- zuiverschuren**: Weert.
- zink schuren**: Lottum.
- koper schuren**: Wellerlooi, Lottum en Helden/Everlo.
- afrijven**: Vaals.
- schrobben**: Waubach, Herten (bij Roermond), Meeuwen, Nieuwerkerken, Ordingen, Jeuk en Blerick.
- koper poetsen**: Panningen en Nuth/Aalbeek.
- poetsen**: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Vaals, Heel, Putbroek en Blerick.
- schoonmaken**: Heel en Maasniel.

SCHUURMIDDEL

DC 15 (1947) (018a-c).

Het schuurmiddel om metaal glanzend te maken.

Dit lemma is onderverdeeld in drie delen. Onder A zijn de benamingen opgenomen die *zand* en vergelijkbare materialen aanduiden. Onder B zijn de opgaven ondergebracht die *blauwsteen* aanduiden, een schuurmiddel dat is vervaardigd uit fijngebreven azuursteen, blauwe pannen, etc. Onder C zijn benamingen bijeengeplaatst voor *roodaarde*, een okerachtige kleisoort waarmee gebruinte koper gepoetst kan worden.

In Geleen werd metaal glanzend opgeveven met behulp van zemelen. Die werden **klijen** genoemd.

A. met de volgende opgaven worden verschillende soorten schuurzand aangeduid:

schuurzand: Panningen, Haelen, Sittard, Hulsberg, Maastricht, Lottum, Venray en Leunen.

scherpe zand: Baarlo.

fijne zand: Wellerlooi.

witte zand: Houthem, Berg-en-Terblijt en Wijlre.

zand: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar.; ook in Ospel, Weert, Maastricht en Borgharen.

zavel: Stein.

franse krijt: Berg-en-Terblijt.

mergel (ook *melger*): Wijlre, Meerssen, Valkenburg, Hulsberg,

Beegden, Hunsel en Maastricht.

B. met de volgende opgaven wordt blauwsteen aangeduid:

blauwe pan: Helden/Everlo.

blauwpan: Heel, Meerssen, Berg-en-Terblijt, Tungelroy, Wessem, Geulle, Maastricht, Arcen en Hout-Blerick.

blauwe steen: Blerick, Maastricht en Heerlen.

blauwsteen: Eygelshoven, Maasniel, Valkenburg, Weert, Guttecoven en Venlo.

leisteel: Wessem.

pannenschuur: Venray.

pompsteen: Blerick, Helden/Everlo en Meerssen.

puienstein: Wanssum.

C. met de volgende opgaven wordt roodaarde aangeduid:

roodaarde: Venlo.

rode aarde (ook *rooi aard*, *rooi aarde*, *rooie aard*): Heerlen, Helden/Everlo, Maasniel en Meerssen.

rood krijt: Geleen.

rood zand (*rooi zand*): Hulsberg.

roodsteen: Maasbracht.

zachte rode brik (*zachte roo brik*): Einighausen.

brusselse aarde: Herten (bij Roermond), Valkenburg, Lottum en Gennep.

aarde: Gennep en Blerick.

brikkenmeel: Guttecoven.

pannenschurf: Tegelen.

14.4 De was

Zie voor het lemma WASMAND, maar ook voor andere soorten manden WLD II.12, pag. 184 e.v. De benamingen voor verschillende soorten strijkijzers zijn opgenomen in WLD II.7, pag. 41 e.v.

DE WAS DOEN

ZND B1 (1940sq) (095);
Eupen Wb. (224), Gennep Wb. (204), Hamont Wl. (536), Hasselt Wb. (516), Kerkrade Wb. 2 (279), Maastricht Wb. (493, 494), Meerlo-Wanssum Wb. (318, 328), Meeswijk Wl. (737), Sint-Truiden Wb. (243), Sittard Wb. (488), Tegelen Wb. (119), Valkenburg Wb. (039), Venlo Wb. (227), Venray Wb. (494, 655);
Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 25 (1950) (061).

De algemene benaming voor het reinigen van vuil linnengoed met behulp van water en zeep.

Met het trefwoord **beuken** wordt volgens het Valkenburg Wb. (pag. 39) 'het wassen van linnen in zelfbereide loog uit houtas' aangeduid.

de was doen: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Veulen.

(het) lijnwaad wassen ((*het*) *lieved wassen*, (*het*) *lievend wassen*, (*het*) *lievend wassen*, (*het*) *lijvend wassen*, (*het*) *lijverd wassen*): verspr. Dommellds.; ook in Kinrooi, Bree, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem,

Houthalen, Hasselt, Heers, Kortessem en Sint-Truiden.

dingen wassen: Paal.

wassen: alg. Kleverlds., freq. Ripuar.; ook in Eupen, Sittard, Maastricht, Hamont, Beverlo, Beringen en Sint-Truiden.

De volgende opgave is een zelfstandig naamwoord:

was: Venray Wb.; ook in Meeswijk.

Met het volgende trefwoord wordt het wassen van linnen in zelfbereide loog uit houtas aangeduid:

beuken: Valkenburg, Mheer, Banholt en Grathem.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het reinigen van wasgoed met behulp van het wasbord:

rijven: Venlo.

vroebeelen: Venray Wb.

schoebeelen: Venray Wb.

schroenken: Hasselt.

schrompen: Tegelen.

WASVROUW

N 104 (2000) (027), ZND B1 (1940sq) (105);
Hasselt Wb. (517), Kerkrade Wb. 2 (280), Maastricht Wb. (494), Roermond Wb. (320), Tongeren Wb. (670, 675), Venlo Wb. (284), Venray Wb. (647, 655).

Vrouw die voor anderen de was doet. Volgens diverse respondenten was dit, zeker op het platteland, vroeger niet gebruikelijk. Het woord **wasmaagdje** werd volgens het Venray Wb. (pag. 655) in Venray en omgeving gebruikt

voor een meisje dat alleen in dienst was om de grote was te doen.

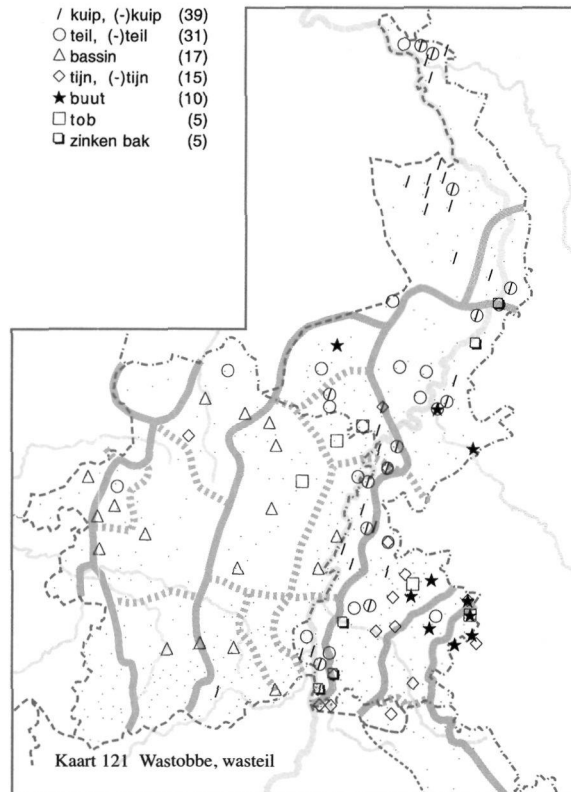
wasvrouw: alg. Oostlb., freq. Ripuar. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Weert, Haler, Kinrooi, Maasbracht, Bree, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Maastricht, Eijsden, Tongeren, Neerpelt, Overpelt, Eksel, Houthalen, Hasselt, Beringen,

Veulen, Heers, Kortessem, Sint-Truiden, Blerick en Boekend.
wasvrouwens (*wasvrommes*):
 Beverlo.
wasserres: Maastricht, Tongeren, Hasselt en Paal.

wasserse: Sevenum en Ospel.
waswif: Waubach, Heel, Echt/Gebroek, Guttecoven, Paal, Venlo, Venray en Maasbree.
wasmaagdje: Venray Wb.

WASTOBBE, WASTEIL

/ kuip, (-)kuip	(39)
○ teil, (-)teil	(31)
△ bassin	(17)
◇ tijl, (-)tijl	(15)
★ buut	(10)
□ tob	(5)
◻ zinken bak	(5)

N 20 (zj) (019);
 Diepenbeek Wb. (292), Echt Wb. (118, 131), Gennep Wb. (204), Meeswijk Wl. (056), Roermond Wb. (320), Tongeren Wb. (669), Valkenburg Wb. (039), Venray Wb. (655);
 Achten, P. (1995) (155), Mertens, A.M. (1885a).

Metalen, vaak zinken, ronde of ovale kuip met twee handvatten, waarin men vuil wasgoed te week zet en wast. Een **bulk-tijl** is volgens het Valkenburg Wb. (pag. 39) een grote wastobbe. Zie voor de trefwoorden **loop** en **loopje** ook RhWb (V), kol. 626, s.v. *Lup*, dat in Aken en omgeving onder meer 'ketel' kan betekenen. In Maastricht wordt er een 'lage, brede tobbe' mee aangeduid (Maastricht Wb., pag. 238). De wastobbe stond vaak op een driepotige, houten steun, die in Gennep

e.o. en Venray e.o. **wasbok** en in Weert e.o. **wasblok** of **beukschraag** werd genoemd.

bassin (*bassing*): verspr. Maaskemp.; ook in Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Val-Meer, Hoeselt, Diepenbeek, Wintershoven, Overpelt, Kaulille, Boekt/Heikant, Lummen, Paal, Beringen, Wellen en Kwaadmechelen.

bassin-tje (*bassingske*): Halen.
wasbassin (*wasbassing*): Hasselt.

tijn (ook *tijng*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Mechelen, Teuven, Echt/Gebroek, Guttecoven, Eijsden en Eksel.

bulktijn: Valkenburg.

wastijn (ook *tijng*): Bleijerheide, Teuven, Sittard, Grathem en Echt/Gebroek.

buut: Eygelshoven, Kerkrade, Spekholzerheide, Waubach, Roermond, Vlodrop, Brunssum, Hoensbroek en Nederweert.

zinken buut: Welten.

buutje: Hoensbroek.

wasbuut: Klimmen en Welten.

kuip: freq. Centr.Maaslds.; ook in Baarlo, Limbricht, Puth, Schimmert, Stevensweert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Heugem, Boekend, Venlo en Sevenum.

zinken kuip: Thorn.

kuipje (*kuipke*): Urmond en Oost-Maarland.

waskuip: alg. Kleverlds., verspr. Horns; ook in Roermond, Swalmen, Maasniel, Hoeselt en Tongeren.

loop: Caberg (van hout) en Gronsveld.

loopje (*loopke*): Mechelen-aan-de-Maas en Gronsveld.

teil: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Weert, Stramproy, Tungalroy, Neeritter, Maaseik, Roosteren, Echt/Gebroek, Heugem, Achel, Beverlo en Venlo.

wasteil: Heythuysen, Weert, Maasbracht, Caberg en Oirlo.

tob: Eygelshoven, Amstenrade, Neeritter, Kinrooi en Waterloos.

zinken tobbe: Venlo.

wasbak: Nunhem en Maasniel.

zinken bak: Tegelen, Reuver, Rothem, Gronsveld en Oost-Maarland.

duppen: Maasniel.

badje: Overpelt.

WASBORD

Geribbeld zinken bord, meestal met houten omranding, waarop in een wasteil het vuile wasgoed wordt schoongewreven.

schromp: freq. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Tungalroy, Kelpen, Grathem, Maastricht en Hasselt.

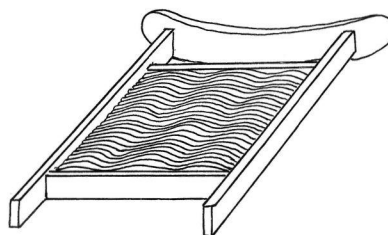
schrompbord: Weert.

schromplank: Weert.

schronk: Hasselt.

wasbord: Ospel, Bree, Geulle, Maastricht, Jeuk, Blerick en Meijel.

wasbred: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds. en in het noorden van het Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Ell, Ittervoort, Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht en Bunde.

wasplank: Herten (bij Roermond), Montfort, Doenrade, Gronsveld, Mheer, Meeuwen, As, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Houthalen, Beverlo, Leopoldsburg en Loksbergen.

wasbarrier: Maastricht.

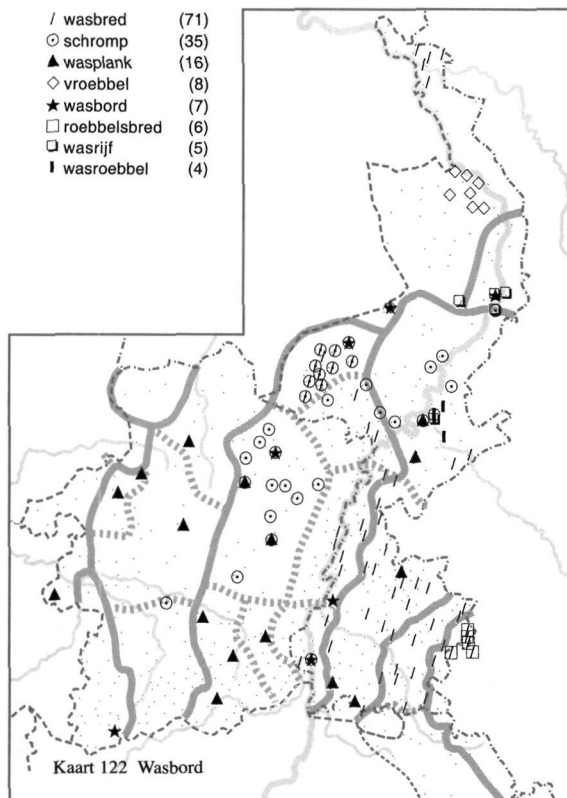
wasrijf: Tegelen, Kapel-in-'t-Zand, Blerick, Venlo en Maasbree.

rijf: Velden, Venlo en Reuver.

wasroebbel: verspr. Noord.Oostlb.

roebbel: Meijel, Haelen en Roermond.

/ wasbred	(71)
○ schromp	(35)
▲ wasplank	(16)
◇ vroebbel	(8)
★ wasbord	(7)
□ roebbelsbred	(6)
□ wasrijf	(5)
┆ wasroebbel	(4)

N 02 (1960) (045), N 90 (1982) (002);
 Bree Wb. (400), Genk Wb. (296),
 Gennep Wb. (204), Gronsveld Wb. 2
 (200), Hasselt Wb. (516), Kerkrade
 Wb. 2 (215, 279), Meerlo-Wanssum
 Wb. (318), Roermond Wb. (269,
 320), Sittard Wb. (488), Stokkem
 Wb. (123), Tegelen Wb. (119),
 Tongeren Wb. (718), Venlo Wb. (226,
 284), Weertlands Wb. 1 (C 1, 012, C
 4, 011);
 Beenen, P. (1973) (235), Bisschops,
 M. (1994) (043), Veldeke 08 (1933)
 (394), Vossen, A.F. (1966-68).

roebbelsbred: Kerkrade Wb. 2.
roeffel: Gulpen en Ingber.
vroebbel (ook *froebbel*): freq.
 Kleverlds.
vroespel: Sevenum.

schroebbel: Venray.
bred: Ophoven, Schimmert en
 Noorbeek.
schrobplank: Zonhoven.

SODA

DC 15 (1947) (027);
 Hasselt Wb. (416), Sint-Truiden Wb. (088),
 Tongeren Wb. (124);
 Dols, W. (1953).

Het witte poeder, gefabriceerd uit
 ammoniak, koolzuurgas en keuken-
 zout, dat door kruideniers en drogisten
 wordt verkocht en dat gebruikt wordt
 om de was uit te koken en om hard
 water zacht te maken.

soda (ook *zoda*, *zodeks*): alg. Oostlb.,
 freq. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds.,

Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr.
 Weertlds. en Horns; ook in Eygels-
 hoven, Bocholtz, Vaals, Maastricht
 en Borgharen.

bleeksoda: Vijlen.
duivel: Sint-Truiden en Tongeren.
duivelszout: Hasselt.
borax: Kerkrade.
potas: Valkenburg.
waspoeder (*waspoeier*): verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal,
 Schaesberg en Born.
zeepoeder (*zeepoer*): Maastricht.

DE WAS SPOELEN

N 79 (1979) (085), SGV (1914) (034);
Eupen Wb. (141), Kerkrade Wb. 2 (190).

De zeepresten uit het gewassen linnen-
goed verwijderen door het heen en
weer te bewegen in schoon water.

spoelen: alg. Oostlb. en Kleverlds.,
freq. Oost.Zuidlb., Horns en
Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.
en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpel-
veld, Sint-Martens-Voeren, Neder-
weert, Weert, Eigenbilzen, Hoeselt,
Eksel, Houthalen, Sint-Truiden,

Jeuk, Leopoldsburg en
Kwaadmechelen.

uitspoelen: Herten (bij Roermond),
Maastricht en Schaesberg.

opspoelen: Schaesberg, Nunhem,
Guttecoven, Stein, Arcen en Meerlo.

opwassen: Ell, Buchten en Guttecoven.

wassen: Vlodrop.

pladderen (plaren): Eupen.

uitslodderen: Kerkrade Wb. 2.

slingeren: Tungelroy en Opglabbeek.

zanden: Weert.

BLAUWSEL

N 104 (2000) (019 add.), ZND 08 (1925) (080a
add.), ZND m (GrGr, Langohr, Vanderbeeken);
Beverlo Wb. (042), Echt Wb. (030), Eupen Wb.
(023), Genk Wb. (060), Gennep Wb. (041),
Gronsveld Wb. 2 (021), Hasselt Wb. (075),
Kerkrade Wb. 2 (060), Maastricht Wb. (040),
Meeswijk Wl. (100), Meeuwen Wl. (031),
Roermond Wb. (035), Sittard Wb. (048), Stokkem
Wb. (028), Tongeren Wb. (072), Valkenburg Wb.
(029), Venlo Wb. (102, 222), Weertlands Wb. 1 (C 4,
001), Zonhoven Wb. (050);
Bisschops, M. (1994) (004).

Blauw poeder met als voornaamste
bestanddeel kobaltoxyde, ook in de
vorm van kogeltjes, waarmee men lin-
nengoed blauwt, opdat het onder
invloed van het zonlicht niet geel
wordt. De woorden en woorddelen
pop en **popje** uit de trefwoorden aan
het eind van het lemma verwijzen naar
het feit dat het blauwsel ook in zakjes

wordt verkocht. Deze zakjes worden
popjes genoemd.

blauwsel (ook *blatsel, blauwtset, blei-
sel, bleitsel, bleutsel, bluisel*): ver-
spr. Zuid.Oostlb. en Centr.-
Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1
en Gennep Wb. en in Simpelveld,
Roermond, Meeuwen, Genk,
Bilzen, Tongeren, Zonhoven,
Hasselt, Beverlo en Borgloon.

bläue (du.) (blui): Kerkrade Wb. 2;
ook in Montzen en Eupen.

blauwselpop (*blauwtsetpop, bleitsel-
pop*): Sittard en Maastricht.

blauwselpopje (*blauwsetpopke*):
Gronsveld.

popje blauw (*popke blauw*): Venlo.

zakje blauw (*zakske blauw*):
Nuth/Aalbeek.

DE WAS BLAUWEN

N 104 (2000) (019), SGV (1914) (042), ZND 08
(1925) (080a);
Echt Wb. (030), Eupen Wb. (023), Genk Wb. (060),
Kerkrade Wb. 2 (060), Meeswijk Wl. (100),
Roermond Wb. (035), Sittard Wb. (048), Stokkem
Wb. (028), Valkenburg Wb. (029);
Delahaye, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Blauwsel bij het spoelwater doen.
Hierdoor wordt verhinderd dat het lin-
nengoed onder invloed van het zon-
licht geel wordt. Het blauwen van de
was wordt na het spoelen gedaan. Zie
ook het lemma BLAUWSEL.

Popje in de opgaven **een popje blauw-
sel derin doen** en **popje blauw-
sel gebruiken** verwijst naar het feit dat het
blauwsel ook in zakjes wordt verkocht.
Deze zakjes worden *popjes* genoemd.

(de) was blauwen (ook *de was bleien,
de was bleuïen, de was bluien*):
alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuid-
lb., Noord.Oostlb., verspr. Horns
en Centr.Maaslds.; ook in Simpel-
veld, Kerkrade, Nederweert, Weert,
Lottum, Blerick, Venlo en Meerlo.

(het) lijnwaad blauwen (*het lievend
bleien, lievend blauwen*):
Schimmert en Sint-Pieter.

blauwen (ook *bleien, bleiwen, bluien*):
verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerk-
rade Wb. 2 en in Heerlen, Montzen,
Welkenraedt, Eupen, Baarlo, Roer-
mond, Melick, Weert, Ophoven,
Opglabbeek, Maastricht, Sint-Hui-
brechts-Lille, Heusden en Beringen.

(de) was blauwselen (ook *de was
bleitselen, de was bluiselen, was
bluiselen*): alg. Kleverlds., verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Schaesberg,
Buchten en Limmel.

blauwselen (ook *blauwtselen, bleise-*

*len, bleitselen, bluiselen, bluitse-
len*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds.
en Dommellds., verspr. Kleverlds.;
ook in Waubach, Ospel, Weert,
Molenbeersel, Haler, Maasbracht,
As, Niel-bij-As, Genk, Lanaken,
Maastricht, Kanne, Val-Meer,
Zichen-Zussen-Bolder, Beverst,
Hoeselt, Koninksem, Kuringen,
Gelinden, Hoepertingen, Wellen,
Sint-Truiden, Oostham, Tessen-
derlo, Halen, Blerick en Venlo.

blauwsel in de was doen (*bleisel in
de was doen*): Obbicht.

blauwsel in het water doen:
Maastricht.

blauwsel indoen (ook *bluitsel
indoen*): Eksel en Gruitrode.

blauwsel doen (ook *blauwtsel doen*):
Maastricht, Martenslinde,
Zonhoven en Heers.

een popje blauwsel derin doen (*een
popke blauwsel derin doen*):
Boekend.

de was doorslaan: Swolgen.

op de blauw leggen (*op de blui leg-
gen*): Nieuwenhagen.

popje blauwsel gebruiken (*popke
blauwsel gebruiken*): Maastricht.

MANGEL, WRINGER

N 79 (1979) (087, 088);
Kerkrade Wb. 2 (169), Maastricht Wb. (250), Sittard
Wb. (230), Tongeren Wb. (341), Weertlands Wb. 1
(C 1, 008).

Toestel met tegen elkaar draaiende
cilinders om gewassen linnengoed
glad te maken en/of het vocht eruit te
verwijderen. Het toestel vormde vroe-
ger vaak een onderdeel van de wasma-
chine en werd met behulp van een
zwengel bediend.

mangel: verspr. Oostlb., Horns,
Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook
in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands
Wb. 1 en in Maastricht, Tongeren,

Houthalen, Jeuk, Leopoldsburg,
Arcen, Velden, Venlo, Meerlo,
Tienray en Meijel.

waswring: Blerick.

wring: Nunhem.

wringer: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Noord.Oostlb., Centr.Maaslds.; ook
in Waubach, Schaesberg, Gulpen,
Sint-Martens-Voeren, Tungelroy,
Ophoven, Bree, Meeuwen,
Opglabbeek, Maastricht,
Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt,
Eksel, Sint-Truiden, Jeuk,
Kwaadmechelen, Boekend, Venlo,
Gennep en Oirlo.

droger: Neeroeteren.

droogmaker: Gennep.

DE WAS MANGELEN

N 79 (1979) (087, 088), ZND A1 (1940sq) (069);
Kerkrade Wb. 2 (169, 273), Sittard Wb. (230),
Weertlands Wb. 1 (C 1, 008).

De linnegoed door een mangel halen
om het op deze wijze glad te maken
en/of het vocht eruit te verwijderen.
Zie ook het lemma MANGEL, WRINGER.

de was mangelen: Helden/Everlo.
mangelen: freq. Noord.Oostlb.,
Maaskemp. en Centr.Maaslds., ver-
spr. Zuid.Oostlb., Horns, Lonerlds.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb.
1 en in Waubach, Schaesberg,
Maastricht, Bilzen, Eigenbilzen,
Beverst, Tongeren, Overpelt,
Lozen, Eksel, Koersel, Helchteren,

Houthalen, Paal, Herk-de-Stad,
Mielen-boven-Aalst, Jeuk,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen en
Meldert.

de was wringen: Kerkrade Wb. 2.
wringen: Gulpen, Posterholt, Mheer,
Kinrooi, Ophoven, Stein,
Neerharen, Hoeselt, Sint-Truiden,
Venlo en Oirlo.
doordraaien (*durchdraaien*):
Kerkrade.
gladmaken: Gennep.
gladrekken: Schaesberg.
rekken: Waubach.
persen: Neeroeteren.
rollen: Eksel.
strijken: Opglabbeek.

WASLIJN

Beverlo Wb. (065), Bree Wb. (496), Genk Wb.
(374), Gennep Wb. (204), Gronsveld Wb. 2 (200),
Hasselt Wb. (517), Kerkrade Wb. 2 (078, 280),
Meerlo-Wanssum Wb. (328), Meeswijk Wl. (384),
Sint-Truiden Wb. (087, 243), Sittard Wb. (220, 488),
Tongeren Wb. (669), Tungelroy Wb. (095), Venlo
Wb. (117), Venray Wb. (140, 655, 674), Zonhoven
Wb. (550);
Beenen, P. (1973) (172), Bisschops, M. (1994)
(007), Heyden, L.v.d. (1927).

De draad waaraan het wasgoed wordt
opgehangen om te drogen.

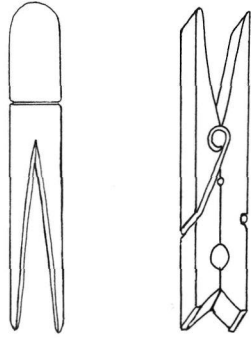
waslijn (ook *waslijng*): Kerkrade Wb.
2 en Venray Wb.; ook in Herten
(bij Roermond).

waslijnd: Gennep Wb.
drooglijn: Venray Wb.
wasdraad: alg. Maaskemp. en
Kleverlds.; ook in Sittard,
Tongeren, Zonhoven, Hasselt en
Beverlo.
lijnwaadsdraad (*lievensdraad, lieves-
draad*): Sittard, Gronsveld,
Tungelroy en Meeswijk.
droogdraad: Venray Wb.; ook in
Beverlo en Venlo.
draad: Sint-Truiden en Simpelveld.
waskoord (*waskood*): Sint-Truiden.
droog: Kerkrade Wb. 2.
spintlicht: Sittard.

WASKNIJPER

ZND 36 (1941) (086);
Beverlo Wb. (131, 298), Bree Wb. (278, 344), Genk
Wb. (374), Gennep Wb. (204), Gronsveld Wb. 2
(200), Hasselt Wb. (275, 420, 517), Kerkrade Wb. 2
(139, 280), Meerlo-Wanssum Wb. (328), Roermond
Wb. (320), Sittard Wb. (488), Stokkem Wb. (058,

059, 069), Tegelen Wb. (130), Tongeren Wb. (521,
523), Venlo Wb. (214, 284), Venray Wb. (419, 426,
655), Weertlands Wb. 1 (C 4, 012), Zonhoven Wb.
(273, 550);
Achten, P. (1995) (155), Beenen, P. (1973) (272),
Bisschops, M. (1994) (019).

Knijpertje om wasgoed aan een drooglijn vast te maken. De oude houten wasknijper bestond uit een ongeveer 10 cm lang houtje met aan de onderzijde een inkeping, waarmee de was aan de draad werd vastgeklemd. Met het trefwoord **peg** wordt in Venray e.o. zo'n oud soort wasknijper aangeduid. Tegenwoordig is een wasknijper samengesteld uit twee houten of plastic plaatjes, die door een veertje scharnierend bij elkaar worden gehouden.

waspin: freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Opoeteren.

lijnwaadspin (*lievespin*): Rotem en Stokkem.

pin: Rotem, Veldwezelt, Mopertingen en Venlo.

waspinnetje (*waspinke, waspinneke*): Venray Wb.; ook in Tegelen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Gronsveld, Bree, Lanaken en Venlo.

droogpinnetje: Hamont.

lijnwaadspinetje (*lievedspinke, lievespinneke, lijvespinke, lijvedspinke, lijvespinke*): Bree Wb.; ook in Kaulille en Hasselt.

lijnwaadpinnetje (ook *lievedpinneke, lievendpinke*): Bocholt, Meeuwen en Neeroeteren.

pinnetje (*pinke, pinneke*): freq. Maaskemp.; ook in Gronsveld en Maaseik en in Venray Wb.

lijnwaadspietje (*lijvedspieke*):

Riksingen.

spietje (*spieke*): Neeroeteren, Herstappe, Beverlo, Paal, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

lijnwaadspietje (*lievenspijke*): Bocholt.

wasspijtje (*wasspijke*): Genk.

spijtje (*spijke*): verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Opgrimbie, Beringen, Herk-de-Stad en Linkhout.

spij: Stokrooie, Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk, Herk-de-Stad en Nieuwerkerken.

wasspang: Molenbeersel, Zutendaal, Maaseik, Bilzen en Hoeselt.

lijnwaadspang (ook *lijvedspang*): Bree en Opglabbeek.

wasspangel: Tongeren.

wasspeld (ook *wasspel*): freq. Lonerlds.; ook in Genk, Diepenbeek, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Wilderen, Sint-Truiden en Lommel.

droogspeld (ook *droogspel*): Diepenbeek, Achel, Hamont, Overpelt, Hechtel, Paal en Tessenderlo.

lijnwaadspeld (ook *lijvedspeld*): verspr. Demerkemp.; ook in Ellikom, Peer, Sint-Lambrechts-Herk en Heers.

speld (*spel*): Meeuwen, Genk, Kaulille, Hechtel, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Hoepertingen, Voort, Sint-Truiden en Tessenderlo.

speldje (*spelleke*): Tessenderlo.

wasstek: Lommel en Millen.

stek: Val-Meer.

wasstekje (*wasstekske*): Lanaken, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder en Rijkhoven.

lijnwaadstekje (*lijvedstekske*): Tongeren.

stekje (ook *stekske*): Bilzen en Vlijtingen.

droogpeg: Hechtel.

peg: Venray Wb.; ook in Hechtel.

wasklam: Sittard.

wasklammer: verspr. Kleverlands;

ook in Kerkrade Wb. 2.
klammer: freq. Ripuar.
klampje (*klempe*): Hamont.
klemmetje (*klemke*): Stokkem en Tongeren.
klief: Vucht.
kliefje (ook *kliefke*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Neeroeteren.
klip: Wellen.
klippeltje: Hamont.
kluppeltje: Maaseik.
wasknip: Gronsveld.
knip: Gronsveld.

knipje (*knipke*): Gronsveld.
knipper: Lanaken.
mannotje (*menneke*): Sint-Lambrechts-Herk.
pennetje (*penneke*): Montenaken en Jeuk.
pitje (*pitteke*): Zichen-Zussen-Bolder en Moelingen.
pitser: Hasselt, Beverst en Eigenbilzen.
pitsje (*pitske*): Tongeren.
spaantje (*spaanke*): Gruitrode.
spikje (*spikske*): Tongeren.
voegje (*voegke*): Lanklaar.

DE WAS BLEKEN

DC 15 (1947) (032), ZND 21 (1936) (030); Gennep Wb. (041), Hamont Wl. (052), Heerlen Wb. 1 (006), Kerkrade Wb. 2 (061), Meerlo-Wanssum Wb. (073), Meeuwen Wl. (031), Sittard Wb. (048), Stokkem Wb. (028), Tongeren Wb. (073); Bisschops, M. (1994) (004), Mertens, A.M. (1885b).

Linnengoed, en dan met name lakens, lichter laten worden door het te drogen te leggen op een bleekveld. Zie ook het lemma GRASVELD, BLEEKVELD.

bleken: alg. in Belg. en Nl. Lb.
de was bleken: Tegelen, Maasniel, Meerssen, Lottum, Hout-Blerick en

Maasbree.

de was laten bleken: Ulestraten.
de was op de bleek leggen: Meerssen.
op de bleek leggen: Valkenburg, Genk, Vroenhoven, Martenslinde, Kuringen en Tessenderlo.
op de bleek zetten: Heers.
te bleken leggen: Kuringen en Diepenbeek.
lijnwaad bleken (*lievend bleken*): Valkenburg.
laten doen: Sint-Truiden.
laten: Gingelom.

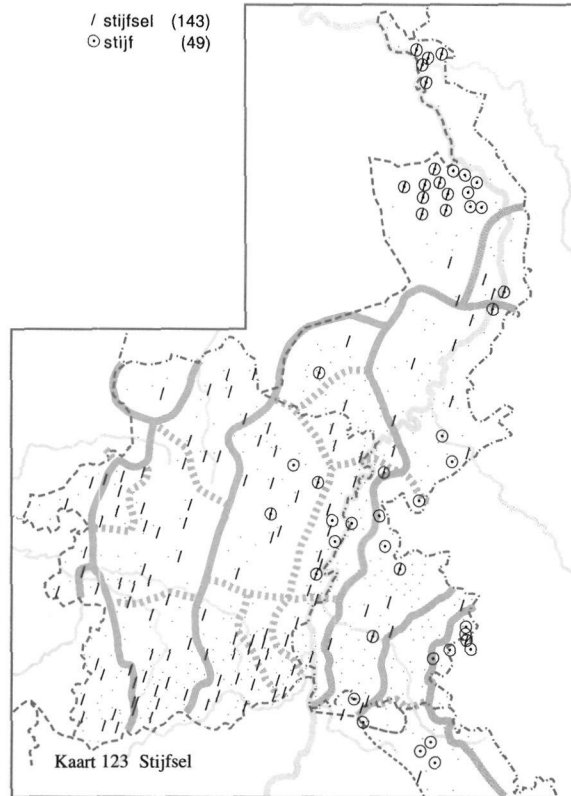
STIJFSEL

De witgekleurde en uit zetmeel vervaardigde stof, die, wanneer hij met water wordt vermengd en vervolgens wordt verhit, een geleiachtige massa oplevert die wordt gebruikt voor het stijven van linnengoed. Zie ook het lemma STIJFSELPAP.

stijfsel (ook *stijssel*, *stijtsel*): alg. in Belg. Lb., freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Waubach, Welkenraedt, Ospel,

Weert, Haler, Maasbracht, Echt/Gebroek, Maastricht, Blerick, Boekend en Venlo.
stijf: alg. Kleverlds., freq. Ripuar., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Geullds.; ook in Tegelen, Melick, Posterholt, Weert, Opitter, Neeroeteren, Opglabbeek en Venlo.
stijfblokjes (*stijfblokskes*): Heel.
stijfmeel: Venray.

N 104 (2000) (020, 022 add.), ZND 07 (1924) (048), ZND 32 (1939) (040a);
 Beverlo Wb. (249), Echt Wb. (114), Gennep Wb. (176), Hasselt Wb. (432), Kerkrade Wb. 2 (235), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (409), Meerlo-Wanssum Wb. (276), Meeswijk Wl. (618), Meeuwen Wl. (205), Sint-Truiden Wb. (217), Sittard Wb. (403), Tegelen Wb. (119), Tongeren Wb. (530), Valkenburg Wb. (165), Venlo Wb. (251, 252), Venray Wb. (535), Zonhoven Wb. (451);
 Bisschops, M. (1994) (035).

STIJFSELPAP

N 104 (2000) (021), ZND 32 (1939) (040b).

De geleachtige massa die ontstaat wanneer het in water opgeloste stijfsele wordt verhit. Met deze pap wordt het linnen gesteven.

stijfsele (ook *stijfsele*): verspr. Maaskemp., Dommellds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Waubach, Baarlo, Heel, Vlodrop, Valkenburg, Kinrooi, Ophoven, Maasbracht, Guttecoven, Rekem, Lanaken, Maastricht, Vroenhoven, Eigenbilzen, Rosmeer, Val-Meer, Diepenbeek, 's-Herenelderen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout, Loks-

bergen, Lommel, Blerick, Venlo en Maasbree.

stijfsele: Opglabbeek, Schinnen en Hoensbroek.

sele: Meerssen.

selewater (ook *stijfselewater*):

Doenrade, Opglabbeek, Maastricht, 's-Herenelderen, Achel, Koersel, Hechtel, Hasselt, Heppen, Beringen, Zepperen, Gutshoven, Wellen, Sint-Truiden en Castenray.

stijfsele: Schimmert.

sele (ook *stijfsele*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Tongerlds., Dommellds. en Truierlds.; ook in Haanrade, Waubach, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Moresnet,

Ospel, Weert, Haler, Neeroeteren,
Niel-bij-As, Genk,
Kwaadmechelen, Oostham,
Tessenderlo, Lommel, Boekend,
Venray en Sevenum.

stijf: Kerkrade, Lontzen, Welkenraedt,
Posterholt, Koningsbosch,
Hoensbroek, Mheer, Weert,
Gruitrode, Opoeteren, Maaseik,
Obbicht en Mechelen-aan-de-Maas.

DE WAS STIJFSELEN

N 104 (2000) (022), ZND 07 (1924) (048c);
Beverlo Wb. (249), Echt Wb. (114), Gennep Wb.
(177), Hamont Wl. (460), Lommel Wl. (320),
Maastricht Wb. (409, 410), Meerlo-Wanssum Wb.
(277), Meeswijk Wl. (619), Sittard Wb. (404),
Tegelen Wb. (120), Venlo Wb. (252), Venray Wb.
(536), Zonhoven Wb. (451);
Delahaye, H. (zj.hs), Dols, W. (1953), Kats, J.
(1939).

Linnengoed minder slap of plooibaar
maken door het met stijfselpap te
bestrijken.

de was stijven: Castenray, Nieuwstadt
en Hoensbroek.

linnen stijven: Blerick en Bocholtz.

stijven: alg. Oostlb. en Kleverlds.,
freq. Centr.Maaslds., Dommellds.
en Demerkemp.; ook in Kerkrade,

Haanrade, Nieuwenhagen,
Waubach, Schaesberg, Ospel,
Weert, Haler, Maasbracht,
Oplabbeek, As, Lanaken,
Maastricht, Martenslinde,
Vliermaal, Hoepertingen, Wellen,
Borgloon, Velm, Sint-Truiden,
Mielen-boven-Aalst, Tessenderlo,
Meldert, Linkhout, Loksbergen,
Boekend en Venlo.

stijfselen (ook *stijsselen*):

Oplabbeek, Echt/Gebroek,
Oprimbie, Rekem, Maastricht,
Kanne, Eijsden, Bilzen, Rosmeer,
Val-Meer, Riksingen, Berg,
Koninksem, Hamont, Beverlo,
Gelinden, Bommershoven,
Oostham en Lommel.

stijf maken: Berg.

WASGOED

N 105 (2000) (006), DC 35 (1963) (014), ZND m
(Franssen);
Beverlo Wb. (046), Diepenbeek Wb. (292), Gennep
Wb. (204), Gronsveld Wb. 2 (200), Hasselt Wb.
(275), Lommel Wl. (404), Maastricht Wb. (493),
Meerlo-Wanssum Wb. (328), Meeswijk Wl. (737),
Meeuwen Wl. (235), Roermond Wb. (163), Sittard
Wb. (488), Stokkem Wb. (069), Tegelen Wb. (079,
120), Venray Wb. (655), Weertlands Wb. 1 (C 4,
011), Zonhoven Wb. (549);
Heyden, L.v.d. (1927), Vossen, A.F. (1966-68);

Het pas gewassen en gedroogde lin-
nengoed.

wasgoed: alg. Kleverlds., freq.
Noord.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.
en Zuidgeld.Lb.; ook in Laar,

Weert, Tungelroy, Thorn,
Maasbracht, Genk, Roosteren,
Echt/Gebroek en Maastricht.

schoon wasgoed: Schinnen.

proper wasgoed: Ophoven.

wasgerei: Gennep Wb.

schoon gerei: Venray.

klaar gerei: Meijel.

lijnwaad (*lieved, lievend, lij-
ved, lijvend*): verspr. Oostlb., Horns,
Maaskemp. en Centr. Maaslds.; ook
in Hushoven, Boshoven, Vrakker,
Maastricht, Neerharen, Diepenbeek,
Hoeselt, Eksel, Peer en Hasselt.

schoon lijnwaad (*schoon lievend*):

Haler.

zuiver lijnwaad (*zuiver lieved, zuiver*

lievend): Valkenburg, Weert, Maastricht en Achel.
propel lijnwaad (*propel lijved*): Sint-Truiden.
was: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.-Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Spekholzerheide, Vaals, Neeritter, Bree, Meeuwen, Meeswijk, Stein, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Eksel, Zonhoven, Hoepertingen, Wellen, Hout-Blerick, Boekend en Venlo.
reine was (*rein was, ring was*): Kerkrade, Nieuwenhagen, Schaesberg en Vijlen.
schone was: Heel, Blerick, Venlo en Horst.
zuivere was (ook *zuiver was*): Valkenburg, Noorbeek, Terlinden, Weert, Kinrooi en Kerkhoven.
propere was: Lommel.
droge was: Achel, Heel en Doenrade.
gedroogde was: Montfort.
frisse was: Nieuwenhagen.
strijkewas: Schinnen.
strijkwas: Kerkrade, Ospel, Obbicht

en Venray.
strijk, (de) -: Doenrade, Hoensbroek, Thorn, Rekem, Neerharen, Eijsden, Tongeren, Lauw en Houthalen.
strijkgoed: Waubach, Doenrade, Schinnen, Weert, Maastricht en Eigenbilzen.
drooggoed: Waubach.
gewassie: Nederweert.
dingen (ook *het dingen*): Eksel en Diepenbeek.

De volgende opgave wordt gebruikt voor wasgoed dat nog gesteven moet worden:

stijfgoed: Tegelen.

De volgende opgave wordt gebruikt voor wit wasgoed:

witgoed: Lommel.

De volgende opgaven worden gebruikt voor bont wasgoed:

het blauwt (*het blaait*): Beverlo.

blauwe was (*blauve was*): Beverlo.

bont: Tegelen.

bontgoed: Rekem.

DE WAS INVOCHTEN

DC 28 (1956) (008);
Kerkrade Wb. 2 (113, 183), Meeswijk Wl. (081),
Roermond Wb. (114), Venlo Wb. (154), Venray Wb.
(240, 526).

Het wasgoed voor het strijken licht bevochtigen. Volgens een respondent uit Venray gebeurde dit vroeger met een borsteltje (*rieske*) dat was gemaakt van berkentwijgjes.

de was invochten: Lottum.

was invochten: Venlo.

het lijnwaad invochten (*het lievend invochten*): Valkenburg.

invochten (ook *invochen*): freq. Ripuar., Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Weertlds.; ook in Heerlen, Gulpen,

Vijlen, Tungalroy, Wessem, Borgharen, Blerick, Hout-Blerick en Venlo.

was sprinkelen: Spaubeek, Nuth/Aalbeek en Eys.

besprinkelen: Amby, Margraten, Weert en Lottum.

insprinkelen (ook *i-sprinkelen, i-sprinkelen*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Vaals, Stein, Maastricht en Sevenum.

insprinken: Leveroy.

sprinkelen: freq. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Waubach, Wijlre, Eys, Grathem, Maasbracht, Holtum, Guttecoven, Geulle, Meterik, Sevenum en Maasbree.

besprenkelen: Meeswijk.
sprenkelen: Venray Wb.
spritsen: Kerkrade.
natmaken: Gronsveld.

natten (*netsen, netten*): Kerkrade Wb. 2; ook in Puth.
inbetten: Nuth/Aalbeek.

STRIJKIJZER

N 79 (1979) (090);
 Bree Wb. (074), Eupen Wb. (194), Genk Wb. (065),
 Gennep Wb. (178), Hasselt Wb. (440), Heerlen Wb.
 1 (060), Kerkrade Wb. 2 (067, 239), Maastricht Wb.
 (013, 415), Meeuwen Wl. (207), Roermond Wb.
 (014, 111), Sint-Truiden Wb. (091, 194), Sittard Wb.
 (409), Stokkem Wb. (106), Tungalroy Wb. (106),
 Venray Wb. (417, 543), Weertlands Wb. 1 (C 1,
 013), Zonhoven Wb. (182, 459);
 Bisschops, M. (1994) (035), Kats, J. (1939).

Metalen werktuig met handvat, dat verhit wordt om er wasgoed mee te strijken. Vroeger gebeurde dit verhit-ten op de kachel of door middel van houtskool in het strijkijzer zelf; tegenwoordig werken de strijkijzers op elektriciteit en worden ze op deze manier verhit. Zie ook de lemmata HOUTSKOOLSTRIJKIJZER, ELEKTRISCH STRIJKIJZER en BOUTIJZER in WLD II.7, pag. 41 e.v.

strijkijzer (ook *strikijsder, strijkijz-der*): alg. Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb., Maaskemp. en Centr.-Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Eupen, Maastricht, Neerharen, Eigen-

bilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

strijkbout: Nunhem, Swalmen, Schimmert, Tungalroy, Neeritter, Kinrooi, Gruitrode en Obbicht.

bout (ook *bolt*): Posterholt, Meeuwen, Oplabbeek, Genk en Arcen.

boutje: Bree Wb.

platin (fr.): Sint-Truiden.

ijzer: Sint-Truiden.

Vgl. voor de volgende opgave ook het Hgd. *Bügeleisen*:

beugelijzer: Kerkrade Wb. 2.

De volgende twee trefwoorden zijn benamingen voor een strijkijzer dat met behulp van houtskool wordt verhit:

ameren-ijzeren (*ameren-ijsderen*):
 Tungalroy.

amerenijzer: Roermond en Maastricht.

Met de volgende opgave wordt een zwaar strijkijzer om te persen aangeduid:

persijzer: Venray Wb.

ROESTPLEK

N 79 (1979) (089), ZND 36 (1941) (011), ZND B1 (1940sq) (374);
 Bree Wb. (203), Roermond Wb. (111), Tongeren Wb. (005), Venlo Wb. (276), Venray Wb. (653);
 Beenen, P. (1973) (233).

Moelijk verwijderbare roestvlek in het linnegoed, veroorzaakt door vocht. De stof waarmee men roestplekken uit het linnen kan verwijderen, wordt in

Venray e.o. **zuringzout** genoemd (Venray Wb., pag. 705).

ijzerenmaal (ook *ijsdrenmaal*):

Opgrimbie, Eigenbilzen, Borgloon, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Jeuk.

ijzermaal: freq. Maaskemp.,

Centr.Maaslds., Tongerlds. en Dommelds.; ook in Gronsveld,

- Roermond, Molenbeersel, Lanaken, Veldwezelt, Bilzen, Vlijtingen, Hechtel, Helchteren, Lummen, Beverlo, Paal, Groot-Gelmen, Wellen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.
- maal:** Kwaadmechelen.
ijzervlek: Moelingen.
ijzerwetter: Schulen.
plek: Swalmen, Neeritter, Lanklaar en Obbicht.
roespel: Hasselt.
roessel: Diepenbeek, Hasselt, Kerniel, Wilderen en Montenaken.
roesselplek (ook *roesselplak*): freq. Lonerlds.; ook in Zonhoven, Diepenbeek, Houthalen, Stokrooie, Stevoort, Sint-Truiden en Jeuk.
roest: Heythuysen, Vlodrop, Sittard, Weert, Rekem, Zichen-Zussen-Bolder, Overpelt, Leopoldsburg en Tienray.
roester: Tessenderlo.
roestijzer: Lommel.
roestplaats: Eigenbilzen en Zichen-Zussen-Bolder.
roestplek (ook *roestplak*): freq. Maaskemp., verspr. Horns; ook in Reuver, Nunhem, Montfort, Klimmen, Weert, Lanklaar, Buchten, Bilzen, Hoeselt, Herstappe, Zolder, Houthalen, Blerick, Boekend, Venlo, Meerlo en Meijel.
- roestplekje** (*roestplekske*): Herten (bij Roermond).
roestvlek: verspr. Zuid.Oostlb; ook in Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Bocholt, Meeuwen, Rotem, Guttecoven, Maastricht, Beverst en Velden.
smet: Meijel en Posterholt.
spik: Schaesberg, Herten (bij Roermond), Maastricht en Neerharen.
spikkel: Waubach, Mheer en Gulpen.
spit: Schimmert.
spot: Meijel, Tungelroy en Meeuwen.
stee: Gennep.
tikkel: Montfort en Stein.
vieze plek: Oirlo.
aardvuur: Opitter.
vuur: Venray Wb.; ook in Helden/Everlo en Venlo.
weer: Schimmert.

15 Tuin, plaats rondom het huis

De lemmata GROENTENTUIN, MOESTUIN en PRIEEL zijn opgenomen in WLD I.7, de aflevering die onder meer het boereerf en de moestuin behandelt.

STOEP, TROTTOIR

SGV (1914) (036), ZND 07 (1924) (049);
Eupen Wb. (191), Hamont Wl. (462), Kerkrade Wb.
2 (231), Stokkem Wb. (105), Tegelen Wb. (120),
Tongeren Wb. (588);
Beenen, P. (1973) (240), Goossens, H. (1981),
Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939), Veldeke 15
(1940) (044, 062).

De geplaveide verhoging langs de
voorgevel van een huis.

Het woord **dorpel** wordt volgens de
informant uit Heer gebruikt voor dat
deel van de stoep, dat vlak voor de
deur ligt. Zie ook het lemma DORPEL in
WLD II.9, pag. 117 e.v.

stoep: alg. in Nl. Lb. m.u.v. Ripuar.;
ook in Molenbeersel, Bree, Bilzen,
Rosmeer, Hamont, Sint-
Huibrechts-Lille, Houthalen,
Lanklaar, Stokkem, Rekem,
Lanaken, Kermt, Hasselt, Borgloon
en Oostham.

sprong: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.,
verspr. Zuid.Oostlb.

steenweg (ook *stevek*, *steveg*): Eupen,
Welkenraedt, Thorn, Stevensweert,
Laak en Genooi/Ohé.

steenwegje (*steenwegske*):
Nederweert.

steen: Brunssum.

pavei: 's-Gravenvoeren en Epen.

plavei (*prevei*): Mheer.

rabat (ook *trabat*, *trebat*): Kanne,
Riksingen, Tongeren en Borgloon.

trottoir: Montzen, Welkenraedt,
Valkenburg, Rotem, Lanklaar,
Bilzen, Rosmeer, Viermaal, Eksel,
Wijchmaal, Wellen, Borgloon,
Bommershoven, Velm, Sint-
Truiden en Tessenderlo.

bordure (**fr.**): Mielen-boven-Aalst.

dorpel (ook *druppel*, *dulper*, *durpel*):
Montzen, Buggenum, Heer en
Thorn.

zul: Sint-Truiden, Riksingen en
Koninksem.

luif: freq. Centr.Maaslds.; ook in
Munstergeleen, Amby, Lanaken en
Bunde.

luip: Geleen.

stap: Dieteren.

trap: Brunssum.

rampe (**fr.**): Wijchmaal.

kant: Wijchmaal.

ACHTERUIT

N 79 (1979) (100), ZND m (Franssen, Houben, vElst, Welter);
 Hasselt Wb. (037, 038, 237), Kerkrade Wb. 2 (104),
 Maastricht Wb. (406), Roermond Wb. (315),
 Tongeren Wb. (246, 281), Venray Wb. (430),
 Zonhoven Wb. (234);
 Achten, P. (1995) (064), Heyden, L.v.d. (1927).

Open, niet door muren omsloten plaats achter het huis. Een **schallij** is volgens het Hasselt Wb. (pag. 37) 'een achterplaatsje van ± 5m², traditioneel gekasseid, soms overdekt of half overdekt, met waterpomp en gootsteen'. Ook de **cour** en de **steenweg** zijn volgens respondenten uit Opglabbeek, Rekem en Maastricht met tegels of stenen geplaveid.

Zie voor de consonantwisseling bij de lexicale varianten *kaslai* en *kasselai* onder het trefwoord **schallij** ook het Tongeren Wb. (pag. 246) waar beide vormen tot een gereconstrueerde vorm *skallai worden herleid.

achterruit: verspr. Maaskemp.; ook in Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Reuver, Posterholt, Sittard, Schimmert, Gronsveld, Weert, Tungalroy, Kinrooi, Lanklaar, Buchten, Rekem, Maastricht, Hasselt, Sint-Truiden en Leopoldsburg.

achteruits: Hasselt.

achterom: Oirlo, Weert en Montfort.

cour (fr.): Welkenraedt, Opglabbeek, As, Bilzen, Hoeselt, Riksingem,

Tongeren, Zonhoven en Hasselt.

courtje: Rekem.

achterplaats: Schimmert.

buitenplaats: Meijel.

plaats: alg. Kleverlds, freq.

Zuidgeld.Lb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schimmert, Weert,

Tungalroy, Ell, Guttecoven en Stein.

plei: Schaesberg, Klimmen, Noorbeek, Terlinden en Maastricht.

schallij (ook *kaslai*, *kasselai*): Sint-Truiden, Hasselt en Tongeren.

schallijtje (*schallijke*): Sint-Truiden.

steenweg (ook *steeweg*): Maastricht en Amby.

steenwegje (*stevigske*): Sittard.

hof: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach, Welkenraedt, Vlodrop, Maastricht en Kwaadmechelen.

mesthof: Helden/Everlo, Meeuwen, Gruitrode en Opglabbeek.

erf: Meijel en Klimmen.

geleg: Lanklaar, Rekem en Neerharen.

goed: Ophoven, Echt/Gebroek en Lutterade.

goedje: Guttecoven.

mesthoop: Eksel.

vrij: Roermond.

wei: Guttecoven, Sint-Truiden en Jeuk.

achter: Heythuysen, Montfort, Weert en Sint-Truiden.

achter gen huis: Mheer.

achter het huis: Oirlo en Weert.

buiten: Gruitrode en As.

BINNENPLAATS

N 79 (1979) (099);

Bree Wb. (061, 263), Echt Wb. (053), Gronsveld Wb. 2 (020), Hamont Wl. (009), Heerlen Wb. 2 (085), Lommel Wl. (156), Sint-Truiden Wb. (040), Valkenburg Wb. (165), Venlo Wb. (215), Venray Wb. (430), Zonhoven Wb. (234);
 Vreuls, E. (zj.hs).

Plaats achter het huis, omsloten door muren en meestal geplaveid met stenen of tegels.

binnenplaats: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Schimmert, Klimmen, Tungalroy, Neeritter, Echt/Gebroek, Stein, Velden, Blerick en Boekend.

binnenplaatsje (*binnenplaatske*):

Meijel en Herten (bij Roermond).

binnencour: Kinrooi, Rekem en Hoeselt.

cour (fr.): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Weert, Kinrooi, Ophoven, Lanklaar, Maastricht, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.
cour-tje (*cour-ke*): Meeuwen, Maastricht, Neerharen, Eksel en Jeuk.
achterbouw: Oplabbeek.
achterom: Klimmen.

achterruit: Bree Wb.; ook in Klimmen, Hamont en Sint-Truiden.
binnenhof: Schaesberg.
hof: Heerlen, Waubach, Schaesberg, Ell en Echt/Gebroek.
plaats: Venray Wb.; ook in Heythuysen, Montfort, Posterholt, Lutterade, Schimmert, Weert, Arcen, Blerick en Venlo.
plaatsje (ook *plaatske*): Heythuysen, Reuver, Swalmen, Maastricht, Arcen en Gennep.
plei: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht.
steenweg (*steveg, steeweg*): Maastricht, Valkenburg en Heerlen.
werf: Schimmert.
erf: Neeroeteren.
geleg: Neeroeteren.
goed: Lutterade, Buchten, Obbicht, Guttecoven.
goedje: Sittard.
mesthof (*mestem, mestif*): Gruitrode, Oplabbeek en Gronsveld.
op de hof (*op de noof*): Ospel.
op het goed: Guttecoven.

TUIN

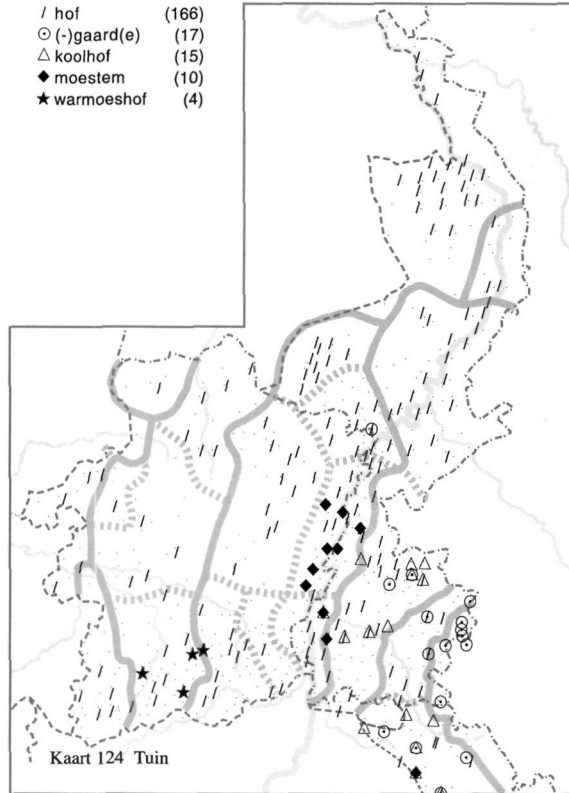
Afgeperkt of omheind stuk grond dat bij het huis hoort en daaraan aansluit of het omgeeft. Er worden bloemen gekweekt en/of groenten geteelt. De term **weitje** is in Valkenburg een benaming voor een 'kleine tuin' (Valkenburg Wb., pag. 199)

hof (ook *of*): alg. in Belg. en Nl. Lb.
hofje (*hofke*): Venray Wb.; ook in Welkenraedt.
gaard (ook *gaad*): Simpelveld, Heerlen, Heerlen, Rimborg, Schinnen, Merkelbeek en Thorn.
gaarde (ook *gaarden, gade*): Vaals, Eynatten, Remersdaal, Montzen en Eupen.
gaardje (*gaadje*): Rimborg.
bloemenggaard (*bloemengaad*):

Kerkrade Wb. 2.
bloemenhof: Sittard.
koolhof (*koolef, koolof*): freq. Geullds. en Zuid.Oostlb.; ook in Gemmenich en Bunde.
moeshof: Dieteren.
moestem (ook *moesem*): freq. Centr.Maaslds.; ook in

/ hof	(166)
⊙ (-)gaard(e)	(17)
△ koolhof	(15)
◆ moestem	(10)
★ warmoeshof	(4)

SGV (1914) (014), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 04 (1924) (026), ZND m (Marchal);
 Echt Wb. (053), Eupen Wb. (048), Genk Wb. (134), Gronsveld Wb. 2 (022, 175), Hasselt Wb. (184), Heerlen Wb. 2 (223), Kerkrade Wb. 2 (062), Lommel Wl. (120), Maastricht Wb. (143), Meerlo-Wanssum Wb. (141), Roermond Wb. (106), Sittard Wb. (049), Stokkem Wb. (078), Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (225), Valkenburg Wb. (199), Venlo Wb. (142), Venray Wb. (222), Weertlands Wb. 1 (C 1, 007), Zonhoven Wb. (172);
 Achten, P. (1995) (158), Bisschops, M. (1994) (012), Boileau, A. (1971) (104), Mertens, A.M. (1885b), Roukens, W. (1937) (add.);
 Vossen, A. (zj.hs).

Welkenraedt, Amby en Bunde.
warmoes (*wermes, werremes*):
 Gelinden, Gutshoven en Borgloon.
warmoeshof (ook *wermesof, wermesthof, wermestof, wermstof*):

Vliermaal, Hoepertingen,
 Guigoven en Bommershoven.
tuintje: Swolgen.
weitje: Valkenburg.
plaats: Swolgen.

BLOEMPERK

N 104 (2000) (028), ZND A1 (1940sq) (080);
 Gronsveld Wb. 2 (022), Kerkrade Wb. 2 (053),
 Maastricht Wb. (316), Meeswijk Wl. (480),
 Meeuwen Wl. (171), Tongeren Wb. (428, 435),
 Zonhoven Wb. (033).

Afgeperkt deel van een tuin met gekweekte bloemen.

bloemperk: Weert en Maastricht.
bloemenperk: verspr. Zuid.Oostlb.;
 ook in Waubach, Posterholt,

Maasbracht, Echt/Gebroek,
 Maastricht en Maasbree.
perk: verspr. Maaskemp. en
 Lonerlds.; ook in Kerkrade,
 Roggel, Baarlo, Melick,
 Hoensbroek, Gronsveld, Maaseik,
 Lanklaar, Meeswijk, Maastricht,
 Eijsden, Bilzen, Beverst, Tongeren,
 Berg, Overpelt, Lozen, Eksel,
 Koersel, Helchteren, Houthalen,
 Beverlo, Paal, Herk-de-Stad,

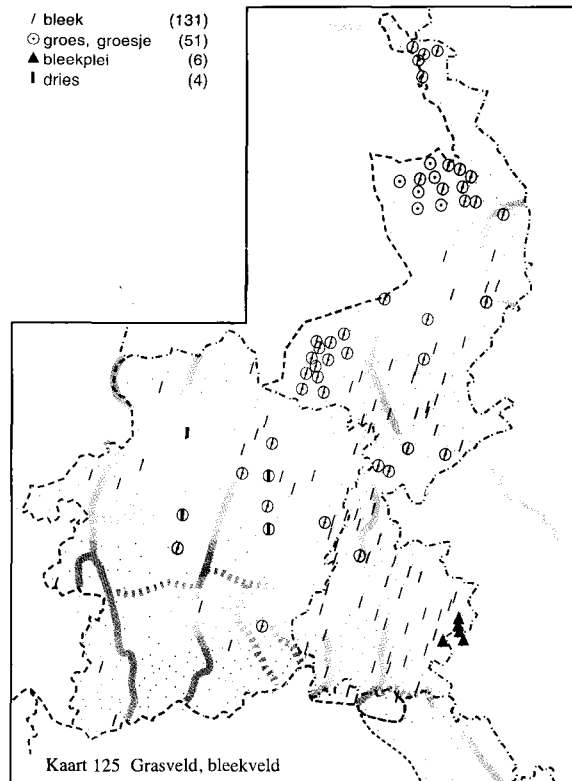

Mielen-boven-Aalst,
Kwaadmechelen, Meldert,
Boekend en Castenray.
bloemenperkje: Haanrade.
perkje (ook *perkske*): Maastricht en
Klimmen.
park: Tongeren.
bed: Kerkrade Wb. 2; ook in
Noorbeek, Terlinden en Zonhoven.
bloembed: Schaesberg.
bloembedje: Maastricht.
bloemenbed: Heel, Valkenburg en
Klimmen.
bloemenbedje: Heel.
bloemengard (ook *bloemengaad*):
Kerkrade, Bocholtz, Nieuwen-
hagen, Koningsbosch en Schinnen.

bloemengardje (*bloemengaadje*):
Kerkrade.
gaard (*gaad*): Waubach.
bloemenhof: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Nieuwstadt, Blerick en
Venray.
koolhof (*koolef*): Venlo en Schimmert.
bloemenhofje (*bloemenhofke*):
Baarlo, Nieuwstadt, Haler en
Sevenum.
hofje (*hofke*): Sevenum, Nieuwstadt
en Maastricht.
bloemenmoesempje (*bloemenmoe-
semke*): Obbicht.
bloementuin: Heel en Maastricht.
afgekort, het -: Ospel.

GRASVELD, BLEEKVELD

/ bleek	(131)
○ groes, groesje	(51)
▲ bleekplei	(6)
I dries	(4)

N 79 (1979) (100, 101), N 90 (1982)
(004);
Beverlo Wb. (042), Bree Wb. (087),
Echt Wb. (030, 051), Gennep Wb.
(041, 074), Hamont Wl. (051),
Heerlen Wb. 2 (111), Kerkrade Wb. 2
(061), Lommel Wl. (036), Maastricht
Wb. (038), Meerlo-Wanssum Wb.
(073, 128), Meeuwen Wl. (031, 087),
Roermond Wb. (035), Stokkem Wb.
(028), Tegelen Wb. (078, 087), Venlo
Wb. (102), Venray Wb. (193),
Weertlands Wb. I (C 1, 006, C 4,
001), Zonhoven Wb. (051);
Bisschops, M. (1994) (004), Heyden,
L.v.d. (1927).

Grasveld bij een woning. De trefwoorden **bleek**, **bleekplei** en **bleekwei** verwijzen naar het feit dat op het grasveld vroeger de was in de zon te bleken werd gelegd. Zie ook het lemma DE WAS BLEKEN.

grasveld: Heerlen.

bleek: alg. in Nl. Lb.; ook in Bree Wb. en in Lanklaar, Stokkem, Meeswijk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Hamont, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Beverlo, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.

bleekplei: Kerkrade Wb. 2; ook in Epen.

bleekwei: Lanklaar.

dries: Gruitrode, Opglabbeek, As, Eksel en Houthalen.

groes: alg. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Lutterade, Tungelroy, Echt/Gebroek, Stein, Eigenbilzen, Houthalen, Zonhoven en Arcen.

groesje (*groeske*): Montfort, Pey, Echt/Gebroek, Lanklaar en Tienray.

huiswei: Venray.

GAZON

N 79 (1979) (101); Diepenbeek Wb. (271), Hamont Wl. (130), Hasselt Wb. (146), Heerlen Wb. 2 (111), Kerkrade Wb. 2 (126), Kortessem Wb., Maastricht Wb. (106, 315), Meeswijk Wl. (478), Sint-Truiden Wb. (190), Tongeren Wb. (432), Zonhoven Wb. (349); Achten, P. (1995) (042, 099), Bettens, A. (1954) (098).

Kort gemaaid, verzorgd grasveld met kwaliteitsgras.

gazon (ook *gazong*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Sint-Martens-Voeren, Nunhem, Vlodrop, Neeritter, Kinrooi, Bree, Meeuwen, Neer-

oeteren, Maastricht, Hoeselt, Hamont, Kwaadmechelen, Blerick en Meijel.

pelouse (*fr.*): Meeuwen, Meeswijk, Maastricht, Neerharen, Kanne, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Kortessem, Sint-Truiden en Jeuk.

gras: Leopoldsburg en Schimmert.

grasperk: Houthalen.

grasplei: Kerkrade Wb. 2.

grasveld: Boekend, Klimmen en Heerlen.

grasveldje: Herten (bij Roermond).

groes: Hoeselt.

weitje (*weike*): Maastricht.

TERRAS

N 79 (1979) (104); Lommel Wl. (340), Tongeren Wb. (577, 578).

Meestal verhard en vaak hoger dan het omliggende terrein gelegen stuk grond in de nabijheid van het huis, dat als zitplaats gebruikt kan worden.

terras: verspr. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Schaesberg, Gulpen, Sint-

Martens-Voeren, Reuver, Nunhem, Schimmert, Mheer, Weert, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Lommel, Gennep en Meijel.

zitje: Reuver, Guttecoven en Klimmen.

berm: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Montfort, Schimmert, Noorbeek, Ophoven en Gruitrode.

hof: Helden/Everlo en Opglabbeek.
plaats voor het huis: Schimmert.
plaatsje (*plaatske*): Sittard.
plaatsje voor het huis (*plaatske voor het huis*): Schimmert.
platje: Klimmen.
plei-tje: Waubach.
stoep: Meijel, Weert en Meeuwen.
terp: Nunhem.
verhoog: Eksel.
heuvel: Gruitrode.
groesje (*groeske*): Montfort.

STENEN OMHEINING

N 90 (1982) (005);
 Weertlands Wb. 1 (C 1, 012).

Schutting of omheining van steen, bijvoorbeeld rond de tuin of de binnenplaats.

muur: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade Ospel, Weert, Meeuwen, Born, Urmond, Stein, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Jeuk, Leopoldsburg, Velden, Blerick en Venlo.

muurtje (*muurke*): Eys, Roermond, Maasniel, Posterholt, Susteren en Maastricht.

scheidingmuur: As.

scheidmuur: Ell.

omheining: Hoensbroek en Ten-Esschen/Weustenrade.

schans: Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Kesseleik, Montfort, Schimmert, Tungalroy, Ittervoort en Maasbree.

schrans: Thorn, Schinnen en Schimmert.

schutting: Weertlands Wb. 1; ook in Gulpen, Ingber, Reuver, Roermond, Susteren, Sittard, Guttecoven, Stein, Maastricht, Venray, Tienray en Meijel.

tuin: Maasbree en Merkelbeek.

afrastering: Meijel en Echt/Gebroek.

HEK, HEKWERK

N 79 (1979) (102), SGV (1914) (013);
 Hamont Wl. (149), Hasselt Wb. (464), Heerlen Wb. 1 (059), Kerkrade Wb. 2 (233), Lommel Wl. (105), Maastricht Wb. (404), Meeswijk Wl. (239, 610), Sint-Truiden Wb. (119), Tegelen Wb. (119), Venlo Wb. (250), Zonhoven Wb. (152);
 Bettens, A. (1954) (032, 073), Bisschops, M. (1994) (034), Heyden, L.v.d. (1927).

Afscheiding of omheining van verticale, op gelijke afstanden geplaatste, overdwars verbonden palen, staven of

spijlen. Met de trefwoorden **grille** (**fr.**) en **staketsel** wordt over het algemeen een metalen hekwerk aangeduid.

hekwerk: Klimmen.

hek: freq. Kleverls., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nederweert, Meeuwen, Opglabbeek en Maastricht.

stalen hek: Reuver.

hekken: freq. Kleverlds.; ook in Susteren, Weert, Tungelroy, Borgharen en Sint-Pieter.
hekkens: Meerlo en Ospel.
gelint: Meerlo.
gitter (du.): Sittard en Schaesberg.
grille (fr.): Meeswijk, Kanne, Hamont, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Lommel.
ijzeren grille: Bree.
spalier (du.): Brunssum.
staketsel (ook *stangketsel*, *stanketsel*, *strangketsel*): freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Tegelen, Heel, Weert, Thorn, Meeswijk, Maastricht, Lottum,

Venlo en Oirlo.
rek: Jeuk en Brunssum.
afmaking: Herten (bij Roermond).
afraftering: Sittard, Schimmert, Gronsveld, Buchten, Guttecoven en Stein.
afsluiting: Eigenbilzen.
afsluiting: Neeroeteren, As, Hoeselt en Sint-Truiden.
balie (bai): Gronsveld, Noorbeek en Terlinden.
barier (breer): Kanne.
schei: Lutterade.
scheiling: Meeuwen.
heining: Kwaadmechelen, Jeuk en Schimmert.
omheining: Ophoven, Rekem, Kwaadmechelen, Blerick en Venlo.
schutting: Meijel en Guttecoven.
tuin: freq. Noord.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Tungelroy, Ell, Kinrooi, Lanklaar, Obbicht en Blerick.
draad, de -: As.
weipalen: Gruitrode en Oplabbeek.

HEK, POORTJE

N 79 (1979) (102), SGV (1914) (013), ZND m (Langohr);
 Beverlo Wb. (101), Bree Wb. (061, 138, 466), Echt Wb. (123), Gronsveld Wb. 2 (066), Hamont Wl. (165), Hasselt Wb. (058), Heerlen Wb. 2 (223), Kerkrade Wb. 2 (115), Kortesse Wb. (052), Maastricht Wb. (329), Sint-Truiden Wb. (053), Sittard Wb. (444), Valkenburg Wb. (143, 186), Venlo Wb. (107), Zonhoven Wb. (031);
 Bisschops, M. (1994) (012), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939).

Uit horizontale en verticale latten vervaardigd deurtje, dat de toegang vormt tot de tuin..

Zie voor de trefwoorden **vauwer** en **vauweren** ook WNT XVIII, kol. 255, s.v. *valderen*, '(Limb.) sluitboom aan een weide' en voor het trefwoord **garnei** RhWb (II), kol. 1032, s.v. *garnei*,

'Staketten- oder Gartentüre aus Latten, Holz'.

poortje (ook *poorteke*, *poetje*):
 Nieuwenhagen, Waubach, Rimburg, Belfeld, Beesel, Buggenum, Meeuwen en Beverlo.
achterpoortje: Bree Wb.

poort: Maastricht.

barier (ook *bereer, breer, brier*): freq.

Zuid.Oostlb., verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Eys, Epen,

Montzen, Thorn, Maastricht,

Limmel, Zonhoven, Hasselt,

Kortesseem, Sint-Truiden en Venlo.

gaard (ook *gaar*): Simpelveld, Eys,

Vijlen, Montzen, Berg-en-Terblijt

en Gronsveld.

gaardenpoortje (*gadenpootje*):

Heerlen.

vauwer: Gronsveld.

vauweren: freq. Zuid.Oostlb.; ook in

Heerlen, Horn, Guttecoven en
Merselo.

veken: alg. Zuid.Oostlb.; ook in Bree

Wb. en in Heerlen, Echt/Gebroek

en Guttecoven.

garnei: freq. Ripuar.; ook in Epen en

Montzen.

hek: Roermond, Swalmen, Montfort,

Broeksittard en Schinnen.

hekken: Hamont.

rabat: Valkenburg.

rek: Bingelrade.

stegel: Kwaadmechelen.

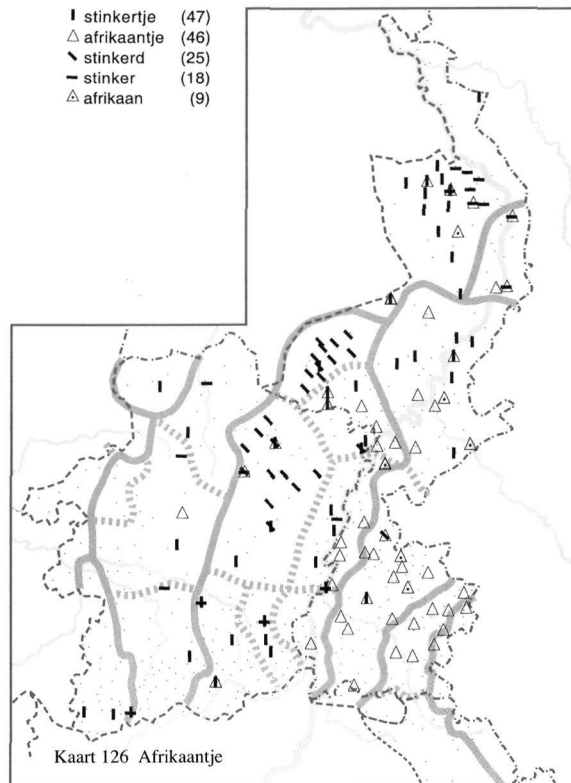
16 Tuin- en kamerplanten

In deze paragraaf worden de benamingen voor een aantal planten behandeld, die in de tuin en in huis worden aangetroffen. Het begrip HORTENSIA (*Hydrangea hortensia*) leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma. Van de SANSEVERIA is geen lemma opgenomen, omdat er te weinig materiaal beschikbaar was. Behalve het algemene **sanseveria** leverde dit begrip de trefwoorden **vrouwentongen** (voor Uikhoven) en **poorplant** (voor Maastricht) op. Zie ook WLD III, 4.3, waarin de woordenschat in verband met de wilde flora is opgenomen.

AFRIKAANTJE

I stinkertje	(47)
△ afrikaantje	(46)
∨ stinkerd	(25)
- stinker	(18)
△ afrikaan	(9)

DC 54 (1979) (020), DC 60a (1985) (178), N 73 (1975) (029c), N 92 (1982) (178);
Bree Wb. (273), Genk Wb. (113, 317), Hasselt Wb. (043), Niel-St.Truiden Wl. (II.350), Maastricht Wb. (008), Meerlo-Wanssum Wb. (277), Meeswijk Wl. (620), Tongeren Wb. (003, 532), Tungenroy Wb. (187), Venlo Wb. (346), Venray Wb. (439, 537), Weertlands Wb. I (B1, 010), Zonhoven Wb. (452);
Achten, P. (1995) ((inl.)), Heynen, P. (1960sq), Reumers, P. (1987) (091);
Kh Venlo (-).

Het afrikaantje (*Tagetes erecta* en *Tagetes patula*) is een plant die van Midden-Amerika afkomstig is. De bla-

deren zijn samengesteld en tevens ovaal. De bloemkorfjes staan op zeer verdikte stelen. Het zijn lage plantjes,

die vaak gebruikt worden voor randen en mozaïek-perken. De bloemen zijn donkergeel gekleurd, meest met bruin en verspreiden een stinkende lucht die onder meer mieren uit de naaste omgeving verdrijft. De grootste soort (*Tagetes erecta*) kan tot 60 cm hoog worden. De bloemen hebben een doorsnede van 8 tot 12 cm. De kleinere soort (*Tagetes patula*) wordt tot 30 cm hoog, de bloemen hebben een doorsnede tot 15 cm. Beide variëteiten bloeien van het begin van de zomer tot ver in de herfst.

afrikaantje: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Eygelshoven, Bree, Meeuwen, Maastricht, Houthalen, Arcen, Blerick, Venlo, Venray,

Tienray en Meijel.

afrikaan: Maasniel, Vlodrop, Doenrade, Hoensbroek, Echt/ Gebroek, Tongeren, Oirlo, Horst en Meijel.

stinker: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Meeuwen, Stokkem, Uikhoven, Eigenbilzen, Diepenbeek, Neerpelt, Hechtel, Hasselt, Mechelen-Bovelingen, Arcen en Venlo.

grote stinker: Limbricht.

stinkerd: Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Sittard en Ophoven.

stinkertje (ook *stinkerke*): freq. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Schimmert, Weert, Bree, As, Genk, Eigenbilzen, Rosmeer, Vlijtingen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Mechelen-Bovelingen, Gors-Opleeuw, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk en Lommel.

stinkbloem: Tungalroy.

stinkend juffrouwtje (*stinkend juffrouwke*): Lommel.

fluweelbloempje (*fluweelbloemke*): Kunrade.

kappertje (*kepperke*): Margraten.

tagetes: Montfort.

ALOË

DC 60a (1985) (118), N 92 (1982) (118).

Benaming van verschillende soorten van het plantengeslacht *Agave*, vooral van de *Agave Americana*, een plant met dikke, vlezige bladeren die groen-wit gevlekt zijn en witte tandjes aan de rand hebben. De bloem is rood.

aloë: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Berg-en-Terblijt, Tungalroy, Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht, Jeuk, Blerick en Maasbree.

alowijn: Beesel, Montfort, Lutterade, Schimmert, Ophoven, Thorn en Stein.

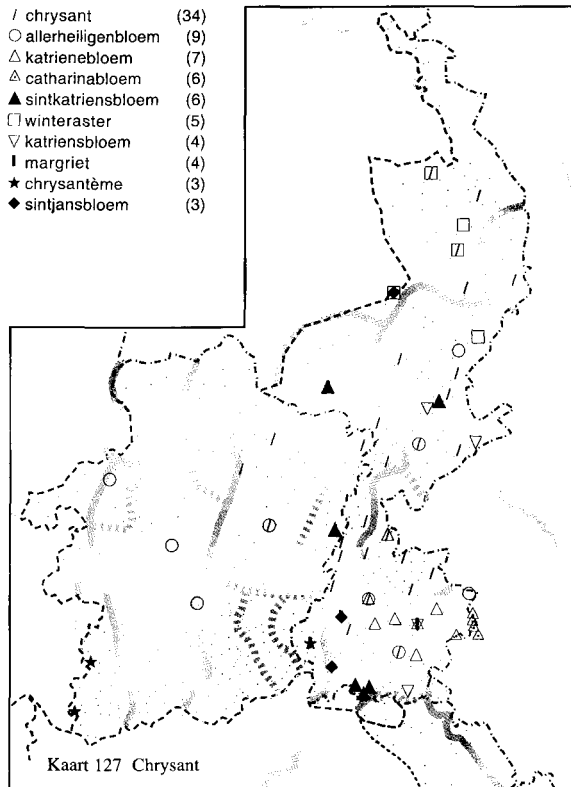

CHRYSANT

/ chrysant	(34)
○ allerheiligenbloem	(9)
△ katrienebloem	(7)
△ catharinabloem	(6)
▲ sintkatriensbloem	(6)
□ winteraster	(5)
▽ katriensbloem	(4)
! margriet	(4)
★ chrysantème	(3)
◆ sintjansbloem	(3)

DC 60a (1985) (171), N 73 (1975) (027g, 033b-05, 035d, 037c), N 92 (1982) (171, add.); Beverlo Wb. (053), Gronsveld Wb. 2 (104), Kerkrade Wb. 1 (146), Maastricht Wb. (379), Meeswijk Wl. (142, 573), Niel-St.Truiden Wl. (I.227, I.624), Roermond Wb. (052, 261), Sint-Truiden Wb. (155), Sittard Wb. (357), Tungalroy Wb. (187), Valkenburg Wb. (094, 171), Zonhoven Wb. (020); Achten, P. (1995) (inl.), Bertrand, J. (1946) (056), Delsen, L. (1982) (030), Loontjens, H. (1946) (104), Veldeke 09 (1934) (464), Veldeke 11 (1936) (634), Veldeke 13 (1938) (035), Veldeke 15 (1940) (001).

De chrysant (*Chrysanthemum frutescens*) is een samengesteldbloemige plant met stervormige bloemen. Er bestaan verschillende varianten van. Heel bekend zijn de chrysanten met pompoenvormige bloemen, waarbij de veelvuldige bloemblaadjes omhooggekruld zijn en er zo een bolvorm ontstaat. Deze plant, die in de herfst bloeit, wordt vaak bij Allerheiligen gebruikt om op de graven te zetten.

chrysant: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Wijlre, Vijlen, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Bree, Meeuwen, As, Maastricht en Venlo.
chrysantème (ook *chrysanteen*, *kri-zanteem*): Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Maastricht.
catharinabloem: Kerkrade Wb. 1.

katrienebloem: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kunrade, Heerlen en Eys.
katriensbloem: Epen, Herten (bij Roermond), Vlodrop en Ten-Esschen/Weustenrade.
sintekatrienen: Jeuk en Hoeselt.
sintekatriensbloem: Susteren en Valkenburg.
sintekatrijnbloem: Rosmeer.

sintekatrijnen: Vlijtingen.
sintekatrijsbloem: Maastricht.
sintkatrienebloem: Sittard.
sintkatriensbloem: Roermond,
Mheer, Noorbeek, Terlinden,
Tungelroy en Meeswijk.
sintkatrijsbloem: Maastricht.
sintjansbloem: Meijel, Rothem en
Gronsveld.
allerheiligenbloem: Waubach, Wijlre,
Beesel, Montfort, Schimmert, As,
Diepenbeek, Zonhoven en Beverlo.
allerzielenbloem: Stein.

kerkhofbloem: Blerick en Maastricht.
kleine zonnebloem: Oirlo.
herfstbloem: Vlodrop.
pinksterbloem: Meijel.
winteraster: verspr. Kleverlds.; ook in
Reuver.
zomeraster: Meijel.
aster: Blerick.
margriet: Rothem, Ten-Esschen/
Weustenrade, Tungelroy en
Maastricht.
goud: Tienray.

DAGSCHONE

DC 60a (1985) (157), N 92 (1982) (157).

De dagschone (*Convolvulus tricolor*) is een bossige, gekweekte verwant van de winde, die in de tuin meestal als eenjarige plant wordt gebruikt. De planten worden 20 tot 30 cm hoog en 30 tot 40 cm breed. De stengel is in het geheel niet slingerend, maar recht-opstaand en behaard. De bladeren zijn zeer langwerpig. De twee blaadjes zitten ver onder de bloem en zijn zeer smal. De bloemen bloeien vanaf halverwege de zomer en zijn meestal aan de rand blauw en in het midden wit, nog lager geel. Er bestaan ook rode varianten. De bloemen blijven elk slechts één dag goed.

dagschone (ook *dagskone*):
Echt/Gebroek en Jeuk.
daglelietje (*daglelieke*): Montfort.

dagster: Thorn, Stein en Schimmert.
morgenster: Schimmert.
slaapmutsje (*slaapmutske*): Oirlo.
jonkertje (*jonkerke*): Berg-en-Terblijt.
petunia: Venray.

DUIZENDSCHOON

DC 17 (1949) (009), DC 60a (1985) (129), N 12 (1961) (add.), N 73 (1975) (032b-2), N 92 (1982) (129, add.);
Bree Wb. (209), Echt Wb. (059), Genk Wb. (047, 146), Gronsveld Wb. (194), Hamont-Achel Wb. (109), Hasselt Wb. (122), Kerkrade Wb. 1 (075), Maastricht Wb. (166), Meeswijk Wl. (284), Roermond Wb. (069, 117), Sint-Truiden Wb. (158),

Sittard Wb. (073, 158), Tegelen Wb. (091), Tungelroy Wb. (186), Uikhoven Wl. (068), Valkenburg Wb. (089), Venlo Wb. (158), Venray Wb. (163), Weertlands Wb. 1 (B1, 003, B1, 005), Zonhoven Wb. (145);
Achten, P. (1995) ((inl.)), Beenen, P. (1973) (146), Boer, F. de & Z. Zoons (1988) (032), Clout. C. (1990) (219), Delsen, L. (1982) (030), Dolmans, H.

(zj.hs), Jaspar, E. (1921-28), Reumers, P. (1987) (091), Simons-Stienen, L. (1982) (027), Veldeke 33 (1958) (004), Verheggen, P. (zj.hs), Zits, E. (1989-90) (033);
Kh Venlo.

De duizendschoon (*Dianthus barbatus*) is een tweejarige anjersoorst die tot 60 cm hoog kan worden. In de vroege zomer krijgt deze plant afgeplatte of koepelvormige bloemhoofdjes van 8 tot 12 cm doorsnede met enkele of dubbele, 1 cm grote bloemen. Die zijn vaak tweekleurig of in concentrische ringen in rode, roze of witte tinten gekleurd en geuren sterk. De bladeren zijn smal en heldergroen van kleur.

duizendschoon (ook *duizendschool*): Kerkrade Wb. 1 en Weertlands Wb. 1; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Vijlen, Sittard, Brunssum, Tungelroy, Blerick, Venlo en Venray.
gezel: Diepenbeek en Hoeselt.
gezelletje (ook *gezelleke*): Zonhoven en Hasselt.
jonggezel: Genk en Rosmeer.
jonkertje (*jankertje, jonkerke*): freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maas-kemp. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Wijlre, Gulpen, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht,

Venlo, Meijel en Maasbree.
jonkfertje (*jomferke, jonkferke*): Kunrade en Gronsveld.
klein gritje: Sevenum.
koppelbloemen: Noorbeek en Terlinden.
kwispel: Hasselt.
lievermannetje (*lievermanneke*): Meijel.
muurbloem: Oirlo.
pinkertje (*pinkerke*): Schimmert.
ridderspoor: Urmond.
boerengoeffel (*boerensnoffel*): Beesel.
snuffeltje (*snuffelke*): Achel.
trosje (*troske*): Susteren.
trosviolier (ook *trosvlier*): Montfort, Jeuk en Schimmert.
violet (*flet, flit*): Venray Wb.; ook in Epen.
violier: Mheer.

EENDAGSBLOEM

DC 60a (1985) (113), N 92 (1982) (113);
Tongeren Wb. (586).

De eendagsbloem (*Tradescantia virginiana*) is een winterharde plant van ongeveer 60 cm hoog. Ze heeft bloemen die op die van de lelie lijken, door het bezit van een afzonderlijke, groene, driebladige kelk en een gekleurde, eveneens driebladige kroon. De stengel van deze plant is rechtopstaand, de bloemen zijn blauw, paars, rood of wit. De plant bloeit van juni tot september, maar de bloemen

zijn elk slechts 3/4 dag open.

eendagsbloem: Meijel, Beesel en Montfort.

tradescantia: Jeuk en Tongeren.

pastoorstippen: Schimmert, Berg-en-

Terblijt, Thorn, Echt/Gebroek en Stein.

blauwe lisjes (*blauw liskes*): Sevenum.

FLAMINGOPLANT

DC 60a (1985) (181), N 92 (1982) (181).

De flamingoplant (*Anthurium scherzerianum*) is een tropische plant van de Aronskelkfamilie, die veel als kamerplant wordt gebruikt. De opvallende bloeiwijze bestaat uit een groot, stevig, schedevormig, rood glanzend schutblad, waaruit een witte zuilvormige bloeikorf rijst; daarop zitten eigenlijk kleine witte bloemetjes.

flamingoplant (ook *flamingplant*):

Wijlre, Eys, Montfort, Berg-en-Terblijt, Mheer, Thorn, Stevensweert, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht, Blerick en Venray.

flamingo (ook *falmingo*): verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Brunssum, Schimmert, Tungalroy, Thorn, Maastricht, Oirlo en Meijel.

kerstroos: Ophoven, Bree, Stein en Jeuk.

anthurium: Venlo.

levensbloem: Beesel.

vrouwentong: Horst en Venlo.

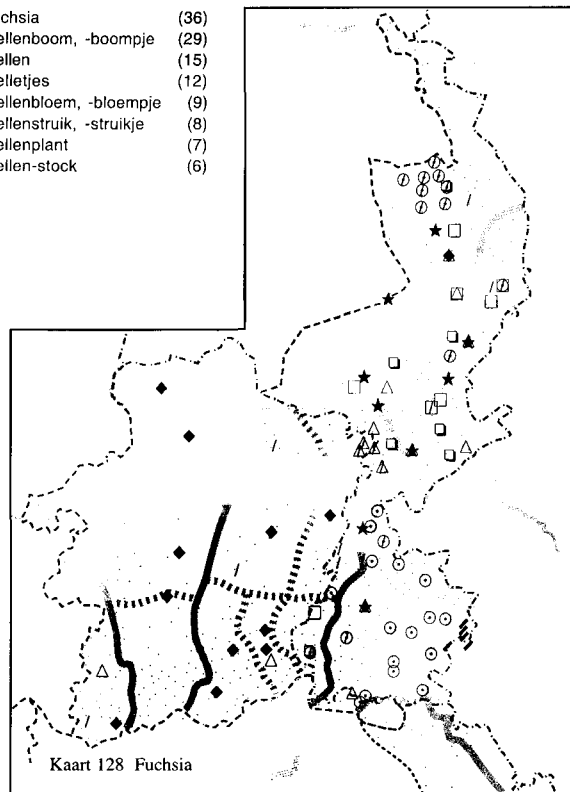
FUCHSIA

De fuchsia is een populaire, bladverliezende heester of halfheester, soms zelfs een boompje met meestal kruisgewijs staande bladeren. Er bestaan door het vele kruisen talloze soorten, die als gemeenschappelijk kenmerk knikkende, klokvormige bloemen hebben. De planten zijn geschikt om in potten en schalen buiten gezet te worden en kunnen in de winter op een koele lichte plek overwinteren. De naam **klokjesplant** en **bellenplant** dankt ze aan haar typische hangbloempjes die op een belletje lijken.

fuchsia (ook *fliksia, fochsia, foekia, foeksia, foksia, fuksia, fusia*): freq.

/ fuchsia	(36)
○ bellenboom, -boompje	(29)
△ bellen	(15)
◆ belletjes	(12)
★ bellenbloem, -bloempje	(9)
□ bellenstruik, -struikje	(8)
□ bellenplant	(7)
♣ bellen-stock	(6)

DC 57 (1982) (005, 007), DC 60a (1985) (152), N 92 (1982) (152, add.);

Diepenbeek Wb. (381), Echt Wb. (028), Gronsveld Wb. 1 (044), Gronsveld Wb. 2 (051), Hasselt Wb. (140), Kerkrade Wb. 2 (056), Niel-St.Truiden Wl. (1.351), Roermond Wb. (080), Sint-Truiden Wb. (058), Sittard Wb. (039, 103), Tegelen Wb. (076), Tongeren Wb. (053, 162), Tungelroy Wb. (186), Venlo Wb. (099), Venray Wb. (079, 111, 159), Zonhoven Wb. (128);
 Achten, P. (1995) ((inl.)), Boer, F. de & Z. Zoons (1988) (032), Reumers, P. (1987) (091), Veldeke 12 (1937) (053), Veldeke 13 (1938) (020), Veldeke 18 (1943) (018).

Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Lutterade, Sittard, Berg-en-Terblijt, Ophoven, Geistingen, Stevensweert, Bree, As, Genk, Maastricht, Hoelselt, Tongeren, Mechelen-Bovelingen, Niel-bij-St.-Truiden, Blerick en Venlo.

foks (*foeks*): Venray.

foksjes (*fokskes*): Stokkem.

foksjes (*fokskes*): Eigenbilzen.

bellenboom: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Geulle en Venlo.

bellenboompje (*bellenboomke, bellenboompje*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Simpelveld, Beesel en Maastricht.

belboom: Heerlerheide.

belletjesboom (*bellekesboom*): Diepenbeek.

belletjesboompje (*belkesboomke*):

Tungelroy, Maastricht en Gronsveld.

bellen-stock: Kerkrade Wb. 1.

bellenbloem: Swalmen, Montfort, Schimmert, Guttecoven, Meterik en Meijel.

bellenbloempjes (*bellenbloemkes*): Reuver, Kelpen en Grathem.

belletjesbloem (*belkesbloem, bellekesbloem*): Weert, Tungelroy, Thorn en Diepenbeek.

bellenkruid: Mechelen-aan-de-Maas.

belletjesplant (*belkesplant*): Sevenum.

bellenplant: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Maasbracht, Maastricht en Oirlo.

bellenpotjes: Echt/Gebroek.

bellenroosje (*bellenrooske*): Waubach.

bellenstekje (*bellenstekske*): Eygelshoven.

bellenstruik: Tegelen, Roermond, Maasniel, Ell, Venlo en Horst.

bellenstruikje (*bellenstruikske*):

Tegelen, Roermond, Itteren en Maasbree.

bellen: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Schimmert, Mheer, Echt/Gebroek, Vlijtingen, Sint-Truiden, Sevenum en Maasbree.

belletjes (ook *belkes*, *bellekes*): As, Dilsen, Eigenbilzen, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Diepenbeek,

Eksel, Zonhoven, Hasselt, Jeuk, Lommel en Sevenum.

boerenbelletjes (*boerenbellekes*): As.
belletjeskruid (*bellekeskruid*):

Mechelen-aan-de-Maas.

bosilletje (*bosilleke*): Diepenbeek.

balonnetjes (*balonnekes*): Tungalroy.

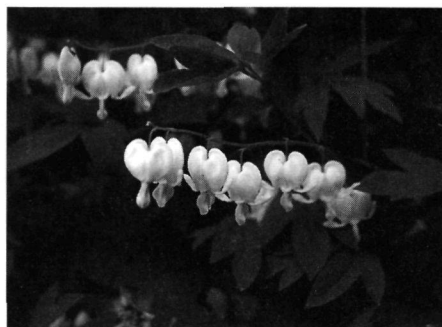
klokjes (*klokskes*): Tungalroy en Jeuk.

snotterbel: Beesel.

GEBROKEN HARTJES

DC 60a (1985) (134), N 92 (1982) (134);
Hasselt Wb. (291), Tungalroy Wb. (187).

Het gebroken hartje (*Dicentra spectabilis*) is een sierlijke, kruidachtige, overblijvende plant uit China en Amerika. De naam dankt de plant aan de vorm van de hangende bloemen, die hartvormig en meestal rood zijn. Deze plant kan tot 75 cm hoog worden, de bloemen worden 2,5 cm groot.

gebroken hartjes: verspr.

Zuid.Oostlb.; ook in Swalmen, Tungalroy, Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht, Jeuk en Venray.

gebroken harten: Guttecoven.

droevige hartjes: Horst.

tranende hartjes: Reuver.

treurende hartjes: Ophoven.

druipende harten: Montfort.

druipende hartjes: Kunrade, Heythuysen, Beesel, Roermond, Thorn, Meijel en Maasbree.

liefvrouwehartjes: Swalmen.

lievevrouwehartjes: Montfort, Schimmert, Tungalroy, Oirlo en Horst.

onzelievevrouwhartjes: Tungalroy.

's-lievenvrouwehartjes: Heythuysen.

vrouwehartjes: Tienray.

mariahartjes: Sevenum, Posterholt en Hasselt.

heilige harten: Stein.

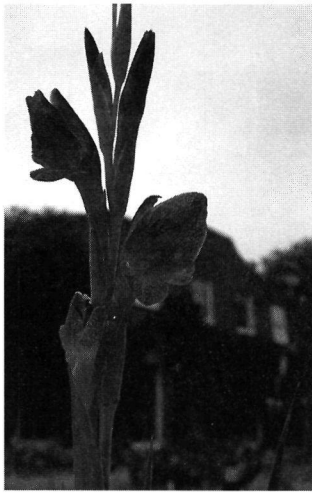
oorbellen: Vlijtingen.

GLADIOOL

DC 60a (1985) (125), N 92 (1982) (125);
Lommel Wl. (101), Meerlo-Wanssum Wb. (296),
Meeswijk Wl. (233), Niel-St.Truiden Wl. (I.420),
Sint-Truiden Wb. (115), Venray Wb. (466),
Weertlands Wb. 1 (B 1, 010);
Veldeke 15 (1940) (024).

De gladiool (*Gladiolus*) is een hoge plant (bijna 1 meter), die bloeit van

juni tot augustus. De bladeren zijn zwaardvormig en spits gevormd. De bloemen groeien naar één kant. Door allerlei kruisingen en selectietechnieken bestaat de gladiool nu in een breed scala van kleuren. De gladiool is een knolgewas, die vooral als snijbloem populair is.

gladiool: freq. Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Heerlen, Weert, Ophoven, Thorn, Meeswijk, Stein, Geulle, Maastricht, Hasselt, Nielbij-St.-Truiden, Jeuk, Lommel en Venlo.

lelie: Swalmen, Montfort, Vlodrop, Berg-en-Terblijt en Urmond.

sint-jozef-lelie: Diepenbeek.

sabel: Schimmert.

sabelbloem: Montfort.

twalf apostelen: alg. Kleverlds.; ook in Weerlands Wb. 1.

GOUDENREGEN

DC 60a (1985) (153), N 92 (1982) (151, 153); Sittard Wb. (120), Tongeren Wb. (192), Venray Wb. (169); Achten, P. (1995) ((inl.)).

De gouden regen (*Cytisus laburnum*) is een kleine boom die tot 6 m hoog kan worden en die goudgele bloemen in rijke, hangende trossen van 10 tot 25 cm lang krijgt. De blaadjes zijn drietallig. Op de vlag -dit is het grootste kroonblad- zit een bruin honingmerk. De bloem heeft geen honing, maar wel een vlezig ring met voedsel voor insecten. De bloemen van de tros keren zich voor het openen om, zodat de vlag boven komt. De zaden van de gouden regen zijn zeer giftig.

Hoewel het lemma geen variatie in trefwoorden vertoont, is het toch opgenomen vanwege de grote verscheidenheid in lexicale varianten.

goudenregen (ook *golden regen*, *golje regen*, *golle regen*, *golle reger*, *gouden regel*, *gouje regel*, *gouje regen*, *gouje rengel*, *gouw regen*, *gouw rengel*, *gouwde renger*, *gouwe regen*, *gouwe reger*, *gouwe rengel*, *gouwe rengen*, *gouwe ren-*

ger): alg. Kleverlds., freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds. verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Weert, Bree, Meeuwen, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Jeuk, Blerick en Venlo.

GOUDSBLOEM

DC 60a (1985) (175), N 92 (1982) (175);
Maastricht Wb. (123), Meerlo-Wanssum Wb. (125),
Meeswijk Wl. (236), Tongeren Wb. (192), Venray
Wb. (169), Weertlands Wb. 1 (B 1, 001).

De goudbloem (*Calendula officinalis*) is een plant met grote oranjekleurige bloemen, die van mei tot november bloeien. De plant kan tot 60 cm hoog worden. De bloemen hebben een doorsnede tot 10 cm en sluiten zich 's nachts. De bladeren zijn lichtgroen en dikwijls vrij kleverig, met een scherp aroma als ze worden aangeraakt. Bijna alle vruchten zijn sikkelvormig gekromd. De plant zaait zich heel gemakkelijk uit.

Volgens het Weertlands Wb. 1 heeft de goudbloem de benaming **allerverdrijf** gekregen omdat de plant cultuurgewassen verdrijft. Dit naamgevingsmotief wordt in Limburg overigens ook bij andere planten toegepast, cf. het register van WLD III, 4.3.

goudbloem (ook *goldsbloem*): alg.

Kleverlds., freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Eys, Maastricht, Tongeren, Blerick en Venlo.

goudbloem (ook *goldbloem*): freq. Oostlb.; ook in Kunrade, Heerlen, Vijlen, Tungelroy, Stevensweert, Maastricht, Rosmeer, Jeuk, Horst en Sevenum.

goudlak: Kunrade.

gouden kont (*gouwen kont*): Meeswijk.

geelbloem: Kessel.

allerverdrijf: Weertlands Wb. 1.

alverdrijf: Grevenbicht/Papenhoven.

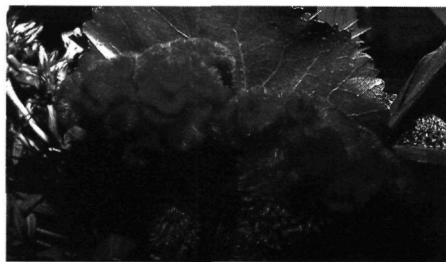
HANENKAM

DC 60a (1985) (128), N 92 (1982) (128, add.);
Tungelroy Wb. (186);
Achten, P. (1995) (inl.).

De hanenkam (*Celosia cristata*) is een kleine eenjarige plant, die als opvulling in de tuin of in bloembakken gebruikt wordt. De bladeren zijn langwerpig eirond en spits gevormd. De aren zijn rood, oranje of geel, dikwijls monsterachtig kamvormig verbreed. De stengel zelf is dan ook afgeplat en bandvormig.

hanenkam: Maasniel, Schimmert, Meerssen, Thorn, Echt/Gebroek, Stein, Blerick en Meijel.

hanenkamp: freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Heerlerbaan/

Kaumer, Lutterade, Schimmert, Mheer, Weert, Tungelroy, Ophoven, Bree, Urmond, Maastricht, Hoeselt en Maasbree.

floeren bloem: Jeuk.

floeren kamp: Montfort.

fluweelbloem: Beesel.

mistletoe: Montfort.

duizendschoon: Oirlo.

pallemeenaat: Tungelroy.

HANGGERANIUM

DC 60a (1985) (145), N 92 (1982) (145, add.).

De hanggeranium (*Pelargonium peltatum*) is nauw verwant met de tuingeranium. De bladeren zijn vaak duidelijk 3- of 5-lobbig, de lobben zijn gaaftandig. De plant heeft liggende stengels, die vaak over de rand van de bloempot heenhangen. De bloemen zijn lichtrood of wit van kleur en groeien in schermen.

hanggeranium (ook *hang-sjeralejong*): freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Tungalroy, Thorn, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht, Jeuk, Blerick en Venlo.

leigeranium: As.

rankgeranium: Meijel, Montfort en Stein.

afhanger: As en Kunrade.

geranium: Heythuysen, Posterholt, Sittard, Ophoven, Bree, Meeuwen, Maastricht en Maasbree.

pelargonium: Maastricht.

HERFSTSERING

DC 60a (1985) (155), N 92 (1982) (155);
Tungalroy Wb. (187), Weertlands Wb. B.1, 005.

De herfstsering (*Phlox paniculata*) is een gemakkelijk te kweken, kleurrijke, kruidachtige, overblijvende plant, die tot 1 m hoog kan worden. De bladeren zijn alle breed, meestal 2 cm of meer. De stengel is gevlekt, met talrijke, tot een dikke tros verenigde bloemen, waarvan de kelkslippen spits zijn. De kroon van die bloemen heeft een lange buis en een uitgespreide, in ronde slippen verdeelde zoom. De bloemen zijn meestal rood of paars.

floks: freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Kleverlds.; ook in Heerlen, Wijlre, Eys, Schimmert, Meerssen, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Stein, Maastricht, Eksel, Jeuk en Blerick.

herfstfloks: Mheer.

herfstsering: Echt/Gebroek, Montfort en Berg-en-Terblijt.

kermisbloem: Weertlds. Wb. 1; ook in Montfort.

liefderman (*liefdermanne*):
Tungalroy.

meibloem: As.

kruidnagel: Vlodrop.

HYACINT

DC 60a (1985) (116), N 73 (1975) (019a, 034b), N 92 (1982) (116), ZND m (Marchal); Tongeren Wb. (232).

De hyacint (*Hyacinthus orientalis*) is een voorjaarsbloem die zowel binnen als buiten gezet wordt. De welriekende bloemen zijn trechtervormig met omgekrulde kroonbladen en staan gerangschikt in een zeer dichte, cilindrische, tot 15 cm lange bloeiwijze. De bladeren zijn vlezig, tot 2 cm breed en tot 30 cm lang als de bloemen eenmaal zijn verwelkt. De bloemstelen zijn tijdens de bloei ineengebogen, met een klein schutblaadje, de meeldraden zijn ingeplant onder het midden van de bloemdekbus. De hyacint komt voor in blauwe, roze, rode, witte of crèmegele tinten.

hyacint (ook *jassint*, *sint*): freq.

Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Bree, Maastricht, Vlijtingen, Tongeren, Gutshoven, Jeuk en Venlo.

paasbloem: Tungalroy.

pinksterbloem: Tungalroy.

arabische hulp: Meijel.

druiventrosje (*druiventroske*): As.

JUFFERTJE-IN-HET-GROEN

DC 60a (1985) (132), N 92 (1982) (132); Diepenbeek Wb. (381).

Het juffertje-in-het-groen (*Nigella damascena*) is een eenjarige plant, die zich spontaan en rijkelijk uitzaait. De hemelsblauwe of witte bloemen zijn elk omgeven door een omhulsel van zeer fijn verdeelde bladeren; de kokervruchten zijn tot aan de top aaneengroeid (bij de witte nigella maar tot de helft). Deze plant bloeit in de zomer, van juni tot augustus.

juffertje in het groen (ook *jufferke in het groen*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Tungalroy, Thorn, Stevensweert, Echt/Gebroek, Guttecoven, Jeuk en Blerick.

juffer in het groen: Stein.

juffersjongetjes (*juffersjongkes*): Kunrade.

juffertjes (*jufferkes*): Vlodrop.

nichelbloem: Jeuk en Schimmert.

spinnenkop: Waubach, Sittard, Schimmert, Thorn, Diepenbeek en Jeuk.

KAAPS VIOOLTJE

DC 60a (1985) (161), N 73 (1975) (037v), N 92 (1982) (161);
Diepenbeek Wb. (381).

Het Kaaps viooltje (*Saintpaulia ionantha*) is een kamerplantje met violette of roze bloemen. Het kan tot 10 á 20 cm hoog worden.

kaaps viooltje (ook *kaaps fioolke*, *kaaps vioolke*): freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Wijlre, Eys, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Maastricht, Blerick en Venlo.

kaapsviool: Thorn, Montfort en Heerlerbaan/Kaumer.

kaapviooltje (*kaapviooltje*): Montfort.
maarts viooltje: Jeuk.

chinees viooltje (*chinees vioolke*):
Tungalroy.

viooltje (*fioolke*, *vioolke*): Maasbree en Ten-Esschen/Weustenrade.

paasbloem: Diepenbeek.

sinteketrijne: Eigenbilzen.

flottertje (*flotterke*): Jeuk.

KATTENSTAARTAMARANT

DC 60a (1985) (127), N 92 (1982) (127).

De kattenstaart (*Amaranthus caudatus*) is een eenjarige plant, die ook als potplant of als snijbloem gebruikt wordt. De bloemen groeien in lange, donkerrode of gele, later sierlijk overhangen-

de aren. De bladeren zijn smal eivormig en spits.

kattenstaart (ook *kattenstaat*): freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Bree, Maastricht, Diepenbeek, Jeuk, Blerick, Oirlo, Meijel en Sevenum.

kattenstaartamarant: Berg-en-Terblijt.

kattenstots: Eys en Vijlen.

paardstaart: Meijel.

vossenstaart (ook *vossenstaat*):
Beesel, Montfort en Heerlen.

donderpoes: Weert.

KEIZERSKROON

DC 60a (1985) (114), N 92 (1982) (114);
Tongeren Wb. (459).

De keizerskroon (*Fritillaria imperialis*) is een robuuste, indrukwekkende plant die tot 90 cm hoog kan zijn. De citroengele of oranje-rode, geurende bloemen hangen in een grote tros aan het uiteinde van een verticale, bijzonder stevige stengel en worden gekroond door een opvallende toef bladeren. Elk van deze bloemen is 5 tot 6 cm lang.

keizerskroon: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Vijlen, Swalmen, Montfort, Ophoven, Thorn, Stevensweert, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht en Rosmeer.

keizerkroon: Vlodrop.

kroonlelie: Sevenum.

kroonpeljaan: Diepenbeek.

mollenbloem: Jeuk.

mollenplant: Stevensweert.

paasklok: Beesel, Montfort, Schimmert, Thorn, Bree, Stein, Vlijtingen, Tongeren en Oirlo.

paasbloem: Tungelroy.

rattenkruid: Jeuk.

twalf apostels: Jeuk.

KERSTROOS

DC 60a (1985) (131), N 92 (1982) (131);

De kerstroos (*Helleborus niger*) is een over het algemeen groenblijvende vaste plant met van de winter tot het vroege voorjaar lang goedblijvende, komvormige bloemen, die bestand zijn tegen koude. Het is een Alpenplant en hij wordt veel gekweekt in tuinen. De kelkbladeren zijn wit of rozerood. De zwarte wortelstok is giftig.

kerstroos (ook *kertsroos*, *kesroos*, *korstroos*, *kristroos*, *krostroos*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Vijlen, Swalmen, Montfort, Vlodrop, Schimmert, Berg-en-Terblijt, Tungelroy, Thorn, Bree, Maastricht, Jeuk, Blerick, Venlo en Tienray.

winterroos: Montfort, Sittard, Schimmert en Thorn.

sneeuwroos: Beesel.

KRUIDJE-ROER-ME-NIET

DC 60a (1985) (154), N 92 (1982) (154);
Hasselt Wb. (255), Heerlen Wb. 1 (038), Maastricht
Wb. (214), Sittard Wb. (202), Tongeren Wb. (300);
Delsen, L. (1982) (030), Zits, E. (1989-90) (037).

Het kruidje-roer-me-niet (*Mimosa pudica*) is een kruidachtige plant of halfheester, die enigszins stekelig is. De bladeren zijn dubbel samengesteld, eerst uit 4 delen en deze elk weer uit 15 tot 20 paar kleine, smalle blaadjes. De bloemen zijn licht roodachtig van kleur.

kruidje-roer-me-niet: freq.

Kleverlds.; ook in Eys, Swalmen,
Montfort, Schimmert, Berg-en-
Terblijt, Thorn, Meeuwen, Echt/
Gebroek, Stein, Blerick en Venlo.

kruidje-roer-mich-niet: Heerlen,

Wijlre, Beesel, Montfort, Sittard,
Brunssum, Schimmert, Tungalroy,
Ophoven, Bree, Echt/Gebroek,
Guttecoven, Maastricht, Tongeren,
Hasselt en Maasbree.

roerhandjes: Susteren.

klokje (klokske): Maastricht.

mimosa: Jeuk.

OOSTINDISCHE KERS

De oostindische kers (*Tropaeolum majus nana*) is een eenjarige plant die vooral klimmende en hangende variëteiten heeft. De bladeren zijn grijsgroen en hebben vijf zeer stompe hoeken. De bloemen zijn trompetvormig en vaak fel geel oranje of rood gekleurd. De onrijpe vruchten worden in azijn ingemaakt en zijn eetbaar.

oostindische kers: Swalmen, Schimmert, Tungalroy, Thorn, Echt/
Gebroek, Guttecoven, Maastricht,
Blerick, Venlo, Venray en Oirlo.

indische erwt: Vlodrop.

kapje (kapke): Rosmeer.

kappeltje (kappelke): Tungalroy.

kapper: Tongeren.

kappertje (ook kapperke, kepperke):
freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen,
Wijlre, Montfort, Echt/Gebroek,
Urmond, Maastricht en Jeuk.

pastoorkapjes (pasterkapkes):
Diepenbeek.

paterkapjes (paterkapkes): Hasselt en

Diepenbeek.

paterskapje (paterskapke): Hasselt.

paterkopjes (ook paterkopkes):

Zonhoven.

capucijner: Eksel.

honingtuitje: Gennep Wb.

hazelaar: Stein.

japanse hazelaar: Beesel.

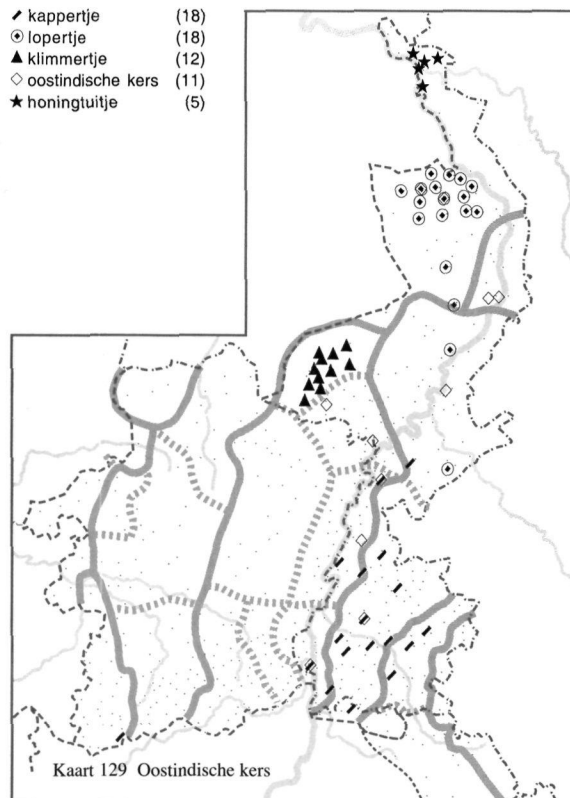
klimmertje (klummerke): Weertlands
Wb. 1.

kruipertje: Oirlo.

lopertje (loperke): alg. Kleverlds.;
ook in Kessel en Posterholt.

stinkertjes (stinkerkes): Blerick.

♣ kappertje	(18)
⊙ lopertje	(18)
▲ klimmertje	(12)
◇ oostindische kers	(11)
★ honingtuitje	(5)

DC 60a (1985) (146), N 73 (1975) (029d, 031b), N 92 (1982) (146, add.);
 Echt Wb. (063), Gennep Wb., Gronsveld Wb. (210), Hasselt Wb. (208), Meerlo-Wanssum Wb. (190), Sint-Truiden Wb. (195), Sittard Wb. (163), Tongeren Wb. (244), Tungalroy Wb. (186), Valkenburg Wb. (095), Venray Wb. (281), Weertlands Wb. I (B1, 006), Zonhoven Wb. (327, 347).

PANTOFFELTJE

Het pantoffeltje (*Calceolaria officinale*) is een overblijvende plant, die tot 60 cm hoog kan worden. De twee meeldraden van de bloem zijn beweegbaar, ongeveer als bij salie. De bladeren zijn tegenoverstaand of verspreid, waarbij de onderste samengesteld en de bovenste alleen meer of minder ingesneden zijn. De bladrand is dubbel gezaagd.

De zwavelgele bloemen staan in trossen aan de stengeltoppen.

pantoffelbloem: Blerick.

pantoffelplantje: Venray.

pantoffeltje (ook *pantoffelke*): alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Schimmert, Berg-en-Terblijt, Mheer en Venlo.

pantoffeltjesbloem: Jeuk.

slobje (*slobke*): Brunssum, Kunrade en Wijlre.

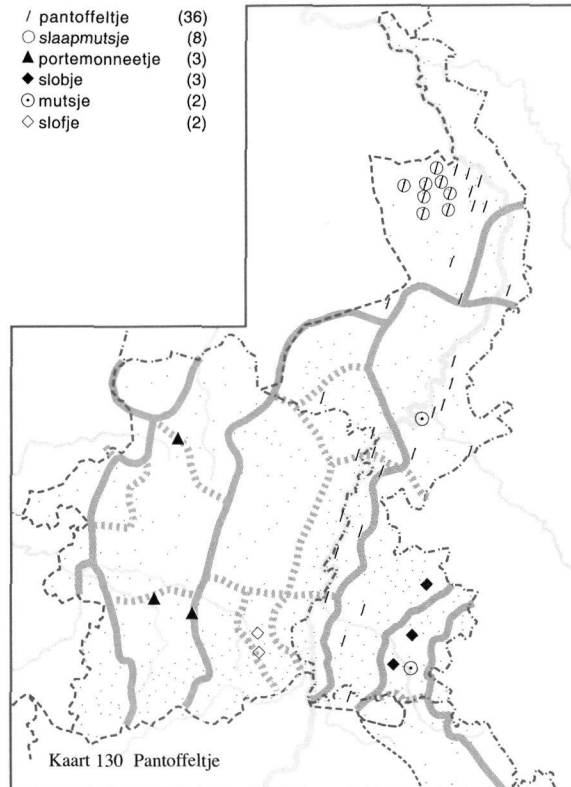
slofje (*slofke*): Eigenbilzen en Rosmeer.

klompje (*klompke*): Geistingen.

portemonneetje (*portemonneeke*): Eksel, Hasselt en Diepenbeek.

slaapmutsje (*slaapmutske*): Venray Wb.

/	pantoffeltje	(36)
○	slaapmutsje	(8)
▲	portemonneetje	(3)
◆	slobje	(3)
⊙	mutsje	(2)
◇	slofje	(2)

DC 60a (1985) (159), N 92 (1982) (159);
Hasselt Wb. (341), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Venray Wb. (344, 413).

mutsje (*mutske*): Herten (bij Roermond) en Eys.

leeuwenbek: Venray.
petunia: Bree.

PETUNIA

DC 60a (1985) (158), N 73 (1975) (029b), N 92 (1982) (158);
Hasselt Wb. (347), Tungalroy Wb. (187).

De petunia (*Petunia hybrida*) is een eenjarige plant, die tot 40 cm hoog wordt en de gehele zomer door talloze paarse, blauwe, rode, witte of gestreepte bloemen voortbrengt. De bloemkroon is groot en trechtervormig. Het zijn behaarde kruidachtige planten met kleverige stengels door talrijke klierharen.

petunia (ook *betunia*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Heerlen, Wijlre, Eys,

Bree, Meeuwen, As, Maastricht, Diepenbeek, Jeuk, Blerick en Venlo.
pispotje: Kunrade, Waubach, Nieuwstadt, Weert, Tungalroy, Bree, Diepenbeek, Hasselt en Sevenum.
prunia: Weert.

PIOEN

DC 13 (1945) (013), DC 17 (1949) (007), N 73 (1975) (033c4), N 92 (1982) (add.); Bree Wb. (273), Echt Wb. (025), Hamont Wl. (354), Kerkrade Wb. 1 (224), Maastricht Wb. (307, 321), Meeswijk Wl. (052), Niel-St.Truiden Wl. (I.090, II.164), Roermond Wb. (222), Sittard Wb. (312), Tongeren Wb. (439), Tungalroy Wb. (186), Venlo Wb. (095), Weertlands Wb. 1 (B1, 005), Zonhoven Wb. (365); Pauwels J.L. (1933) (161-163, 166-167, 169, 171-178), Reumers, P. (1987) (091), Simons-Stienen, L. (1982) (027); Baader 10 (580), Kh Venlo (-), Kh Weert (-), Theunissen (1979) (030).

De pioen (*Paeonia officinalis*) is een heesterachtige, overblijvende plant (tot 60 cm hoog) met fraaie, grote, meestal rode, bloemen. De kroonblaadjes zijn dikwijls gekreukeld. De bloeitijd valt rond Pinksteren, vandaar de namen **pinksterroos**, **sinksenbloem** en dergelijke.

pioen: freq. Noord.Oostlb., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Dieteren, Geleen, Valkenburg, As, Eisden, Rekem, Lanaken, Maastricht, Neerharen, Bilzen, Hoeselt, Schalkhoven, Hamont, Neerpelt, Wijchmaal, Heppen, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Gintelom, Leopoldsburg, Oostham, Tessenderlo, Arcen, Blerick en Venlo.

pioenbloem: Hasselt.

pioenroos: Heerlen, Einighausen, Sittard, Gronsveld, Ospel, Guttecoven, Maastricht, Borgharen, Sint-Huibrechts-Lille, Lottum, America en Maasbree.

balroos: freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Pey, As, Niel-bij-St.-Truiden, Loksbergen en Venlo.

bolroos: Bocholt en Leut.

bommelroos: Opgrimbie, Rekem, Uikhoven en Lanaken.

bruidroos: Tungalroy.

bruidsroos: Tungalroy.

boerenroos: Overpelt, Wijchmaal en Peer.

paardenroos: Maastricht.

paardsroos: freq. Geullds.; ook in Hergenrath, Raeren, Maastricht, Rosmeer, Vlijtingen en Tongeren.

campagneroos: Eupen.

cornelieroos: Panningen en Helden/Everlo.

cornelisbloem: Schulen.

cornelisroos: Lommel, Eksel en Wellen.

kerkroos: freq. Weertlds.; ook in Mook.

kermisbloem: Mechelen-aan-de-Maas.

pinksbloem: Houthalen, Sint-Lambrechts-Herk en Niel-bij-St.-Truiden.

pinkstroos: Kerkrade Wb. 1; ook in Voerendaal, Vijlen, Beringen en Wijer.

pinksterbloem (ook *pinkserbloem*):

freq. Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Voerendaal, Vijlen, Amby, Moelingen, Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Maastricht, Neerharen, Waltwilder, Hoeselt, Vliermaal, Zonhoven, Hasselt, Wellen, Sint-Truiden, Borlo en Lommel.

pinksterroos: freq. Truierlds.; ook in Hergenrath, Hauset, Montzen, Valkenburg, Meeswijk, Lanaken, Maastricht, Martenslinde, Sint-Huibrechts-Lille, Zeperen, Gelinden, Hoepertingen, Leopoldsburg, Arcen en Hout-Blerick.

sinksbloem: Leopoldsburg en Paal.

sinksbloem: Kwaadmechelen, Halen en Koninksem.

sinkserbloem: Niel-bij-As.

slaapkop: Alken.

stinkbloem: Hombourg, Gruitrode, Maaseik, Lummen, Zonhoven, Hasselt en Paal.

stinker: Overpelt en Bree.

stinkertje (*stinkerke*): Alken.

stinkroos: Bree Wb.

staakroos: Sint-Huibrechts-Lille.

stokroos: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal, Wijlre, Buchten, Born, Bilzen, Ulbeek en Blerick.

pondroos: Zonhoven.

potroos: Heppen.

kolbloem: Eijsden.

nagelkruidje: Meerssen.

donderkruid (*donnerkruid*): Opplabbeek.

heul: Tessenderlo.

jasmijn: Riksingen.

PORSELEINBLOEMPJE

DC 17 (1949) (002), DC 60a (1985) (102, 151), N 92 (1982) (151).

Het porseleinbloempje (*Saxifraga umbrosa*) is een groenblijvende, winterharde, overblijvende plant. De plant bloeit van mei tot juli met kleine bloempjes die wit zijn met rode vlekjes of omgekeerd. Ze staan gegroepeerd in losse trossen aan 25 cm hoge, tere stengels. De naam **schildersverdriet** heeft de plant, omdat volgens de overlevering, tot op heden nog nooit een schilder in staat is geweest om de tere, fijne kleuren van de bloemen op zijn doek vast te leggen.

porseleinbloempje (*porseleinbloemke*): Schimmert.

porseleinsbloempje (*porseleinsbloemke*): Thorn.

porselein (ook *postelein*): Wijlre, Epen, Oirlo en Meijel.

hoe-langer-hoe-liever: Echt/Gebroek en Berg-en-Terblijt.

wie-langer-wie-liever: Beesel.

menistenzusje: Montfort.

nachtsbloem: Klimmen en Ransdaal.

avondsbloem: Tungelroy.

saxifraga: Venlo.

schildersverdriet: verspr. Kleverlds.; ook in Eys, Heythuysen, Swalmen, Montfort, Schimmert, Mheer, Tungelroy, Ophoven, Thorn, Bree en Maastricht.

schilderverdriet: Sevenum, Blerick en Jeuk.

RANDJESBLOEM

DC 60a (1985) (135), N 92 (1982) (135).

De randjesbloem (*Arabis caucasica*) is een plant waarvan de bloemen groot en room-wit zijn. Ze worden ongeveer 15 mm groot (de kroonbladeren zijn breed gespreid) en groeien in dichte trossen. Onderaan de hoofdstengels zitten ook korte zijstengels zonder bloemen. Die zijn ondiep ingesneden. De plant heeft behaarde bladeren die in de winter aan de plant blijven zitten en op die manier nog wat fleur aan de tuin geven.

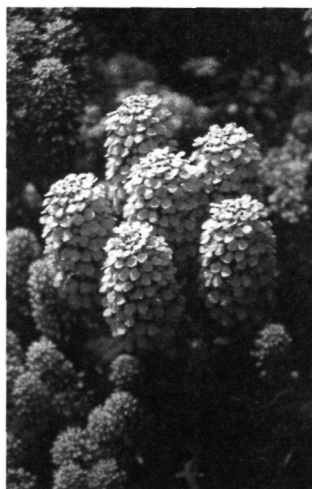
randjesbloem: Oirlo en Berg-en-Terblijt.

randbloem: Tungelroy.

arabis: Mheer.

begijntje: Montfort, Schimmert, Thorn en Stein.

ganzenkruid: Jeuk.

hennenkruid: Jeuk.

muur: Jeuk.

muurbloem: Horst.

onschuld: Beesel en Schimmert.

rijstepap (ook *rijssepap*): Sevenum.

SINNINGIA

DC 60a (1985) (163), N 73 (1975) (037k), N 92 (1982) (163).

De sinningia (*Gloxinia*) is een kasplant, die ook wel als kamerplant gehouden wordt. Deze plant heeft een knolvormige wortelstok in de grond en langwerpige bladeren.

sinningia: Venlo, Echt/Gebroek en Berg-en-Terblijt.

gloxinia (ook *kloksinia*, *kloksinia*):

freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Schimmert, Rothem, Mheer, Weert, Tungelroy, Ophoven, Thorn, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht en Blerick.

klokbloem: Montfort, Schimmert, Thorn, Bree en Stein.

STER VAN BETHLEHEM

DC 60a (1985) (166), N 73 (1975) (0371), N 92 (1982) (166).

De ster van Bethlehem (*Campanula isophylla*) is de grote witte of blauwe variëteit uit de klokjesfamilie, die wordt gekweekt als snijbloem in de koude kas. Deze plant bloeit van juli tot september en is tot 20 cm hoog. Het blad is klein en hartvormig.

ster van Bethlehem: verspr.

Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Wijlre, Eys, Brunssum, Schimmert, Berg-en-Terblijt, Tungelroy, Ophoven, Thorn, Echt/Gebroek, Urmond, Stein, Maastricht en Blerick.

ster: Ten-Esschen/Weustenrade.

sterretje (sterke): Vlodrop en Guttecoven.

kerstster: Rothem.

snijklok (snijklok): Meijel.

valse edelweis: Montfort.

campanula: Montfort, Maastricht en Schimmert.

STOKROOS

DC 52 (1977) (009), DC 60a (1985) (143), N 73 (1975) (032b-1), N 92 (1982) (143); Echt Wb. (112), Gronsveld Wb. (464), Maastricht Wb. (411, 412), Meeswijk Wl. (622), Sittard Wb. (405), Tongeren Wb. (533), Valkenburg Wb. (166); Heynen, P. (1960sq), Veldeke 33 (1958) (008).

De stokroos (*Althaea rosea*) is een 2 tot 3 meter hoge plant die rechtop staat. Het blad is ruw viltig. De bloemen zijn licht- of donkerrood, geel, wit of verschillend gekleurd, dikwijls "gevuld" en hebben een doorsnede van 10 cm. De plant bloeit in de tweede helft van de zomer.

stokroos: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Tungelroy, Thorn, Stevensweert, Bree, As, Maastricht, Rosmeer, Vlijtingen, Diepenbeek, Tongeren, Jeuk, Blerick en Venlo.

stekroos: Ophoven en Maastricht.

stekkenroos: Beesel.

maandroos: Montfort.

staakroos: Echt/Gebroek.

stamroos: Tungelroy.

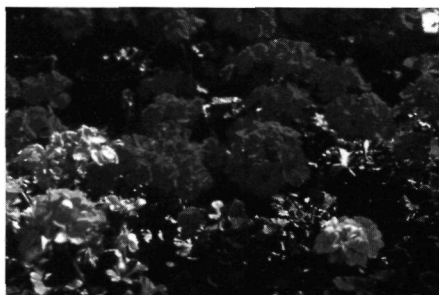
stokviolier (stokflier): Maastricht.

violier (flier): Maastricht.

TUINGERANIUM

DC 60a (1985) (144, 145), N 73 (1975) (029e, 035f), N 92 (1982) (144);
 Gronsveld Wb. 2 (057), Kerkrade Wb. 1 (119),
 Lommel Wl. (096), Maastricht Wb. (114), Meeswijk
 Wl. (225), Meeuwen Wl. (082), Niel-St.Truiden Wl.
 (1401), Roermond Wb. (090), Sint-Truiden Wb.
 (0089), Sint-Truiden Wb. (089), Sittard Wb. (121),
 Tongeren Wb. (155, 710);
 Achten, P. (1995) (162), Delsen, L. (1982) (030),
 Heynen, P. (1960sq), Veldeke 13 (1938) (020).

De tuingeranium (*Pelargonium zonale*) draagt zijn Nederlandse naam ten onrechte, aangezien hij niet tot het geslacht van de geraniums behoort. Deze halfheester heeft bladeren met enige ondiepe insnijdingen (gelobd) en gekartelde rand. Ze zijn niervormig in omtrek. Evenwijdig met de bladeren loopt midden op het blad een donkere band. De bloemen zijn rood, roze, lichtpaars, purper of wit. De bloemen hangen in ronde trossen met een doorsnede van 15 cm. Het Griekse woord *geranos* betekent kraanvogel, en de vruchtjes lijken inderdaad op de lange

snavel van deze vogel.

geranium (ook *gerarium*, *sjralejong*):
 freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns,
 Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook
 in Kerkrade Wb. 1 en in Bree,
 Meeuwen, As, Maastricht,
 Rosmeer, Diepenbeek, Hoeselt,
 Tongeren, Eksel, Hasselt, Sint-
 Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk,
 Lommel, Blerick en Venlo.

vleutgeranium: Tongeren.

armeluitjesbloem (*armluikesbloem*):
 Susteren.

VIOLIER

De violier (*Matthiola incana*) is een sierplant, meestal met langwerpige, gaafrandige bladeren, die grijsachtig kunnen worden door de dichte beharing. De bloemen zijn verschillend van kleur, meestal paarsrood, maar niet geel. De plant is dik van blad en heeft vaak dubbele bloemen. Ze bloeien in het voorjaar en in de nazomer.

violier (ook *felier*, *fiegelier*, *figelier*, *flier*, *viegelier*, *vlier*): freq.
 Zuid.Oostlb., Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Tongerlds.,
 Dommellds., Demerkemp.,
 Lonerlds. en Truierlds., verspr.
 Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en
 Bilzerlds.; ook in Molenbeersel,
 Ophoven, Thorn, Lanaken,

Neerharen, Heppen, Paal,
 Beringen, Leopoldsburg,
 Kwaadmechelen, Tessengerlo,
 Lommel en Venray.

violierbloem (*flierbloem*, *vlierbloem*):
 Lutterade, Tungelroy, Opglabbeek,
 Rekem, Neerharen, Peer, Hasselt,
 Leopoldsburg en Halen.

violierenbloem (*flierenbloem*):
 Bocholt, Lummen en Wellen.

violierstek (*vlierstek*): Schimmert.

violiertje (*flierke*): Neerpelt,
 Tungelroy en Eksel.

zomerviolier (*zomerflier*): Tongeren.

stokviolier (*stokflier*, *stokvlier*):

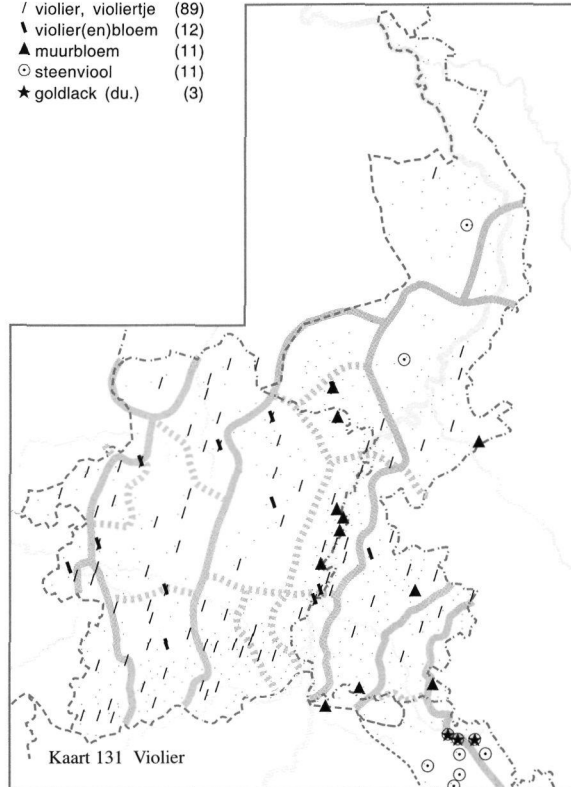
Echt/Gebroek en Valkenburg.

muurviolier (*muurflier*): Sint-Truiden.

muurviool: Vijlen.

steenviool: freq. Geullds., verspr.

- / violier, violiertje (89)
 \ violier(en)bloem (12)
 ▲ muurbloem (11)
 ○ steenviool (11)
 ★ goldlack (du.) (3)

DC 60a (1985) (136), Goossens 1b (1960) (025), N 92 (1982) (136), ZND 15 (1930) (025);
 Echt Wb. (044), Genk Wb. (097), Hasselt Wb. (498), Heerlen Wb. 1 (067), Niel-St.Truiden Wl. (L351), Roermond Wb. (160), Sint-Truiden Wb. (102), Tongeren Wb. (154, 700), Tungelroy Wb. (186), Valkenburg Wb. (166), Zonhoven Wb. (122);
 Achten, P. (1995) (inl.).

Ripuar.; ook in Heythuysen en Horst.

muurbloem: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Vijlen, Vlodrop, Hoensbroek, Mheer, Moelingen, Tungelroy en Molenbeersel.

goldlack (du.): Kelmis, Hergenrath en Hauset.

levkoje (du.): Roermond.

matthiola (matteflore): Vlijtingen.

violet (flet): Meerssen.

viooltje (ook *vioolke*): Weert en Bocholt.

stoefffer: Lanaken.

fluitekruid: Meijel.

knappenhout: Thorn.

VLAMBLOEM

DC 60a (1985) (155, 156), N 92 (1982) (156);
 Sittard Wb. (101), Tungelroy Wb. (187);
 Delsen, L. (1982) (030), Reumers, P. (1987) (091).

De vlambloem (*Phlox drummondii*) is een eenjarige versie van de herfstsering. De bladeren zijn langwerpig, de hogere met hun voet de stengel half omvattend. De plant is met klierharen bezet en meestal minder dan een halve

meter hoog. De kelk en de slippen zijn omgekruld.

vlambloem: Echt/Gebroek en Bergen-Terblijt.

vlamflok: Beesel.

flok: Heerlen, Vlodrop, Posterholt, Sittard, Doenrade, Tungelroy, Jeuk, Venlo, Venray en Maasbree.

kennisbloem: Montfort.

kerkbloem: Tungelroy, Thorn en Schimmert.

kerkenbloem: Maasbree.

kruisbloem (*kruitsbloem*): Susteren.

liefderman (*liefdermanne*):

Tungelroy.

lievevrouwebloem: Rosmeer en

Vlijtingen.

molentje (*moleke*): Stein.

VLIJTIG LIESJE

DC 60a (1985) (148), DC 68 (1993) (025), N 92

(1982) (148);

Zonhoven Wb. (587);

Achten, P. (1995) (inl.).

Het vlijtig liesje (*Impatiens wallerana*) is een lage plant met een sappige stengel, die zowel als kamerplant, als als tuinplant dienst kan doen. De bovenste bladeren staan meestal tegen elkaar.

De plant is meestal tot 25 cm hoog en de bloemen hebben een doorsnede tussen 2,5 en 5 cm. Ze kunnen in kleur variëren van wit via roze, oranje en vuurrood tot karmozijnrood en kastanjebruin. Ze zijn tamelijk vlak met zeer lange en dunne, gebogen sporen.

Het is een plant die een vruchtbare en zeer vochtige bodem nodig heeft.

vlijtig liesje (ook *vlijtig lieske*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Eys, Tungelroy, Thorn, Stevensweert, Bree, Echt/Gebroek, Stein, Jeuk, Lommel, Blerick en Venlo.

springliesje (*springlieske*): Maasbree.

waterlootje: Montfort.

waterzakje (*waterzakske*): Hoeselt en Rosmeer.

zuiplapje (*zuiplapke*): Zonhoven.

wilde balsemien (*wil balsemien*): Thorn en Schimmert.

VOORJAARSZONNEBLOEM

DC 60a (1985) (173), N 73 (1975) (033b-06), N 92 (1982) (173);
Reumers, P. (1987) (091).

De voorjaarszonnebloem (*Dromicum orientale*) is een opvallende, kruidachtige, overblijvende plant met heldergele, margrietachtige bloemen boven lichtgroene, hartvormige, getande bladeren. De stengel is soms wel 1 meter hoog.

voorjaarszonnebloem: Echt/Gebroek en Berg-en-Terblijt.

zonnebloem: Eys, Vlodrop, Schimmert, Ten-Esschen/Weustenrade, Ophoven, Thorn, Bree en Meijel.

grote zonnebloem: Meijel.

kleine zonnebloem (*klein zonnebloem*): Kunrade.

chocoladebloem: Beesel.

reebokkenkruid: Stein.

reebokkruid: Montfort.

goudroos: Meijel.

els: Maasbree.

gele margriet (*geel margriet*):
Posterholt.

gemzenwortel: Schimmert.

YUCCA

DC 60a (1985) (119), N 73 (1975) (033b-15), N 92 (1982) (119, add.).

De yucca (*Yucca filamentosa*) is een kamerplant met witte, klokvormige, hangende bloemen in grote pluimen. De stengel is gegroefd en heeft brede, lintvormige bladeren met aan de randen lange vezels.

yucca (ook *jukka*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Wijlre, Eys, Vijlen, Swalmen, Montfort, Tungalroy, Thorn, Stevensweert, Bree, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht en Blerick.

bakkertje: Stein.

pluimen: Vlodrop.

tijloos: Jeuk.

ZINNIA

DC 60a (1985) (176), N 73 (1975) (027e), N 92 (1982) (176);
Tongeren Wb. (699).

De zinnia (*Zinnia elegans*) is een stevige, eenjarige plant (tot 60 cm hoog), die ook wel als snijbloem gebruikt wordt. Ze heeft gave, ongesteelde bladeren met kromme nerven. De bloemstelen zijn aan hun top opgezwollen. De bloemkorfjes zijn gevuld of enkel, met zeer brede lintbloemen van allerlei kleur.

zinnia (ook *senia*, *sinnia*): freq.
Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.
en Kleverlds.; ook in Wijlre,

Tungelroy, Ophoven, Thorn, Bree,
Guttecoven, Urmond, Maastricht,
Tongeren en Jeuk.

zinnia elegans: Echt/Gebroek.
boerinnetje (*boerinneke*): Thorn,
Stein en Schimmert.

ZONNEBLOEM

DC 60a (1985) (173, 174), N 73 (1975) (033b-06),
N 92 (1982) (173, 174);
Genk Wb. (398), Maastricht Wb. (520), Meeswijk
Wl. (781), Niel-St.Truiden Wl. (II.353), Sittard Wb.
(507), Tongeren Wb. (701);
Reumers, P. (1987) (091), Veldeke 28 (1953) (093).

De zonnebloem (*Helianthus annuus*) is een zeer hoog opschietende (tot 3 meter), van oorsprong Amerikaanse, sierplant van de Compositiefamilie. De grote bloemen bestaan uit bruine of gele schijfbloemen met rondom gele straalbloemen. De bloemen draaien hun hart in de loop van de dag mee met de zon. Behalve als tuinplant wordt de zonnebloem ook gekweekt omwille van het zaad dat veel olie bevat.

zonnebloem: freq. Oostlb., Horns,
Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr.
Oost.Zuidlb.; ook in Bree,
Meeuwen, As, Maastricht, Rosmeer,
Tongeren, Jeuk, Blerick en Venlo.
gewone zonnebloem: Echt/Gebroek.
grote zonnebloem: Meijel.

kleine zonnebloem (*klein zonnebloem*): Kunrade en Eys.
voorjaarszonnebloem: Echt/Gebroek
en Berg-en-Terblijt.
wilde zonnebloem: Meijel.
zonnebloem: Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht en Wijlre.
zonnekeern (*zonnekeer*): Weert,
Tungelroy, Venray en Sevenum.
zonnepit: Maasbree.
zonnester: Stein.
zonnetje: Vlijtingen.
zon: Tongeren.
zonroos: Genk en Diepenbeek.
chocoladebloem: Beesel.

gele margriet (*geel margriet*):
Posterholt.
gemzenwortel: Schimmert.
goudroos: Meijel.
stokroos: Niel-bij-St.-Truiden.

goudsbloem: Montfort.
reebokkenkruid: Stein.
reebokkruid: Montfort.
els: Maasbree.

17 In de tuin werken

Verschillende werktuigen zoals de hark, de schoffel, de hak en de grondkrabber en de werkzaamheden die daarmee worden uitgevoerd, zijn behandeld in WLD I.5, pag. 151 e.v. Het lemma SPADE, SPITSCHOP is opgenomen in WLD I.1, pag. 121.

IN DE TUIN WERKEN

N 79 (1979) (105, 106);
Beverlo Wb. (108), Echt Wb. (053, 082), Gronsveld Wb. 2 (175), Hasselt Wb. (190), Kerkrade Wb. 2 (068), Lommel Wl. (124), Maastricht Wb. (149), Meerlo-Wanssum Wb. (143), Roermond Wb. (108), Sittard Wb. (109, 132), Tongeren Wb. (224), Zonhoven Wb. (172, 178);
Achten, P. (1995) (049).

Tuinieren, de tuin verzorgen.
Het trefwoord **buttelen** wordt in Kerkrade en omgeving gebruikt in de betekenis 'licht tuinwerk doen' en in Gronsveld voor 'slordig tuinieren'.

in de hof werken (ook *in de of werken*): verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Neeritter, Kinrooi, Meeuwen, Lanklaar, Stein, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven en Leopoldsburg.

in gen hof werken: Nunhem en Montfort.

in de gaard werken (*in de gaad werken*): Waubach en Schaesberg.

gardenieren: Gulpen, Reuver, Herten (bij Roermond), Sittard en Klimmen.

de hof doen (ook *de of doen*): Weert, Sint-Truiden en Jeuk.

de hof verzorgen: Venlo.

hoven (ook *oven*): freq. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Ospel, Weert, Tungalroy, Ell, Kinrooi, Eksel, Houthalen,

Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kwaadmechelen en Lommel.

hovenieren (ook *ovenieren*): verspr. Oostlb.; ook in Ophoven, Echt/Gebroek, Lanklaar, Obbicht, Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven en Hasselt.

tuinieren: Montfort, Maastricht en Ubachsberg.

in de moestem werken (ook *in de moesem werken, in de moesen werken*): Gronsveld, Buchten, Guttecoven, Neerharen en Eigenbilzen.

in gen moestem werken: Noorbeek en Terlinden.

de moestem doen (*de moesem doen*): Rekem.

in gen koolhof werken: Noorbeek en Terlinden.

onderhouden: Neeroeteren.

verzorgen: Maastricht.

moddelen: Echt/Gebroek.

buttelen: Kerkrade Wb. 2; ook in Gronsveld.

teulen: Weert.

scheren: Opglabbeek.

geden (*geien*): Noorbeek (onkruid uitdoen).

De volgende opgave is een zelfstandig naamwoord:

koolhofwerk: Sint-Martens-Voeren.

HEG, HAAG

N 79 (1979) (103);
Beverlo Wb. (264), Bree Wb. (453), Echt Wb. (054),
Eupen Wb. (060), Gronsveld Wb. 2 (066), Hasselt
Wb. (167), Heerlen Wb. 2 (120), Kerkrade Wb. 2
(096), Kortessem Wb. (180), Lommel Wl. (355),
Maastricht Wb. (136), Roermond Wb. (101), Venlo
Wb. (144), Zonhoven Wb. (155);
Boileau, A. (1971), Mertens, A.M. (1885b).

Rij van naast elkaar geplaatste strui-
ken, die bijvoorbeeld rond de tuin als
afscheiding wordt gebruikt.

heg (ook *ek, hek*): freq. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en
Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook
in Kerkrade Wb. 2 en in Ospel,
Weert, Maastricht, Neerharen,
Eksel, Kortessem, Arcen, Velden
en Venlo.

beukenheg (*beukenhek*): Reuver.
doornheg (*dorenhék*): Blerick, Reuver
en Klimmen.

ligusterheg: Venlo.

haag (ook *aag, haaf*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-
Voeren, Henri-Chapelle, Eupen,
Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,
Houthalen, Zonhoven, Hasselt,
Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg
en Kwaadmechelen.

hofhaag: Kwaadmechelen en Beverlo.

tuin: Bree Wb.; ook in Obbicht en
Lommel.

tuining: Klimmen.

gracht: Gruitrode en Opglabbeek.

houtgracht: As.

eikgracht: As.

struiken: Maastricht.

DE HEG KNIPPEN

N 79 (1979) (106);
Eupen Wb. (174), Kerkrade Wb. 2 (221).

De heg regelmatig kort en in een vaste
vorm bijknippen.

(de) haag scheren (ook *de haaf sche-
ren*): Sint-Martens-Voeren,
Noorbeek, Terlinden, Eigenbilzen,
Sint-Truiden en Jeuk.

(de) heg scheren (ook *(de) ek scheren,
(de) hegt scheren, (de) hek sche-
ren*): verspr. Oostlb.; ook in
Kerkrade Wb. 2 en in Schaesberg,
Ospel, Ell, Kinrooi, Ophoven,
Bree, Neeroeteren, Lanklaar,
Buchten, Maastricht, Neerharen,
Blerick, Meerlo en Meijel.

scheren: freq. Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds., verspr.
Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook
in Ubachsberg, Schaesberg, Weert,
Tungelroy, Neeritter, Maastricht,

Hoeselt, Eksel, Houthalen, Jeuk,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Arcen, Venlo en Tienray.

de heg knippen (ook *de hek knippen*):
Oirlo, Meijel en Boekend.

knippen: Montfort, Maastricht,
Velden en Gennep.

snijden: Waubach en Gulpen.

snoeien (*sneuwen*): Eupen.

HEGGENSCHAAR

Bree Wb. (453), Echt Wb. (105), Genk Wb. (336), Gronsveld Wb. 2 (066), Heerlen Wb. 2 (124), Maastricht Wb. (136), Meerlo-Wanssum Wb. (134, 250), Roermond Wb. (101, 252), Sint-Truiden Wb. (177), Sittard Wb. (135), Tongeren Wb. (221), Venlo Wb. (144), Venray Wb. (210), Zonhoven Wb. (155); Achten, P. (1995) (049).

Grote tuinschaar, waarmee de heg gesnoeid wordt.

heggenschaar (ook *hekkenschaar*):

Venray Wb.; ook in Heerlen, Roermond, Echt/Gebroek, Maastricht en Venlo.

hegschaar (ook *hekschaar*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Sittard.

haagschaar (ook *aagschaar*): Hoeselt, Tongeren, Zonhoven en Sint-Truiden.

tuinschaar: freq. Maaskemp.; ook in Gronsveld.

HET GRAS MAAIEN

N 104 (2000) (029), ZND 35 (1941) (085), ZND m (Langohr); Gronsveld Wb. 2 (103).

Het gras kort langs de grond afsnijden, vroeger met behulp van een zeis of sikkel, tegenwoordig meestal met een grasmachine.

(het) gras afmaaien: freq.

Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Baarlo, Geistingen, Lanaken, Veldwezelt, Neerharen, Heppen, Beverlo, Paal, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Linkhout en Lommel.

afmaaien: Hoepertingen en Montzen.

(het) gras maaien: freq. Oostlb.

en Maaskemp.; ook in Bocholtz, Schaesberg, Ospel, Weert, Maasbracht, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Maastricht, Eijsden, Bilzen, Schulen, Kuringen, Zonhoven, Beverlo, Gutshoven, Heers, Wellen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Montenaken, Boekend, Venray en Castenray.

maaien: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Vijlen,

Boukoul, Melick, Posterholt, Haler, Gruitrode, Maastricht, Diepenbeek, Ulbeek en Venlo.

(het) gras afdoen: Haanrade, Nieuwenhagen, Waubach, Doenrade, Valkenburg, Klimmen, Obbicht, Eijsden, Hasselt, Beringen, Herk-de-Stad, Gorsem en Muizen.

afdoen: Kerkrade, Waubach, Koningsbosch, Doenrade, Klimmen, Guttecoven en Venray.

(het) gras snijden: Baarlo, Nieuwstadt, Schinnen, Echt/Gebroek, Maastricht, Blerick, Venray (met de zeis), Sevenum en Maasbree.

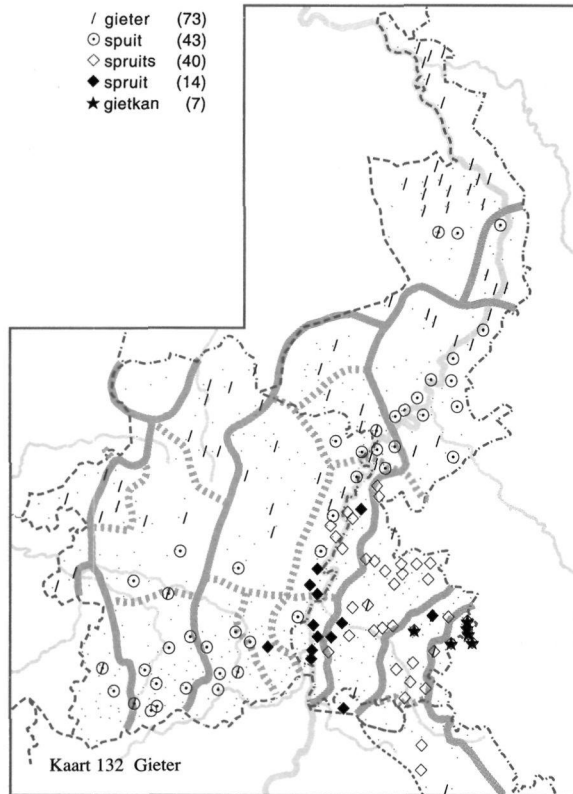
het gazon scheren: Maasbracht.

gras rollen: Maastricht.

GIETER

/ gieter	(73)
○ spuit	(43)
◇ spruis	(40)
◆ spruit	(14)
★ gietkan	(7)

N 18 (1962) (add.), N 71 (1975) (031b), N 73 (1975) (010c, 010d), SGV (1914) (010), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (070), ZND B1 (1940sq) (203); Eupen Wb. (054), Genk Wb. (307), Gennep Wb. (070), Hamont Wl. (142), Hasselt Wb. (157, 424), Heerlen Wb. 2 (117), Kerkrade Wb. 2 (122, 207, 231), Maastricht Wb. (040), Meeswijk Wl. (607), Meeuwen Wl. (085), Sint-Truiden Wb. (216), Sittard Wb. (329), Tongeren Wb. (526), Valkenburg Wb. (163), Venlo Wb. (135), Venray Wb. (185); Bisschops, M. (1994) (034), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs).

Het tuingereedschap waarmee men bloemen begiet.

gieter: alg. Kleverlds., freq.

Noord.Oostlb. en Dommellds., verspr. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Heerlen, Eupen, Broeksittard, Schimmert, Mheer, Nederweert, Weert, 's-Herenelderen, Heusden, Houthalen, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Gelinden, Sint-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Halen, Blerick, Boekend en Venlo.

spruis: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen en Welkenraedt.

wasspruis: Welkenraedt.

pruis: Kerkrade Wb. 2; ook in Brunssum.

spruit: Welkenraedt, Sittard,

Munstergeleen en Guttecoven.

spruit: verspr. Zuid.Oostlb.,

Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen en Rosmeer.

spruiter: Vaals.

spuit: freq. Noord.Oostlb. en Lonerlds.,

verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Tongerlds.; ook in Genk, Lanaken, Bilzen, Martenslinde, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Lottum, Meterik en Horst.

bloemenspruit: Maastricht.

gietkan: Kerkrade Wb. 2; ook in Ten-Esschen/Weustenrade.

broesgieter: Herten (bij Roermond).

broes (ook *proes*): Einighausen en Sittard.

broeser: Sevenum.

grems: Heerlen en Waubach.
spring (*sprink*): Rimborg.

De volgende opgave is een benaming

voor de wijduitlopende, van gaatjes
voorzien trechter op de tuit van een
tuinger:

spruitkop: Rothem.

PLANTEN WATER GEVEN

N 71 (1975) (031a), N 73 (1975) (010b);
Genk Wb. (308), Kerkrade Wb. 2 (122).

Planten met behulp van de gieter water
geven.

water geven: Herten (bij Roermond),
Schimmert, Rothem en Sevenum.

begieten: Maastricht.

gieten: Kerkrade Wb. 2; ook in Herten
(bij Roermond), Ten-
Esschen/Weustenrade, Tungalroy,
Dilsen, Boekend, Meijel en
Sevenum.

bespuiten: Dilsen.

sputen: Genk en Sint-Pieter.

spruitsen: Schimmert.

aanschudden: Lanaken.

18 Huisdieren

HOND

DC 30a (1958) (add.), Goossens 1b (1960), SGV (1914) (014), Willems (1885) (006b), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 08 (1925) (120), ZND 21 (1936) (021), ZND A2 (1940sq) (488), ZND m (Boelen, Buntinx, Crève, Criens, Daenen, Franssen, Franssens, Gessler, Godelaine, Hendrikx, Indestege, Janssen, Jorssen, Kreem, Leemans, Michiels, Peeters, Rosier, Schoofs, Snijkers, Thijs, Willems); Beverlo Wb. (105), Bree Wb. (127), Echt Wb. (056, 057, 062), Eupen Wb. (063, 196), Genk Wb. (137), Gennep Wb., Gronsveld Wb. 1 (181), Gronsveld Wb. 2 (069), Hamont Wl. (174), Hasselt Wb. (185), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (105, 136), Limburgs Id. (291), Lommel Wl. (120), Maastricht Wb., Meeswijk Wl. (263), Meeuwen Wl. (105), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.374, 1.479), Roermond Wb. (106, 327), Sint-Truiden Wb. (182), Sittard Wb. (141), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (218), Tungalroy Wb. (173), Venlo Wb. (149, 164), Venray Wb. (206, 224), Weertlands Wb. 1 (B2, 002, B2, 003), Zonhoven Wl. (1.070, 1.218); Bakkes, P. (zj.hs), Bertrand, J. (1946) (008, 066), Daelen, J.v. (1933-41), Grond, A. (1948) (023, 060), Heyden, L.v.d. (1927), Heynen, P. (1960sq), Janssen, A. (1949), Kats, J. (1939), Maar, H.v.d. (zj.hs), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Roebroek, J. (1886) (passim), Rutten, F. (1959) (062), Terpstra, T. (1960), Veldeke (passim), Vossen, H. (zj.hs), Welter, W. (1933) (066, 113, 131, 161); Boileau, A. (1979), Cuypers, J. (1890), Heem 05.4 (1961) (003), N C (add.), Rademaekers, H. (zj.hs) (050, 068), Vossen, A. (zj.hs).

Het woord **köter** wordt in Kerkrade e.o. vooral gebruikt voor een straathond. Zie voor het trefwoord **stüpp** ook RhWb (VIII), kol. 943, s.v. *Stupp*, *Stüpp*. Het is in het Rijnland onder meer als roepnaam voor een 'zware, verbasterde hond' in gebruik.

hond (ook *ond*): alg. in Belg. en NL.
Lb.

hondje: Echt/Gebroek, As en Hoeselt.

köter (**du.**): freq. Ripuar.; ook in Waubach en Echt/Gebroek.

beest: Roermond.

stüpp: Eupen.

duuk: Weertlands Wb. 1.

fiks: Sittard.

gotenzeiker: Gennep Wb.

kalf (*kielf*): Venlo.

kanes: Heerlen.

platserd: Heerlen.

Het volgende woord wordt in Zonhoven gebruikt voor een blaffende hond; vgl. het lemma BLAFFEN:

beller: Zonhoven.

De volgende opgaven zijn kindertaalwoorden voor een hond:

tee (*te*): Niel-bij-St.-Truiden.

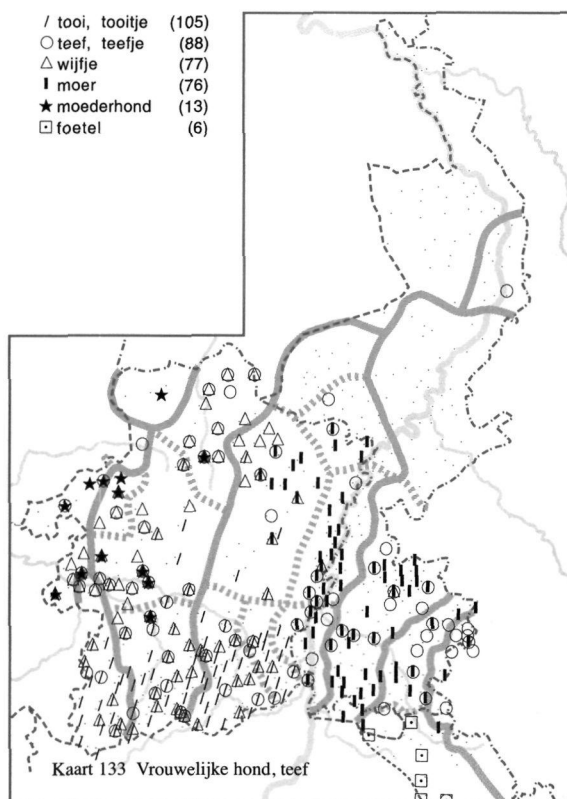
wouw: Roermond.

wouwouw: Limb. Idioticon Wb.

VROUWELIJKE HOND, TEEF

/ tooi, tootje	(105)
○ teef, teefje	(88)
△ wijfje	(77)
┆ moer	(76)
★ moederhond	(13)
□ foetel	(6)

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2a (1963) (2, 6), Goossens 2c (1963), GV K (1935) (003), ZND 03 (1923) (004); Beverlo Wb. (256), Eupen Wb. (047, 201, 233), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (271), Sint-Truiden Wb. (224), Sittard Wb. (421), Tongeren Wb. (584), Tungleroy Wb. (173), Venlo Wb. (258).

Kaart 133 Vrouwelijke hond, teef

Vrouwelijke hond. Zie voor het trefwoord **zûie** ook RhWb (IX), kol. 855, s.v. *Zûie*, 'Hündin'.

teef (ook *teefje*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Dommelds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Tongerlds.; ook in Eupen, Tungleroy, Molenbeersel, Bree, Opglabbeek, Bilzen, Martenslinde, Beringen, Kerkhoven, Linkhout, Halen en Venlo.

teefje (*teefke*): verspr. Lonerlds.; ook in Wijshagen, Bunde, Bilzen, Waltwilder, Val-Meer, Achel, Kleine-Brogel, Hechtel, Kuringen, Hasselt, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Wilderen, Oostham, Tessengerlo en Halen.

tooi: alg. Bilzerlds., Tongerlds.,

Lonerlds. en Truierlds., freq. Trichterlds. en Demerkemp., verspr. Maaskemp.

tootje (*tooike*): alg. Lonerlds., freq. Tongerlds. en Truierlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Genk, Rekem, Hechtel en Hasselt.

foetel: freq. Geullds.

foeteltje: Teuven.

wijfje (*wijfke*): alg. Demerkemp. en Lonerlds., freq. Maaskemp., Tongerlds., Dommelds., Truierlds. en Getelds., verspr. Bilzerlds.; ook in Schinnen, Vucht, Beverlo, Paal en Beringen.

moer: alg. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Oost.Zuidlb., Maaskemp. en Trichterlds., verspr. Horns; ook in Kerkrade, Bocholtz, Gemmenich en Sint-Martens-Voeren.

moertje (*moerke*): Neeroeteren,
Dilsen en Rekem.

moerhond (ook *moerhonk*): Heerlen,
Waubach en Reijmerstok.

moeder (*moeier*): Kerkhoven, Sint-
Huibrechts-Lille en Bilzen.

moedertje (*moeierke*):
Kwaadmechelen.

moederbeest (*moeierbeest*):
Loksbergen.

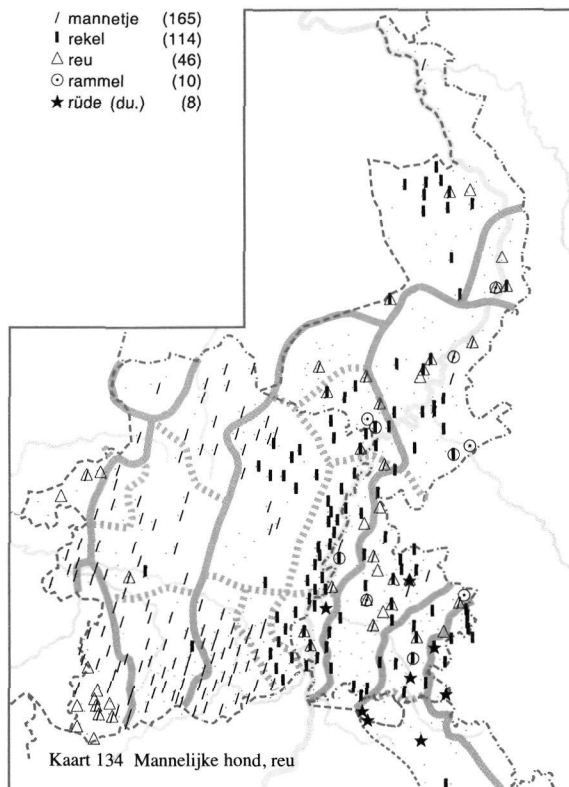
moederhond (*moeierhond, moeier-
ond*): Wijchmaal, Lummen,
Stokrooie, Kuringen, Heppen,
Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk,
Kwaadmechelen, Oostham,
Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen
en Lommel.

hond: Elen, Sittard en Oirsbeek.

zûe: Eupen.

MANNELIJKE HOND, REU

/ mannetje	(165)
▬ rekel	(114)
△ reu	(46)
⊙ rammel	(10)
★ rûde (du.)	(8)

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2a (1963) (2, 5), Goossens 2c (1963), GV K (1935) (003 add.), N 83 (1981) (017), ZND 01 (1922) (a-m), ZND m (Welter); Beverlo Wb. (220), Eupen Wb. (156), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (234), Maastricht Wb., Meeswijk Wl. (520), Niel-bij-St.Truiden Wl. (2.245), Tongeren Wb. (350), Venray Wb. (372); Daelen, J.v. (1933-41), Dolmans, H. (zj.hs), Janssen, A. (1949), Welter, W. (1933) (189).

Mannelijk hond. Zie voor het trefwoord **rûde** en de lexicale varianten *ret*, *retje*, *reutje* en *rutje* ook RhWb (VII), kol. 571, s.v. *Rûde*, 'männlicher Hund'.

mannetje (ook *manke*, *manneke*): alg. in Belg. Lb. m.u.v. het Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., het zuiden van het Truierlds. en het

Zuiderkemp.; in Nl. Lb. freq. Oostlb., verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Vaals, Kunrade, Nieuwenhagen, Gulpen, Weert, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht, Caberg, Heugem, Blerick en Venlo.

mannetjeshond (*mannekeshond*): Zonhoven en Hasselt.

hond: Linkhout, Wellen en 's-Graven-voeren.

rammel (*remmel*): Waubach, Eys, Beesel, Vlodrop, Posterholt, Schimmert, Ittervoort, Thorn, Stein en Blerick.

rammelaar (*remmelaar*): Roermond.

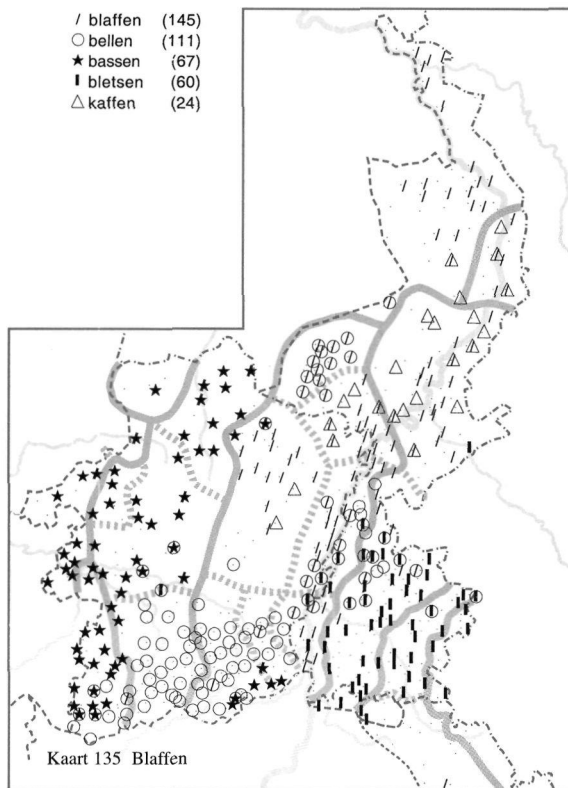
rekel (ook *rengel*, *reugel*, *roekel*, *roeker*): alg. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Eupen, Vlijtingen, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder, Kuringen, Guigoven en Venlo.

reu (ook *reug*): freq. Zuid.Oostlb. en Truierlds., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Weert, Echt/Gebroek, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Caberg, Kermt, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Velden, Blerick, Venlo, Oirlo, Meerlo en Meijel.

rüde (**du.**) (ook *ret*, *retje*, *reutje*, *rutje*): Simpelveld, Vaals, Mechelen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Montzen, Amstenrade en Bunde.

BLAFFEN

/ blaffen	(145)
○ bellen	(111)
★ bassen	(67)
▬ bletsen	(60)
△ kaffen	(24)

Kaart 135 Blaffen

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2c (1963), N 02 (1960) (086), N 83 (1981) (018a), SGV (1914) (003); Beverlo Wb. (042), Gennep Wb., Gronsveld Wb. (020), Hasselt Wb. (075), Heerlen Wb. 1, Maastricht Wb. (037), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.095), Roermond Wb. (035), Sint-Truiden Wb. (054), Sittard Wb. (035), Tungalroy Wb. (174), Valkenburg Wb. (017), Weertlands Wb. 1 (B 2, 001), Zonhoven Wl. (1.070); Bakkes, P. (zj.hs), Bertrand, J. (1946) (066), Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Dols, W. (1953) (024), Grond, A. (1948) (107), Heyden, L.v.d. (1927), Heynen, P. (1960sq), Janssen, A. (1949), Mertens, A.M. (1885b), Roebroek, J. (1886), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 04 (1929) (149), Veldeke 07 (1932) (334, 338), Veldeke 09 (1934) (495), Veldeke 12 (1937) (053), Veldeke 25 (1950) (061), Veldeke 27

(1952) (076), Veldeke 32 (1957) (055, 056); Vossen, A. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950sq), Willems (057e).

Gezegd van honden, het gewone stemgeluid laten horen.

bassen: alg. Demerkemp., Truierlds. en Getelds., freq. Dommellids., verspr. Tongerlds. en Beringerlds.; ook in Bocholt, Grote-Brogel, Herderen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Kozen, Wijer, Zepperen, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo en Lommel.

blassen: Vroenhoven en Riemst.

bellen (ook *beilen*, *beulen*, *bjellen*, *bjeulen*): alg. Tongerlds. en Lonerlds., freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Rimborg, Tungalroy, Bocholt, Genk, Kuringen, Zonhoven, Hasselt en Meijel.

blaffen (ook *blafsten*, *blaggen*, *blakken*): alg. Oostlb., Weertlds.,

Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Maaskemp. en Trichterlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlerheide, Eupen, Mopertingen, Herderen, Tongeren, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Helchteren, Hasselt, Godschei, Gelinden, Kerkhoven en Oostham.

bletsen (ook *blepsen*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Ripuar. en Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Maastricht en Neerharen.

blatsen: Hasselt.

kaffen: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Opoeteren, Niel-bij-As, Lottum, Grubbenvorst, Venlo, Sevenum en Maasbree.

keffen: Wessem, Bocholt, Guttecoven, Kanne en Venlo.

kefferen: Sittard.

blaken: Gennep Wb.

aanslaan: Weert en Gronsveld.

KEFFEN

N 83 (1981) (018b), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 27 (1938) (075), ZND A1 (1940sq) (037); Gronsveld Wb. 1 (205); Roebroek, J. (1886), Urlings, R. (zj.hs).

Hoog en snel blaffen, vooral gezegd van kleine honden.

keffen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost-Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Dommellids., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds., verspr. Bilzerlds. en Truierlds.; ook in Vaals, Remersdaal, Ospel, Weert, Heppen, Paal, Beringen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo, Loksbergen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

kefferen: Heers, Kerkrade en Gulpen.

kaffen (ook *kaggen*): Neer, Haler, Opoeteren, Maastricht en Lummen.

bletsen: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Remersdaal en Itteren.

scherp bletsen: Klimmen.

bebbelen: Klimmen.

djeffen: Oostham.

scheffen: Kapel-in-'t-Zand.

tjoegen: Heusden.

junksteren: Heusden.

bassen: Zichen-Zussen-Bolder, Schulen, Stevoort, Wilderen, Ginkelom en Sint-Truiden.

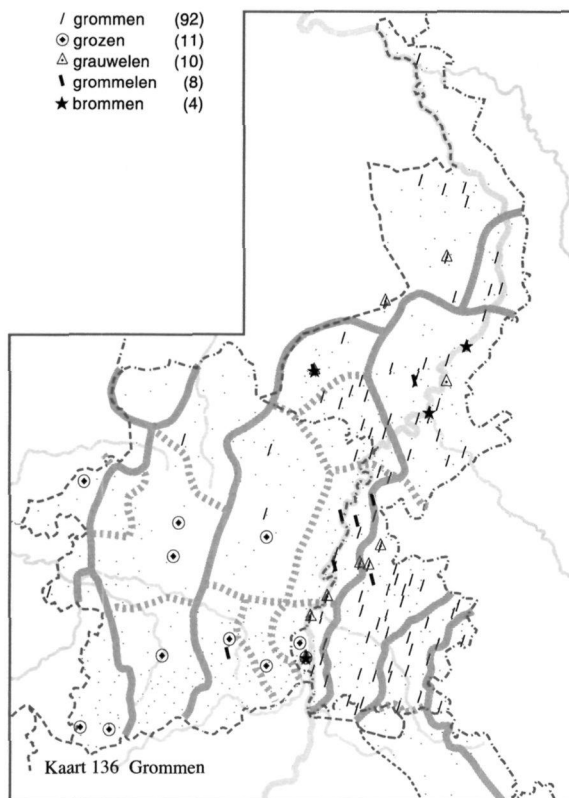
bellen: Herten, Lanaken en Kanne.

blaffen: Tessengerlo, Sint-Huibrechts-Lille en Sittard.

GROMMEN

/ grommen	(92)
⊙ grozen	(11)
△ grauwelen	(10)
∨ grommelen	(8)
★ brommen	(4)

N 83 (1981) (018e), ZND m (Dupont, Michiels);
 Kerkrade Wb. 2 (127), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.438), Zonhoven Wl. (1.189);
 Heynen, P. (1960sq).

Een dof, laag, grommend geluid voortbrengen, gezegd van honden.

grommen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.-Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds en Trichterlds.; ook in Ospel, Bree, Opglabbeek, Eksel, Loksbergen, Velden, Blerick en Venlo.

grommelen: Haelen, Susteren, Sweikhuizen, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Born, Stein en Hoeselt.

grauwelen: Swalmen, Lutterade, Sittard, Geleen, Weert, Geulle, Maastricht, Itteren, Meijel en Sevenum.

rauwelen: Heerlen.

grotsen: Klimmen.

grozen (ook *gronzen*): As, Maastricht, Caberg, Bilzen, Vlijtingen, Houthalen, Zonhoven, Wellen, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk en Kwaadmechelen.

brommen: Reuver, Roermond, Weert en Maastricht.

JANKEN

N 83 (1981) (018d), ZND A1 (1940sq) (075);
Gronsveld Wb. 1 (193, 195), Heerlen Wb. 1 (029),
Maaseik Wb. (024), Tungelroy Wb. (174),
Valkenburg Wb.(088), Venray Wb. (222),
Weertlands Wb. 1 (B2, 004);
Bertrand, J. (1946) (039), Veldeke 26 (1951) (082).

Een klagelijk hoog, maar vrij zacht geluid voortbrengen, gezegd van honden.

janken (ook *jenken*, *jeunken*): alg.
Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en
Horns, verspr. Oost.Zuidlb.,
Centr.Maaslds., Trichterlds. en
Kleverlds.; ook in Bree, As,
Eigenbilzen, Vlijtingen, Overpelt,
Zonhoven, Jeuk, Loksbergen, Velden
en Venlo.

jankeren: Hushoven.

joenken (ook *jonken*, *juunken*): freq.
Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Kerkrade, Vaals,
Tungelroy, Opglabbeek, Stein,
Geulle, Maastricht, Eijsden,

Hoeselt, Blerick, Venlo, Tienray en
Maasbree.

joenkeren (ook *jonkeren*): freq.
Noord.Oostlb.; ook in Weertlands
Wb. 1 en in Susteren, Valkenburg,
Tungelroy, Ittervoort, Thorn,
Maaseik, Urmond en Houthalen.

joeken: Vijlen.

joekeren: freq. Kleverlds.

joengelen: Kwaadmechelen.

joechelen: Klimmen.

jammeren (ook *jemereren*, *jiemereren*,
jommeren): verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Ingber, Beesel, Geulle,
Maastricht, Bunde, Itteren, Bilzen,
Venlo en Meijel.

mieren: Maastricht.

greinen: Maastricht.

grommen: Maastricht.

huilen: Susteren, Merkelbeek en
Wijnandsrade.

jengelen: Wijlre.

tjenkeren: Eksel.

HUILEN

N 83 (1981) (018c);
Gronsveld Wb. 2 (075), Kerkrade Wb. 2 (125),
Venray Wb. (208);
Daelen, J.v. (1933-41), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke
13 (1938) (068).

Een hoog en schel onaangenaam
geluid voortbrengen, gezegd van hon-
den.

huilen: freq. Oostlb., Centr.Maaslds.
en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.,
Horns; ook in Kerkrade, Ospel,
Weert, Maastricht, Heugem,
Kwaadmechelen, Loksbergen,
Velden, Blerick en Venlo.

krijten: Venlo.

baken: Sweekhuizen.

jammeren (*jiemereren*): Klimmen.

janken (ook *jenken*): freq. Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Horns en

Trichterlds.; ook in Bree, Geulle,
Bilzen, Eigenbilzen, Eksel,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Kwaadmechelen, Loksbergen,
Oirlo en Meijel.

joechelen: Noorbeek.

joechen: Heerlen, Doenrade, Oirsbeek
en Schimmert.

joekeren: Maasbree.

joenken (ook *jonken*): freq. Ripuar.,
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook
in Stein, Geulle, Maastricht, Bilzen
en Hoeselt.

joenkeren (ook *jonkeren*, *junkereren*):
Beesel, Pey, Susteren, Klimmen,
Ell, Thorn, Echt/Gebroek,
Grevenbicht/Papenhoven, Venlo en
Meijel.

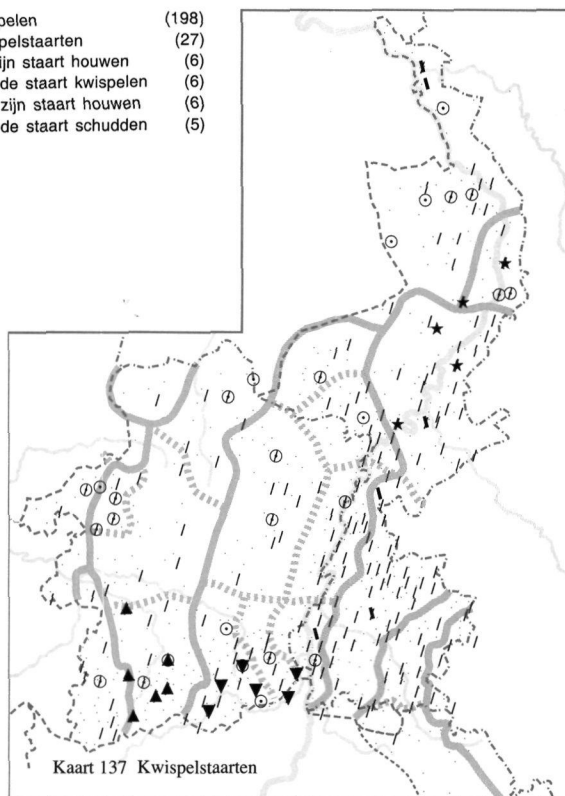
jouwen: As.

bellen: Geleen.

KWISPELSTAARTEN

/ kwispelen	(198)
○ kwispelstaarten	(27)
▲ be zijn staart houwen	(6)
▼ met de staart kwispelen	(6)
▼ met zijn staart houwen	(6)
★ met de staart schudden	(5)

N 83 (1981) (019), SGV (1914) (020),
ZND 29 (1938) (027), ZND m (GrGr);
Meeswijk Wl. (364).

Kaart 137 Kwispelstaarten

De staart heen en weer bewegen, als teken van vriendschap en vreugde.

kwispelstaarten (ook *kwispelstaten*): verspr. Kleverlds.; ook in Weert, Hunsel, Bree, Oplabbeek, Elen, Maastricht, Rosmeer, Beverst, Rijkhoven, Millen, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham, Blerick en Venlo.

kwispelen (ook *kerwispelen*, *kwipse-len*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

met de staart kwispelen: Herten (bij Roermond), Dieteren, Schimmert, Borgharen, Gennep en Heijen.

met der staart kwispelen (ook *met der staat kwispelen*): Brunssum, Klimmen en Simpelveld.

kwispelen met de staart: Guttecoven

en Schinveld.

be zijn staart kwispelen (*be zijn staat kwispelen*): Zeppenoren.

be zijn staart kwikkelen (*be zijn staat kwikkelen*): Sint-Truiden.

met zijn staart houwen (*met zijn staat hougen, met zijn staat houwen*): verspr. Tongerlds.; ook in Vroenhoven en Zichen-Zussen-Bolder.

met zijn staartje houwen (ook *met zijn stateke houwen*): Rekem en Rosmeer.

be zijn staart houwen (*be zijn staat houwen*): verspr. Lonerlds.; ook in Stevoort.

be zijn staartje houwen (*be zijn staatje houwen*): Ulbeek.

met der stots houwen: Sint-Martens-Voeren.

be zijn staart slaan (*be zijn staat*

slaan): Sint-Truiden en Hoepertingen.

kwikstaarten: Grubbenvorst en Susteren.

mee zijn staart slagen (*mee zijn staat slagen*): Lommel.

met de staart slaan: Pey en Montfort.

met der stots slaan: Epen.

met zijn staart slaan: Koersel.

slaan: Venlo.

met de staart schuddelen: Venlo.

met de staart schudden: Helden/
Everlo, Beesel, Heel, Velden en Maasbree.

met gene staart wiebelen: Eupen.

met de staart slingeren: Lutterade.

smikslaan met de staart: Schinveld.

zwaaien: Swalmen.

WAAKS

N 83 (1981) (020);
Maastricht Wb.;
Kats, J. (1939).

Waakzaam, gezegd van een hond.

Onder A. zijn de woorden opgenomen die betrekking hebben op de hoedanigheid zelf en onder B. de woorden die betrekking hebben op een hond die goed, ijverig waakt.

A. de volgende opgaven zijn benamingen voor het bijvoeglijk naamwoord *waaks*:

waaks: alg. Oostlb., freq.

Oost.Zuidlb., Horns,

Centr.Maaslds., Trichterlds. en

Kleverlds.; ook in Vaals, Weert,

Kwaadmechelen, Velden, Blerick

en Venlo.

waakzaam: Heerlen, Reuver,
Roermond, Montfort, Oirsbeek,
Merkelbeek, Ophoven, Wesse en
Venlo.

gewaar: Weert.

gewarig: Geleen.

B. de volgende opgaven zijn benamingen voor een waakzame hond:

waker: Gulpen, Thorn, Maastricht,
Eksel, Zonhoven en Jeuk.

goede waker: Bree, Houthalen en
Bilzen.

goede wakerd: Eys.

waakhond: Susteren.

waakse, een -: Ospel.

scherpe, een -: Sevenum.

OPZITTEN

N 83 (1981) (022).

Gezegd van honden: op de achterste poten zitten met opgeheven voorpoten. Meestal doet de hond dit op bevel en/of om een lekker hapje te bedelen.

opzitten: freq. Zuid.Oostl.; ook in Gulpen, Epen, Roermond, Kapelin-'t-Zand, Weert, Kelpen, Oler, Guttecoven, Maastricht, Velden, Venray en Oirlo.

mooi zitten: freq. Noord.Oostlb.; ook in Wijnandsrade, Gronsveld, Thorn, Wesse, Stevensweert,

Maastricht, Blerick en Venlo.

fijn zitten: Thorn en Schimmert.

hups zitten: Sittard.

schoon zitten: Simpelveld, Eys,
Sittard, Geleen, Klimmen,
Urmond, Maastricht, Caberg en
Bunde.

rechttop zitten: Bilzen.

zitten: Meerlo, Opplabbeek en
Gulpen.

zitten als is er aan het bidden (*zitten als is er aan het bejen*): As.

bidden (ook *bejen, benen*): freq.
Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr.
Noord.Oostlb.; ook in Vaals,

Nieuwenhagen, Heerlerbaan/
Kaumer, Eys, Ospel, Weert,
Tungelroy, Ell, Ophoven, Bree,
Born, Stein, Itteren, Heugem,
Kwaadmechelen, Blerick en
Venlo.

get vragen: Maastricht.

bedelen: Eigenbilzen, Ubachsberg en
Ingber.

prediken (*predigen*): Doenrade en
Schinnen.

hups staan: Susteren.

schoon staan: Klimmen.

kemmelen: Neer.

EEN HOND AANHALEN

N 83 (1981) (021).

Een hond aaien en er vriendelijk tegen
praten.

Zie voor het trefwoord **soeken** ook het
Roermond Wb., pag. 275, s.v. *soek*,
soek, 'aansporing voor honden'.

aanhalen: verspr. Zuid.Oostlb. en
Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen,
Eys, Gulpen, Nunhem, Roermond,
Swalmen, Kelpen, Oler,
Guttecoven, Urmond, Stein,
Maastricht, Caberg en Velden.

vleien: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Vlodrop,
Stevensweert, As, Maastricht,
Venlo en Tienray.

feesten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Ell, Bilzen, Hoeselt, Blerick en
Sevenum.

femelen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Lutterade, Brunssum, Amstenrade,
Ospel, Weert en Maasbree.

feukelen: Meijel, Maasbree en Neer.

flemen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Schimmert, Heer, Tungelroy,
Thorn, Maastricht, Heugem,
Kwaadmechelen, Venlo en Meerlo.

fleppen: Waubach.

fletsen: Bree, Eksel, Houthalen en
Jeuk.

flikflooiën: Maastricht.

teutelen: Noorbeek en Terlinden.

flinteren: Doenrade.

fluren: Ophoven.

foeggelen: Klimmen.

foemelen: Maastricht, Bunde en
Klimmen.

foenessen: Klimmen.

kuzelen: Ittervoort.

liefkozen: Meijel.

braven: Vlodrop.

lokken: Kapel-in-'t-Zand.

soeken: Kapel-in-'t-Zand.

moekken: Venlo.

reizen (du.): Kerkrade.

streicheln (du.): Kerkrade.

strelen: Heerlerbaan/Kaumer, Melick,
As, Eksel, Zonhoven, Loksbergen
en Venray.

keuren: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Nieuwenhagen, Eys, Ingber,
Beesel, Montfort, Wessem,
Grevenbicht/Papenhoven,
Maastricht, Caberg en Itteren.

aaïen: Sweikhuizen, Thorn, As,
Maastricht en Eigenbilzen.

AANHITSEN

N 02 (1960) (087), N 83 (1981) (023);
 Kerkrade Wb. 1 (043), Maaseik Wb. (045),
 Meeswijk Wl. (313), Niel-bij-St.Truiden Wl. (461),
 Venlo Wb. (087), Venray Wb. (089, 202),
 Weertlands Wb. 1 (B 2, 001);
 Delahaye, H. (zj.hs), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 26
 (1951) (067), Veldeke 29 (1954) (031).

Door geschreeuw, geroep of gebaren
 een hond (of een ander dier) aanzetten
 of aansporen om een mens of dier aan
 te vallen.

aanhitsen: Heerlerheide, Heerlen,
 Waubach, Kwaadmechelen,
 Blerick, Meerlo en Meijel.

ophitsen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.
 en Horns; ook in Kerkrade, Vaals,
 Bree, Born, Stein, Geulle,
 Maastricht, Vlijtingen, Hoeselt,
 Herk-de-Stad, Jeuk, Velden, Venlo
 en Venray.

hitsig maken: Herten (bij Roermond).

hitsen (ook *histen*): freq. Zuid.Oostlb.,
 verspr. Noord.Oostlb.; ook in
 Simpelveld, Gulpen, Epen,
 Tungalroy, Ittervoort, Thorn,
 Opglabbeek, As, Geulle,
 Maastricht, Heugem, Zonhoven,
 Niel-bij-St.-Truiden en Blerick.

aanhissen: freq. Kleverlds.; ook in
 Neer en Weert.

ophissen: Itteren.

hissen: freq. Kleverlds.; ook in Neer,
 Nunhem, Klimmen, Tungalroy, Ell,
 Haler, Itteren, Bilzen en
 Eigenbilzen.

aankissen (ook *aankisten*):
 Weertlands Wb. 1; ook in
 Waubach, Swalmen, Susteren,
 Geleen en Venlo.

uitkissen: Klimmen.

opkissen: Venlo en Maastricht.

kissen: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
 Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.;
 ook in Wijlre, Eys, Thorn, As,
 Maastricht en Caberg.

aanheksen: Kerkrade Wb. 2.

aanschikken: Pey.

aanzetten: Geleen.

giftig maken: Thorn.

kwaad maken (ook *kaad maken*):
 Beverlo, Bilzen en Ubachsberg.

vals maken: Kapel-in-'t-Zand.

judassen: Kapel-in-'t-Zand, Doenrade
 en Heerlerbaan/Kaumer.

koeioneren: As en Bilzen.

opjagen: Bilzen.

opjenzen: Bunde.

opjutten: Venlo.

opnaaien: Steyl en Roermond.

opstoken: Haelen.

opswensen: Haelen en Sittard.

pesten: Wessem en Guttecoven.

plagen: Roermond, Merkelbeek,
 Ospel, Maastricht, Bilzen en
 Gennep.

sarren: Stein.

stouwen: Maaseik.

tengelen: Gronsveld.

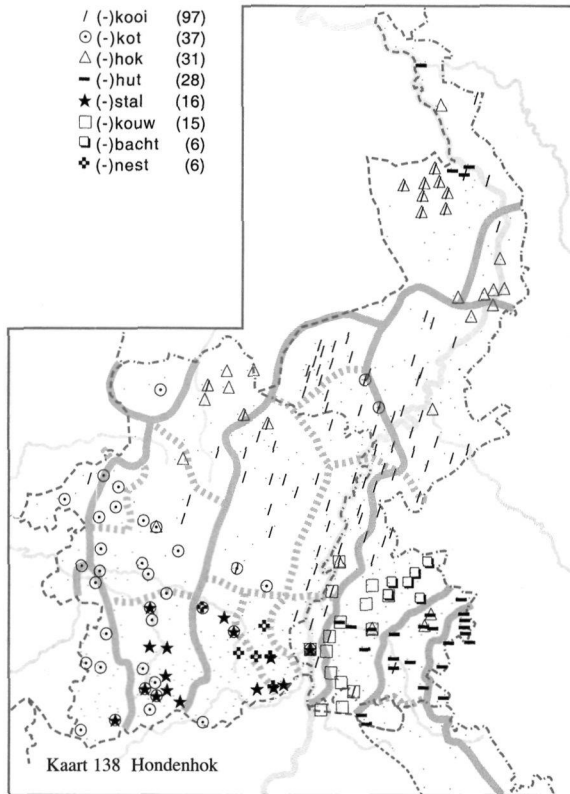
tergen: Melick, Sittard, As, Meijel en
 Sevenum

treiteren: Eksel, Sittard en Noorbeek.

zanken (du.): Eys.

HONDENHOK

/ (-)kooi	(97)
○ (-)kot	(37)
△ (-)hok	(31)
- (-)hut	(28)
★ (-)stal	(16)
□ (-)kouw	(15)
◻ (-)bacht	(6)
◆ (-)nest	(6)

DC 10 (1941) (0091), ZND 38 (1942) (032);
 Bree Wb. (193), Gronsveld Wb. 2 (069), Heerlen Wb. 2 (127), Kerkrade Wb. 2 (105), Maastricht Wb. (145), Meeuwen Wl. (106, 127), Sittard Wb. (141), Venray Wb. (224, 225), Weertlands Wb.2 (141);
 Janssen, A. (1949).

Hok waarin de hond buiten kan slapen en schuilen voor de regen.
 Zie voor de trefwoorden **bacht** en **hondsbacht** ook RhWb (I), kol. 359, s.v. *Bacht*, dat in het Zuidnederfrankisch 'hondenhok' betekent.

hondenhok: freq. Kleverlds.; ook in Achel, Kaulille, Zolder, Blerick en Venlo

hondshok (ook *hongshok*, *honkshok*, *honshok*, *onshok*): verspr. Dommelds.; ook in Heerlen, Welten, Tegelen, Baarlo, Roermond, Valkenburg, Bocht, Stein, Maastricht, Hechtel, Velden, Hout-Blerick en Maasbree.

hondenhut: Gennep.

hondshut (ook *hongshut*, *honkshut*, *honshut*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.;

ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Well, Wanssum en Geysteren.

hut: Welten.

hondenkot (ook *honnenkot*): Genk, Schulen, Stokrooie, Oostham en Lommel.

hondskot (ook *honskot*, *ondskot*, *onskot*): freq. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kelpen, Grathem, Oler, Zutendaal, Maastricht, Bilzen, Diepenbeek, Herstappe, Beverlo, Paal, Beringen, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

hondkot: Kwaadmechelen.

hondsbacht (ook *hondsbak*): verspr. Zuid.Oostlb.

bacht: Heerlerheide.

hondsstal (ook *honsstal*): freq. Lonerlds.; ook in Maastricht,

Bilzen, Beverst en Jeuk.

hondstal (ook *honstal*): Vlijtingen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek en Wellen.

hondenkooi (ook *honnekooi*, *ondenkooi*): Nunhem, Pey, Koningsbosch, Tungalroy, Echt/Gebroek, Opgrimbie, Peer en Venray.

hondskooi (ook *hongskooi*, *honkskooi*, *honskooi*, *ondskooi*, *onskooi*): freq. Oostlb., Weertlds., Horns,

Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Trichterlds.; ook in Gulpen, Neerpelt, Kaulille, Peer, Helchteren, Houthalen en Lottum.

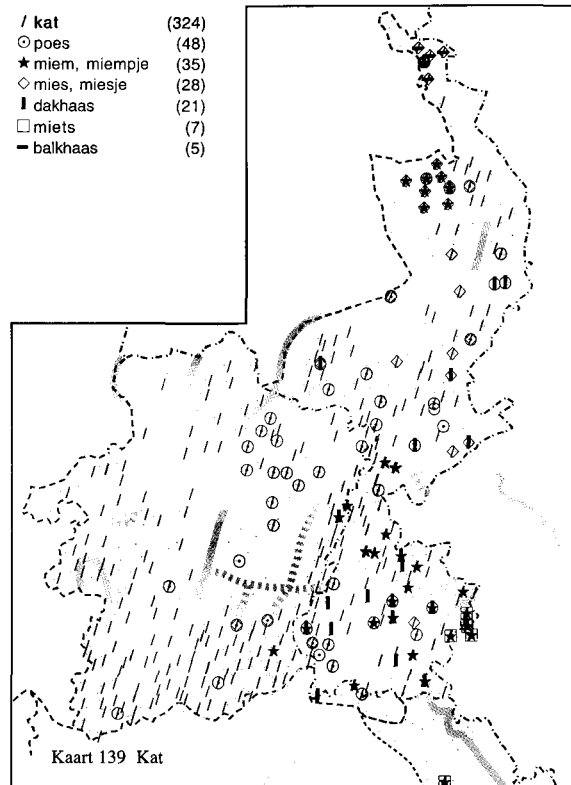
hondkooi: Bree Wb.; ook in Grathem.
kooi: Meeuwen.

hondskouw (ook *honskouw*, *onskouw*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Stein, Geulle en Maastricht.

hondsnest (*hondsnes*, *honsnes*, *honsnest*): verspr. Bilzerlds.; ook in Diepenbeek en Rijkhoven.

KAT

/ kat	(324)
○ poes	(48)
★ miem, miempje	(35)
◇ mies, miesje	(28)
┆ dakhaas	(21)
□ miets	(7)
— balkhaas	(5)

Goossens 1b (1960), N 83 (1981) (025), SGV (1914), 017, ZND A1 (1940sq) (002); Bree Wb. (232), Echt Wb. (063, 081), Eupen Wb. (078, 117), Genk Wb. (253), Gennep Wb. (035), Gronsveld Wb. (203, 292), Hasselt Wb. (212, 356), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (146, 192, 193), Maastricht Wb., Meerlo-Wanssum Wb. (152), Roermond Wb. (125, 225), Sint-Truiden Wb. (131), Sittard Wb. (169, 240), Stokkem Wb. (033, 074, 075), Tongeren Wb. (451), Tungalroy Wb. (174), Valkenburg Wb. (122), Venlo Wb. (110, 161), Venray Wb. (228, 296, 297, 353), Weertlands Wb. 1 (B2, 004);

De algemene benaming voor de huis-kat.

Het woord **balkhaas** is in Gennep e.o. een schertsende benaming voor een kat. Hetzelfde geldt voor het trefwoord

dakhaas dat vooral in het Zuidelijk Oostlimburgs gebruikelijk is. **Miem** wordt in Venray e.o. en in Valkenburg vooral als lokwoord voor een kat gebruikt. Hetzelfde geldt voor het tref-

woord **miem-miem** dat in Maastricht en Gronsveld bekend is.

kat (ook *kats*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

katje (ook *kekke*): Doenrade, Ospel, Ell en Loksbergen.

miem: freq. Zuid.Oostlb., verspr.

Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 1 en Venray Wb. en in Eupen, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Caberg en Vlijtingen.

miempje (ook *miemke*): Heerlen, Lutterade, Echt/Gebroek, Doenrade en Vlijtingen.

miems: Merkelbeek.

miem-miem: Maastricht en Gronsveld.

poezemiem: Valkenburg.

mies: alg. Kleverlds.; ook in Kunrade, Beesel, Swalmen, Vlodrop, Weert, Maastricht en Eigenbilzen.

miesje (*mieske*): Heythuysen, Posterholt, Bilzen, Oirlo, Sevenum en Maasbree.

mieskat: Reuver.

miets: Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen.

mietsje (*mietske*): Doenrade.

mimmeltje (*mimmelke*): Sittard.

poes: freq. Oostlb.en Horns, verspr.

Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Ubachsberg, Heerlen, Weert, Geulle, Maastricht, Caberg, Heugem, Bilzen, Eigenbilzen, Tongeren, Hasselt, Jeuk, Velden, Blerick en Venlo.

poesje (*poeske*): Hoeselt.

balkhaas: Gennep Wb.

dakhaas: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Vijlen, Swalmen, Montfort, Vlodrop, Weert, Stokkem, Caberg, Bunde, Eijsden, Blerick, Venlo, Gennep en Oirlo.

zandhaas: Heel, Montfort en Maastricht.

kattenkop: Eksel.

minousje (*minke, minoeke*): Loksbergen en Bilzen.

mormel: Meijel.

motsje (*motske*): Sittard.

muizerd: Stokkem.

VROUWELIJKE KAT

kattin: alg. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., freq. Demerkemp. en Getelds.; ook in Eisden, Bilzen, Grote-Spouwen, Heppen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

kattinnetje (*kattinneke*): Bilzen.

moederkattin (*moeierkattin*): Kwaadmechelen.

kat: freq. Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Ophoven, Stevensweert, Maastricht, Waltwilder, Herderen, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Hechtel, Kuringen en Borgloon.

katje: Roermond, Herten (bij Roermond), Bocholt en Maastricht.

kattenteef: Houthalen.

teef: Sittard en Lanaken.

miem: Kerkrade, Ubachsberg, Nieuwenhagen en Waubach.

miempje (*miemke*): Gulpen.

mies: Nunhem en Posterholt.

miesje (*mieske*): Sevenum en Maasbree.

moeder (*moeier*): Hasselt en Hees.

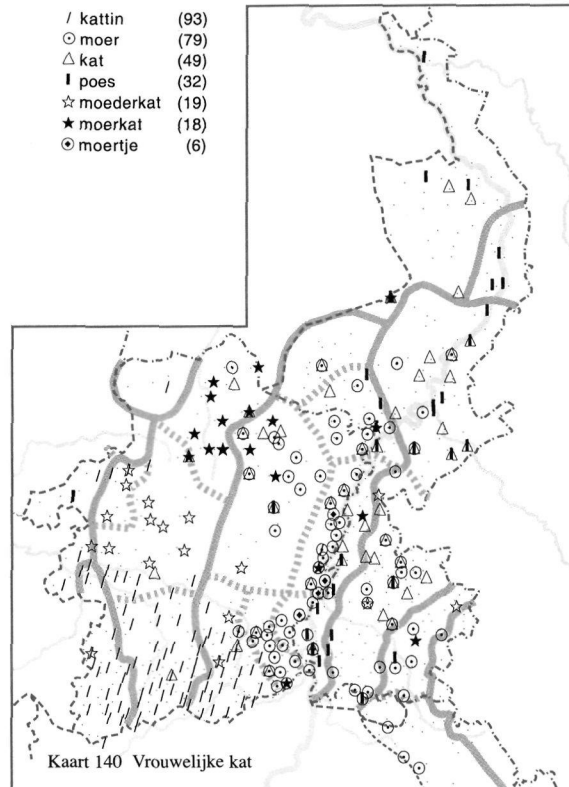
moederkat (ook *moeierkat*): freq. Demerkemp.; ook in Nieuwenhagen, Susteren, Schimmert, Genk, Beverst, Sint-Huibrechts-Hern, Peer, Heppen, Beverlo, Paal, Duras en Meldert.

moederkatje (*moeierkatje*): Oostham.

moer: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Remersdaal, Henri-Chapelle, Welkenraedt, Weert en

/ kattin	(93)
○ moer	(79)
△ kat	(49)
! poes	(32)
☆ moederkat	(19)
★ moerkat	(18)
⊙ moertje	(6)

Goossens 1b (1960), N 83 (1981)
(026), ZND 27 (1938) (072c);
Beverlo Wb. (207).

Achel.

moertje (*moerke, moerken*): verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Lanaken en
Maastricht.

moerkat: freq. Dommellds.; ook in
Ubachsberg, Thorn, Bocholt,
Ellikom, Gruitrode, Born,
Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-
Zussen-Bolder, Hechtel en Meijel.

moerkatje: Peer, Tongerlo en
Wijshagen.

moerbeestje: Gruitrode.

moerpoes: Susteren.

mamkat: Kunrade.

poes: freq. Noord.Oostlb., verspr.
Zuid.Oostlb., Horns, Trichterlds. en
Kleverlds.; ook in Wijlre,
Opglabbeek, Stein, Geulle,
Tessengerlo, Velden, Blerick en
Venlo.

poesje: Doenrade.

tuus: Sint-Truiden.

tooitje (*tooike*): Rijkhoven.

vrouwtje (*vrouwke*): Lutterade en
Bunde.

wijfje (*wijfke*): Zonhoven, Wellen en
Vaals.

ouwtje (*ouwke*): Zepperen.

MANNELIJKE KAT, KATER

Goossens 1b (1960), N 83 (1981) (025), ZND 27 (1938) (072b), ZND A1 (1940sq) (012); Beverlo Wb. (120), Echt Wb. (063), Genk Wb. (199), Gennep Wb., Gronsveld Wb. (201), Hasselt Wb. (212), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (146), Maastricht Wb., Roermond Wb. (125), Sint-Truiden Wb. (145), Sittard Wb. (162), Tongeren Wb. (295), Tungalroy Wb. (174), Venray Wb. (228), Weertlands Wb. 1 (B2, 001, 004);

kater: alg. in Belg. Lb.; in Nl. Lb. freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Kerkrade Wb. 1 en Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Beesel, Roermond, Tungalroy, Echt/Gebroek, Maastricht en Venlo.

mankat: Paal.

pier: Opglabbeek.

dakhaas: Weertlands Wb. 1.

NAJAARSKATJE

N 83 (1981) (027).

Katje dat in het najaar geboren werd en daardoor minder sterk is dan zijn soortgenootjes die in het voorjaar geboren werden.

najaarskat: Susteren.

herfstkat (ook *herfstkats*):

Nieuwenhagen, Herten (bij Roermond), Hoensbroek, Velden, Blerick en Tienray.

herfstkatje (ook *herreskatje*): verspr. Kleverlds.; ook in Geleen en Weert.

late zomerkat: Montfort.

winterkat: Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Beesel, Gronsveld, Thorn, Born, Urmond en Houthalen.

winterjong: Jeuk.

winterprij: Gulpen.

toemaatkat (*tommetkat*): Eksel.

toemaatkatje (ook *toementkatje*): Kwaadmechelen en Venray.

toemelkatje: Tungalroy.

stoofprij: Geverik/Kelmond.

vuurmuizer: Vlodrop,

Geverik/Kelmond en Schinnen.

huiverkat: Wessem.

kraggel: Kapel-in-'t-Zand.

laat jong: Bilzen.

laat katje: Nunhem.

late kat: Meijel, Swalmen en Vlodrop.

nakomer: As.

buiten-seizoen-kat: Wijlre.

foemelkat: Pey.

foemelkatje: Thorn en Schimmert.

katje: Kerkrade.

moerkat: As.

MIAUWEN

Gezegd van katten, het gewone stemgeluid laten horen. **Kermauwen** is volgens het Weertlands Wb. 1 (pag. B 2, 5) 'klaaglijk miauwen'.

miauwen: alg. in Belg. Lb. m.u.v. het Lonerlds. en het Truierlds.; in Nl. alg. in het midden en zuiden en verspr. in het noorden.

mauwen: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., ver-

spr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Weert, Maastricht, Heugem, Hamont en Venlo.

kermauwen: Weertlands Wb. 1.

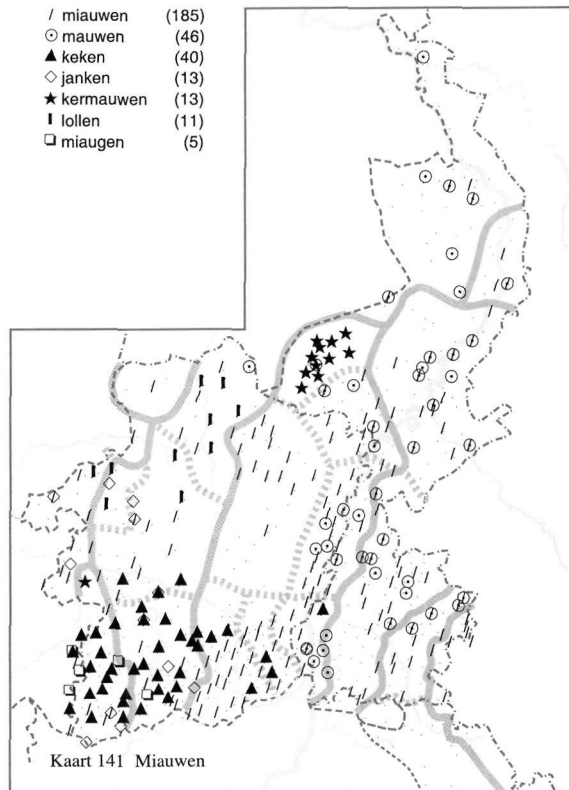
miaugen (*mengen, miangen, mianken, mionken*): Zepperen, Gutshoven, Duras, Halmaal en Velm.

kermiaugen (*kermejongen*): Herk-de-Stad.

janken: Maastricht, Piringen, Koersel, Heusden, Hasselt, Beverlo, Alken,

/	miauwen	(185)
○	mauwen	(46)
▲	keken	(40)
◇	janken	(13)
★	kermauwen	(13)
┆	lollen	(11)
□	miaugen	(5)

Kaart 141 Miauwen

Goossens Ib (1960), N 83 (1981) (028a);
 Kerkrade Wb. 1 (192), Sint-Truiden Wb. (125), Tungalroy Wb. (174), Valkenburg Wb., Weertlands Wb. 1 (B 2, 005);
 Geuskens, G. (1970).

Rukkelingen-Loon, Kerniel, Boekhout, Vorsen, Tessenderlo en Linkhout.

jouwen: Schulen.

jungsteren: Sint-Truiden.

keken: alg. Lonerlds., freq. Tongerlds. en Truierlds.; ook in Bunde, Bilzen, Vlijtingen, Riemst, Kermt, Hasselt en Godschei.

rauwen: Neerharen en Valkenburg.

schreeuwen (*schreeuwen*): Zelem.

Het volgende trefwoord is van toepassing op het geluid dat katten maken wanneer zij paringsdrift vertonen:

lollen (ook *lallen*): freq. Dommellds.; ook in Herten (bij Roermond), Hechtel, Helchteren, Heppen, Beringen en Oostham

SPINNEN

Gezegd van katten, een brommend, snorrend, geluid maken, meestal als teken van welbehagen.

spinnen (ook *spingen*): alg. in Nl. Lb.; alg. in Belg. Lb. m.u.v. het zuiden.

sponnen: Kerkhoven en Vijlen.

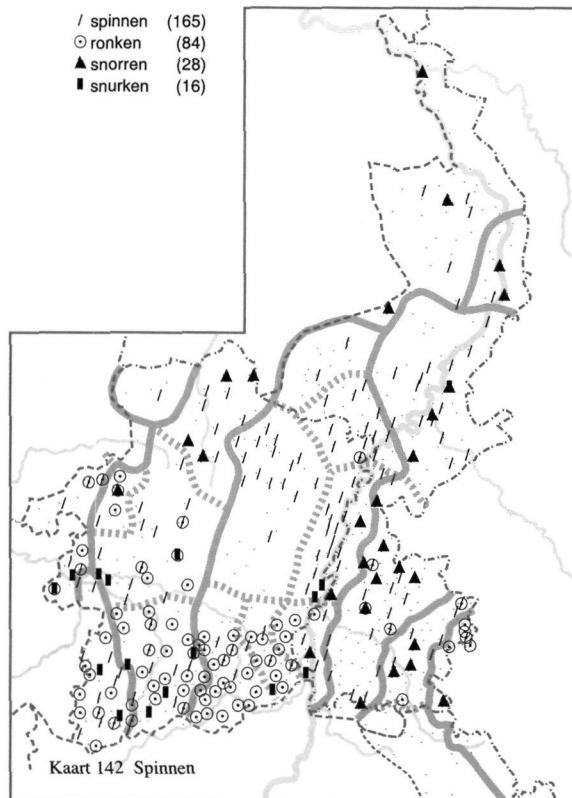
ronken: alg. Tongerlds. en Lonerlds., freq. Trichterlds., Bilzerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.;

ook in Kerkrade Wb. 1 en in Waubach, Epen, Geleen, Schimmert, Klimmen, Ophoven, Heppen, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen, Oostham, Meldert, Linkhout en Loksbergen.

snorren: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Dommellds.; ook in Vaals, Ubachsberg, Eys, Gulpen, Roermond, Swalmen, Montfort,

/ spinnen (165)
 ○ ronken (84)
 ▲ snorren (28)
 ■ snurken (16)

Goossens 1b (1960), N 83 (1981) (028b);
 Kerkrade Wb. 1 (241), Meeswijk Wl. (601), Zonhoven Wl. (2.155);
 Delahaye, H. (zj.hs), Veldeke 14 (1939) (027).

Born, Geulle, Maastricht, Beverlo, Velden, Venlo, Gennep, Oirlo en Meijel.
snorken: Vucht, Uikhoven en Neerharen.
snurken: verspr. Lonerlds.; ook in Swalmen, Boorseem, Rekem, Kanne, Val-Meer, Schulen, Berbroek, Zonhoven, Sint-Truiden,

Boekhout, Loksbergen en Halen.
brommen: Klimmen.
knorren: Thorn, Guttecoven en Hulsberg.
grozen: Nieuwerkerken en Herderen.
muizen: Halen.
zagen: Horpmaal.
zingen: Vijlen.
liefkozen: Meijel.

BLAZEN

N 83 (1981) (028c).

Gezegd van katten, wanneer zij kwaad zijn en dan een sissend geluid voortbrengen.

blazen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds.

en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Weert, Bree, Bilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen, Loksbergen, Velden, Blerick en Venlo.

spoezen: freq. Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Ell, Urmond, Blerick en Meijel.

sproetsen: Ubachsberg.
sproezen: Epen, Noorbeek, Terlinden
 en Ittervoort.
kissen: Amby.

sissen: Pey.
spijen: Nieuwenhagen, Doenrade, As
 en Eigenbilzen.
spuwen: Meijel.

KROLLEN

N 83 (1981) (028e).

Een huilend geluid maken, gezegd van
 krolse vrouwtjeskatten. Zie ook het
 lemma KROLS.

krollen: Beesel, Montfort, Weert,
 Maastricht en Venlo.
beuken: Born, Doenrade en Klimmen.
drallen: Venray.
galderen: Nunhem, Meijel, Sevenum
 en Maasbree.
jammeren: Swalmen.
janken: Maasniel, Susteren,
 Doenrade, Stevensweert, As,
 Grevenbicht/Papenhoven, Urmond,
 Itteren, Oirlo en Meerlo.
jiemeren: Klimmen.
joengelen: Kwaadmechelen.
joenken (ook *jonken*): Maastricht en
 Vaals.
joenkeren: Roermond.
keken: Ubachsberg en Kerkrade.
klagelijk miauwen: Eksel.
miauwen: Montfort.

klagen: Ophoven.
klauwen: Geleen.
krijzen: Gulpen.
krolsen: Maastricht.
kwaken: Stein.
lallen: Ell en Wessem.
rammelen: Sevenum.
rauwen: Klimmen.
schandalen: Vlodrop.
verlangen: Maastricht.
snorren: Herten (bij Roermond).

De volgende opgaven zijn zelfstandige
 naamwoorden:

gekrol: Merkelbeek.
gemeek: Maasbree.
gejoenks: Kunrade.
gejank: Nieuwenhagen, Kapel-in-'t-
 Zand, Heer, Echt/Gebroek en
 Heugem.
kattengejank: Bilzen.
katzenjammer (du.): Nieuwstadt,
 Sittard en Oirsbeek.
katerjacht: Tungalroy.

KROLS

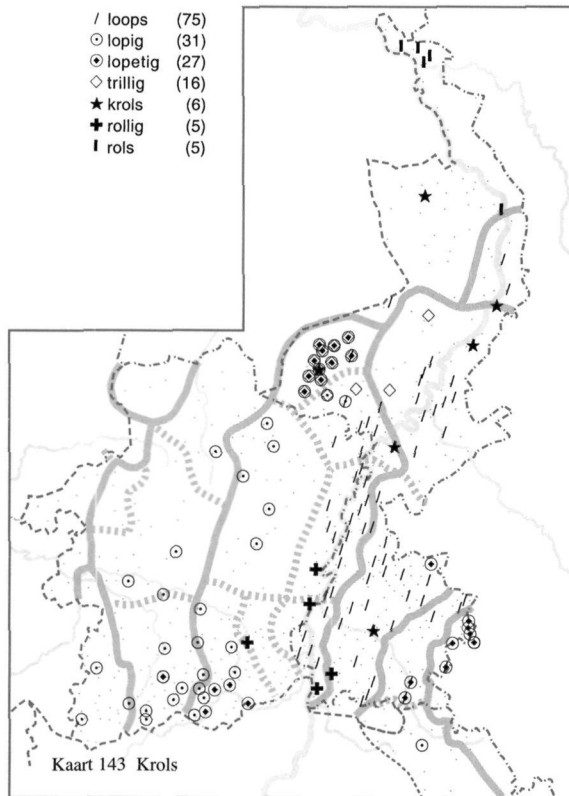
Hitsig, paarlustig, gezegd van vrouw-
 tjeskatten.

loops: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns, Centr.Maaslds. en
 Trichterlds.; ook in Bocholtz, Eind,
 Velden, Venlo en Meijel.
loos: Bocholtz.
lopetig: freq. Ripuar., verspr.
 Tongerlds.; ook in Weertlands Wb.
 1 en in Mechelen, Epen, Schinveld
 en Borgloon.
lopig: freq. Tongerlds. en Lonerlds.,
 verspr. Maaskemp.; ook in

Bleijerheide, Montzen, Nederweert,
 Tungalroy, Haler, Peer, Kermt,
 Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en
 Niel-bij-St.-Truiden.
krols (ook *grols*): Tegelen, Reuver,
 Valkenburg, Weert, Maasbracht en
 Leunen.
rolletig (ook *roltig*): Membruggen,
 Val-Meer en Zichen-Zussen-
 Bolder.
rollig: Gronsveld, Mechelen-aan-de-
 Maas, Neerharen, Oost-Maarland
 en Martenslinde.
rols: verspr. Kleverlds.

/ loops	(75)
○ lopig	(31)
⊙ lopetig	(27)
◇ trillig	(16)
★ krols	(6)
✦ rollig	(5)
┆ rols	(5)

Goossens 1b (1960), N 19 (1963) (070d), N 83 (1981) (028e add.), N C (1962) (004f), ZND m (Houben, Langohr, Vanderbeeken); Gronsveld Wb. (391), Kerkrade Wb. 1 (177), Maastricht Wb., Meeswijk Wl. (389), Meeuwen Wl. (143), Sittard Wb. (225), Tungelroy Wb. (173, 174), Uikhoven Wl. (101), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (186), Weertlands Wb. 1 (B 2, 006, B 2, 010), Zonhoven Wl. (1.339); Kats, J. (1939).

brongstig: Blerick en Bree.
drals: Leunen en Meterik.
lals: America.
trillig: Weertlands Wb. 1; ook in Panningen, Baexem, Tungelroy en Ell.
grillig: Rosmeer.
heet: Lommel, Paal en Halen.
katerig: Sittard.
katterig: Boekt/Heikant.
katten-mauwetig: Kerkrade.
krabientsetig: Kerkrade.
kriezel: Beverlo.
maarts: Leunen en Venlo.
rits: Weert.
speels: Velden.
vuil: Lommel.
zijig: Diets-Heur.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

loopsigheid: Venlo.

katerjacht: Tungelroy en Neeritter.

Het volgende zelfstandig naamwoord is een benaming voor de periode dat katten krols zijn:

wijvermaand: Hoeselt.

MUIZEN

N 83 (1981) (032a), SGV (1914) (025), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 31 (1939) (040);
 Echt Wb. (082), Maastricht Wb., Meerlo-Wanssum Wb. (200), Meeuwen Wl. (154), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.061), Uikhoven Wl. (113), Venlo Wb. (195), Venray Wb. (303), Zonhoven Wl. (1.374);
 Delahaye, H. (zj.hs).

Muizen vangen, jacht op muizen maken.

muizen: alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Dommelllds., Demerkemp. en Zuidgeld.Lb., verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Remersdaal, Nederweert, Weert, Diepenbeek, Hoeselt, Rijkhoven, Heppen, Beverlo, Paal, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

aan het muizen zijn: Wellen.

achter de muizen zitten (*ater de muis zitten*): Voort.

muizen vangen (ook *muis vangen*): Nieuwenhagen, Geleen, Moelingen, Kelpen, Oler, Opitter, Maaseik, Rekem, Riemst, Beverst,

Kleine-Brogel, Kaulille, Peer, Hasselt, Heppen, Beringen en Tessenderlo.

muizen gaan vangen: Kuringen.
vangen: Oostham en Zichen-Zussen-Bolder.

muizen pakken (ook *muis pakken*): Kaulille, Heers en Aalst-bij-St.-Truiden.

muizen jagen: Stein.

jacht maken: Jeuk.

op jacht zijn: Jeuk en Maastricht.

jagen: Jeuk, Geulle en Ubachsberg.

op muizen gaan jagen (*op muis gaan jagen*): Spalbeek.

lopen achter de muizen (*lopen ater de muis*): Rijkhoven.

stropen: Heerlerbaan/Kaumer.

kateren (*ketteren*): Grote-Spouwen.

op de muizen loeren: Gorseem.

op muizen loeren (*op muis loeren*): Ulbeek.

zitten te loeren: Meldert.

loeren: Bilzen.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

katersjacht: Sint-Truiden.

muizensjacht: Gulpen.

KONIJN

Goossens 1b (1960), Goossens 2c (1963), N C (1962) (add.), SGV (1914) (018), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (045 add.), ZND 42 (1943) (049), ZND m (Raym);
 Beverlo Wb. (133), Bree Wb. (159), Echt Wb. (068), Genk Wb. (167), Gennep Wb., Gronsveld Wb. 1 (227), Haspengouws Wb. (119), Hasselt Wb. (240, 358), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (110, 158), Meerlo-Wanssum Wb. (166), Roermond Wb. (099, 143), Sint-Truiden Wb. (129), Sittard Wb. (130, 165, 439), Stokkem Wb. (060), Tegelen Wb. (095), Tongeren Wb. (204, 253, 258), Venlo Wb. (167), Venray Wb. (193, 244), Zonhoven Wl.;
 Achten, P. (1995) (063), Bakkes, P. (zj.hs), Daelen, J.v. (1933-41), Geurts, R. (1988), Grond, A. (1948) (063, 124), Heem 02.5 (1958) (014), Heem 11.4 (1967) (027-8), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A.

(1949), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939), Maar, H.v.d. (zj.hs), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Roebroek, J. (1886), Rutten, F. (1959) (083-4), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 04 (1929) - Veldeke 38 (1963) (passim), Welter, W. (1933) (063);
 Heem 12.4 (1968) (026), Rademaekers, H. (zj.hs) (003), Vossen, A. (zj.hs).

De algemene benaming voor het tamme konijn dat als huisdier wordt gehouden. Het konijn is 35 tot 45 cm lang, met een wipstaart van 4 tot 7 cm. Het heeft meestal een grijsbruine vacht met een lichtere onderzijde, maar er bestaan ook geheel witte soorten. Het

konijn heeft lange oren en grote ogen. De achterpoten zijn langer dan de voorpoten.

Het trefwoord **hans** wordt in Roermond en Sittard vooral als een woord uit de kindertaal beschouwd. Hetzelfde geldt voor het trefwoord **kernichel** uit Tongeren.

konijn (ook *kanijn, karnijn, kernijn, knijn, knijne, knijng, knijnt, konij, konijnt, kornijn*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

konijntje (*kernijntje*): Loksbergen.

hans: Roermond, Sittard en Tongeren.

hoens: Kerkrade Wb. 1.

pooitje: Hasselt.

kernichel: Tongeren.

lieves: Heerlen.

De volgende term is afkomstig uit het Bargoens:

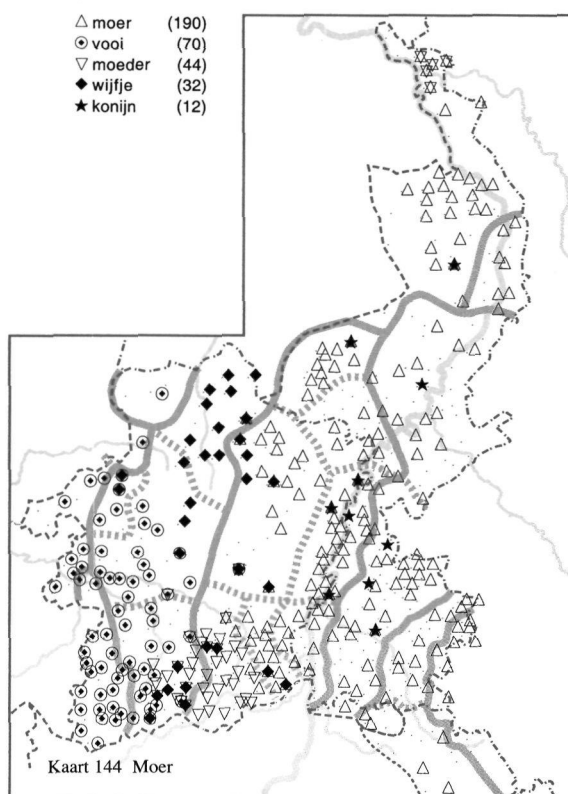
upperkets: Sittard.

Met het volgende trefwoord wordt een bepaald konijnenras met lange, hangende oren aangeduid:

hangoor: Venray Wb.

MOER

DC 04 (1936) (019a), Goossens 1b (1960), Goossens 2a (1963) (2, 8), Goossens 2c (1963), N 29 (1967) (073 add), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 20 (1936) (019a, 019b); Beverlo Wb. (165), Echt Wb. (081, 083), Genk Wb. (210, 366), Gennep Wb. (123), Hasselt Wb. (303), Heerlen Wb. 1, Heerlen Wb. 2 (157), Kerkrade Wb. 1 (198), Maastricht Wb., Meerlo-Wanssum Wb. (199), Sint-Truiden Wb. (239), Tegelen Wb. (103), Venlo Wb. (195), Venray Wb. (302), Weertlands Wb. 1 (B 2, 006), Zonhoven Wl.; Bakkes, P. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Grond, A. (1948) (063), Janssen, A. (1949), Kats, J. (1939); Vossen, A. (zj.hs).

Vrouwelijk konijn en meer in het bijzonder vrouwelijk konijn dat al jongen heeft voortgebracht.

moer: alg. in Nl. Lb.; in Belg. Lb. alg.

Bilzerlds. en langs de Maas, freq. Maaskemp., verspr. Geullds.; ook in Beverst, Membruggen, Millen en Kaulille.

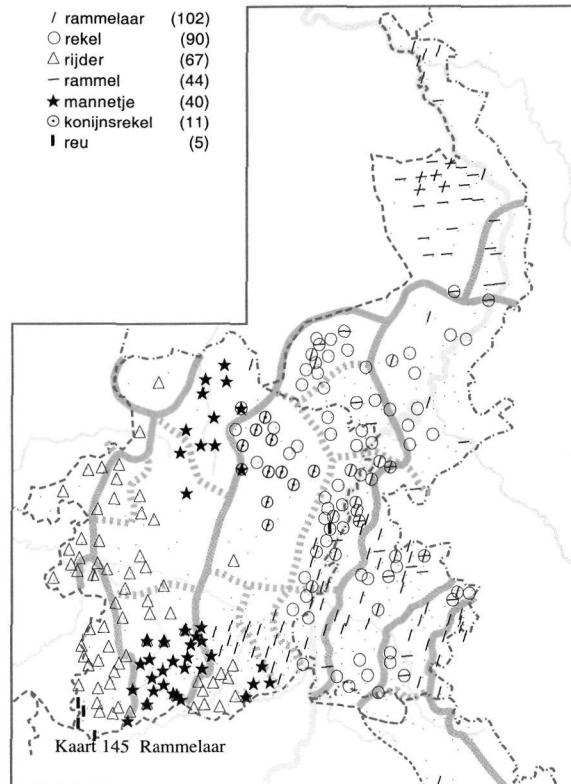
moertje (*moerke*): Kerkrade,

Limbricht, Echt/Gebroek, Dilsen, Rekem, Venlo, Venray en Well.
moeder (*moeier*): alg. Tongerlds. en in het oosten van het Lonerlds.; ook in Gennep Wb. en in Genk en Hasselt.
moerbeest: Merselo.
moerkonijn (*moerknijn*): verspr. Weertlds.; ook in Eynatten, Vlodrop, Pey en Puth.
vooi (ook *fooi*): alg. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Genk, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.
vooitje (*vooike*): verspr. Lonerlds.;

ook in Diepenbeek.
wijfje (*wijfke, wijfken, wijken*): freq. Maaskemp., Dommellds. en Lonerlds., verspr. Demerkemp.; ook in Herderen, Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaal, Schalkhoven, Heppen en Beverlo.
voedster (ook *voester*): Blerick en Heythuysen.
tooitje (*tooike*): Kortessem.
konijn (ook *knijn*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Haelen, Beek, Sittard, Valkenburg, Ospel, Genk, Kaulille en Sevenum.

RAMMELAAR

DC 04 (1936) (019b), Goossens 1b (1960);
 Bree Wb. (159, 237), Echt Wb. (097, 099), Eupen Wb. (152), Genk Wb. (268), Gennep Wb., Gronsveld Wb. (382), Haspengouws Wb. (188), Hasselt Wb. (369), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (237), Meerlo-Wanssum Wb. (236), Niel-bij-St.Truiden Wl. (2.245), Roermond Wb. (238), Sint-Truiden Wb. (205), Sittard Wb. (340), Stokkem Wb. (092), Tegelen Wb. (111), Tongeren Wb. (470), Tungalroy Wb. (173), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (225), Venray Wb. (375), Weertlands Wb. 1 (B 2, 008).

Mannelijk konijn.

rammelaar (ook *rammelder, remme-laar, remmelder, remmeter*): alg.

Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Kleverlds., verspr.

Tongerlds.; ook in Eupen, Helden/Everlo, Heythuysen, Roermond, Weert, Hushoven, Hamont, Overpelt, Kortessem en Herk-de-Stad.

rammel (ook *remmel*): alg. in het midden en zuiden van het Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Mechelen, Tegelen, Vlodrop, Ospel, Laar, Hunsel, Thorn, Guttecoven en Urmond.

rammeltje (*remmelke*): Well.

ram: Siebengewald en Blerick.

mannetje (*manneke*): alg. Lonerlds., freq. Tongerlds. en Dommellds.; ook in Meeuwen, Herderen, Val-Meer, Hechtel en Helchteren.

mannetjekonijn (*mannekeknijn*): Bommershoven en Lauw.

rekel: alg. Centr.Maaslds., freq.

Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns en Maaskemp., verspr. Trichterlds.; ook in Kaulille en Maasbree.

konijnsrekel (*knijnsrekel*): Bree Wb.

rijder (ook *rijer, rijr*): alg. Truierlds., freq. Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds. en Getelds.; ook in Haspengouws Id. en in Genk, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

rijdertje (*rijreke*): Gelinden.

rijderd (*rijerd*): Godschei.

reu (*reui*): verspr. Truierlds.; ook in Meeswijk.

bok: Waubach.

hans (*hens*): Horst en Arcen.

hengst: Mopertingen en Membruggen.

konijn (*knijns*): Kessenich en Membruggen.

KONIJNENJONG

N 19 (1963) (073, 075 add.);

Bertrand, J. (1946) (059), Rutten, F. (1959) (083), Veldeke 15 (1940) (053), Veldeke 16 (1941) (040), Veldeke 17 (1942) (008, 055), Veldeke 22 (1947) (030).

Jong van een konijn.

jong: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Maasniel, Klimmen, Bree en Opheers.

jong konijn: Ransdaal, Teuven, Neer en Valkenburg.

jong konijntje (*jong knijnke*): Leuken, Bree, Kermt en Borgloon.

jongen: Roosteren.

konijntje (ook *kanijnke, knijneke, knijnke, knijnsje, knijnske, knijntje, konijnke, konijnske*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Eygelshoven, Bocholtz, Teuven, Hushoven, Neeritter, Rotem, Heugem, Hoeselt, Tongeren,

Hasselt, Beverlo, Niel-bij-St.-Truiden en Blerick.

jong hansje: Holtum.

hansje (*hanske*): Ulestraten en Heugem.

truuke: Hamont en Kaulille.

kwabbel: Maasniel.

muis: Grathem.

poeletje (*poeleke*): Leunen.

rammeling (*remmeling*): Mechelen-aan-de-Maas.

De volgende opgave is de benaming voor het totale aantal in één keer gebaarde dieren:

worp: Eygelshoven.

TAMME KANARIE

N 104 (2000) (034), SGV (1914) (add.), ZND m (GrGr., Langohr, Marschal, VdBeecken); Beverlo Wb. (118), Eupen Wb. (085), Genk Wb. (153), Gronsveld Wb. 1 (208, 211), Gronsveld Wb. 2 (078), Hamont Wl. (075, 197), Hasselt Wb. (206, 359), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (090, 131), Lommel Wl. (053, 137), Meeswijk Wl. (294), Meeuwen Wl. (116), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (I.535, II.034), Roermond Wb. (122, 221), Sint-Truiden Wb. (129, 210), Sittard Wb. (175), Stokkem Wb. (56), Tongeren Wb. (258, 356, 501), Tungalroy Wb. (169), Venlo Wb. (219), Venray Wb. (259), Weertlands Wb. 1 (B 2, 005); Achten, P. (1995) (Int.), Bertrand, J. (1946) (059), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 13 (1938) (023), Veldeke 15 (1940) (023), Veldeke 16 (1941) (040), Veldeke 38 (1963) (083).

Tamme kanarie (*Serinus canaria*). De kanarie is een bekend geslacht van zangvogels uit de familie der vinken, afkomstig van de Canarische eilanden. Deze vogel wordt vaak als kamervogel gehouden en is dan meestal op zingen afgericht. De tamme kanarie is doorgaans volledig geel, maar kan ook oranje of wit zijn en/of zwarte streepjes of vlekjes hebben.

De **harzer** is een ras, dat oorspronkelijk werd gekweekt in de Harz, terwijl de **métisse** volgens de Niel-bij-St.-Truiden Wl. (pag. I.535) een kruising tussen een kanarie en een putter is. De benaming **cini** is waarschijnlijk een ellips van fr. *serin cini*.

tamme kanarie: Posterholt, Klimmen, Haler en Eijsden.

kanarie (ook *kanalje*): freq. Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en Venray Wb. en in Waubach, Wijlre, Genk, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Hamont, Hasselt, Beverlo en Venlo.

kanarievogel (ook *kanainzevogel*, *kanaliënvogel*, *kanalievogel*, *kanaljevogel*, *karnalievogel*, *karnaljevogel*, *kernalievogel*, *kernarievogel*, *kernarievogel*, *knaljevogel*, *knanevogel*, *knarievogel*):

verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb.1 en in Heerlen, Eupen, Baarlo, Roermond, Boukoul, Tungalroy, Stokkem, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Gutshoven, Borgloon, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

kanarievogeltje (*kanarievogelke*): Maasbracht, Vlodrop en Guttecoven.

kanariesvogel (*karnaljesvogel*): Montzen.

kanariepiet: Maastricht, Nieuwenhagen en Waubach.

kanariepietje (ook *kanariepieteke*): freq. Kleverlds.; ook in Doenrade, Schinnen, Ospel, Meeuwen, Sint-Truiden, Blerick en Boekend.

piet: Heel, Roermond en Bocholtz.

pietje (ook *pieteke*): Kerkrade, Waubach, Schaesberg, Baarlo, Boukoul, Melick, Doenrade, Schimmert, Meerssen, Echt/Gebroek, Maastricht, Venray en Sevenum.

chineesje (*chineeske*): Lommel en Hamont.

cini: Sint-Truiden en Tongeren.

métisse (fr.): Niel-bij-St.-Truiden en Tongeren.

harzer: Kerkrade Wb. 2.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de vrouwelijke tamme kanarie:

kanariepop: Venlo.

pop: Hasselt.

ALFABETISCH REGISTER

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (hoofdletters).

- A**
- a-b 53
- aadoe* 127
- aadoen* 153
- aadoen, het licht* 153
- aadoen, lit ~* 153
- aadriënen* 153
- aag* 354
- aagschaar* 355
- aaien* 368
- aamaakhout* 122
- aamaken* 153
- aamaken, de lamp ~* 153
- aamaken, het licht ~* 153
- aamaken, licht ~* 153
- aan de kant doen 255
- aan het huis 29
- aan het muizen zijn 379
- aan huis 30
- aanborren 129
- aanbraden 130
- aanbranden 129
- aandoen 127, 153
- aandoen, de lamp ~ 153
- AANDOEN, HET LICHT ~ 153
- aandoen, het licht ~ 153
- aandoen, licht ~ 153
- aandraaien 153
- aandraaien, het licht ~ 153
- aandweilen 283
- aanhalen 368
- AANHALEN, EEN HOND ~ 368
- aanheksen 369
- aanhissen 369
- AANHITSEN 369
- aanhitsen 369
- aankissen 369
- aankisten* 369
- aanknipsen 153
- aanmaakholt* 122
- aanmaakholtjes* 122
- aanmaakhout 122
- aanmaakhoutjes 122
- aanmaken 127, 153
- aanmaken, de lamp ~ 153
- aanmaken, het licht ~ 153
- aanmaken, licht ~ 153
- aanpak 216
- aanpakker 216
- AANRECHT 173
- aanrecht 173
- aanrek* 173
- aanschieten 127
- aanschikken 369
- aanschroeien 129
- aanschudden 357
- aanslaan 363
- aansluitdoos 171
- aansteken 127, 154
- AANSTEKEN, HET VUUR ~ 127
- aansteken, licht ~ 153
- aanstokelen 117
- aanstoken 127, 154
- aanvegen 257
- aanvinken 127
- aanzetten 369
- aapakker* 216
- aard, rooi ~* 300
- aard, rooie ~* 300
- aardappelenketel 206
- aardappelenmes 195
- aardappelenmesje 195
- aardappelenmets 195
- aardappelenmetsje 195
- aardappelenpan 207
- aardappelenpot 206
- aardappelenschilder 196
- aardappelenschilmes 196
- aardappelenschotel 226
- aardappelmets 195
- aardappelmetsje 195
- AARDAPPELMESJE, SCHILMESJE, ~ 195
- aardappelmets 195
- aardappelmetsje 195
- aardappelmetske* 195
- aardappelpan 207
- aardappelpot 206
- aardappelsketel 206
- aardappelsmesje 195
- aardappelsmets 195
- aardappelsmetsje 195
- aardappelspan 207
- aarde 300
- aarde, brusselse ~ 300
- aarde, rode ~ 300
- aarde, rooi ~* 300
- aarde, ter ~ 38
- aardegoed 217
- aarden baarke* 295
- aarden baartje 295
- aarden beker 237
- aarden grüle 226, 246
- aarden grülen 217
- aarden kruik 237, 250
- aarden pateel 226
- aarden pint 237
- aarden pot 237, 246
- aarden pöt* 217
- aarden potten 217
- aarden potten en pannen 217
- aarden potten en schotels 217
- aarden schotel 227
- aarden schotelen 217
- aarden schotels 217
- aarden schottel* 227
- aarden schottels* 217
- aarden teil 226
- aarden telderen 217
- aarden telders 217
- AARDEWERK 217
- aardewerk 217
- aardgoed 217
- aardkroegje 246
- aardvuur 314
- aardwerk 217
- aasteken* 154
- abat-jour (fr.) 168
- abbebat 26
- abtritt (du.) 53
- achter 53, 316
- achter de muizen zitten 379
- achter gen huis 316
- achter het huis 316
- achter, lopen ~ de muizen 379
- achterbouw 317
- achterkeuken 49
- ACHTERKEUKEN, BIJKEUKEN, ~ 49
- achterkeukentje 49
- achterkeukske* 49
- achterkoken* 49
- achterrom 316, 317
- achterplaats 316
- achterpoortje 322
- ACHTERUIT 316
- achterruit 53, 316, 317
- achterruits 316
- af, bak voor ~ te wassen 294
- af, doek voor ~ te drogen 297
- af, handdoek om ~ te drogen 297
- afborstelen 258
- AFDAK 35
- afdak 35
- afdekken 138, 244
- afdekken, de tafel ~ 244
- afdekken, het vuur ~ 138

WLD III, 2.1

- afdoen 254, 283, 355
afdoen, de tafel ~ 244
afdoen, het gras ~ 355
afdoen, steb ~ 275
afdoen, stof ~ 274
afdoen, stub ~ 275
afdroogdoek 297
afdrooghanddoek 297
afgang 36
afgekort, het ~ 319
afhang 36
afhanger 335
afkeren 258
afkeren, met water ~ 266
afkuisen 244
afleider 37
afleier 37
afmaaïen 355
afmaaïen, het gras ~ 355
afmaking 322
afnemen 244, 283
afnemen, pof ~ 275
afnemen, steb ~ 275
AFNEMEN, STOF ~ 274
afnemen, stof ~ 275
afnemen, stub ~ 275
afpeuteren 117
afpoetsen 275
afrastering 321, 322
afrijven 299
afrikaan 326
AFRIKAANTJE 325
afrikaantje 326
afruimen 244
afruimen, de dis ~ 244
AFRUIMEN, DE TAFEL ~ 244
afruimen, de tafel ~ 244
afschrobben 283
afschuimer 183
afschuren 299
afslieting 322
afsluiting 322
afsponsen 282
afstoffen 274
afstubben 275
afstuppen 274
aftrekker 284
afval 256
afvegen 244, 275
afvegen, de dis ~ 244
afvegen, de tafel ~ 244
afvegen, stof ~ 275
afvegen, stub ~ 275
AFWAS 291
afwas 291
afwas, de ~ doen 293
afwasbak 294
AFWASBAK, AFWASTEIL, ~ 293
afwasbakje 294
afwasbakske 294
afwasbassin 295
afwasbassing 295
afwasborselke 293
AFWASBORSTEL 293
afwasborstel 266, 293
afwasborstelke 293
afwasborsteltje 293
afwasbostel 266
afwasdoek 297, 299
afwasemmer 295
afwasketel 295
afwaskom 295
afwaskomp 295
afwaskuipje 295
afwaskuipke 295
afwaskwast 266
AFWASSEN 292
afwassen 281, 283, 292
afwassen, schotelen ~ 292
afwassteen 174
afwasteil 295
AFWASTEIL, AFWASBAK 293
AFWASWATER 296
afwaswater 296
afwrijven 282
afzemen 282
afzetten 244
afzetten, de tafel ~ 244
aker 280
akerke 280
akertje 280
alfmaan 272
allée (fr.) 40, 52
allerheiligen poets 289
allerheiligenbloem 328
allerverdrijf 334
allerzielenbloem 328
alles op de tafel doen 244
alles op de tafel zetten 244
alles oppe tafel doen 244
alles oppe tafel zetten 244
allumetje 152
allumette (fr.) 152
ALOË 326
aloë 326
alowijn 326
alverdrijf 334
amberenpot 141
ambezjoer 168
amelpot 141
amer 131, 140
amerbus 141
ameremmer 141
ameren 131, 140
ameren, de ~ derin laten 138
ameren-ijsderen 313
ameren-ijzeren 313
amerenbak 141
amerenijzer 313
amerenketel 141
amerenpot 141, 143
amerenstoof 142
amerentang 118
amerentob 142
amerketel 142
amerkot 142
amerpot 142
amerspot 142
amert 140
amertenbak 142
amertenketel 142
amertenpot 142
amertrom 142
amertspot 142
AMEUBLEMENT 58
ameublement 58
ampoule (fr.) 171
andbosselke 263
angel 280
ankerke 266
ankertje 266
anse (fr.) 216
antef 191
anthurium 330
antimakassar 101
ANTIMAKASSAR, SIERKLEEDJE, ~ 101
antraciet 124
apostelen, twaalf ~ 333
apostels, twaalf ~ 338
arabis 344
arabische hulp 336
arm 62
armeluitjesbloem 346
armhaak 98
armlegger 62
ARMLEUNING 62
armleuning 62
armluikesbloem 346
ARMOEDIGE, EENVOUDIGE OF ~ WONING 25
armsteun 62
armstoel 65
armzalige hut 25
as 139, 140
as, er is vuur onder de ~ 131
AS, UIT DE ~ GEZEEFDE KOLEN 140
AS VAN HET VUUR 140
asbak 256
ASLADE 114
asselaai 114
asselade 114
assen 140, 140
assenbak 114, 142, 256
assendemper 142

WLD III, 2.1

- beilen* 363
bejen 367
bejen, zitten als is er aan het ~
 367
bek 167
beker 237, 241
beker, aarden ~ 237
beker, stenen ~ 237
bekken 295
bekrozen 135
bekruist 135
belboom 331
belge, lampe ~ (fr.) 166
belge-lamp, lampe ~ 166
belgische kachel 111
belgische lamp 166
belgische stoof 111
belgse lamp 166
belkes 332
belkesbloem 331
belkesboomke 331
belkesplant 331
bellekes 332
bellekesbloem 331
bellekesboom 331
bellekeskruid 332
bellen 332, 363, 363, 365
bellen-stock 331
bellenbloem 331
bellenbloemkes 331
bellenbloempjes 331
bellenboom 331
bellenboomke 331
bellenboompje 331
bellenboompke 331
bellenkruid 331
bellenplant 331
bellenpotjes 331
bellenroosje 331
bellenrooske 331
bellenstekje 331
bellenstekke 331
bellenstruik 331
bellenstruikje 331
bellenstruikske 331
beller 359
belletjes 332
belletjesbloem 331
belletjesboom 331
belletjesboompje 331
belletjeskruid 332
belletjesplant 331
belsje stoof 111
belze kachel 111
belze stoof 111
ben 59
 BENEDENVERDIEPING, BEGANE
 GROND, ~ 38
- benen* 367
bennen 127
bereer 323
berenklauw 111
berempoot 112
bergère (fr.) 66
berghok 28
bergplaats 28
berholtjes 121
berhout 121
berkbessem 262
berkbezem 262
berkebessem 261
berkenbessem 261, 264
 BERKENBEZEM 261
berkenbezem 199, 261, 264
berkenrijs 262
berm 320
bermiet 210
bermietje 214
bernhout 121
bernhoutjes 121
berren 127
beschaatrasp 188
beschaatrijf 188
beschatenrasp 188
beslaglepel 200
besprenkelen 313
besprinkelen 312
bespuiten 357
bessem 258, 260, 262, 262,
 264, 265, 267, 270
bessem, groene ~ 260
bessem, grove ~ 263
bessem, hadde ~ 263
bessem, harde ~ 263
bessem, haren ~ 262
bessem, helle ~ 263
bessem, rijzeren ~ 262
bessem, ruwe ~ 263
bessem, steel van een ~ 260
bessem, stijve ~ 263
bessem voor te keren 261
bessem, zachte ~ 262
bessemen 258, 266
bessemensteel 259
bessemenstek 260
bessemke 267, 270
bessemrijzen 262
bessemsteel 259
bessemstek 260
bessemstok 260
beste kamer 48
 BESTEK 231
bestek 231
bestekamer 53
bestekbak 180
bet, glas ~ een voet 242
- bet, ring ~ de sleuters* 44
bet, ring ~ sleutels 44
bet, ring ~ sleuters 44
bet, stoof ~ een lange buis 113
 BETHLEHEM, STER VAN ~ 345
Bethlehem, ster van ~ 345
betonneke 214
betstekamer 53
betunia 341
beugelijzer 313
beuken 301, 377
beukenheg 354
beukenhek 354
beulen 363
beunke 56
beuntje 56
beutement 24
bewaarkast 177
 BEZEM 258
bezem 258, 260, 262, 262,
 264, 265, 267, 270
bezem, groene ~ 260
bezem, grove ~ 263
bezem, harde ~ 263
bezem, haren ~ 262
bezem, helle ~ 263
bezem, houten ~ 262
bezem, ruwe ~ 263
bezem, steel van een ~ 260
bezem, stijve ~ 263
bezem van sleedoorn 262
bezem voor te keren 261
bezem, zachte ~ 262
 BEZEM, ZACHTHARIGE ~ 262
bezemen 258, 266
bezemensteel 259
bezemenstek 260
bezemke 267
bezempje 267, 270
bezemrijzen 262
 BEZEMSTEEL 259
bezemsteel 259
bezemstek 260
bezemstok 260
bidden 367
bidden, zitten als is er aan het
 ~ 367
bidon 214, 250
bidong 214
bidonnetje 214
bieranker 238
bierankerke 238
bierankertje 238
bierglasje 242
bierglaske 242
bierglas 240, 242
bierkan 237, 238
bierkanneke 238

- bierkannetje 238
 bierkaraf 237, 238
 bierkarafje 238
bierkrach 238
bierkrachje 238
bierkrachke 238
bierkrak 238
bierkrakke 238, 238
bierkrak 238
 bierkruik 239
 bierkruikje 239
bierkruiske 239
 bierpint 237
 bierpot 237, 239
 bierpot, stenen ~ 237
 bierpul 237, 239
 bij dich 30
 bij haar 30
 bij hem 30
 bij huis 30
 bij hun 30
 bij mich 30
 bij ons 30
bij os 30
 bij uch 30
 bijbak 81
 bijkeuken 49
 BIJKEUKEN, ACHTERKEUKEN 49
 bijl 121
 bild (du.) 79
 binnencour 316
 binnenhof 317
 binnenkastje 71
 BINNENPLAATS 316
 binnenplaats 316
 binnenplaatsje 316
binnenplaatske 316
 bispen 162
bjanhout 121
bjannen 127
bjellen 363
bjelun 363
bjossel 266
 blaadje 198
 blaak 133, 135, 136, 162
 blaas 94
blaas, het ~ 312
 blad 192, 198
 BLAD VAN EEN LEPEL 234
 BLAFFEN 362
 blaffen 363, 363
blafferke 157
 blaffertje 157
blaffen 363
blaggen 363
 blaken 131, 137, 161, 363
 BLAKER 156
 blaker 157, 166
blakerd 157
 blakeren 129, 161
blakerke 157
 blakers 124
 blakertje 157
blakken 363
 blassen 363
blatsel 305
 blatsen 363
 bläue (du.) 305
blauwe was 312
blauw liskes 330
 blauw, op de ~ leggen 306
 blauw, popje ~ 305
blauw, popke ~ 305
blauw steen 38
 blauw, zakje ~ 305
blauw, zakske ~ 305
 blauwe lisjes 330
 blauwe pan 300
 blauwe steen 38, 300
 blauwe was 312
 blauwen 306
 BLAUWEN, DE WAS ~ 305
 blauwen, de was ~ 306
 blauwen, het lijnwaad ~ 306
blauwen, lievend ~ 306
 blauwpan 300
 BLAUWSEL 305
 blauwsel 305
 blauwsel doen 306
 blauwsel, een popje ~ derin doen 306
blauwsel, een popke ~ derin doen 306
 blauwsel in de was doen 306
 blauwsel in het water doen 306
 blauwsel intoen 306
 blauwsel, popje ~ gebruiken 306
blauwsel, popke ~ gebruiken 306
 blauwselen 306
 blauwselen, de was ~ 306
 blauwselpop 305
 blauwselpopje 305
blauwselpopke 305
 blauwsteen 300
 blauwt, het ~ 312
blauwtsel 305
blauwtsel doen 306
blauwtselen 306
blauwtselpop 305
 BLAZEN 376
 blazen 376
 bleek 320
 bleek, de was op de ~ leggen 309
 bleek, op de ~ leggen 309
 bleek, op de ~ zetten 309
 bleekplei 320
 bleeksoda 304
 BLEEKVELD, GRASVELD, ~ 319
 bleekwei 320
bleien 306
bleien, de was ~ 306
bleien, het lievend ~ 306
bleisel 305
bleisel in de was doen 306
bleiselen 306
bleitsel 305
bleitselen 306
bleitselen, de was ~ 306
bleitselpop 305
bleiwen 306
 bleken 309
 BLEKEN, DE WAS ~ 309
 bleken, de was ~ 309
 bleken, de was laten ~ 309
bleken, lievend ~ 309
 bleken, lijnwaad ~ 309
 bleken, te ~ leggen 309
blepsen 363
 blet 59
blet 271
 bletsen 363, 363
 bletsen, scherp ~ 363
bleuien, de was ~ 306
bleutsel 305
 blik 214, 270, 295
 blikje 270
 blikken bak 295
 blikken pan 270
 blikse 270
 BLIKSEMAFLEIDER 36
 bliksemafleider 36
bliksemafleier 36
 bliksembloem 37
 bliksemtrekker 37
blikse 270
 blikspaan 271
 blikvuil 271
 bloem, floeren ~ 334
 bloembed 319
 bloembedje 319
 bloemenbed 319
 bloemenbedje 319
bloemengaad 317, 319
bloemengadje 319
 bloemengaad 317, 319
 bloemengaadje 319
 bloemenhof 317, 319
 bloemenhofje 319

WLD III, 2.1

- bloemenhofke* 319
bloemenmoesemke 319
 bloemenmoesempje 319
 bloemenperk 318
 bloemenperkje 319
 bloemenspruit 356
 bloementuin 319
 BLOEMPERK 318
 bloemperk 318
 blok 24
blök 123
 blokjeren 123
 blokken 123
blui 305
blui, op de ~ leggen 306
bluien 306
bluien, de was ~ 306
bluisel 305
bluiselen 306
bluiselen, de was ~ 306
bluiselen, was ~ 306
bluitsel indoen 306
bluitselen 306
 blusketel 142
 bluspot 142
 blussen 138
 bobbelkarafje 239
bobbelkarafke 239
 bocht 81
 boebbel 250
 boed 25
 boede 25
 boedel 57
 boedje 28
boei 25
 boel 57
 boel, de ~ aan kant zetten
 255
boemsel 287
 boen 287
 boenborstel 266
 boender 265, 267
 boenderen 287
 BOENEN 287
 boenen 287, 289
 boenen, meubelen ~ 287
 boener 267
 boensel 287
 BOENWAS 287
 boenwas 287
boerel 57
boerenbellekes 332
 boerenbelletjes 332
 boerengenoefel 329
 boerenkachel 112
 boerenroos 342
boerensnoffel 329
 boerenstoof 112
boerinneke 350
 boerinnetje 350
 bohner-was 287
 bohner (du.) 287
 bohnerwachs (du.) 287
boi 25
boint 148
bointschottel 147
 boîte (fr.) 171
 bok 81, 382
 bokaal 246, 248
 bol 127, 171, 221, 228,
 234, 237
 bolroos 342
 bolster 144
bolt 313
 bommel 214, 237
 bommelroos 342
 bonenbaar 248
 bonenpot 248
 bonensletje 299
 bont 312
 bontgoed 312
 boonpot 248
 boord 71
 borax 304
 BORD 218
 bord 218
 borden wassen 292
 bordenrek 78
 BORDENREK, SCHOTERREK 77
 bordenrekje 78
bordenrekske 78
 bordes 40
 bordje 198, 222
 bordjesrekje 78
bordjesrekske 78
 bordure (fr.) 315
borre 242
 borrel 241, 242
 BORRELGLAASJE 242
 borrelglaasje 242
borrelglaaske 242
 borrelglas 243
 borrelkarafje 239
borrelke 243
borrelkrachje 239
 borreltje 243
 borren 127, 129
borsel 258, 263, 266, 268,
 270, 293
borsel, grove ~ 264
borsel, stijve ~ 264
 BORSTEL 266
 borstel 258, 261, 262, 263,
 266, 268, 270, 273, 293
 borstel, grove ~ 264
 borstel, haren ~ 263, 270
 borstel, helle ~ 264
 borstel, lange ~ 273
 borstel, ruwe ~ 264
 borstel, stijve ~ 264, 268,
 268
 borstel voor de palingsteen
 267
 borstel voor het spinnegeweef
 273
 borstel, zachte ~ 263, 268
 borstelen 258
borstelke 266, 270, 293
borstelken 270
 borsteltje 266, 268, 270, 293
bortel 266
 bos 43
bos 94
 bos met sleutels 43
 bos sleutelen 43
 bos sleutels 43
 bos sleuters 43
bos sneutels 43
bosbessem 264
 bosbezem 264
bosilleke 332
 bosilletje 332
bossel 258, 261, 262, 263,
 266, 270
bossel, ruwe ~ 264
 bossel sleutelen 43
bossel, stijve ~ 264
bosselen 258
bosselke 270, 293
bostel 258, 261, 262, 263,
 266, 268, 270, 273, 293
bostel, haren ~ 263
bostel, lange ~ 273
bostel, stijve ~ 264, 268
bostel voor het spinnegeweef
 273
bostel, zachte ~ 263
 bostelen 258
bostelke 266, 268, 270, 293
bostelken 270
 BOT 194
 bot 194
 bot, het ~ 192
 BOT MES 194
 bot mes 194
 boterbaar 247
boterbaarke 247
 boterbaartje 247
 boterbusje 225
 boterdoos 225
 botergrüle 225, 247
 boterhammenmets 236
 boterhamskast 177
 boterkletser 200

- boterkneedlepel 201
 boterkom 225
boterkommeke 225
 boterkommetje 225
 boterkomp 225
 boterkompje 225
 boterkroeg 247
 boterkroegje 247
boterkroegske 247
 BOTERLEPEL 200
 boterlepel 200
 boterlepeltje 200
 boterpin 200
 boterplankje 224
boterplankske 224
 boterplets 200
 BOTERPOT 247
 boterpot 224, 246, 247
 boterpotje 225, 247
boterpotteke 225
boterschaalke 224
 boterschaaltje 224
 boterschotel 224, 226
boterschotelke 224, 224
 boterschoteltje 224
boterschottel 224
boterschottelke 224
 boterslager 200
 boterspaan 201
boterspaan 201
 boterspaantje 201
 boterspot 247
 botersteek 201
 botersteekje 201
botersteekske 201
 boterstekel 201
 boterstekeltje 201, 201
 boterstolp 225
 boterstolpje 225
boterstulpke 225
boterteierke 224
 boterteil 226, 247
 botertelder 224
 boterteldertje 224
 botertelloor 224
botertelloorke 224
 botertelloortje 224
 botervaatje 225
 botervat 247
 botervilder 194
 botervloot 224
 BOTERVLOOTJE 224
 botervlootje 224
 botje 193
 bots 221, 229
 bots, oude ~ 26
botsj, ouw ~ 26
 botte (fr.) 193
 botte heep 194
 botte kant 192
 botte zij 192
botterbaar 247
botterbuske 225
botterdoos 225
bottergrüle 225, 247
botterkompke 225
botterkroeg 247
botterkroegske 247
botterlepel 200
botterlepelke 200
botterpot 224, 246, 247
botterpotje 225, 247
botterschotel 224
botterschotelke 224
botterschottel 224, 226
botterschottelke 224
botterschuttel 224
botterspaan 201
 bottersteek 201
bottersteekske 201
 botterstekel 201
botterstekelke 201
botterstekerke 201
botterstulp 225
botterstulpke 225
botterteier 224
botterteil 226
bottertelderke 224
bottertelloorke 224
 bottervilder 194
bottervlooi 224, 224
bottervlootje 224
 botvilder 194
 bougeoir (fr.) 156
 bougie (fr.) 154, 171
 bouillotte (fr.) 94
 boulet (fr.) 127
 bourse (fr.) 94
 bout 313
 boutique (fr.) 25
 boutje 313
 boutkeet 53
 bouw 24
 bouwage 24
 bouwerij 24
 BOUWVAL 26
 bouwvallig 26
bovelste verdieping 39
bovelste zolder 56
 boven 39, 39
 boven branden 162
boven brannen 162
 boven, gang van ~ 40
 boven op de gang 40
 boven, uiterste ~ 39
 bovenetage 39
 bovengang 40
 bovenkamer 55
bovenkamerke 55
 bovenkamers 39
 bovenkamertje 55
 bovenkant 192
 bovenop 39
 bovenstatie 39
 bovenste, de ~ 39
 bovenste etage 39
 bovenste stock (du.) 39
 bovenste verdieping 39
 bovenste verdieping 39
 bovenste zolder 56
 bovenstock 39
 bovenverdiep 39
 BOVENVERDIEPING 39
 bovenverdieping 39
 bovenwoning 39
 bovenzolder 55
boverste verdieping 39
bovesen verdiep 39
boveste zolder 56
 braad 26
 braadkasserol 203
 braadkellen 203
 braadketel 204
 braadketel, ijzeren ~ 204
 BRAADPAN 202
 braadpan 202, 208
 braadpan, ijzeren ~ 203
braadpanke 203
 braadpannetje 203
 braadpot 204
 braadschotel 204
 braadsketel 204
 braadslee 204
 braadspan 203, 208
braai 26
braaikastrol 203
braaiketel 204
braaipan 202, 208
braaipot 204
braaischotel 204
braaischottel 204
braaketel 204
 braam 195
braanketel 204
braanpan 202, 208, 202
 brabander 112
brabanse kachel 112
brabanse stoof 112, 175
 brabantenkachel 112
 brabantjesstoof 112
 brabantse 112
 brabantse kachel 112
 brabantse keukenkachel 112
 brabantse stoof 112, 175

WLD III, 2.1

- brabense stoof* 112
brabese kachel 112
brabese stoof 112
brak 25, 25, 26, 28
brak, houten ~ 25
brakske 25
bramense stoof 112
brand 120, 123, 124
 BRANDEN 127
branden 127, 129, 131
branden, boven ~ 162
brander 167
 BRANDER VAN EEN LAMP 166
brandewijnkaraf 239
brandewijnskaraf 239
brandewijnskrak 239
brandholt 121
 BRANDHOUT 121
brandhout 121
brandijzer 116
brandout 121
 BRANDSTOF 120
brangden 127
brangen 127
branhout 121
brannen 127, 129
brannen, boven ~ 162
branner 167
brannewijnskrak 239
branout 121
bratskeuken 49
braven 368
bred 59, 71, 75, 77, 78, 179, 304
bred van het schap 71
bredeke 179
bredeje 71, 78, 179
bredplank 71
breekwaar 217
breer 46, 322, 323
brembessem 260, 262
brembezem 260, 262, 264
bremmenbezem 260, 262, 264
brengbessem 262
brenhout 121
brennen 127, 129
brenner 167
brier 323
brievenbus, de ~ schuren 289
brijketel 206
brijpot 206
brik, zachte rode ~ 300
brik, zachte roo ~ 300
 BRIKET 125
briket 126, 127
briketje 126
- brikkenmeel* 300
bril 53
briquet (fr.) 147
brise-vue-ke 105
brise-vue-tje 105
brits 83
broeien 131
broes 356
broeser 356
broesgieter 356
brommen 364, 376
bronspot 94
bronstig 378
bronspot 94, 250
broodkast 177
broodkastje 177
broodmes 197
broodmets 236
broodschaaf 177
broodschaal 227
broodschap 177
broodschotel 227
broodschottel 227
broodskast 177
bruidroos 342
bruidroos 342
brumbezem 264
brummenbessem 260, 262, 264
brummenbezem 264
brusselse aarde 300
buffet 74, 75
buffetkask 74
buffetkast 74, 75
buffetkastje 74
buidelen 187
buielen 187
buis 111, 119
buis, lange ~ 112
 BUIS, PLATTE ~ 113
buis, stoof bet een lange ~ 113
buis-kachel 112
buisstoof 112
buiten 27, 316
buiten-seizoen-kat 374
buitendeur 41
buitengoed 27
buitenhuis 27
buitenij 25
buitenkant 192
buitenplaats 316
 BUITENVERBLIJF 27
buitenverblijf 27
bultijn 303
buls 81
bulster 85
bult 81, 85, 89
- bureau* 53, 76
 BUREAU, SCHRIJFTAFEL, ~ 76
bureau-enkelface 76
bureau-minister 76
burren 127
bürste (du.) 267
bussel sleutelen 43
bussel sleutels 43
buttelen 353
buut 303
buut, zinken ~ 303
buutje 303
- C
- cabinet (fr.)* 48, 53, 72
cacaobeker 237
cadenas (fr.) 43
café-bourse 202
café-grüle 230
café-lepel 234
café-lepelke 234
café-lepeltje 234
café-leper 234
café-leperke 234
café-lepertje 234
café-meut 230
café-moor 230
café-pot 230
café-tas, teldertje van de ~ 222
café-zakje 202
café-zeef 202
café-zeefje 202
café-zeefke 202
café-zift 202
café-ziftje 202
café-zij 202
cafés-pot 230
calorifère (fr.) 110
campagneroos 342
campanula 345
 CANAPÉ, SOFA 67
canapékleedje 101
cannel 124
capucijner 339
carafon (fr.) 238
carafong 238
carbure (fr.) 148
carbure-does 147
carbure-steen 149
catharinabloem 327
 CENTRALE VERWARMING 109
chaise (fr.) 60
chaise longue (fr.) 66, 67
chaise-rik 60
châlet (fr.) 27
chauffage (fr.) 110

- chette 235
chinees vioolke 337
 chinees viooltje 337
 chineesje 383
chineeske 383
 chocoladebeker 237
 chocoladebloem 349, 350
 CHRYSANT 327
 chrysant 327
chrysanteen 327
 chrysantème 327
 cini 383
 closet 53
 club 66
 clubfauteuil 66
 clubzetel 66
 coffre fort (fr.) 99
 cokemår (wa.) 212
 commode 72, 75, 177
 COMMODE, LADENKAST 72
 commode-tje 72, 75
 console 78
 contact 171
 continue (fr.) 111
 cornelieroos 342
 cornelisbloem 342
 cornelisroos 342
corredor 52
 corridor 52
 corsay-tje 240
 cosy (eng.) 67
 cosy-corner (eng.) 67
 couch (du.) 68
 coupe (fr.) 227
 cour (fr.) 53, 316, 317
cour-ke 317
 cour-tje 317
 courant (fr.) 169
 courtje 316
 couteau-tje 189
 couvert (fr.) 231
 couverture de lit (fr.) 86
 couvre-lit (fr.) 91
 crameû (wa.) 229
 croisillon (fr.) 61
 cuisine (fr.) 175
 cuisinière 175
- D**
- daglelieke* 328
 daglelietje 328
 DAGSCHONE 328
 dagschone 328
dagskone 328
 dagster 328
 dakhaas 372, 374
 dakje 36
- dakkamerke* 55
 dakkamertje 55
 daksdrup 36
 dakzolder 55
 dalle (fr.) 38
 dalme 43
 damp 133, 136, 162
 DAMPEN 136
 dampen 136, 161
dasem 136
 dauerbrenner (du.) 111
 deegklopper 200
 deeglepel 200
 degel 229, 240
 dek 39, 86, 101, 206
 DEKBED 92
 dekbed 92
 DEKEN 90
 deken 90, 91
 deken, wollen ~ 90
 dekenkist 99
 dekje 101
 dekkel 206
 dekken 85, 243
dekker 90
 dekken, de dis ~ 243
 DEKKEN, DE TAFEL ~ 243
 dekken, de tafel ~ 243
 dekken, dis ~ 243
 dekken, tafel ~ 243
 dekkens 86
dekker 86
 deks 206
 DEKSEL 206
 deksel 85, 86, 90, 206, 272
dekske 101
 demi (fr.) 241
 dempen 138
 demper 159
 den 28
 der, met ~ staart kwispelen 366
der, met ~ staat kwispelen 366
 der, met ~ stots houwen 366
 der, met ~ stots slaan 367
 derin, de ameren ~ laten 138
 derin, een popje blauwsel ~ doen 306
derin, een popke blauwsel ~ doen 306
 dessertlepel 234
dessertlepelke 234
 dessertlepelkje 234
 dessertleper 234
detsel 206
- deurraamke* 41
 deurraampje 41
deurraampke 41
 deurvensterke 41
 deurvenstertje 41
 dich, bij ~ 30, 44
 diefjes 44
diefke 43, 44
 dienblaadje 198
 DIENBLAD 197
 dienblad 197
 dienbordje 198
 diepe kom 226
 diepe schaal 226
diepe teller 226
 diepe teloor 226
 dikke rook 162
 dikkop 243
 dingen 312
dingen, het ~ 312
 dingen wassen 301
 dis 59
 dis, de ~ afruimen 244
 dis, de ~ afvegen 244
 dis, de ~ dekken 243
 dis, de ~ gereedmaken 244
 dis, de ~ leegmaken 244
 dis, de ~ opruimen 244
 dis, de ~ vaardigmaken 244
 dis dekken 243
 dis gereedmaken 244
 dis, poot van de ~ 62
 dislade 71
 dislaken 102
 disschot 71
 dissenpoot 62
 dissenschot 71
 dissprei 102
 DIVAN 68
 divan 68
 divan-lit (fr.) 68
 divan-transformable (fr.) 68
 divanbed 68
djat 219
djats 219
djatse 220
 djeffen 363
 dobbelbed 82
 doek 216, 276
 doek voor af te drogen 297
 doekje 101
 doekje, kanten ~ 101
doekske 101
doekske, kanten ~ 101
 doen 254
 doen, aan de kant ~ 255
 doen, alles op de tafel ~ 244

WLD III, 2.1

- doen, alles oppe tafel ~* 244
doen, blauwsel ~ 306
doen, blauwsel in de was ~
 306
doen, blauwsel in het water ~
 306
doen, blauwtsel ~ 306
doen, bleisel in de was ~ 306
doen, de afwas ~ 293
doen, de hof ~ 353
doen, de moesem ~ 353
doen, de moestem ~ 353
doen, de of ~ 353
doen, de ruiten ~ 282
doen, de stoep ~ 266
doen, de straat ~ 266
doen, de vensteren ~ 282
 DOEN, DE WAS ~ 301
doen, de was ~ 301
doen, door de zij ~ 187
doen, door de zijbaar ~ 187
doen, een popje blauwsel
derin ~ 306
doen, een popke blauwsel
derin ~ 306
doen, laten ~ 309
doen, ramen ~ 282
 domp 133, 136, 162
 dompen 131, 136, 161
 domper 158
 domptorentje 159
 donderafleiding 37
donderijzder 37
 donderijzer 37
 donderkruid 343
 donderpoes 337
 donderroe 37
 donderroede 37
donderroei 37
donnerijzer 37
donnerkruid 343
donnerroei 37
 doofketel 142
 DOOFFPOT 141
 doofpot 142
 door de zij doen 187
 door de zijbaar doen 187
 doordraaien 307
 doorgang 40
 doorloop 40
 doornheg 354
 doorslaan, de was ~ 306
 doorslag 184
 doorzeven 186
 doos 53, 272
 doosje 272
dooske 272
dorenhék 354
 dormklamien 54
 dorpel 40, 315
 dortpint 237
 douche 119, 212
 doven 137
 DOVEN HET VUUR ~ 137
 dover 159
 draad 307
 draad, de ~ 322
draagstoelke 64
draagstoeltje 64
draailepel 199
draaimes 197
draaivenster 45
 dradending 45
 dradenvenster 45
 drallen 377
 drals 378
 draperie 105
dratending 45
 drek 256, 276
 drekbak 256
 drekblad 271
 drekblik 270
 drekblikje 271
drekblikske 271
 drekkist 256
 drekplaat 272
 dreksbak 256
 dreksblik 271
 drekschepper 271
 drekschup 271
 drekschupje 271
drekschupke 271
 dreksammer 256
 drekskiebel 256
 drekskist 256
 DRESSOIR 74
 dressoir 74
dressort 84
dressortbak 84
 driekronenpot 246
 driekronenspot 246
 driekroonse pot 246
 drierozenpot 246
 dries 320
 driewegstekker 170
 driezit 67
 drijschilderbaar 246, 248
 DRINKBEKER 236
 drinkbeker 237
 drinkensglas 240
drinkesglas 240
 drinkgerei 218
 DRINKGLAS 239
 drinkglas 240, 242
 drinkglas met een voet 242
 DRINKGLAS MET VOET 241
 drinkpot 237
 droevige hartjes 332
 droge was 312
 drogen, doek voor af te ~
 297
 drogen, handdoek om af te ~
 297
 droger 306
 droog 307
 droogdoek 297
 DROOGDOEK, THEEDOEK 297
 droogdraad 307
 drooggoed 312
 drooglijn 307
 droogmaker 306
 droogpeg 308
 droogpinnetje 308
droogspel 308
 droogspeld 308
 drupje 237
 druipende harten 332
 druipende hartjes 332
 druiventrosje 336
druiventroske 336
 drukdoos 53
 drup 243
 drupje 242, 243
 drupjesglaasje 242, 243
 drupjesglas 243
drupke 242, 243
drupkensglaaske 243
drupkesglaaske 242, 243
drupkesglas 243
 druppel 315
 druppeltje 243
dsjats 219
 dubbele marmiet 214
 duivel 114, 304
duivelke 114, 142
 duivelszout 304
 duiveltje 114, 142
 duivenkot 55
duizendschool 329
 DUIZENDSCHOON 328
 duizendschoon 329, 334
dulper 315
 dunsten 136
 duppen 237, 246, 247, 303
durchdraaien 307
durpel 315
dus 59
dus, poot van de ~ 62
dussenpoot 62
 duuk 359
 duvet (fr.) 92
 dwarslat 61
 dwarspoot 61
 dwasem 136

DWEIL 283
 dweil 283, 285
 DWEILEN 283
 dweilen 283
 dzjats 219

E

echt 190
 edelweis, valse ~ 345
 edikkaraf 239
 edikskarafje 239
eekkaraf 239
eem 30
 EENDAGSBLOEM 329
 eendagsbloem 330
 EENVOUDIGE OF ARMOEDIGE
 WONING 25
 eenzit 67
eerappelenmeske 195
eerappelenmets 195
eerappelenmetske 195
 eerste, het - 39
 eerste, op de ~ trap 40
 eerste stock (du.) 39
 eerste verdieping 39
eeste stok 39
 eetgerief 231
 eetgeschier 218
eetjekaraf 239
eetjeskarafke 239
 EETKAMER 49
 eetkamer 49
 eetketel 213
eetketelke 213, 214
 eetketeltje 213, 214
 EETLEPEL 232
 eetlepel 232
 eetmarmiet 214, 215
 eetplaats 49
eetplak 49, 58
 eetplek 49, 58
eetschaaf 177
 eetschap 177
 eetservies 218
 ei 127
eienbessem 260
 eierkolen 126
 eierlepel 234
eierlepelke 234
 eierlepelkje 200, 234
 eierpan 207
eierpanneke 208
 eierpannetje 208
eike 127
eiken 127
eikes 126
 eikgracht 354

eimer 279
 eitje 127
 eitjes 126
 ek 354
ek, de ~ scheren 354
 elegans, zinnia ~ 350
 ELEKTRICITEIT 169
 elektriciteit 169
 elektriek 169
 elektrisch 169
 elektrisch vuur 175
ellentriek 169
ellentrikseteit 169
elletriek 169
 els 349, 351
 emailen emmer 280
 EMMER 279
 emmer 53, 279, 295
 emmer, emailen ~ 280
 emmer, geëmailleerde ~ 280
 emmer, gelakte ~ 280
emmer, holteren ~ 280
 emmer, houten ~ 280
emmer, houteren ~ 280
 emmer, ijzeren ~ 280
emmer, outen ~ 280
 emmer, zinken ~ 280
 emmermiet 210
engel 204, 280
 engels bed 82
engsel 280
 enkelface 76
enkelmanke 214
 enkeman 214
 er is vuur onder de as 131
 ere 51
 eren 51
 erf 316, 317
erpelenketel 206
erpelenmes 195
erpelenmeske 195
erpelenmets 195
erpelenmetske 195
erpelenpan 207
erpelenpot 206
erpelenschilder 196
erpelenschilmes 196
erpelenschottel 226
erpelmes 195, 195
erpelmeske 195, 195
erpelmets 195
erpelmetske 195, 195
erpelpan 207
erpelketel 206
erpelmets 195
erpelmetsje 195, 195
erpelmetske 195, 196
erpelspan 207

erstel 121
 erwt, indische ~ 339
estepan 208
ester 38
 estrik 38
 etage 39, 39
 etage, bovenste ~ 39
 etage, overste ~ 39
etage, oveste ~ 39
 ETAGÈRE 75
 etagère 75, 76, 78, 179
etagère-ke 75, 78
 etagère-tje 75, 78
 etagèrekast 75
 etagèreschap 75
 eten op tafel zetten 244
 etensgerei 218
 etenskast 176
 ETENKAST, PROVISIEKAST, ~
 176
 etenskastje 176
 etensketel 213, 214
 ETENSKETELTJE 213
 etensketeltje 213, 214
 etenslepel 232
 etensmietje 214
 etensschap 177
eteskast 176
eteskastje 176
eteskettel 213, 214
eteskettelke 213, 214
eteslepel 232
etesmietje 214
etesschaaf 177
eudpulf 87
eudpulm 88
eupulling 87
 évier (fr.) 107
 ewegdoen 244
ezelke 216
 ezeltje 216

F

façade 35
 faience 217
 fakkelen 128
falmingo 330
famieljepot 230
 familiepot 230
 faseel 123
fassaad 35
 FAUTEUIL 66
 fauteuil 66, 66
 feesten 368
feger 263
feinkelhout 121
feket 235

WLD III, 2.1

- felier* 346
femelen 368
femp 144
fenkelhout 121
ferket 235
ferme huizing 24
fermiet 210
fersjetbak 180
fersjettenbak 180
fersjettenblok 179
fersjettendoos 180
fersjettenrek 180
fertiko 75
fessaad 35
feukelen 368
feukelen 117
feukelhout 122
fiche (fr.) 170
fidibus 144
fidibusje 144
fiegelier 346
fielepoes 144
fiengs 125
fienkelhout 121
fiet 144
fietendoos 145
fietesstekje 144
figelier 346
fijn zitten 367
fijne zand 300
fijnmaken 189
fijns 125
fiks 359
fileren 161
filter 202
filterschlamm (du.) 125
fimp 144
finkelhout 121
finkelout 121
fiolke 337
fiolke, kaaps ~ 337
flaaienschotel 227
flaaienschottel 227
flaaischaal 227
flaaischotel 227
flaaischottel 227
flakkenbed 84
flakkerd 154
flakkeren 162
flamboeien 162
flambouwen 162
flamingo 330
 FLAMINGOPLANT 330
flamingoplant 330
flamingplant 330
flaschotel 227
flaschottel 227
flemen 368
fleppen 368
 FLES, STOP VOOR ~ OF KRUIK
 250
flessentrekker 183
flet 329, 347
fletsen 368
fliemke 152
flier 345, 346
flierbloem 346
flierenbloem 346
flierke 346
flik 144
flikflooien 368
flikkeren 162
fliksia 330
flimp 144
flimpenbak 145
flimpenbakje 145
flimpenbus 145
flimpendoos 145
flimpenpot 145
flimpenrekje 145
flimpenrekske 145
flimpenstek 144, 150
flimperbus 145
flimppot 145
flinteren 368
flit 329
floeren bloem 334
floeren kamp 334
flok 81, 263
floks 335, 347
flonkeren 162
flossentrekker 183
flotsenstop 251
flotterke 337
flottertje 337
floymuzer 95
fluitekruid 347
fluiten gaan 138
fluitje 212, 241
flump 144
flumpenbak 145
flumpenbus 145
flumpendoos 145
flumpenpot 145
flumpenstek 144, 150
fluren 368
fluweelbloem 334
fluweelbloemke 326
fluweelbloempje 326
fluwijn 90
fochsia 330
foddel 287
foeggelen 368
foekia 330
foeks 331
foeksia 330
foemelen 368
foemelkat 374
foemelkatje 374
foenessen 368
foetel 360
foeteltje 360
foezelglaasje 243
foezelglaaske 243
fok 144
foks 331
foksen 331
foksia 330
foksjes 331
fokskes 331
fom 127
fommendrek 140
fompot 147
fonkelhout 122
fonksen 128
fonuis 175
fooi 381
forket 235
fornuis 175
 FORNUIS, KOOKKACHEL, ~
 174
fornuishaard 175
forsjettenlaake 180
fort, coffre ~ (fr.) 99
fourchette-bak 180
fourchette-bakje 180
fourchette-blok 179
fourchette-tje 235
fourchettenbak 180
fourchettenblok 179
fourchettendoos 180
fourchettenlaatje 180
fourchettenrek 180
fourchettensteel 209
foyer (fr.) 111
franse krijt 300
friet 164
frietschotel 226
frigo 178
friket 235
frinket 235
frisse was 312
fritsel 43
froebbel 304
fruitschaal 227
fruitschotel 227
fruitschottel 227
 FUCHSIA 330
fuchsia 330
fuksia 330
funkelhout 122
funkelout 122
fusia 330

G

- gaad* 317, 319
gaad, in de ~ werken 353
gaadje 317
gaam 136
gaan, fluiten ~ 138
gaan, heemwaarts ~ 138
gaan, hieves ~ 138
gaan, kapot laten ~ 138
gaan, laten ~ 138
gaan, muizen ~ vangen 379
gaan, op muis ~ jagen 379
gaan, op muizen ~ jagen 379
gaan, te strang ~ 162
gaan, uit laten ~ 138
gaar 323
gaard 317, 319, 323
gaard, in de ~ werken 353
gaarde 317
gaarden 317
gaardenpoortje 323
gaardje 317
gaas 45
gaasraam 45
gabel (du.) 236
gade 317
gadem 136, 162
gademen 136
gadenpootje 323
gadroob 99
gadroop 97
gaffel 236
gaffelsteel 209
gaiem 136, 162
gaiemen 136
gajoel 25
galderen 377
galderobe 97
galderoop 97
galdrobe 99
galdroob 99
galdroop 97
galjoen 25
galleroop 97
galm 162
galm 134
galmen 161
gamel 214, 214
gamelleke 214
gamelletje 214
gamp 136
GANG 51
gang 40, 51
gang, boven op de ~ 40
gang van boven 40
gangetje 40, 51
gangloper 103
gangske 40, 51
ganzenkruid 344
gaperd 231
gard 199
garde 199
garde à manger (fr.) 177
GARDE, KLOPPER, ~ 198
gardenieren 353
garderobe 97, 99
garderoop 97
gardijn 105
gardje 199
gardroob 99
gardroop 97
garnei 323
garnirekje 78
garnirekske 78
gasemen 161
gasstel 176
gast sleutelen 43
gasvuur 175
gavel 236
GAZON 320
gazon 320
gazon, het ~ scheren 355
gazonz 320
ge, huis dat ~ huurt 31
ge-amer 140
ge-uurd huis 31
ge-uurd uis 31
gebont 56
GEBOUW 23
gebouw 24
gebraadspan 203
gebraak 26
gebroken harten 332
GEBROKEN HARTJES 332
gebroken hartjes 332
gebruiken, popje blauwswel ~ 306
gebruiken, popke blauwswel ~ 306
gecrocheerd lapje 101
gecrocheerd lapke 101
gedeks 127
geden 353
gedoen 24, 25, 254
gedoens 254
gedroogde was 312
gedroop 97
geel margriet 349, 351
geelbloem 334
geëmailleerde emmer 280
gehaakt kleedje 101
gehakkeld 195
gehuurd huis 31
gehuurd uis 31
geien 353
geinster 131
gejank 377
gejod huis 31
gejoenks 377
gekarteld 195
gekatseld 195
gekatsjeld 195
gekellerd 123
gekrol 377
gekruid 135
gelachterhout 122
gelakte emmer 280
gelakte tob 280
gelaterhout 122
gelderoobe 97
gelderoop 97
geldroop 97
gele margriet 349, 351
geleg 24, 316, 317
geleilepel 200
geleileper 200
geleileperke 200
geleilepertje 200
gelijke grond 38
gelijkvloer 38
gelijkvloers 38
gelint 322
gemaals 58
gemak 47, 48, 53, 64
gemakkelijke stoel 65
gemakstoel 64
gemälde (du.) 79
gemeek 377
gemiet huis 31
gemusbaar 248
gemzenwortel 349, 351
gen, achter ~ huis 316
gen, in ~ hof werken 353
gen, in ~ koolhof werken 353
gen, in ~ moestem werken 353
gendarm 243
gene, met ~ staart wiebelen 367
genster 131
gepacht huis 31
gepachtigd huis 31
gepecht huis 31
gepechtigd huis 31
geranium 335, 346
gerarium 346
gerdroop 97
gereedmaken 244
gereedmaken, de dis ~ 244
gereedmaken, de tafel ~ 244
gereedmaken, dis ~ 244

- gereedmaken, tafel ~ 244
 gereedzetten 244
 gereedzetten, de tafel ~ 244
 gerei 57
 gerei, klaar ~ 311
 gerei, schoon ~ 311
 geschier 218, 231
 gespoels 297
 get op de tafel zetten 244
 get oppe tafel zetten 244
 get vragen 368
 geut 49
 gevaak 26
 GEVEL 35
 gevel 35
 geveld 35
 GEVEN, PLANTEN WATER ~ 357
 geven, water ~ 357
 gever 35
 gewaar 367
 gewarig 367
 gewassie 312
 gewone kachel 112
 gewone stoof 113
 gewone zonnebloem 350
 GEZEEFDE, UIT DE AS ~ KOLEN
 140
 gezel 329
 gezelleke 329
 gezelletje 329
 gezipts 141
 gezin 254
 gezwaamp 162
 gezwadem 162
 giebel (du.) 35
 gielbelton 53
 gielsterbessem 260
 gielsterbezem 260
 gieten 357
 GIETER 356
 gieter 356
 gietkan 356
 giftig maken 369
 ginster 131
 ginsterbezem 262
 gintserbessem 262
 gistkaraf 239
 gitter (du.) 322
 glaasderenkast 73
 glaasje 240, 242, 243
 glaaske 240, 242, 243
 GLADIOOL 332
 gladiool 333
 gladmaken 307
 gladrekken 307
 glas 240, 242
 glas bet een voet 242
 glas, de ~ wassen 281
 glas met een puntje 242
 glas met een voet 242
 glas met een voetje 242
 glas, staand ~ 242
 glasborsel 273
 glasborstel 273
 GLASGORDIJN 104
 glasgordijn 105
 glaskast 73
 glaswerk 218
 glatterd 59
 glazen, de ~ wassen 281
 glazen lamp 168
 glazenkaske 73
 GLAZENKAST 73
 glazenkast 73, 75
 glazenkastje 73, 75
 glazenschap 73
 glazerenkast 73
 glazerkast 73
 glazerschaaf 73
 glazerschap 73
 gleiwerk 217
 glinster 131
 globe (fr.) 224
 GLOED 132
 gloed 132
 gloei 132
 gloeien 131
 gloeiend 133
 GLOEILAMP 171
 gloeilamp 171
 glother 59
 gloxinia 344
 gobelet (fr.) 237
 godijn 105
 godslamp 164
 goe kamer 48
 goed 27, 28, 316, 317
 goed, op het ~ 317
 goede kamer 48
 GOEDE KAMER, ONTVANG-
 KAMER 48
 goede kast 74, 75
 goede keuken 48
 goede plek 48, 48
 goede waker 367
 goede wakerd 367
 goede 316, 317
 goei kamer 48
 goei kast 75
 goei keuken 48
 goei plak 48, 48
 goenster 131
 goldbloem 334
 golden regen 333
 goldlack (du.) 347
 goldsbloem 334
 golje regen 333
 golle regen 333
 golle reger 333
 gooien 290
 gooien, zavel ~ 290
 goot 49
 goot, de ~ schrobben 266
 gootborstel 267
 GOOTSTEEN 173
 gootsteen 173, 174, 295
 gordijn 105, 105
 gotenzeiker 359
 goud 328
 goudbloem 334
 gouden kont 334
 gouden regel 333
 GOUDENREGEN 333
 goudenregen 333
 goudlak 334
 goudroos 349, 351
 GOUDSBLOEM 334
 goudsbloem 334, 351
 gouje regel 333
 gouje regen 333
 gouje rengel 333
 gouw regen 333
 gouw rengel 333
 gouwe renger 333
 gouwe regen 333
 gouwe reger 333
 gouwe rengel 333
 gouwe rengen 333
 gouwe renger 333
 gouwen kont 334
 graad 40
 gracht 354
 gras 320
 gras, het ~ afdoen 355
 gras, het ~ afmaaien 355
 GRAS, HET ~ MAAIEN 355
 gras, het ~ maaien 355
 gras, het ~ snijden 355
 gras rollen 355
 grasperk 320
 grasplei 320
 grasveld 320, 320
 GRASVELD, BLEEKVELD 319
 grasveldje 320
 grauwelen 364
 grauwpot 142
 greep 191
 greinen 365
 grems 357
 griezelen 125
 grif 191
 grille (fr.) 46, 322
 grille (fr.), ijzeren ~ 46, 322
 grillig 378

gris 125, 143
 griskolen 124
 grispot 142
 gritje, klein ~ 329
 groen, juffer in het ~ 336
groen, jufferke in het ~ 336
 groen, juffertje in het ~ 336
groene bessem 260
 groene bezem 260
 groentelepel 233
 groentenschotel 185
 groentenzij 184
 groentescheplepel 233
 groes 320, 320
 groesje 320, 321
groeske 320, 321
 groezenhut 25
 grolpot 142
grols 377
 grommelen 364
 GROMMEN 364
 grommen 364, 365
 GROND, BEGANE ~, BENEDEN-
 VERDIEPING 38
 grond, gelijke ~ 38
 grond, matras op de ~ 83
 grond, paillasse (fr.) op de ~
 83
grond, pajas oppe ~ 83
gronzen 364
 grootstoel 65
 grote 243
 grote huispoets 288
 grote kujs 288
 grote poets 288
 GROTE SCHOONMAAK 288
 grote schoonmaak 288
 grote stinker 326
 grote stoel 65
 grote zonnebloem 349, 350
 grotsen 364
grove bessem 263
 grove bezem 263
grove borsel 264
 grove borstel 264
 grozen 364, 376
 gruis 125, 140, 140
 gruis van kolen 125
 gruisgat 50
 gruischool 125
 gruischup 118
 grüle 214, 226, 229, 229,
 237, 246, 247, 250, 295
 grüle, aarden ~ 226, 246
 grülen 217
 grülen, aarden ~ 217
 grülen, de ~ 291
 grülandoek 297

H

haaf 354
haaf, de ~ scheren 354
haafmaan 272
 haag 354
 haag, de ~ scheren 354
 HAAG, HEG, ~ 354
 haagschaar 355
 haak 98, 100
 haakje 98
haakske 98
 haar, bij ~ 30
 haar, op ~ klitsen zijn 138
haarbessem 262
 haarbezem 262
 haarborstel 263, 267
haarbossel 263
 haard 25, 48, 175
haardenborsel 267
 haardenborstel 267
 haarkwispel 270
 hackmesser (du.) 121
hadde bessem 263
haffe 241
hafke 241
 haggel 195
 hak 121, 195
 HAKBLOK 197
 hakbred 197
 hakhout 122
 hakkell 195
 HAKMES 120
 hakmes 121
 hakmets 121
 hakschaar 195
 hakselmes 121
 hakstel 121
 hakvloot 197
 hakvlootje 197
 hal 52
 halfje 237, 241
halfmaan 272
 halve maan 272
hamelpot 141
hampelman 214
 hand 191
handbessem 270
 handbezem 270
 handborstel 263, 267, 269,
 274
 handborstel, stijve ~ 268
handborstelke 269
 handborsteltje 263, 269
handbortel 269
handbossel 269
handbosselke 269
handbostel 269, 274

handbostelke 269
 handdoek 216, 297, 299
 handdoek om af te drogen
 297
 handdoek voor kopjes 297
 handgrif 191
 handhaaf 191, 204, 209
 handje 216
 handkwispel 270
 handkwispeltje 270
 handsje 216
handske 216
 handsvat 204, 209
 handvat 191, 204, 209
 HANDVAT, OORVORMIG ~ 204
 HANDVAT, STEELVORMIG ~ 209
handveegter 269
 handveger 269
 HANDVEGER, STOFFER 269
 handvleugel 270
 handvodje 216
handvodke 216
 handwerkje 101
handwerkske 101
 hanenbalken 56
 HANENKAM 334
 hanenkam 334
 hanenkamp 334
 hanenpoot 103
 hanenzolder 56
 hang 76, 99
 hang-quinquet 166
hang-sjeralejong 335
 hangaar 28
 hangehoop 97
hangel 280
 hanger 42, 98
hangerke 98
 hangertje 98
 HANGGERANIUM 335
 hanggeranium 335
 hangkast 96
hangkenkee 166
 hangoor 380
 hangschap 97, 99
 HANGSLOT 42
 hangslot 42
 hangslotje 42
 hangsluit 42
 hans 380, 382
 hansje 382
 hansje, jong ~ 382
hanske 382
hantef 191, 204, 209
 hap 195
harde bessem 263
 harde bezem 263
haren bessem 262

WLD III, 2.1

- haren bezem 262
 haren borstel 263, 270
haren bostel 263
 harkenrek 76
 harten, druipende ~ 332
 harten, gebroken ~ 332
 harten, heilige ~ 332
 hartjes, droevige ~ 332
 hartjes, druipende ~ 332
 HARTJES, GEBROKEN ~ 332
 hartjes, gebroken ~ 332
 hartjes, tranende ~ 332
 hartjes, treurende ~ 332
 harzer 383
 haupt-ingang 41
 hazelaar 339
 hazelaar, japanse ~ 339
 hecht 190
 HECHT VAN EEN MES 190
 heem 30
 heemwaarts gaan 138
 heep 121
 heep, botte ~ 194
 heet 132, 378
 heft 190
 heg 354
 HEG, DE ~ KNIPPEN 354
 heg, de ~ knippen 354
 heg, de ~ scheren 354
 HEG, HAAG 354
 HEGGENSCHAAR 355
 heggschaar 355
 hegt, de ~ scheren 354
heibessem 260, 262, 267
heibessemke 267
 HEIBEZEM 260
 heibezem 260, 262, 264, 267
 heibezempje 267
 heiborstel 261
heiborstelke 267
 heiborsteltje 267
heibossel 261
heienbessem 260
 heienbezem 260
 heienborstel 264
heienbossel 264
 heilige harten 332
 heining 322
heiwasserke 267
 heiwassertje 267
 heizen (du.) 109
 heizung (du.) 110
 hek 321, 323
hek 354
hek, de ~ knippen 354
hek, de ~ scheren 354
 HEK, HEKWERK 321
 HEK, POORTJE 322
 hek, stalen ~ 321
 hekken 322, 323
 hekkens 322
hekkenschaar 355
hekpennik 87
hekschaar 355
 hekwerk 321
 HEKWERK, HEK, ~ 321
helle bessem 263
 helle bezem 263
 helle borstel 264
 helmkit 119
 helsgetuig 149
 hem, bij ~ 30
 hemelbed 82
 hemelen 138
 hengel 204, 280
 hengelglas 240
hengelke 204
hengelketelke 214
 hengelketeltje 214
 hengelpot 206
 hengtje 204
 HENGSEL 280
 hengsel 280
 hengst 382
 henkelding 214
 henkelmann (du.) 214, 214
henkelmanneke 214
 henkelmannetje 214
 henkelpot 214
henkeman 214
henksel 280
 hennenkruid 344
 hennenlucht 171
 hennep 148
 hennepstek 144
 hens 382
hep 121
heppeling 87
here 51
 heren 51
 herenhuis 27
 herfstbloem 328
 herfstfloks 335
 herfstkat 374
 herfstkatje 374
 herfstkats 374
 herfstpoets 289
 HERFSTSERING 335
 herfstsering 335
herreskatje 374
 herstel 121
 hersten 129
 herstenpan 208
 hessen 129
hestenpan 208
heudkussen 86, 89
heudpeuling 87
heudpilmer 87
heudpluf 87
heudpulf 87, 87
heudpulft 87
heudpuller 87
heudpulling 87
heudpulm 87, 88
heudpulmer 88
 heul 343
heupel 87, 87
heupeling 87, 87
heuper 87
heupling 87
heupulf 87
heupulling 87
 heuvel 321
 hiep 121
hiepe 121
hieves gaan 138
hinkeldink 214
hinkelman 214
hinkelmanneke 214
hinkeman 214, 214
hinkepink 214
hinkepot 214
 hissen 369
 histen 369
 hits 132
 hitsen 109, 369
 hitsig maken 369
 hitst 132
 hitte 133
 hoddel 216, 254, 284
 hoe-langer-hoe-liever 343
hoedploef 87
hoegelpot 142
 hoeielpot 142
 hoeierketel 143
 hoeierpot 142, 143
 hoeierpotje 143
 hoek 71
hoelie 124
 hoens 380
 hoepela 87
hoepulf 87
 hof 27, 316, 317, 317, 321
 hof, de ~ doen 353
 hof, de ~ verzorgen 353
 hof, in de ~ werken 353
 hof, in gen ~ werken 353
 hof, op de ~ 317
 hofhaag 354
 hofje 317, 319
hofke 317, 319
 hoge kast 74
 hok 28

- hokje 28
 hokske 28
 holde 234
 holle, het ~ 234
 holle kant 234
 holte 234
 holten kast 99
 holteren emmer 280
 holteren koffer 99
 holtje 98
 holtmeel 58
 holtpoer 58
 holtworm 58
 HOND 359
 hond 359, 361, 362
 HOND, EEN ~ AANHALEN 368
 HOND, MANNELIJKE ~, REU 361
 HOND, VROUWELIJKE ~, TEEF 360
 HONDENHOK 370
 hondenok 370
 hondenhut 370
 hondenkooi 371
 hondenkot 370
 honderd, nummer ~ 53
 hondje 359
 hondkooi 371
 hondkot 370
 hondsacht 370
 hondsak 370
 hondshok 370
 hondshut 370
 hondskooi 371
 hondskot 370
 hondskouw 371
 hondsnes 371
 hondsnest 371
 hondsstal 370
 hondstal 370
 hongshok 370
 hongshut 370
 hongskooi 371
 honinglepel 200
 honingtuitje 339
 honinklepel 200
 honkshok 370
 honkshut 370
 honkskooi 371
 honnekooi 371
 honnenkot 370
 honshok 370
 honshut 370
 honskooi 371
 honskot 370
 honskouw 371
 honsnes 371
 honsnest 371
 honsstal 370
 honstal 370
 hoodkussen 86
 hoofddekseel 87
 HOOFDKUSSEN 86
 hoofd-kussen 86, 89
 hoofd-kussen, lang ~ 88
 hoofd-peluw 87, 87
 hoofd-pulver 88
 hoofd-pulm 87, 88
 hoofd-pulmer 88
 hoofd-wand 35
 hooipulver 85
 hooiwand 35
 hoopling 87
 hoos 193
 hoosje 193
 hopeling 87
 hor 44
 HOR, VLIENRAAM, ~ 44
 horke 44
 horloge 79
 horraam 44
 horretje 76
 horretje 44
 horsten 129
 hort 44, 54
 hortje 44, 198
 hosten 129
 hotten en totten 57
 hougen, met zijn staat ~ 366
 houille (fr.) 124
 houille-pot 143
 houille-tang 117
 hout 123, 148
 hout, klei ~ 122
 hout, klein ~ 122
 hout voor de stoof 122
 houtblök 123
 houtblokken 123
 houten barak 25
 houten bezem 262
 houten brak 25
 houten emmer 280
 houten kas 99
 houten kast 99
 houten kist 99
 houten kleerkoffer 99
 houten koffer 99
 HOUTEN LEPEL 199
 houten lepel 199
 houten tob 280
 houteren emmer 280
 houteren kist 99
 houteren koffer 99
 houteren lepel 199
 houtgracht 354
 houtje 98
 HOUTMEEL 58
 houtmeel 58
 houtmol 58
 houtmolm 58
 houtpoeder 58
 houtpulver 58
 houtskool 141
 houtskoolketel 142
 HOUTSPAANDER 143
 houtstub 58
 houtworm 58
 houtwormmeel 58
 houwen, be zijn staat ~ 366
 houwen, be zijn staatje ~ 366
 houwen, be zijn staat ~ 366
 houwen, be zijn staatje ~ 366
 houwen, met der stots ~ 366
 houwen, met zijn staat ~ 366
 houwen, met zijn staatje ~ 366
 houwen, met zijn staat ~ 366
 houwen, met zijn staatje ~ 366
 houwen, met zijn staat ~ 366
 houwen, met zijn stateke ~ 366
 hoven 353
 hovenieren 353
 hovenstoof 175
 hoze 193
 huidjeddel 87
 huidkussen 86
 huidkussen, lang ~ 88
 huidpeulen 87
 huidpeuling 87
 huidpleug 87
 huidplug 87
 huidpluif 87
 huidpul 87
 huidpulver 87, 87
 huidpulft 87
 huidpulle 87
 huidpulling 87, 87
 huidpulm 87, 88
 huidpulver 87, 87
 huidpulver 88
 huidpunning 87
 HUILEN 365
 huilen 365, 365
 huipel 87, 87
 huipeling 87, 87
 huipling 87
 huipulver 87, 87
 huipulver 88
 huipulling 87
 huipulm 87, 88
 huis 24, 25, 31, 48, 53, 254

WLD III, 2.1

- huis, aan ~ 30
 huis, aan het ~ 29
 huis, achter gen ~ 316
 huis, achter het ~ 316
 huis, bij ~ 30
 huis dat ge huurt 31
 huis dat te huur is 31
huis, ge-uurd ~ 31
 huis, gehuurd ~ 31
huis, gejod ~ 31
 huis, gemiet ~ 31
 huis, gepacht ~ 31
 huis, gepachtigd ~ 31
huis, gepecht ~ 31
huis, gepechtigd ~ 31
 huis in de pacht 31
 huis om te pachten 31
 huis om te verhuren 31
 huis om te verpachten 31
 huis, oud ~ 26
 huis, plaats voor het ~ 321
 huis, plaatsje voor het ~ 321
huis, plaatske voor het ~ 321
 huis te pachten 31
 huis, tempel van een ~ 27
 huis, verhuurd ~ 31
 HUIS, WONING 24
huisbessem 262
 huisbezem 262
huisbjostel 263
 huisborstel 263
huisbossel 263
huisbostel 263
 huisbrand 124
 huisdeur 41
 HUISDEUR, VOORDEUR, ~ 41
 huisdoek 283, 285
huised 253
huiserd 57, 253
 huisgang 51
huishald 253
huishalden 253
huishalk 253
huishalling 254
huishaven 253
huisherd 253
huishou 253
 huishoud 253
 HUISHOUDEN 253
 huishouden 253
 huishouding 254
 huishoudtrap 282
huishougen 253
huishouien 253
huishoun 253
huishouten 253
huishouven 253
huishouwen 253
 huishuur 30
 huisje 25, 53
 huisje, lemen ~ 25
 huiskamer 48
 HUISKAMER, WOONKAMER, ~ 48
 huiskamerameublement 58
 huiskamermeublement 58
huiske 25, 53
huiske, lemen ~ 25
 huispavei 38
 huispoets 288
 huispoets, grote ~ 288
 huisraad 57
 HUISRAAD, INBOEDEL 57
 huisraad, stuk ~ 57
 huistrap 282
 huisvod 283
 HUISVUIL 256
 huisvuil 256
 huiswei 320
 huiverkat 374
 huiverpot 143
huiwand 35
 huizen 29
 huizeren 29
 huizing, ferme ~ 24
hullei 124
 hulp, arabische ~ 336
 huls 193
hulst 193
 hun, bij ~ 30
 hungel 246
hungel 280
 hunnenst, te ~ 30
 hunnent, te ~ 30
 hunnens, te ~ 30
hunnet, te ~ 30
hupeling 87
huppeluf 87
hupper 87
 hups staan 368
 hups zitten 367
 huren 32
 HUREN, EEN HUIS ~ 31
hurest, te ~ 30
 hut 25, 25, 370
 hut, armzalige ~ 25
 hutje 25
 hutkoffer 99
huudkussen 86
huudplem 88
huudpulf 87, 87
 huur 32
 huur, huis dat te ~ is 31
 huurceel 32
 HUURCONTRACT 32
 huurehuis 31
 huurgoed 31
 HUURHUIS 30
 huurhuis 30
huursel 32
 huurt, huis dat ge ~ 31
huuruis 30
 HYACINT 336
 hyacint 336
 I
i-sprikelen 312
i-sprinkelen 312
ijsdrenmaal 313
 ijskast 178
 ijzer 103, 313
 ijzer van het mes 192
 ijzeren bedje 82
 ijzeren braadketel 204
 ijzeren braadpan 203
 ijzeren emmer 280
 ijzeren grille (fr.) 46, 322
 ijzeren ketel 204, 206, 212
 ijzeren pijpje 148
 ijzeren ressort 84
 ijzeren staketsel 46
ijzeren stangketsel 46
ijzeren stranketsel 46
 ijzeren tob 280
 ijzeren tralie 46
 ijzerenmaal 313
 ijzermaal 313
 ijzervlek 314
 ijzerwetter 314
 illuminatie 153
in de gaad werken 353
in de gaard werken 353
in de hof werken 353
in de kast 71
in de moesem werken 353
in de moesen werken 353
in de moestem werken 353
in de of werken 353
 IN DE TUIN WERKEN 353
in gen hof werken 353
in gen koolhof werken 353
in gen moestem werken 353
 in-en-uitrekken 33
 inbetten 313
 inboedel 57
 INBOEDEL, HUISRAAD, ~ 57
 indische erwt 339
 indoen, blauwsel ~ 306
indoen, bluitsel ~ 306
 ingang 51
ingeman 214
inkeleman 214
inkelman 214, 214

- inkeman* 214, 214
inkemanne 214, 214
 INMAAKPOT 247
inmaakpot 247
 INMAAKPOT, STEEN VOOR DE ~ 248
inmaaksbaar 248
inmaakspot 248
inne, plank ~ kast 72
insprinkelen 312
insprinken 312
inventaire (fr.) 57
invochen 312
invochten 312
 INVOCHTEN, DE WAS ~ 312
invochten, de was ~ 312
invochten, het lievend ~ 312
invochten, het lijnwaad ~ 312
invochten, was ~ 312
its 132
- J**
- jaag* 261, 262
jaagbezem 258
jacht maken 379
jacht, op ~ zijn 379
jachtstoof 112
jacques-je 243
jacqueske 243
jagen 379
jagen, muizen ~ 379
jagen, op muis gaan ~ 379
jagen, op muizen gaan ~ 379
jager 273
jallepermeske 195
jalpemeske 195
jammer 279
jammeren 365, 365, 377
 JANKEN 365
janken 365, 365, 374, 377
jankeren 365
jankertje 329
japanse hazelaar 339
jappelmes 195
jappelmeske 195
jappelpot 206
jasmijn 343
jassint 336
jatappelmes 195
jatappelmeske 195
jats 219
jatte (fr.) 219, 229, 237
jatte-teierke 222
jatte-teldertje 222
jatte-tje 220, 222
jemerem 365
- jenevelkrachje* 238
jeneverglasje 243
jeneverglasje 243
jeneverglas 243
jeneverkaraf 238
jeneverkarafje 238
jeneverkarafke 238
jeneverkraf 238
jeneverkrafke 238
jeneverkraft 238
jeneverkraftje 238
jeneverkruijk 239
jeneverkruikje 239
jeneverkruijske 239
jeneverstoopje 239
jeneverstoopke 239
jengelen 365
jenken 365, 365
jerpekmeske 195
jetappelenmeske 195
jetappelmes 195
jetappelmeske 195
jetappemeske 195
jeudpulf 87
jeunken 365
jiemeren 377
jiemeren 365, 365
jodenoog 42
joechelen 365, 365
joechen 365
joeken 365
joekeren 365, 365
joengelen 365, 377
joenken 365, 365, 377
joenkeren 365, 365, 377
jomferke 329
jommeren 365
jong 382
jong hansje 382
jong knijnke 382
jong konijn 382
jong konijntje 382
jong, laat ~ 374
jongen 382
jonggezel 329
jonken 365, 365, 377
jonkeren 365, 365
jonkerke 328, 329
jonkertje 328, 329
jonkferke 329
jonkfertje 329
jouwen 365, 375
judas 42
judassen 369
juffer in het groen 336
jufferke in het groen 336
jufferkes 336
juffersjongetjes 336
- juffersjongkes* 336
juffertje in het groen 336
 JUFFERTJE IN HET GROEN 336
juffertjes 336
juffrouwke, stinkend ~ 326
juffrouwetje, stinkend ~ 326
jukka 349
jules 53
jungsteren 375
junkeren 365
junksteren 363
 JUSKOM, SAUSKOM 229
juunken 365
- K**
- kaad maken* 369
kaaps fioolke 337
kaaps vioolke 337
 KAAPS VIOOLTJE 337
kaaps viooltje 337
kaapsviool 337
kaapviooltje 337
kaapviooltje 337
kaarke 241
 KAARS 154
kaars 154
kaars, pannetje voor de ~ 157
kaarsendoder 159
 KAARSENDOMPER 158
kaarsendommer 158
kaarsendopper 159
kaarsendover 159
kaarsendrager 157
kaarsengalm 162
kaarsenhajer 156
kaarsenhalder 156
kaarsenhorentje 159
kaarsenhouder 156, 157
kaarsenketelke 157
kaarsenketeltje 157
kaarsenklipper 159
kaarsenkroonluchter 156
kaarsenlucht 156
kaarsenluchter 155, 157
kaarsenluchterke 157
kaarsenluchtertje 157
kaarsenmutter 159
kaarsenpan 157
kaarsenpanneke 157
kaarsenpannetje 157
kaarsenplaatje 157
kaarsenpotje 157
kaarsenschotel 157
kaarsenschotelke 157
kaarsenschoteltje 157
kaarsensmokker 159

- kamberbessem* 262
kamberbezem 262
kamberborstel 263
kamberbostel 263
kamergermak 64
kamerke 55
kamerpot 95
 KAMERSTOEL 64
kamerstoel 64
kamerstoelke 64
kamerstoeltje 64
kamertje 55
kammenet 53
kammood 72
kamp, floeren ~ 334
kan 214, 238, 250
kanainzevogel 383
kanaliënvogel 383
kanalievogel 383
kanalje 383
kanaljevogel 383
kanarie 383
 KANARIE, TAMME ~ 383
kanarie, tamme ~ 383
kanariepiet 383
kanariepieteke 383
kanariepietje 383
kanariepop 383
kanariesvogel 383
kanarievogel 383
kanarievogelke 383
kanarievogeltje 383
 KANDELAAR 155
kandelaar 156, 157
kandelaarke 158
kandelaartje 158
kandelaber 156, 156, 158
kandeluchter 156
kanes 359
kangelaar 156
kangketlamp 166
kanijn 380
kanijnke 382
kanke 223
kanlaar 156
kanneke 214, 223
kannelaar 156, 157
kannetje 214, 223
kant 192, 315
kant, aan de ~ doen 255
kant, botte ~ 192
kant, de boel aan ~ zetten 255
kant, holle ~ 234
kant, scherpe ~ 192, 193
kant, stompe ~ 192
kanten doekje 101
kanten doekske 101
- kap* 168
kapbred 197
kapje 339
kapke 339
kaplood 197
kaploop 197
kapmes 121
kapmets 121
kapokken bed 84
kapot laten gaan 138
kappelke 339
kappeltje 339
kapper 121, 237, 241, 242, 339
kapperke 242, 339
kappertje 241, 242, 326, 339
kappesbaar 248
kappesmes 196
kappesschaaf 196
kapsel 123
kapstek 100
 KAPSTOK 99
kapstok 98, 100
kapstokje 98
kapstokske 98
karachje 238
karaf 238
karaf voor oude klare 239
karaf voor ouwe klare 239
karafbier 238
karafje 238
karafke 238
karaft 238
karnalievogel 383
karnaljesvogel 383
karnaljevogel 383
karnarievogel 383
karnijn 380
karpet 102
 KARPET, VLOERKLEED 102
karpetje, klein ~ 102
karpettenborstel 270
karpettenbostel 270
karschop 28
karstrol 205
kartel 195
kas 99
kas, houten ~ 99
kasje 71
kaske 177
kaslai 316
kasrol 203, 205
kasselai 316
kasserol 203, 205, 208, 214, 295
kasserollap 216
kasserolleke 215
- kasserolletje* 215
 KAST 69
kast 24, 26, 69, 75, 97, 99, 177
kast, goede ~ 74, 75
kast, goei ~ 75
kast, hoge ~ 74
kast, holten ~ 99
kast, houten ~ 99
kast, in de ~ 71
kast, lage ~ 75
kast, lange ~ 75
kast, plank in de ~ 72
kast, plank inne ~ 72
kast, staande ~ 74
 KAST, VAK VAN EEN ~ 71
kastbred 72
kastel 121
kastenplank 72
kasterollap 216
kastje 71, 75, 177
kastol 203, 205
 KASTPLANK 71
kastplank 72
kastrol 203, 205
kastrolleke 214
kastrollenplank 179
kastrolletje 214
 KAT 371
kat 43, 372, 372
kat, late ~ 374
 KAT, MANNELIJKE ~, KATER 374
 KAT, VROUWELIJKE ~ 372
kater 374
 KATER, MANNELIJKE KAT, ~ 374
kateren 379
katerig 378
katerjacht 377, 378
katersjacht 379
katje 372, 372, 374
katje, laat ~ 374
katrienbloem 327
katriensbloem 327
kats 372
katsel 195
katsjel 195
katten-mauwetig 378
kattengejank 377
kattenkop 140, 170, 372
kattenstaart 337
 KATTENSTAARTAMARANT 337
kattenstaartamarant 337
kattenstaat 337
kattenstots 337
kattenteef 372
katterig 378

WLD III, 2.1

- kattin 372
 kattinneke 372
 kattinnetje 372
 katzenjammer (du.) 377
 kauw 195
 kavaakje 25
 kaval 26
 kavalje 26, 26
 kazak 83
 kazemat 55
 kazenstolp 224
 keerbessem 258, 261, 262, 263
 keerbezem 258, 261, 262, 263
 keerbjostel 263
 keerblik 271
 keerborsel 263, 264
 keerborstel 258, 263, 264, 267
 keerborstel, zachte ~ 263
 keerbortel 264
 keerbossel 263, 264
 keerbostel 258, 263, 264
 keerwis 261
 keet 25, 26, 26, 28, 81
 KEFFEN 363
 keffen 363, 363
 kefferen 363, 363
 kefoor 175
 kei 149
 keizerkroon 338
 KEIZERSKROON 338
 keizerskroon 338
 kek 195
 keken 375, 377
 kekke 372
 KELDER 49
 kelder 49
 KELDERGAT 50
 keldergat 50
 kelderkot 50
 kelderlok 50
 kelderrat 158
 keldersgat 50
 kelk 237, 242
 kelke 206
 kellen 204, 206
 kellentje 206
 keller 49
 kellergat 50
 kellerkot 50
 kemel 214
 kemmelen 368
 kemood 72, 75
 kempstek 144
 kempstekje 144
 kengkee 166
 kengking 166
 kenkee 166
 kenkie 166
 kening 166
 kennedy 66
 kennepstek 144
 kennepstekje 144
 kennepstok 144, 150
 kennisbloem 347
 kepperke 326, 339
 kerdijn 105
 keren 258, 266
 keren, bessem voor te ~ 261
 keren, bezem voor te ~ 261
 keren, de stoep ~ 266
 keren, de straat ~ 266
 KEREN, VEGEN, ~ 257
 keret 259
 kerf 195
 kerkbloem 348
 kerkenbloem 348
 kerkhofbloem 328
 kerkroos 342
 kermawwen 374
 kermejongen 374
 kermensbed 83
 kermesbed 83
 kermiaugen 374
 kermisbed 83
 KERMISBED, NOODBED, ~ 83
 kermisbloem 335, 342
 kermispoets 288
 kermisshoonmaak 289
 kernajevogel 383
 kernalievogel 383
 kernarievogel 383
 kernichel 380
 kernijn 380
 kernijntje 380
 KERS, OOSTINDISCHE ~ 339
 kers, oostindische ~ 339
 KERSTROOS 338
 kerstroos 330, 338
 kerstster 345
 kertier 39, 47
 kertsroos 338
 kerwispelen 366
 kesroos 338
 kestel 121
 ket 236
 ketel 204, 206, 212, 214, 280, 295
 ketel, ijzeren ~ 204, 206, 212
 ketel, koperen ~ 212
 ketelbessemke 267
 ketelbezempje 267
 ketelborstel 267
 ketelborsteltje 267
 ketelbostelke 267
 ketelenbezem 267
 ketelenborstel 267
 ketelenkratser 267
 ketelenschuurder 267
 ketelke 206, 214
 ketellap 216
 ketelschrabber 267
 ketelschrobberke 267
 ketelschrobbertje 267
 keteltje 206, 214
 ketier 47
 kets 148
 ketser 147, 149
 ketserd 148
 KETSGEREEDSCHAP 149
 ketsgerei 149
 ketsgeschied 149
 ketsgetuig 147, 149
 ketspotje 80
 ketsstaal 147, 148, 149
 ketssteen 147, 149
 ketssteenke 149
 ketssteentje 149
 ketstuig 149
 kettenblok 180
 kettenrek 180
 ketteren 379
 keuken 48
 keuken, goede ~ 48
 keuken, goei ~ 48
 keukensbank 67
 keukensbessem 262
 keukensbezem 262
 keukendoek 297
 keukenhanddoek 297
 keukenkachel, brabantse ~ 112
 keukenkast 76, 177
 keukenplank 179
 KEUKENREK 178
 keukenrek 77, 178
 keukenschap 76, 177
 keukenstoof 112, 175
 keukentrap 282
 keukentrapje 282
 keukentrapke 282
 keukkel 156
 keulse pot 246, 248
 KEULSE, STENEN POT, ~ POT 245
 keuren 368
 keutelen 117
 keuter 115
 keuteren 117
 keuterhaak 115
 keuterijsder 115

- keuterijzer 115
 keviep 26, 26
 keviepje 26
keviepke 26
kevikske 25
 kevreep 26
 kevreep, lemen ~ 26
 kevreepje 26
kevreepke 26
 kiebel 53, 64, 256, 280
 kiebelton 53
kielf 359
 kiep 81
 kijkgaatje 41
 KIJKGAATJE, SPIONNETJE, ~ 41
 kijkgat 41
 kijkglas 41
 kijkkot 41
 kijklok 41
 kijklokje 41
kijklokske 41
kijkraamke 41
 kijkraampje 41
kijkraampke 41
 kijkruit 41
 kijkruitje 41
 kijkvenster 41
kijkvensterke 41
 kijkvenstertje 41
 kijl 85, 88
 kijlkussen 88
 KINDERSTOEL 63
 kinderstoel 63
kinderstoelke 63
 kinderstoeltje 63
 kink 166
kinkee 166
kinkeer 166
kinkelé 166
 kissen 130, 369, 377
 kist 81, 96, 99
 kist, houten ~ 99
 kist, houteren ~ 99
kist, ouden ~ 99
 kitserd 111
 kitsje 195
kitske 195
 klaar gerei 311
 klaarmaken 243
 klaarmaken, de tafel ~ 243
 klaarmaken, tafel ~ 243
 klaarzetten 244
 klaasje 44
klaaske 44
klaasmanke 44
 klaasmannetje 44
 klagelijk miauwen 377
 klagen 377
 klamien 47
 klammer 309
 klampen 123
 klampje 309
 klampjes 123
klampkes 123
 klap 81
 klare, karaf voor oude ~ 239
klare, karaf voor ouwe ~ 239
 klarigheid maken 255
 klauwen 377
 klavang 81
 klazeman 44
 klederarm 98
 klederbewaring 99
 klederborstel 268
 klederhaak 98
 klederhaakje 98
 kledershanger 97, 97, 100
 kledershout 98
 klederkast 96, 99
 klederkist 99
 klederkoffer 99
 klederschape 97
 klederschrank 97
 klederstaander 100
klee 102
 kleed 101, 102
 kleedje 101, 102
 kleedje, gehaakt ~ 101
kleeke 101
kleerborsel 268
 kleerborstel 268
kleerbortel 268
kleerbossel 268
 kleerhaak 100
 KLEERHANGER 97
 kleerhanger 98
kleerkas 99
 KLEERKAST 96
 kleerkast 99
 kleerkist 99
 KLEERKIST, KLEERKOFFER 98
 kleerkoffer, houten ~ 99
 KLEERKOFFER, KLEERKIST, ~ 98
 kleerraam 100
 kleerrek 100
 kleerschape 97
 kleerstek 100
kleeschape 97
klei hout 122
klei lepelke 234
 kleierarm 98
 kleierbewaring 99
 kleierborsel 268
 kleierborstel 268
kleierbossel 268
kleierbostel 268
kleierhaak 98
kleierhaakske 98
kleierhanger 97, 97, 100
kleierhout 98
kleierkas 99
kleierkast 96
kleierkist 99
kleierkoffer 99
kleierschaaf 97
kleierschape 97
kleierschrank 97
kleierstaander 100
 kleigoed 217
 klein, een ~ 243
 klein gritje 329
 klein hout 122
 klein karpetje 102
 klein lepelte 234
klein teldelke 222
klein telderke 222
 klein teldertje 222
klein telleurke 222
 klein telloortje 222
klein telluurke 222
 klein vuurtje 142
klein zonnebloem 349, 350
 kleine kuis 289
 kleine maal 276
 kleine ruit 42
 kleine zonnebloem 328, 349, 350
 kleinhout 122
 kleint, een ~ 243
 kleiwerk 217
klemke 309
klemkes 123
 klemmetje 309
klempkes 309
 klief 309
 kliefje 309
kliefke 309
klienket 166
 klimmertje 339
 kling 192
klinket 166
 klip 25, 309
 klippeltje 309
 klitsen, op haar ~ zijn 138
 kloeket 239
 klok 79, 224
 klokbloem 344
 klokje 79, 339
 klokjes 332
kloksinia 344
klokske 79, 339
klokskes 332

WLD III, 2.1

- klokzina* 344
klomkes 123
 klomp 180
 klompen 123
 klompje 340
 klompjes 123
klompke 340
klompkens 123
klompkes 123
 klonk 180
kloosmanneke 44
 kloot 127
 klopper 199
 KLOPPER, GARDE 198
 kloprijsje 199, 267
kloprijske 199, 267
 klot 124
 klot oud 140
 klotje 101
 klotjes 123
klotkes 123
 klotkool 124
 klotsjes 123
klotskes 123
 klotten 140
 kluis 25
 kluister 42
 kluistertje 43
 KLUIT 126
 kluit 126, 127, 140
 kluiten 141
 kluitendrek 140
 kluitenzeef 119
 kluitje 126
 kluisen 29
klummerke 339
 kluppeltje 309
klut 140
 knaapje 98
 knabben 123
 knabjes 123
 knal 25, 26
knaljevogel 383
knanevogel 383
 knap 243
knapkes 123
 knappehout 347
knarievogel 383
 kneedlepel 199
kneilepel 199
 knephout 123
 knetsgetuig 149
 knetteren 131
knijn 380, 381
knijne 380
knijneke 382
knijng 380
knijnke 382
- knijnke, jong ~* 382
knijns 382
knijnsje 382
knijnske 382
knijnsrekel 382
knijnt 380
knijntje 382
 knip 25, 26, 189, 309
 knipje 309
knipke 309
kniplamke 168
 kniplampje 168
 knippen 354
 KNIPPEN, DE HEG ~ 354
 knippen, de heg ~ 354
knippen, de hek ~ 354
 knipper 309
 knipslamp 168
 knoei 256
 knoesthout 123
 knop, de ~ omdraaien 153
knop, de ~ omdrieënen 153
 knophout 98, 100
 knorren 376
 knotsen 123
 knotshout 123
 knuur 214
kochmaal 212
kochmaar 212
 koeioneren 369
 koek 140
 koekendraaier 196
 koekenmes 196
 koekenmets 196
 KOEKENPAN 207
 koekenpan 207
 koekenpanmets 196
 koekenschoep 197
 koekenschotel 226
koekenschottel 226
 koekenspaan 197
 koekjesschaal 227
 koekmes 196
 koekmets 196
 koekpan 207
 koekschotel 227
 koekschup 197
 koeksteker 197
 koekvilder 194
 KOELKAST 178
 koelkast 178
 koestevak 81
 koetenvilder 194
 koets 82
koffekan 230
koffepot 230
 koffier 81, 99
koffer, holteren ~ 99
- koffier, houten ~ 99
 koffier, houteren ~ 99
koffespot 230
 koffie-jatte 237
 koffiebak 220
 koffieblad 198
 KOFFIEFILTER, KOFFIEZEEF, ~ 201
 koffiekan 230, 238
 koffieketel 212, 230
 koffiekruik 239
 koffielepel 234
koffielepelke 234
 koffielepeltje 234
 koffiemoor 230
 KOFFIEPOT 230
 koffiepote 230, 237
 koffiepote 230
koffieschoddelke 222
koffieschotelke 222
 koffieschotelke 222
koffieschottelke 222
 koffiespot 230
 koffietas 219, 222
koffieteierke 222
 koffieteldertje 222
 koffietuit 215, 230
 koffiezeef 202
 KOFFIEZEEF, KOFFIEFILTER 201
 koffiezeefje 202
koffiezeefke 202
koffiezifke 202
 koffiezift 202
 koffieziftje 202
 koffiezij 202
koffiezijerke 202
 koffiezijertje 202
koffiezijke 202
 koffiezijtje 202
 kokosbezem 262
 kokoskwispel 270
 kolbloem 343
kolder 49
koldergat 50
 kolen 123, 128, 131, 138
 kolen, gruis van ~ 125
 kolen, oude ~ 141
 KOLEN, UIT DE AS GEZEEFDE ~ 140
 kolenbak 119, 142
 kolenbatch 119
 kolengries 140
 kolengris 125
 KOLENGRUIS 124
 kolengruis 124
 KOLENKIT 119
 kolenkit 119

- kolenmeut 119
 kolenschoep 118
 KOLENSCHOP 118
 kolenschup 118
 kolensintel 139
 KOLENSLIK 125
 kolenstub 125
 kolentang 117
 kolentoot 119
 kolentroffel 118
 kolentuit 119
 kolenzeef 119
 kolenzift 119
kolenzintel 139
koller 49
 kolt 189
 KOM 228
 kom 221, 228, 295
 kom, diepe ~ 226
 KOMFOOR 175
 komfoor 175, 175
komke 221, 225, 228
 kommetje 221, 225, 228
kommood 72, 75
kommoodje 72, 75
kommoord 75
 komp 221, 226, 227, 228, 295
 kompesbaar 248
 kompje 221
kompe 221
konfoor 175
kongkeng 166
konij 380
 KONIJN 379
 konijn 380, 381, 382
 konijn, jong ~ 382
 KONIJNENJONG 382
konijnke 382
konijnske 382
 konijnsrekel 382
konijnt 380
 konijntje 380, 382
 konijntje, jong ~ 382
 kont, gouden ~ 334
kont, gouwen ~ 334
 kontenzitter 194
 kooi 25, 26, 81, 371
 kookduppen 205
 kookkachel 112
 KOOKKACHEL, FORNUIS 174
 kookketel 206, 212
 kooklapje 216
kooklapke 216
 kooklepel 182
 kookmets 197
 KOOKPOT 204
 kookpot 205
 kookstijfjel 310
 kookstoof 112, 175
 kool 123
 KOOL, MES OM ~ TE SNIJDEN 196
 koolbak 119, 142
 koolbus 119
koolef 317, 319
 koolgruis 125
 koolhof 317, 319
 koolhof, in gen ~ werken 353
 koolhofwerk 353
koolkes 141
koolof 317
 koolpot 142
 koolschaaf 196
 koolschoep 118
 koolschup 118
 kooltang 117
 kooltjes 124, 141
 kooltuit 119
 koolzeef 119
 koolzift 119
 koot 189
kootsje 189
 kop 212, 220
 koper, het ~ poetsen 289
 koper, het ~ schuren 289
 KOPER POETSEN 289
 koper poetsen 289, 299
 koper schuren 289, 299
 koperen ketel 212
 koperen marmiet 211
 koperen moor 210, 212
 koperen waterketel 210
 koperkuis 290
 koperpoets 290
 koperpoets, met ~ schuren 289
 koperschuursel 290
 KOPJE 219
 kopje 167, 220, 222
 kopjes, de ~ 292
 kopjes, handdoek voor ~ 297
 kopjes wassen 292
 kopjesbak 294
 kopjesdoek 297
 kopjeswater 296
kopke 167, 220, 222
kopkes, de ~ 292
kopkesbak 294
kopkeswater 296
 kopkussen 86, 88
 koppelbloemen 329
 koper 242
 koppertje 242
 kopstuk 88
kornijn 380
 körper (du.) 110
korstroos 338
 kot 25, 26, 26, 28, 81
 koter 115
 köter (du.) 359
 koteren 117
 koterhaak 115
 kotje 26, 28
 kotsbakje 80
kotsbakske 80
kotteke 26
 kous 161
 kousje 161, 161
kouske 161
 kouter 194
 kouw 81
 kraam 26, 57
 kraamstoel 65
 krabbelaar 194
krabberke 267
 krabbertje 267
 krabientsetig 378
krach 238
kraf 238
krafke 238
kraft 238
 kraggel 374
 krak 26
 kras 140
 krauw 140
 krauwsel 140
kredens 74
 kredenz (du.) 74
 krei 139
 kreientang 117
 kreit 139
 kres 140
 krets 273
kretselke 151
 kretseltje 151
kretserke 150
 kretsertje 150
 kretsje 150, 151
kretske 150, 151
 kretsstekje 151
kretsstekske 151
 kretsstokje 151
kretsstokske 151
 kreuts 140
 krib 81, 82
 kribbenbak 81
 kriezel 378
 krijzen 377
 krijt, franse ~ 300
 krijt, rood ~ 300
 krijten 365
 krik 140

WLD III, 2.1

- krikkelskolenpot 142
 krikkelskool 140
 krikkenpot 142
 kripel 44
kristroos 338
krizanteem 327
 kroeg 246, 247, 248
 kroegje 246, 248
croegske 246
croekenpot 142
 kroes 237
 KROLLEN 377
 krollen 377
 KROLS 377
 krols 377
 krolsen 377
 krompiërenmetsje 196
krompiërenmetske 196
 krook 236
 kroon 156
 KROONKANDELAAR, LUSTER 156
 kroonlelie 338
 kroonluchter 156
 kroonpeljaan 338
 krophout 123
crostroos 338
 krot 26, 26
 krotje 26
 krotwoning 26
krub 81
 KRUIDJE-ROER-ME-NIET 339
 kruidje-roer-me-niet 339
 kruidje-roer-mich-niet 339
 kruidnagel 335
 kruidpot 248
 kruidspaan 200
 KRIJK 249
 kriuk 94, 239, 246, 250
 kriuk, aarden ~ 237, 250
 KRIJK, STOP VOOR FLES OF ~ 250
 kriuk, tinnen ~ 94
 kriukenbank 78, 179
 kriukenrek 76
 kriukenstop 251
 kriukje 239, 246, 247, 250
kruikske 239, 246, 250
 kriupertje 339
 kriupgat 47
 kriupkot 25, 26, 26
 krius 134, 135
 kriusbloem 348
 kriuskool 140
kruitsbloem 348
 kriukedul 251
krup 82
 kübel (du.) 280
 kuip 295, 303
 kuip, zinken ~ 303
 kuipje 280, 295, 303
kuipke 295, 303
 kuis 255
 kuis, grote ~ 288
 kuis, kleine ~ 289
 kuisen 254, 258, 282
 kuisen, vensters ~ 282
 kuismaken 244
kuller 49
 kunkelaar 156
 kurk 251
 KURKENTREKKER 183
 kurkentrekker 183
 kusdek 90
 kusdeken 90
 kusfluwijn 90
 kusmaal 90
 kusovertreksel 90
kusplewijn 90
 kussen 69, 87, 88
 kussen, lang ~ 89
 kussen-betog 90
kussenke 69
 kussenkleed 90
 kussenovertog 90
 kussenovertrek 90
 kussenovertreksel 90
kussensloof 90
 KUSSENSLOOP 89
 kussensloop 90
kussensteek 89
 kussenstijk 89
kussenteek 89
kussentiek 89
 kussentijk 89
 kussentje 69
 kussentreksel 90
 kussenwindel 90
 kussloop 90
kusteek 89
kustiek 89
 kustijk 89
 kustreksel 90
kustwindel 90
kustwingel 90
kuswiggel 90
 kuswindel 90
 kuswindsel 90
kuswingel 90
kuswingsel 90
 kuzelen 368
 kwaad maken 369
 kwabbel 382
 kwaken 377
 kwakvorsenslachter 194
 kwalm 134, 162
 kwalmen 136, 161
 kwartier 39, 47
kwask 267
 kwasp 267
 kwaspje 267
kwaspke 267
 kwast 267
 kwastje 267
 kweerlat 61
 kwezel 216
kwezelke 216
 kwezeltje 216
 kwikkelen, be zijn staart ~ 366
kwikkelen, be zijn staat ~ 366
 kwikstaarten 367
kwipselen 366
 kwispedoor 80
 KWISPEDOOR, SPUIWAKJE, ~ 80
 kwispel 199, 261, 262, 267, 270, 273, 293, 329
 kwispeldoor 80
 kwispeledoor 80
 kwispelen 258, 366
 kwispelen, be zijn staart ~ 366
kwispelen, be zijn staat ~ 366
 kwispelen met de staart 366
 kwispelen, met de staart ~ 366
 kwispelen, met der staart ~ 366
kwispelen, met der staat ~ 366
kwispelke 270
 KWISPELSTAARTEN 366
 kwispelstaarten 366
kwispelstaten 366
 kwispeltje 270
 L
 la 180
 la 70
la van de tafel 70
la van een tafel 70
 laag 72
 laai 132
laai 70
laai van de tafel 70
laai van een tafel 70
laaienkast 72
laaitafel 72
 laat jong 374
 laat katje 374

- LADE 70
 lade 70, 180
 lade van de tafel 70
 lade van een tafel 70
 ladenkast 72
 LADENKAST, COMMODE, ~ 72
 ladetafel 72
 lage kast 75
 lage pan 208
 lage schap 75
 laken 93
 lallen 377
 lallen 375
 lals 378
lambel 166
lambels 166
lambelslamp 166
 lame (fr.) 192
 LAMP 159
 lamp 159, 163, 171
 lamp, belgische ~ 166
lamp, belgse ~ 166
 LAMP, BRANDER VAN EEN ~ 166
lamp, de ~ aamaken 153
 lamp, de ~ aandoen 153
 lamp, de ~ aanmaken 153
 lamp, glazen ~ 168
 LAMP, STAANDE ~ 168
 lamp, staande ~ 168
 lampadaire (fr.) 168
 lampe belge (fr.) 166
 lampe belge-lamp 166
 lampengaren 161
 LAMPENKAP 168
 lampenkap 168
 lampenkatoen 161
 lampenkousje 161
lampenleement 161
 lampenlemmet 161
 LAMPENPIT 160
 lampenpit 161
 lampenpitje 161
 lampenwiek 160
 lampet 96
 lampetkan 96
 lampetkomp 96
 lampetpot 96
 lampettenkomp 96
 lampje 158
lampke 158
 lampoel 171
lamptaan 163
lamptaar 163
 lamptaarn 163
 lampwiek 160
 landgoed 27
 landhuis 27
 lang hoofdkussen 88
lang huidkussen 88
 lang kussen 89
 lang schap 75
 lange borstel 273
lange bostel 273
 lange buis 112
 lange kast 75
 lange stoof 112
 lange, stoof bet een ~ buis 113
 lange zetel 67
lanjaan 162
lantaan 162
lantaanlamp 163
lantaar 162
lantaarke 163
lantaarlamp 163
 LANTAARN 162
 lantaarn 162, 166
 lantaarlamp 163
 lantaartje 163
lantaren 162
 lantarie 163
 lantaring 163
lanten 162
lanteren 162
lantjaan 162
lantjaarn 162
 lap 216
 lap, leren ~ 278
 lap, zeemleren ~ 278
 lap, zeemse ~ 278
 lapje 101
 lapje, gecrocheerd ~ 101
lapke 101
lapke, gecrocheerd ~ 101
 lapleer 279
lappeske 101
 lappen 282
 LAPPEN, RAMEN ~ 281
 lappen, ramen ~ 282
 lappen, ruiten ~ 282
 lappenkast 81
 lappenmand 81
 lat 61, 103
 lat, ronde ~ 61
 lat, vierekkige ~ 61
lataan 162
lataarn 162
 late kat 374
 late zomerkat 374
 lateiklok 79
 laten 309
 laten, de ameren derin ~ 138
 laten, de was ~ bleken 309
 laten doen 309
 laten gaan 138
 laten, kapot ~ gaan 138
 laten liggen 138
 laten smeulen 138
 laten, uit ~ gaan 138
 laten uitbrennen 138
 laten uitdoven 138
 laten uitgaan 138
latgaan 162
latjaan 162, 166
 latje 61
latsaan 162
laup 159
 lavabo 107
 lavemint 107
 lavendelkist 99
 lavoor 96
 ledder 282
ledderkant 82
ledderke 282
 leddertje 282
 leder 282
 LEDIKANT 82
 ledikant 82, 84
 leegmaken 244
 leegmaken, de dis ~ 244
 leegmaken, de tafel ~ 244
leement 160
leementengaren 161
 leen 62
 leenstoel 65
 leer 279, 282
 leer, turks ~ 148
 leeuwenbek 341
 leger 81
 legerbed 82
 leggen, de was op de bleek ~ 309
 leggen, op de blauw ~ 306
 leggen, op de bleek ~ 309
leggen, op de blui ~ 306
 leggen, te bleken ~ 309
 leggens 71
legges 71
 legkast 96
 legplank 72
 legsel 72, 179
leier 282
 leigeranium 335
 leisteen 300
 lektriek 169
 lektrisch 169
 lelie 333
 lemen huisje 25
lemen huiske 25
 lemen kevreep 26
lemendegaren 161
lemment 160

WLD III, 2.1

- LEMMER 191
 lemmer 191
 LEMMER, RUG VAN HET ~ 192
 lemmet 160, 192
 lemmetgaren 161
lemmets 192
 lemmetgaren 161
 lempes 230
 lendestoel 65
 lenenstoel 65
 leningstoel 65
 lenteschoonmaak 289
lentjaan 162
 LEPÉL 231
 lepel 199, 231, 232, 234
 LEPÉL, BLAD VAN EEN ~ 234
 LEPÉL, HOUTEN ~ 199
 lepel, houten ~ 199
 lepel, houteren ~ 199
 lepelbak 180
 lepelenbak 77, 180
 lepelenbakje 180
lepelenbakske 180
 lepelenblik 77
 lepelenbred 77
 lepelending 77
 lepelendoos 180
 lepelenrek 77, 180
 lepelenrekje 77
lepelenrekske 77
 lepelenschot 180
lepelke 234
lepelke, klei ~ 234
 LEPÉLREK 77
 lepelrek 77
 lepelrekje 77
lepelrekske 77
 lepelsbred 77
 lepeltje 234
 lepeltje, klein ~ 234
 leper 231, 235
 leper, houten ~ 199
leper, outen ~ 199
leperrek 77
lerekant 84
 leren lap 278
 leren schede 193
leren schee 193
 leren zakje 193
 leren zakske 193
 leren-lappen 282
letaan 162
letaarn 162
letjaan 162
letjaar 162
letsaan 162
 leuf 118
 leun 62
 leunenstoel 65
 leuning 62
 leuningstoel 65
 LEUNSTOEL 64
 leunstoel 65, 66
 leuvense stoof 112, 175
leuvene stoof 112
 leven 254
 levenderkist 99
 levensbloem 330
leverkist 99
 levkoje (du.) 347
 licht 153, 159, 163
licht aamaken 153
 licht aandoen 153
 licht aanmaken 153
 licht aansteken 153
licht, het ~ aadoen 153
licht, het ~ aamaken 153
 LICHT, HET ~ AANDOEN 153
 licht, het ~ aandoen 153
 licht, het ~ aandraaien 153
 licht, het ~ aanmaken 153
 licht verbranden 129
lichtpanneke 157
 lichtpannetje 157
 lichtpitje 158
 lid 206
 liefderman 335, 348
liefdermanne 335, 348
 liefkozen 368, 376
 liefvrouwehartjes 332
liengenschaaf 96
 LIESJE, VLIJTIG ~ 348
 liesje, vlijtig ~ 348
lieske, vlijtig ~ 348
lieved 311
lieved, het ~ wassen 301
lieved, zuiver ~ 311
lievedpinnekes 308
lievedspinke 308
lievend 85, 311
lievend blauwen 306
lievend bleken 309
lievend, het ~ bleien 306
lievend, het ~ invochten
 312
lievend, het ~ wassen 301
lievend, schoon ~ 311
lievend, zuiver ~ 311
lievendkast 96
lievendpinkes 308
lievend, het ~ wassen 301
lievensdraad 307
lievenskast 96
lievenspijke 308
lieverd 311
lievermanneke 329
 lievermannetje 329
 lieves 380
lievesdraad 307
lieveskast 96
lievespin 308
lievespinneke 308
 lievevrouwebloem 348
 lievevrouwehartjes 332
 liggen, laten ~ 138
 ligstoel 66, 67
 ligusterheg 354
 ligzetel 66, 67
lijfespinke 308
 lijnen 148
 lijnenkast 96
 lijnenschap 96
 lijnwaad 85, 311
 lijnwaad bleken 309
 lijnwaad, het ~ blauwen 306
 lijnwaad, het ~ invochten
 312
 lijnwaad, het ~ wassen 301
 lijnwaad, propel ~ 312
 lijnwaad, schoon ~ 311
 lijnwaad, zuiver ~ 311
 lijnwaadkast 96
 lijnwaadkist 99
 lijnwaadpinnetje 308
 lijnwaadschap 96
 lijnwaadsdraad 307
 lijnwaadskast 96
 lijnwaadspang 308
 lijnwaadspeld 308
 lijnwaadspietje 308
 lijnwaadspijtje 308
 lijnwaadspin 308
 lijnwaadspinnetje 308
 lijnwaadstekje 308
lijved 311
lijved, het ~ wassen 301
lijved, propel ~ 312
lijvedkast 96
lijvedschap 96
lijvedspang 308
lijvedspeld 308
lijvedspieke 308
lijvedspinke 308
lijvedstekske 308
lijvend 311
lijvend, het ~ wassen 301
lijverd, het ~ wassen 301
lijvespinke 308
 likeurkaraf 239
 linnen stijven 311
 LINNENKAST 96
 linnenkast 96
 lisjes, blauwe ~ 330
liskes, blauw ~ 330

- lit aadoen* 153
 lit (fr.), couverture de ~ 86
 lits-jumeaux 82
 living (eng.) 48
locht 163
 loeks 230
loepke 295
 loeren 131, 379
 loeren, op de muizen ~ 379
loeren, op muis ~ 379
 loeren, op muizen ~ 379
 loeren, zitten te ~ 379
 loergaatje 41
 loergat 41
 loerkotje 41
loerkotteke 41
 loermen 154
 loerraampje 41
loervensterke 41
 loervensterdje 41
 loge (fr.) 26
 logeerbed 83
 loket 71
 lokje 41
 lokken 368
lokske 41
 lokus 53
 lollen 375
 lolstoof 143
 lommel 216, 276, 287
lommelke 216
 lommeltje 216
 longue, chaise ~ (fr.) 66, 67
 lonken 131
 lont 148, 161
 loog 286
 loop 303
 loopje 295, 303
loopke 303
 loops 377
 loopsigheid 378
 loos 377
 lopen achter de muizen 379
lopen ater de muis 379
 LOPER 44, 103
 loper 44, 103
loperke 339
 lopertje 339
 lopetig 377
 lopig 377
 lou 286
louf 286
 lucas 53
 lucht 160, 163, 166, 167
 luchtbed 83
 luchter 155, 156, 157, 163
luchterke 157
 luchttertje 157
- LUCIFER 150
 lucifer 150, 151
luciferke 150, 151
 lucifertje 150, 151
ludder 282
 luiden 131
luien 131
luier 282
 luif 36, 315
 luifel 36
 luimen 130
 luimeren 130
 luip 315
 luiwagen 273
luminatie 153
 luster 156
 LUSTER, KROONKANDELAAR, ~ 156
lutel 285
 luter 285, 297
lutere 285
luterke 286, 297
 lutertje 286, 297
luur 285
- M**
- maaien 355
 MAAIEN, HET GRAS ~ 355
 maaien, het gras ~ 355
 maal 90, 314
 maal, kleine ~ 276
 maan, halve ~ 272
 maandhuis 31
 maandroos 345
 maarts 378
 maarts viooltje 337
 maat 241
 maatje 215, 241, 243
machienke 167
 machientje 167
 machine 167
 maken, giftig ~ 369
 maken, hitsig ~ 369
 maken, jacht ~ 379
maken, kaad ~ 369
 maken, klarigheid ~ 255
 maken, kwaad ~ 369
 maken, stijf ~ 311
 maken, vals ~ 369
 mamkat 373
 mand 81
 mangel 306
 MANGEL, WRINGER 306
 mangelen 307
 MANGELEN, DE WAS ~ 307
 mangelen, de was ~ 307
 manger, garde à ~ (fr.) 177
- manger, salle à* ~ (fr.) 58
 mankat 374
manke 361
manneke 170, 382, 361
mannekekijn 382
mannekes hond 361
 MANNELIJKE HOND, REU 361
 MANNELIJKE KAT, KATER 374
 mannetje 170, 309, 361, 382
 mannetjekonijn 382
 mannetjeshond 361
mansaar 55
mansard 55
 mansarde 55
mansarde-kamerke 55
 mansarde-kamertje 55
 mansarde-zimmer 55
 mantelhout 100
 mantelstok 100
 margriet 328
margriet, geel ~ 349, 351
margriet, gele ~ 349, 351
 mariahartjes 332
marmetteke 214
 marmiet 206, 210, 212, 214, 215
 marmiet, dubbele ~ 214
 marmiet, koperen ~ 211
marmieteke 215
 marmietje 206, 211, 214, 215
marmietke 214
marremetteke 214, 215
marremiet 210
masaard 55
masard 55
 mascherang 124
 mat 62, 103
 matje 103
 MATRAS 84
 matras 83, 84, 85
 matras op de grond 83
 matrasdeken 84
matrats 84
matteflore 347
 mattenborstel 270
 mattenkwispel 270
 matthiola 347
 mauwen 374
 mazoutlamp 166
mèche (fr.) 161
 mee zijn staart slagen 367
mee zijn staat slagen 367
 meel 58
 meelbezem 199
 meelbreker 270

WLD III, 2.1

- meibloem 335
 meien 32
melger 300
 melkbaar 226
 melkbeker 237
 melkemmer 280
 melkkan 223, 238
melkkanke 223
melkkanneke 223
 MELKKANNETJE 223
 melkkannetje 223
 melkkaraf 239
melkkelke 214
 melkkelkje 214
melkkraf 239
melkkrafke 239
 melkkruij 239
 melkpan 209
melkpanneke 209
 melkpannetje 209, 223
 melkpot 206, 223, 237
 melkpotje 223
melkpotke 223
melkpotteke 223
 melkschenker 223
 melksemmer 280
melkskanke 223
melkskanneke 223
 melkskannetje 223
melkskansje 223
 melkspan 209
 melkspot 223
 melkspotje 223
 melktuitje 215
meloi 202
 melon (fr.) 202
 memel 58
 ménage (fr.) 254
 ménagère (fr.) 75
mengen 374
 menistenzusje 343
menneke 309
 menuiserie (fr.) 179
 mergel 300
 merkborstel 267
 MES 189
 mes 189, 192, 236
 MES, BOT ~ 194
 mes, bot ~ 194
 MES, HECHT VAN EEN ~ 190
 mes, ijzer van het ~ 192
 MES OM KOOL TE SNIJDEN
 196
 MES VOOR PANNENKOEKEN
 196
 mes-botte 193
 messchede 193
messchei 193
 messenblad 192
 messenkoker 193
 messenschede 193
messenschee 193
messenschei 193
 messensteel 190
 messenzakje 193
messenzakske 193
 messteel 190
mest 189
mestem 317
 mesthof 316, 317
 mesthoop 316
mestif 317
 metaal poetsen 289
 meteenkeren 258
 meteenvegen 258
 meterhout 122
 metershout 122
 métisse (fr.) 383
metras 84
 mets 189, 192, 197, 236
 mets voor pannenkoek 197
 mets-étui 193
 metsenblad 192
 metsenschede 193
metsenschee 193
metsenschei 193
 metsenschot 180
 metsensteel 191
 metserschede 193
metserschei 193
 metsersteel 191
 metsschede 193
metsschei 193
 metssteel 191
 meubel 57
 MEUBEL, MEUBELSTUK, ~ 57
 meubelborstel 268
 meubelen 57
 meubelen boenen 287
 meubelstuk 57
 meubelwas 287
 meubilair 57
meublemanj 58
 meublement 57, 58
 meut 250
 meutje 197, 250
miangen 374
mianken 374
 miaugen 374
 MIAUWEN 374
 miauwen 374, 377
 miauwen, klagelijk ~ 377
 mich, bij ~ 30
middagketelke 213
 middagketeltje 213
miejen 32
 miem 372, 372
 miem-miem 372
miemke 372, 372
 miempje 372, 372
 miems 372
mienen 32
 mieren 365
 mies 372, 372
 miesje 372, 372
 mieskat 372
mieske 372, 372
 miet 212, 214, 215
 mieten (du.) 32
 mietje 214, 215
 miets 372
 mietsje 372
mietske 372
mimmelke 372
 mimmeltje 372
 mimosa 339
minke 372
minoeke 372
 minousje 372
mionken 374
 mistletoe 334
 modellen 353
 moeder 361, 372, 381
 moederbeest 361
 moederhond 361
 moederkat 372
 moederkatje 372
 moederkattin 372
 moedertje 361
moeier 361, 372, 381
moeierbeest 361
moeierhond 361
moeierkat 372
moeierkatje 372
moeierkattin 372
moeierke 361
moeierond 361
 moekken 368
moepbossel 285
 MOER 380, 360, 372, 380
 moerbeest 381
 moerbeestje 373
 moerhond 361
moerhonk 361
 moerkat 373, 374
 moerkatje 373
moerke 361, 373, 380
moerken 373
moerknijn 381
 moerkonijn 381
 moerpoes 373
 moertje 361, 373, 380
 moesbaar 248

- moesem* 317
moesem, de ~ doen 353
moesem, in de ~ werken 353
moesen, in de ~ werken 353
 moeshof 317
 moeskei 248
 moeslepel 200
 moesmes 196
 moesmets 196
 moespot 248
 moesschaaf 188, 196
 moessletje 299
 moessteen 248
 moestem 317
moestem, de ~ doen 353
moestem, in de ~ werken 353
moestem, in gen ~ werken 353
 moeston 248
 moetselen 131
moleke 348
 molentje 348
 mollenbloem 338
 mollenplant 338
 molm 58
 molmmeel 58
 molmstof 58
 molp 58
 mooi zitten 367
 moor 212, 230
 moor, koperen ~ 210, 212
 MOOR, WATERKETEL, ~ 211
moorke 212
 moortje 212
 moos 174
 mop 263, 285
 mopborstel 285
 mops 267, 285
 morgenster 328
 mormel 372
 mosterdlepel 200
mosterdlepelke 200
 mosterdlepeltje 200
mosterdleperke 200
 mosterdlepertje 200
 motsje 372
motske 372
 motteren 131
 motting 276
 mouw 276
 mouwvod 276
 muggendraad 44
 muggengaas 44
 muggenkloter 44
 muggenraam 44
 muggenzift 44
 muis 382
muis, ater de ~ zitten 379
muis, lopen ater de ~ 379
muis, op ~ gaan jagen 379
muis, op ~ loeren 379
muis pakken 379
muis vangen 379
 MUIZEN 379
 muizen 376, 379
 muizen, aan het ~ zijn 379
 muizen, achter de ~ zitten 379
 muizen gaan vangen 379
 muizen jagen 379
 muizen, lopen achter de ~ 379
 muizen, op de ~ loeren 379
 muizen, op ~ gaan jagen 379
 muizen, op ~ loeren 379
 muizen pakken 379
 muizen vangen 379
 muizenjacht 379
 muizerd 372
 mul 125, 276
 muskaatrasp 188
 muskaatrijf 188
 muskatenrasp 188
 mussenbek 124
 mutsje 341
mutske 341
 mutter 159
 muur 35, 321, 344
 muurbloem 329, 344, 347
muurflier 346
muurke 321
 muurtje 321
 muurviolier 346
 muurviool 346
N
 nachtcommode-tje 94
 nachtdief 43
 nachtemmer 95
 nachtgeschie 95
 nachtkaaars 158
nachtkaaas 158
nachtkaske 94
 NACHTKASTJE 94
 nachtkastje 94
nachtkommodje 94
 nachtlamp 95
 NACHTLAMPJE 95
 nachtlampje 95
nachtlampke 95
 nachtpit 95
 nachtpitje 95, 158
 nachtsbloem 343
 nachtscommode 94
 nachtscommode-tje 94
nachtskaske 94
 nachtskastje 94
nachtskommood 94
nachtskommoodje 94
 nachtslampje 166
nachtslampke 166
 NACHTSPIEGEL, PO, ~ 95
nachtstellingske 94
 nachtstellinkje 94
 nachstoel 64
 nachttafel 94
nachttafelke 94
 nachttafeltje 94
 nachttob 95
 nagelkruidje 343
 najaars-huispoets 289
 najaarskat 374
 NAJAARSKATJE 374
 najaarspoets 289
 najaarssschoonmaak 289
 nakomer 374
 nap 200, 237
 napperon-tje 101
napronke 101
 nat 286
 natmaken 313
 natten 313
 nere 51
neren 51
 nest 81
 nest, de ~ oprapen 255
 net 255
netsen 313
netten 313
 neus 159
 nichelbloem 336
 nienea 82
 nis 71
 noenmarmietje 215
 nommer honderd 53
 nonnenvottenpan 207
 noodbed 83
 NOODBED, KERMISBED 83
 noodkamer 55
noof, op de ~ 317
 nul, nummer ~ 53
 nummer nul 53
 nuttigheid 256
O
 oeles 95
oelie 124
oeske 193
of 317
of, de ~ doen 353
of, in de ~ werken 353

WLD III, 2.1

- oliekaraf 239
oliekrak 239
 oliekruiik 239
 OLIELAMP 164
 olielamp 164
 olielampje 164
olielampke 164
 oliepit 161
 oliepitje 164
oliepitteke 164
 oliestel 175
 oligslamp 164
olm 58
olmeel 58
 omdraaien, de knop ~ 153
omdrieënen, de knop ~ 153
 omelettenmes 197
 omheining 321, 322
 OMHEINING, STENEN ~ 321
 omhuizen 33
 omleiden 33
omleien 33
 omtog 33
 omtrek 33
 omtrekken 33, 138
 omtrekken, de rooster ~ 138
 omwasbak 294
 omwassen 292
 omzetten 138
ond 359
ondenkooi 371
 onder 38
 onder de pannen 55, 56
 onder-jatte 222
 onderbed 84
 onderhoud 95
 onderhouden 353
 onderkussen 89
 ONDERKUSSEN, PELUW 87
 ondermatras 84
 onderschotel 221
onderschotelke 222
 onderschotelkje 222
 ondertas 222
 ondertasje 222
ondertaske 222
ondertasken 222
onderteierke 222
 onderteldertje 222
ondertelloorke 222
 ondertelloortje 222
 ondertussen 95
ondskooi 371
onskot 370
onner 38
onnertas 222
onnertaske 222
onnertasken 222
 onnutserij 256
 onnuttigheids 256
 ons, bij ~ 30
 onschuld 344
onshok 370
onskooi 371
onskot 370
onskouw 371
 ONTVANGKAMER, GOEDE
 KAMER, ~ 48
 onzelvevrouwhartjes 332
oodkussen 86
 oog 41
 ooggat 42
 oor 204
 oorbellen 332
oorke 204
 oorkussen 87, 89
 oorlapje 216
oorlapke 216
 oorpeluw 87
oorpullik 87
oorpulling 87
oortje 204
 OORVORMIG HANDVAT 204
 oorwarming 87
 OOSTINDISCHE KERS 339
 oostindische kers 339
 opblinken 254
 opdekken 244
 opdekken, de tafel ~ 243
 opdekschotel 226
opdekschottel 226
 opdienen 244
 opdissen 244
opeling 87
 ophissen 369
 ophitsen 369
 opjagen 369
 opjenzen 369
 opjuten 369
 opkeuteren 117
 opkissen 369
 opkom 40
 opkuisen 255
 opmaken, tafel ~ 244
 opnaaien 369
 opneemdoek 283
 opneemsdoek 283
 opneemvod 283
 opnemen 254, 283
 opnemer 284, 285
oppe, alles ~ tafel doen 244
oppe, alles ~ tafel zetten
 244
oppe, get ~ tafel zetten 244
oppe, pajas ~ grond 83
 oppoetsen 289
 oppolferen 117
 opragelen 117
 oprakelen 117
 oprapen 255
 oprapen, de nest ~ 255
 oprommelen 255
 OPRUIMEN 255
 opruimen 244, 255
 opruimen, de dis ~ 244
 opruimen, de tafel ~ 244
 opruieren 255
 OPSCHEPELEPEL
 opscheplepel 233
 opschepper 183, 233
 opschuren 299
 opsoppen 283
 opspoelen 293, 305
 opstokelen 117
 opstoken 127, 369
 opswensen 369
 opvegen 254, 283
 opvuller 89
 opwas 291
 opwas-batch 295
 opwasbak 294
 opwasgrüle 295
 opwaskomp 295
 opwaspateel 295
 opwassen 283, 292, 305
 opwaswater 296
 opwrijven 289
 opzetten 244
 OPZITTEN 367
 opzitten 367
os, bij ~ 30
 oud 140
 oud huis 26
 oud, klot ~ 140
 oudding 140, 140, 141
 ouddingdrek 140
 ouddingkorf 119
 ouddingsdrek 141
ouddink 140, 141
ouddinkdrek 140
ouddinksdrek 141
 oude bots 26
 oude, karaf voor ~ klare
 239
 oude kolen 141
 oude-mannetjesstoel 64
 ouderwetse stoof 112
outen leper 199
outen emmer 280
outen kist 99
ouw botsj 26
ouwe, karaf voor ~ klare 239
ouwe-mannerkesstoel 64
ouwerwetse stoof 112

- ouwke* 373
ouwtje 373
oven 112
oven 353
ovenassen 140
ovenbessem 261
ovenbezem 261
oveneetsel 120
ovenheetsel 120
ovenhout 123
ovenieren 353
ovenste stock (du.) 39
ovenstoof 175
oventje 175
oventspijp 111
overdeken 91
overden 28
overfluwijn 90
overgaan 33
overgardijn 105
OVERGORDIJN 105
overgardijn 105
overhuizen 33
overkleed 102
overkussen 90
OVERLOOP 40
overloop 40, 52
overloper 103
oversprei 91
overste etage 39
overste stock (du.) 39
overste verdieping 39
overste zolder 40, 55, 56
oversteek 36
overtog 90, 92
overtrek 90, 91, 92, 101
overtrekken 33
overtreksel 90
overworm 90
oveste etage 39
oveste stok 39, 39
oveste zolder 55, 56
- P**
- paardenroos* 342
paardje 98
paardsroos 342
paardstaart 337
paasbeurt 289
paasbloem 336, 337, 338
paasklok 338
pacht, huis in de ~ 31
pachten 32
pachten, huis om te ~ 31
pachten, huis te ~ 31
pachthuis 31
pad 164
- paddebijter* 194
paddeclub 194
paddeboek 194
padde-slot 43
padde-vel 200
padde-vel 194
padde-vilder 194
padde-vel 194
padje 43
paillasse (fr.) 83
paillasse (fr.) op de grond 83
pajas oppe grond 83
pak sleuters 43
pak-aa 216
pak-aan 216
pakken, muis ~ 379
pakken, muizen ~ 379
palet 197, 271
paletje 271
palette (wa.) 118
palier (fr.) 40
palier-tje 40
palingsteen 174
palingsteen, borstel voor de ~ 267
paljas 83, 85
paljas par terre 83
pallemenaaf 334
pampes 206
pan 203, 206, 208
pan, blauwe ~ 300
pan, blikken ~ 270
pan, lage ~ 208
pan, zwarte ~ 208
panborstel 267, 293
panborsteltje 267
panbostel 267, 293
panbostelke 267
pand 25
pandoekje 216
pandoekske 216
pandul 79
panke 214
panlap 216
panlapje 216
panlapke 216
panneke 157, 206, 208, 209, 214
panneke voor de kaas 157
pannen, aarden potten en ~ 217
pannen, onder de ~ 55, 56
PANNEN SCHUREN 299
pannen schuren 289, 299
pannenborsel 267
pannenborstel 267
pannenborstelke 267
pannenborsteltje 267
- pannenbostel* 267
pannenkoek, mets voor ~ 197
PANNENKOEKEN, MES VOOR ~ 196
pannenkoekenmets 196
pannenkoekmets 196
pannenkoeksmets 196
PANNENLAP 215
pannenlap 215
pannenlapje 216
pannenlapke 216
pannenlekker 199
pannenlepel 199
pannenlikker 199
pannenmes 197
pannenmets 197
pannenscherf 300
pannenschuur 300
pannenschuurder 267
pannenspons 267
pannensponsje 267
pannensponske 267
pannensteel 209
pannetje 157, 206, 208, 209, 214
pannetje voor de kaars 157
panschrobber 267
panstrobber-tje 267
pantoffelbloem 340
pantoffelke 340
pantoffelplantje 340
PANTOFFELTJE 340
pantoffeltje 340
pantoffeltjesbloem 340
pap 310
papketel 206
paplepel 200, 232
paplepelke 200
paplepeltje 200, 232
papleper 201
pappot 206
pappotje 223
par, paljas ~ terre 83
par, peljas ~ terre 83
park 319
parteklang 57
passe-partout (fr.) 44
passe-vite 201
passette 201
pasteleinkast 73
pasterkapkes 339
pastoor-kapjes 339
pastoorstippen 330
patattenkasserol 206
patattenkastrol 206
patattenmes 196
patattenmesje 196

WLD III, 2.1

- patattenmeske* 196
patattenmetsje 196
patattenmetske 196
patattenpot 206
patattenschilder 196
pateel 226, 228, 295
pateel, aarden ~ 226
paterkapjes 339
paterkapkes 339
paterkopjes 339
paterkopkes 339
paterskapje 339
paterskapke 339
patiek 25
pattaklang 57
pavei 315
paveibessem 264
paveibezem 264
paveisteen 38
paven 161
pechten 32
ped 164
peer 171
peg 308
pelargonium 335
peljas 83
peljas par terre 83
PELLING 87
pelouse (fr.) 320
peluw 87, 92
 PELUW, ONDERKUSSEN, ~ 87
pendul 79
 PENDULE 79
pendule 79
penduul 79
penneke 309
pennetje 309
perdon 214
perk 318
perkje 319
perkske 319
permietje 214
persen 307
persijzer 313
pesten 369
peteel 226
petiek 25
petrenneske 94
pétrole-komfoor 176
pétrole-lamp 165
pétrole-lampje 166
pétrole-lucht 166
pétrole-machine 176
pétrole-stel 175
pétrole-stelletje 175
pétrole-vuur 176
pétrole-vuurtje 176
pétroles-lamp 165
pétroles-lucht 166
pétroles-machine 166
pétroles-vuurtje 176
pétroles-wiek 160
petroleumhanglamp 166
 PETROLEUMLAMP 165
petroleumlamp 165
petrollampke 166
petrolstelke 175
petrolsvuurke 176
petrolvuurke 176
petrus-hannesje 94
 PETUNIA 341
petunia 328, 341, 341
peul 87
peuteren 117
peuterhaak 115
pier 374, 383
pieteke 383
pietje 383
pijp 82, 212
pijp, stoof met platte ~ 113
pijpenbred 79
pijpenhanger 79
pijpenhengst 144
 PIJPENREK 79
pijpenrek 79
pijpenrekje 79
pijpenrekske 79
pijpenspaan 144
pijpe, ijzeren ~ 148
pikkerd 236
piljas 83
pillamp 168
pin 148, 308
pink 240
pinke 308
pinkkerke 329
pinkertje 329
pinksbloem 342
pinkserbloem 342
pinkstroos 342
pinksterbloem 328, 336, 342
pinksterroos 343
pinkt 240
pinneke 308
pinnetje 308
pint 237, 239, 240, 250
pint, aarden ~ 237
pint, stenen ~ 237
pintje 237, 240
 PROEN 342
pioen 342
pioenbloem 342
pioenroos 342
piskot 53
pispot 95
pispotje 95, 341
pissertje 166
pit 95, 161
pitje 309
pitser 309
pitsje 309
pitske 309
pitslamke 168
pitslamp 168
pitslampje 168
pitslicht 168
pitstang 118
pitteke 309
plaat 118, 271
plaatje 272
plaats 27, 47, 48, 48, 316, 317, 318
plaats voor het huis 321
plaatsje 48, 317, 321
plaatsje voor het huis 321
plaatske 48, 317, 321
plaatske voor het huis 321
pladderen 305
plagen 369
plaggenhut 26
plak 47
plak, goei ~ 48, 48
plaksel 127
plakselschup 118
plancher (fr.) 40
plank 72, 179
plank in de kast 72
plank inne kast 72
plankje 78
plankske 78
 PLANTEN WATER GEVEN 357
plaren 305
plat (fr.) 226
plateau 198, 226, 227, 227
plateel 198, 218, 226
platelle 218, 226
platform 40
platin (fr.) 313
platje 321
platserd 359
 PLATTE BUIS 113
platte schotel 227
platte schup 118
platte, stoof met ~ pijp 113
platte teier 227
platte telder 227
platte vuur 175
plattebuis 113
 PLATTEBUISKACHEL 111
plattebuiskachel 113
plavei 37, 315
plavei, rode ~ 38
plavei, rooie ~ 38

- plaveisteen 38
 plavuis 37
 plavuisel 37
 plavuissteen 37
 plec 53
 plei 316, 317
 plei-tje 321
 plek 47, 314
 plek, goede ~ 48, 48
 plek, vieze ~ 314
plet 271
pletje 271
 plets 183, 200
 pletsen 266
 pletsje 200
 pletslepel 200
pleug 87
plevei 37
plevuis 37
plevuisel 37
plevuissteen 37
 plimp 144
 plimpen 148
 ploegkouter 194
 plomb (fr.) 169
plug 88
 pluim 274
pluimbessem 274
 pluimbezem 274
 pluimborstel 273
pluimbosel 273
pluimbostel 273
 pluimen 349
pluimenborsel 273
 pluimenborstel 273
 PLUIMENBORSTEL, PLUMEAU 273
pluimenbossel 273
pluimenbostel 273
 plumage 274
 plumeau 92, 263, 274
 PLUMEAU, PLUIMENBORSTEL, ~ 273
plump 144
plumpen 148
 plutenvilder 194
 plututje 196
 PO, NACHTSPIEGEL 95
 poeder 58, 148
 poef 68, 69, 125
poelier 58, 148
poele 87, 92
poeleke 382
 poeletje 382
 poepdoos 53
 poes 272, 274, 372, 373
 poesje 372, 373
poeske 372
 poestjes 123
poeteel 226
poetiek 25
 poets 288, 289
 poets, allerheiligen ~ 289
 poets, grote ~ 288
 poetsdoek 287, 297
 poetsen 254, 266, 275, 282, 283, 289, 299
 poetsen, de stoep ~ 266
 poetsen, de straat ~ 266
 poetsen, het koper ~ 289
 POETSEN, KOPER ~ 289
 poetsen, koper ~ 289, 299
 poetsen, metaal ~ 289
 poetsen, ruiten ~ 282
 POETSEN, SCHOONMAKEN 254
 poetsen, zink ~ 289
 POETSLAP 287
 poetslap 287
 poetslommel 276, 287
 POETSMIDDEL 289
 poetsmiddel 289
poetsplemaad 289
 poetspommade 289
 poezemiem 372
poezenbessem 274
 poezenbezem 274
 pof 276
 pof afnemen 275
 pof vegen 275
 poffen 275
 POKEN 116
 poken 116
 polder 54
pole 87
 polfer 148
 polferen 117
 polijstpoeder 289
polijstpoelier 289
 politoerwas 287
poljas 83
 POLLEPEL 181
 pollepel 181, 199
 polleper 181, 199
 polster 62
 polverstekje 150
polverstekske 150
 pomp, de ~ schuren 289
 pompbak 107, 173
 pompen-batch 295
 pompenbak 173
pompenstee 173
 pompensteen 173, 295
pompensteenborstelke 267
 pompensteenborsteltje 267
 pompensteenwasser 267
 pompsteen 174, 300
pomsteen 174
 pondroos 343
 pooitje 380
 POOK 114
 pook 114
poole 92
 poort 323
poorteke 322
 poortje 322
 POORTJE, HEK, ~ 322
 poot 62
 poot van de dis 62
poot van de dus 62
 poot van een tafel 62
pootje 322
 pop 383
 popje blauw 305
 popje blauwsel gebruiken 306
 popje, een ~ blauwsel derin doen 306
popke blauw 305
popke blauwsel gebruiken 306
popke, een ~ blauwsel derin doen 306
 porkelen 117
 porkelijzer 115
 porken 116
 porkijzer 115
 porkpin 115
 porselein 217, 343
porseleinbloemke 343
 PORSELEINBLOEMPJE 343
 porseleinbloempje 343
 porseleinkast 73
porseleinsbloemke 343
 porseleinsbloempje 343
 portaal 40, 52
portaalke 40
 portaalutje 40
 portemanteau (fr.) 100
portemonneeke 340
 portemonneetje 340
 portiekje 40
postelein 343
 pot 95, 206, 212, 221, 230, 237, 239, 246
 pot, aarden ~ 237, 246
pöt, aarden ~ 217
 pot, driekroonse ~ 246
 pot, keulse ~ 246, 248
pöt, potaarden ~ 217
 pot, stenen ~ 237, 246, 248
 POT, STENEN ~, KEULSE POT 245
 POT, STENEN POT, KEULSE ~ 245

WLD III, 2.1

- pot voor zuurmoes 248
potaarden pöt 217
 potaarden potten 217
 potage (fr.) 26
 potagelepel 200
 potas 304
 potborstel 267
potbostel 267
 potdekkel 206
 potdoek 297, 299
 poteren 117
 potje 221, 223, 246
 potje, stenen ~ 246
 POTKACHEL 114
 potkachel 113, 114
 potlepel 181, 199
 potlepeleurek 77
 potlepelte 182
 potleper 182, 199
 potrek 78
 potroos 343
 potstoof 113, 114
 potstoof met trommel 113
 potstoofje 114
potstoofke 114
potteke 246
 potten, aarden ~ 217
 potten, aarden ~ en pannen 217
 potten, aarden ~ en schotels 217
 potten, de ~ schuren 299
 potten, potaarden ~ 217
 potten schuren 289
 pottenbank 179
 pottenboender 293
pottenboenderke 267
 pottenboendertje 267
 pottenlap 216
 pottenrek 78, 179
 pottenschrobber 267
 pottenwasser 267
poule 87, 92
 poutreille (fr.) 46
predigen 368
 prediken 368
 prengelen 123
prenkelen 123
 presenteerblad 197
prevaat 53
prevaathuis 53
prevei 315
 priem 116, 150, 152
priemke 150, 152
 priempje 150, 152
primke 152
 prinsje 68
prinske 68
 prise (fr.) 170, 171
 privaat 53
 privaathuis 53
proemke 152
proes 356
pronktafelke 75
 pronktafeltje 75
 proost 66
 prooststoel 65
 propel 254
 propel lijnwaad 312
propel lijved 312
 proper 254
 proper wasgoed 311
 propere was 312
 proviandkast 176
 provisiekamer 177
 provisiekast 176
 PROVISIEKAST, ETENSKAST 176
provisieschaaf 177
 provisienschap 177
 pruits 356
 prullen 218
prumke 150, 152
 prunia 341
 pruttel 66
prutter 66
pruumke 152
puchten 32
 puimsteen 300
 puitenvilder 194
 puitenviller 194
 pul 82, 237, 239
pul 87
 pulf 87, 88, 92
 pulfer 88
pulft 88, 92
pulk 88
pulle 87
pulling 87, 87
 pullover 89
 pulm 87, 88
pulme 88
 pulmer 88
 puntje, glas met een ~ 242
 püs 82, 85, 85
 putemmer 280
- Q
- quart-tje 241
 quinquet 166
 quinquetlamp 166
 quinquetwiek 160
- R
- raagbol 273
 raam 45, 135
 raamhortje 44
raamke 42
 raampje 42
 rabat 315, 323
 raclette (fr.) 285
 rad 218
 radiateur 110
 radiator 110
 rafelskop 273
 RAGEBOL 272
 ragebol 273
rageballe 273
 ragelen 117
 ragelgard 115
 ragelijzer 115
ragelijzere 115
 ragelpot 142, 143
 railtje 103
 rakel 115
 rakelen 117
rakelijzder 115
 rakelijzer 115
rakelijzere 115
 rakelpriem 115
 ram 382
 ramen doen 282
 RAMEN LAPPEN 281
 ramen lappen 282
 ramen wassen 281
 ramen zemen 282
 rammel 362, 382
 RAMMELAAR 381
 rammelaar 362, 381
rammelder 381
 rammelen 117, 377
 rammeling 382
 rammeltje 382
 rampe (fr.) 315
rampeneu 202
rampeno 202
rampenoi 202
 ramponeu 202
 randbloem 344
 RANDJESBLOEM 344
 randjesbloem 344
 randschup 118
 rangeren 244, 255
 rankgeranium 335
 rap 187
 rappen 188
 raps 187
 RASP 187
 rasp 187

- raspel 187
 raspelen 188
 RASPEN 188
 raspen 188
 ratsmarmiet 215
 rattenkruid 338
 rauwelen 364
 rauwen 375, 377
 rechtop zitten 367
 reebank 77, 78, 179
 reebankje 78
 reebokkenkruid 349, 351
 reebokkruid 349, 351
 reeplank 179
 reeps 187
 regaal 71, 72
 regel 61, 103
regel, gouden ~ 333
regel, gouje ~ 333
regen, golden ~ 333
regen, golje ~ 333
regen, golle ~ 333
regen, gouje ~ 333
regen, gouw ~ 333
regen, gouwe ~ 333
reger, golle ~ 333
reger, gouwe ~ 333
 rein 255
 REIN, SCHOON, ~ 254
rein was 312
 reine was 312
 reinmaken 254
 reizen (du.) 368
 REK 76
 rek 76, 77, 78, 100, 179, 180, 322, 323
 rekel 362, 382
 rekhout 227
 rekje 77, 78, 179, 180
 rekken 307
rekske 77, 78, 179, 180
 remise (fr.) 28, 36
remmel 362, 382
remmelaar 362, 381
remmelder 381
remmeling 382
remmelke 382
remmeter 381
rengel 362
rengel, gouje ~ 333
rengel, gouw ~ 333
rengel, gouwe ~ 333
rengen, gouwe ~ 333
renger, gouwde ~ 333
renger, gouwe ~ 333
 resideren 29
 ressort 84
 ressort (fr.), bac de ~ 84
 ressort, ijzeren ~ 84
 ressortbak 84
 RESSORTBAK, BEDDENBAK, ~ 84
 ressortenbak 84
restel 121
ret 362
retje 362
 reu 362, 382
 REU, MANNELIJKE HOND, ~ 361
reug 362
reugel 362
reui 382
reutje 362
reutkaars 154
reutkaas 154
 rez-de-chaussée (fr.) 38
 ridderspoor 329
 rideau (fr.) 105
 rideau-tje 105
riebankske 78
 riek 236
 riekje 236
riekske 236
 riet 144
rieteke 144
 rietje 144
 rietstek 144
 rietstekje 144
rietstekske 144
 riggel 72
 rijder 382
 rijderd 382
 rijdertje 382
rijer 382
rijerd 382
 rijf 188, 303
 rijfje 45, 188
rijfke 188
rijr 382
rijreke 382
rijsbessem 262
 rijsbezem 262
rijsderbessem 262
 rijshout 123
 rijsje 199, 267
rijske 199, 267
rijssepap 344
 rijstepap 344
 rijstketel 206
 rijstpaplepel 200
 rijspot 206
 rijven 189, 301
rijzerbessem 262
 rijzerbezem 262
rijzeren bessem 262
rijzerenbessem 262
 rijzerenbezem 262
 ring 44
ring 255
ring be de sleuters 44
ring be sleutels 44
ring be sleuters 44
 ring bet de sleuters 74
 ring bet sleutels 44
 ring bet sleuters 44
 ring met sleutelen 44
 ring met sleutels 44
 ring, sleutelen met ~ 44
 ring sleutels 44
 ring, sleutels aan een ~ 44
ring was 312
 ringelskolen 141
 ringelskorf 119
 ringenskorf 186
 rits 378
 rochelpotje 80
 rode aarde 300
 rode plavei 38
 rode steen 38
 rode, zachte ~ brik 300
 roe 103
 roebbel 303
 roebbelsbred 304
 roede 103
 roede voor de traploper 103
 roeffel 304
 roei 103
roei voor de traploper 103
 roekel 362
 roeker 362
 roemer 242, 243
roemerke 242
 roemertje 242
 roerhandjes 339
 roerlepel 199
 ROERZEEF 201
 roes 135
 roesjerd 85
 roespel 314
 roessel 314
roesselplak 314
 roesselplek 314
 roest 314
 roester 314
 roestijzer 314
 roestplaats 314
roestplak 314
 ROESTPLEK 313
 roestplek 314
 roestplekje 314
roestplekske 314
 roestvlek 314
 ROET 134
 roet 134, 134

WLD III, 2.1

- roetenas 135
 roetje 103
 roetkaars 154
roew 103
 roffelschup 118
 roken 161
 rol 103, 104
 rolgordijn 104
 ROLGORDIJN, VALGORDIJN, ~ 104
rolkerdijn 104
 rollen 307
 rollen, gras ~ 355
 rolletig 377
 rollig 377
 rollo (du.) 104
 rols 377
roltig 377
 romekan 223
romekanneke 223
romekannetje 223
 rommel 256
 rommelkot 28
 rommelpot 142
 ronde lat 61
 ronde sproot 61
 ronken 375
roo, zachte ~ brik 300
 rood krijt 300
 rood zand 300
 roodaarde 300
 roodsteen 300
rooi aard 300
rooi aarde 300
rooi steen 38
rooi zand 300
rooie aard 300
rooie plavei 38
 Rook 133
 rook 133, 135, 162
 rook, dikke ~ 162
 rook, smerige ~ 162
 rooksel 135
 rookstoel 66
 roomklopper 199
 roompot 229, 246, 247, 248
 roompotje 223
roomschenkerke 223
roomschenkertje 223
 roomspaan 200
 roomveer 183
 rooster 45
 rooster, de ~ omtrekken 138
 roosteren 130
 rotzooi 256
 rûde (du.) 362
 rug 192
 RUG VAN HET LEMMER 192
 ruit, kleine ~ 42
 ruiten, de ~ doen 282
 ruiten lappen 282
 ruiten poetsen 282
 ruiten wassen 281
 ruiten zemen 282
 ruiten zuivermaken 282
 ruitje 42
 russen 129
rusten 129
rutje 362
ruwe bessem 263
ruwe bezem 263
ruwe borstel 264
ruwe bossel 264
 S
 's-lievenvrouwehartjes 332
 sabel 333
 sabelbloem 333
sade 90
sadie 90
 saladelepel 200
 saladespaan 200
 salle à manger (fr.) 58
 salon 48, 58
 salonnetje 58
 salonstoel 66
 salontafel 75
sare 90
 sarge 90
sarie 90
 sarren 369
sars 90
sassich 90
saudie 90
sauskelke 206
 sauskellen-tje 206
 SAUSKOM, JUSKOM, ~ 229
 sauskomp 229
 sauslepel 200
 sausleper 200
 sauspan 209
sauspanke 209
sauspanneke 209
 sauspannetje 209
 sauspot 229
 saussnip 229
 saxifraga 343
saze 90
sazie 90
 schaaf 188, 196
schaaf 69, 71, 99, 177
 SCHAAL 226
 schaal 198, 226, 226, 229
 schaal, diepe ~ 226
schaalke 226
 schaalte 226
 schaapsleer 279
 schaar 194
schaard 194
 SCHAARDE 194
 schaarde 194
 schaars 194
 schaarsje 195
schaarske 195
schaas 194
 schabel 68
schabelleke 68
 schabelletje 68
schabraai 177
 schabraak 26
 schacht 193
 schallij 316
schallijke 316
 schallijtje 316
schamingstee 38
 schandalen 377
 schank 195
 schans 321
 schap 69, 71, 71, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 96, 97, 99, 177, 179
 schap, bred van het ~ 71
 schap, lage ~ 75
 schap, lang ~ 75
 schapje 77, 78
schapke 77, 78
 schappenkast 76
 schapraai 71, 177, 179
 scharmin-steen 38
 schaven 189
 SCHEDE 193
 schede 193
 schede, leren ~ 193
schee, leren ~ 193
 scheel 206
 scheepje 197, 234
scheepke 197
schefer 139
 scheffen 363
 schei 61, 322
schei 193
 scheidingsmuur 321
 scheidmuur 321
 scheiling 322
 schelf 28
 schelft 56
 schemerlamp 168
 schemerlampje 168
schemerlampke 168
 schenkblaadje 198
 schenkblad 198
 schenker 238
 SCHENKKAN 238

- schenkschotel 198
 schep 197, 234, 271
 scheplepel 182, 199, 233, 235
 scheppan 182
 schepper 197, 233, 234, 271
 scheren 353, 354
scheren, de ek ~ 354
scheren, de haaf ~ 354
scheren, de haag ~ 354
scheren, de heg ~ 354
scheren, de hegt ~ 354
scheren, de hek ~ 354
 scheren, het gazon ~ 355
 scherf 224
 scherm 45
 schermlampje 168
scherm lampke 168
 scherp bletsen 363
 scherp, het ~ 192, 192
 SCHERP, SNEDE 192
 scherpe, een ~ 367
 scherpe kant 192, 193
 scherpe zand 300
 schervaak 26
 schevaak 26
 schevel 139
 schever 139
 scheverstang 117
 schevertang 117
schiefer 139
 schietsel 71
schiever 139
 schijn 133, 134
 schijnklotsjes 123
schijnklotskes 123
schijtes 53
 schijthuis 53
 schijthuisje 53
schijthuiske 53
 schijttob 53
schijthuiske 53
 schild 79
 schilderbaar 248
 SCHILDERIJ 79
 schilderij 79
 schildersverdriet 343
 schilderverdriet 343
 schillenmesje 196
schillenmeske 196
 schillenmetsje 196
schillenmetske 196
 schilmes 196
 schilmesje 196
 SCHILMESJE, AARDAPPELMESJE 195
schilmeske 196
 schilmets 196
 schilmetsje 196
schilmetske 196
 schlamm (du.) 125
 schlevaak 26
schmuck-kaske 75
 schmuck-kastje 75
 schnaps-karaf 239
 schnaps-karafje 239
schnaps-krafke 239
 schnapsglaasje 243
schnapsglaaske 243
 schobbe 241, 242
 schobbes 243
 schoddelke 221
schoddelplak 216, 298, 298
 schoebelen 301
 schoep 118, 272
 schoepje 272
schoepke 272
 schoeplepel 235
 schoffel 272
schoffelke 272
 schoffeltje 272
 schok 36
 schokje 68
schokske 68
sholeke 221
 schommelen 254, 266, 283
schommellaai 71
 schommellade 71
 schone was 312
 schooier 270
 schoon 254
 schoon gerei 311
schoon lievend 311
 schoon lijnwaad 311
 SCHOON, REIN 254
 schoon staan 368
 schoon wasgoed 311
 schoon zitten 367
 schoongemaakt 254
 schoonkeren 258
 schoonmaak 288
 SCHOONMAAK, GROTE ~ 288
 schoonmaak, grote ~ 288
 schoonmaken 254, 258, 282, 283, 299
 schoonmaken, de tafel ~ 244
 SCHOONMAKEN POETSEN, ~ 254
 schoonvegen 258
 schoonwiksen 254
 schop 27, 36, 118, 241, 242
 schopje 27, 241, 242, 243
 schopjesglaasje 242
 schopjesglas 242, 243
schopke 27, 241, 242
schopkesglaaske 242
schopkesglas 242, 243
schoppe 242
 schoppenglas 242
schöpperke 199
 schoppes 243
 schot 71, 71, 114, 180
 SCHOTEL 225
 schotel 198, 218, 222, 224, 226, 227, 227, 229, 272
 schotel, aarden ~ 227
 schotel, platte ~ 227
 schotel-batch 295
 schotelbak 294
 schotelbred 179
 schoteldoek 297, 299
 schotelen, aarden ~ 217
 schotelen afwassen 292
 schotelen, de ~ 292
 schotelen, vuile ~ 292
 schotelen wassen 292
 schotelenbak 294
 schotelenbank 78, 179
 schotelenbred 78
 schotelendoek 297
 schotelendoek 297
 schotelendoek 297
 schotelhanddoek 297
 schotelhanddoek 295
 schotelplag 297, 299
schotelplak 299
 schotelrek 78, 179
 schotelrekje 78
 schotelrenwasduppen 295
 schotelrenwater 296
 schotelhanddoek 297
schotelke 157, 221, 226
schotelken 221
 schotelkomp 295
 schotellap 216
 schotelplateel 295
 schotelplag 297, 298
 schotelplak 216
schotelplak 297, 298
 schotelplank 179
 schotelrek 78
 SCHOTELREK, BORDENREK, ~ 77
 schotelrekje 78
schotelrekske 78
 schotels, aarden ~ 217
 schotels, aarden potten en ~ 217
 schotels, de ~ 292
 schotels wassen 292
 schotelsbak 294
 schotelsdoek 297
 schotelkskwast 293

WLD III, 2.1

- schotelslat 298, 299
 schotelslet 298, 299
 schotelsplag 298, 298
 schotelsplak 216
schotelsplak 298, 298
 schotelsvod 299
 schotelswater 296
 SCHOTELTJE 221
 schoteltje 157, 221, 226
 schotelvod 298, 299
 schotelwas 291
 schotelwater 296
 schotelwaterbak 294
 schotsbarak 36
 schotelsplak 216
 schotslat 299
schottel 198, 218, 222, 224, 226, 227, 227, 229
schottel, aarden ~ 227
schottelbak 294
schotteldoek 297, 299
schottelen, de ~ 292
schottelen, vuil ~ 292
schottelen wassen 292
schottelenbak 294
schottelenbank 78, 179
schottelenbred 78
schottelendoek 297
schottelenhanddoek 297
schottelenkomp 295
schottelenplak 297
schottelenrekske 78
schottelenwater 296
schottelke 221, 226
schottelken 221
schottelpateel 295
schottelplag 297, 298
schottelplak 298, 298
schottelrek 78
schottelrekske 78
schottels, aarden ~ 217
schottels, de ~ 292
schottels wassen 292
schottelslat 298, 299
schottelslet 298, 299
schottelsplak 216, 298, 299
schottelsvod 299
schottelswater 296
schotteltje 221, 226
schottelvod 298, 299
schottelwas 291
schottelwater 296
schottelwaterbak 294
 schouwgarnituur 79, 156
 schouwklok 79
 schouwpip 111
 schraag 72, 179
 schramouillezift 119
 schrank (du.) 70
 schrankbred 72
 schrans 321
schreeuwen 375
 schreeuwen 375
schreuien 128
 schrijfdis 76
schrijfdus 76
 schrijftafel 76
 SCHRIJFTAFEL, BUREAU 76
 schrijne 70, 72
 schrijven 130
 schrillen 128, 131
 schrobbelen 266
 SCHROBBEN 265
 schrobben 254, 265, 283, 299
 schrobben, de goot ~ 266
 schrobben, de sprong ~ 266
 schrobben, de stoep ~ 266
 schrobben, de straat ~ 266
 schrobbens 265
 schrobber 259, 264, 264, 267, 293
schrobberke 267, 293
 schrobbertje 267, 293
schrobbes 265
schrobbessem 264
schrobbessemke 267
 SCHROBBEZEM 264
 schrobbezem 264
 schrobbezempje 267
schrobborsel 264
 schrobborstel 264, 267
schrobborstelke 267
 schrobborsteltje 265, 267
schrobbortel 265
schrobbossel 265
schrobbostel 265
 schrobdoek 283, 285
 schrobhoddel 284, 299
 schrobhout 265
 schroblommel 284, 285
 schrobplank 304
 schrobstreel 267
 schrobwater 286
 schroebbel 304
 SCHROEIEN 128
 schroeien 128
 schroenken 301
 schromp 303
schrompbessem 267
schrompbessemke 267
 schrompbezem 267
 schrompbezempje 267
 schrompbord 303
 schrompen 301
schromperke 267
 schrompertje 267
 schrompje 267
schrompke 267
 schromplank 303
 schronk 303
 schrot 256
 schrouwen 130
schrullen 128
 schuddelen, met de staart ~ 367
 schudden, met de staart ~ 367
 SCHUIER 268
 schuier 268
 schuif 71
 schuif van de tafel 71
 schuif van een tafel 71
 schuifstek 231
 schuil 36
 schuilhuisje 36
 schuimenlepel 183
 schuimlepel 183, 197, 200
schuimlepelke 183
 schuimlepeltje 183
 schuimleper 183
 schuimplets 183
 schuimslepel 183
 schuimspaai 183
 SCHUIMSPAAN 182
 schuimspaan 182, 197
 schuimspade 183
 schuimveer 183
schuinlepel 183
 schuinspaan 182
 schuispaan 182
 schulleke 221
 schup 118, 271
 schup, platte ~ 118
 schupje 271
 schupke 271
 schuppertje 199
 schuren 254, 266, 283, 289, 299
 schuren, de brievenbus ~ 289
 schuren, de pomp ~ 289
 schuren, de potten ~ 299
 schuren, het koper ~ 289
 schuren, koper ~ 289, 299
 schuren, met koperpoets ~ 289
 SCHUREN, PANNEN ~ 299
 schuren, pannen ~ 289, 299
 schuren, potten ~ 289
 schuren, zink ~ 299
 schutting 321, 322
 schuur 27
schuurbessem 265

- schuurbessemke* 267
schuurbezem 265, 273
schuurbezempje 267
schuurborsel 267
schuurborstel 267
schuurborstel 265, 267, 293
schuurborstelke 268
schuurborsteltje 268
schuurbossel 293
schuurbostel 267, 293
schuurke 27, 268
 SCHUURMIDDEL 300
schuurpoeder 289
schuurpoeier 289
schuursel 289
 SCHUURTJE 27
schuurtje 27, 268
schuurzand 300
schwamm (du.) 277
secretaire 76
secretaire-tje 76
secretaireke 76
senia 350
serveerblad 198
 SERVIES 218
servies 218
serviesgoed 218
serviesje 144
servieske 144
serviesstel 218
sessel (du.) 66
sidol 290
sieb (du.) 186
sieben (du.) 186
siemesop 293
sierdis 75
sierdisje 75
sierdoekje 101
sierdoekske 101
sierdus 75
sierduske 75
sierkastje 75
 SIERKLEEDJE, ANTIMAKASSAR 101
sierlapje 101
sierlapke 101
sierrek 78
sierrekje 78
sierrekske 78
siertafel 75
siertafelke 75
siertafeltje 75
sikjespot 246
singel 139
singeltang 117
sinkel 139
sinkeltang 117
sinksbloem 343
sinksenbloem 343
sinkserbloem 343
sinnia 350
 SINNINGIA 344
sinningia 344
sinsel 139
sint 336
sint-jozef-lilie 333
sintekatrienen 327
sintekatriensbloem 327
sintekatrijnbloem 327
sintekatrijnen 328
sintekatrijnsbloem 328
sinteketrijne 337
 SINTEL 138
sintel 139
sintelenijzer 117
sinteltang 117
 SINTELTANG, VUURTANG, ~ 117
sinter 139
sintjansbloem 328
sintkatrienebloem 328
sintkatriensbloem 328
sintkatrijnsbloem 328
sintsel 139
sirooplepel 200
sissen 377
sjatteke 220
sjeverkaraf 238
sjiekbakje 80
sjiekbakske 80
sjralejong 346
sjrans 47
sjrent 47
skaal 226
skotel 226
skotelke 221
skottel 226
skottelke 221
slaadlepel 200
slaallepel 200
slaaispaan 200
slaan 367
slaan, be zijn staart ~ 366
slaan, be zijn staart ~ 366
slaan, met de staart ~ 367
slaan, met der stots ~ 367
slaan, met zijn staart ~ 367
slaapbank 67
 SLAAPKAMER 53
slaapkamer 53, 55, 58
slaapkamerameublement 58
slaapkamerke 55
slaapkamermeublement 58
slaapkamertje 55
slaapkop 343
slaapkussen 87, 89
slaapmutsje 328, 340
slaapmutske 328, 340
slaapplaats 54, 55, 82
slaapplag 93
slaapzolder 55
slagen, mee zijn staart ~ 367
slagen, mee zijn staart ~ 367
slaghoedje 148
slagpin 148
slagpinnetje 148
slak 139
slakkensteker 194
slalepel 200
slam 125
slamp 125
slapen 131
slat 299
sleedoom, bezem van ~ 262
stek 139
slet 299
 SLEUTEL 43
sleutel 43
sleutelbond 44
 SLEUTELBOS 43
sleutelbos 43
sleutelbussel 43
sleutelen 44
sleutelen, bos ~ 43
sleutelen, bossel ~ 43
sleutelen, bussel ~ 43
sleutelen, gast ~ 43
sleutelen met ring 44
sleutelen, ring met ~ 44
sleutelen, trommel ~ 43
sleutelenbos 43
sleutelenring 44
sleutelhouder 44
sleutelhouwer 44
sleutelring 44
sleutels 44
sleutels aan een ring 44
sleutels, bos ~ 43
sleutels, bos met ~ 43
sleutels, bussel ~ 43
sleutels, ring ~ 44
sleutels, ring be ~ 44
sleutels, ring bet ~ 44
sleutels, ring met ~ 44
sleutels, tros ~ 43
sleutelsbond 44
sleuter 43
sleuterring 44
sleuters 44
sleuters, bos ~ 43
sleuters, pak ~ 43
sleuters, ring be ~ 44
sleuters, ring be de ~ 44

WLD III, 2.1

- sleuters, ring bet ~ 44
 sleuters, ring bet de ~ 44
 slingeren 305
 slingeren, met de staart ~ 367
 slinster 144
slobbek 93
 slobje 340
slobke 340
 slofje 340
slofke 340
 slommel 285
 sloop 90
 slot 43
 slotmandel 99
slotmangel 99
 sluimeren 131
 sluitijzer 46
smaltspaan 200
 smeer 135
 smeerlapje 216
smeerlapke 216
 smeermets 236
 smeltpan 209
 smerige rook 162
 smet 314
 smeuldoos 147
 SMEULEN 130
 smeulen 130, 162
 smeulen, laten ~ 138
 smidskatje 43
smidsketje 43
 snijten 290
 smikslaan met de staart 367
 smok 135
 smoken 161
 smokkel 159
 smokken 131
 smoklamp 164
 smokschaar 159
 smoorpot 142
 smoren 130, 131, 138, 161
 smoutlamp 164
 smoutlampje 164
smoutlampke 164
smoutpanke 209
 smoutpannetje 209
 smoutpot 164
 smoutpotje 164
 smoutspaantje 200
 snaaienbezem 262
 snappen 130
 snede 192, 193
 SNEDE, SCHERP, ~ 192
snee 192, 193
sneed 192
sneei 192, 193
sneeuwbessem 262
 sneeuwbezem 262
 sneeuwklopper 199
 sneeuwroos 338
snei 193
 snel 237, 241
 snepper 159
 snerken 128, 131
 snerker 159
sneutelbos 43
sneutels, bos ~ 43
sneuwen 354
 snijblad 192
 snijden 354
 snijden, het gras ~ 355
 SNIJDEN, MES OM KOOL TE ~ 196
 snijdklok 345
 snijkant 193
snijklok 345
 snijmes 121, 196
 snijmets 236
 snijvlak 192
 snip 144, 229
 snippenbakje 145
 snippenbankje 145
 snippenplankje 145
 snipper 144, 150
 snipperbus 145
 snipperbusje 145
 snipperdoos 147
 snipperplankje 145
 snipperspaan 144
 snipperstek 144
snirken 131
 snit 193
 snoef 58
 snoeien 354
 snorken 376
 snorren 375, 377
 snotlamp 164
 snotnaas 164
 snotneus 164
 snotterbel 332
snuffelke 329
 snuffeltje 329
 snuit 212
 snuiter 159, 164
 snuiterd 164
snup 144
snuppenbakske 145
snuppenbankske 145
snuppenplankske 145
snupper 144
snupper 159
snupperbus 145
snupperbuske 145
snupperplankske 145
 snupperpot 142
snupperspaan 144
 snurken 376
snurken 128, 131
snurker 159
 socket (eng.) 171
 SODA 304
 soda 304
 sodawater 297
 zoeken 368
soekerlepelke 234
soepbarmiet 211
 soepenketel 210
 soepenkomp 229
soepenrijke 201
 soepenrijtje 201
 soepkasserol 211, 229
soepkastrol 211
 soepkellen 211, 229
 soepketel 229
 SOEPKETEL, WATERKETEL 210
soepketelke 214
 SOEPKETELTJE 214
 soepketeltje 214
 soepkom 229
 soepkomp 229
 soeplepel 182, 200, 232
 soepleper 232
 soepmarmiet 211, 214
soepmarmieteke 215
 soepmarmietje 214, 215
 soeppot 211, 229
 soeptelder 218
 soepteller 218
 SOEPTERRINE 229
 soepterrine 214, 229
 soepzeef 201
 sofa 67, 68
 SOFA, CANAPÉ, ~ 67
sokkerlepel 234
sokkerlepelke 234
sokkerlepelte 234
sokkerleperke 234
 solfer 148, 150
 solferstek 150, 152
 solferstekje 149, 152
solferstekske 149, 152
 solferstokje 150
solferstokske 150
 sop 286, 297
 sopje 297
sopke 297
 sopketel 295
 soppot 295
 sopsieme 293
 sous-tasse (fr.) 222
 spa-kan 250
 spa-kannetje 250

- spaaikan 250
 spaaikannetje 250
 spaak 61
 spaan 144, 183, 197, 200
 spaandeltje 144, 150
 spaander 144, 200
 SPAANDERBUS, SPAANDERHOU-
 DER, ~ 144
 SPAANDERHOUDER, SPAANDER-
 BUS 144
 spaanderke 144
 spaandertje 144
 spaanke 144, 152, 309
 spaankes 123
 spaantje 144, 150, 152, 309
 spaantjes 123
 spaken 123
 spalier (du.) 322
 spalken 123
 spanen 123
 spatel 183
 speekselbak 80
 speelkamer 54
 speels 378
 spekpan 203, 208
 spekpot 248
 spel 308
 speld 308
 speldje 308
 spelleke 308
 spengelke 144, 150
 spetter 131
 spiegeleierpan 208
 spieke 308
 spietje 308
 spij 308
 spijbak 80
 spijbakje 80
 spijbakske 80
 spijen 377
 spijke 144, 308
 spijker 54, 55, 56
 spijkerd 54, 55
 spijl 46, 61
 spijpot 143
 spijpotje 80
 spijtje 144, 308
 spik 144, 150, 152, 314
 spikbak 80
 spikje 150, 152, 309
 spikkel 314
 spikkolen 141
 spikselbak 80
 spikske 150, 152, 309
 spil 61
 spillen 123
 spin 263
 spin 177
 spinborstel 273
 spinbossel 273
 spinbostel 273
 spinde 49, 177
 spindje 177
 sping 49, 177
 spingen 375
 spinnegeweef, borstel voor het
 ~ 273
 spinnegeweef, bostel voor het
 ~ 273
 spinneke 177
 SPINNEN 375
 spinnen 375
 spinnenbessem 273
 spinnenbezem 273
 spinnenborstel 273
 spinnenborstel 273
 spinnenbossel 273
 spinnenbostel 273
 spinnengeweeffborstel 273
 spinnengeweeffbossel 273
 spinnenjager 273, 274
 spinnenkop 273, 336
 spinnenkwast 273
 spinnennest 273
 spinnenveger 273
 spinnenwebbenborstel 273
 spint 177
 spintlicht 307
 spion 42
 spionke 42
 spionneke 42
 spionnetje 42
 SPIONNETJE, KIJKGAATJE 41
 spit 314
 splins 144
 splints 144
 split 195
 spoel 174, 291, 297
 spoel-batch 295
 spoelbak 173, 295
 spoelbakje 295
 spoelbakske 295
 spoelbekken 295
 spoelborstel 293
 spoelbostel 293
 spoeldoek 297, 299
 spoeldrooghoddel 298
 spoelen 282, 293, 305
 SPOELEN, DE WAS ~ 305
 spoelen, teieren ~ 293
 spoelen, telderen ~ 293
 spoelgerei 291
 spoelgoed 291
 spoelhanddoek 297
 spoelingsbak 295
 spoelingssteen 174
 spoelketelke 295
 spoelketeltje 295
 spoelkomp 295
 spoelkwast 293
 spoellommel 299
 spoelsel 297
 spoelstee 174
 spoelsteen 174
 spoeltob 295
 spoelwater 296
 spoezen 376
 spon 61
 spon 82, 177
 sponde 46, 82, 84, 177
 spong 46
 sponnen 375
 SPONS 277
 spons 277
 sponsen 282
 sponsje 277
 sponske 277
 sport 61
 SPORT VAN EEN STOEL 60
 spot 314
 spouwbakske 80
 spouwbekken 80
 sprankel 131
 spreij 91, 102
 spreij van het bed 91
 spreike 101
 spreitje 101
 sprenkelen 313
 spreut 61
 spring 357
 springliesje 348
 springlieske 348
 sprink 357
 sprinkel 131
 sprinkelen 312
 sprinkelen, was ~ 312
 spritsen 313
 sproetsen 377
 sproezen 377
 sprokkelhout 122
 sprong 315
 sprong, de ~ schrobben 266
 spronkel 131
 sproot 61
 sproot, ronde ~ 61
 sproot, vierkante ~ 61
 spruis 356
 spruit 356
 spruiter 356
 spruitkop 357
 spruits 356
 spruitsen 357
 spuibak 80
 spuibakje 80

WLD III, 2.1

- spuibakske* 80
 spuit 356
 spuiten 357
 spuwbakje 80
 SPUWBAKJE, KWISPEDOOR 80
spuwbakske 80
 spuwbekken 80
 spuwen 377
staailamp 168
 staakroos 343, 345
 staal, de/het ~ 148
 staan, hups ~ 368
 staan, schoon ~ 368
 staand glas 242
 staande kast 74
 STAANDE LAMP 168
 staande lamp 168
 staanlamp 168
 staar 229
 staart 209
 staart, be zijn ~ houwen 366
 staart, be zijn ~ kwikkelen 366
 staart, be zijn ~ kwispelen 366
 staart, be zijn ~ slaan 366
 staart, kwispelen met de ~ 366
 staart, mee zijn ~ slagen 367
 staart, met de ~ kwispelen 366
 staart, met de ~ schuddelen 367
 staart, met de ~ schudden 367
 staart, met de ~ slaan 367
 staart, met de ~ slingeren 367
 staart, met der ~ kwispelen 366
 staart, met gene ~ wiebelen 367
 staart, met zijn ~ houwen 366
 staart, met zijn ~ slaan 367
 staart, smikslaan met de ~ 367
 staartje, be zijn ~ houwen 366
 staartje, met zijn ~ houwen 366
 staartpan 209
 staartpanneke 209
 staartpannetje 209
 staartpot 209
 staat 209
 staat, be zijn ~ houwen 366
 staat, be zijn ~ kwikkelen 366
 staat, be zijn ~ kwispelen 366
 staat, be zijn ~ slaan 366
 staat, mee zijn ~ slagen 367
 staat, met der ~ kwispelen 366
 staat, met zijn ~ hougen 366
 staat, met zijn ~ houwen 366
 staatje, be zijn ~ houwen 366
 staketsel 46, 322
 staketsel, ijzeren ~ 46
 stal 26, 28
 stalbessem 258, 261, 262, 264
 stalbezem 258, 261, 262, 264
 stalborstel 259, 264
 stalbostel 264
 stalen hek 321
 stalke 28
 stallamp 167
 STALLANTAARN 167
 stalleke 28
 stalletje 28
 stallucht 167
 stamper 199
 stamroos 345
 standborstel 261
 stang 46, 61, 103
 stangketsel 46, 322
 stangketsel, ijzeren ~ 46
 stanketsel 322
 stap 315
 stapel 179
 stateke, met zijn ~ houwen 366
 statie 39, 40
 steb 276
 steb afdoen 275
 steb afnemen 275
 steckdose (du.) 171
 stee 314
 steekdoos 171
 steekje 201
 steel 190, 209, 260
 steel van een bessem 260
 steel van een bezem 260
 steele 260
 steelke 209
 steelkespotje 209
 STEELPAN 209
 steelpan 208, 209
 steelpanke 209
 steelpanneke 209
 steelpannetje 209
 steeltje 209
 steeltjespotje 209
 STEELVORMIG HANDVAT 209
 steen 38, 139, 149, 315
 steen, blauw ~ 38
 steen, blauwe ~ 38, 300
 steen, rode ~ 38
 steen, rooi ~ 38
 STEEN VOOR DE INMAAKPOT 248
 steengoed 217
 steenke 149
 STEENKOOL 123
 steenolielamp 166
 steenoligslamp 166
 steenpot 246
 steentje 149
 steenviool 346
 steenweg 315, 316, 317
 steenwegje 315, 316
 steenwegske 315
 steeweg 316
 steeweg 317
 stegel 323
 stek 53, 308
 steker 201
 stekje 144, 150, 151, 308
 stekjes 123
 stekkenbessem 262
 stekkenbezem 262
 stekkencartouche 147
 stekkenkerdoes 147
 stekkenroos 345
 STEKKER 170
 stekker 123, 170
 stekkerdoos 171
 stekroos 345
 stekske 144, 150, 151, 308
 stekskes 123
 stelke 64
 stelletje 64
 stellingske 64
 stellinkje 64
 stempel 62
 stempelpotje 206
 stenen beker 237
 stenen bierpot 237
 STENEN OMHEINING 321
 stenen pint 237
 stenen pot 237, 246, 248
 STENEN POT, KEULSE POT 245
 stenen potje 246
 steppdecke (du.) 91
 ster 345
 STER VAN BETHLEHEM 345

- ster van Bethlehem 345
sterke 345
 sterretje 345
steump 123
steveg 315, 317
stevek 315
 stevel 237, 241, 250
stevigske 316
 stijf 309, 311
 stijf maken 311
 stijfblokjes 309
stijfblokskes 309
 stijfgoed 312
 stijfmeel 309
 stijfpap 310
 STIJFSEL 309
 stijfjel 309, 310
 stijfselen 311
 STIJFSELEN, DE WAS ~ 311
 STIJFSELPAP 310
 stijfselpap 310
 stijfjelwater 310
 stijl 61
stijlke 61
 stijltje 61
stijssel 309, 310
stijsselen 311
stijsselpap 310
stijsselwater 310
stijtsel 309
stijve bessem 263
 stijve bezem 263
stijve borsel 264
 stijve borstel 264, 268, 268
stijve bossel 264
stijve bostel 264, 268
 stijve handborstel 268
 stijven 311
 stijven, de was ~ 311
 stijven, linnen ~ 311
 stikdeken 91
 stinkbloem 326, 343
stinkend juffrouwke 326
 stinkend juffrouwtje 326
 stinker 326, 343
 stinker, grote ~ 326
 stinkerd 326
 stinkerdlamp 166
 stinkerdlampje 166
stinkerdlampke 166
stinkerke 326, 343
stinkerkes 339
 stinkerlucht 166
 stinkerslamp 166
 stinkertje 326, 343
 stinkertjes 339
 stinkolielamp 166
 stinkroos 343
- stinkstek 152
stob 276
 stobdoek 276
 stoblap 276
 stoblommel 276
 stobvod 276
stochelen 117
stochelijzer 116
 stock (du.) 39, 40
 stock (du.), bovenste ~ 39
 stock (du.), eerste ~ 39
 stock (du.), ovenste ~ 39
 stock (du.), overste ~ 39
 stock (du.), tweede ~ 40
 stoeffter 347
 stoefje 48
stoefke 48
 STOEL 60
 stoel 60, 66
 stoel, gemakkelijke ~ 65
 stoel, grote ~ 65
 STOEL, SPORT VAN EEN, ~ 60
 stoeldoekje 101
stoeldoekske 101
stoelenborsel 268
 stoelenborstel 268
stoelke 63, 64
 stoelkleedje 101
 stoeltje 63, 64
 stoemper 199
 stoep 315, 321
 stoep, de ~ doen 266
 stoep, de ~ keren 266
 stoep, de ~ poetsen 266
 stoep, de ~ schrobben 266
 Stoep, TROTTOIR 315
stoepbessem 264
 stoepbezem 264
 STOF 276
 stof 125, 276
 stof afdoen 274
 STOF AFNEMEN 274
 stof afnemen 275
 stof afvegen 275
 stof vegen 275
 stof wissen 275
 stofbezem 262
 STOFBLIK 270
 stofblik 271
 stofborstel 270, 274
 stofborsteltje 270
stofbostelke 270
 STOFDOEK 276
 stofdoek 276
 stoffen 274
 stoffer 270, 274
 STOFFER, HANDVEGER, ~ 269
- stoflap 276
 stoflommel 276
 stofroet 135
 stofvarken 270
 stofveger 264
 stofveger 269
 stofvod 276
stok, eeste ~ 39
stok, oveste ~ 39
stok, oveste ~ 39
stok, tweeë ~ 40
 stokelen 117
 stokelijzer 116
 stoken 109
 STOKEN, VERWARMEN, ~ 109
 stokens 120
stokes 120
stokflier 345, 346
 stokje 150, 152
 STOKROOS 345
 stokroos 343, 345, 351
stokske 150, 152
 stokviolier 345, 346
stokvlier 346
 STOLP 223
 stolp 223, 225
 stomen 136
 stomp 194
 stompe kant 192
 stompen 123
 stoof 110, 113, 114, 142, 143, 175
 stoof, belgische ~ 111
stoof, belsje ~ 111
stoof, belze ~ 111
 stoof bet een lange buis 113
stoof, brabantse ~ 112, 175
 stoof, brabantse ~ 112, 175
stoof, brabantse ~ 112
stoof, brabantse ~ 112
stoof, bramense ~ 112
 stoof, gewone ~ 113
 stoof, hout voor de ~ 122
 STOOF, KACHEL, ~ 110
 stoof, lange ~ 112
 stoof, leuvense ~ 112, 175
stoof, leuvense ~ 112
 stoof met een trom 113
 stoof met platte pijp 113
 stoof, ouderwetse ~ 112
stoof, ouwerwetse ~ 112
 STOOF, VOETENWARMER 142
stoofaak 118
 stoofbak 142
 stoofbuis 111
 stoofhaak 116, 118
 stoofhout 123
 stoofijzer 116

WLD III, 2.1

stoofijzere 116
stoofje 113, 114, 142, 143
stoofkamer 48
stoofke 113, 114
stoofknabben 123
stoofknabjes 123
stoofknapkes 123
stoofpan 209
stoofpijp 111
stoofpot 143, 204, 206
stoofprij 374
stooftang 118
 STROOIZAND, WIT ZAND, ~
     290
stook 120
stookholt 121
stookhout 121
stookschup 118
stooksel 120, 121
stoom 136
stoop 94, 246, 250
stoopte 94, 239, 246, 250
stoopte 94, 239, 246
stootpot 246
 STOP 108
stop 108, 169, 250
 STOP VOOR FLES OF KRUIK
     250
 STOP, ZEKERING 169
 STOPCONTACT 170
stopcontact 171
stopje 108
stopke 108
stoppelenborstel 273
stoppentrekker 183
stoppentrekkerd 183
stopsel 108
store (fr.) 104, 105
stort 49
stortbak 295
stortbank 173, 179
stoten 117
stots, met der ~ houwen
     366
stots, met der ~ slaan 367
stouwen 369
stovenbuis 111
stovenhaak 116
stovenijzer 116
stovenijzere 116
stovenpijp 111
stoventang 118
stoventrom 113
straat, de ~ doen 266
straat, de ~ keren 266
straat, de ~ poetsen 266
straat, de ~ schrobben 266

straat, de ~ vegen 266
straatbessem 258, 263
 STRAATBEZEM 263
straatbezem 258, 263, 265
straatborstel 262, 264
straatbossel 262, 264
straatbostel 264
straatdeur 41
straatkeerder 264
straatkeerter 264
straatlamp 163
straatschrobber 259
straatveger 259
strang, te ~ gaan 162
strangenbezem 263
strangketsel 322
stranketsel, ijzere ~ 46
stratenbessem 258, 264
stratenbezem 258, 264
streele 268, 268, 270
streicheln (du.) 368
strelen 368
strijk, de ~ 312
strijkbout 313
strijken 307
strijker 151
strijkerd 151
strijkewas 312
strijkgoed 312
strijkholtje 150, 151
strijkhoutje 150, 151
strijkijsder 313
strijkijsder 313
 STRIJKIJZER 313
strijkijzer 313
strijkje 151
strijkske 151
strijkspaan 151
strijkwas 312
strobbel 268
strobbel 268
strobbelke 268
strobbertje 268
strobbessem 268
strobbessemke 268
strobbesem 268
strobbesempje 268
strooien 290
strooien, de vloer ~ 290
strooien vlaken 45
strooien zak 85, 85
 STROOIEN, ZAND ~ 290
strooien, zand ~ 290
strooimatrás 85
strooizak 83, 85, 85
strooizand 290
stroom 169

stropen 379
stropop 268
strouwen 290
strouwen, de vloer ~ 290
strouwen, zand ~ 290
strouwsel 290
strouwzand 290
 STROZAK 85
strozak 83, 85, 85
struiflepel 200
struifmes 197
struifpan 209
struifsteker 197
struiken 354
struivesteker 197
stub 58, 125, 276
stub afdoen 275
stub afnemen 275
stub afvegen 275
stub vegen 275
stubben 275
stubber 263, 273
stubborstel 263, 270, 273
stubbossel 263, 270, 273
stubbostel 273
stubdoek 276
stubláp 276
stublommel 276
stubmeel 58
stubvod 276
stuf 276
stuf vegen 275
stuffen 274
stuifmeel 58
stuiiver 263
stuiiverd 273
stuk 71, 131, 195
stuk huisraad 57
stukkolen 124, 125
stulp 223, 225
stumpel 62
stüpp 359
sudderpan 203
suikerlepel 234
suikerlepelke 234
suikerlepeltje 234
sukerlepel 234
sukkerlepelke 234
suntel 139

T

tableau (fr.) 79, 198
tableau-ke 179
tableautje 179
tablet 198
tableetje 198

- TAFEL 59
 tafel 59
 tafel, alles op de ~ doen 244
 tafel, alles op de ~ zetten 244
tafel, alles oppe ~ doen 244
tafel, alles oppe ~ zetten 244
 tafel, de ~ afdekken 244
 tafel, de ~ afdoen 244
 TAFEL, DE ~ AFRUIMEN 244
 tafel, de ~ afruimen 244
 tafel, de ~ afvegen 244
 tafel, de ~ afzetten 244
 TAFEL, DE ~ DEKKEN 243
 tafel, de ~ dekken 243
 tafel, de ~ gereedmaken 244
 tafel, de ~ gereedzetten 244
 tafel, de ~ klaarmaken 243
 tafel, de ~ leegmaken 244
 tafel, de ~ opdekken 243
 tafel, de ~ opruimen 244
 tafel, de ~ schoonmaken 244
 tafel, de ~ vaardigmaken 244
 tafel, de ~ wegdoen 244
 tafel, de ~ zuivermaken 244
 tafel dekken 243
 tafel, eten op ~ zetten 244
 tafel gereedmaken 244
 tafel, get op de ~ zetten 244
tafel, get oppe ~ zetten 244
 tafel klaarmaken 243
tafel, la van de ~ 70
tafel, la van een ~ 70
tafel, laai van de ~ 70
tafel, laai van een ~ 70
 tafel, lade van de ~ 70
 tafel, lade van een ~ 70
 tafel, op de ~ zetten 244
 tafel, op ~ zetten 244
 tafel opmaken 244
 tafel, poot van een ~ 62
 tafel, schuif van de ~ 71
 tafel, schuif van een ~ 71
 tafel, telloren op ~ zetten 244
 tafel vaardigmaken 244
 tafel zetten 244
 tafelenpoot 62
 tafelgerei 231
 tafelgeschied 218
 tafelglas 240
tafelke 75
 TAFELKLEED 101
 tafelkleed 102
- tafella* 70
tafellaai 70
 tafellade 70
 tafellaken 102
 tafelloper 102
 TAFELMES 236
 tafelmes 236
 tafelmets 236
 TAFELPOOT 62
 tafelpoot 62
 tafelschot 71
 tafelschuif 71
 tafelschuurder 268
 tafeltje 75
 tafeltrek 71
 tagetes 326
taier 218
talleur 218
talloor 218
talluur 218
talwaar 218
tamine 45
 tamis (fr.) 45
 TAMME KANARIE 383
 tamme kanarie 383
 tandje 195
 tang 118
 tantel 43
 tap 280
 tapijt 102, 102
 tapijtje 101
 tas 219, 222
 tas, werkendaagse ~ 221
 tas-onder 222
 tasje 219, 222
taske 219, 222
tasken 222
 tassen 218
tassen en telleuren 217
tassen en telloren 217
 tassendoek 297
 tassenrekje 78
tassenrekske 78
tassenschotelke 221
tassenschotelkje 221
tassenschottelke 221
tassentelderke 222
tassenteldertje 222
te 359
 te hunnenst 30
 te hunnent 30
 te hunnens 30
te hunnet 30
te hurest 30
 te strang gaan 162
 te uwers 30
 te uwerst 30
 te zijens 30
- te zijenst 30
 tee 359
 teef 360, 372
 TEEF, VROUWELIJKE HOND, ~ 360
 teefje 360
teefke 360
teek 89
 teems 186
teemse 186
 teemsen 187
teevie 360
 tegel 38
teiel 218
teier 218, 222
teier, platte ~ 227
teieren spoelen 293
teierke 222
teierke van de kaffeetas 222
teierrekske 78
 teil 215, 226, 229, 250, 295, 303
 teil, aarden ~ 226
teilke 295
 teiltje 295
teksel 206
tekske 36
teldelke, klein ~ 222
 telder 218, 222, 226, 227, 229
 telder, platte ~ 227
 telderen, aarden ~ 217
 telderen spoelen 293
telderke 222
telderke, klein ~ 222
 telderrek 78
 telderrekje 78
telderrekske 78
 telders 218
 telders, aarden ~ 217
 teldertje 222
 teldertje, klein ~ 222
 teldertje van de café-tas 222
teljer 218
teljerke 222
teljerrekske 78
teljeur 218
 teljaar 222
teljaar 218
 teller 218, 226
telleur 218, 222, 226, 229
telleur, diepe ~ 226
telleuren, tassen en ~ 217
telleurenrekske 78
telleurke 222
telleurke, klein ~ 222
telleurrek 78
telleursrek 78

WLD III, 2.1

- telloor 218, 222, 226, 229
telloor, diepe ~ 226
telloorke 222
telloorrek 78
telloorsrek 78
telloortje 222
telloortje, klein ~ 222
telloren op tafel zetten 244
telloren, tassen en ~ 217
tellorenrekje 78
tellorenrekske 78
telluur 218
telluurke, klein ~ 222
telust 30
tempel 24
tempel van een huis 27
temps 186
temst 186
tengelen 369
tent 25
teppich (du.) 103
ter aarde 38
tergen 369
terleur 218
terluur 218
terp 321
TERRAS 320
terras 320
terre, paljas par ~ 83
terre, peljas par ~ 83
terrine 229
test 142
teulen 353
teutelen 368
theeblad 198
theedoek 297
THEEDOEK, DROOGDOEK, ~ 297
theekan 231
theekanke 231
theekanneke 231
theekannetje 231
theeketel 212, 231
theelepel 234
theelepelke 233
theelepelken 233
THEELEPELTJE 233
theelepeltje 233
theelepel(t)je 233
theeleper 234
theeleperke 234
theelepertje 234
theemoor 231
THEEPOT 231
theepot 231
theepotje 231
theerek 78
theerekje 78
- therekske* 78
theeschepje 234
theeschotelke 222
theeschoteltje 222
theeschottelke 222
theeschupke 234
theetafel 75
theetas 219
theezeef 202
THEEZEEFJE 202
theezeefje 202
theezeefke 202
theezijke 202
theezijtje 202
THUIS 29
thuis 29
thuishouden 253
thuishougen 253
thuiske 53
tichel 38
tichelsteen 38
tidibus 147
tiek 89
ties 216
tiesje 216
tieske 216
tieslap 216
tieslapje 216
tieslapke 216
tijk 89
tijloos 349
tijn 295, 303
tjng 303, 303
tikkel 314
timmer 24
tinbred 78
tinnen kruik 94
tinnenbred 78
tinnenbred 179
tinteldoos 147
tintelpot 142, 147
tip 55
tispel 26
tjats 219
tjenkeren 365
tjoegen 363
tob 53, 280, 295, 303
tob, gelakte ~ 280
tob, houten ~ 280
tob, ijzeren ~ 280
tob, zinken ~ 280
tobbe, zinken ~ 303
tobbenrek 76
todden 148
toemaatkat 374
toemaatkatje 374
toemelkatje 374
toementkatje 374
- toeres* 30
toerest 30
toetelpot 142
toewel 287
toile cirée (fr.) 102, 102
TOILET 52
toilet 53
toinders 30
tometkat 374
ton 53, 241
TONDEL 148
tondel 147, 148
TONDELDOOS 147
tondeldoos 142, 147
tondelpot 142, 147, 160
tondelstaal 148
tonneldoos 147
tonteldoos 147
tontelpot 147, 160
tooi 360
tooike 360, 373, 381
tooitje 360, 373, 381
toot 212
totten, hotten en ~ 57
traalge 46
traalje 46
traalzje 46
traangrùle 164
traanlamp 164
trabat 315
tradescantia 330
TRALIE 46
tralie 46
tralie, ijzeren ~ 46
tralje 46
tram 82
tranende hartjes 332
tranjel 46
tranjel 46
transjel 46
trap 40, 282, 315
trap, op de eerste ~ 40
trapbague 103
trapijzer 103
trapje 282
trapke 282
trapladder 282
trapledder 282
trapledderke 282
trapleddertje 282
trapleder 282
trapledertje 282
TRAPLEER 282
trapleer 282
trapleerke 282
trapleertje 282
trapleier 282
trapleierke 282

- traploper 103
 traploper, roede voor de ~
 103
traploper, roei voor de ~
 103
trapludder 282
trapludderke 282
 trappenloper 103
 trapportaal 40
 TRAPROEDE 103
 traproede 103
traproei 103
traproeie 103
traproew 103
 trapvloer 40
 travers 61
 travers-je 61
 traversin (fr.) 89
traverske 61
trebat 315
 treem 61
 treiteren 369
 trek 71
 trekker 284
treklaai 71
 treklade 71
 trekpot 206, 230
 treksel 90
 treurende hartjes 332
 treut 212
 treutel 212
 treven 56
 trillig 378
 troep 256
 troffel 114, 118, 272
troffelke 272
 troffelschap 118
 troffelschup 118
 troffelschup 118
 troffeltje 272
 trom 113
 trom, stoof met een ~ 113
 trommel 113, 142
 trommel, potstoof met ~
 113
 trommel sleutelen 43
 tromp 113
 troon 95
 tros sleutels 43
trosflier 329
 trosje 329
troske 329
 trosviolier 329
 trottoir 315
 TROTTOIR, STOEP, ~ 315
trupke 243
 truuke 382
 tufbak 80
 tufbakje 80
tufbakske 80
 TUIN 317
 tuin 321, 322, 354
 TUIN, IN DE ~ WERKEN 353
 TUINGERANIUM 346
 tuinieren 353
 tuining 354
 tuinschaar 355
 tuintje 318
 tuis 32
tuist 32
 TUIT 212
 tuit 119, 212, 215, 230,
 241, 250
 tuitel 212
 tuitelaar 230
 tuitemmer 212
tuitenborsel 268
 tuitenborstel 268, 293
 tuitje 215, 250
tulest 30
 tulp 241
 tumbler (eng.) 241
 tumbler-tje 241
tumblerke 241
tumps 186
tunnet 30
tures 30
 turf 58
 turks leer 148
 tussenzolder 39, 40
tussenzoller 40
 tuus 373
 tuutpot 206
 twaalf apostelen 333
 twaalf apostels 338
 tweede stock (du.) 40
 tweede verdieping 40
twoeë stok 40
 tweekroonspot 248
 tweezit 67
 twijfelaar 82
 U
 uch, bij ~ 30
uidpulling 87
uidpalm 88
 uil 111, 250
 uilenkot 55
 uilenpot 246, 248
 uilepot 226
 uiles 237, 246, 248
 uilesje 248
uileske 248
 uilespot 226, 246, 248
 uilicht 28
 uiligpot 246
uilke 250
 uiltje 250
uipeling 87
uipulf 87
uipulling 87
uis 25, 48
uis, ge-uurd ~ 31
uis, gehuurd ~ 31
uisdoek 283
uishouwen 253
uiskamer 48
uiske 53
uisougen 253
uisoun 253
uisouwen 253
 UIT DE AS GEZEEFDE KOLEN
 140
 uit laten gaan 138
uitbesemen 258
 uitbezemen 258
 uitblazen 138
 uitborstelen 258
 uitbrennen, laten ~ 138
 uitdoen 138
 uitdompen 138
 uitdoven 137
 uitdoven, laten ~ 138
 uiterste boven 39
 uitgaan 138
 uitgaan, laten ~ 138
 uitgooien 138, 290
 uithalen 254
 uitkeerborsel 263
uitkeerbosel 263
 uitkeren 258
 uitkissen 369
 uitkolen 138
 uitlessen 138
 uitloop 212
 uitluiden 138
uitluien 138
 uitmaken 138
uitmeendoek 283
uitmeenvod 284
 uitneemdoek 283
 uitneemvod 284
 uitpitsen 154
 uitpoetsen 254
 uitraapsel 141
 uitragelen 138
 uitrakelen 138
 uitrammelen 138
 uitschuren 299
 uitslodderen 305
 uitspoelen 305
 uitstalkast 75
 uittrekken 33

WLD III, 2.1

- uitvegen 258
 uitzeven 186
 uitziften 187
 uitzijen 187
 ulmpje 241
 ummer 295
 upeling 87
 upperkets 380
 uren 32
 uudkussen 86
 uudpulf 87
 uupulf 87
 uur 79
 uurhuis 30
 uuruus 30
 uwers, te ~ 30
 uwerst, te ~ 30
- V
- vaardigmaken 244
 vaardigmaken, de dis ~ 244
 vaardigmaken, de tafel ~ 244
 vaardigmaken, tafel ~ 244
 vaat 291
 vaat, de ~ wassen 292
 vaatborstel 268, 293
 VAATDOEK 298
 vaatdoek 297, 299
 vaatje 229
 vak 71
 VAK VAN EEN KAST 71
 vakje 71
 vakske 71
 val 25
 valgardijn 104
 valgordijn 104
 VALGORDIJN, ROLGORDIJN 104
 valies 99
 valmen 161
 vals maken 369
 valse edelweis 345
 van de worm 58
 vangen 379
 vangen, muis ~ 379
 vangen, muizen ~ 379
 vangen, muizen gaan ~ 379
 varing 254
 vaste zetel 66
 vat 246
 vauwer 323
 vauwren 323
 veegdoek 299
 veerbak 84
 vegen 257, 266, 275
- vegen, de straat ~ 266
 VEGEN, KEREN 257
 vegen, pof ~ 275
 vegen, stof ~ 275
 vegen, stub ~ 275
 vegen, stuf ~ 275
 vegenshoofd 273
 veger 259, 263, 264, 269, 273
 vegeshood 273
 veken 46, 323
 veket 235
 veldbed 82, 83
 veldkanke 214
 veldkannetje 214
 veldketelke 214
 veldketeltje 214
 venkelhout 121
 vensterborstel 273
 vensterbossel 273
 vensterbostel 273
 vensteren, de ~ doen 282
 vensteren wassen 281
 venstergaas 45
 vensterke 42
 vensterlap 278
 vensterleer 279
 vensters kuisen 282
 vensters wassen 281
 venstertje 42
 vensterveger 273
 vensterwassen 281
 vensterzeefje 45
 verbannen 129
 verbindingslat 61
 verborren 129
 verbranden 129
 verbranden, licht ~ 129
 verbrandsvodden 148
 verbrannen 129
 verbrennen 129
 verdiep 39, 40
 verdiep, bovenste ~ 39
 verdiep, bovesen ~ 39
 VERDIEPING 38
 verdieping 39, 40
 verdieping, bovelste ~ 39
 verdieping, bovenste ~ 39
 verdieping, boverste ~ 39
 verdieping, eerste ~ 39
 verdieping, overste ~ 39
 verdieping, tweede ~ 40
 verenbed 84
 verentiek 89
 verentijk 89
 verenzak 85
 veresten 129
- VERGIET 184
 vergiet 185
 verhersten 129
 verhessen 129
 verhissen 129
 verhoog 321
 verhorsen 129
 verhorsten 129
 verhossen 129
 verhuis 33
 VERHUIZEN 32
 verhuizen 33
 verhuizing 33
 verhuren, huis om te ~ 31
 verhusten 129
 verhuurd huis 31
 verket 235
 verketblok 179
 verkettblok 180
 verkolen 130
 verlangen 377
 VERLICHTING 153
 verlichting 153
 vermieten, een huis ~ 32
 verneukerke 230
 verneukertje 230
 vernuisterd 175
 verpachten, huis om te ~ 31
 verroesten 130
 verruuzen 130
 verschoner 101
 verschreuien 129
 verschrillen 128
 verschroeien 129
 verschrullen 128
 versjetbakske 180
 versjetblok 179
 versjetsje 235
 versjettenbak 180
 versjettenblok 179
 versjettendoos 180
 versjettenrek 180
 versmoren 138
 versnerken 128
 versnirken 128
 versnorken 128
 versnurken 128
 verst 56
 verste 56
 vertiko 75
 vertrek 47
 vertrekken 33
 vertuieren 33
 veruis 33
 veruizen 33
 verwarmen 109
 VERWARMEN, STOKEN 109

- verwarming 110
 VERWARMING, CENTRALE ~ 109
 verzengen 130
 verzorgen 353
 verzorgen, de hof ~ 353
 vetel 43
 veter 43
veterke 43
 vetertje 43
 vetkaars 154
 vetkaarsje 154
vetkaas 154
vetkaaske 154
 vetpot 246
veutbankske 68
vieligier 346
 vierekke lat 61
 vierkante sproot 61
 vierzit 67
 viesten 131
 vieze plek 314
 viggel 194
 vilder 194
 villa 27
 vilmets 194
 vilt 148
 vim 290
vimp 144
 vinkelhout 121, 144
 vinken 131
 vinkenhout 122
 violet 329, 347
 VIOLIER 346
 violier 329, 345, 346
 violierbloem 346
 violierenbloem 346
 violierstek 346
 violiertje 346
vioolke 337, 347
vioolke, chinees ~ 337
vioolke, kaaps ~ 337
 viooltje 337, 347
 viooltje, chinees ~ 337
 VIOOLTJE, KAAPS ~ 337
 viooltje, kaaps ~ 337
 viooltje, maarts ~ 337
 vispan 208
 visrooster 185
 visspaan 183
 vitrage 105
vitrienkast 74
 vitrinekast 74, 75
 vitrineschap 74
 vlaaienschotel 227
vlaaienschottel 227
 vlaaischaal 227
 VLAAISCHOTEL 227
 vlaaischotel 227
vlaaischottel 227
vlaamschottel 227
 vlademschotel 227
 vlaken, strooien ~ 45
 vlaket 218
 VLAM 132
 vlam 132
 VLAMBLOEM 347
 vlambloem 347
 vlamflok 347
 vlammen 128
 vlaschotel 227
vaschottel 227, 227
 vlasstek 144
 vleesketel 204
 vleespan 203, 208
 vleesschaal 227
 vleesschotel 226, 227
vleesschottel 226, 227
 vleien 368
vlemmen 128
 vleitgeranium 346
 vliegendraad 45
 vliegengaas 45
 vliegenhor 45
 vliegenhort 45
 vliegenhortje 45
 vliegenkast 177
 vliegenkastje 177
 vliegenraam 45
 VLIEGENRAAM, HOR 44
vliegenschaaft 177
 vliegenschap 177
 vliegenscherf 45
 vliegenschrank 177
 vliegenstolp 224
 vliegschapje 177
vliegschapke 177
 vlier 346
vlierbloem 346
 VLIERING 55
 vliering 56
vlierstek 346
 vlies 144
 VLIJTIG LIESJE 348
 vlijtig liesje 348
vlijtig lieske 348
 vlim 144
vlimp 144
 vlimpje 152
 vlo-püs 82
 vloer, de ~ strooien 290
 vloer, de ~ strouwen 290
 vloerborstel 263
 vloerkleed 102
 VLOERKLEED, KARPET, ~ 102
 VLOERTEGEL 37
 vlokist 82
 vlokkenbed 92
 vlokkenbuil 92
 vloot 197
 vlootje 197, 224
 vod 216, 276
 voederkot 28
 voedster 381
 voegje 309
voegke 309
voenkelhout 122
voester 381
 VOET, DRINKGLAS MET ~ 241
 voet, drinkglas met een ~ 242
 voet, glas bet een ~ 242
 voet, glas met een ~ 242
 voetbank 68
 VOETBANKJE 68
 voetbankje 68
voetbankske 68
 voetenbank 68
 voetenbankje 68
voetenbankske 68
 voetenkussen 69
 voetenstoof 143
 VOETENWARMER, STOOF, ~ 142
 voetglas 242
 voetje, glas met een ~ 242
 VOETKUSSEN 69
 voetkussen 69
 voetpulf 89
 vollekrijum 183
vom 127
 VONK 131
 vonk 131
 vonkelen 117
 vonkelgerei 148
 vonkelhout 122
 vonkelslag 148
 vonkelstek 122
 vonken 131
 vonkenhout 122
 vonket 111, 160
 vonkje 131
vonkske 131
 vooi 381
vooike 381
 vooitje 381
 voor, bak ~ af te wassen 294
voor, bessem ~ te keren 261
 voor, bezem ~ te keren 261
 voor, borstel ~ de palingsteen 267
 voor, borstel ~ het spinnege-weef 273
voor, bostel ~ het spinnege-weef 273

WLD III, 2.1

- voor, doek ~ af te drogen 297
 voor, handdoek ~ kopjes 297
 voor, hout ~ de stoof 122
 voor, karaf ~ oude klare 239
voor, karaf ~ ouwe klare 239
 VOOR, MES ~ PANNENKOEKEN 196
 voor, mets ~ pannenboek 197
voor, panneke ~ de kaas 157
 voor, pannetje ~ de kaars 157
 voor, plaats ~ het huis 321
 voor, plaatsje ~ het huis 321
voor, plaatske ~ het huis 321
 voor, pot ~ zuurmoes 248
 voor, roede ~ de traploper 103
voor, roei ~ de traploper 103
 VOOR, STEEN ~ DE INMAAKPOT 248
 VOOR, STOP ~ FLES OF KRUIK 250
 voordak 36
 voordeur 41
 VOORDEUR, HUISDEUR 41
voores 51
 voorgang 51
 voorgevel 35
 voorhaard 51
 voorhang 105
 voorhuis 51
 voorjaarspoets 289
 voorjaarsschoonmaak 289
 VOORJAARSZONNEBLOEM 349
 voorjaarszonnebloem 349, 350
 voorkamer 48
 voorplaats 48
voorplak 48
 voorplek 48
 voorraad 177
 voorraadmast 177
 voorraadschap 177
vooruis 51
 VORK 235
 vork 236
 VORKENBLOK 179
 vorkenhouder 180
vorkenhouwer 180
vorket 235
vornuis 175
 vortzetten 255
 vossenstaart 337
vossenstaat 337
 votboor 194
 vragen, get ~ 368
 vrij 316
 vrijenbezem 258
vrinket 235
 vroebbel 304
 vroebelen 301
 vroegjaarshuispoets 289
 vroegjaarspoets 289
 vroegjaarschoonmaak 289
 vroespel 304
 vrouwehartjes 332
 VROUWELIJKE HOND, TEEF 360
 VROUWELIJKE KAT 372
 vrouwentong 330
vrouwke 373
 vrouwtje 373
 vuil 256, 276, 378
vuil schottelen 292
 vuilbak 256
 vuilblik 256, 271
 vuilblikje 271
vuilblikse 271
 vuile schotelen 292
 vuiligheid 256
 vuiligheids 256
 vuiliksak 256
 vuilisheid 256
 vuilnis 256
 VUILNISBAK 256
 vuilnisemmer 256
 vuilpalet 271
 vuilplaat 272
 vuilschoep 272
vunk 131
vunkelgerei 148
vunkelhout 122
vunkelout 122
vunkelstek 122
vunken 131
vunkenhout 122
 vunzen 131
 vuur 111, 175, 175, 314
 VUUR, AS VAN HET ~ 140
 vuur, elektrisch ~ 175
 vuur, er is ~ onder de as 131
 VUUR, HET ~ AANSTEKEN 127
 vuur, het ~ afdekken 138
 VUUR, HET ~ DOVEN 137
 vuur, platte ~ 175
 vuurijzer 116
 vuurkei 149
 vuurketser 147, 148, 149, 149
 vuurlap 216
 vuurmuizer 374
 vuurpot 142
 vuurschot 114
 VUURSLAG 148
 vuurslag 147, 148, 149, 149
 vuurslager 148
 vuurspaan 144
 vuurspaantje 144
 vuurstaal 148
 VUURSTEEN 149
 vuursteen 149
 vuursteentje 149
 vuurstekje 144, 152
vuursteke 152
 vuurstoof 143
 vuurtang 117
 VUURTANG, SINTELTANG 117
 vuurtje, klein ~ 142
 vuurtoren 166
 vuurtuig 149
vuutbankske 68
 W
 waakhond 367
 WAAKS 367
 waaks 367
 waakse, een ~ 367
 waakzaam 367
 waat 192, 193
 wachs (du.) 287
 waker 367
 waker, goede ~ 367
 wakerd, goede ~ 367
 WALM 162
 walm 134, 136, 162
 WALMEN 161
 walmen 161
 wapen 121, 194
 warenhoekje 177
warenhoeke 177
warmde 133
 warmkruik 94
 warmoes 318
 warmoeshof 318
 warmte 133
 warmwaterkruik 94
 warslat 61
 was 287, 292, 301, 312
was, blauve ~ 312
was, blauwe ~ 312
was, blauwsel in de ~ doen 306
was, bleisel in de ~ doen 306
was bluiselen 306
 WAS, DE ~ BLAUWEN 305

WLD III, 2.1

- waterkruik 239
 waterlootje 348
 watermoor 212
 waterpot 212
 watersteen 174
 watertijn 295
 waterzakje 348
waterzakske 348
wazem 136
 wc 53
 weer 314
 wegdoen, de tafel ~ 244
 wegzetten 255
 wei 316
weike 320
 weipalen 322
 weitje 318, 320
 werf 317
 werk 148
 werkborstel 268
werken, in de gaad ~ 353
werken, in de gaard ~ 353
werken, in de hof ~ 353
werken, in de moesem ~ 353
werken, in de moesen ~ 353
werken, in de moestem ~ 353
werken, in de of ~ 353
 WERKEN IN DE TUIN ~ 353
werken, in gen hof ~ 353
werken, in gen koolhof ~ 353
werken, in gen moestem ~ 353
 werkendaagse tas 221
wermes 318
wermesof 318
wermesthof 318
wermestof 318
wermstof 318
werremes 318
 Westminster 79
 wie-langer-wie-liever 343
 wiebelen, met gene staart ~ 367
wieg 160
 wiek 148, 154, 160, 160
wieke 160
 wiekengaren 161
 wiekje 160, 164
wiekske 160
 wijf 170
 wijfje 171, 360, 373, 381
wijfke 171, 360, 373, 381
wijfken 381
wijken 381
 wijnglas 242
 wijnkaraf 239
wijnkraf 239
 wijnroemer 242
 wijvermaand 378
wil balsemien 348
 wilde balsemien 348
 wilde zonnebloem 350
 windel 90
 windeling 90
wingel 90
wingeling 90
 winteraster 328
 winterjong 374
 winterkat 374
 winterpoets 289
 winterprij 374
 winterroos 338
 wipper 197
 wishout 122
 wissen 287
 wissen, stof ~ 275
 wissenstekje 144
wissenstekske 144
wisserke 261
 wissertje 261
 wit zand 290
 WIT ZAND, STROOIZAND 290
 witgoed 312
 witte zand 290, 300
 wollen deken 90
 WONEN 28
 wonen 29
 wonens 25
wones 25
 woning 25
 WONING, EENVOUDIGE OF ARMOEDIGE ~ 25
 WONING, HUIS, ~ 24
 woon 25
 woon-zimmer 48
 woonkamer 48
 WOONKAMER, HUISKAMER 48
 woonst 25
 worm 58
 worm, van de ~ 58
 wormbeet 58
 wormmeel 58
 worp 382
 worstpot 248
 wortelborstel 268
wortelbostel 268
 wortelenborstel 268
wottelenbostel 268
 wouw 359
 wouwouw 359
 wrijfborstel 268
 wring 306
 wringen 307
 wringen, de was ~ 307
 wringer 306
 WRINGER, MANGEL, ~ 306
 Y
 YUCCA 349
 yucca 349
 Z
 zaag 194
 zaagmeel 58
 zaagsel 58
 zaal 49
zachte bessem 262
 zachte bezem 262
 zachte borstel 263, 268
zachte bostel 263
 zachte keurborstel 263
 zachte rode brik 300
zachte roo brik 300
 ZACHTHARIGE BEZEM 262
 zagen 376
 zak, strooien ~ 85, 85
 zakje blauw 305
 zakje, leren ~ 193
 ZAKLAMP 168
zakske blauw 305
zakske, leren ~ 193
zaltpotje 249
zaltvaatje 249
 zand 290, 300
 zand, fijne ~ 300
 zand, rood ~ 300
zand, rooi ~ 300
 zand, scherpe ~ 300
 ZAND STROOIEIEN 290
 zand strooien 290
 zand strouwen 290
 zand, wit ~ 290
 ZAND, WIT ~, STROOIZAND 290
 zand, witte ~ 290, 300
 zanden 305
 zandhaas 372
 zanjong 299
 zanken (du.) 369
 zavel 290, 300
 zavel gooien 290
 zavelen 290
zedel 66
zedelaar 66, 66
zedelsstoel 66
zedelstoel 66
 ZEEF 185
 zeef 45, 82, 119, 185, 186

- zeefdraad 45
 zeefje 186, 202, 202
 zeefke 186, 202
 zeem 279
 ZEEMLAP 278
 zeemlap 278
 zeemlapje 278
 zeemlapke 278
 zeemleer 278
 zeemleren lap 278
 zeemse lap 278
 zeemslap 278
 zeemsleer 278
 zeemsvel 279
 zeemvel 279
 zeemvod 276
 zeep 286
 zeeploog 286
 zeeploof 286
 zeepluter 285, 297
 zeeppluur 297
 zeepnat 286
 zeepoeder 304
 zeepoeier 304
 ZEEPSOP 285
 zeepsop 286, 297
 zeepwater 286, 297
 zeil 102
 zeilenveger 285
 zeinkel 139
 zeissel 121
 zeissele 121
 zeizel 139
 zekering 169
 ZEKERING, STOP, ~ 169
 zekering 169
 zemelap 278
 zemellap 278
 zemen 282
 zemen, ramen ~ 282
 zemen, ruiten ~ 282
 zengen 130
 zepenluter 285
 zetel 64, 66, 66
 zetel, lange ~ 67
 zetel, vaste ~ 66
 zetelaar 66, 66
 zetellapje 101
 zetellapke 101
 zetelsstoel 66
 zetelstoel 66
 zetje 220
 zetsje 220
 zetten 244
 zetten, alles op de tafel ~ 244
 zetten, alles oppe tafel ~ 244
 zetten, de boel aan kant ~ 255
 zetten, eten op tafel ~ 244
 zetten, get op de tafel ~ 244
 zetten, get oppe tafel ~ 244
 zetten, op de bleek ~ 309
 zetten, op de tafel ~ 244
 zetten, op tafel ~ 244
 zetten, tafel ~ 244
 zetten, telloren op tafel ~ 244
 ZEVEN 186
 zeven 186
 zeverbakje 80
 zeverbakske 80
 zichten 186
 zift 45, 186
 ziften 186
 zij 184, 186, 201, 202
 zij, botte ~ 192
 zij, door de ~ doen 187
 zijbaar 184, 201
 zijbaar, door de ~ doen 187
 zijen 187
 zijenzeef 184
 zijerke 202
 zijertje 202
 zijg 184, 186, 201
 zijgbaar 184
 zijgen 187
 zijgje 186
 zijgske 186
 zijg 378
 zijke 186, 202
 zijn, aan het muizen ~ 379
 zijn, be ~ staart houwen 366
 zijn, be ~ staart kwikkelen 366
 zijn, be ~ staart kwispelen 366
 zijn, be ~ staart slaan 366
 zijn, be ~ staartje houwen 366
 zijn, be ~ staat houwen 366
 zijn, be ~ staat kwikkelen 366
 zijn, be ~ staat kwispelen 366
 zijn, be ~ staat slaan 366
 zijn, be ~ staatje houwen 366
 zijn, mee ~ staart slagen 367
 zijn, mee ~ staat slagen 367
 zijn, met ~ staart houwen 366
 zijn, met ~ staart slaan 367
 zijn, met ~ staartje houwen 366
 zijn, met ~ staat hougen 366
 zijn, met ~ staat houwen 366
 zijn, met ~ stateke houwen 366
 zijn, op haar klitsen ~ 138
 zijn, op jacht ~ 379
 zijnens, te ~ 30
 zijnenst, te ~ 30
 zijschotel 184
 zijschottel 184
 zijtje 186, 202
 zijvak 71
 zijzeef 184
 zilsteren 131
 zilteren 131
 zilverkast 74, 75
 zilverkastje 75
 zilverpoets 289
 zilvertafelke 75
 zilvertafeltje 75
 zilverzand 290
 zimmer (du.) 47
 zinder 139
 zingen 376
 zink poetsen 289
 zink schuren 299
 zinkel 139
 zinken bak 303
 zinken buut 303
 zinken emmer 280
 zinken kuip 303
 zinken tob 280
 zinken tobbe 303
 ZINNIA 350
 zinnia 350
 zinnia elegans 350
 zinsel 139
 zintel 139
 zintelenijzer 117
 zinteltang 117
 zit 60, 62
 ZITBANK 67
 zitbankje 68
 zitbankske 68
 zitje 320
 zitkamer 48
 zitplak 48, 48
 zitplek 48, 48
 zitsel 62
 zitten 367
 zitten, achter de muizen ~ 379
 zitten als is er aan het bejen 367
 zitten als is er aan het bidden 367
 zitten, ater de muis ~ 379
 zitten, fijn ~ 367
 zitten, hups ~ 367
 zitten, mooi ~ 367
 zitten, rechttop ~ 367
 zitten, schoon ~ 367
 zitten te loeren 379
 zitterd 60

WLD III, 2.1

- zitterik 60
 ZITTING 62
 zitting 62
 zjats 219
 zjatse 220
 zjatsje 220
 zjatske 220
 zjeike 220
 zjetje 220
 zjetsje 220
 zjetteke 220
 zoda 304
 zodawater 297
 zodeks 304
 zoet 134
 zofa 68
 ZOLDER 54
 zolder 39, 40, 54, 56
 zolder, bovelste ~ 56
 zolder, bovenste ~ 56
 zolder, boveste ~ 56
 zolder, overste ~ 40, 55, 56
 zolder, oveste ~ 55, 56
 zolder-zimmer 55
 zoldering 39
 ZOLDERKAMER 55
 zolderkamer 55
 zolderkamerke 55
 zolderkamertje 55
 zolderke 55, 56
 zoldertje 55, 56
 zolen 251
 zoller 54, 56
 zollerkamer 55
 zollerkamerke 55
 zollerke 56
 zollertje 56
 zomeraster 328
 zomerflier 346
 zomerhuis 27
 zomerhuisje 27
 zomerhuiske 27
 zomerkat, late ~ 374
 zomerviolier 346
 zon 350
 zonbloem 350
 ZONNEBLOEM 350
 zonnebloem 349, 350
 zonnebloem, gewone ~ 350
 zonnebloem, grote ~ 349, 350
 zonnebloem, klein ~ 349, 350
 zonnebloem, kleine ~ 328, 349, 350
 zonnebloem, wilde ~ 350
 zonnekeer 350
 zonnekeern 350
 zonnepit 350
 zonnester 350
 zonnetje 350
 zonroos 350
 zoolstop 251
 zorg 66
 zorgstoel 66
 zorgzetel 66
 zoutlepel 200
 zoutpotje 249
 zoutsduppen 249
 zouttromp 249
 zoutvaatje 249
 ZOUTVAT 248
 zoutvat 249
 zûe 361
 zuiplapje 348
 zuiplapke 348
 zuiver 254
 zuiver *lieved* 311
 zuiver *lievend* 311
 zuiver lijnwaad 311
 zuiver was 312
 zuivere was 312
 zuivermaken 254, 283
 zuivermaken, de tafel ~ 244
 zuivermaken, ruiten ~ 282
 zuiverschuren 299
 zul 40, 315
 zulderen 131
 zulten 131
 zulteren 131
 zûnder (du.) 149
 zunsel 139
 zuremoespot 248
 zuurkoolpot 248
 zuurkruidpot 248
 zuurmoes, pot voor ~ 248
 zuurmoesbaar 248
 zuurmoeskroeg 248
 zuurmoespot 248
 zuurmoesvat 248
 zuurton 248
 zwaai 136
 zwaaien 136, 367
 zwaam 134, 136, 162
 zwaard 193
 ZWABBER 284
 zwabber 263, 284
 zwadem 134, 136, 162
 zwademen 136, 161
 zwaiem 136
 zwalken 161
 zwam 148
 zwamdoos 147
 zwamen 136, 161
 zwamme 134
 zwammen 148
 zwamp 148
 zwart 135
 zwarte pan 208
 zwasem 136
 zwasemen 137
 zwat 135
 zwavelenstekje 152
 zwavelenstekke 152
 zwavelke 150, 152
 zwavelstek 150, 152
 zwavelstekje 150, 152
 zwavelstekke 150, 152
 ZWAVELSTOK 149
 zwavelstokje 150
 zwavelstokke 150
 zwaveltje 150, 152
 zwegel 148, 150, 150
 zwegeldoos 147
 zwegelenstek 150
 zwegelholtje 150
 zwegelhoutje 150
 zwegelhoutske 150
 zwegelke 150, 151
 zwegelstek 150, 150
 zwegelstekje 150, 151
 zwegelstekke 150, 151
 zwegeltje 150, 151
 zwellen 131
 zwengel 150, 150
 zwengelke 150, 151
 zwieberen 283
 zwiem 152
 zwiemke 152
 zwimpje 152

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (bemes-ten en ploegen)*, Assen, 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (eggen en slepen)*, Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (weidebouw)*, Assen/Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen, 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijzen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen, 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (het paard)*, Assen, 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (paardentuig)*, Assen, 1994 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen, 2001 (225 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (kleinvee, pluimvee)*, Assen, 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (landbouwvoertuigen)*, Assen, 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (huis-slachter en bakker)*, Assen/Maastricht, 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (bier-brouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (mole-naar)*, Assen/Maastricht, 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (turfste-ker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht, 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.

- WLD III, 2.1
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 5 (*mijnwerker*), Assen/Maastricht, 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 6 (*imker, stro- of buntgrasvlechter*), Assen/Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 7 (*kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster*), Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 8 (*pottenbakker, steenbakker, pannenbakker, gresbuisenindustrie*), Assen, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 9 (*metseelaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder*), Assen, 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 10 (*schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*), Assen, 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 11 (*smid, loodgieter, koperslager*), Assen, 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 12 (*houtzager, timmerman, meubelmaker, rad- en wagenmaker, kuiper, klompenmaker, mandenmaker*), Assen, 2001 (277 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 2.1 drs. H.H.A. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven*, afl. 1 (*De woning*), Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijzen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Inleiding en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna*, afl. 1 (*Vogels*), Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijzen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna*, afl. 2 (*Overige dieren*), Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijzen, m.m.v. dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna*, afl. 3 (*Flora*), Assen 2002 (414 p.). ISBN 90 232 3754 4.

De materiaalbases van de Algemene woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD:

<http://www.kun.nl/dialect/>